Digitized by Google

6
1-e
6

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
2 F
2

Digitized by Google

H 111 c 120 f

Digitized by Google

G.—1.e.P.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

neum, & omne vestimentum pelliceum purificabitis, expiabitis, ita ut purificatio vestra non sit perfecta, nisi & hæc pura sint, Num. 31. 20. &c.

Errata pauca nobis inter relegendum observata, Benevolus Lector sic corrigat.

Pag. 167. *lin.* 22. *pro,* נָחָר, *lege* נָחַר.
p. 197. *lin.* 18. *lege,* pro אֲצִיתֶנָּה.
p. 200. *lin.* 8. תוּסְרוּ, *lege* נִתְוַסְּרוּ.
p. 319. *lin.* 23. *lege,* עֲבָדַי.
p. 326. *lin.* 28. *lege* שֶׁמֶר.
p. 330. *lin* 4. *l.* בָּעֲשִׂירִי.
p. 336. *lin. ult. pro Gen.* 15. *l. Gen.* 1. 5.
p. 339. *lin.* 8. *pro* Jesa. 2. 82. *lege,* 8. 22.
p. 340. *lin.* 19. *l.* וּתְאֵנִים רָעוֹת.
p. 342. *l.* 12. *l.* חַיָּתוֹ.
p. 396. *lin.* 23. *lege,* repetiti. *lin.* 26. *l.* כְּשַׁפַּר *cum Kaph*
p. 435. *lin.* 17. *pro* תְּלְאַג *l.* תְּלַעַג.
p. 437. *lin.* 20. *l.* בְּשִׁמְךָ.
p. 439. *l.* 23. *l.* וּבְחָזְקָה. *ibid. lin. ult. l.* נַעֲרֵיהֶם.
p. 442. *lin.* 12. *lege* שָׁבְעָה, *pro* שָׁבְעַת. *p.* 444. *lin.* 12. *pro* 23. *lege* 32.
p. 448. *lin. ult. lege,* דָּבָר. *p.* 449. *lin.* 23. *l.* בְּשָׂרָם.
p. 456. *lin.* 21. *l.* בְּנִדְתֶּם. *p.* 458. *l.* 8. *lege,* נִשְׁעַן.
p. 485. *lin.* 9. *lege,* הָכֵן. *p.* 539. *lin.* 20. *l.* בְּשִׁמְךָ *p.* 540. *lin.* 8. *l.* נִשְׁפַּע. *p.* 537. *lin.* 16. *leg.* לָךְ. *p.* 549. *pro,* Ad jaculandum, *lege,* Ad judicandum.

FINIS THESAURI GRAMMATICI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

V. DE CONJUG. HITHPAHEL.

Hujus Conjugationis significatio communiter est Reciproca, quâ actio ab agente fit in seipsum; non simpliciter Passiva; ut הִתְגָּאֵל *Polluere se*, הִתְגַּדֵּל *Magnificare se*, הִתְנַחֵל *Possessorem facere se*, הִתְקַדֵּשׁ *Sanctificare se*. Et sic aliquando significat actionem fictam & simulatam; ut מִתְעַשֵּׁר *Divitem se facit*, h. e. *simulat & fingit*, Prov. 13. ℣. 7. מִתְרֹשֵׁשׁ *Pauperem facit* (simulat) *se*: הִתְחָל *Aegrotare te finge*, age *aegrotum*, 2. Sam. 13. 5. מִתְכַּבֵּד *Honorat se*, *honoratum se fingit*, vel jactitat, Prov. 12. vers. 9. Et hæc admittunt Imperativum, ut & Futurum sensu Imperativo. Et hæc est propria & nativa hujus formæ significatio.

Quandoque frequentatio, assiduitas, excellentia, & continuatio actionis significatur: ut הִתְהַלֵּךְ *Itavit*, continuò sc. & sedulò, ire fecit se assiduè: הִתְחַנֵּן *Deprecatus est*, instanter sc. seriò & devotè הִתְחוֹלֵל *Exspectavit*, הִתְדַּבֵּק *Pultavit*, Judic. 19. 25. הִתְמַכֵּר *Venditavit se totum ad faciendum malum*, 1. *Reg*. 21. 25. & alia, quæ prudenter sunt dijudicanda. Et hoc fit non solùm in animatis, quæ potentiam habent in se agendi, sed & in inanimatis: ut וַיִּתְפֹּצְצוּ הַרְרֵי עַד *Et dissiparunt se montes*, Hab. 3. ℣. 6. פּוֹר הִתְפּוֹרְרָה הָאָרֶץ *Dispergendo dispersa est terra*, Esa. 24. ℣. 19. מוֹט הִתְמוֹטְטָה *Movendo motitavit se terra*, Ibid. וְהִתְנוֹדְדָה כַּמְּלוּנָה *Et motitabit se sicut tugurium*, Esa. 24. 20.

Quandoque simpliciter significant, ut in Kal, quando scilicet significatio hîc prima est, non ex Kal vel aliis conjugationibus deducta: ut הִתְפַּלֵּל *Oravit*: הִתְחַנֵּן *Supplicavit*. Hinc quandoque videntur etiam habere activam significationem & transitivam: ut, וַיִּתְפָּרְקוּ כָּל הָעָם אֶת נִזְמֵי *Et abruperunt omnis populus inaures*, Exod. 32. 3. וְכָל כְּלִי בֶגֶד וְכָל כְּלִי עוֹר תִּתְחַטָּאוּ *Et omne vestimentum lineum*

peratívum, & Futurum sensu imperativo, quod non convenit verbis absolutè passivis & intransitivis.

III. DE CONJUGAT. PIHEL & PYHAL sufficienter actum lib. 1. cap. 15. & 16.

IV. DE FORMA HIPHIL.

Significat hæc Conjugatio; *Primò*, Actionem quæ fit per alium; ut הִפְקִיד *Visitâre fecit: secundò*, quæ in Kal sunt intransitiva, hîc fiunt transitiva: ut, עָמַד *Stetit:* הֶעֱמִיד *Stare fecit, Statuit: tertiò*, quæ in Kal sunt inusitata, in iis Hiphil præstat vicem Ꝭ Kal: ut הִשְׁכִּים *Manè-surrexit*, הִשְׁלִיךְ *Projecit: quartò*, Idem verbum in Hiphil aliquando transitivè significat, aliquando intransitivè: ut, אַל תִּירָא כִּי יַעֲשִׁר אִישׁ *Ne timeas, quando ditescit vir*, Ps. 49.17. hîc יַעֲשִׁר est intransitivum: בִּרְכַּת יי׳ הִיא תַעֲשִׁיר *Benedictio Domini, ipsa ditat, divitem facit*, Prov. 10. hîc est transitivum: *quintò*, quæ in Kal & Hiphil sunt intransitiva, in Hiphil significationem habent intensiorem & magis emphaticam: ut, אָדְמוּ עֶצֶם *Rubicundi erant*, Thren. 4. 10. אִם יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע *Si rubra (in summo gradu)* sint ut coccinum, Esa. 1. Sic חָרַשׁ , הֶחֱרִישׁ *Tacuit, Siluit:* רָחַב , הִרְחִיב *Dilatari, Dilatare se*, Ps. 25.17. &c. *sextò*, quæ in Kal & Hiphil activè significant, in iis tamen hæc forma significationi aliquam intensionem addit: ut, יַעַר צוֹמֵחַ עֵצִים *Sylva germinans arbores*, Eccl. 2. 6. וְהוֹלִידָהּ וְהִצְמִיחָהּ Jesa. 55.10.

Prima significatio propria est hujus formæ, quâ Actionem significat, sive per modum causæ primæ, & immediatè, sive per modum causæ secundæ, & mediatè, præcipiendo, suadendo, impellendo; sive accidentaliter &c.

V. DE

tuus captivitatem tuam, h. e. *redire faciet*, *reducet*, Deut. 30. verſ. 3. &c.

Quædam aliquando tranſitivè, aliquando intranſitivè ſignificant: ut; הָלְמוּ *Quaſſatæ, obtuſæ fuerunt*, Jud. 5. ℣. 22. הָלְמָה *Obtudit*, ℣. 26.

II. DE CONJUGAT. NIPHAL.

Uſus hujus Conjugationis eſt quadruplex: *Primò:* habet ſignificationem paſſivam ſimpliciter: ut, אָכַל *Comedit*, נֶאֱכַל *Comeſtus fuit*: כָּתַב *Scripſit*, נִכְתַּב *Scriptus fuit &c.* Quæ talia ſunt, illa Imperativo carent: *Secundò*, Paſſivam reciprocam: ut, וַעֲמָשָׂא לֹא נִשְׁמַר *Et Amaſa non cuſtodivit ſe*, 2. Sam. 20. 7. הִשָּׁמֵר *Cuſtodi te*, הִמָּלֵט *Eripe te, &c.* Sic convenit frequenter cum Conjugatione Hithpahel, unde aliquando eodem ſenſu conjunguntur: ut, אַל תִּטַּמְּאוּ בְּכָל אֵלֶּה כִּי בְכָל־אֵלֶּה נִטְמְאוּ הַגּוֹיִם *Ne polluatis vos* (Hith.) *omnibus iſtis, quia omnibus iſtis polluerunt ſe* (Niphal) *gentes*, Levit. 18. 24. Hæc Imperativum habent. Et ſic idem verbum aliquando eſt paſſivum, aliquando reciprocum: *Tertiò* ſignificant ut in Kal, in iis verbis, quæ formâ Kal carent, ut ſuprà dictum: *Quartò*, in Verbis intranſitivis, & in forma Kal uſitatis, ſæpè idem ſignificant, ut: נִשְׁעַן *Innixus fuit*, נִגַּר *Fluxit*, נִכְסַף *Deſideravit* &c. aliquando ſignificationem auget & intendit: ut, כְּצֵל כִּנְטוֹתוֹ נֶהֱלָכְתִּי *Ut umbra in declinatione ſua*, abeo, Pſ. 109. 23. Idem facit aliquando in verbis, quæ in Kal tranſitiva: ut כִּי בָאֵשׁ יי נִשְׁפָּט *Quoniam in igne Dominus* judicabit, Jeſa. 66. 16. הִנְנִי נִשְׁפָּט אוֹתָךְ *Ecce ego* judico *te*, Jer. 2. 35. In his vehemens increpatio & redargutio indigitatur. Talia ſunt, אָז נִדְבְּרוּ *Tunc oblocuti ſunt*, Mal. 3. ℣. 16. יי יִלָּחֵם לָכֶם *Dominus* ſtrenuè-pugnabit *pro vobis*, Exod. 14. 14. Ephodeus vult, ſignificationem Reciprocam eſſe propriam & communem, quia habent Imperati-

Digitized by Google

AD LECTOREM.

Ne sequentes pagellæ vacarent, visum fuit eas complere explicatione paulò plenioris Usus diversarum ejusdem verbi Conjugandi Formarum.

I. DE FORMA KAL.

Usus & Significatio hujus Conjugationis triplex est; *Primò* significat intransitivè, ut יָשַׁב *Sedit:* עָמַד *Stetit: secundò*, activam habet significationem transeuntem in alium immediatè; ut פָּקַד *Visitavit*, שָׁמַר *Custodivit:* & similia: *tertiò*, usum habet quandoque Conjugationis Pihel & Hiphil, in verbis màximè, quæ formâ Hiphil carent: ut, וְיָצַקְתָּ לוֹ *Et fundes ei*, Exo. 25. 12. h.e. *fundere facies, curabis:* וְעָשִׂיתָ כַפֹּרֶת *Et facies propitiatorium*, Exo. 25. 17. h.e. *fieri curabis:* וַיִּבֶן אֶת הַבַּיִת *Et ædificavit domum*, 2. Reg. 6. 9. h.e. *ædificare curabit.* Quidam volunt, id aliquando etiam fieri in Verbis, quæ Conjugationem Hiphil & Pihel habent, quò referunt; לָדַעַת אֶת אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ *Ad sciendum quod est in corde tuo*, Deut. 8. ℣. 2. h. e. *ad scire faciendum, ad ostendendum, ad patefaciendum:* Item, *Antequam formassem te in utero*, יְדַעְתִּיךָ *scire feci te, scientem feci te, scientiâ imbui te.* Item Genes. 22. 12. *Nunc* יָדַעְתִּי *scivi*, h. e. *notum feci, quòd timeas Deum:* Item Ps. 1. *Quia* יוֹדֵעַ novit *Dominus viam justorum*, h. e. *Notam facit omnibus viam justorum, ut alii ex ipsorum exemplo habeant quod discant.* Sic; *Ista sunt nomina virorum*, אֲשֶׁר יִנְחֲלוּ לָכֶם qui possidebunt *vobis terram*, h. e. *qui possidere facient, in possessionem terræ immittent vos*, Num. 34. 17. vide & Zach. 2. ℣. 12. וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ *Et* redibit *Dominus Deus*

tuus

bili: De ה *locali: Præpositionum separatarum cum Nominibus: cum Pronominibus: cum Verbis: cum voce indeclinabili: ellipsis: pleonasmus: enallage.* 537.

XXI. De Syntaxi Conjunctionum, *primò copulativæ* ו, *cujus varia notatur punctatio: causalis* שֶׁ: *Conjunctionum separatarum; ellipsis, ubi de Aposiopesi in formis jurandi vel asseverandi: pleonasmus, polysyndeton, ubi & de* ו *initiali librorum,* 564.

XXII. De Syntaxi Interjectionum, 581.

XXIII. De distinctionibus sententiarum per Accentus: *accentuum in hoc usu commendatio: Accentus Ministri & Reges: Pausæ: Reges literis* בגד כפת *imponunt Dages: vocales mutant: trajiciuntur ad syllabam penultimam: accentuum specialis usus in processu & ordine,* 582.

VI. De Syntaxi Pronominis separati cum Nomine. 374.

VII. De Syntaxi Pronominum Nominibus à fine affixorum. *Vocalium mutatio propter affixa.* 381.

VIII. De anomaliis in Syntaxi Pronominum cum affixis: *Ellipsis: Pleonasmus: Enallage: anomalia affixorum.* 393.

IX. De convenientia Verbi cum Nomine 421.

X. De anomaliis in convenientia Verbi cum Nomine. *Ellipsis: Enallage numeri: generis.* 410.

XI. De Syntaxi Verbi cum Dativo, 432.

XII. De Syntaxi Verbi cum Accusativo, *Enallage Dativi pro Accusativo.* 443.

XIII. De Syntaxi Verbi cum Ablativo, 465.

XIV. De Syntaxi Verbi substantivi הָיָה, 472.

XV. De Syntaxi Verborum passivorum, 468.

XVI. De Syntaxi Verbi infiniti, *Enallage verbi infiniti.* 479.

XVII. De Syntaxi Verbi cum Pronominibus inseparabilibus, *primò Præfixorum* שֶׁ *&* הַ: *secundò affixorum à fine, cum Præterito: cum Participio: cum Infinitivo: cum Imperativo: cum Futuro: affixa abusiva.* 486.

XVIII. De Syntaxi Participiorum, 513.

XIX. De Syntaxi Adverbiorum, ה *admirationis & interrogationis:* כ *similitudinis:* כְּשֶׁ *cum Pronominibus affixis: cum Verbis: cum voce indeclinabili: Ellipsis: Pleonasmus: Enallage* 519.

XX. De Syntaxi Præpositionum, *Inseparabilium* בכלם *cum Nominibus: ubi tres* כלב *articulum* ה *extrudunt: cum Affixis: cum Verbo infinito: ubi tres* הלב *elidunt* ה *characteristicum: cum voce indeclinabili:*

LII. De Conjugatione passiva Pyhal, 271.
LIII. De Conjugatione Hiphil, 274.
LIV. De Conjugatione passiva Hophal, 280.
LV. De Conjugatione Hithpahel, 282.
LVI. De Nominibus Verbalibus, 286.
LVII. De Voce indeclinabili, & primùm de Adverbio, 311.
LVIII. De Præpositione, 314.
LIX. De Conjunctione, 315.
LX. De Interjectione, 317.

INDICIS CAPITUM LIBRI primi Finis.

INDEX CAPITUM LIBRI secundi, De Syntaxi.

CAP. I. De Convenientia Nominis cum Nomine Pag. 318.
II. De anomaliis in convenientia Nominis cum nomine, *Ellipsis: Pleonasmus: Enallage:* 326.
III. De Syntaxi Nominum quâ unum regit alterum. *Status constructus, status regiminis, regimen; Status absolutus; mutatio vocalium ob regimen:* 341.
IV. De anomaliis in rectione Nominum: *Ellipsis: Pleonasmus: Enallage.* 360.
V. De Syntaxi Pronominum cum Nominibus, & primò præfixorum ש & ה, ipsorumque punctatione. ה *articulus, vocatur He hajedia: Nomini Constructo non additur: neq; nomini Proprio hominis: neq; nomini cum Affixo.* 368.

XXX. De Conjugatione Hithpahel defectivorum ſecundâ, 181.
XXXI. De Verbis quieſcentibus primâ radicali י, & prima ipſorum conjugatione Kâl, *Vox Androgynos: Defectiva primâ* י,
XXXII. De Conjugatione paſſiva Niphal, 189.
XXXIII. De Conjugatione Hiphil Quieſcentium primâ י, 192
XXXIV. De Conjugatione paſſiva Hophal, 197.
XXXV. De Conjugatione Hithpahel.
XXXVI. De Verbis Quieſcentibus ſecundâ radicali ו & י, ac primâ ipſorũ conjugatione Kal, 200.
XXXVII. De Conjugatione paſſiva Niphal, 208
XXXVIII. De Conjugatione Pihel, 211.
XXXIX. De Conjugatione paſſiva Pyhal, 214.
XL. De Conjugatione Hiphil Quieſcentium ſecundâ ו, 216.
XLI. De Conjugatione paſſiva Hophal, 223.
XLII. De Conjugatione Hithpahel, 225.
XLIII. De Verbis Quieſcentibus tertiâ radicali א, & prima ipſorum conjugatione Kal, 228.
XLIV. De Conjugatione paſſiva Niphal, 237.
XLV. De Conjugatione Pihel & Pyhal Quieſcentium tertiâ א, 240.
XLVI. De Conjugatione Hiphil Quieſcentium tertiâ א, 243.
XLVII. De Conjugatione paſſiva Hophal, 247.
LXVIII. De Conjugatione Hithpahel, 249.
XLIX. De Verbis quieſcentibus tertiâ radicali ה, & primâ ipſorum conjugatione Kal, 251.
L. De Conjugatione paſſiva Niphal, 262.
LI. De Conjugatione Pihel Quieſcentium tertiâ ה, 267.

LII. De

Præteriti triplex terminatio: Aphæresis primæ radicalis: Verborum in ה desinentium, in Præterito anomalia: Verbi נָתַן anomalia, Verba in ן desinentia: Verba quiescentia primâ radicali א 95.

XIV. De Conjugatione passiva Niphal, 110.

XV. De Conjugatione activa Pihel, *Verba contrariæ significationis: Verba Pohel vel quadrata: vide & cap. 38. p. 115.*

XVI. De Conjugatione passiva Pyhal, *Imperativo quare careat*, 123.

XVII. De Conjugatione activa Hiphil, 128.

XVIII. De Conjugatione passiva Hophal, 136.

XIX. De Conjugatione Hithpahel, *syllabæ ejus characteristicæ accidentia, Syncopa & Methatesis*, 140.

XX. De Verbis anomalis sive imperfectis, & primùm de Defectivis primâ radicali נ, & prima ipsorum conjugatione Kal, *Verbi* לָקַח *anomalia.* 148.

XXI. De Conjugatione passiva Niphal defectivorum primâ נ, 153.

XXII. De Conjugatione Hiphil defectivorum primâ נ, 155.

XXIII. De Conjugatione passiva Hophal, 158.

XXIV. De defectivis secundâ radicali, & prima ipsorum Conjugatione Kal, 160.

XXV. De Conjugatione passiva Niphal, 166.

XXVI. De Conjugatione Pihel defectivorum secundâ, 171.

XXVII. De Conjugatione Pyhal, 173.

XXVIII. De Conjugatione Hiphil defectivorum secundâ, 174.

XXIX. De Conjugatione passiva Hophal, 179.

Index.

V. De Accentibus, *Vox Milra & Milhel, Accentus Tonicus, Figuræ similes quomodo differant: Poteſtas, præpoſitivi & poſtpoſitivi: Miniſtri & Reges: Accentus euphonicus Metheg: Metheg ſæpè mutatur in alium accentum: Makkaph accentus ablati nota, & ejus uſus: accentuum trajectio: Vox penacuta* Dages *euphonici* initialis *cauſa: Accentus librorum metricorum: Dages lenis uſus ab initio dictionis: Ejusdem in media dictione: Kametz longi & Kametz brevis differentia: Kametzchatuph & Chatephkametz quomodo differant: Accentus, vocis affectio: Accentuum ſonus & numerus: Peſik & Legarme an accentus: Sophpaſuk: Hillui & Mecarbel an diverſi accentus: Meaÿela quid: Accentuum quorundam ſodalitium ſpeciale: Accentuum anomalia in decalogo: Voces quindecim punctatæ extraordinariè.* Pag. 28.

V I. De Notatione vocum, *ſpceies primitiva, Radix, Species derivativa: derivatio fit tribus modis: Figura ſimplex & compoſita,* Pag. 63.

V I I. De diviſione vocis in genera & ſpecies, 64.

V I I I. De Nomine, *Numeri & generis ſpecialia, Nomen ſubſtantivum & adjectivum: Adjectivi motio: Comparatio: Caſus Nominum: Nomen heemanticum,* 65.

I X. De prima declinatione Nominum, *terminatio pluralis in* ין. *&* י *irregularis Anomaliæ.* 75.

X. De ſecunda declinatione, *Anomaliæ.* 80.

X I. De Pronomine, *Pronomina ſeparata: conjuncta, præfixa, ſuffixa,* 84.

X I I. De Verbo, *ejus Tempora: Præſens tempus proprium nullum: Perſona & earum formatio.* 89.

XIII. De Conjugationibus Verborum, & earum prima activa Kal, *Verba tranſitiva, Intranſ.tiva:*

Præteriti

תתן	150	תתפם	146	תתה	98
תתעדי	285	תתמוגג	228	תתכו	159
תתפל	146	תתמוגגנה	ibid.	תתם	170
				תתם	178

INDEX
CAPITUM INSCRIPTIONES & Summas continens.

CAP. I. De Literis, *p.* 1. *Triplex earum figura, ordo, numerus: Quinq; duplices: Affines: Orthographia literarum: Distributio ipsarum juxta organa pronunciationis: Literæ quiescentes: potestas numeralis. Pag.* 1. *& seqq.*

II. De Vocalibus & Diphthongis, *Cholem quando supra literam* ו *&* ש *vocale sit: Schurek quando intra literam* ו *non sit vocale: Scheva: Diphthongus: Vide & cap.* 5.

III. De Dages & Mappik, *Dages lene quibus literis, competat, & quando: Dages forte quibus literis non competat, Vide & cap.* 4. *&* 5. Pag. 1. & seqq.

IV. De Syllaba & legendi ratione, *Scheva quomodo ad syllabam adhibeatur: Scheva Compositi anomalia triplex: Dages fortis usus in syllaba constitutione: Dages euphonicum: Dages forte in literis gutturalibus aliquando inscriptum: Diphthongi quomodo syllabam constituant: Vocalium Chatephkametz & Kametzchatuph distinctius usus: Chatephkametz an literæ præcedenti similem vocalem subjiciat? Kametzchatuph an rectè scribatur cum duobus punctis?* Pag. 14.

Index.

תְּקוּנָּה	214	תְּסוֹבְבֵנִי	509	תִּטֶּה	260
תָּקִיא	247	תְּסִלָּה	243	תְּטַמְּאוּ	251
תִּקְרָאנָה	260	תַּעַבְדֵם	507	תֵּיטִיב	196
תִּרְאֶה	258	תַּעֲנֻגָה	115	תֵּיטִבִי	ibid.
תִּרְאֵהוּ	510	תְּעוֹלֵל	173	תַּעֲשֶׂה	266
תִּירְאוּן	235	תַּעְפָּה	206	תִּכּוּ	282
תִּרְאֶינָה	260	תְּעוּפֶינָה	208	תִּכּוֹנֵן	228
תֵּרָאנָה	208	תַּעֲנֵהוּ	511	תִּכְלָה	259
תַּרְאֵנִי	510	תַּעֲנֶינָה	260	תַּכֵּם	271
תִּרְגַּלְתִּי	131	תְּעַר	271	תְּלָאוּם	255.492
תֵּרֵד	187	תַּעַשׂ	261	תְּלוּאִים	256
תָּרוּץ	170	תַּעֲשֶׂה	258	תְּלוּיִם	ibid.
תְּרוֹמַמְנָה	215	תַּעֲשִׂין	259	תֵּלַכְנָה	187
תָּרֹנָּה	165	תַּעֲשֶׂינָה	267	תָּלִן	221
תִּרְפֶּינָה	235	תַּעֲשֶׂנָה	260	תְּמוּטֶינָה	208
תִּשְׂאֶינָה	ibid.	תַּעְשֹרֶנָה	507	תֶּמַח	279
תָּשֵׁב	221	תְּפוּצֶנָה	208	תֶּמְחִי	ibid.
תָּשֹׁבְןָ	208	תְּפוּצוֹתֵיהֶם	386	תַּמִּי	501
תְּשׁוּבֶינָה	ibid.	תָּפֵל	157	תַּמִּים	79
תְּשַׁגְשֵׁגִי	122	תָּפֵר	225	תִּמְרְאֵמוֹ	512
תְּשׁוֹמֵם	182	תֵּצֵא	260	תֻּמְנוּ	162
תֶּשִׁי	259	תְּצוֹדֵדִי	509	תִּמְצְאוּן	235
תִּשִׁיתֵמוֹ	511	תְּצוֹדֵדְנָה	214	תִּמְצָאן	ibid.
תַּשִּׁק	279	תְּצֶינָה	260	תָּמֵר	178
תָּשֵׁת	222	תְּצִיתוֹהָ	195	תִּמְרוּ	109
תָּשֵׁת	262	תְּצַלֶּינָה	166	תֵּן	151
תִּשְׁתַּחוּ	285	תְּצַלְנָה	ibid.	תְּנָה	150
תִּשְׁתַּע	ibid.	תְּצַלֶּנָה	178	תְּנֵהוּ	504
תֵּת	150	תֵּצַר	207	תְּנֵם	ibid.
תְּתָאוּ	270	תְּצָרְנוּ	508	תְּנֶנָּה	ibid.
תְּתָאוּ	285	תֵּצֵאת	189	תְּנַשְּׁנִי	512

תחת

שָׁמְהוּ 489
שִׁפּוּ 164
שָׁמוֹ 489
שָׁמוּךָ 494
שַׁפּוּת 163
שָׁמַיִם 80
שְׁמֵמִין 76
שְׁמָעָה 105
שָׁמַעְתִּי 492
שָׁמַתְהוּ 491
שַׁמְתּוֹ ibid.
שָׂנֵא 230
שְׂנָא 268
שִׂנְאַת 233
שְׁנַיִם 79
שְׁנָתַיִם 82
שַׁעֲשַׁע 119
שִׁעֲשַׁעְתִּי ibid.
שָׁפָט 98
שִׁפְטָה 119
שְׁפַיִּים 79
שִׁפְכָה 126
שְׂפָתַיִם 82
שְׂפָתַיִם 80
שִׁקּוּיִם 79
שָׂרַי 76
שֹׁרֶשׁ 119
שָׁרְשׁוֹ 120
שָׁרָשִׁים 77
שָׁרַתִּי 342
שִׁשַּׁאתִיךָ 269
שֵׁת 202
שָׁתָה 203
שָׁתוּ ibid.
שָׁתוּ ibid.
שָׁתִי ibid.

ת

תֹּאבֶה 258
תְּאָכְלֵהוּ 107
תַּאֲמִינוּ 197
תְּאָמֵנָה 115
תֹּאסְפוּן 197
תָּאֹרְנָה 208
תֵּאָתֶה 259
תָּבֵא 258
תְּבֹאֶינָה 236
תָּבֹאנָה ibid.
תָּבוֹאתָה 236
תְּבוֹאָתְךָ 236
תְּבִיאֶינָה 247
תִּבְעָיוּן 260
תְּבַעֲנָה 158
תְּבַעֲתַנִי 508
תְּבַעֲתַנִּי ibid.
תִּגְיוֹן 279
תַּגִּישׁוּן 157
תִּגָּל 267
תְּגַלֶּה 270
תְּגַלֶּנָה 223
תִּגַּשׁ 152
תְּדַבְּקֵנִי 508
תְּדַכְּאוּ 242
תִּדְמִי 170
תְּדַמְּיוּנִי 270
תַּדְשֵׁא 247
תֶּהֱוֵא 259
תְּהִי 262. 259
תִּהְיֶה 258
תְּחִימֶנָה 223
תּוֹדֶה 278
תּוֹחֵל 196
תּוֹכַח ibid.
תּוֹכִיחַ ibid.
תּוֹסִף ibid.
תֹּסֵף 109
תּוֹסֵף 196
תּוֹסִיפִי 196
תּוֹסִפוּן 197
תּוֹצֵא 247
תּוֹקֵד 199
תּוֹרֶא 240
תּוֹרֵד 196
תּוּרַד 199
תּוּשַׁב ibid.
תּוֹתַר 197. 199
תְּזִלִּי 109
תִּזְנִים 512
תְּחִי 262
תְּחִילִין 221
תֵּחֵל 170
תַּחְשְׁבוּנִי 108
תֵּט 262

קְרָאֳן 234
קְרָאֻן ibid.
קְרָאַנִי 253
קְרָאֶנָּה 505
קְרָאת 233
קְרָאת 253
קְרָנַיִם 80
קַרְקַר 119
קְשָׁוֹת 81

ר

רְאֵה 257
רֹאֵה 255
רָאוֹ 257
רְאוּ 273
רְאוּתְךָ 503
רֹאַי 496
רֹאִי ibid.
רְאִיּוֹת 256
רְאִיתִיו 493
רָאֵם 491
רָאמוֹת 205
רֹאֲנִי 496
רָאשִׁים 79
רֹב 205
רַבָּה 270
רַבֹּתִי 342
רִבּוֹתַיִם 82
רַגְלַיִם 82
רַד 98
רַדָּה רְדָה 185
רִדֵּם 496
רְדָפַי 499
רְוָה 73
רוֹמֵם 174
רוֹמֵם 215
רוֹעֶה 205
רֵחַיִם 80
רְטָפַשׁ 125
רִיבּוֹתָ 218
רַכּוּ 162
רָמוּ 204
רָנוּ 164
רָנִּי רֹנִּי ibid.
רֵעִים 79
רַפֵּא 242
רְפָאָה 234
רְפָה ibid.
רִפְּאנוּ 242
רִפְּאתִי ibid.
רָצָא 206. 257
רָצָאתִי 254
רָצִין 76
רְצִיתֶם 492
רָשׁ 185
רָשׁוּ 204

ש

שָׁאֲהוּ 505
שָׁאוּנִי 506
שְׁאָטְךָ 498
שְׁאֶלְתִּיהוּ 493
שְׁאֶלְתִּיו ibid.
שַׁאֲנַן 119
שְׂאֵת 233
שֵׂאת ibid.
שְׂאֵתוֹ 503
שְׁבוּתִים 83
שְׁבִיתִים ibid.
שִׁבֳּלִים ibid.
שִׁבְנָה 206
שָׁבֻעִים 76
שַׁדַּי ibid.
שָׁדַיִם 80
שָׁוְא 233
שׁוּב 185.200
שַׁב 206
שׁוֹבַבְתְּךָ 491
שׁוּבָה 206
שֻׁבָה ibid.
שׁוּבִי 204
שׁוּבֵנוּ 505
שְׁוָקִים 79
שְׁוָרִים ibid.
שׁוֹשְׁתִי 269
שִׁחֲדוּ 105
שַׁחֹתִי 162
שִׂים 221
שִׂימָה 505
שִׁיצָא 232
שַׁלְאֲנַן 64
שַׁלְוָתִי 254
שַׁלְשִׁים 76

שמהו

שרים	83
שריצים	75
עשת	255
עשה	232
עשהו	489
עשהו	503
עשוהו	498
עשוני	ibid.
עשיהם	497
עשית	254
עשיתה	491
עשיתם	493
עשיתן	255
עשיתני	493.512
עשך	490
עשנו	491
עשני	496
עשת	253

פ

פלמני	64
פקו	204
פריה	256
פרים	78
פרשז	119
פרת	256
פשוטה	103
פתות	82
פתאים	79
פתאים	ibid.
פתחה	126
פתיים	ibid.

צ

צאה	234
צאו	ibid.
צאנה	ibid.
צאת	233
צבאים	79
צבים	ibid.
צביה	232
צדו	204
צדנין	76
צהרים	80
צור	206
צותה	491
צים	79
צמא	230
צמתני	494
צמתתוני	120
צפיה	256
צפיך	497
צק	188
צק	185
צקון	99
צרות	81

ק

קאה	232
קאם	202
קבה	164
קבה	489
קבנו	164.504
קדשים	77
קדשים	ibid.
קדשתיך	512
קוה	270
קויתי	269
קום	205
קומה	206
קומי	ibid.
קח	98.151
קחו	ibid.
קחי	ibid.
קחם	98
קחנו	505
קחת , קחת	151
קטנה	73
קיו	235
קיו	258
קים	213
קימו	ibid.
קיקלון	64
קלקל	119
קמות	81
קמיך	497
קמנה	206
קנא	242
קנה	255
קצות	81
קרא	243
קראים	232
קראני	494

קראן

נֶעֱשְׂתָה ibid.
נִפְלָאת 238
נִפְלָאת 239
נִפְלֵיתִי 239
נְפָצוֹתֶם 210
נָפוֹצֶת ibid.
נָצָא 257
נִצָּב 191
נִצָּבִים ibid.
נִצָּבְתָּ ibid.
נָצוּר 210
נְצוּרָה ibid.
נִצַּחַת 155
נִצְטַדָּק 147
נִצְּתוּ 191
נִקְבָּצוּ 114
נִקָּה 264
נָקוּמָה 207
נִקְשָׁה 209
נִקְשְׁתֶּם 210
נָקֵל 167
נִקְלֵתִי 168
נִקְרָא 240.265
נֵרְדָה 187
נִרְאָה 265
נָרִיעַ 222
נָרִיעָה ibid.
נָרֵעַ ibid.
נִרְפֵּתָה 238
נִשָּׂא 239
נִשָּׂא 255
נְשָׂאוּ 239
נְשִׂאִים 256
נִשֵּׂאת 232
נְשֵׂאת 239
נְשֵׁדֵּנוּ 168
נָשׂוּא 23.
נָשׂוּ ibid.
נָשׂוּי 232
נָשִׁים 83
נְשָׁמָה 167
נְשָׁמוֹת 169
נַשֵּׁנִי 268
נַשֵּׁנִי 489
נִשְׁתָּוָה 284
נִשְׁתָּעָה 285
נִתֶּכֶת 153
נִתָּעוּ 154
נָתַתִּי 492
נְתַתָּנִי 511

ס

סַבּוּנִי 493
סוּרָה 204
סוּרִי 76
סוּרִי 204
סְחַרְחַר 119
סַכֹּתָה 162
סָלוּהָ 164.506
סֹעָה 256
סִפִּים 78
סָרִיסִים 75

ע

עֶדְנָה 64
עוֹדֵנִי 508
עוּזָה 164
עוֹלָל 174
עוֹלֵל 215
עוֹלֵל 173
עוֹלֶלֶת 172
עוֹלַלְתָּ ibid.
עוֹנֶךָ 496
עוּרִי 207
עוֹרְרָה 213
עֲטָרוֹת 81
עַיִן 76
עֲיָנוֹת 82
עֵינוֹת 84
עֵינַיִם 82
עֲיָרִים 83
עֻלְּפָה 126
עֶמְדֵּךְ 499
עָנָה 270
עָנָה 489
עַנְוֹתוֹ 273
עֲנִיתִיךָ 493
עֲנָךְ 489
עֲנָנִי ibid.
עֲנָקַתְמוֹ 490
עֻצוּ 186
עֵר 204
עָרוּ 270

ערים

משובבת	215
משוטטים	213
משוטטות	ibid.
משיבת	220
משיתהו	492
משלוח	104
משפתים	80
משתאה	284
משתחויתם	ibid.
מת	202
מת	205
מתבוססת	227
מתגודדים	182
מתה	203
מתו	ibid.
מתודה	284
מתודים	ibid.
מתנה	63
מתנים	80
מתנססות	182
מתערה	284
מתעתע	120
מתעתעים	145
מתפפות	172
מתקוממה	227
מתרונן	182
מתתי	213
נ	
נאות	187
נארים	168
נבא	238.239.
נבאים	ibid.
נבזה	165
נבית	242
נבכים	210
נגאלו	112.126
נגזו	168
נגלה	265
נגלות	ibid.
נגלינו	264
נגף	155
נדחת	ibid.
נהיה	264
נוגי	265
נוגות	ibid.
נודיעה	197
נולד	191
נולדו	191
נוסרו	112.200
נורא	239
נושבת	191
נזלו	99
נחבא	238
נחבאים	239
נחבאת	238
נחבה	240.265
נחל	167
נחלת	168
נחם	154
נחם	155
נחמים	191
נחני	505
נחנת	168
נחפה	265
נחר	167
נחרו	168
נחת	167
נחתו	154
נטיו	255
נטיו	265
נטמאים	239
נטמאת	ibid.
נטמתם	ibid.
נטמינו	ibid.
נינם	510
נכאו	264
נכה	278
נלאיתי	264
נמו	204
נמלו	154
נמלים	155
נסבה	167
נסבה	169
נסה	234
נעדתי	190
נעו	204
נעור	209
נעות	265
נעלים	80
נענה	265
נענה	ibid.
נעניתי	264
נעשה	ibid.

נעשתה

מַטָּה	64
מְטַהֵר	145
מְטַחֲוֵי	269
מְטַלְאוֹת	243
מְטַלְטֵל	120
מֵיהוָֹה	543
מֵיטִיב	194
מַיִם	80
מְמִינִים	194
מֵינֶקֶת	194
מִירָאִים	242
מִירְאָתוֹ	501
מִיַּרְדֵי	499
מִירֻשָּׁתְךָ	543
מִישֵׁנֵי	ibid.
מַכָּה	277
מַכֵּה	281
מַכִּים	282
מְכַלְכֵּל	120
מִכְנָסַיִם	80
מְכֻרְבָּל	127
מְכַרְכֵּר	120
מָלֵא	230
מִלֵּא	242
מְלֹא	ibid.
מְלֹאת	233
מִלֵּאתִי	342
מִלְּבוֹא	234. 549
מָלוֹ	231
מְלוֹשְׁנִי	120
מִלִּים	205
מֵלִיץ	76
מְלִינִים	220
מַלְכֻיּוֹת	82
מַלְכִין	76
מָלֵתִי	231
מְמַלְּאִים	243
מִמֶּנִּי	508
מְמוֹתֵת	213
מְנָאֵץ	145
מְנָאוֹת	82
מְנַד	224
מִנַּח	199
מֵנִיחַ	194
מְנָיוֹת	82
מָנוֹת	ibid.
מֵסֵב	176
מְסִבֹּת	180
מְסִית	220
מְסַלְּאִים	243
מִסְתּוֹלֵל	182
מִסְתַּתֵּר	145
מְעוֹלֵל	172
מְעוֹנֵן	ibid.
מְעֻזָּרִים	132
מְעִירִם	496
מַעֲלֶה	277
מַעֲלַת	277
מְעַנֶּךָ	497
מָפְנֶה	281
מֵפֵר	220
מֵצֵאת	232
מְצָאתָם	491
מְצָאתְנוּ	ibid.
מַצָּב	199
מִצְוֹת	82
מַצִּית	194
מֵצַל	176
מְצָרָה	220
מִקְדָּשׁוֹ	384
מְקַטֵּר	139
מַקִּיפִים	194
מְקַלְלוּנִי	120. 496
מִקְנֶה	246
מְקֻנַּנְתִּי	127
מִקְרָאֵי	243
מְקַרְקֵר	120
מְקֹשֵׁשׁ	172
מְקֹשֶׁשֶׁת	ibid.
מַרְאָה	281
מַרְאֶה	282
מְרַאֲשֹׁתֵי	84
מַרְבֶּה	277
מַרְגִּזֶךָ	543
מַרְגִּים	78
מֵרְדַת	184
מִרְדָּף	549
מְרוֹמָם	215
מַרְפֵּא	269
מֵרֵעַ	220
מְרֵעִים	ibid.
מַשֶּׂגֶת	156
מַשֶּׂה	277

משובבת

לָלֶת	185
לְמַלְאוֹת	242
לְמַעְיְנוֹ	342
לְמִשְׁפָּטַי	120
לַנְחוּתָם	503
לָנִים	204
לָנֻס	205
לִנְפֹּל	549
לָעוּת	163
לְעָמְדָה	512
לְעָנוֹת	594
לַעֲשׂוֹתוֹ	503
לָפַחַת	159
לַצְבּוֹת	277.549
לָצֶקֶת	189
לְקַיֵּם	213
לְקֹשֵׁשׁ	173
לֵרָא	233.548
לְרָאֲוָה	257
לֵרָאוֹת	549
לֵרֵד	163
לָרִיב	549
לְרַמּוֹתַנִי	503
לִשְׁכּוֹת	81
לַשְׁמִד	549
לַשְׁמִיעַ	ibid.
לְתִתֵּן	150

מ

מאזנים	80
מְאִירַת	220
מָאֳסְכֶם	499
מָאֳסָם	ibid.
מָאתַיִם	82
מֵבִי	246
מֵבִיא	ibid.
מְבִיאִים	ibid.
מְבַעֲתֶךָ	121. 497
מְגֻדֶּת	156
מְגוּלָּלָה	174
מְגוֹרָרוֹת	ibid.
מְגִנִּים	78
מְגָרִים	159
מִדַּבֵּר	145
מְדִיבוֹת	133
מְדִינוֹת	81
מְהוֹלָל	174
מְהוֹלָלַי	ibid.
מְהִיּוֹת	549
מַהֲלְכִים	133
מְהַרְבַּת	278
מֵהִתְנַבְּבוֹת	250
מוּבָא	249
מוּבָאִים	ibid.
מוּבָאוֹת	ibid.
מוֹנַיִךְ	277
מוֹדָה	ibid.
מוֹדִים	ibid.
מוֹדַעַת	199
מוּל	206
מוּל	205
מוֹנַיִךְ	277
מוֹעֶדֶת	101
מוֹצָא	246
מוֹצָאִים	248
מוּמַת	224
מוּסַב	180
מוֹסֵר	224
מוֹצִיא	246
מוֹצֵאת	249
מוֹצֵאת	232
מוֹצָאוֹת	249
מוֹרֶה	277
מוֹרִים	ibid.
מוֹשִׁיבַי	194
מוֹתָה	73
מַזֶּה	64
מֵזַח	277
מָזוֹן	132
מִזְרֶה	269
מִזְרָת	273
מַחֲאֵךְ	502
מְחוֹלָל	174.215
מְחוֹלֶלֶת	213
מְחוֹנֵן	172
מְחוֹקֵק	ibid.
מְחֹקְקִים	ibid.
מְחַטּוֹ	233
מַחְלְמִים	132
מַחְצְצְרִים	ibid.
מַחֲרוֹן	257
מַטַּת	277
מִטַּת	281

ביתרון	520
כלאים	ibid.
כלאתי	231
כלו	273
כלים	79
כמשלש	104
כגלותך	549
כנפים	82
כסו	273
כסמו	489
כעטיה	256
כפים	82
כקרבכם	498
כראותו	503
כשך	163
כשמעתו	501
כתפם	ibid.
כתנות	81

ל

לאדיב	133
לאור	210.564
לאמור	548
לבאים	79
לבור	163
לביא	246
לברם	501
לגאלך	499
לגעת	150
לגשת	ibid.

לדין	220.549
לדעה	184
לדעתו	502
לדריוש	103
לדתנה	502
להבות	81
להביאך	503
להבר	177
להגדוד	538
להדק	177
להוא	257
להודות	278
להידות	278
להונתם	ibid.
להוציאנו	503
להורות	278
להושיב	195
להושיבי	ibid.
להחומה	538
להחלו	169
להטות	278
להכיל	134
להלן	538
להמין	195
להניחו	ibid.
להנפה	220
להעם	538
להפרכם	502
להציב	195
להראה	265
להשות	277.549

להשתבח	146
להתגולל	182
לוטה	205
לולא	64
לזרות	270
לחול	163
לחיים	82
לחננה	500
לחרחר	121
לחתים	82
לטמאה	233
לטעת	150
ליחמנה	500
לילה	73
לין	221
לינו	ibid.
ליני	ibid.
ליסוד	185
לירא	257
ליראה	233
ליראם	242
לירות	257
לרות	ibid.
לך לכה	185
לכו	186
לכי	ibid.
לכלכל	121
לכן	186
לכתו	502
ללדת	184
ללין	549

ללת

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

יפיפית	271
יפלא	279
יפר	ibid.
יפת	ibid.
יצאני	512
יציאת	232
יצב	197
יצר	186
יצתו	189
יקר	186
יקו	271
יקח	159
יקם	ibid.
יקמון	207
יקרא	259
יקראנני	235.511
יקרך	510
ירא	230
ירא	261
ירא	233
יראו	234
יראוני	511
יראתם	231
ירב	222
ירב	261
ירבין	260
ירך	279
ירדף	123
ירוין	260
ירוממני	509
ירוץ	165
ירושלמה	23
ירימה	509
ירך	170
ירכים	82
ירכתים	ibid.
ירע	222
ירעו	ibid.
ירשע	215
ירפו	242
ירקרקת	81
ישאונך	235
ישבחונך	510
ישבעני	508
ישרם	ibid.
ישובון	207
ישוד	165
ישחו	170
ישחרנני	510
ישט	262
ישי	279
ישיא	247.279
ישים	178
ישימם	508.509
ישל	152
ישליו	260
ישלמך	511
ישם	165.170
ישנא	259
ישנא	274
ישנו	187
ישרשו	128
ישׁשׁום	512
ישתומם	182
ישתחו	285
ישתיגן	260
ישתמר	147
ישתקשקון	148
יתאר	285
יתגעשו	148
יתוכת	200
יתלונן	228
יתמו	171
יתמוללו	ibid.
יתמלאון	251
יתנשא	250
יתץ	159
כ	
כאהבם	499
כבאכם	503
כגעת	150
כהחכם	538
כהחלונות	ibid.
כהיום	ibid.
כהנדף	113
כהתודות	284
כהתם	177
כהתמך	ibid.501
כוננה	213.489
כוננתה	212
כחכי	269
כירים	80

יפצה	266	יך	280	יושב	225
ימר	170	יכבדנני	508	יושד	180
ימרוך	109	יכה	278	יזה	259
ינאץ	222	יכירנו	568	יזעקוך	512
יני	247	יכלכל	123	יזרה	274
יניח	197	יכלת	185	יחברך	128
יניעון	222	יכלתיו	488	יחד	262
ינשוא	240	יכסה	274	יחוללו	215
יסבבנו	508	יכסימו	271.511	יחזיון	260
יסבני	ibid.	יכת	180	יחי	262
יסובבנהו	ibid.	ילבשם	508	יחילון	222
יסית	222	ילדתנו	492	יחישה	222
יסף	178	ילדתיך	ibid.	יחיתן	509
יסע	157	ילונו	512	יחם	186
יסר	222	יליזו	222	יחמתני	119.490
יסר	121	ילכדהו	510	יחן	180
יסרני	489	ילכדנו	ibid.	יחנך	509
יסרני	ibid.	ימאס	170	יחננו	ibid.
יסרתו	490	ימאסו	171	יחסיון	260
יסתכל	147	ימות	84	יחפאו	271
יעברנו	510	ימות	207	יחר	261
יעוללו	173	ימח	267	יחרו	170
יעידני	508	ימים	79.84	יחת	152
יעלעו	217	ימין	76	יחתו	153
יעערו	216	ימישון	178	יטמא	250
יעשה	266	ימלה	242	יטמאו	251
יעשו	ibid.	ימצאה	509	יידע	187.196
יעשרנו	507	ימצאהו	511	ייטיב	196
יפגשך	506	ימצאון	240	ייטב	ibid.
יפה	73	ימצאונה	335.510	יירה	266.285
יפים	79	ימצאנני	235	יישרו	197

יפיפית

חוֹלַלְתְּ 215
חוֹלַלְתִּי ibid.
חוֹרַי 76
חחִים חֲוָחִים 79
חֵטְא 231
חטָאִים 232
חִטִּין 76
חַיִּין ibid.
חַיָּתוֹ 342
חֲלָאִים 79
חֳלָיִים ibid.
חֲלוֹנַי 76
חַלּוֹתִי 163.270
חִלִּינוּ 269
חַמִּים 78
חִמְצָתוֹ 501
חֳמַרְמָרוּ 126
חֲמָתַיִם 82
חֵן 64
חֲנוּנוּ 506
חֲנִיוֹת 82
חֲנֹךְ 512
חֲנֵנִי 489
חָנֵּנִי 506
חָנֵּנִי 505
חֲנוּת 163
חֲסָיָה 253
חָסָיוּ 255
חִפְּנֵים 80
חִצִּים 78
חִצְּנוֹ 391
חֻקָּה 505
חֻקּוֹתֶיךָ 493
חֳרָבוֹת 81
חֲרֵלִים 79
חֲשֵׁים 204
חֲשׂוּפֵי 76

ט

טָבוּ 203
טוֹבָה 65
טַח 202

י

יְאַהֲבֻנִי 508
יְאוֹר 210
יֹאמְרוּךָ 512
יֶאֱתָיֻנִי 510
יְבָאוֹן 247
יְבוֹאֻנוּ 511
יַבְדִּילֻנִי 508
יְבוּל 152
יְבֻזּוֹם 511
יַבִּיעַ 157
יַבִּיעוּן 158
יְבָרֲכֻנְהוּ 508
יָבֵשׁ 186
יָבְשַׁת 185
יְגוּדֶנּוּ 508
יְגוֹרֵם 509
יַגִּיד 157
יָגֵל 261
יָגַר 165
יָגְרָה 512
יִדְחוּ 267
יָדַי 76
יָדַיִם 82
יְדַכְּאוּ 251
יִדֹּם 170
יָדַע 186
יְדָעֻנוּ 509
יְדֻשְּׁנֶה 123
יֵהוּא 259
יְהוּדָה 195. 279
יְהוּדוּן 279
יְהוּדִים 79
יְהוֹשֻׁעַ 195
יְהִי 265
יְהֵילִילוּ 196.197
יָהֵל 136
יְהַתְּלוּ 123
יוֹאֵר 180
יוֹבָא 249
יוּבָאוּ ibid.
יוֹדָה 279
יוֹדַעְתִּי 131.194.119
יוֹכַת 196
יוֹמַיִם 79. 84
יוֹמָם 63
יוֹנָה 279
יוֹסֵף 180
יוֹעֲדֵנִי 508
יוֹרֶא 279

ומצאן 234
ומתה 203
ומתי ibid.
ונאשאר 112
ונבל 157
ונבלה 165.168
ונגלו 168
ונדמה 170
ונהי 262
ונחבאתם 239
ונחלו 168
ונחתה 167
ונירם 510
ונך 280
ונכה 264
ונכחת 191
ונכפר 144
ונלוו 265
ונמס 167.168
ונסבה 167
ונשל 261
ונפלאתה 238
ונקטו 168
ונקית 264
ונקתה ibid.
ונרפאו 239
ונשא 238
ונשים 178
ונשלחך 507
ונשמה 169
ונתתיהו 492
ועללתי 172
ופשתם 204
וצמת 231
וצפו 256
וקראתי 231
וקראתי ibid.
וראמה 202
ורבה 161
ורבו 162
ורמיו 276
ושבת 203
ותבואה 236
ותבאינה 236
ותבך 261
ותבן 261
ותגח 207
ותגל 271
ותגש 153
ותהי 259
ותהר 261
ותושב 196
ותזן 260
ותזני ibid.
ותחלינה 178
ותחש 207
ותכה 261
ותלדנה 187
ותלה 261
ותמס 279
ותנח 207
ותניקהו 509
ותנשא 250
ותסר 222
ותעד ibid.
ותעד 279
ותעלו 260.267
ותעש 267
ותפהו 109
ותצאן 235
ותקם 221
ותקרבו 109
ותרב 261
ותרע 221
ותרץ 165
ותרץ 178
ותשאנה 235
ותשב 207
ותשנה 235
ותתע 261
ותתצב 147
ותתש 159

ז

זונה 272
זרה 273
זרית 268
זרו זרו 203
זרמו 120

ח

חדלו 99
חזקתני 512
חוללת

ויאתיון	260	ויושם	ibid.	וירא	279
ויבזהו	511	ויישרם	123	וירב	121
ויבשהו	122	ויכו	282	וירד	261
ויגה	271	ויכתו	178	וירידו	197
ויגל	178	ויכתום	158	וירו	278
ויגל	279	וילינו	222	וירם	207
ויגע	157	וילך	186	וירם	ibid.
וידא	261	וימח	261	וירפו	170
וידו	271	וינע	207	וירע	222
וידח	157	וינשא	250	וירפו	240
ויהמם	508	ויסב	165	וירצו	173
ויוהר	136	ויסב	172	וישב	281
ויועץ	192	ויסבו	178	וישב	186
ויור	280	ויסר	207	וישע	261
ויושב	197	ויסרני	189	וישר	157
ויז	262	ויעט	207	וישר	186
ויז	280	ויעל	279	וישרנה	187
ויז	262	ויעף ויעף	207	וישתחו	285
ויזד	157	ויער	222	ויתא	281
ויחל	261	ויצטירו	228	ויתגל	285
ויחל	123	ויצק	188	ויתו	271
ויחלא	259	ויצקו	ibid.	ויתם	170
ויחלו	222	ויצר	187	ויתם	178
ויחם	165	ויצר	ibid.	ויתמו	170
ויחמו	187	ויצר	207	ויתרצצו	182
ויחמנה	ibid.	ויפרו	222	וכלתו	491
ויחן	261	ויקא	247	וכעסתה	490
ויט	262	ויקף	197	ולהגרים	538
ויטב	186	ויקץ	186	ולחתם	177
וייף	262	ויקש	261	ולנה	203
ויישם	225	וירא	262	ומוצא	232

התרפית 283
התרצו 182
התשוטטנה 227

ו

ואבוצה 236
ואדעך 509
ואולך 196
ואור 204
ואחבא 247
ואחבא 240
ואחז 109
ואחל 169
ואחר 109
ואט 280
ואישנה 186
ואכות 165
ואכלתם 490
ואכסך 567
ואכרה 258.510
ואלך 186
ואמותתהו 567
ואנעלך 507
ואצל 279
ואען 261
ואענה 270
ואעשך 510
ואעשר 135
ואפת 267
ואקימה 213
ואקל 169

וארא 267
וארותי 162
ואשבה 186
ואשתומם 182
ואתנך 508
ובאה 206.234
ובאת 231
ובושה 203
ובנית 254
ובקשתם 490
ובראת 242
ובשת 203
ובתקוממיך 227
וגלגלתי 119
ודוממתי 172
ודושי 206
ודיגום 219
והאזניחו 131
והביאתיו 245
והגו 257
והדקות 176
והוצאת 245
והצאת ibid.
והוצאת 254
והושבותים 219
והושע 194
והזורה 273
והזית 276
והחתתי 176
והטהרו 144
והטיבתי 219

והירת 254
והיית 254
והכך 490
והמתה 218
והמיתיו ibid.
והמתן 219
והנחתי 194
והניחה 198
והנחמתי 144
והעליתי 276
והפרתה 218
והציב 194
והציגני ibid.
והציל 156
והקאתו 245
והקיצה 221
והקמונו 219
והרמת 218
והשמו 177
והשתנית 284
והתגעשו 144
והתודו 283
והתנבית 250
וחדו 162
וחית 253
וחטאת 230
וחיבתם 213
וטאטאתיה 242
ויאהבו 507
ויאצל 136
ויאת 261

ויאתיון

העתרה	218	הציבי	195	השב	221
הערתי	219	הציל	156	השיבונו	219
העוה	176	הצפינו	133	השבותם	219
העירה	221	הצית	194	השה	275
העידותי	219	הצר	217	השח	175
העל	278	הקומים	204	השיא	244
העלה	275	הקים	220	השיאו	245
העלה	277	הקימני	505	השיבום	494
העלה	281	הקיף	194	השבני	512
העלהו	505	הקיף	195	השכוני	102
העלו	265	הקל	175	השמה	180
העלות	265	הקלתני	491	השמה	502
העלית	276	הקם	224	השמה	486
העליתנו	494	הקמתו	491	השמו	176
העלתה	281	הקצות	277	השמות	ibid.
העלתם	491	הקרה	217	השע	221.278
הערה	275	הראה	275	השתחוה	283
העשו	256	הרב	278	השתחוית	ibid.
העשו	496	הרבה	277	השתעשעו	145
העשותו	265	הרי	76	התבונן	226
העשותו	503	הרים	78	התודה	283
הפדה	282	הרים	224	התז	175
הפלא	244	הרמו	169	התחל	284
הפלא	246	הרע	217	התיו	258
הפר	217	הרעו	219	התיטבי	196
הפר	ibid.	הרעתי	ibid.	התל	119
הפרה	221	הרף	278	התל	121
הפרו	219	הרפה	239	התמו	176
הפתית	276	הרצת	275	התפקדו	144
הצו	276	השא	246	התקששו	182
הצטידנו	227	השאת	245	התרועעי	227

INDEX.

הלוט	205	השתו	491	הושע	ibid.
המטים	277	היה	257	הושעו	191
המיה	256	היו	ibid.	הושר	195
המכו	180	היות	ibid.	הותל	125
המולו	210	היחברך	507	הזה	278
הממותים	224	היחברך	512	הזה	275
הממכם	499	היטיב	194	הזכו	285
המס	169	היטיב	195	הזילו	219
המסיו	276	היטב	ibid.	החבאו	248
המציתך	245	היטיבה	65	החבאתה	244
המר	175	הליכי	195	החבה	248.265
המתי	218	המיני	ibid.	החביאה	244
המיתיו	489	היניק	192	החדלתי	130.138
המתם	219	היניקהו	505	החטי	246
הנבאות	240	היצת	232	החטי	244
הנח	195	היתיו	276	החל	169
הניא	244	חכבס	146	אחל	177
הניח	194	הכה	275	החלה	176
הניחה	195	הכה	277.278	החליתי	281
הניחי	502	חכה	281	החלם	501
הנמצאים	239	הכות	278	החלתי	176
הני	508	הכיני	505	החשו	278
הנפת	218	הכית	276	החתת	ibid.
הנצבת	191	הכיתי	281	הט	278
הס	270	הכם	489	הטה	ibid.
הסבו	176	הכני	ibid.	הטה	275
הסבוך	494	הכון	210	הטהו	489
הסג	224	הכנו	219	הטהרו	144.146
הסיתו	219	הכינני	489	הטיתי	276
הסתה	217	הלאת	275	הטלתי	218
הסתפח	146	הלאתי	276	הטמאת	250

העדתת

דֵּעָה 184
דֵּעָה 184
דֵּעֵהוּ 505
דַּעַת 184

ה

הַאַדְרוּשׁ 113
הָאוֹר 210
הֶאֱזִין 63
הַאֲזִינָה 135
הֶאֱמַנְתִּי 75
הָב 185
הָבָה 186
הָבֵא 246
הֵבֵאתָ 245
הֵבָאת 248
הֻבָאתָה ibid.
הֲבֵאתִי 245
הֲבֵאתֶם ibid.
הָבִיא 246
הָבִיא ibid.
הָבִיאָה ibid.
הֵבִיא 244
הֱבִיאָהּ 245
הֵבִיאוּ 245
הֵבִיאִי 247
הֲבִיאֻנוּ 246
הֵבִיאתָ 245
הֲבִיאֹתִיו ibid.
הֲבִיאֹתָנִי ibid.
הַבִּיט 156
הִבָּרוּ 169
הָבֵרוּ 177
הַגֵּד 156
הֻגַּד 159
הַגֵּד ibid.
הָגָה 272
הַגִּיעַ 501
הָגְלָה 275
הִגְלִית 276
הִגְלֵתִי 276
הָגְלַת 281
הַגִּישָׁה 157
הִדַּמָּנוּ 489
הַדִּיחֵמוֹ 505
הֲדַסִּים 78
הָדַק 175
הָדוּשׁ 210
הֻדַּשְׁנָה 144
הֵהֵימִיר 217
הֶהֱכִין 486
הֶהָלְכוּא ibid.
הַהֵשִׁיב 193.486
הוּבָא 248
הוּבְאוּ ibid.
הוֹבִישׁ 217
הוֹגָה 275
הוֹדוּ 278
הוֹדֵנוּ 277
הוֹדַע 195.198
הֱוֵא 257
הוּכַן 224
הוֹלִיד 195
הֹלִיד 193
הוּלֶּדֶת 199
הוֹנָה 275
הוֹנוּ 276
הוּסְדָה 520
הוּסְרוּ 191
הוּעַד 198
הוּצָא 246
הוֹצָא 246
הוּצָאָה 248
הוֹצֵאתִי 245
הוֹצֵאתָ ibid.
הוֹצֵאת ibid.
הוֹצִיא 244.246
הוֹצִיאָה 246
הוֹצִיאִי ibid.
הוֹרֵד 194
הוֹרִידֻמוֹ 505
הֹרָה 272
הוֹרָה 275
הֹרוּ 257
הוֹרֵנִי 278
הוֹרִישׁ 193
הוֹרֵתָ 276
הוֹרֵיתִי 276
הֹרֵתִי ibid.
הוּשַׁב 192
הוֹשֵׁב 191
הוֹשִׁיב 192
הוֹשִׁיעָה 195

בּוֹשׁ 202
בּוֹשָׁה ibid.
בּוֹשַׁסְכֶם 498
בּוֹטֶה 232
בֵּן 202
בָּזְאוּ 162
בָּזָּה 203
בְּזוֹנוּ 162
בְּחוּקוֹ 163
בְּחֻקּוֹ 501
בְּחֶטְאָה 233.502
בְּחָמָס 501
בָּחֳרִי 499
בֵּין 220
בִּינָה 221
בִּינוֹתִי 219
בִּירָנִיּוֹת 82
בַּיְתָה 73
בָּכוּ 257
בְּכִיָּה 256
בְּכִשְׁלוֹ 549
בְּלִדְתָּהּ 502
בְּמַצָּאכֶם 498
בְּמַצַּאֲכֶם 502
בָּמֳתֵי 84
בֹּנֵה 255
בָּנוּ 232
בָּנִים 78
בָּנִית 254
בָּנִתִי 254
בְּנִיתִיהָ 493
בָּנְתָה 254
בְּנִתִּים 493
בְּנַחַת 502
בְּגַסֵּם ibid.
בַּעֲטֹף 549
בְּעִיר 258
בָּעִיר 220
בְּעִיר 549
בְּצֵאתוֹ 503
בְּצֵאתְכֶם ibid.
בְּצִדְקָתְךָ 501
בְּצֶקֶת 188
בְּקָמָה 502
בְּקָרְבָתָם 501
בָּרָא 242
בִּרְכַּיִם 82
בָּרֵךְ 163
בְּשׁוּ 203
בְּשׁוּמוֹ 502
בְּשׁוּרִי ibid.
בַּשְּׁנוּ 204
בְּשַׁלְּחָךְ 500
בְּשֻׁלָּם 511
בְּשִׁתִּי 203
בָּתִּים 77

ג

גְּאָיוֹת 82
גָּבְהָא 98
גָּבְהָא 253
גְּדָיִים 79
גּוֹבַי 76
גּוֹזִי 204
גּוֹרְחִי ibid.
גַּוִּי 164
גֶּחָלוֹת 81
גֵּיאָיִת 82
גִּיל 220
גַּל 164
גַּל 270
גְּלִית 269
גְּמָלַתְהוּ 490
גְּמָלַתּוּ ibid.
גְּנַבְתֶּם ibid.
גְּנֻבְתִי 342
גְּרָנוֹת 81
גֵּשׁוּ 151
גְּשִׁי ibid.
גְּשָׁה גֶּשׁ 151
גִּשְׁתּוֹ 501
גִּתּוֹת 82

ד

דַּבְּרוֹ 512
דִּבַּרְתִּי 342
דְּוָדִים 79
דוּמִיָּה 256
דּוֹחוּ 273
דִּינוּ 221
דַּכָּא 241
דָּלְיוּ 270
דַּלִּים 78
דָּמִים ibid.
דְּגָנִי 489
דֵּעַ 185
דֵּעָה

83	אֵלִים	152	אֶקַּח	228	אֶתְקוֹטָט
80	אֲלָפִים	235	אֶקְרָאֶה	508	אֶתְקֶנְךָ
81	אִמָּהוֹת	285	אֶקְרֶה		ב
ibid.	אִמּוֹת	510	אֶרְאֵם		
509	אֲמִילָם	ibid.	אֶרְאֶנְהוּ	501	בְּאַהֲבָתוֹ
240	אֲמַלְאָה	164	אָרָה	232	בָּאוּ
125	אֻמְלַל	ibid.	ארו	205	בְּבֹאָה
109	אֹמַר	203	ארו	234	בְּבֹאָה
81	אֲמָרוֹת	182	אֲרוֹמֵם	503	בְּבֹאָן
81	אַמְתַּחוֹת	235	אֲרוֹמֲם	ibid.	בְּבֹאָנָה
82	אַמְּתָיִם	509	אֲרוֹמִמְךָ	ibid.	בִּבְנוֹתַיִךְ
79	אֲנָשִׁים	493	אֲרוֹתִיהָ	ibid.	בִּבְנוֹתֵכֶם
136	אָסִיף	270	אֲרַיֵּךְ	73	בְּגוֹדָה
ibid.	אֲסִיפֵם	509	אֲרִיקֵם	150	בְּגֶשֶׁת
507	אֲסַפְּרֵם	82	אַרְמְנוֹת	501	בְּגִשְׁתָּם
136	אֶסֹף	221	אָרַע	503	בַּהֲבִיאִי
221	אָעִירָה	235	אֶרְפָּה	538	בְּהַדְרֵךְ
266	אֶעֱנֶה	134	אַשְׁכִּים	191	בְּהִוָּלֵד
510	אַפְאֵיהֶם	82	אַשְׁפַּתּוֹת	504	בְּהִוָּסְדָם
258	אַפּוֹ	258	אֶשְׁעֶה	502	בַּהֲכִינוֹ
79	אַפַּיִם	182	אֶשְׁתּוֹלְלוּ	177	בְּהִלּוֹ
509	אֶעֶנְךָ	ibid.	אֶשְׁתּוֹמֵם	501	בְּהִלּוֹ
ibid.	אֶעֱנֵם	ibid.	אֶשְׁתּוֹנָן	81	בְּהֵמוֹת
221	אֵפֶר	276	אֶשְׁתִּיו	504	בְּהִמָּלוֹ
197	אַצִּיעָה	146	אֶשְׁתַּמֵּר	276	בְּהַצּוֹתוֹ
197	אֲצִיתֶנָּה	199	אֶתְוַדַּע	549	בְּהָרֵג
198	אֶצֹּק	258	אֶתְיוֹ	81	בֶּהָרוֹת
152	אֶצְרָה	256	אֹתִיּוֹת	180	בַּהֲשַׁמָּה
198	אֶצְּרֵךָ	152	אֶתֵּן	538	בַּהֲשָׁמַיִם
165	אֶקֹּב	508	אֶתְּנֵהוּ	199	בְּהִתְוַדַּע
206	אָקוּמָה	255	אֶתְנוּ	234	בּוֹא

בוש

INDEX VOCUM SINGULARUM, QUARUM FORMA IRREGULARIS AUT FLEXIO POTISSIMUM IN THESAURO NOTATUR.

א

אבדך	122	אהיה	258	אחיות	82
אבוא	255	אהמיה	ibid.	אחים	78
אבוש	206	אובל	199	אחל	177
אבות	83	אודה	279	אחרו	119
אבי אביא	247	אודישה	196	אחרין	76
אבידה	136	אודיעך	509	אחתה	169
אבנים	80	אודיעם	ibid.	אט	280
אברך	134	אוחילה	221	אטה	278
אברם	64	אוכל	187	איבש	186
אגאלתי	130	אופנים	77	איטיב	196
אגידה	157	אוציא	247	איליל	ibid.
אגידנו	511	אוציאה	ibid.	אילכה	186
אגמים	78	אוצרה	109	אימנה	196
אדדה	285	אוצרות	83	אין	76
אדוש	206	אור	201	אינק	186
אדמדמות	81	אורש	192	איסירם	196
אדמה	285	אושע	ibid.	אישן	186
אדמים	79	אזין	136	איתם	169
אדע	186	אזכרכי	508	אממאסך	508
אהב	109	אזלת	98	אכבדך	114
אהב	109	אזנים	82	אכל	109
אהבתהו	490	אזרה	270	אכלת	103
אהודנו	195	אחזה	258	אכלך	510
אהי	282	אחשנה	507	אכף	169

אלים

להם תמיד בואו עמי ונצא לקראת המשיח כי הוא שלחני אליכם
לישר דרך לפניו ׳ וכתבו אלי אחינו שבארץ תימן כתב גדול
והודיעו לי משפטו ודרכו וחדושיו שחדש להם בתפלות ומה היה
אומר להם ואמרו לי שכבר ראו מנפלאותיו כך וכך ושאלו לי על
זה והבנתי כל הדברים והכרתי מתוך דברי כתבם שאותו האיש
העני חסר דעת אבל היה ירא שמים ואין בו חכמה כלל וכל מה
שאומרים שעשה או נראה על ידו הכל שקר וכזב ופחדתי על
היהודים משם וחברתי להם כמו שלשה קונדרסי׳ בענין המלך
המשי׳ וסימניו וסימני הזמן שיתראה בו והזהרתי אותם שיזהירו
זה האיש שמא יאבד הוא הקהלות ׳ כללו של דבר לאחר
שנה נתפש וברחו ממנו כל הנלוים אליו ויאמר לו מלך אחד
ממלכי הערביי׳ אחר שתפשו מה זאת עשית אמר לו אדוני
המלך אמת אני אומר כי בדבר י״י עשיתי ׳ אמר לו המלך
מה המופת שלך ׳ ענה ואמר לו אדוני המלך חתוך ראשי
ואחר כן אני אחיה ואקום ואהי׳ כבראשונה ׳ אמר לו המלך
אין לך מופת גדול מזה ואם הוא כך אני וכל העולם נאמין
בודאי שדבריך כלם אמתיים וטובים ונכוחים ושקר נחלו
אבותינו הבל ואי׳ בם מועיל ׳ מיד גזר המלך וצוה ואמר קחו
לי חרב ויביאו החרב לפני המלך וצוה והתכו את ראשו
ונהרג אותו העני תהא מיתתו כפרה עליו ועל כל ישראל
ונענשו היהודים ברוב המקומות ממון גדול ׳ ועד עתה יש
שם חסרי דעת אומרים עתה יחיה ויעמוד מקברו ׳ כך היו
הדברים ואם שמעתם שהגיע כתבי לפ״אס שמא אות׳ הדברים
ששלחתי בארץ תימן העתקו והגיעו לפאס ׳ וכבר אמרתי
לכם שכל דקדוקי השאלות שלכם בענין זה כלם שריגי אילן
אחד הם ואני אצוה לכם בדעתי גדו אילנא וקציצו ענפוהי
ונטעו עץ הדעת הטוב ואכלו מפריו וטובו ושלחו ידיכם וקחו
גם מעץ החיים ואכלו ותחיו לעולם ׃

וואר הפֿטיגי האבן גיוואַרט ער זאָלט ווידר קומן אונ׳ לעבבדיג ווערדן אונ׳ דער נר איז נאך ביט ווידר קומן :

Hujus historiæ veritatem, non quidem quoad singula accidentia, sed quoad personam & eventum ejus, astruit Rambam sive R. Mosche ben Majemon, in libro epistolarum, in epistola ad Rabbinos urbis Marsiliæ, qui de hoc falso Messia ipsum rogaverant. Respondet, stolidum istum hominem, non in oriente, sed in terra australi vixisse, & se pro præcursore ac nuncio Messiæ jactitasse, ut viam ipsi præpararet, ac sic plurimos ad se Judæos attraxisse. Totam ejus historiam ad se ex ista terra à fratribus Judæis perscriptam, quibus prolixâ epistolâ per tria folia responderit, ac totum negotium Messiæ, de ejus signis & adventus tempore explicarit, monuisseque eos, ut hominem ab ista stoliditate averterent. Tandem post annum hominem fuisse captum, & cùm à quodam Arabiæ rege rogatus fuerit, Quare talia fecisset, respondisse, Se ex mandato Dei id fecisse. Quod, inquit rex, ejus rei signum dabis, ut credamus? Præcidite, inquit, mihi caput, & paulò pòst reviviscam, eroque ut à principio. Factum, sed hactenus nondum revixisse, &c. Verba ejus sunt: quæ leviter in Hebræis versatus, facilè intelliget.

Ex Epistola Majemonis.

על עסקי המשיח אשר זכרתם שהגיעו לכם דברים ששמי
לא היה כך המעשה כמו ששמעתם ולא במזרח היה
אלא בארץ תימן עמד איש אחד יש לדבר זה כ״כ שנה ואמר
שהוא שלוחו של משיח מישר דרך לפני ביאתו ואמר להם כי
המלך המשיח הוא יתגלה בארץ תימן ונתקבצו אנשים רבים
יהודים וערביים עמו והיה מסבב בהרים והיה מטעה אותם ואומר
להם

צו פון ברעכן דיא זאך . אונ׳ דיא זעלב נאכֿט
באט ער צו נאשיט דען דוד אלדויד אונ׳ טרענקט אין
אן וויא עז ניהערט אונ אום דיא מיטר נכֿט זא לאג
ער זיכֿר אונ׳ שליף אז איין טרונקנר׳ ערשפראנג
אויף אין צו אונ׳ שנייט אים דען קאף אב אונ
בראכֿט דען קאף אונ׳ איבר ענטוורט אין אין
האנד דעש מלך ז״ד אלדיז זאגט דער מלך אז ער זאך
דען קאף דמך בראשד דאז איז אזו ויל גירעט אויף
טויטש עז איז דיין זעלבשט שולד דרפשט ביאנד
אבדרש דיא שולד געבן אז דיר זעלבשט אונ׳
זעבדט דען קאף דעם מלך פרס מיט ווארהפטיגן
עדים דז דאז דער משיח איז דא ער באך גיפראגט
האט׳ אונ׳ דעז מלך צארן וואר גישטילט אבר נישט
וויבינר וואר זיין ווילן ער וואלט איין ראכֿביגן בעמן
פון דען יהודים דיא אים באך גיהולפן האבן אונ האש
זיא גיפאדירט פון דען קהילות מאן זולט זיא אים אנ׳
איבריגבטוורטן דיא אים באך גיהולפן האבן דעם
זעלבן מאן דעם ור פלוכֿטן׳ אונ׳ זיא האבן משיב
גיוועזן זיא קענטן זיא ניט׳ אונ׳ וואו זיא זוכֿן זאלטן
אלש דען ביפול דיער מלך מאן זאל זיא תפסן׳ אונ
פון דן זעלבן תפוסים מאכֿטן זיא מיטל נייט דיא דא
פשרה מאכֿן מיט דעם מלך מיט גרושם געלט אונ׳
גיט דאז וואָרן הונדרט צענטנר גאלד אונ׳ רבי משה
מימוני דאז דין דער שולטן העט אום גיבראכֿט האט
אין גיפראגט אוב ער משיח וועד דא האט ער
גיזאגט יוא. זא האט צו אים גיזאגט דיער מלך אונ׳
וואז איז דאז צייכֿן׳ זא האט ער גיזאגט מאן זאל
אים דען קאף אבשניידן דא ווערט עז אים ניט
שאדן׳ אלש דער מלך ביפולן דז מאן אים דען קאף
האט אב גישניטן ער איז אבר גישטורבן׳ אונ׳ מאן
זאגט ער האט עז דרוואב גיטאן דאז מאן זאל אין
ניט מיט שווערן פיינן פייניגן׳ אונ׳ עטליכֿי
ווארהפטיגי

זיינר גרהייט עז ווערט גימבט בעשר זיין אז אים
אונ' דיעם נאבבן ישראל דיא דא זיין אין אייבר
שטארקן סכנה אונ' וואו ער ניט ווידר קערט דא
זאל ער אים חרם זיין אויף דער וועלט אונ' אויף
יענר וועלט אימר אונ' איבי"ג · אויך זענדטן זיא
איין שרייבן צו זכאי דעם נשיא דער דא וואר אים
לאנד אשור אונ' צו רבי יוסף בכרז אלפלח דיעם שטערן
זעהר דער דא וואר אלדא דאז זיא אין אירן נאמן
אויך זאלטן שרייבן דאז דא איין צייט לייד צו יעקב
איז אונ' טוט פון נעטן צו בישירמן זיא דיא
בראהערצינקייט דעש היאלש דיא דא גאר ויל זיין
אונ' דיא אלי זענדטן שרייבן דיעם דוד אלדויד אונ' צו
ווארנן אין אויף דאז היכשט דז ער זאל ווידרקערן
פון זיין בוזן וועג. אונ' ער אבטפיבן דאז שרייבן
אונ' לייט עז אונ' לכט איט גישפעט אונ' וואר ניט
גיהארשם אונ' דר שראק אויך ניט · אונ' דער
בארמהערצינג גיט גאב אינש העבך איין מלך פון
תוגרמה דער דא האט גיהייסן זיד אלדין דער איז
אובטר ווארפן גיוועזן דיעם מלך פרס אונ' האט דיא
יהודים זער ליב גיהט אונ' האט קוג שאפט גיהאט
מיט דעם שוועהר דעש דוד אלדויד אונ' זאגט צו
אים דוא קבשט דיין ואלק אונ' וויא זיא איצט אין
גרושן לידן שטעהן מיט דעם מלך פרס דראום
שטיט דיר צו דז דוא בישירמשט דיין ליב דייבש
ואלקש · אונ' צעהן טויזנט גילדן זאלן דיר געבן דיא
יהודים אונ' איך וויל ור זיכרן דיך דוא זאלשט זיא בייא
איר פיבדן ווען דו טויטשט דען זיבדיגן מאן דער
דא טוט ויל ורומי לייט אין סכנה · אונ' ווירשט אויך
איין גוטן לון אבטפבגן פון גוט דרום דאז דוא
בשירמשט דיין פרום ואלק · אונ' דר זעלב מאן
דאמיט ער וואלט בשירמן זיין ואלק אונ' צו היליף
זייבר ליבשפט דאז גענט דא טאט ער זיין ענבצליט
צו פוון

קבעפט אונ זייני שרים אונ גיבן צו דעם זעלבן
באך אונ זאהן אין ביט אונ רופטן אויף אין · ער
וואר משיב איי איר ברן בוא ניא איך אייבש וועגש
זייט איר אזו מעכטיג זא יאגט איר איר באך · אונ
ער שפרייטט זיין מאנטל אויף דען באך גוז אונ
פור איבר דען באך · אונ דאז זאך דער מלך וויא
ער איבר פור אונ דאז זאהן זייני קבעפט אויך ·
אלש דען זאגט דער מלך אז דיא זאכן אזו איז זיכט
מן דאז עז אין קייבש מענבשן קראפט איז זעלכיש
צו טון · בייארט צו וועם · דער מלך דער נאבצן
וועלט ממליך איז אובד פון דעם האט דער מאן זיין
מלכות אונ אויף אובש איז צו לזבן זאגטן צו אים זייני
קבעפט אונ זייני שרים איר פיבדן וועדק דיא דא
ווערדן ניטאן דורך כישוף אונ אחיזת עינים ביזונדר ·
אלש דען ביפול דער מלך מאן זאלט ברעבגן איין
שיף אונ רודר דאז מן זול איבר דען באך פארן ·
אונ זיא איבר פורן דען באך אונ ויל פריצים לופן אים
באך זיא קאבטן אין אבר ביט דר רייכן דען ער
גיבג דען זעלבן איין טאג צעהן טאג רייז · אונ וויא
דער מלך זאך דז דער וועג ביט וואלט העלפן זא
באם ער זיך איין אנדרן וועג פיר אונ זענדט
שלוחים אויז צו דען ראשי הגולה דאז זיא זאלן תפסן
דען זעלבן מאן אובד זאלן אין פור אין ברעבגן וואו
ביט דא וויל ער לאשן אום ברינגן אלט אונ יונג מיט
איין אנדר אונ דיא ראשי הגולה וויל ער לאשן פייבגן
מיט גרושר פיין · אונ דרנאך וויל ער איין אונ איין
לאשן ור ברעבן ·

אונ זענדט אויך איין שרייבן בי אימר אלמעדיו דער
דא זיצט צו בגדד ער זול אלין ווייס אנקרן דאז דא
אינליך איז אונ זול ווארבן דיא ראשי הגולה אוף דיז
זך אלז דען ור זאמלטן זיך דיא ראשי הגולה אונ זנדטן
שלוחים צו דעם דוד אלדויד ער זול ווידר קערן פון

באטן ער זאלט צו אים קומן אונ' ור זיכרט אין הוך
דז ער וואלט זעהן זייני צייכן אונ' ווערן עז רעכטי
צייכן זיין זא וואושט ער דז אין דער ווארהייט משיח
איז אונ' ווערט פריפן דז אין נאט ממליך האט גיוועזן
אונ' ווילש ביקעבן אונ' וויל איך אובטר טעבינן צו
זייבם דיבשט דען עז איז נוטש ווילן דער אין מאליך
האט גיוועזן · אונ דוד אלדויד און אלי וארכט אונ'
אבנשט קאם ור דען מלך ' וראנט אין דער מלך אונ'
זאנט איז עז וואר דז דוא משיח בישט . וואר משיב
דוד אלדויד עז איז וואר איך בין משיח אונ' נאט האט
דיך גיזעבט צו דר לויזן זיין פולק ישראל ' וואר משיב
דער מלך איך וויל דיך אין דיא תפיסה טון ווערשטו
דיך זעלבשט לוז מאכן אין דער תפיסה זא ווער איך
ווישן דאז דו משיח בישט · וואו אבר ניט זוא זאלשט
גישטראפט ווערדן פון וועגן דיינר טארהייט
אונד שאלשט דיין טאג אויז דער תפיסה ניט קומן
אונ' וויל דיך לאזן טויטן דען דו בישט איין נרי באך
דעם וויא ער תפוס וואר דוד אלדויד זעבדט דער מלך
באך אלי זייני שרים אונ' באך זייבן רעטן אונ' וראנט
זיא ראט וואז ער זאלט טון דען יהודים דיא דא העטן
גימיסטאט אונ' ווידר שפעבין און מלכות אונ' דר
וויל זיא ווארן אין דען שעלבן ראט הארטן זיא וויא
זיך דוד אלדויד העט שעלבשט לוז גימאכט אויז דער
תפיסה אונ' ווער איין וייטן וועג הין וועק נאבנן אונ'
זיא קאבטן ניט דר קעבן וועלכן וועג ער איז נאבנן ·
וויא דאז דער מלך הארט שיקט ער נאך פריצים אונ'
שרים זיא זאלטן אין ווידר תפסן . זא גיבן דיא פריצים
אונ' קאמן ווידר צום מלך אונ זאנטן צו אים באהבט
בייא דעם באך הערן מיר זיין שטים אונ' זיין
אבגיזכט האבן וויר ניט גיזעהן אונ' וויא קעבן וויר
אין תפסן · אלש דען רייטט דער מלך אויף איין
פפערד אונ' רעבט אים באך ער אונ' זייני
קבעכט

זיא משיח בינערן אונ' דר זעלב ורוולכט האט מיט
זייבם באמן גיהיישן דויד אלדוד פון דער שטאט
צנאריך אונ איז איין גרוש קהל דא גיוועזן קיגן
טויזנט הייזרן גרושי עשירים אונ' הוך גיאכט אונ
גליקהפטיגי אונ דאז זעלבין קהל זיין גיוועזן דיא
ערשטן קהילות דיא זיך ביזעצט האבן אם קרייס
דעש באכש סמבטיון אונ' דא זיין מער דען הונדרט
קהילות אונ' זיא זיין גיוועזן דיא ערשטן אם לאנד מדי
איר שפראך איז תרגום אונ' פון דא אן ביז קען
לעבדר גיזז פופציג טאג רייז ' אונ' זיא זיין אונטר
דער גיוואלט דעש מלך פרס אונ' געבן אם מס איטליכר
פון פיבכ צעהן יארן אונ' דאריבר הויפט געלט
איטליכר איין גילדן ' אונ' דער זעלבין מאן דוד אלדויד
דער האט גיערבט פר דעם ראש הגולה חסדא אונ' ור
דעם כהן גדול ראש ישיבה דער דא איז גיוועזן אין
דער שטאט גדוד אונ' איז איין גרושר חכם גיוועזן
אם תלמוד אונ' זונשט אויך אונסרן חכמות אונ' אין
אלן ספרים פון כישוף אונ' שדים ' אובד דער מאן אלדויד
האט זיכש איברבואן אין זיין הערצן אונ' האט זיין
האבד אויף גיהובן ווידר דען מלך אונ' האט אן זיך
גיזאמלט דיא יהודים דיא דא זיין גיזעשן אם בערג
חפתז אונ' האט זיא ורהעצט זיא זאלטן אויז גיהן צו
שטרייטן מיט אלן ולקרן אונ' האט איבן ביוויזן צייכן
אונ' האבן ביט גיווישט ווארמיט ער דיא קראפט
האט ' איין טייל האבן גיזאגט עז זייא מיט כישוף אונ'
אנדרי האבן גיזאגט ער זייא אזו שטערק אונ'
קרעפטיג דורך שמות אונ' דיא דא זיין מיט אים
גבגן זייבי חברים האבן אין גיהישן משיח אונ' האבן
אין גילובט אונ' דר הובן ' אונ' דער מלך פרס וויא ער
הוירט פון זאכן דעש מאבש אונ' וויא ער ביגליקט
האט אונ' גיבעהט אונ' זמילט וואלק אן זיך גיבן אים
אבגשט אין זיין הערץ אונ' זעגדט צו אים איין

Alia parabola convivii de divite & paupere, ex Tractatu Berachos, cap. 5. fol. 31.

משל למלך בשר ודם שעשה סעודה גדולה וזימן כל בני עירו בא עני אחד ועמד על הפתח אמר להם תנו לו פרוטה אחת ולא השגיחו עליו רחק ונכנס אצל המלך אמר לו אדוני המלך מכל סעודה אשר עשית קשה בעיניך ליתן לי פרוטה אחת :

Versio Germanica.

איין גלייכניש צו איינם קוניגין דער גור ווייליש אונד בלוט איז דער מאכט איין קוישטליך מאלצייט אונד לאד דאר צו ויל לייט זיינר שטאט דא קם אויך איין ארמר שטונד בור דער טור דעש קוניגש שפראך צו איינן גיבט מיר אויך איין שטוקלין אבר זיא האטן זיינר קיין אכטונג ער דרינגט הנאיין צום קוניג, אונד שפריכט הער קוניג בון דיינר גאנצן מאלצייט דיא דו גימאכט האשט איז שווערליך אין דיינן אויגן מיר איין קליין שטוקלי ברוט צו געבן וכו׳

Et hoc modo loquendi, Christus usurpavit parabolam de divite epulone & paupere Lazaro.

Historia de falso Messia Eldavid quæ contigit Anno mundi 4895. Christi 1135. ex libro Schevet Jehuda.

אם יאר ויר טאויזנט אכט הונדרט ניינציג פונף יאר זא האבן ישראל שטארקי לייד אובר קומן דורך איין שלקהפטיגן מאן דר זיך געלבשט צו משיח גימאכט האט אונד דר מלך אונד דיא שרים האבן זיך זער דר בוזרט אובר דיא יהודים אין איירם לאנד דיזיא בגערן צו פאלן דעש מלכות דר וויל זיא

Verbum eſt in uſu Veterum frequentatum, apud quos in Proverbio communi fuit, קַשֵּׁט עַצְמְךָ וְאַחַר כַּךְ קַשֵּׁט אֶת אֲחֵרִים Id eſt, *Orna* (primò) *te ipſum, deinde ornato alios*, ut legitur in Talmud, Tractatu Bava Metzia, cap. 9. fol. 107. & in Bava baſra cap. 3. fol 60. & in Sanhedrin cap. 2. in initio Gemaræ. Senſus ejus fuit; Orna teipſum prius virtutibus, quàm arguas vitia alterius. Natum ex illo Prophetæ Sophoniæ, הִתְקוֹשְׁשׁוּ וָקוֹשּׁוּ *Scrutamini vos, & ſcrutamini*, cap. 1. 1. id eſt, primùm in vos ipſos inquirite, deinde in alios. Gloſſator Talmudicus: *Priùs colligito ſtipulam ex oculo tuo, deinde ſtramen ex oculo alterius.* In eundem ſenſum dicunt etiam, טוֹל קֵסֶם מִבֵּין עֵינֶיךָ *Tolle feſtucam ex oculo tuo*: cui oppoſitum alterum, טוֹל קוֹרָה מִבֵּין עֵינֶיךָ *Tolle trabem ex oculo tuo*, ut legitur in Erachin cap. 3. fol. 16. Hinc patet, unde ſermo Chriſti in novo Teſtamento, de feſtuca & trabe in oculo, ſit petitus.

כְּלוּם Nunquid?

טִפְּשִׁין Stulti, אִטַּפֵּשׁ Stulteſcere; unde illud, חֲכָמִים כָּל עוֹד שֶׁהֵם מַזְקִינִים חָכְמָתָם מִתְרַבָּה ׳ וְעַמֵּי הָאָרֶץ כָּל עוֹד שֶׁהֵם מַזְקִינִים מִטַּפְּשִׁים id eſt, *Sapientes quò magis ſeneſcunt, tanto magis ſapientia eorum augeſcit: idiotæ autem quo magis ſeneſcunt, eo magis ſtulteſcunt.*

נִכְנְסוּ Ingrediebantur: נִכְנַס In Niphal, Ingredi, Introire, quaſi dicas, ſe Colligere intrò, à כָּנַס.

מְלוּכְלָכִין Sordidi, ſordidis & inquinatis veſtibus induti, eſtque Participium paſſivum Pyhal, à לִכְלֵךְ Inquinavit, לִכְלוּךְ Sordities.

הַלָּלוּ Iſti, iſtæ, idem quod אֵלֶּה.

Reliqua ex ſuperiore inſtructione noſtra facilè patent.

טיש זעצן אונ׳ עשן אונ׳ טריבקן אונ׳ זולן פֿרוליך
זיין. אבר די זעלבין זא זיך ניט גירוישט האבן
צו איבר סעודה דיא זולן שטעהן אונ׳ צו זעהן אונ
ניט עשן אודר טריבקן׳ ווייטר הט זיין טוכטרמאן
דעז רבי מאיר גיזאגט בון וועגן זייבישוועהירש רבי
מאיר אויך דיא זעלבין זולן זיין אלז גילאדן אונ׳ זיא
אלזוא וואל אז יענע בום טיש זיצן אבר יענע זולן עשן
אונ׳ דיזי זולן הונגרן יענע זולן טריבקן אונ׳ דיזי זולן
דורשטן וויא דר פרופֿיט רידט (ישעיה סה) אלזו
שפריכט דער הער זיך מייני קנעכט ווערדן
עשן אונ איר ווערדן הונגר ליידן זיך מייני קנעכט
ווערדן טריבקן אבר איר ווערדן דורשטן זיך
מייני קנעכט ווערדן יאויכצן מיט פֿרוליכם
הערצן אבר איר ווערדן שרייאן וועגן גרוש הערצן
לייד:

Sermo textus Talmudici legibus ſermonis Hebræi convenit, paucis vocibus exceptis, quas explicabo, ne quis in iis hæreat.

לִפְנֵי מִיתָתְךָ *Ante mortem tuam:* מות *Mori*; unde Nomen Rabbinicum uſitatum מִיתָה *Mors.* ה propter Affixum ex communi conſuetudine mutatur in ת.

וְכָל שֶׁכֵּן *Quantò magis ergo, Quin ergo*; nempe *hodiè agis pœnitentiam*; cùm homo diem mortis ſuæ ignoret, & ita quisque dies tibi erit proximus ante mortem, ut tota vita ſit continua reſipiſcentiæ meditatio.

שֶׁמָּא *Fortaſſis.*

שֶׁזִּימֵּן *Qui invitavit, vocavit* ׳ eſt index vocalis Chirek, ut ſæpè in Pihel fieri ſolet. Sic in aliquot aliis in hoc textu.

פִּקְחִין *Prudentes*, quaſi *Apertos* dicas, quibus mentis oculi aperti ſunt, vide Exod. 4. ℣. 11.

קִישְּׁטוּ *Ornarunt*; ex Pihel, quod inſertum ׳ indicat.

Verdum

הוייט תשובה טון אונ ער וילייכט מורגן מויכט
שטערבן דאמיט וירט יער גיבונדן דאז ער אל זיין
טאג אין תשובה לעבט · אונ שלמה המלך האט גיזאגט
אין זיינר ווישהייט אלצייט זולן דייני קליידר וויש
זיין אונ קיין אויל וירט אויף דיינם הויפט מאנגלן
(דאמיט מיינט ער דיא תשובה אונ גוטש ווירקטיג
לעבן דאש זא אין גוט צום טוט בורדרט ער אלז
באלד בירייט זייא·) דראויף שפריכט רבי יוחנן בן
זכאי דש איז איין גלייכניש צו איינם קויניג דער
לאדט זייני קנעכט צו איינר גרושן סעודה אונ
בשטימט איבן אבר ניט איין גווישי צייט · דיא
קלוגן אונטר איבן דיא ציהן זיך זעלברט (מיט
הויפשן קליידרן) אונ זעצן זיך גלייך ביר דיא טויר
דעש קויניגש פאלשט אונ גידעבקן עז גיברישט
נישט אין דעז קויניגש הויז (דיא מאלצייט ווערט
גיוויש גימאכט זיין ווער ווען גירוישט זיין דאמיט
וויר ערשיינן בור דעם קויניג ווען ער אונז
בירופט) דיא נארן אונטר איבן גיהן ווידר צו
אירר ארבייט אונ גידעבקן מאן קאן קיין
קויניגליך מאלצייט און ארבייט זו גישווינד צו
רוישטן דא שיקט דער קויניג אורפליציג נאך
זיבן קנעכטן זיא זולן צום עשן קומן דיא סעודה זייא
בירייט דיא קלוגן (דיא זיך גירוישט האבן) גיהן
גלייך הביין צום קויניג דיא וויל זיא שון גיצירט זיין
מיט הויפשן קליידרן· דיא נארן גיהן בון איר
ארבייט גישטראקש מיט אירן וואושטן קליידרן
הנאיין בור דען קויניג צום עשן · דא פרייט זיך
דער קויניג איבר דיא קלוגן קנעכט דיא זיך גלייך
גירוישט האבן צו זיינר מאלצייט אונ דר צירנט זיך
איוף דיא נארן דיא זיך ניט גירוישט האבן צו זיינר
סעודה אונ שפריכט דיא קלוגן זא זיך גירוישט אונ
גיצירט האבן אויף מיין מאלצייט דיא זולן זיך צום

נשיא אונ גרוישט אין· זא עבטוורט דער נשיא
דאנקט אים אונ וואויגשט אים ווידר דיגג פריד׃
אונ שטיט דאמיט אויף זיין פים אונ טוט זיין
בינגערן מיט גראשר חכמה אונ גיט ווידר דרפון׃

Rabbi Eleaſaris ſententia.

Uno die ante mortem agenda eſt pœnitentia, *quomodo intelligenda, ex Talmudico Tractatu de Sabbatho, cap. 24. fol. 153. excerpta, & Hebraicè ac Germanicè propoſita.*

רבי אליעזר אומר׳ שוב יום אחד לפני מיתתך׳ שאלו תלמידי רבי אליעזר׳ וכי אדם יודע איזהו יום ימות אמר לו וכל שכן היום שמא ימות למחר ונמצא כל ימיו לתשובה ואף שלמה אמר בחכמתו (קוהלת·ט׳) בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר אמר רבן יוחנן בן זכאי משל לאדם שזימן את עבדיו לסעודה ולא קבע להם זמן׳ פיקחין שבהן קישטו את עצמם וישבו על פתח בית המלך׳ אמרו כלום חסר לבית המלך׳ טיפשין שבהן הלכו למלאכתם אמרו כלום יש סעודה בלא טורח בפתאום ביקש המלך את עבדיו׳ פיקחין שבהן נכנסו לפניו כשהן מקושטין והטיפשין נכנסו לפניו כשהן מלוכלכין׳ שמח המלך לקראת פיקחין׳ וכעס לקראת טיפשין׳ אמר הללו שקישטו את עצמם לסעודה ישבו ויאכלו וישתו הללו שלא קישטו עצמם לסעודה יעמדו ויראו התנו של רבי מאיר משום רבי אמר אף הן נראין כמשמשין אלא אלו ואלו יושבין הללו אוכלין והללו רעבין הללו שותין והללו צמאים שנאמר (ישעיה סה׳) כה אמר האל׳ הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו הנה עבדי ישתו ואתם תצמאו הנה עבדי ירונו כטוב לב ואתם תצעקו מכאב לבב׃

Verſio Germanica.

רבי אליעזר זאגט טוא תשובה איין טאג בור דיינם טוט׃ דא פראגטן זיין תלמידים רבי אליעזר וויא וויש דען איינר אויף וועלכן טאג ער שטערבן ווערד׳ דא זאגט רבי אליעזר ווידר מכל שכן זול איינר הויט

אלם בויזן · נאך דעם גיבעט האבן דאש גנצי
ואלק אין ווידר היים צו זיינם הויז בגלייטיט מיט
גרושן פריידן ·

Quo ritu Princeps Iſraelis Regem Babyloniæ olim acceſſerit: ex eodem libro.

אין צייטן ווען דער נשיא האט וועלן גיהן צו רעדן
מיט דעם מלך בבל זו שיקט ער פון ערשטן
צום מלך אונ׳ ביטט דר לויבניש׳ דא זאגט דער
מלך ער זול קומן אונ׳ שיקט אים איין קוטשר וואגן
זייבש מארשוולקש · דאש ער דאמיט וויל כבוד
געבן דעם זאמן דוד · דען אל דיא נשיאים זיין פון
זאמן דוד גיוועזן. אבר דר נשיא איז אויך דיעם וואגן
ביט גיפארן פון וועגן כבוד מלכות בייארט ער איז פור
אים גיבארן אונ׳ ער איז נאך גיפולגט גיגנגן אין
איינם זיידן קלייד אובד פופבין מאבן זיין בור
אים הער גילאפן אונ׳ אל דער זרע ישראל דער אין
גיזעהן האט דיא זיין שולדיג גיוועזן אין צו בגלייטן ·
ווען ער בון אן חצר המלך קומן איז זא זיין אים דיא
דינר דעש קוניגש ענטגיגן גאבגן אונ׳ זיין בור
אים הער גילאפן ביז באהבט צום מלך · דיא
קנעכטן אבר דעז נשיא זיין צו בעהשט בור אים
גילופן מיט אייבן בוייטל בול גאלד אונ׳ האבן עז
גיווארפן בור דעם נשיא׳ דא דער נשיא צום מלך
קומן האט ער זיך גיבוקט׳ אלז דען האט ער זיך
אויף איין פוס גישטעלט וויא דער מנהג דעז מלכות
איז גיוועזן דמיט אן צו צייגן זיין אונטרטעניקייט
אונ׳ שטיט אלזו וויא איין קנעכט׳ דא גיבויט
דער מלך זייבן דינרן דאש זיא דען נשיא אויף איין
שטול זולן זעצן באהבט צו זייבר לינקן זייטן · דער
מלך שווייגט איין וייל שטיל זיין כבוד דא מיט צו
ביווייזן אלז דען ווענדט ער זיך מיט זייבם פנים צום

ווארדן · אם ערב שבת בויט מן אים אין דעם בית
הכנסת איין מגדל אונ׳ דעקטן דאש מיט זיידן אונ׳
טאפעצרייא · אם שבת צו מורגן גינגן אלי ראשי
ישיבות אונ׳ ראשי דעז ואלקש אונ׳ בילייטן אין ביז
אין דאש בית הכנסת דא גינג ער פֿור אין אלן הער ·
דען עז איז דער זיטן בייא דן שרים אונ׳ מלכים
אין דען זעלבן מלכות דאש זיא פֿור אירם ואלק
הער גיהן · ווען דר נשיא גיט דא איז זיין פנים פר
דעקיט מיט אייבם זיידן טוך דאש מן אים דאז פנים
ניט זיכֿט · ווען זיא באהי בייא דעם בית הכנסת זיין
זא היבט דער חזן אן צו זינגן ברוך שאמר וכו׳ אונ׳
דיא ראשי ישיבות ענטווארטן ברוך שאומר וכו׳ אובד
זאגן אנדרי תפלות מער אים ניגון ביז מן דיא ספר תורה
אויז דעם היכל נעמן זול · אלז דען ברענגן זיא דיען
נשיא אלר א יברשט אויף דען מגדל אונ׳ זיין פנים איז
פר דעקט · דאר נאך דער ראש ישיבת סורא אונ׳ נאך
אים ראש ישיבת פומבדיתא אונ׳ זעצן דען נשיא אויף
קויששליכן צו גיריכֿטן שטול אובד נעמן דיא ספר
תורה אויז דעם היכל אונ׳ ברינגן זיא אויף דען מגדל
זא ליאט ער פֿון ערשטן אונ׳ נאך אים דיא ראשי
ישיבות · ווען דאז לעזן אויז איז פֿבנט דער נשיא אן
דאש ואלק בור גירעכטיקייט אונ׳ פֿרומיקייט צו
פר מאבן אונ׳ גיבט דרנך דר לויבניש דעם ראש
ישיבת סורא צו דרשן אונ׳ צו פרעדיגן צום גבצן
ואלק · דאר נאך איז אידרמן אויף גישטבדן אונ׳
דעם נשיא דען זעגן גיטש גיוואונשט אונ׳ בויר אין
גיבעטין · אלז דען איז דער נשיא אויף גישטבדן אויף
זיין פֿוים אונ׳ אויך זיין גיבעט צו גוט גיטאן אונ׳
ערשטליך גיבעטן דאז דיא ראשי ישיבות זולן גלויקליך
זיין לערבן דיא תורה · דרנאך בויר אלי שטעבד
דיזז ואלקש גיבעטן אונ׳ בויר איין איקליכש לאבד
דאש עז גוט וועל בשירמן פֿון חרב אונ׳ דבר אונ׳ פֿון
אלם

ראשי ישיבות אונ׳ ראשי נדיבי העם אונ׳ זקנים אונ׳ שופטים
דיא אים גבבן מלכות גיוועזן זייבד אונ׳ זיינד קומן
גען בבל אונ׳ האבן זיך דא איין גרוש הויז מיחד גיוועזן׳
וועלכז מיט שוינן טאפעצירייא פון זיידן גיוועבט
צוגיריכט ווארדן איז׳ אונ׳ האבן אלי ראשי ישיבות
שטולי גישטעלט אונ׳ אלן חכמים אונ׳ זקנים׳ אויך איין
שוינן שטול דאר אויף דער נשיא הט זולן זיצן׳ בוך
צווען שטויל אייבן צו דר ריגכטן זייטן אונ׳ אייבן צו
דר ליבקן זייטן׳ בעמליך פויר דען ראש ישיבת סורא
אונ׳ פויר דען ראש ישיבת פומבדיתא. ווען ער בון דינר
וועלט אלדא איז אויף גישעבדען דר ראש סורא אונ׳
האט דעם נשיא דברי מוסר גיזאגט דאש ער זיין
הערץ ביט זול דר העבן אויבר זייבירוידר. דען
מן גיבט אים איין דיבשט אונ׳ ביט איין גיוואלט
אז דר פסוק שפריכט הוייט ווירשטו איין קנעכט
ווערדן דעז וואלקש אן דעם זעלבן טאג זיין זיא אין
בית הכנסת גבגן׳ דאהין זייבד אויך דיא ראשי
ישיבות קומן אונ׳ האבן דיא האבד אויף אין גילעגט
אונ׳ האבן מיט טרומיטן אונ׳ שופרות גיבלאזן אונ׳
האבן גיבעבשט אונ׳ גיזגט מיט הוהר שטים
אובזר הער נשיא זול לעבן צו איוויגן צייטן׳ עז זול
אובז דר העבט זיין צום הויפט דר גיאכפפרקייט
צום הויפט דר ורטרייבונג ישראל אונ׳ בילייטיטן
אין אין זיין הויז מיט טרומיטן אובד גליקוויבשונג׳
ער זאלש נוהג זיין מיט רעכטפרטיקייט אונ׳
גירעכטיקייט אונ׳ גיריכט אונ׳ מיט גוטר ורבונפט
דאר מיט שיידן זיא פון אים׳ דען זעלבן טאג
שיקן זיא אים גרוש גישענק פון זילבר אונ׳ גולד
איין איקליכר באך זייבם ורמויגן׳ דאר באך בירייט
דער נשיא איין סעודה צו צום שבת דען דא אשן מיט
אים דיא ראשי ישיבות אונ׳ דיא זקנים פון דער שטאט
אונ׳ דיא הויכשטן דעש מלכות דיא דא גיפובדן
ווארדן

נִפְטָר Mortuus, dimissus è vivis.

בעו״ה

Id est, בַּעֲוֹנָה הָרַבָּה Propter multam iniquitatem. Sic loqui solent, cùm ob peccatorum culpam aliquid mali accidit.

על יְדֵי מוּקְדָם Per manum prioris, per primum tabellarium.

אוֹפֶן Forma, status rerum.

ד׳ כְּתָרִים Quatuor coronatos.

חִדּוּשִׁים Nova, res novæ.

זצ״ל

Id est, זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה Memoria justi sit in benedictione.

אַחֲרִית Vox symbolica anni præsentis 609.

לפ״ק

Id est, לִפְרָט קָטוֹן Ad supputationem minorem, omisso scil. millenario.

אי״ה

Id est, אִם יַעֲזוֹר הָאֵל Si juverit Deus, vel יִרְצֶה Voluerit: pro הָאֵל Judæi dicunt הַשֵּׁם.

ש״ר

Id est, שָׁלוֹם רַב Pax, salus multa.

Quo ritu Princeps Israelis in Babylonia olim fuerit electus & inauguratus ex libro שבט יהודה excerptum.

אין דער צייט דא ישראל האבן בגערט איין נשיא אויבר זיך אויף צו ריכטן· וועלכין גיהייסן האט איין נשיא אוב׳ ראש הגולה: זא האבן זיך ורזאמלט אלי

Interpretatio abbreviaturarum & vocum quarundam Hebraicarum præcedenti Epiſtolæ inſertarum.

שב״

Abbreviatura eſt, pro שְׁאֵר בְּשָׂרִי Propinquus carnis meæ.

כמ״ר

Id eſt, כְּבוֹד מַעֲלַת רַבִּי Gloria excellentiæ Rabbi. ש״י Id eſt, שֶׁיִּחְיֶה Qui vivat.

עש״

Id eſt, עִם שָׁלוֹם Cum ſalute.

מָרַת Domina.

פְּלוֹנִית Plonith, fictum nomen, quod per N. ſignificare ſolemus.

רד״

Id eſt, רֵאשִׁית דָּבָר Principio rei, primùm.

חו״

Id eſt, חַס וְשָׁלוֹם Parce & Pax ſit, id eſt, quod abſit.

עז״

Id eſt, עַל זֹאת Propter hoc, propterea.

שְׁלִיחַ מְיוּחָד Nuncium, tabellarium proprium.

כד״

Id eſt, כָּל דָּבָר Rem omnem, totum negotium.

בְּדַעַת In animo, in mente.

לעע״

Id eſt, לְעֵת עַתָּה Ad tempus nunc, hoc tempore.

מְעַט מָעוֹת Parum pecuniarum, paucos nummos.

חִדּוּשׁ Novum, mirum me habet.

שׁוּרָה Linea, שׁוּרוֹתַיִם Lineæ duæ.

מִגְּלִילַת יָדוֹ A circumvolutione manus ejus, id eſt, literis, ſcripturâ.

נפטר

האב איארדר בדיעה גיהט אויך איין מול צו קומן
לראות בשלום כולכם זו האב איך לע"ע מעט מעות עז ניאט
איך אבר גרוש חידוש אן כמ"ר מנחם דאש ער איצונד
מער דען איין שנה מיר ביט גישריבן האט אונ' מיר
אויף איין שרייבן גאר ביט משיב גיוועזן איז׳ איך
דובקט ווען איך בון זולט זעהן שורה או שורותיים מגלילת
ידו הנקייה זאלט מיר גלייך זיין כראות פני אלהים ווייטר
עז איז מיר אבגיצייגט איין אובקל יעקוב זייא נפטר
בע"ה לאז איך וויסן וויא עז אום זיין קינדר שטיט ·
עוד ליבר ורניבד יעקוב שרייבט מיר על ידי מוקדם וויא
זאגן איר בוך הבט בדיעה צו האבין צו בלייבן אודר
אין ווערכם אופן איר אלדא זייט · עז הט מיר אייבר
גיזגט איר הט אל וואוכן ד' כתרים צו גיוויבן אונ' דיא
קאשט. אלזא קויבט איר אייך וואל מחייה זיין. ליבר
אובקל לאזט ביט אונ' שרייבט מיר כ"ד ווידר וויא עז
מיט אייבזרן קרובים שטיט׳ ווען איך בור אייבן הויר
בעבן איין איך הויר איין מלאך מן השמים · וויש
אויף דיז מולט קיין חדושים מער צו שרייבן ואל תש'בני
ריקם זאת הפעם וי"י ישמרך מכל זעם כה חפץ באמרי נועם אהובך

ש"ב הקטון נפתלי בר משה זצ"ל נכתב יום ו' ה' ניסן פה
הולבן בשנה אח'רת לפ"ק׳

Post scripta.

עיקר שכחתי נא אהובי בלשון בקשה וועלט איר איין
עקזיאמבל גאר בון איירם בואייאן ספר הראויף שיקן
על ידי שליח הזה הנאמן לשולחיו איך וויל עז מיט דאנק
ביצאלן · א"יה ושלום שנ"ת

Inscriptio.

לעיר המהוללה ורנקפורט

ליד אהובי ש"ב וחותני האלוף והיקר והמשכיל בכל דרכיו
ישכיל כמר יעקוב וכל אשר לו ש"ר

Inter-

PSALMUS XXIII.

Ex versione Germanica Judæorum.

1 איין גיזאנג צו דוד · גאט איז מיין הירט איך
ווערד ביט גיברעכן :
2 אין וואונגן דיש גראז מכט ער מיך הויארן
אויף וואשרן דר רואונג בוירט ער מיך ·
3 ער דרקוויקט מיין זיל ער בוירט מיך אין דען
שטייגן דר גירעכטיגקייט אום זיינש נאמן ווילן ·
4 אך ווען איך גיא אים טאל דעש שאטן דיש
טוטש בוירכט איך מיך ביט בוזיש · דען דו בישט
מיט מיר · דיין רוט אונ דיין שטאב דיא טרוישטן
מיך :
5 דו ווירשט אבריכטן מיר איין טיש גיגן מייבן
פיינדן · דו האשט בייש גיזאלבט מיט אויל מיין
הויבט · איין בעכר איז וואל ·
6 אליין גוט אונ גינאד זולן מיר בך יאגן אלי טג
מייבש לעבן · אונ איך וויל רואן אים הויז גאטש
לאנגי צייט :

Formula epiſtolæ familiaris, & modi ſcribendi inter Judæos uſitati.

מפני אישון לילה ' קצרתי לך המלה ' רק חדוה וגילה
לאהובי ש"ב וחותני היקר והנעלה כמ"ר יעקוב שי'
ע'ש צלעתך בתי היקרה מרת פלונית שתי' ע'ש כל בני ביתך שי'
ר"ד ליבר יעקב וויש דאז איך ערשט היום אויף דיא
לילה ביז בון שפייאר קומן אונ האב גיהוירט דו
זיישט ביט אויף דר בריילפט צי וואורמז גיוועזן ·
זיין מיר דרשרוקן אוב דו ח'ו ביט וואל אויף בישט ע'ז
האבן מיר ביט קונבן אזבטרלושן אונ שיקן דיר דיזן
השליח מיוחד דו ווענשט אובז כ"ד באריכות מוריעזיין. איך
האב

ſchen / id eſt, concionari, concione interpretari, à דָּרַשׁ & inde Ein Draſche / דְּרָשָׁה concio, Ein Draſchle / brevis concio, quales pueri ipſorum decem vel duodecim annorum ſolent quandoque in conviviis ſolennioribus, ut circumciſionis vel aliis, ex præceptorum inſtitutione habere, non pietatis, ſed hilaritatis causâ: Sachren / Negotiari, Mercari, à סָחַר: Taphsen / id eſt, Fangen / Gefangen nemmen / à תָּפַס Prehendere. Rurſus Nomina ſic corrumpunt, quomodo obſervavi eos loquentes, das iſt ein aſſusteit / id eſt, Stettigkeit / ab עזות pertinacia, obſtinacia.

Habent & peculiares quasdam loquendi formas, à communi Germanicè loquendi uſu remotas, das daſig pro daſſelbig: die daſigen / pro dieſelbigen: Jüdſchen / id eſt, Circumcidere, per Circumciſionis fœdus Judaiſmo initiare, quomodo Chriſtiani in quibusdam Germaniæ partibus dicunt Chriſten / pro Baptizare, per Baptiſmum Chriſtianiſmo initiare. Ein Beltzel / Puella: Enck pro Euch / quod Poloniæ Judæis familiare: Breylefft / Nuptiæ: quomodo in quibusdam Germaniæ partibus dicunt Brauloſſt / quaſi concurſus nuptialis. Newert / pro Nur / ſolùm, tantùm. Ein Perlich / pro Perlin / margarita: Ein fingerlich / pro Fingerlein / id eſt, annulus: Leyen / pro Leſen / Legere: Benſchen / pro Benedeyen / Benedicere: Oren / Orare: Einnauff / pro Hinauff / Einrab / pro Herab.

Similia accuratus lector obſervabit.

PSALMUS

וואוובוּנְג האב אוּנ֗ גוּט צִירִינֶן :

zerunnen gut vnd hab wohnung

Porrò Germanicus ſermo nunquam illis purus eſt, ſed frequentiſſimè tam in ſcribendo quàm loquendo, Hebraica vocabula immiſcent. Et ſic quidem ab ineunte prima ætate pueros ſuos loqui inſtituunt, ut paulatim Hebraicis aſſueſcant. Sic dicunt, Sihe wie ein Mius Kind iſt das / מאוּס wüſt: Das fleiſch iſt nicht Caſcher, כשר recta & licita: es iſt paſul, פסול profanum, vitiatum, adeoque illicitum. Wenn man Thilla thut ſoll man ſein hertz mecaffen ſeyn leſchem ſchamajim, תְּפִלָּה precatio, מְכַוֵּן Intendens, Dirigens; לְשֵׁם שָׁמַיִם Ad Deum. Einem levaja thun/ hoc eſt, Deducere in viam, לְוָיָה Deductio. Sic Participiis Hebraicis familiariſſimè cum Verbo ſubſtantivo utuntur: ut, Sey mir mochel, מוֹחֵל condonans eſto, condona mihi: Ich will dir mode ſeyn / מוֹדֶה Confitens ero, confitebor tibi: Deine Brieff bin ich mecabbel geweſen / מְקַבֵּל accipiens fui, accepi: Du ſolt jhn mecabbed ſeyn / מְכַבֵּד Honorans eris, Honorabis illum.

Verba Hebræa corrumpunt, & flectunt in formam Germanicam, ut Germani Latina, Diſputieren / Studieren / Conferieren: Sic illi: Er hats geganffet / id eſt, גָּנַב Furatus eſt: Man begaßlet vnd beganffet jhn / id eſt, beraubet vnd beſtilet jhn. Der Bore chaſme dich zum guten Jahr / id eſt, Creator obſignet te ad annum bonum: quæ ſalutatio uſitata eſt apud eos in principio novi anni. בּוֹרֵא Creator, חָתַם Obſignavit, unde Thau aſpiratum ut ſ pronunciant: Sic Badken / Quærere à בָּדַק Quæſivit: Schächten / Mactare, à שָׁחַט Mactavit, Gaßlen / Rapere, à גָּזַל Rapuit, Prædatus eſt: Außmecken / Delere, eradere, à מָחָה Delevit, vel מָחַק Eraſit. Dar-

haben Leid vnd Rew Sünd ewre vber solt Jhr
איר זולט אויבר אוירי זינד רוייא אונד לייד האבן
vnd Menschen der vnd Gottes Augen den in
אין דען אויגן גוטש אונד דער מענשן . אונד
deß Hoffertigkeit die vnd höhe ewre niderlassen
נידרלאשן אוירי הויהי אונ׳ דיא הופרטיקייט דעש
Hertzen auffgeblasen
אופגיבלאזן הערצן ·
gaß der auff oder Hauß im dich Frewe
פרוייא דיך אים הויש אודר אויף דר גש
laß nit sey Geschäfften deinen Bey
בייא דייבן גישעפטן זייא ביט לאש
vnterweisen dich sie wie
וויא זיא דיך אונטרווייזן
hochweisen vnd klugen die
דיא קלוגן אונד הוך וויזן
tragen will er wen man der ist selich vnd gut
גוט אונ׳ זליך איז דר מן ווען ער וויל טרגן
tagen jungen seinen in Gesatzes deß Joch das
דאז יאך דעש גיזאצש אין זיינן יונגן טאגן·
sparen nit dich soltu Geschefft dein in
אין דיין גישעפט זולטו דיך ביט שפרן .
fahren wider Glück gut ein wurd dir ob
אוב דיר ווארד איין גוט גליק ווידר ורן .

Pravè hîc omissum est א pro A in ultimis vocibus.

gewuchert haben wurd wunsch seinem nach welcher
וועלכר נאך זיינם וואונש ווארט האבן גיוואכרט
viel gelt sein durch wochen alle vnd / gewunnen vnnd
אונ׳ גיוואונן אונ׳ אלי וואכן דורך זיין גייט ויל
sein end zu wird dem / gespunnen vnd gehaspelt
גיהספלט אונ׳ גשפונן · דעם ווירט צו ענד זיין
wohnung

Duæ conſonæ in fine vocis, inter quas Germanicè intercedit vocalis e, hîc ſimpliciter ſine nota vocalis conjunguntur.

Conſona nulla in media voce gemina ſcribitur, ut in gefallen / gewinnen / qualis geminatio Hebraicè per Dageſch fortè perficitur, hîc unicâ literâ indicatur, cujus geminationem linguæ peritus facilè cognoſcit.

וו geminum pro Germanico w ſervit. Id quando vocali u aut o præponendum, tunc vocali iſti præmittitur א: ut וואכֿן wochen/ וואורד wurd/ וואוכֿרן wucheren.

פֿפֿ pro pf vel pff aut ph ſervit: ut פֿפֿאורטן pforten/ הארפֿפֿן harpffen אופֿפֿר opffer.

Pravum eſt, quando vox ſine ulla nota vocalis alicujus ſcribitur, quomodo א pro a aliquando omitti ſolet: ut, טגן pro טאגן tagen/ טרגן pro טראגן tragen.

Protheſis literæ ד ante Verba ab er incipientia: ut, דרצֿילן derzehlen / דרליזן derlöſen.

Apocopa ferè perpetua in אונֿ pro אונד vnd. Reſectam literam virgula adjecta indicat.

Syncopa in אל pro אלז alß / אזו pro אלזו alſo.

Enallage literæ מ pro וו, מיר pro וויר wir.

Similia quæ ad lectionem & ſcriptionem pertinent, linguæ Germanicæ gnarus, facilè per ſe animadvertet.

Nunc uſum per exempla quædam declarabimus, utroque charactere deſcripta.

gus eu vel ew / postularet propriè ' tanquam vocalis e indicem, præcedere, sed certi discriminis causâ ו præmittitur. Nam וי divisim leguntur: ut, ביואולן befohlen / גיואטר gevatter.

De וי pro au vel aw / mox dicetur plenius. Pravum est, quando pro eu usurpant ó ע vel א vel ו, & pro ú solum '. Hæ enim duæ sic usurpatæ, vocalibus describendis inserviunt, ut antè ostensum. Et omnino orthographiæ in vocalibus & diphthongis exprimendis, non usque adeò accurata constansque lex est, quæ tamen à linguæ perito facilè percipi possit.

De literis בגד כפת.

Ex his tantùm tres diversimodè usurpant, nempe בכת, quæ quando aspiratæ sunt, tum habent supernè ascriptam transversam virgulam, quæ Grammaticis *Raphe* dicitur, & notat lenem literæ pronunciationem per additam aspirationem: ut בֿ est bh, id est v vel f consona: ב sine virgula est b simplex, כֿ valet ch: at כ sine virgula esset k / pro quo usurpant ק. Sed פֿ est ph / & פ purum p. ג & ד pro g & d simpliciter usurpantur. תֿ raphatum non usurpant. Cùm enim illud per s Hebraicè proferant, substituunt hîc pro ipso literas veri s. Literæ finales ך & ף etiam sine Raphe aspiratæ sunt.

De Syllaba & modo legendi.

Syllaba à quavis consona inchoatur, à dextra sinistram versus.

Vox à vocali vel diphthongo incipiens, præmittit sibi spiritum tenuem א: in easdem desinens, postponit sibi א. Sæpè tamen etiam solum ' vocalem e in fine denotat, & interdum ו.

Duæ

פ פֿ פּ Cum transversa virgula est ph. pf. & f. & v. consona: alterum est simplex p.

צ צ ß. z.

ק ק k. ck. addito Vau usurpatur ut q.

ר ר r

ש ש sch. & quandoque ut Sin Hebraicum, valet simplex s.

ת ת Hujus usus in Germanicis nullus est, sed in Hebraicis, in idioma Germanicum insertis, tantùm usurpatur. Pro t enim semper adhibetur ט, ut antè dictum.

Literæ finales.

ץ ף ן ם ך

ץ ף ן ם ך

De Vocalibus.

Vocalium figuras tantùm quatuor habent:

u/o. i/e. e. a.

ו י ע א

א etiam sæpè vocalis o index est, & quandoque וא nunc pro o/ nunc pro u conjunguntur.

De Diphthongis.

ei. eu/ew: ü/ö/ au vel aw.

יי ויי וי

Hic in ei prius ' est quasi index vocalis e/ & alterum ' vocalis i/ unde Diphthongus existit. Diphthon-

Hebraicæ, etſi non omnibus ad vocabula Germanica utantur, ſed quibusdam ad Hebraica tantùm, quæ Germanicis inſeruntur. Figura plerarumque nonnihil immutata eſt, & ad celeritatem ſcriptionis accommodata. Poteſtas quarundam alia atque alia, ut ex ſequentibus videre eſt.

Figura. *Poteſtas.*

א א nunc vocalis A index, nunc ut ſpiritus lenis vocalibus ac diphthongis quibusdam præmittitur.

ב בֿ ב b Cum transverſa virgula ſupernè, eſt conſona v vel f.

ג ג g

ד ד d

ה ה h

ו ו u vocalis, & v conſona.

ז ז ſ lene, ut Hebraicè.

ח ח nullum habet uſum in Germanicis.

ט ט t quodcunque, tam tenue quàm aſpiratum.

י י i conſona & vocalis.

כ כֿ כ Cum transverſa virgula eſt ch: alterum in Hebraicis vocibus tantummodò uſurpatur.

ל ל l

מ מ m

נ נ n

ס ס ſ durius & fortius, ut haß / vaß / haſſen.

ע ע e vocalis.

פ פֿ פ

paradiſo, cum luculenter fabuloſa iſtorum locorum deſcriptione.

מַעֲשֶׂה דָוִד בִּימֵי פָּרַס Hiſtoria Davidis temporibus Perſarum. Complectitur triplicem hiſtoriam: una eſt de quodam Rabbi Baſtenai: altera de decem tribubus ultra fluvium Sanbatjon habitantibus: tertia de rege Alcozar.

Vidi quoq; apud Judæos Joſephum Hebræo-germanicum, multò plura continentem, quàm in noſtro Græco vel Latino reperitur. Excuſus eſt aliquando Tiguri à Froſchovero. Sic quamplurimi alii Hebræo-Germanici libri apud ipſos reperiuntur, qui ſi ex Hebræis translati ſint, interpretis & commentatoris loco nobis eſſe poſſunt, ubi meliore interpretatione aut Lexico deſtituimur.

Sciendum præterea, ut in omnibus aliis linguis, ita hîc quoque verſiones pravas fieri: Judæi in Moravia, Bohemia & Polonia viventes, multa transferunt Germanicè, ſed peſſimè. Meliùs multò, qui ortu & educatione Germani ſunt. Hoc tamen in commune omnibus eſt vitii, quòd quæ ex Hebræo transferunt, nimium κατὰ τὸ ῥητὸν vertant. Adeò Hebraismi tenaces ſunt, ut Germanismum obſcurent: adeò in externa ac literali dictione ſervanda ſuperſtitiosè hærent, ut ſenſum quandoque nullum, quandoque obſcurum, quandoque inſipidum relinquant. Quo quisque indoctior, tanto eſt in hoc ſuperſtitioſior. Quicunq; tamen nunc paulò accuratiùs edocti ſunt, elegantioribus & clarioribus verſionibus ſtudent, ac ad linguæ Germanicæ proprietatem ſe accommodant.

DE LITERIS.

Literæ ſcripturæ Germanicæ ſunt totidem, quot

ברנט שפיגל id est, Brantspiegel Liber est Ethicus, continens varia præcepta benè vivendi, hortans ad pietatem & omnis generis virtutes colendas, & vitia fugienda.

אורח חיים id est, Semita vitæ. Liber ejusdem argumenti, sed brevis & succinctus est, apud Judæos magis laudatus in scripto, quàm observatus opere.

פרויאן בויכליין id est, Frawen-Büchlein. Liber de præceptis & ritibus omnibus mulierum Judaicarum. Non enim ritibus Mosaicis, ut viri, subjiciuntur. Accendendis candelis sabbathinis destinatæ sunt, quo opere tantum præstant, quantum in totius Legis Mosaicæ observatione. Ad ablutiones etiam obligantur post impuritatem ordinariam vel partus: tum ad officia culinaria, & imprimis ad nendum, juxta illud priscorum, אֵין חָכְמָה לְאִשָּׁה אֶלָּא בְּפֶלֶךְ id est, *Non est sapientia mulieri nisi in colo*, Joma cap.6.fol.66.ad Exo.35.25.

שבט יהודה *Schebbet Jehuda* sive Tribus Jehudæ. Liber est historicus, continens varias tribulationes Judæorum in variis exiliis, disputationes cum Christianis habitas in Hispania & Italia, ac omnino multa arcana & rara, sed pleraque raræ fidei.

סבוב רַבִּי פְּתַחְיָה id est, Circuitus Rabbi Petachjæ. Itinerarium quoddam est, quo describit author iste, quid in circuitu totius mundi viderit. Sed fide non est comparandus cum Itinerario Rabbi Benjamin.

סֵפֶר הַיִּרְאָה Liber de Timore Dei, cujus author Rabbi Jona Gerundensis.

סֵפֶר חַיֵּי עוֹלָם Liber vitæ seculi: continet præcepta benè vivendi.

סוד הַנְּשָׁמָה Secretum animæ. Liber est describens statum animæ post hanc vitam, tam in inferno, quàm para-

Pſalterium Davidis Hebræo-Germanicum, cum Commentariis brevibus Kabhvenaki.

תְּפִלָּה מִכָּל הַשָּׁנָה Liber precum annuarum, Hebraicè & Germanicè.

מנהגים *Minhagim*, id eſt, Conſuetudines. Liber rituum, & ordinis precum quotidianarum & feſtorum anni.

מחזור *Machſor*, Germanicè. Liber precum eſt, quibus in tribus anni feſtis ſolennibus utuntur.

סליחות *Selichoth*, vel *Selichos*, juxta Judæorum pronunciationem, Germanicè. Liber precum eſt. Hi duo libri in ſermone Hebræo difficillimi ſunt, & à paucis Judæis intelliguntur. Ideò in Polonia Germanicè redditi ſunt.

בִּרְכוֹת הַמָּזוֹן Benedictiones menſæ, Hebraicè & Germanicè: Preces & Gratiarum actiones ſunt, quæ ad menſam dicuntur. Has Judæi corruptè vocant Benſchen/ à Benedicendo. Sic quoque dicunt Oren/ id eſt, Orare.

לֶקַח טוב id eſt, Doctrina bona. Eſt Dictionarium Biblicum, explicans voces univerſorum Bibliorum Germanicè, adjectis paſſim Gloſſis Hebraicis ad loca obſcuriora. Explicatio fit ſecundum ordinem librorum Biblicorum.

סֵפֶר שֶׁל רַבִּי אַנְשֶׁל id eſt, Liber Rabbi Anſchel: continet explicationem Germanicam vocum Biblicarum, ſed multò eſt brevior & ſuccinctior, quàm antecedens.

מעשה בוך, *Maaſe* Buch/ id eſt, Geſchicht-Buch/ continet hiſtorias varias & jucundas, ex variis Judæorum libris depromptas, majori tamen parte ex ipſo Talmud.

Ss

ſe, non ſolùm ad Germanica legenda prodeſt, ſed & ad Hebræa ipſa manuſcripta. Teſtantur id Bibliothecæ Principum, & vel una maximè Illuſtriſſimi Electoris Palatini, áliarumque Academiarum inter Chriſtianos, in quibus aliqua manuſcriptorum Hebraicorum copia eſt: teſtari poterunt id ſinguli, qui manuſcriptos libros Hebraicos habent. Hi non tantùm quadrato biblico, ſed & Germanico charactere exarati ſunt. At quotusquisque inter noſtros reperitur, qui eos vel legat vel intelligat? In talibus autem, quin multa arcana contineantur, quæ hiſtoriam Hebraicam mirificè illuſtrarent, ſi à peritis legerentur, nihil eſt dubitandum. Sic Judæi in literis quotidianis familiaribus & quibuslibet ſcriptis ſuis, communiter hodiè eodem charactere utuntur. Iſta legere nemo poterit, niſi hujus ſcribendi rationis peritus. Teſtis ſit pulvis, qui tales libros ubertim operit.

At Germanicam linguam characteribus Hebraicis deſcribere, hodiè eſt uſitatiſſimum. Sic inter ſe non tantùm vulgaria quæque Germanicè ſcribunt, ſed & plurimos libros in Germanicam linguam converſos habent, & indies plures convertunt. Horum aliquot declarandi uſus causâ apponam, ſi erunt fortè, qui iſtorum lectione delectentur. Sequentes ad meas manus devenerunt.

Quinque libri Moſis cum *Haphtaroth* ſive Lectionibus propheticis, item cum Ruth, Eſther, Threnis, Eccleſiaſte, & Cantico Canticorum, Germanicè à Judæis verſi, additis etiam Gloſſis Rabbi Salomonis Germanicis.

Libri Exodi, Jehoſuæ, Jeremiæ, Ezechielis, Danielis, Cantici Canticorum, paraphraſticè redditi.

Pſalte-

iis constituimus, & ad ea singulas formas revocavimus: Quantitatis & pedum rationem, quam exquisitè & perspicuè ex usu ipso exposuimus, ita ut juventus studii hujus amore inflammata, imitationis viam hîc planam & expeditam habeat. Sic poësi Hebraicâ explicatâ, sequenti Carmine bimetris membris inciso, hunc Tractatum claudere placuit:

דַּרְכֵי שִׁירִים הַנִּבְחָרִים
בִּלְשׁוֹן עִבְרִים פֹּה נִשְׁלָמִים׃
חָרוּז נֶאֱרָה וְיָפֶה מַרְאֶה
וּבְכֵן יֵרָאֶה אוּרִים תוּמִים׃

Lectionis HEBRÆO-GERMANICÆ Usus & exercitatio.

REGIA vox est, נָדִיב נְדִיבוֹת יָעָץ *Liberalis liberalia consulit*, Jesa. 32. 8. Et avarorum divitiæ, ut sol post occasum, non tantùm neminem mortalium oblectant, sed & egenis nocent. Verum enim & illud apud eundem Prophetam ℣. 7. כֵּלַי כֵּלָיו רָעִים *Avari instrumenta mala sunt*. Ne itaque, dum in absolutiore linguæ Hebraicæ tractatione versamur, parca manus concludat, quod liberalis usus linguæ vult recludi & eminere: non abs re erit, si usum modumque legendi ac scribendi Hebræogermanica, breviter quoque ostendamus. Neque certè & hæc res suo fructu caret. Etenim characteres ejus scripturæ accuratè nosse, non

Disponam coram te laudem desiderabilem.

Denique est aliud adhuc insigne ornamentum in metro מְחֻלָּק *inciso*, sive simplici sive composito, observandum. Etsi enim per se pulchrum sit, tamen cultu factum est ornatius. Sic utique omnis pulchritudo non tantùm formâ, sed & probiore cultu commendari solet. Hinc deliciæ aurium sunt, si ultimæ voces fiant resonæ, hoc est, quarti cujusque incisi spondeus ultimus finem præcedentis dictionis, suavi repercussu, resonantis instar echûs, repetat. Tale præfixum est libro עֲקֵדַת יִצְחָק cujus primum & ultimum tantùm speciminis causâ apponam. Membra sunt trimetra, ex Jambo & gemino spondeo.

מְקוֹר בִּינָה נִשְׁחֶרֶת · וְכָל־מַשְׂכִּיל נִחֶרֶת
בְּמִזְרֶה אוֹ רַחַת · וְנִפְעֲמִים עַמִּים ·
יְחַזֵּק אֵל דָּתוֹ · יְעוֹרֵר חֶמְלָתוֹ ·
עֲלֵי צֹאן מַרְעִיתוֹ בְּרֹב רַחֲמִים חַמִּים ׃

Fons intelligentiæ corruptus est, omnisq; prudens attritus est
Ventilabro aut vanno, & conquassati sunt populi.
Roboret Deus Legem suam, suscitet misericordiam suam,
Super populum pascui sui, pro amplitudine miserationum æstuantium.

Ex eodem genere est, quo nostra Epitome Radicum Hebraicarum & Chaldaicarum, lectorem alloquitur, cujus lusu tunc fortè sic oblectabamur.

Hoc modo poësis Hebraica popularis, numerosis syllabis vel diductior vel contractior, in varias & multiplices formas transformata est. Eas non omnes, sed præcipuas & usitatiores adduximus, atque exemplis variis declaravimus. Certa etiam quædam genera in iis con-

שְׁלָדַי וְדָמַי · וְכֹהַר הֲלוּמַי · מְעוֹזַי וְחוֹמַי
נְסִיכַי וְרַבַּי ׃
עֲמֶרֶת שִׁבְחִי · גְּוִיִּי וְרוּחִי · אֲדוֹנִי וְאָחִי
קְצִינִי כְּאָבִי ׃

Facilitate ſuâ explicationem non deſiderat.

Eodem & R. Moſche Schem tobh uſus eſt: ut,

כְּזָקֵן כְּעוֹלֵל · הֲיִבְטַח בְּמַעֲלָל ·
בְּרֶשַׁע מְגוֹלָל · לְבִלְתִּי יְשַׁלֵּם ׃
רְאִיתִיו בְּעֵינַי · מְאָדָם כְּשָׁנִי ·
בְּפֶשַׁע וְגוּנִי · וְיֵצֶר וְשִׁלֵּם ׃

Tam ſenex quàm puer, an confidet in opere
Quod improbitate involvit, & non perſolvet?
Vidi eum oculis meis, rubentem ut coccinum
Improbitate & turpitudine innatisq; vitiis, & juxta ea perſolvit.

In hunc ſenſum Latinorum poetarum aliquis ſcripſit:

Vidi ego, qui, lætis rerum ſucceſſibus utens,
Tollebat tumidum ſtultus ad aſtra caput:
Immemor atq; Dei prorſus, rebusq; ſecundis
Ebrius æthereas deſpiciebat opes.
Vix ego tranſieram, cùm protinus ora retorquens,
Cum factis vidi hunc jam periiſſe ſuis.

Aliud ex meris Creticis, quod rude & inelegans cenſetur: ut,

אֶדְרְשָׁה חַסְדְּךָ · כִּי אֲנִי עַבְדְּךָ ·
אֶעֱרוֹךְ נֶגְדְּךָ · מַהֲלָל נֶחְמָד ׃

Requiro benignitatem tuam, cùm ego ſim ſervus tuus.

Diſpo-

יוֹפִי זוֹהַר   זוֹהַר שַׁחַר
תּוֹקֶף שֶׁמֶשׁ   בַּצָּהֳרַיִם :
וּבְגַן הַשֵּׁם   מָלֵא כָּל טוֹב
יֵצֵא יִרְכַּב   מִמִּצְרַיִם :

Pulchritudo ZOHAR *est ut splendor auroræ,*
Ut robur solis in ipsa meridie.
Et ut hortus Dei repletus omni bono,
Egreditur, vehitur ex Aegypto.

Aliud ex *puris bachiis* : ut,

אֱנוֹשׁ חָשׁ לְרָעִים ·   מְכַסֶּה פְּשָׁעִים ·
וְשִׂנְאַת מְרֵעִים   תְּעוֹרֵר מְדָנִים :
וְחָכָם מְהֵרָה ·   יְבַטֵּל לְעֶבְרָה ·
וְסָכָל שְׁמָרָה ·   לְיָמִים וְשָׁנִים :

Homo, sollicitus de malis, Tegit defectiones :
Odium maleficorum excitat contentiones.
Sapiens velociter tollit excandescentiam,
Stultus servat eam in dies & annos.

Hinc quidam Jehosua multiplicem congeriem titulorum connexuit in principio Præfationis in librum Tzemach David, initialibus literis nomen indicantibus: ut,

יְקִירִי וְהוֹדִי · פְּאֵרִי מְאוֹרִי · לְרֹאשִׁי כְּבוֹדִי ·
פְּנִינִי זְהָבִי :
הֲדָרִי יְקִירִי · זְהוֹרִי וְאוֹרִי · בְּהִירִי נְזִירִי ·
וַאֲלָפֵי רְבָבִי :
וְהוּא לִי מְשׁוֹשִׁי · סְגֻלָּה לְנַפְשִׁי · וְנֵזֶר לְרֹאשִׁי ·
וְחֶפְצִי לְבָבִי :

שלרי

Ego dormio, ſed cor meum vigilat, propter curas temporis turbulenti,

In medio cordis mei eſt quaſi ignis ardens: vehementer conturbatus ſum in membris meis.

Quum recordor ſcelerum meorum, diſpoſitionum & aſtutiarum mearum,

Caſuum & calliditatum mearum: exſpecto igitur adventum viciſſitudinum mearum.

רַבִּים שְׁכוּרֵי יַיִן זָדוֹן לִבָּם עֲתִידִים לֵעָנוֹשׁ
אָז יִשְׁכְּרוּ מֵי רוֹשׁ וְלֹא יַיִן יְשַׂמַּח לֵב אֱנוֹשׁ׃

Multi ebrii ſunt vino ſuperbiæ, ſed animo ſuo futurum eſt ut dent pœnas:

Tunc inebriabuntur aquis cicutæ, neq; Vinum lætificabit cor hominis. Aliud ejusdem.

אֱמֶת תִּבְחַר בְּדִבּוּרֶךָ וְלֹא כָזָב בְּשׁוּם עִנְיָן
וְהָאֱמֶת יְסוֹד שָׁלוֹם וְכָזְבִּי בַּת נְשִׂיא מִדְיָן׃

Veritatem elige in ſermone tuo, Et non mendacium in ullo negotio:

Nam Veritas ipſa eſt fundamentum pacis, At falſitas filia eſt principis contentionum.

Nota elegantem alluſionem à nomine proprio כָּזְבִּי *Cosbi* petitam, quòd hîc ponit pro *Falſitate*: eſt enim à כָּזָב *Mendacium, falſitas.* Cosbi autem iſta fuit filia Tzur, principis in מִדְיָן *Midjan*, (Numer. 25.℣.15.) ubi rurſum Nomen proprium מִדְיָן traducit in uſum appellativi, (ut vocant) ad ſignificandum *Contentiones*; ſic enim מִדְיָנִים ſumitur Proverb.18.18. Hæc verò duo metra hoc habent plus artificii, quòd ſecundum & quartum inciſum rhythmo conveniunt.

Membra *bimetra* ex puris ſpondeis, quale illud eſt, quod libro Zohar præfixum legitur, ita incipiens: ut,

יופי

Et construunt ædificia in terra non sua.

Tale quoque est Eliæ Canticum quintum, & Aharonis, quod in fine Methurgeman Eliæ legitur.

Aliud, ubi Jambus est in medio.

אֶל־אֵל אֲשֶׁר בָּרָא   כָּל־יֵשׁ אֲשֶׁר נִבְרָא
קַדְמוֹן בְּלִי חֶבְרָא   אֵלָיו תְּשׁוּבָתִי :

Ad Deum qui creavit quidquid est quod creatum est,
Antiquum sine societate, ad eum est conversio mea.

Hujus generis est Elianum duplex, quod legitur in fine Bibliorum magnorum Venetorum, quorum primum initialibus literis Eliæ Nomen, familiam, gentem, studiaque indicat.

Elias hac formâ usus est absque rhythmo in incisis.

תַּמּוּ חֲרוּזַי שִׁיר   עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה
אֶל־מְהַלֵּל סֵפֶר   עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה :
אָדָם יְשַׁלֵּשׁ אֵת   הַיּוֹם וְיִקְרָא בוֹ
שָׁעוֹת שְׁמֹנֶה מִן   עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה :

Finem habent rhythmi mei, carmen versuum viginti quatuor.
In laudem libri Esrim vearbaah, (id est Bibliorum)
Homo in tres partes dividet diem, & leget in eo
Horas octo ex horis *viginti quatuor.*

Membra *tetrametra* ex Jambo & Spondeo alternatis: ut,

אֲנִי יָשֵׁן וְלִבִּי עֵר   בְּתַחְבּוּלוֹת וְזְמַן סוֹעֵר
וְתוֹךְ לִבִּי כְּאֵשׁ בּוֹעֵר   מְאֹד עָצוּר בְּעַצְמוֹתַי :
בְּיוֹם זָכְרִי מְזִמּוֹתַי   תְּבוּנוֹתַי וְעָרְמוֹתַי
וְקִרוֹתַי וְחָכְמוֹתַי   וְאֶנְצוֹר בָּא חֲלִיפוֹתַי :

Ego dor-

Hoc uſus eſt alicubi R. Abraham Aben Eſra : ut,

\- - - v - - v - - - v - - v

בְּשֵׁם אֵל אֲשֶׁר יָצַר וְהָעֹז בְּאִמְרוֹתָיו
וְעָרַךְ וְיָצַר כֹּל וְכִלָּה פְּעֻלּוֹתָיו

In nomine Dei qui formavit, & robur eſt in verbis ejus.
Quiq; diſpoſuit & formavit cuncta ac perfecit opera ſua.

Eodem metro & R. Salomon Gebhirolis filius precationem conſcripſit, ex his verbis:

אֱמֶת אֵל אֱמֶת אַתָּה וְאִם לֹא רְאִיתִיךָ
וְאוּלָם בְּרוֹב טוּבְךָ בְּכָל עֵת חֲסִיתִיךָ :

In veritate Deus veritatis tu es, & ſi non viderim te,
Veruntamen propter amplam bonitatem tuam quovis tempore confiſus ſum tibi.

Porrò שִׁיר מְחֻלָּק *Carmen quaternis membris inciſum*, (de quo etiam in ſimplici metro dictum) hîc ſimiliter excellens & varium eſt. Membra ferè ſunt trimetra vel tetrametra: rarius bimetra. Rhythmi eadem ratio, quæ ſuprà.

Membra trimetra ex Jambo & duplici ſpondeo: ut,

מְאוֹד נַפְשִׁי תִגְעַל   לְכָל־אַנְשֵׁי מַעַל
בְּמָכְרָם נַפְשָׁם עַל   צְרוֹרוֹת כַּסְפֵּיהֶם :
וַיִּרְבּוּ קִנְיָנִים   וְנִטְעֵי נַעֲמָנִים
וַיִּבְנוּ בִנְיָנִים   בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם :

Vehementer anima mea faſtidit omnes homines prævaricationis.
Cùm vendunt animas ſuas pro loculis pecuniarum ſuarũ,
Multiplicantq; poſſeſſiones & plantationes locorum amœnorum,

O Sion, nónne requìres pacem vinctorum tuorum
Quærentium pacem tuam, qui ſunt reliquiæ gregum tuorū.

Simile huic.

גֶּבֶר אֲשֶׁר דָּת וְחוֹק חָרוּת עָלֵי לִבּוֹ
יִשְׂמַח וְיָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר עֵת שְׁלוֹף חַרְבּוֹ׃

Vir ſuper cujus cor lex & ſtatutum exſculptum eſt.
Gaudebit & lætabitur ſicut potens, tempore quo ſtringit gladium ſuum.

Quinta, cùm prius hemiſtichium conſtat ex ſpondeo, Jambo, ſpondeo gemino, Jambo, ſpondeo: alterum autem hemiſtichium ex ſpondeo, Jambo, duplici ſpondeo, bacchio. Hoc uſus R. Moſche Schem thobh, hoc modo:

- - - v - - - - - - v - -
- - - - v - - - - - v - -

לִבִּי מְאֹד יֶהֱמֶה כָּל־יוֹם וְלֹא יִשְׁקוֹט
בִּי בָעֲרָה בוֹ חוֹם עִם אֵשׁ מִלְקַחַת׃
כִּרְאוֹת אֱנוֹשׁ זָרִיז חָרִיף וּמִשְׁתַּדֵּל
לֹא תִמְצָא יָדוֹ קִיתוֹן וְצַלַּחַת׃
שַׁבְתִּי וְרָאִיתִי רָפֶה וּמִתְרַשֵּׁל
סָכָל וְגַם עָצֵל יָדוֹ נִצְלַחַת׃

Cor meum valdè tumultuatur quotidiè neq; quieſcit,
Ardente in ipſo calore cum igne ſuſcepto,
Cùm videt hominem ſollicitum, acrem & induſtrium,
Ut non inveniat manus ejus calicem aut patinam.
Cùm ſedeo & video, remiſſi & otium agentis,
Stulti & pigri manum proſperantem.

Sexta ex bachio, Jambo, ſpondeo, bachio, Jambo, ſpondeo.

Hoc

כַּוֵּן בְּכֹל כֹּחַ לְבָרֵךְ צוּרְךָ
אָז יַעֲלֶה רֵיחֲךָ כְּרֵיחַ מוֹר דְּרוֹר :

O vir qui venis ad orandum in domo
Sancta, estq́; mußitatio ut aviculæ liberæ,
Quomodo scilicet ab iniquitatibus mundaturus sis cor tuum,
Aut inventurus illic animæ tuæ libertatem:
Tunc ascendet odor tuus sicut odor myrrhæ liberæ.

Tertia, quando prius hemistichium constat similiter ex Spondeo & Jambo ter alternatis, alterum autem ex Spondeo, Jambo, Spondeo, Jambo & molosso, quali R. Mosche ben Chabhibh in refractarias mulieres usus est in hunc modum:

- v - - - v   - - - v - -
- - - -   v - - - v - -

אִם אִשְׁתְּךָ רָעָה וְלֹא תִשְׁמַע לְקוֹל
שִׂיחֲךָ לְשָׁרְתָךְ וָרַע חוֹרֶשֶׁת :
דַּע כִּי בְמַקֵּל עַז לְפָרָה סוֹרֵרָה
תְּיַשֵּׁר תְּלָמֶיהָ וְהִיא הוֹרֶשֶׁת

Si uxor tua mala fuerit, neq; auscultaverit voci
Sermonis tui, ut ministret tibi, sed malum machinetur:
Scito quòd si baculo forti vitulam refractariam
Direxeris, sulcos suos tum ipsa rectè arat.

Quarta ex spondeo, bachio, Jambo, spondeo, Jambo, spondeo.

Tali usus R. Jehuda Hallevi in precatione, quam composuit in ingressum suum in urbem Jerusalem: ut,

- - - v - - - v -   v - -

צִיּוֹן הֲלֹא תִשְׁאֲלִי לִשְׁלוֹם אֲסִירַיִךְ
דּוֹרְשֵׁי שְׁלוֹמֵךְ וְהֵם יֶתֶר עֲדָרָיִךְ :

Qui ſtudet ut Lex ſibi cedat in poſſeßionem,
Neque diſcit fundamentum Grammaticæ, aut non intelligit illud,
Eſt ſicut arator qui regit boves,
Et manus ejus eſt ſine ſtimulo aut aculeo.

Hoc metro etiam ſcriptum eſt carmen ethicum R. Chai, & multa alia in libris precum Judaicarum.

Hexametrum eſt, quod ſex dimenſionũ loca continet.

Prima forma ex ſpondeo, Jambo, ſpondeo gemino, Jambo, ſpondeo, quâ uſus R. Moſche ben Chabhibh in hoc carmine: ut,

- - - v - - - - - v - -

נַפְשִׁי בְּמִצְוֹת אִם יָפוּ פְּעָמַיִךְ
בִּתִּי בְּרוּכָה אַתְּ יֹאמַר אֱלֹהַיִךְ ׃
לָכֵן בְּכָל כֹּחֵךְ בֹּשֶׁת עֲלוּמַיִךְ
זָכְרִי וְהִנָּקִי מִכָּל־בְּדִילַיִךְ ׃

O anima mea, in præceptis Dei ſi pulchri fuerint pedes tui;
Filia mea benedicta tu es, dicet Deus tuus.
Idcirco omnibus viribus tuis pudoris adoleſcentiæ tuæ.
Recordare, ut mundes te ab omni ærugine tua.

Tale quoque eſt Eliæ Canticum undecimum.

Secunda, ex Spondeo & Jambo, alternatim ter poſitis: ut,

- v - - - v - - - v - -

גֶּבֶר אֲשֶׁר תָּבֹא לְהִתְפַּלֵּל לְבֵית
קֹדֶשׁ וְצִפְצוּפֵךְ כְּמוֹ צִפּוֹר דְּרוֹר ׃
אֵיךְ מִפְּשָׁעֶיךָ תְּטַהֵר לְבָב
אוֹ תִמְצָא בָזֶה לְנִשְׁמָתְךָ דְרוֹר ׃

præfixo, quod ex hac quoque pentametri forma eſt.

Quarta, ex ſpondeo, Jambo, ſpondeo gemino, bachio: ut,

– – ˘ – – – – – – ˘ – –

אֳמְנָם לְבָרֵךְ שֵׁם נוֹרָא וְעֵילוֹם
עַמִּי בְּשִׁיר קוּמוּ וּלְכוּ לְשָׁלוֹם ׃

Certè ad benedicendum nomini reverendo & excelſo
Populemi, cum cantico ſurgite & pergite in pace.

Tali & R. Abraham Eſra alicubi uſus: ut,

כִּי אֶשְׁמְרָה שַׁבָּת אֵל יִשְׁמְרֵנִי

Quum ego cuſtodio ſabbathum, Deus cuſtodiet me.

Quinta forma, ex Jambo, ſpondeo, Jambo, ſpondeo, bachio: ut,

– – ˘ – – – ˘ – – – –

שְׁמַע קוֹלִי אֲשֶׁר יִשְׁמַע בְּקוֹלוֹת
וְהָאֵל הַמְקַבֵּל הַתְּפִלּוֹת ׃

Audi vocem meam, qui attendis ad voces,
O Deus, qui ſuſcipis preces.

וְכָל־גֶּבֶר אֲשֶׁר אֵין לוֹ תְבוּנָה
הֲלֹא הוּא כִּבְהֵמָה בֶּאֱמוּנָה ׃

Omnis vir cui non eſt intelligentia,
Nonne eſt ſicut jumentum in veritate?

Hujus generis quoque eſt illud Kimchianum, ſi modò ipſe author ſſt, quod in fine Michlol legitur:

אֲשֶׁר לָמַד וְתוֹרָה לוֹ לְקִנְיָן
וְלֹא לָמַד יְסוֹד דִּקְדּוּק וְלֹא בָן
כְּמוֹ חוֹרֵשׁ אֲשֶׁר יִנְהַג שְׁוָרִים
וְיָרוּ מִבְּלִי מַלְמַד וְדָרְבָן ׃

Ipſe erit venditio mea & emptio mea:
Ipſe erit panis meus quo tempore eſurio:
In contentione linguarum ipſe erit enſis meus.
Ipſe diſponet menſam omni eſurienti,
Menſam, inquam, linguæ Hebrææ, ut in ea vivat.
Si qui autem interrogent ipſum: Quis genuit ipſum?
Reſpondebit: animus DAVIDIS *filii* KIMCHI.

Tertia, ex ſpondeo, Jambo, ſpondeo, Jambo, Moloſſo: ut,

\- - - - υ - - - υ - -

עֵת שַׁעֲרֵי רָצוֹן לְהִפָּתֵחַ
יוֹם בּוֹ אֱהִי כַּפַּי לְאֵל שׁוֹטֵחַ

Cùm tempus eſt portas benevolentiæ aperiendi,
Die eo ipſo ero manus meas ad Deum expandens,
Majemonis.

קָרְחָא לְהַרְחִיב כַּנְּשָׁרִים שָׁרִים
חוּשׁוּ וְתַחַת שִׁיר אֲמָרִים מָרִים :

Calvitium dilatandum eſt inſtar aquilarum, ô cantores, Feſtinate, & pro cantico, dicta amara, &c. R. Joſephi ben Jechajæ obitum cujuſdam deflentis, in quo etiam ſpecies echûs obſervanda. Tale quoq; eſt Eliæ Canticum primum:

אֶשָּׂא לְבָבִי נָא אֱלֵי כַפַּיִם
אֶל-אֵל אֲשֶׁר חַסְדּוֹ בְּהַשָּׁמַיִם :

Levabo cor meum nunc cum manibus,
Ad Deum, cujus benignitas eſt in cœlis.

In reliquo toto iſto carmine obſervanda eſt anomalia in prioribus hemiſtichiis, in quibus pro ultima ſyllaba longa ſemper utitur Jambo, quod idem feciſſe obſervo R. Joſeph in Carmine Bibliis Venetis magnis præ-

כַּסְפִּי זְהָבִי הוּא וְטוֹב סַחְרִי
הוּא יִהְיֶה מִכְרִי וּמִקְחִי :
הוּא יִהְיֶה לַחְמִי בְּעֵת אֶרְעַב
וּלְרִיב לְשׁוֹנוֹת יִהְיֶה שִׁלְחִי :
הוּא יַעֲרוֹךְ שֻׁלְחָן לְכָל רָעֵב
שֻׁלְחָן לְשׁוֹן עֵבֶר וּבוֹ יֶחִי :
וְלַשּׁוֹאֲלִים לוֹ מִי יְלָדָהוּ
יַעֲנֶה לְבַב דָּוִד בְּנוֹ קִמְחִי :

Intellectum & ſcientiam diſponam coram me,
Et balbutientibus ſermone indicabo ſpiritum meum :
Fluet ut ros eloquium meum, & ſermo meus
Super herbam ſectam, ſicut pluvia ſtillabit doctrina mea.
Invocabo nomen Dei, ut auxilio ſit mihi,
Nam ipſe ſolus eſt ſpes mea & fiducia mea.
Ipſe novit cor meum, quòd in integritate ambulem,
Ipſe probat cogitationes meas & intelligit præcordia mea.
Non ut comparem mihi nomen, me ſcribere,
Aut ut extollam memoriam mei aut magnam laudem meam.
Sed certè ut dirigam perverſum linguâ,
Et ægrotanti labiis ſerviat emplaſtrum meum,
Scientibus autem gratiam, reſponſum dabo,
Etiam ſapientibus condiam condituram meam.
Liber meus erit memoriale mei, ipſum ornabo
Jugiter, ſicut ornamentum ſuper frontem meam :
Argentum meum & aurum meum ipſe eſt, & optima merx mea,

נֶפֶשׁ אֲשֶׁר עָלוּ שְׁאוֹנֶיהָ
אָנָה תְּשַׁלַּח רַעְיוֹנֶיהָ׃

Animus cujus ascenderunt perturbationes.
Quò mittet ratiocinationes suas? Gebhirolis.

Hoc genere metri usus Elias Cantico 9. Item R. David Kimchi in principio sui Michlol, quod cùm fortè, dum hæc materia prælum subire deberet, inspicerem, ita suâ suavitate arrisit, artificioque placuit, ut descriptum ac versum, dignum judicarim, quod huic tractationi insereretur.

הַשְׂכֵּל וְיָדוּעַ אִשּׁוֹ נִכְחִי
וּלְעִלְּגֵי שָׂפָה אַחוּ רוּחִי׃
יִזַּל כְּטַל שִׂיחִי וְאִמְרָתִי
עַל גֵּז כְּמָטָר יַעְרוֹף לִקְחִי׃
אֶקְרָא בְּשֵׁם אֵל לַעֲזוֹר אוֹתִי
כִּי הוּא לְבַר שִׂבְרִי וּמִבְטָחִי׃
יָדַע לְבָבִי כִּי בְתוֹם הוֹלֵךְ
בּוֹחֵן סְעִיפוֹתַי וּבַן טוּחִי׃
לֹא לַעֲשׂוֹת לִי שֵׁם אֲנִי כוֹתֵב
וּלְהַעֲלוֹת זִכְרִי וְטוּב שִׁבְחִי׃
אָכֵן לְיַשֵּׁר נַעֲוֵה לָשׁוֹן
וּלְנֶחְלֵה שָׂפָה יְהִי מִרְחִי׃
וּלְיוֹדְעִים חֵן מַעֲנֶה אֶתֵּן
גַּם לַחֲכָמִים אֶרְקָחָה רִקְחִי׃
סִפְרִי יְהִי זִכְרִי וְאֶעֶרְדֵהוּ
תָּמִיד כְּטוֹטֶפֶת עֲלֵי מִצְחִי׃

כספי

Pentametrum eſt, quod quinque dimenſionum loca habet.

Prima forma, ex Jambo, ſpondeo gemino, Jambo, ſpondeo: ut,

בעת תהיה דין שפוט צדק
ואל תט דבר משפט חדל הדול :
שניהם שמע יחד ולא תשא
פני דל ולא תהדר פני גדול :

Quo tempore fueris judex, judica juſtè,
Et ne pervertas rem judicii: abſtinendo abſtine:
Duo hæc animadverte ſimul: ne auferto
Faciem tenuis, neq; honorato faciem magnatis.

R. Moſche Chabhibh. Tale quoque eſt Eliæ Canticum 8. Sic,

בשם אל חי הגיון לשוננו
בעוד רוח חיים באפנו :

In nomine Dei vivi loquela linguæ noſtræ,
Dum adhuc eſt ſpiritus vitæ in naribus noſtris, &c.

Hoc metro eſt editus liber quidam, cui titulus שקל הקדש, *Siclus ſanctitatis.*

Aben Eſra hoc metrum intermedio rhythmo ordinavit: ut,

ברום גלגל · יסוב עלי מעגל
שמך יגל · איום וגם נדגל :

In elevatione ſphæræ, quæ vertitur in orbem,
Nomen tuum revelatur timendum & inſigne.

Secunda ex ſpondeo, Jambo, ſpondeo, Jambo, ſpondeo: ut,

מְקוֹמוֹתָם	לְמוֹשְׁבוֹתָם
וְתַחֲנוֹתָם	בְּאַחְעָה הֵם :

Tria illa ego revelabo
Cum judiciis & legibus ſuis:
Locus ipſorum cum ſede ipſorum,
Et manſione eorum in gutturalibus eſt: Elias Cant. 12.

וְהוּא אֵלִי	וְחַי גֹּאֲלִי
וְצוּר חֶבְלִי	בְּעֵת צָרָה :
וְהוּא נִסִּי	וּמָנוּסִי
מְנָת כּוֹסִי	בְּיוֹם אֶקְרָא :
בְּיָדוֹ אַ־	פְקִיד רוּחִי
בְּעֵת אִישַׁן	וְאָעִירָה :
וְעִם רוּחִי	גְּוִיָּתִי
יְהוָה אֵלִי	וְלֹא אִירָא :

Ipſe eſt Deus meus & vivus redemptor meus,
Et rupes fortis meæ in tempore anguſtiæ,
Ipſe eſt vexillum meum & refugium meum,
Pars calicis mei, die quo ipſum invoco,
In manum ejus commendo ſpiritum meum,
Quando dormio & quando vigilo,
Et cum animo meo ac corpore meo,
DOMINUS meus eſt, ideoq; non timebo: Ex lib. precum.

Tertia, ex ſpondeo, & Jambo alternis: ut,

\- υ -   - υ

מַה־לָּךְ יְחִידָה תֵּשְׁבִי
דּוּמָם כְּמֶלֶךְ בַּשְּׁבִי :

Quid tibi ſola ſedes?
Silens ut rex in captivitate. Gebhirolis.

Penta-

eſt, niſi in Carmine *mechullak* ſeu inciſo, ut videbitur: unumquodque deinceps, in totidem & plures ſpecies, inverſis pedibus, ſubdividi poteſt, quod cujusque relinquitur arbitrio. In omnibus autem primum locum promiſcuè habet vel Jābus vel ſpondeus. Rhythmorum eadem diſpoſitio hîc eſt, quæ in præcedenti genere.

Tetrametrum eſt, quod quatuor conſtat dimenſionum locis.

Prima forma ex Spondeo, Jambo, Spondæo duplici: ut,

- - - - - - - ᵕ - -

אֵלֶּה מְלָכִים הָעֲשָׂרָה
הַמְּלָכִים בַּהֲבָרָה :
חָמֵשׁ מְשָׁרְתוֹת לַחָמֵשׁ
קָטוֹן לְגָדוֹל בַּשּׁוּרָה :

Illi ſunt reges decem
Regnantes in ſyllaba:
Quinq; miniſtrant aliis *quinque,*
Minor majori, ut æquum eſt. Elias Cantic. 6.
Sic:

קוּמָה אֱלֹהִים עֶזְרָתָה
לִי וַעֲנֵה בְּצָרָתָה

Surge Deus in auxilium
Mihi, & reſponde in anguſtia, Ab. Eſra.

Secunda, ex Jambo & ſpondeo alternatim poſitis: ut,

- - - ᵕ   - - - ᵕ

אֲנִי אֲגַלֶּה   שְׁלֹשׁ אֵלֶּה
בְּדָתֵיהֶם   וְדִינֵיהֶם :

למושבותם

חוֹנֵן דַּלִּים   מַלְוֵה לָאֵל
וִישַׁלֵּם לוֹ   עֶשֶׂר מוֹנִים :
לָכֵן אַשְׁרֵי   מַשְׂכִּיל אֶל־דַּל
פִּזַּר נָתַן   לָאֶבְיוֹנִים :

Gratiosè-largiens tenuibus, mutuat DEO, Pro.19.17.
Qui reddet ipsi decem vicibus, id est, decuplum:
Ergo beatus qui attendit ad attenuatum, Ps. 41. 2.
Qui dispergit, dat egentibus, id est, liberaliter dat, Psalm. 112. 9.

Quinta, quando hemistichium quodque quatuor membris incisum est, quorum tria priora semper eodem rhythmo finiunt, quartum peculiarem rhythmum habet, in toto Carmine similem. Non semper tamen in incisis Rhythmo opus est. Hoc vocatur שִׁיר פָּשׁוּט וּמְחֻלָּק *Carmen simplex & divisum*: ut,

צַדִּיק תָּמִים   מָלֵא אֵמִים
מֵאִישׁ דָּמִים   עַל לֹא פֶשַׁע :
תַּצִּיל אוֹתוֹ   רוֹב צִדְקָתוֹ
וּבְרִשְׁעָתוֹ   יִפּוֹל רָשָׁע :

Justus integer, repletus est terroribus
A viro sanguinolento, sine sua iniquitate:
Liberabit ipsum multa justitia sua.
At in improbitate sua, corruet improbus.

Plures species formari possint, sed hæ usitatiores & elegantiores sunt.

Compositum carmen est, quod ex omnibus pedibus, jambo scilicet ac spondeo, molosso bacchióque miscetur: estque triplex: *Tetrametrum*, *Pentametrum*, aut *Hexametrum*. Trimetrum enim per se nullum insigne est, ni-

Ero levis ſicut aquila & hinnulus,
Etiam robuſtus ut pardus aut leo,
Diſponam faciem meam ut rupem duriſſimam.
Ut faciam ſecundum voluntatem Dei mei patris mei.

Hæc ſpecies rhythmi omnium uſitatiſſima eſt, tam in ſimplici quàm compoſito genere, (ut poſtea videbibitur) eaque & totum carmen Eliæ, libro Maſoreth & Tisbi præfixum, compoſitum eſt. Talia quoque & hæc ſunt,

עַל כָּל קִנְיָן תִּקְנֶה חָכְמָה
עַל־כָּל־מַעֲלָה תִּבְחַר שִׁפְלוּת ׃
הַרְחֵק מִכָּל־מִדָּה רָעָה
וּבְרֹאשׁ כֻּלָּן מִן הַכִּילוּת ׃

Supra omnem poſſeſſionem acquire ſapientiam.
Supra omnem dignitatem elige humilitatem:
Longè abeſto ab omni proprietate mala,
Ante omnia verò à tenacitate.

שׁוֹכְנֵי תֵבֵל   רוֹדְפֵי הֶבֶל
לַשָּׁוְא עֲמָלוֹ   כָּל־חַיֵּיהֶם ׃
וּבְסִכְלוּתָם   עַד יוֹם מוֹתָם
גַּם צֵידָה לֹא   עָשׂוּ לָהֶם ׃

Habitatores orbis, ſectatores vanitatis,
Fruſtra laborant totâ vitâ ſuâ:
Et ſtultitiâ ſuâ usq; ad diem mortis ſuæ,
Etiam viaticum non comparant ſibi.

Quarta, quando rhythmi interſecantur, ut primo verſui tertius, ſecundo quartus reſpondeat, & ita deinceps: ut,

לאל

Tribuam laudem atq; gloriam,
Deo, qui *direxit ſublimia palmo.*

Hujus tamen pauca illuſtria exempla in integro Carmine extant.

Secunda, quando omnium omninò verſuum finis idem eſt, & vocatur שִׁיר חֲרוּזִי *Carmen rhythmicum*: ut,

אָשִׁירָה נָא שִׁיר נִכְבָּדוֹת
בָּאֵר הֵטֵב וּבְלִי חִידוֹת ׃
וַאֲבָאֵר עֶ שֵׁר הַנִּקּוּדוֹת
אֵיךְ נֶחֱלָקוּ לִשְׁתֵּי יָדוֹת ׃
חָמֵשׁ מֵהֶן אַנְשֵׁי מִדּוֹת
חָמֵשׁ מֵהֶן כַּגַּמָּדוֹת ׃

Cantabo nunc canticum rerum honorabilium,
Explicando benè & absq; ænigmate,
Explicabo autem decem puncta,
Quomodo diviſa ſunt in duas partes.
Quinq; ex eis ſunt viri magnæ menſuræ,
Quinque ipſorum ſunt ſicut ipſi Pigmæi.

Sic totum eſt Eliæ Canticum ſecundum, elegans & artificioſum.

Tertia, quando ſecundum Hemiſtichium quodque, eodem ſemper rhythmo clauditur, in primo autem nulla planè rhythmi ratio habetur. Hoc vocatur שִׁיר קָשׁוּר *Carmen colligatum*, nempe ſecundo quoq; verſu: ut,

אֶהְיֶה קַל כַּנֶּשֶׁר וּצְבִי
גַּם עַז כַּנָּמֵר אוֹ לָבִיא ׃
אָשִׂים פָּנַי כַּחַלָּמִישׁ
לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹן אֵלִי אָבִי ׃

Ero le-

Carmen laudabile, etſi ob paucitatem talium vocum non ita frequens ſit, aut ſi uſurpatur, brevius eſt. Denique vitioſum habetur, literas ſimilis pronunciationis in rhythmo uſurpare: ut, סְכָה & צוּקָה, aut מַצָּה & מַסָּה & quæ ſunt ſimilia. In vocalibus ſimilibus id non tantoperè curatur: ut, תְּמוּת , תִּכְרוּת, quod tolerari poſſit, etſi meliùs ſit abſtinere à talibus.

Hæc de Rhythmo: nunc de metri generibus.

Ex pedum & rhythmorum varia diſpoſitione, varia metri oriuntur genera. Innumeris enim penè modis illud fieri poteſt pro cujusque arbitrio & libidine, modò ſemel inſtituta menſura in eodem ſemper continuetur.

Genera ejus ſumma duo ſunt: פָּשׁוּט *Simplex*, וּמְרֻכָּב & *Compoſitum*. Utrumque verò vel קָשׁוּר *Ligatum*, vel מְחֻלָּק *Inciſum*.

Simplex, quod ex meris ſyllabis longis, ſpondæis vel ſemiſpondeis conſtat. Quatuor ſpondei hîc frequentiſſimi ſunt, & vocatur שִׁיר פָּשׁוּט וּמְרֻבָּע *Carmen ſimplex & quadratum*. Simplex, quia tantùm ſyllabas longas habet: Quadratum, à quaterna dimenſione, quaſi *Tetrametrum* dicas. Binæ enim ſyllabæ ſemper conjunguntur, quas, ut dictum, שְׁתֵּי תְנוּעוֹת *duas motiones* ſive ſyllabas vocant, neque unico vocabulo, ut Latini per Spondæum, eas hactenus nominare inſtituerunt. Hujus poſſunt plures eſſe ſpecies, quarum quasdam, quæ magis frequentes ſunt, ponemus.

Prima ſpecies eſt, quando bini quique verſus eodem rhythmo clauduntur: ut,

אֶתֵּן שֶׁבַח גַּם תִּפְאֶרֶת
לְאֵל תְּכֵּן רוּם בְּזֶרֶת׃

Tribuam

Sic ſunt Pedes, & eorum menſura.

Rhythmus eſt numerus poëticus, certum ſyllabarum numerum certis clauſulis terminatum continens, qui Hebræis dicitur חֲרֻז vel חִירוּז, & inde שִׁיר חֲרוּזִי *Carmen rhythmicum.* Hunc numerum ut in omnium gentium & nationum ſermone ipſa natura generavit, & quidem vel ἐκ τῶν αὐτοσχεδιασμάτων (ut Ariſtoteles in Poëtica loquitur) ex ipſis extemporariis & ſponte ſe profundentibus loquendi modis: ita & in gente Hebræa antiquiſſimus habetur. Unde R. Moſche Schemthobh, ex celebri familia Chabhibh, quæ in Hiſpania aliquando floruit, oriundus, ſcribit in libello מַרְפֵּא לָשׁוֹן *Marpe laſchon*, ſe in longinquis peregrinationibus ſuis vidiſſe in magno monte aliquo lapidem ſepulchralem Amaſiæ regis Judæorum, in quo hæc tantùm inſculpta legere potuerit, reliquis vetuſtate obliteratis:

שְׂאוּ קִינָה· בְּקוֹל מָרָה· לְשַׂר גָּדוֹל· לָקַח יָהּ
לַאֲמַצְיָה

Ex iſtorum ſimili fine colligit, rhythmicum numerum in Verſibus fuiſſe etiam tùm uſitatum, cùm Iſraelitæ adhuc in terra ſua degerent.

Rhythmus, ut ſcribit R. David Jechai, fit tribus modis: *primò* quando fines unâ literâ conveniunt: ut, נֶחְמָד, גִּלְעָד, בָּדָד, אָבָד: Hujusmodi carmen vocatur שִׁיר עֹבֵר *Carmen tranſiens*, tolerabile, quod tranſire & ferri poteſt, etſi parum elegantiæ habeat, & authores raros. *Secundò*, quando duabus literis: ut, לִשְׁמֹר, לִגְמֹר, לֵאמֹר, Hoc vocatur שִׁיר רָאוּי *Carmen conveniens*, aptum, dignum, eſtque omnium uſitatiſſimum. *Tertiò*, quando tribus: ut, סְפָרִים, גְּבָרִים, דְּבָרִים: hoc dicitur שִׁיר מְשֻׁבָּח *Carmen*

Esto auris tua attenta ad os sapientum,
Et oculus tuus colligat ab ipsis topazios.

En Scheva post Tzere quiescens.

בְּכִיסְךָ אַל תְּקַנֵּא בַ־חֲבֵרְךָ

In crumena tua ne invideas sodali tuo.

Hîc Scheva post Chirek longum fit quiescens. Elias Cantico 8. eodem carminis genere scribit:

חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי וּלְמֹד זְמִיר זֶה
מְפָרֵשׁ דִּין מְשָׁרֵת לְ־מְלָכִים

Confortare & roborare, fili mi, & disce Canticum hoc,
Exponens judicium ministri regum.

En Chatephsægol pro Scheva quiescente usurpatum in וֶאֱמַץ: Schurek cum Scheva quiescente syllabam longam constituit in וּלְמֹד: Scheva quiescens, mobile factum in לְמְלָכִים & sic in probatissimis quibusq; Carminibus invenitur.

Tertiò, gemini in media voce Scheva posterius semper syllabam brevem constituet, ut in יְחֶזְקֵאל. Vitiosum nimis est, si posterius pronunciatione etiam absorbeatur, ut à quibusdam Cantoribus factum legitur. Posterius enim syllabam semper inchoat, ac proinde eodem modo se illic habet, ut in principio dictionis.

Quartò, Scheva sub litera dagessata, syllabam brevem efficiet: ut, in וַתְּהִי , הַדְּבָרִים, in quo similiter quandoque poëtæ peccasse deprehenduntur. Attamen cùm Dagesch in prosa oratione ex litera Schevata sæpè excidat, eodem jure Elias in metro quoque utitur, & Dagesch ejecto Scheva facit quiescens, ut Cantico 12. וְהַטְעָמִים , לְהַמְלָכִים, quibus pro Jambo & Spondæo utitur.

poteſt, aut ſaltem pro eo ſumi, ſi neceſſe ſit, ut videre eſt in ſequentibus:

- - -v - - - v - - - -v - - - v

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ   בְּטֶרֶם כָּל יְצִיר נִבְרָא׃
לְעֵת נַעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹּל   אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא׃
וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל   לְבַדּוֹ יִמְלוֹךְ נוֹרָא׃

Dominus mundi, qui regnavit antequam ulla creatura eſſet,
Quo tempore factum eſt per voluntatem ejus omne, tunc Rex nomen ejus vocatum eſt,
Et poſtquam abſolvit omnia, ipſe ſolus regnat reverendus.

Hîc in ſecundo hexametro נַעֲשָׂה ſpondeum facit, ut in primo עוֹלָם. In tertio וְאַחֲ Jambum conſtituit, ut in ſecundo לְעֵת. In eodem, in vocibus כִּכְלוֹת & יִמְלוֹךְ Scheva, quod aliâs quieſceret in proſa, trahitur ad conſtitutionem jambi. Sic R. Chai in celebri iſto carmine morali, quod vocat מוסר השכל במליצה: ut,

- - v - - - v - - - v

מְלַאכְתְּךָ תְּהְיֶה   בֶּאֱמֶת נְכוֹנָה
וּמֹאזְנֶךָ   בְּצֶדֶק וֶאֱמוּנִים׃

Opus tuum eſto in veritate rectum,
Et ſtatera tua ſit in juſtitia & fidelitate.

Hîc Scheva in תְּהְיֶה fit mobile, & in מֹאזְנֶךָ quieſcens: Chateph ſægol autem in בֶּאֱמֶת quieſcens, ac ſi eſſet ſcriptum בֶּאְמֶת. Item in eodem Carmine:

- - v - - -v - - - v

תְּהִי נָא אָזְנְךָ אֶל פִּי חֲכָמִים
וְעֵינֶךָ תְּאֶסוֹף מֵהֶם לְשָׁמִים

Eſto

Scheva, breve est: ut, וּמָה , וּבִי, Jambus: וּפִיךָ Bachius. Schurek enim hîc est loco Scheva, & ita eandem quantitatem retinet, ut in hoc carmine.

– – v　　– – – v　　– – – v

וּמֵרְשׁוּת　וְהוֹד מֶלֶךְ　בְּרָחָה

דְּרוֹשׁ צֶדֶק　וּבַקֵּשׁ לְךָ　נְכוֹחָה :

A potestate & majestate regis fuge,
Sectare justitiam, & require tibi rectum.

Hîc וּמֵ Jambus est, æquè ut in altero, דְּרוֹ: item וּבַקְ idem est cum וְהוֹ. At si hoc ו post se habeat Scheva, tunc loco Chirek ponitur (ut libro 2. cap. 21. tradidimus) ac proinde constituit syllabam longam, sicut ipsum Chirek, ut in Eliæ Cantico 6.

– – v　– –　　– – –

אֶחָד מְשָׁרֵת　אֶל־כֻּלָּם

וּשְׁמוֹ שְׁוָא　וְלָכֵן נִבְרָא :

Unus est *minister omnium illorum.*
Cujus nomen Scheva, ideo creatus.

Observandum præterea de vocalibus brevissimis: *Primò*, ab initio dictionis semper adhibentur ad constitutionem Jambi, neque Scheva unquam absorbere illic licet.

Secundò, in media dictione usus ipsarum planè liber est: Volo dicere, Scheva post vocalem longam per se mobile, hîc potest esse quiescens, si syllabâ brevi opus non habeas: Scheva post vocalem brevem per se quiescens, hîc mobile fieri potest, si syllaba brevis tibi necessaria sit. Deinde Scheva compositum, quod per se semper mobile est, hîc in simplex & quiescens resolvi

Metri altera ſpecies eſt, quæ *pedum* aptè diſpoſitorum certâ dimenſione conſtat, qualis populari uſu magis exculta fuit.

Pes eſt dimenſio certis ſyllabarum temporibus definita: eſtque *monoſyllabus* aut *biſyllabus.*

Monoſyllabus dicitur תְּנוּעָה, id eſt, *Motio*, ſyllaba ſcilicet juſto tempore mota & prolata, hoc eſt, longa, quam *ſemiſpondeum* appellare poſſumus. Hunc pariter efficiunt quinque longæ & quinque breves vocales: ut, אָב, אַךְ. Si continuò repetatur, Latinis dicitur *Spondæus*, Hebræis שְׁתֵּי תְנוּעוֹת *duæ motiones:* ut, סֵפֶר. Quod ſi Tenuah vel Syllaba longa adhuc acceſſerit, fit *Moloſſus:* ut, כַּפַּיִם.

Biſyllabus dicitur יָתֵד, id eſt, *Clavus,* quaſi obtuſam & acutam habens, hoc eſt, primam, brevem, & alteram longam, qualem Latini *Jambum* vocant. Hunc conſtituunt vocales breviſſimæ quatuor, Scheva ſimplex mobile, Chatephpathach, Chateph ſægol, Chateph kametz: ut, פְּרִי, חֲצִי, עֳלִי, עֲנִי, שְׁמַע, בְּכֹל. Si addatur ipſi ſemiſpondeus à fine, fit qui Latinis dicitur *Bachius*, ex prima brevi, & duabus longis: ut, חֲמֹרִים אֱמוּנִים עֲבָדִים מְלָכִים. Quòd ſi ab initio adjungatur ſyllaba longa, fit *Amphimacer* ſive *Creticus*, ex prima longa, mediâ brevi, ultimâ longâ: ut, עָבְדְךָ, ſed hic rariſſimè uſurpatur, ut inter carminum genera apparebit. Plures pedes Hebraica poëſis non habet, unde Trochæo uti caveas. Nam Scheva poſt vocales longas pro muto habetur, ſi eo ad jambum opus non habeas, ut mox declarabitur.

Porrò in brevis ſyllabæ conſtitutione, negotium omnium maximum eſt, unde ulteriùs explicanda. Ergo Schurek in litera ו initio dictionis non ſequente Scheva,

לִרְאוֹת בְּטוֹבַת בְּחִירֶיךָ
לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת גּוֹיֶךָ
לְהִתְהַלֵּל עִם נַחֲלָתֶךָ׃

Ut fruar bono electorum tuorum, Ut læter lætitiâ gentis tuæ, ut glorier cum possessione tuâ, Ps. 106. 5.

אַל־תִּתְחַר בַּמְּרֵעִים אַל־תְּקַנֵּא בָּרְשָׁעִים

Ne effervescas propter maleficos: ne invideto improbis, Prov. 24. ℣. 19. & similia.

Si quæ alia dimensionis ratio in hac poësi fuit, quam fortassè occulta accentuum dispositio indicârit, ea inde à prisca illa vetustate cum sapientibus Hebræis in oblivione sepulta jacet. Fuerit ergo hæc quasi infantia quædam poëseos istius sacræ, solo syllabarum numero circumscripta, quam popularis usus suavitate Rhythmi & accuratiore dimensione expolivit. Sic sanè & in aliis quibuslibet gentibus animadversum est, primitivam poësin sine ulla longarum vel brevium dimensione, solo rhythmo definitam fuisse. Unde Quintilianus lib. 9. c. 4. scribit, *rhythmum aurium mensurâ, & similiter decurrentium spatiorum observatione esse generatum, mox in eo repertos esse pedes. Antè enim carmen ortum est, quàm observatio carminis:* indeque illud,

------ *Fauni vatesq; canebant.*

Quare יַעֲמוֹל לָרוּחַ *in ventum laborabit*, (ut loquitur Koheleth 5. ℣. 15.) qui in his penitùs perscrutandis, operam ulteriùs impendet, consequeturque id, quod Rabbi Akibha cuidam anxiè laboranti, sed parum proficienti, respondit, ut legitur in Bava Kama, fol. 95. צָלַלְתָּ בְּמַיִם אַדִּירִים וְהֶעֱלִיתָ חֶרֶס בְּיָדְךָ *Demisisti te in profundum aquarum validarum, & eduxisti testam manu tuâ,*

עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לַעֲשׁוּקִים
נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים
יְהוָה מַתִּיר אֲסוּרִים׃

Qui exercet judicium erga oppressos, Dat cibum famelicis, DOMINUS solvit vinctos, Psalm. 146. ℣.6. & & sic plurima.

Excedentis numeri, quando scilicet alterum hemistichium plures syllabas habet, alterum pauciores, exempla infinita sunt, & sic ferè Cantica omnia sacra descripta extant, in quibus aut excedens numerus gratâ modulationis celeritate absorbetur, aut deficiens suavi vocis variatione minuritionéve quadam completur & perficitur.

Rhythmus curatus non aliter fuit, quàm qui suâ sponte prodiret, & fortuitò incideret, non autem studio elaborato videretur accersitus, quod non raro etiam, Davidi imprimis, accidisse animadvertimus, quo nomine Hieronymum antea dicentem audivimus, rhythmum quandoque tinnulum audiri, ut;

הֶאָנֹכִי לְאָדָם שִׂיחִי   וְאִם מַדּוּעַ לֹא־תִקְצַר רוּחִי׃

Nunquid ego ad hominem sermonem meum? quod si, quare non angustiis afficietur spiritus meus? Job. 21. 4.

שָׁלַח מֶלֶךְ וַיַּתִּירֵהוּ   מֹשֵׁל עַמִּים וַיְפַתְּחֵהוּ׃
שָׂמוֹ אָדוֹן לְבֵיתוֹ   וּמֹשֵׁל בְּכָל־קִנְיָנוֹ׃

Misit rex & expedivit eum: dominator populorum, & solvit eum: Præposuit eum dominum domui suæ: & dominatorem in totam possessionem suam, Psalm. 105. ℣. 20. 21.

בחיריך

פָּסוּק pauciora quàm decem complectens בָּתִּים metra ſive diſticha, & שִׁירָה quod decem ac plura continet.

Metrum certo ac ſolo ſyllabarum numero conſtans, juxta R. Moſche Schem tobh, aliosq; Hebræos poëma ſacrum eſt, Jobi, Pſalmorum, ac Proverbiorum libris maximè, tum etiam aliquot Sanctorum Canticis, deſcriptum. Hîc verò pro ratione ſententiæ, vel unico verſu metrum abſolvitur, aut duobus hemiſtichiis, aut etiam tertio, quartóve additis, ita ut vel triſtichon aut tetraſtichon unus פָּסוּק ſive verſus comprehendat.

Utrumque hemiſtichium vel pari ſyllabarum numero conſtat, vel alterutrum numero excedit.

Pari numero conveniunt:

כִּי לֹא סָגַר דַּלְתֵי בִטְנִי   וַיַּסְתֵּר עָמָל מֵעֵינָי׃

Quoniam non clauſit fores uteri mei; nec abſcondit moleſtiam ab oculis meis, Job. 3. ℣. 10.

הִנֵּה זֹאת חֲקַרְנוּהָ כֶּן־הִיא   שְׁמָעֶנָּה וְאַתָּה דַע־לָךְ׃

Ecce hoc inveſtigavimus, & ſic eſt: audi illud, & tu ſcito tibi, Job. 5. 27.

שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ   וְאַל־תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ׃

Audi fili mi diſciplinam patris tui: & ne dimittas legem matris tuæ, Proverb. 1. ℣. 8.

אֹגֵר בַּקַּיִץ בֵּן מַשְׂכִּיל   נִרְדָּם בַּקָּצִיר בֵּן מֵבִישׁ׃

Congerit in æſtate filius intelligens: ſomno ſopitus eſt in meſſe filius pudefaciens, Prov. 10. 5.

קְרָאתִיךָ הוֹשִׁיעֵנִי   וְאֶשְׁמְרָה עֵדֹתֶיךָ׃

Invoco te, ſervá me: & obſervabo teſtimonia tua; Pſalm. 119. ℣. 146.

dulationem & numerum poëticum singulari artificio olim regerent, qua in re sanctam Hebræorum antiquitatem, optimè exercitatam fuisse credendum. Sed cùm metri sacri modus numerusque artificiosus, post Prophetarum tempora paulatim negligi cœperit; ac tandem, decrescente magis magisque priscâ Hebræorum sapientiâ, heu pudenda nimis apud eos oblivione sit deletus, nos pauca tantùm de eo in genere dicemus, ac metricæ orationis popularis rationem solidiùs & perfectiùs explicabimus.

Oratio metrica est, quæ perpetuis certi *numeri poëtici* legibus astringitur. Hebraicè dicitur שִׁיר vel שִׁירָה *Canticum*, & sic Verbum שׁוֹרֵר *Cecinit*, *Versus dixit*, ut & apud Latinos Poëtæ dicuntur *Canere*, quando carmine res describunt, ut in illo: *Arma virumq; cano.* מְשׁוֹרֵר *Cantor*, versus dicens, Carminis author. A Davide etiam Carmen vocatur מָשָׁל *Parabola*, חִידָה *Aenigma*, Psal. 49. 5. & sic ab Asapho, Psal. 78. ℣. 2. à genere dictionis parabolico & allegorico. Posteriores Rabbini dixerunt פִּיוּט *Poëma*, פַּיְּטָן *Poëta*, Græcorum vocem ποιητὴς in suam flectentes.

Numerus poëticus est vel *Metrum* vel *Rhythmus*.

Metrum est, quod vel certum syllabarum *numerum* tantùm, vel certæ mensuræ *pedes* certis locis collocatos simul continet.

Partes ejus duæ sunt, quæ Latinis Græcorum voce *Hemistichia* dicuntur, conjunctim autem *Distichon* efficiunt. Prius Hemistichium Hebræis dicitur דֶּלֶת vel דֶּלֶת *Ostium*, introitus, ingressus metri: posterius סֹגֵר *Clausura*, conclusio metri. Hæ conjunctæ, sive totum Distichon, vocatur בַּיִת *Domus*, quasi perfecta metri structura ædificiumque absolutum. Hinc porrò vocant

tioni jam constitutæ, natura ipsa mox proprium adinvenit metrum, sed usus ejus præclaro exercitio confirmatus, & Dei laudibus consecratus. Esse autem quædam scripta Biblica poëtica, præter omnes Hebræos, etiam in Latina Ecclésia Hieronymus, Christianorum omnium sui temporis Hebraicè doctissimus, in Prologo in Jobum testatur, dum scribit: *A principio voluminis, usq; ad Verba Jobi, quæ tertio capite incipiunt, apud Hebræos prosa oratio est, Inde usq; ad versum septimum capitis ultimi hexametri Versus sunt, dactylo spondeoq; currentes, & propter linguæ idioma, crebrò recipientes & alios pedes, non earundem syllabarum, sed eorundem temporum. Interdum quoq; rhythmus ipse dulcis & tinnulus fertur numeris pedum solutis, quod metrici magis, quàm simplex lector, intelligunt. A supradicto autem versu usq; ad finem libri, parvum comma quod remanet, prosâ oratione contexitur. Quod si cui videtur incredulum, metra scilicet esse apud Hebræos, & in morem nostri Flacci, Græciq; Pindari, & Alcæi, & Sappho, vel Psalterium vel Lamentationes Jeremiæ, vel omnia fermè Scripturarum cantica comprehendi, legat Philonem, Josephum, Origenem, Cæsariensem Eusebium, & eorum testimonio, me verum dicere comprobabit.* Hæc ille. Josephus in fine libri secundi Antiq. Jud. de Cantico Mosis & Israelitarum scribit: *Moses carmen, laudes Dei, & ob præsentem favorem gratiarum actiones continens, hexametro versu composuit.* Præter hæc idem non obscurè demonstrant, ipsum genus orationis ab omnibus aliis libris diversum, concisum scilicet & brevibus membris conclusum, sublime, allegoricum, hyperbolicum, & quibuslibet figurarum luminibus illustre, quale ferè poëticum in omnibus linguis esse solet. Denique accentuum specialis in libris istis & Canticis usus id evidenter evincit. Sunt enim ad metron & cantum ita accommodati, ut mo-

TRACTATUS BREVIS
de
PROSODIA METRICA.

COPIOSE & ſufficienter, pro inſtituti noſtri ratione, ſolutæ orationis modos duobus libris præcedentibus explicavimus. Nunc li-
æ quoque certoque metro ac ſyllabarum numero
ıcluſæ orationis formam, hîc breviter ſubnecte-
s, ne quid ad plenam hujus Linguæ tractatio-
ı Grammaticam ſtudioſi requirant. Non tantùm
n proſaicè, ut loquuntur, ſed & metricè aliquot
eris Teſtamenti libri, ut Jobi, Pſalmorum, Pro-
verbiorum & alii quidam, ſcripti leguntur, item
ꝫtorum quædam Cantica, ut Iſraelitarum, Exo. 15.
ſis, Deuter. 32. Deboræ & Barak, Jud. 5. Hannæ,
m. 2. Habacuci, Hab. 3. & alia. Quippe placuit
, quandoque ſolutâ ſimplicique oratione, ſuam
ıntatem hominibus per homines ſanctos & pro-
:as aperire, quandoque numeroſâ & conciſâ, quæ
itate ſuâ ingens præſtaret memoriæ ſubſidium, &
nodulatione (quæ ad eam ferè accedebat) ad ani-
ardenti pietatis ſtudio afficiendos, adminiculum
ıeditaret efficaciſſimum. Unde de poëſeos anti-
ate non eſt quòd quisquam quærat, quum nihil
Verbo Dei ſcriptis comprehenſo, cum quo poëſis
publicata, nihil nobis ſit antiquius. Neq; tamen
primùm fuit nata, quippe cum ipſo ſermone po-
:i orta, &, ut Ariſtoteles loquitur in Poëtica, *elocu-*

tioni

cesserit: ut, וַיִּתֵּן אֹתָם *Et posuit illa, Gen.* 1. *v.* 17. Aliquando in eadem voce ipsi conjungitur, extruso scilicet Euphonico Metheg, ut jam antè in aliis quibusdam notatum est: ut, יִשְׂתָּרְגוּ *Implicabuntur, Thren.* 1. 14. גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם *Etiam ex volucribus cæli, Gen.* 7. 3. וְאִישׁ רֹאשׁ בֵּית־אֲבוֹתָם *Quodq; caput domus paternæ ipsorum, Jos.* 22. 14. Tertius semper Telischa est, quem si alius antecesserit, erit Munach: כָּל־הַבָּא אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־נָפַל שָׁם עֲשָׂה־אֵל *Quisq; veniebat ad locum illum ubi cadebat Hasael, 2. Sam.* 2. *v.* 23. Semper post se habet Tiphcha cum suo ministro Merca, aut immediatè, si Merca excludatur: ut, כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים *Sicut præcepit Deus, Gen.* 7. 9. וּשְׁלֹשֶׁת נְשֵׁי־בָנָיו אִתָּם *Et tres uxores filiorum ejus cum ipsis, Gen.* 7. *v.* 13.

JETHIBH ministro caret. Undecim locis ipsemet quasi minister est regis Paschta: ut, אוֹ בְנִבְלַת *Aut cadaver, Levit.* 5. *v.* 2. ubi reliqua loca à Masorethis annotantur: appellatur autem ab illis טַעַם לְאָחוֹר: Quandoq; etiam regis Sakeph katon minister est: ut, אֵלֶּה בְּנֵי זִלְפָּה *Hi sunt filii Silpæ, Gen.* 46. 19. *sic v.* 23. 26.

Hîc ministrorum & regum, communis & usitatus est, per libros Biblicos prosaicos, processus atque comitatus, nunc augustior & celebrior, nunc minoris pompæ & contractior, nullâ perpetuâ lege circumscriptus, sed pro vocum numero, & membrorum commoditate, totiusque sententiæ ratione, mirâ varietate temperatus.

TRACTA-

loca ſunt, *Joſ.* 19. *v.* 51. 2. *Sam.* 4. *v.* 2. 2. *Reg.* 10. 5. 1. *Paral.* 28. 1. 2. *Par.* 24. 5. & 35. 7. *Eſr.* 6. *v.* 9. *Neh.* 1. 6. & 5. 13. & 13. 5. & *verſ.* 15. *ibid. Eſth.* 7. *v.* 9. *Jer.* 13. 13. & 38. 25. *Ezech.* 48. 21.

TIPHCHA miniſtrum Merca habet, quo ſolo contentus eſt, etſi longè lateque dominetur: nullus enim Verſus in univerſis Bibliis absque eo reperitur, & in plerisque bis reſidet: ut, אֵ֥ת הַשָּׁמַ֖יִם *Cælum*, *Gen.* 1. *v.* 1. Octo locis ſibi Merca in eadem dictione adjunctum habet, ob cauſam quæ jam antè in aliis expoſita eſt: ut, מ֥וֹשְׁבֹתֵיכֶ֖ם *Habitationibus veſtris*, *Levit.* 23. 21. reliqua loca à Maſorethis hîc annotantur. Quatuordecim locis ante ſe habet Merca kephula ſive duplex, ut in Merca dictum. Tiphcha regios accentus Silluk & Athnach ſemper præcedit, ut in illorum explicatione dictum: ergo in quocunq; Verſu Athnach eſt, in eo duo Tiphcha ſunt, excepto quando Athnach vel primam vel penultimam verſus dictionem occupat.

TEBHIR famulitio cum Paſchta certat. Totidem enim miniſtros habet, & quidem proximum Merca vel Darga, inde Munach vel Kadma, deniq; Teliſcha ketanna. Poſt Darga requiruntur ſemper duæ ſyllabæ, unde vel penultimam vocis præcedentis occupat, aut Tebhir requirit vocem polyſyllabam: ut, וַיִּקְרָ֤א הָאָדָ֛ם *vocavit Adam*, *Gen.* 3. *v.* 21. לְאָדָ֛ם וּלְאִשְׁתּ֖וֹ *Adamo & uxori ejus*, *ibid. v.* 22. וַיְבָ֧רֶךְ אֹתָ֛ם *Et benedixit illis*, *Gen.* 1. *v.* 22. At Peſik interceſſerit, tunc una ſyllaba ſufficit: ut, הִמּ֣וֹל ׀ יִמּ֛וֹל *Circumcidendo circumcidetur*, *Gen.* 17. *v.* 13. Invenias tamen & ſine Peſik: ut, הָי֧וֹ יִהְיֶ֛ה *Eſſendo erit*, *Gen.* 18. *v.* 18. Elias notat ex Maſora, quindecim talia eſſe, ſed Maſora id ad hunc locum non vult. Merca primam ſyllabam occupat, quidquid tandem interceſſerit:

per habeat pausulam Pesik, suspirii scilicet vel exiguæ respirationis notam, ob vocem in cantu sinuoso flexu (juxta figuram ejus) elevatam. Inde & à Masorethis vocatur מַרְעִים *Tonans*, à strepero & fragoso sono. Sed Genes. 19. vers. 16. nota Masoretharum est, Pesik post Schalscheleth locum non habere, ideoque errare eos, qui id ibi ponant. Error autem iste venit ex usu ejus in libris tribus metricis, in quibus nunc minister est, nunc rex, & regi quidem, Pesik apponi illic solet distinctionis causâ, unde putant, in libris prosaicis eodem modo usurpari debere, in quo errant. Nam Schalscheleth illic semper rex est, & regi Pesik in illis libris subjici non solet. Septies tantùm in libris prosaicis reperitur: ut, וַיִּתְמַהְמָהּ *Et cunctabatur*, *Gen.* 16. 16. reliqua loca sunt, *Gen.* 24. 12. & 39. 8. *Levit.* 8. 23. *Esr.* 5. *v.* 15. *Jesa.* 13. 8. *Amos* 1. *v.* 2.

Telischa gedola unicum Ministrum Munach habet à bis ad sexies iteratum: ut, עַל־הַנַּחַל יַעֲלֶה עַל־שְׂפָתוֹ מִזֶּה ׀ וּמִזֶּה ׀ כָּל־עֵץ־מַאֲכָל *Ad flumen autem assurgunt in ripa ejus hinc & inde omnes arbores esculenti fructus*, *Ezech.* 47. *v.* 12. Quidam notant se consequi in hoc loco; בָּא הֵנָּה וְאֶשְׁלְחָה *Veni huc & mittam te*, 2. *Sam.* 14. *v.* 32. sed illic hodiè libri variant.

Karne-parah ministros duos habet, proximum Jærach-ben-jomo, alterum Munach, quinquies usque repetitum. Tonùm Musicum habet ut Paser, unde à Masorethis quandoque vocatur *Paser gadol.* Sedecim locis tantùm reperitur, (unde mendosè in Elia legitur 17.) in libris prosaicis: ut, אֶת־פְּאַת־קֵדְמָה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה *Ad plagam orientalem bis mille cubitos*, *Num.* 35. *v.* 5. Reliqua loca

Paschta præ omnib. regibus famulitio dives est, quinq; ipsi ministris servientibus, Munach, Mahpach, Merca, Kadma, Telischa ketanna. Elias sex facit; sextus autem esset Darga, at exemplum non vidi. Familiarissimi omnium ipsi sunt Mahpach & Merca. In voce naturâ penacutâ, geminatur, ut dictum libro primo, capite quinto. Nunc singuli, nunc conjuncti ipsi servitium præstant: ut, וְהָאָ֗רֶץ הָיְתָ֥ה תֹ֨הוּ֙ *Terra autem erat es inanis, Gen. 1. v. 2.* וַיִּקְרָ֨א אֱלֹהִ֤ים ׀ לָאוֹר֙ *Et vocavit Deus ucem, ibid. vers. 5.* הִנְנִ֨י מֵבִ֜יא אֶת־הַמַּבּ֨וּל מַ֙יִם֙ *Ecce ego adduo diluvium aquarum, Gen. 6. v. 17.* וַיִּשְׁלַ֨ח חִזְקִיָּ֣ה מֶלֶךְ־יְהוּדָ֣ה אֶל־מֶלֶךְ־אַשּׁ֣וּר ׀ לָכִ֣ישָׁה ׀ לֵאמֹ֣ר ׀ חָטָ֗אתִי *Et misit Hiskija rex Iehudæ ad regem Assyriæ in Lachis, dicendo, Peccavi, 2. Reg. 18.* .14. Ordo ministrorum, Munach unum, vel plures, Telischa, Kadma, Mahpach vel Merca, Paschta. Cæterùm post Paschta semper est Sakeph katon vel immediatè vel mediante ministro Munach: ut, אִם־אִ֣ישׁ הָאֱלֹהִים֙ אָ֔נִי תֵּ֥רֶד אֵשׁ֙ מִן־הַשָּׁמַ֔יִם *Si vir Dei ego sum, descendat nis de cœlo, 2. Reg. 1. v. 12.* Raro aliter est, sequente Rebia, ut 2. *Reg.* 11. 13. *Esth.* 7. 8. Sæpè se consequitur: ut, בֵּ֤ין הַמַּ֙יִם֙ אֲשֶׁר֙ מִתַּ֣חַת לָרָקִ֔יעַ *Inter aquas, quæ sunt sub expanillo, Gen. 1. v. 7.*

Paser unicum tantùm ministrum Mnnach habet: , וַתֵּ֣רֶא הָֽאִשָּׁ֡ה *Viditq; mulier illa, Gen. 3. v. 7.* Sæpiùs se nsequitur, bis, ter, septies usque: ut, זְכַרְיָ֡הוּ בֵּ֡ן וְיַעֲזִיאֵ֡ל וּשְׁמִֽירָמ֡וֹת וִֽיחִיאֵ֣ל ׀ וְעֻנִּ֡י אֱלִיאָ֡ב וּבְנָיָ֡הוּ וּמַֽעֲשֵׂ֡יָהוּ *quæ omnia nina propria sunt, 1. Paral. 15. v. 18.* vide & 1. Par. 16. 5.

Schalscheleth initium Versus semper occupat, oq; ministro caret. Elias scribit, quòd post se semper ha-

ibi super illam rupem in Choreb, *Exod.* 17. *v.* 6. Undecies, juxta Masorethas, etiam Merca ipsi ministrat: ut, וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים ׀ אֶל־הַנָּחָשׁ *Et dixit Dominus Deus ad serpentem*, *Genes.* 3. *vers.* 14. Tribus locis, juxta Masoram, Kadma & Merca in eadem voce conjunguntur: ut, אִם־יֵצְאוּ בְנוֹת־שִׁילוֹ *Si egressæ fuerint filiæ Schilo*, *Jud.* 21. 21. Kadma, qui à præcedente voce monosyllaba rejectus, extrusit in sequenti euphonicum Metheg: & locum illius subiit, ut diximus quoq; libro 1. capite 5. Alterum est Nehem. 12. ℣. 44. Tertium Levit. 10. ℣. 12. ubi Biblia magna, juxta hanc masoram mendosa sunt. Rectè habet editio Anni 1518. in quarto. Quandoq; duo Munach ante Sarka sunt, ut Levit. 4. ℣. 35. Quandoq; Sarka se consequitur, *ut Jud.* 18. 14. 2. *Reg.* 7. 13. *& alibi.*

GERESCH tres habet ministros, Kadma, (qui plerunque proximus est) Telischa & Munach: ut, יִקָּווּ הַמַּיִם *Congregentur aquæ*, *Genes.* 1. *v.* 9. וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם *Et dominentur piscibus maris*, *Genes.* 1. *v.* 26. וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־חַיַּת הָאָרֶץ *Et fecit Deus bestias terræ*, *ibid. v.* 25. Si Munach ei proximus sit, debet esse sub prima vocis suæ litera: ut, אֶת כְּדָר־לָעֹמֶר *Kedorlaomerum*, *Gen.* 14. *v.* 9. *sic Jesa.* 60. *v.* 17. Porrò quando Kadma in voce præcedente esse non potest, occupat eandem dictionem cum Geresch, extruso illic euphonico Mætheg, ut & lib. 1. capite quinto dictum est: ut, וַיֵּלְכוּ *Et iverunt*, *Num.* 33. 8.

GERASCHAJIM ministro caret, præterquam in voce monosyllaba aut penacuta præcedente, in qua ministrat ipsi Munach: ut, עֵץ פְּרִי *Arbor fructus*, *Gen.* 1. 11. שָׁמָּה קָבְרוּ *Illic sepeliverunt*, *Gen.* 49. 31.

PASCHTA

tris Sakeph katon gratiam in numerum regum aſci-
s eſt. Caret enim miniſtro, quòd vel initium verſus
cupet: ut, וַיֹּאמֶר *Et dixit, Gen.* 3. 10. vel regem, com-
muniter Sakeph katon & Athnach, continuò ſequa-
. De Sakeph katon & Athnach paſſim obvium.
andoque poſt alium, veluti Sægolta, *Joſuæ* 1. *v.* 14.
am. 5. *v.* 20. vel ſeipſum conſequitur, ut *Joſ.* 1. *v.* 14.
d. 39. 32. 1. *Reg.* 19. 4.

SÆGOLTA miniſtrum Munach habet, ſemper an-
edente rege Sarka: ut, וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַגָּן *At
fructu arboris, quæ eſt in medio horti, Geneſ.* 3. 3. Iteratur
Munach: ut, וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים ׀ אֶל־הַנָּחָשׁ כִּי עָשִׂיתָ
*Dixitq; Dominus Deus ad ſerpentem, Quia feciſti hoc,
eſ.* 3. *v.* 14. Sæpiſſimè tamen miniſtro privatus, re-
Sarka veſtigia proximè ſequitur: ut, וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים
אֶת־הָ *Et fecit Deus expanſum, Geneſ.* 1. *v.* 7. Elias uni-
locum excipit, ubi poſt Sarka nullum Sægolta ſe-
ur, nempe Jeſa. 45. ℣. 1. Ego alterum obſervavi,
. 20. ℣. 23. in Bibliis magnis: ſed meliores libri ha-
: Sægolta.

ARKA cum tribus miniſtris præcipuè incedit, pro-
us ipſi ſemper eſt Munach, alter Kadma, tertius
ſcha ketanna, qui nunc ſinguli nunc conjuncti
m antecedunt: ut, וּמִפְּרִי הָעֵץ *Et de fructu arboris, Ge-
. v. 3.* וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־מַטֵּהוּ *Et extendit Moſes baculum
, Exod.* 9. 23. וַיֵּצְאוּ בְנֵי בִנְיָמִן ׀ לִקְרָאתָם מִן־הַגִּבְעָה *Et egreſ-
Binjamin in occurſum ipſorum ex Gibha, Jud.* 20. *v.* 25.
ngiore membro ante Teliſcha rurſus eſt Munach:
הִנְנִי עֹמֵד לְפָנֶיךָ שָּׁם ׀ עַל־הַצּוּר בְּחֹ *Ecce ego ſto coram te
ibi ſu-*

Gen. 35. 5. hîc à quibusdam vocatur סַחְפָּא: nunc penultimam à fine: וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיָּמֹת *Et triginta annos & mortuus est, Gen.* 5. 5. nunc quamlibet in medio occupat. Nunquam duo Athnach in uno Versu sunt: absque Athnach plurimi, ut *Gen.* 1. 13. *Deut.* 32. 47. ubi notatur, tres esse versus longiusculos sine Athnach.

REBHIAH duos ministros habet, Munach & Darga: ut, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים *Et dixit Deus, Gen.* 1. 11. Quando concurrunt, Munach semper regi proximus est: ut, וֵאלֹהִים פָּקֹד יִפְקֹד אֶתְכֶם *Et Deus visitando visitabit vos, Gen.* 50. 24. sic & antea in Darga. Sæpè ante Munach sunt Kadma & Asla: ut, בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם *In pisces maris & volucres cœli, Gen.* 1. *v.* 26. Hic Munach etiam excluditur: ut, וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים *ibid. v.* 28. Quinquies juxta Masorethas, in eandem dictionem ipsi conjungitur: ut, אַל־תֵּעָצְבוּ *Ne cruciemini, Genes.* 45. *v.* 5. reliqua loca sunt, Exod. 32. 31. Eccl. 4. 10. Dan. 1. 7. Zach. 7. 14.

SAKEPH Katon ministrum unicum Munach habet, antecedente ipsum Paschtâ si locus sit: ut, אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ *Quæ sunt sub expanso illo, Gen.* 1. 7. Hîc Munach sæpè excluditur: ut, תֹהוּ וָבֹהוּ *Gen.* 1. *v.* 2. Sæpè eandem dictionem occupant, & tum Munach extrudit euphonicum Metheg ejusq; locum subit, ut lib. 1. cap. 5. dictum: ut, וְהָאָדָם *Et Adamus, Gen.* 4. 1. Si Munach sit in prima vocis syllaba, tunc vocatur à Masorethis *Mecarbel*, aliâs *Hillui*, habet etiam quandoque ante se Kadma in eadem voce, de quo vide lib. 1. cap. 5.

SAKEPH gadol per se regis honore indignus, ob

Rex regem continuò ſequens, aut initium Verſus ccupans, miniſtris ſuis privatur. Conſequuntur ſe arii, & certam legem nullam habent: initio Verſus ocantur omnes, præter Sægolta & Silluk.

Sex reges, *Paſer, Paſta, Sarka, Teliſcha gedola, Teliſcha etanna, Tebhir,* ſeipſos ſæpè conſequuntur, moderatio-is cantus & lectionis causâ. Elias adjicit ſeptimum, *egarme,* quatenus inter Reges à quibusdá numeratur.

SILLUK uno miniſtro Mercâ contentus eſt, quem ntecedit Tiphcha rex: ut, אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ *Cælum & terram, Gen.* 1. *v.* 1. Cùm miniſter excluditur, tùm immediatè Tiphcha ante ſe habet: ut, בֵּין מַיִם לָמָיִם *Inter aquas & aquas, Gen.* 1. *v.* 6. Hoc Tiphcha quinque locis n eadem diſtinctione cum Silluk, Maſorethæ vocant *Meaÿela*, quaſi Tiphcha durum ſive robuſtâ voce canendum: ut, לְהֵחַלּוֹ *Ad profanandum ſe, Levit.* 21. 4. Reliqua loca ſunt, *Num.* 15. 21. 1. *Paral.* 2. 53. *Jeſa.* 8. 17. *Hoſ.* 11. *v.* 6. etſi quædam exemplaria Mætheg habeant.

ATHNACH unicum miniſtrum Munach habet, quem ſemper antecedit rex Tiphcha: ut, וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם *Et tenebræ erant in ſuperficie abyſſi, Gen.* 1. *v.* 2. & ſic quoque verſu primo debet eſſe, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים *In principio creavit Deus; ubi mendoſè quædam exemplaria ſub* Bereſchit *ponunt Merca.* Iteratur quandoque Munach: וְאַל־תִּכָּלְמִי כִּי לֹא תַחְפִּירִי *Ne confuſa eſto, quia non pudebit te, Jeſa.* 54. 4. Quando Munach excluditur, tum Tiphcha immediatè præcedit: ut, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר *Dixitq; Deus, Eſto lux, Gen.* 2. 3. Hoc Tiphcha Maſorethæ undecim locis vocant *Meaÿela*, ut *Gen.* 8. *v.* 18. *Num.* 28. *v.* 26. ubi reliqua loca enumerantur. Porrò Athnach liberam ſedem in Verſu quærit: nunc primam vocem tenet: ut, וַיֹּאמַר *Et dixit, Gen.* 24. 34. וַיִּסָּעוּ *Et profecti ſunt,* Gen. 35.

MERCA Kephula ſive duplex ſimiliter regi Tiphcha ſervit, & quatuordecim tantùm vicibus occurrit, ſemper præcedente miniſtro Darga: ut, לָמָּה תַעֲשֶׂה כֹה לַעֲבָדֶיךָ *Quare facies ſic ſervis tuis, Exod. 5. 14.* Vide loca omnia in Maſora, Num. 32. 42.

DARGA duobus Regibus, Tebhir & Rebhiah, ſervit: ut, וַיַּרְא אֱלֹהִים *Et vidit Deus, Gen. 1. 4.* Minus frequenter regi Rebhia, & quidem mediante Munach: ut, לֹא בַסֵּתֶר דִּבַּרְתִּי *Non in abſcondito locutus ſum, Jeſa. 45. v. 19.* שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה *Trecentorum cubitorum, Geneſ. 6. 15.* Quatuordecim locis poſt ſe habet Merca duplex, cum quo conjunctim regi Tiphcha ſervit, ut antè dictum. Nullos patitur ante ſe miniſtros alios, niſi Munach & Kadma: ut, וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ *Et inter ſemen tuum poſt te, Geneſ. 17. 7.* כִּי שַׂמְנוּ כָזָב מַחְסֵנוּ *Quia poſuimus mendacium ſpem noſtram, Jeſa. 28. 15.*

JÆRACH ben-jomo ſervit nonniſi regi Karne-parah, & id quidem duntaxat ſedecim locis: ſæpiùs enim iſte rex in publicum non prodit, ut illic dicetur: ut, אַלְפַּיִם בָּאַמָּה *Bis mille cubitos, Numer. 35. v. 5.*

KADMA tribus regibus, Sarka, Gereſch, Tebhir, ſuo ſervitio præſtò eſt: hinc & alios miniſtros, regibus ſingulis familiares, poſt ſe patitur, ut Munach, Mahpach, Darga & Merca. Exempla in Regum iſtorum declaratione erunt.

TELISCHA Ketanna ſemper præit conſervo Kadma, & ita conjunctâ operâ ejus regibus ſervit.

De Regibus.

Nullus rex absq; uno alteróve antecedente miniſtro eſt, præter tres, *Sakeph gadol, Jethibh & Schalſchelet*, qui miniſtris carent, unde omnium minimi cenſentur,

Nunc singuli, nunc plures conjuncti, Regem certo
line antecedunt, pro numero vocum, ac sententiæ
:vioris aut longioris constitutione.
Alii commune obeunt ministerium, diversis Regi-
; ministrando: alii proprium habent, certo Domi-
astricti.
Duo ministri, *Merca & Munach*, seipsos interdum
ıtinuò consequuntur, celerioris cantûs, vel lectio-
continuandæ causâ.
MUNACH usum præ omnibus ministris habet fre-
:ntissimum, unde 1. Paralip. 28. undecies in primo
su reperitur. Servit omnibus Regibus, qui famu-
ɔ stipati incedunt, præter Tiphcha & Sylluk. Sæ-
; seipsum consequitur, bis, ter, septies usque: ut,
וּמָה חַשְׁחָן וּבְנֵי תוֹרִין וְדִכְרִין וְאִמְּרִין ' לַעֲלָוָן ' לֶאֱלָהּ שְׁ
:l est, *Etiam quæ opus sunt, ut juvenci & arietes & agni ad*
austa, pro Deo cæli, Esræ 6. v. 9. Interdum regiam na-
m induere, paulò antè dictum est.
MAHPACH Regi Paschta tantùm servit: ut, וְהָיוּ
לְא *Eruntq; in signa, Gen. 1. v. 14.* Aliquando Merca
n intervenit, & quidem cum Mahpach in eadem
one, de cujus causa vide libro 1. cap. 5.
MERCA duorum Regum, Tiphcha & Silluk, præ-
ë minister est: ut, בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ *Inter lucem &*
tenebras, Gen. 1. v. 4. Undecim locis ministrat regi
a, quod propterea peculiari notâ à Masorethis ob-
tum est: ut, אֱמֹר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל *Dicito filiis Israel, Exod.*
. reliqua loca hîc à Masorethis annotantur. Unde
losè legitur in Elia, in explicatione Merca, quòd
cim locis ipsi serviat, & in Sarka rursus mendosè,
novies. Quandoq; & Paschtæ servit: vide illic:
Tebhir, vide illic. MERCA

MERCA Kephula ſive duplex ſimiliter regi Tiphcha ſervit, & quatuordecim tantùm vicibus occurrit, ſemper præcedente miniſtro Darga: ut, לָמָּה תַעֲשֶׂה כֹה לַעֲבָדֶיךָ *Quare facies ſic ſervis tuis, Exod.* 5. 14. Vide loca omnia in Maſora, Num. 32. 42.

DARGA duobus Regibus, Tebhir & Rebhiah, ſervit: ut, וַיַּרְא אֱלֹהִים *Et vidit Deus, Gen.* 1. 4. Minus frequenter regi Rebhia, & quidem mediante Munach: ut, לֹא בַסֵּתֶר דִּבַּרְתִּי *Non in abſcondito locutus ſum, Jeſa.* 45. *v.* 19. שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה *Trecentorum cubitorum, Geneſ.* 6. 15. Quatuordecim locis poſt ſe habet Merca duplex, cum quo conjunctim regi Tiphcha ſervit, ut antè dictum. Nullos patitur ante ſe miniſtros alios, niſi Munach & Kadma: ut, וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ *Et inter ſemen tuum poſt te, Geneſ.* 17. 7. כִּי שַׂמְנוּ כָזָב מַחְסֵנוּ *Quia poſuimus mendacium ſpem noſtram, Jeſa.* 28. 15.

JÆRACH ben-jomo ſervit nonniſi regi Karne-parah, & id quidem duntaxat ſedecim locis: ſæpiùs enim iſte rex in publicum non prodit, ut illic dicetur: ut, אַלְפַּיִם בָּאַמָּה *Bis mille cubitos, Numer.* 35. *v.* 5.

KADMA tribus regibus, Sarka, Gereſch, Tebhir, ſuo ſervitio præſtò eſt: hinc & alios miniſtros, regibus ſingulis familiares, poſt ſe patitur, ut Munach, Mahpach, Darga & Merca. Exempla in Regum iſtorum declaratione erunt.

TELISCHA Ketanna ſemper præit conſervo Kadma, & ita conjunctâ operâ ejus regibus ſervit.

De Regibus.

Nullus rex abſq; uno alteróve antecedente miniſtro eſt, præter tres, *Sakeph gadol, Jetbibh & Schalſchelet*, qui miniſtris carent, unde omnium minimi cenſentur,

Nunc singuli, nunc plures conjuncti, Regem certo rdine antecedunt, pro numero vocum, ac sententiæ revioris aut longioris constitutione.

Alii commune obeunt ministerium, diversis Regius ministrando: alii proprium habent, certo Domio astricti.

Duo ministri, *Merca & Munach*, seipsos interdum ontinuò consequuntur, celerioris cantûs, vel lectiois continuandæ causâ.

MUNACH usum præ omnibus ministris habet frequentissimum, unde 1. Paralip. 28. undecies in primo ersu reperitur. Servit omnibus Regibus, qui famuitio stipati incedunt, præter Tiphcha & Sylluk. Sæiùs seipsum consequitur, bis, ter, septies usque: ut,

וּמָה חַשְׁחָן וּבְנֵי תוֹרִין וְדִכְרִין וְאִמְּרִין ׀ לַעֲלָוָן ׀ לֶאֱלָהּ שְׁמַיָּא

Id est, *Etiam quæ opus sunt, ut juvenci & arietes & agni ad olocausta, pro Deo cæli, Esræ 6. v. 9.* Interdum regiam naturam induere, paulò antè dictum est.

MAHPACH Regi Paschta tantùm servit: ut, וְהָיוּ לְאֹתֹת *Eruntq; in signa, Gen. 1. v. 14.* Aliquando Merca etiam intervenit, & quidem cum Mahpach in eadem dictione, de cujus causa vide libro 1. cap. 5.

MERCA duorum Regum, Tiphcha & Silluk, præcipuè minister est: ut, בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ *Inter lucem & inter tenebras, Gen. 1. v. 4.* Undecim locis ministrat regi Sarka, quod propterea peculiari notâ à Masorethis observatum est: ut, אֱמֹר לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל *Dicito filiis Israel, Exod. 6. v. 5.* reliqua loca hîc à Masorethis annotantur. Unde mendosè legitur in Elia, in explicatione Merca, quòd tredecim locis ipsi serviat, & in Sarka rursus mendosè, quòd novies. Quandoq; & Paschtæ servit: vide illic: item Tebhir, vide illic.

MERCA

minatione יְכֹל. In tertia fœminina; פָּקְדָה pro פָּקְדָה ex פָּקַד. In Imperativo, שִׁמְעוּ *Audite*, pro שִׁמְעוּ ex terminatione שְׁמַע: Sic; עִמְדוּ *State*, ex terminatione עֲמֹד: Fœmininum, שִׂמְחִי pro שִׂמְחִי *Lætare*, ex Pathach שְׂמַח. In Futuro; יִדְרֹשׁוּ *Inquirent*, ex יִדְרֹשׁ, *Jes.* 11. 10. Sic deinceps per omnes conjugationes. Sakeph katon hîc quoq; frequens: ut, קָדָרוּ Obſcurati ſunt, Joel. 2. ℣. 10. אַל־תִּלְמָדוּ *Ne diſcatis*, *Jer.* 10. 2. Rariùs Rebhiah: ut, וַחֲכָמוּ *Et ſapientes eſtote*, *Proverb.* 8. 34. At ex rarioribus eſt, תִּפְרָעוּ *Diſcooperiatis*, *Levit.* 10. 6. ubi Virgula Legarme accentui Munach miniſtro, regiam vim addit, quod quandoq; fieri, Elias teſtis eſt in libro de Accentibus. Quandoque Scheva manet: ut, נוֹעֲדוּ *Convenerunt*, *Pſal.* 48. 5. יְדַכְּאוּ *Conterunt*, *Pſal.* 94. 5. Nam

In libris metricis, Jobo, Pſalmis & Proverbiis, cùm ſententiæ ſint breviores, alia eſt & accentuum & diſtinctionis ratio. *Rebhia & Sakeph katon* raro Inciſum faciunt: *Athnach* ſæpiùs minori diſtinctioni inſervit: ſæpè deſideratur, & tum *Tiphcha*, ſi neceſſe ſit, diſtinguit. *Merca* ſæpiſſimè inciſum facit, Sarkâ & Rebhiâ proximè præeunte, vel uno accentu illis interjecto. Exempla paſſim obvia. Hinc etiam Merca vocales producit inſtar regis majoris: ut, אִישָׁן *Dormiam*, *Pſalm.* 4. 10. יְדַבֵּרוּ *Loquuntur*, *Pſalm.* 35. 20.

Hæc generaliter de uſu Accentuum in diſtinguenda oratione & cognoviſſe & monuiſſe ſufficiant: יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֶף לֶקַח ait Sapiens, Prov. 1. 5.

Complementi loco de ſingulorum ſpeciali uſu in libris proſaicis, ſpecialia quædam hîc attexemus.

De Miniſtris.

Nullus miniſter abſque conſequente Rege eſt.

& illi, Numer. 16. 16. וָלֹא *Et non*, 2. *Sam.* 13. 26. aliâs וְלֹא, וְהֵם, וְהוּא.

Tertiò, Pauſa ſæpiſſimè ad penultimam rejicitur euphoniæ causâ, ubi Scheva ante Affixum ךְ convertitur in Sægol, quod in Athnach & Silluk commune eſt: ut, דְּבָרֶךָ *Verbum tuum*, יַצִּילֶךָ *Liberabit te.* Semel tantùm, ut Maſora notat, Scheva manet; *Bonum feciſti cum* עַבְדְּךָ *ſervo tuo*, *Pſalm.* 119. 65. Item cum Rebhiah & Sakeph katon ſæpè: ut, לַחְמֶךָ *Panem tuum*, *Eccl.* 9. 7. וְלַחְמֶךָ *Jerem.* 5. 17. Sic & interdum cum regibus minoribus: ut, יָדֶךָ *Manum tuam*, *Deut.* 21. *v.* 10. מִשְׁמַעְתֶּךָ *Obedientiam tuam*, 1. *Sam.* 22. 14. עַבְדֶּךָ *Servus tuus*, 1. *Reg.* 1. 26. בְּשָׂדֶךָ *In agro tuo*, *Deut.* 24. 19. In hoc officio & miniſter Munach ſibi interdum reguli munus arrogat: ut, אָנִי *Ego*, *Mal.* 1. *v.* 6. vide & mox infrà.

Scheva in nominibus formæ פְּרִי ſimiliter tranſit in Sægol: ut, עַל הַלֶּחִי *Super maxillam*, 1. *Reg.* 22. 24. Sic; וַיֶּהִי *Et fuit*, Pſal. 33. 9. וַיֶּחִי *Et vixit, revixit.*

Chateph kametz in hac forma mutatur in Cholem. Hinc חֹלִי *morbus*, עֹנִי *afflictio*, יֹפִי *pulchritudo*, pro יְפִי, חֳלִי, עֳנִי & ſimilia.

Chateph pathach in Kametz: ut, אָנִי *Ego*, quod alibi eſt אֲנִי Zach. 8. 11.

In Pronomine ſecundæ perſonæ fit vocalium transpoſitio: ut, לָךְ pro לְךָ: ſic אוֹתָךְ, מִמֵּךְ.

In Verbis pluralibus in ו, item in fœmininis ſingularibus in ה vel י finitis, pro Scheva redit ea vocalis, quam vox ſingularis aut maſculina in unoquoque Tempore habuit, quæ ſi fuerit Pathach, tum producitur illud in Kametz: ut in Præterito Kal פָּקָדוּ pro פָּקְדוּ ex פָּקַד. Sic גָּבֵרוּ ex terminatione גָּבֵר; Item יָכֹלוּ ex terminatione

Excipiuntur utrinque perplurima, quæ omnia à Masorethis ferè notata & observata sunt. Ex Pathach; וַתֹּאכַל , וַיֹּאכַל *Et comedit, Gen.3.7.* וַיִּצְחָק *Et risit, Gen.17.17.* ubi Masorethæ observarunt, esse unum ex duodecim in Genesi, quæ cum Athnach habent Pathach: וַיֹּאמַר nonagies semel servat Pathach juxta Athnach. Sic עַד propter Pausam non mutatur. Ex Sægol; הַנֹּפֶלֶת *Quod decidit, Amos 9.11.* אֶרֶץ observatum est quater cum Athnach retinere Sægol. Nomen מֶלֶךְ nunquam ob pausam mutatur: מִלֶּדֶת *A pariendo, Gen. 29. v. 35.* cum Silluk retinet Sægol immutatum.

Sakephkaton quandoque hoc juris sibi sumit: ut, אָחַז *Corripiet, Exod. 15. 14.* pro אָחַז. Sic; אָכָל *Comedit, Ezech. 18. 6.* אָרֶץ *Terra, Deut. 32. 13.* At omninò alii minores hoc præter morem & insolenter faciunt: ut, שְׁכָב *Cuba, 1. Sam. 3. 9.* דָגַר *Colligit, Jer. 17. 11.* אָרֶץ *Terra, Jerem. 3. v. 8.* Sic & prorsus irregulariter cum Ministro Darga est; סְעָד *Fulci, Jud. 19. 5.* שַׂמְנוּ *Posuimus, Jesa. 28. 15.*

Præterea Reges, copulæ ו ante verba monosyllaba aut penacuta, subjiciunt Kametz: ut, וָמֵת *Et morietur, Gen. 44. 22.* יוֹצֵא וָבָא *Egrediebatur & ingrediebatur, 1. Sam. 18. v. 16.* וָקָם *Et resurgit, Proverb. 24. 16.* וָבָאוּ *Et venerunt, Eccles. 8. 10.* וָמַתִּי *Et moriar, Gen. 19. v. 19.* וָמֵתוּ כָּל־הַצֹּאן *Et morientur omnes pecudes, Gen. 33. 13.* וָמַתָּה *Et morieris, Ezech. 28. v. 8.* At cum accentu ministro; וָחַם *Et incaluit, Exod. 16. v. 21.* וָגָר *Et habitavit, Jesa. 11. v. 6.* וָחָרָה *Et aduratur, Ezech. 24. 11.* Attamen in Quiescentibus secundâ videas quandoq; hîc speciales quasdam esse anomalias, quæ pro loci ratione notandæ sunt. Sic & ante Pronomina: ut, אֲנִי וָהוּא *Ego & ipse, Gen. 41. v. 11.* אַתָּה וָהֵם *Tu*

scibus maris, Gen. 1. *v.* 26. וַיְהִי כְּהוֹצִיאָם אֹתָם *Fuitq; cùm educerent ipsi eos, Gen.* 19. *v.* 17. Hæc causa est vel præcipua, cur Reges accentum Telischa ex suo numero excluserint, & ad servorum ordinem ablegarint. Post Munach autem si *Legarme* sit, (virgula scilicet recta, quæ etiam *Pesik* vocatur) tum Dagesch lene locum habet: pausula enim ista Ministri præcedentis naturam sistit, ita ut sequens litera בגד כפרת Dagesch lene recipiat: ut, וְעַתָּה ׀ פֶּן־יִשְׁלַח יָדוֹ *Nunc ergo ne extendat manum suam, Genes.* 3. 22. עָשׂוּ ׀ כָּלָה *Fecerunt consummationem, Gen.* 18. *v.* 21. Observandum etiam quòd Tiphcha posterius, & Athnach in Psalmis, Jobo & Proverbiis, sæpè instar ministrorum sunt, & literas בגד כפת tunc post se aspiratas ponunt.

Secundò, Pausæ majores Athnach & Silluk, communiter producunt Pathach & Sægol in Kametz.

Pathach in qualibet voce: In Nominibus; שָׁמָיִם *Cœlum, Gen.* 1. *v.* 8. וּבֵין הַלָּיְלָה *Et inter noctem, v.* 14. pro לַיְלָה, שָׁמַיִם. In Pronomine; אָתְּ *Tu, Gen.* 12. 11. 13. In Verbis; אָמָר *Dixit, Gen.* 21. 1. & sic cum Silluk, *Exod.* 18. 24. pro אָמַר. Sic porrò fit, in quibuscunque vocibus aut Temporibus ubi in Pathach incidunt: ut, אָהָבְתִּי *Dilexi, Psalm.* 119. *v.* 159. cum Silluk ibidem vers. 47. דָּמוּ *Silent, Psalm.* 35. 15. pro דַּמּוּ. Imperativus; שְׁכָב *Cuba*, 1. *Sam.* 3. *v.* 5. Futurum; אֶשְׁכָּב *Cubabo, Job.* 7. *v.* 21. In Particulis; עָתָּה *Nunc, Jos.* 14. *v.* 11. יָחַד *Pariter, Psal.* 2. *v.* 2. & cum Sylluk, 1. Sam. 11. 11.

Sægol penultimum in vocibus ex duplici Sægol constantibus: ut, חָסֶד *Benignitas, Psal.* 62. 13. pro חֶסֶד: Sic; שֵׁם תִּפְאָרֶת *Nomen gloriæ, Jesa.* 63. 14. זֹרֵעַ זָרַע *Sementans semen, Gen.* 1. 29. כְּאֵשׁ אוֹכָלֶת *Sicut ignis consumens, Jesa.* 30. 27. לָכֶת *Ingredi, Proverb.* 15. 21. pro לֶכֶת.

Exci-

non semper accentus communiter distinguentes, sensum distinguunt. Reliqui qui subdistinctionibus serviunt, sæpè Incisum efficiunt, sæpiùs nihil ad distinctionem conferunt. Hoc comprobant Caput, quod à בְּרֵאשִׁית incipit, & quod Vetus Testamentum voce חֵרֶם claudit, omniaque & singula ipsis interjecta Capita alia, ut curiosâ inquisitione non sit opus. דוק וְתִמְצָא *Considera & invenies*, ajunt Hebræi.

Parenthesis sive Interpositio alicujus membri, amplioris sensus causâ, etiam quædam orationis est incisio. Hujus notâ Hebræus sermo caret, at non re ipsâ, quæ prudenter in oratione ipsa animadvertenda. Sic Jobi 31. ℣. 14. & 15. parentheseos more orationi inserti sunt, ut & ℣.18. & 30. Item ℣.9. Psal. 49. & Psal.50.3. hæc verba: *Veniat Deus noster & ne surdum agat.*

Sic fuit Regum in distinctione sententiarum potestas, unde porrò *triplex* eorum effectum considerandū.

Primò, Literæ בגד כפת post vocem vocali longâ aut literâ quiescente finitam, ac quolibet accentu regio instructam, Dagesch lene accipiunt: ut, בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ *Ad imaginem nostram, secundum similitudinem nostram, Genes. 1. v. 26.* וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת *Et uxori ejus tunicas, Gen. 3. 21.* אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ *Istæ sunt generationes Noach, Gen. 6. 9.* & sic post omnes, nec ullibi Reges juris sui rigore magis utuntur, quàm in hujus legis authoritate strictè tuenda. Hic accentus Grammaticis dicitur מַפְסִיק *Maphsik, Pausans*, pausam & interspirationem constituens, unde fit, ut sequentes Bgad Kphat, Dages lene recipiant, non secus ac si initium versus occuparent. At post ministros, aspiratæ semper manent, & sic quoque post Telischa ketanna: ut, וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם *Et dominentur pi-*

& coram uncto ejus, 1. Sam. 12. ℣. 3. hîc primum Munach Incisum facit, aut subdistinguit saltem:

וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־הַקֵּינִי לְכוּ סֹרוּ רְדוּ מִתּוֹךְ עֲמָלֵקִי׃

Id est, *Et dixit Saul ad Kinæum, abite, recedite, descendito è medio Amalekitarum*, 1. Sam. 15. ℣. 6. hîc Telischa ketanna & Kadma subdistinguunt, è contrario Gereſch rex nihil distinguit.

וַיִּשְׁלַח חִזְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־מֶלֶךְ־אַשּׁוּר ׀ לָכִישָׁה ׀ לֵאמֹר ׀ חָטָאתִי׃

Id est, *Et misit Hiskia rex Jehudæ ad regem Assur in Lachis, dicendo, Peccavi, &c.* 2. Reg. 18. 14. hîc Mahpach Incisum facit, nisi quis hanc vim virgulæ sequenti rectæ, quæ Pesik dicitur, tribuat. At eadem bis illic præcedit, neq; quicquam ibi distinguit. Præterea, si Pesik rex est, tum ipsius Minister hîc Mahpach est, qui tamen infrà dicetur tantùm regi Paschta servire.

וַיַּחְמֹל שָׁאוּל וְהָעָם עַל־אֲגָג וְעַל־מֵיטַב הַצֹּאן וְהַבָּקָר וְהַמִּשְׁנִים וְעַל־הַכָּרִים׃

Id est, *Itaq; clementiâ usus Saul & populus ipse erga Agagum, & erga optimos gregum & armentorum, etiam secundarios & ovium duces*, 1. Sam. 15. ℣. 6. hîc similiter Kadma & Mahpach subdistinguunt. Summa: Reges distinguendi sententias jus universale obtinent, etsi non semper illud exerceant. Præter Athnach ergo & Silluk, distinguunt & non distinguunt. Rebhiah, Sakeph katon & Sægolta, qui commatis jus habent, aliâs subdistinguunt, aliâs nihil distinguunt, similes ministrorum. Inde R. David Kimchi scribit Hos. 12. ℣. 11. אֵין כָּל טַעֲמֵי פֵּרוּשִׁים הוֹלְכִים אַחַר טַעֲמֵי הַנִּקּוּד *Non omnes sensus vel rationes expositionum, eunt post sensus punctationis*, id est, non sem-

הַמְשָׁרְתִים אֶת־הַמֶּלֶךְ וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת וְשָׂרֵי כָל־רְכוּשׁ־וּמִקְנֶה לַמֶּלֶךְ וּלְבָנָיו עִם־הַסָּרִיסִים וְהַגִּבּוֹרִים וּלְכָל־גִּבּוֹר חָיִל אֶל־יְרוּשָׁלָם׃

Id est, *Congregavit itaq; David omnes Principes Israelis*, (Paser incisum) *principes tribuum & principes distributionum ministrantes*, (Jærach-ben-jomo Minister) *regi*, (Karne-parah Rex, incisum faciens) *& principes millium, & principes centenorum, & principes omnium facultatum & pecuariæ* (Telischa minister) *regis & filiorum ejus, cum eunuchis* (Darga minister) *& robustis omnibusq; valentibus robore, in Jerusalem.* Versus notabilis, in quo primò observandum illustre ministerium Ministri Munach, qui undecies hîc præstò est, deinde quòd in tam longo Versu nullum Athnach est. En itaque omnes reges duobus his Versibus comprehensos, solo Schalscheleth excepto, qui septies tantùm in prosaicis libris occurrit, omnesque ministros præter Merca duplex, qui 14. locis duntaxat servit. Schalscheleth: ut,

וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי אַבְרָהָם׃

Id est, *Et dixit* (Schalscheleth rex Incisum vel Semi-incisum faciens) *DOMINE Deus Domini mei Abrahami*, Gen. 24. ℣. 12.

De Merca duplici, exemplum:

וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח *Et vocavit eam Nobach*, Num. 32. ℣. 42. ubi Masora omnia loca, quibus invenitur, recenset.

Porrò observandum, Ministros quandoque subdistinctionibus servire: ut,

הִנְנִי עֲנוּ בִי נֶגֶד יְהוָה וְנֶגֶד מְשִׁיחוֹ׃

Id est, *Ecce me, testificamini contra me coram DOMINO, & coram*

recta, inter hanc & ſequentem vocem poſita, quæ poſt Munach aut inter duo Munach vocatur *Legarme*, ut libro primo, capite 5. dictum, aliàs Peſik: & ſi rex aut regulus ſit, ecquid regiæ poteſtatis hîc nobis exercerer? Muſicam Judæi curent.) *Aſcendit obviam nobis*, (Rebhiah ſecundus rex, Inciſum faciens) *& edixit nobis* (Sarka tertius rex, Inciſum) *abite*, (Munach miniſter hîc ſubdiſtinctionem facit) *revertimini* (Sarka nihil diſtinguens) *ad regem qui miſit vos*, (Sægolta quartus rex, Inciſum vel potiùs ſemiinciſum) *& loquemini ad eum*, (Rebhia inciſum) *ſic* (Jethibh quintus rex nihil diſtinguens) *ait Dominus*, (Sakeph katon ſextus rex, Inciſum) *an propterea quòd* (Mahpach tertius miniſter) *non eſt Deus*, (Paſchta, ſeptimus rex nihil diſtinguens) *in Iſraele*, (Sakeph katon, inciſum) *tu mittis* (Sakeph katon, nihil diſtinguens) *conſultum* (Sakeph gadol, octavus rex, nihil diſtinguens) *Bahal* (Merca quartus miniſter) *Sebhubh* (Tiphcha nonus rex ſubdiſtinguens) *Deum Hekronis?* (Athnach decimus rex, colon efficiens, quod ſenſus ratione hîc in interrogationis notam convertitur, quâ propriâ Hebræi carent) *idcirco* (Teliſcha gedola, undecimus rex nihil diſtinguens) *ex lecto* (Geraſchajim duodecimus rex ſubdiſtinguens) *quem conſcendiſti illic* (Tebhir decimus tertius rex, ſubdiſtinguens) *non deſcendes ex eo*, (Tiphcha, Inciſum: falsò in quibusdam exemplaribus hîc alterum Athnach poſitum eſt: nam duo in uno Verſu nunquam occurrunt) *nam moriendo morieris*: Silluk decimus quartus rex verſum abſolvens. Porrò ex ſeptem iſtis, qui hoc Verſu deſiderantur, reperiuntur quinque in ſequenti loco:

1. *Paralip.* 28. *verſ.* 1.

וַיַּקְהֵל דָּוִיד אֶת־כָּל־שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל שָׂרֵי הַשְּׁבָטִים וְשָׂרֵי הַמַּחְלְקוֹת
המשרתים

(Paſchta ſubdiſtinguens vel potius nihil) *boni* (Munach continuans) *& mali* (Sakeph katon inciſum faciens) *non* (Merca continuans) *comedes* (Tiphcha nihil diſtinguens) *ex ea:* (Athnach colon conſtituens) *nam* (Rebhiah ſubdiſtinguens) *in die* (Tebhir nihil diſtinguens) *comedere te* (Merca continuans) *ex ea,* (Tiphcha ſubdiſtinguens) *morte* (Merca) *morieris,* Silluk hîc demum periodum integram abſolvit. Vides hîc multos reges, ratione diſtinctionis, ſervilem induiſſe naturam: apud Judæos autem ſuam regiam poteſtatem obtinent in Muſica.

At ſingulos in ſingulis verſibus examinare, nimis foret prolixum. Propiùs ergo eos adeamus, & uno quaſi contuitu plerunque ipſorum exercitum, in uno loco quaſi comitia celebrantem, luſtremus. Sunt enim in eo quatuordecim reges (aut quindecim juxta eos, quibus & Legarme rex ſalutatur) congregati, abſentibus ex univerſo accentuum numero ſeptem, nempe *Schalſcheleth & Karne-parah* (qui aliâs rari ſunt) *Pazer & Teliſcha ketanna:* item *Darga, Jærach-ben-jomo & Merca kephula.*

2. Reg. 1. verſ. 6.

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִישׁ ׀ עָלָה ׀ לִקְרָאתֵנוּ וַיֹּאמֶר אֵלֵינוּ לְכוּ שׁוּבוּ
אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־שָׁלַח אֶתְכֶם וְדִבַּרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה
הֲמִבְּלִי אֵין־אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל אַתָּה שֹׁלֵחַ לִדְרֹשׁ בְּבַעַל זְבוּב
אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן לָכֵן הַמִּטָּה אֲשֶׁר־עָלִיתָ שָּׁם לֹא תֵרֵד מִמֶּנָּה
כִּי־מוֹת תָּמוּת׃

Id eſt, *Et dixerunt* (Kadma primus miniſter) *ad eum,* (Gereſch primus rex Inciſum faciens) *quidam-vir,* (Munach ſecundus miniſter, quem ſequitur virgula recta,

ſtinguitur ſententia perfecta quidem in ſuo membro, ſed alteri adhuc conjuncta, notaturque per *Athnach*. Videas tamen & hunc ſæpè minori diſtinctioni ſervire, ac proprio officio non fungi, ut vel primus Bibliorum Verſus demonſtrat.

Περίοδος eſt diſtinctio, quâ ſpiritus omnino deponitur, & ſententia Verſus abſolvitur, notaturque per *Silluk*. Tullio in Oratore dicitur *Ambitus verborum*, *Circumſcriptio*, *Comprehenſio*, *Continuatio*, *Circuitus*; Hebræis autem פָּסוּק *Verſus finitus*. Verſus enim ibi finitur, non ipſa ſemper ſententia, quæ duobus aut tribus Verſibus ſæpè continuatur. Imò ita interdum pendentem ſententiam relinquit, ut ne comma quidem conſtituat: vide Geneſ. 23. ℣. 8. Hi duo majoris diſtinctionis accentus, à noſtris Grammaticis communiter vocantur *Pauſa*, & ſic ab Hebræis הֶפְסֵק, quod idem. Nunc omnium diſtinctionum exempla producamus, & propoſitam doctrinam ex uſu confirmemus.

Geneſ. 2. verſ. 16. 17.

וַיְצַו יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל׃
וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת
תָּמוּת׃

Id eſt, *Et præcepit* (Paſchta nihil diſtinguit) *DOMINUS* (Miniſter Munach continuans) *Deus* (Sakeph katon nihil diſtinguens) *homini* (Tipcha ſubdiſtinguens) *dicendo:* (Athnach colon faciens) *ex omni* (Merca continuans) *arbore horti hujus* (Tiphcha ſubdiſtinguens) *comedendo* (Merca continuans) *comedes*, (Silluk verſum finiens, ſed non periodum ſive integrum ſententiæ ambitum, in quo propriè colon efficit) *Sed de arbore* (Rebhiah nihil diſtinguens) *ſcientiæ*

Paſchta

in regem coronari non debuit, qui & ipſe in medio cujusq; verſus, & quidem ſemel tantùm, venire cogitur. Reſpondetur, libertate eum duplici donatum eſſe: *primò*, quòd certam dictionem non habeat, ſed liberum ſolium quærat, nunc proximè à principio verſus, nunc in medio, nunc propè finem: *ſecundò*, quòd omnibus verſibus alligatus non ſit: plurimi enim ipſius præſentiâ carent, ut oſtendetur infrà. At nunc hujus diſtributionis uſum accuratiùs conſiderabimus.

Reges ſunt vel *Minores* vel *Majores*.

Minores, qui imperfectæ ſententiæ præſunt & conſtituunt vel ὑποςίγμη vel κόμμα.

Ὑποςίγμη Subdiſtinctio vel ſemiinciſum eſt, cùm ſpiritus ſine reſpiratione ſuſtinetur & ſuſpenditur, ut leviculè voces ſubdiſtinguantur, notaturque per *Gereſch utrunq;*, *Jethibh*, *Karne-parah*, *Paſer*, *Paſchta*, *Sakeph-gadol*, *Sarka*, *Schalſcheleth*, *Tebhir*, *Teliſcha*, & *Tiphcha*. Frequentiſſimè tamen etiam in ſermone continuato adhibiti, ab ipſis miniſtris vix quidquam differunt.

Κόμμα, (Ciceroni *Inciſum* dictum) eſt diſtinctio, quâ cum exigua reſpiratione, aliqua ſententiæ pars, à ſequentis perfectione inciditur: notaturque per *Rebhia* aut *Sakeph katon*, & in longioribus verſibus per *Segolta*, rariùs per quoſdam ſubdiſtinguentium. Attamen & hi ſæpiſſimè nihil diſtinguunt, ſed vel muſicæ, aut ordinis & conſecutionis causâ tantùm adhibiti ſunt.

Majores reges ſunt, qui perfectiùs ſermonem diſtinguunt, & conſtituunt vel κῶλον vel περίοδον.

Κῶλον ſive Membrum, (ut à Tullio in Orat. vocatur) eſt, quo ſpiritus pleniori morâ deponitur, & diſtingui-

alios, ut fiant novendecim, nempe *Pesik & Legarme*, de quibus vide lib. 1. cap. 5.

Paser quidam vocant *Paser gadol*, hoc est, magnum, alii *Paser katon*, id est, parvum. Elias & auctor Tractatus accentuum in fine Bibliorum magnorum, item Masorethæ, ut Numer. 35. ℣. 5. faciunt *Paser gadol* synonymon accentus *Karne parah*, & Paser commune vocant *Paser katon*.

Idem Elias quinque accentus naturales facit, qui neque reges neq; ministri sint, nempe *Pesik*, *Schalschéleth*, *Karne parah*, *Sægolta*, *Silluk*. Ministri non sunt, inquit, quia jus commune regum sibi quoq; vendicant, imponendo literis בגד כפת Dagesch lene ab initio vocis, si præcedentem dictionem aliquâ literâ quiescente finitam occupent, ut in sequentibus videbitur. Hanc potestatem cum regibus communem habentes, servili ministrorum conditione excedunt. Reges quoque non sunt, & quidem *Schalschéleth* & *Karne parah* ob rarum suum usum: ille enim duntaxat septem, hic sedecim vicibus in omnibus libris prosaicis reperitur. (Attamen Jesa. 13. 8. facit comma, & vocalem suam producit, instar Regis pausantis.) *Sægolta* quasi servus est regis *Sarka*, post quem semper incedere cogitur, & quidem communiter absque ministro, interdum cum Ministro Munach. *Pesik* ex regum omnium consortio & comitatu exclusus, inter voces ipsas stationarium agit, & ceu remoræ cujusdam nota circumraptatur, unde & hic in regem ungi non meruit. *Silluk* deniq; in regem electus non est, ob nimis angustos sui regni fines. In angulum enim extremum detrusus, sedem in sola ultima cujusq; versus dictione figere tenetur, quod parum augustum est. At, *inquies*, sic & Athnach in re-

Accentus, moderandæ orationis reſpectu, ſunt vel *Miniſtri* vel *Reges*.

Miniſtri ſunt, qui reges antecedendo, ſpiritum & ſermonem ad ipſos usque promovent & continuant: ſuntque octo: *Munach* א֣, *Mahpach* א֤, *Merca ſimplex* א֥, *Merca kephula ſive duplex* א֦, *Darga* א֧, *Jærach-ben-jomo* א֪, *Kadma* א֨, *Teliſcha ketanna* א֩. Elias Levita & alii, tres præterea his annumerant, nempe, *Hillui*, *Mecarbel*, & *Meajela*, de quibus quid ſit ſtatuendum, dictum eſt lib. 1. cap. 5. *Teliſcha ketanna* quidam inter reges numerant, cùm tamen nihil regiæ dignitatis, vel poteſtatis quicquam obtineat. Dignitatis, quia non habet ſibi ſervos adjunctos, ut alii reges, ſed ſæpiùs ſolus incedit, miniſtrum quidem Munach interdum antecedentem habens, ſed non ſibi, verùm ſecum proximè ſequenti regi miniſtrantem: deinde quia quaſi mancipium eſt conſervi ſui Kadma, quem perpetuò poſt ſe habet, atq; ita ne eâ quidem reliquorum miniſtrorum dignitate fruitur, ut proximè regem antecedat, ſed ſemper uno vel pluribus miniſtris intercedentibus. Poteſtate etiam regiâ excluſus eſt, tum quoad jus in diſtinguendis ſententiis, tum quoad authoritatem in literas בגד כפת, ut patebit ex doctrina ſeqenti.

Reges ſunt, qui ſpiritum vel leviuſculè ſuſpendunt, vel pleniùs ſiſtunt, & ſermonem aliquo membro incîdunt & diſtinguunt: ſuntque ſeptendecim: *Silluk* אֽ, *Athnach* א֑, *Rebhiah* א֗, *Sakeph katon* א֔, *Sakeph gadol* א֕, *Sægolta* א֒, *Sarka* א֮, *Gereſch* א֜, *Geraſchajim* א֞, *Paſchta* א֙, *Paſer* א֡, *Schalſcheleth* א֓, *Teliſcha gedola* א֠, *Karne parah* א֟, *Tipcha* א֖, *Tebhir* א֛, *Jethibh* א֚. Alii adjiciunt duos

וּפְנֵיהֶם, *non scivissem exponere eam: accentus enim iste docuit me, secernendam istam vocem à sequente, &c.*

Et cùm (teste Cicerone in Orat.) integer verborum ambitus & plena comprehensio, è quatuor ferè partibus sive membris, quasi quatuor hexametris versibus constet (etsi etiam sæpè pauciora, sæpè plura sint, cùm alius naturæ modus sit, alius artis) totidem quoq; notæ in lingua Hebræa, istis membris indicandis sufficere poterant. At quòd Accentus præterea etiam essent notæ musicæ, & moderandi cantus indices, non tantùm in expressis Canticis Psalmis & Carminibus, quæ מִזְמוֹרִים & שִׁירִים dicuntur, sed & totâ Scripturâ Hebræâ Veteris Testamenti, numerus ipsorum multigenis figuris variatus est. Sic enim id Hebræi à Mose, primo suo in Lege divina præceptore, institutum esse, scriptis testantur, unde & in hodiernum diem usq;, cùm sacra diebus sabbathinis atque aliis festis agunt, *Paraschas & Haphtharas*, id est, Sectiones sive Lectiones Mosaicas & Propheticas, juxta accentuum rationem semper modulantur & cantillant, nunquam moderatè legunt. Quantò verò scientiùs prisca Hebræorum sedulitas, in vero tam variorum accentuum usu exercendo, versata fuit, tanto negligentius posterior Rabbinorum ætas, ab eo remisit, quæ universum accentuum usum, penè insuavis cantillationis arte conclusit. Hanc ipsis relinquentes, interspirationis & distinctionis usum, nostro scopo in Bibliis legendis & intelligendis, necessarium, paulò considerabimus pressiùs, & id quidem in libris prosaicis; nam metricorum alia ratio est. Hoc antequam fiat, proponenda erit vulgata distributio accentuum, quæ ab Hebræis profecta, à nostris summo consensu excepta & servata est, etsi accuratior optanda.

Accen-

tur, ne insistat interiùs, ne excurrat longiùs: ut membris distinguatur, ut conversiones (περιόδους) *habeat absolutas.* Hæc ille. Sic verò non tantùm viribus & animæ in pronunciando utiliter consultum fuit, sed & perspicuitati sensuique commodiùs percipiendo, optimum & necessarium subministratum est adminiculum. Hoc cùm à profanis oratoribus studiosè semper quæsitum sit & observatum, quantò magis in sermone divino ejus accuratissima ratio haberi debuit? Huic verò rei in lingua Hebræa Veteris Testamenti, per Accentuum varias figuras, varium multiplexq; allatum est remedium. Unde celebris est illa Sapientis Aben Esræ sententia, quam habet in libro Stateræ linguæ sanctæ: כָּל פֵּירוּשׁ שֶׁאֵינוֹ עַל דֶּרֶךְ הַטְּעָמִים לֹא תֹאבֶה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו Id est, *Quæcunq; expositio non fuerit juxta rationem accentuum, ne acquiescito ei neq; audias eam:* Et alibi: עִקָּר גָּדוֹל הוּא לִשְׁמוֹר דֶּרֶךְ הַטְּעָמִים *Momentum magnum est observare rationem accentuum, in Commentar. Jesa. 1. 9.* Idem Exod. 20. 1. דַּע כִּי הַמִּלּוֹת הֵם כְּגוּפוֹת וְהַטְּעָמִים הֵם כִּנְשָׁמוֹת וְהַגּוּף לִנְשָׁמָה כְּמוֹ כֶּלִי *Id est, Scito dictiones esse quasi corpora, & accentus quasi animas: corpus autem est animæ quasi vestimentum, &c.* Vide ampliùs. Idem Deut. 5. 5. אַל תָּשִׁיב לֵב עַל הַמִּלּוֹת כִּי הֵם כְּגוּפוֹת וְהַטְּעָמִים כְּרוּחוֹת *Ne apponas animum ad dictiones: illæ enim sunt instar corporum, & accentus sicut spiritus sive anima: & qui scindit duobus cultris uno ductu, in opere id opus unũ est.* Sic Rabbi Salomon Jarchi in Commentariis suis Biblicis, plurimis locis scribit, טַעַם הַמִּקְרָא מוֹכִיחַ *Accentus Scripturæ evincit hoc;* cùm scilicet accentum distinctione pressus, coactus fuit hoc vel illo modo exponere. Sic Ezech. 1. ad versum undecimum scribit: אִלְמָלֵא רָאִיתִי טַעַם זָקֵף גָּדוֹל נָקוּד עַל וּפְנֵיהֶם לֹא הָיִיתִי יוֹדֵעַ לְפָרְשׁוֹ Id est, *Nisi vidissem accentum Sakephgadol punctatum super vocem*

יַעַן אָמְרֵךְ הֶאָח אֶל־מִקְדָּשִׁי *Eò quòd dicis, Euge, de ſanctuario meo, Ezech. 25. v. 3.* Ex hoc uſu illud enatum eſt, ut ob efficaciam ſignificatus, certos ſibi interdum caſus quæſierint: ut,

חָלִלָה לְּךָ מֵעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה *Abſit tibi, ut facias ſecundum rem hanc, Gen. 18. 25. ſic cap. 44. v. 7.*

אוֹי לְךָ מוֹאָב *Væ tibi Moab, Num. 21. v. 29.*

אוֹיָה לִי *Hei mihi, Pſalm. 120. 5.*

אִי־לָךְ אֶרֶץ *Hei tibi regio, Eccl. 10. 16.*

הֵילִילוּ הָהּ לַיּוֹם *Ejulate, dicentes: Ah, Væ diei iſti, Ezech. 30. 2.*

אֲהָהּ לַיּוֹם *Ahah, Eheu diei iſti, Joel. 1. v. 15.*

אֲהָהּ אֲדֹנָי יֱהוִֹה *Ahah Domine Deus, Jud. 6. 22.*

בִּי אֲדֹנִי *Quæſumus Domine mi, Gen. 43. 20.* בִּי אֲדֹנָי *Obſecro DOMINE, Exod. 4. v. 10.*

CAPUT XXIII.

De diſtinctionibus ſententiarum.

VT literæ, ſyllabæ ac vocis certa eſt proſodia & orthographia, ita quoque orationis. Nam Proſodia orationis, eſt commoda ſpiritus in pronunciando moderatio; orthographia, ejus in certa membra diſtinctio & interpunctio. Illâ ob anguſtiam ſpiritus opus eſt, hâc, ob orationis ſenſum evidentiùs percipiendum. Utrumque in textu Hebræo ſacræ Scripturæ præſtant ACCENTUS. *Hinc de utriusq; uſu & neceſſitate ſcribit Tullius lib. 3. de Oratore, inquiens: Clauſulas enim & interpuncta verborum, animæ interclusio, atq; anguſtiæ ſpiritus attulerunt. Id inventum eſt ita ſuave, ut, ſi cui ſit infinitus ſpiritus datus, tamen eum perpetuare verba nolimus.* Et paulò poſt: *Efficiendum eſt illud modò vobis, ne fluat oratio, ne vagetur, ne*

מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד *Propterea quòd descendebat, Exod. 19. v. 18.* & similia.

CAPUT XXII.

De Syntaxi Interjectionum.

VT Præpositionum cum Adverbiis, sic quoque Interjectionum cum eis, magna est affinitas. Nam sicut illæ amisso casu fiunt Adverbia, sic Adverbia nudè sine Nomine aut Verbo in oratione posita, fiunt Interjectiones. Sic enim hæ apud Latinos dictæ olim fuêre, quòd orationi vel antè, vel in medio, vel in fine sic interjicerentur, ut ab aliarum structura liberæ, solæ affectum animi singularem audienti suo judicio exhiberent. Hoc modo & distinctæ fuêre ab Adverbiis, quæ Nominis aut Verbi societate & adjumento in structura sermonis gaudent. Usum ergo in loquendo hîc communem sequuntur: ut,

הוֹי הוֹי וְנֻסוּ מֵאֶרֶץ צָפוֹן *Heus, heus, profugite ex terra septentrionali, Zach. 2. v. 6.*

לוּ שְׁמָעֵנִי *Quæso, audi me, Gen. 23. v. 13.*

הָבָה נִלְבְּנָה לְבֵנִים *Agedum, formemus lateres, Gen. 11. v. 13.*
הָבָה Verbum est per se, sed hîc Interjectionis vim plenè obtinet.

אוֹי מִי יִחְיֶה מִשֻּׂמוֹ אֵל *Eheu, quis vivet, quum disposuerit istud, Deus? Num. 24. 23.*

אָנָּא שָׂא נָא פֶּשַׁע אַחֶיךָ *Obsecrò, condona nunc defectionem fratrum tuorum, Gen. 50. v. 17.*

אָמְרוּ הֶאָח הֶאָח רָאֲתָה עֵינֵנוּ *Dixerunt: Euge, Euge, vidit oculus noster, Psalm. 35. v. 21.*

וּבְכָל־חוּצוֹת יֹאמְרוּ הוֹ הוֹ *Et in omnibus plateis dicent, Heu, Heu, Amos 5. 16.*

Conjunctiones quædam sequente aliâ voce indeclinabili.

אִם־כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי *Si sic, ad quid ego? Gen. 25. 22.*

אִם־כֵּן אֵפוֹא זֹאת עֲשׂוּ *Si sic nunc, istud facite, Gen. 43. v. 11.*

אִם־אַיִן אַתָּה שְׁמַע־לִי *Sin minùs, tu ausculta mihi, Job. 33. 33.*

אַךְ אִם אַתָּה לוּ שְׁמָעֵנִי Sed si tu *is es*, quæso audi me, *Genes. 23. 13.*

אַף כִּי לוּא אָכֹל־אָכַל *Etiam quia si comedendo comedisset, 1. Samuel.* 14. 30. hoc est, *quantò magis si.*

הֵן צַדִּיק בָּאָרֶץ יְשֻׁלָּם אַף כִּי־רָשָׁע *En justo in hac terra rependitur, quanto magis improbo, Proverb.* 11. *v.* 31. Hoc modo conjunctæ, comparativè sumatur, pro *Quanto magis*, vel *Quanto minus*, prout sententia postulat: sic,

אַף כִּי אָנֹכִי אֶעֱנֶנּוּ *Etiam quia ego responsarem ei, Job.* 9. 14. *hoc est*, quanto minus. Sic 1. Reg. 8. 27. Hoc sensu Ellipsis est Particulæ כִּי, Job. 4. ÿ. 19.

גַּם כִּי־אֵלֵךְ *Etiamsi ambulavero, Psalm.* 23. 4.

יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ *Propterea quòd fecisti, Gen.* 22. 16.

יַעַן כִּי־מְאַסְתֶּם *Eò quòd sprevistis, Num.* 11. 20. *Sic Jesa.* 8. 6.

כִּי גַם־חַרְבִּי וְגַם־כֵּלַי לֹא־לָקַחְתִּי *Nam & gladium meum, & etiam instrumenta mea non accepi, 1. Sam.* 21. 8.

כִּי אִם־יֶשְׁנוֹ *Quòd si fuerit illud, 1. Sam.* 14. 39. Hinc in varios sensus hæ duæ particulæ trahuntur, de quibus consulenda Lexica.

כִּי לוּלֵא הִתְמַהְמָהְנוּ *Etenim nisi cunctati fuissemus, Gen.* 43. 10.

כִּי־עַל־כֵּן בָּאוּ *Nam idcirco venerunt, Gen.* 19. 8.

כִּי עַתָּה רֵיקָם שִׁלַּחְתָּנִי *Quòd nunc vacuè dimisisses me, Genes.* 31. 42.

לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה *Propterea quòd præcepturus est, Gen.* 18. 19. Aliâs valet *Ut*, & tum אֲשֶׁר pleonasticè adjungitur ut & aliis Causalibus.

עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ *Eò quòd auscultasti, Gen.* 22. 18.

עֵקֶב כִּי־זֹאת אֶעֱשֶׂה־לָּךְ *Propterea quòd hoc facturus sum tibi, Amos* 4. 12.

11. v. 15. καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, *Sed signum non dabitur ei, Matth.* 12. 39. καὶ μοὶ ὁ Θεὸς ἔδειξε, *Sed mihi Deus ostendit, Act.* 10. v. 28.

Quandoque habet vim comparativam: ut;

אִישׁ תַּהְפֻּכוֹת יְשַׁלַּח מָדוֹן וְנִרְגָּן מַפְרִיד אַלּוּף *Vir perversitatum immittit litem: & susurro separat principes*, h. e. Ut susurro, Prov. 16. 28.

רַבִּים יְחַלּוּ פְנֵי נָדִיב וְכָל הָרֵעַ לְאִישׁ מַתָּן *Multi deprecantur faciem principis, ut quivis amicus est viri liberalis, dona tribuentis, Prov.* 19. 6.

Pro אַף עַל־פִּי־כֵן *Tamen; ut,*

הַנְּמָלִים עַם לֹא עָז וַיָּכִינוּ בַקַּיִץ לַחְמָם *Formicæ sunt populus non fortis, & præparant in æstate cibum suum*, pro, Et tamen præparant, Prov. 30. 25. Sic

מֶלֶךְ אֵין לָאַרְבֶּה וַיֵּצֵא חֹצֵץ כֻּלּוֹ *Rex non est locustæ, & egreditur* &c. pro, Et tamen, ibid. ℣. 27.

Pro עִם *Cum:* ut,

כִּי הָיָה אֲרוֹן הָאֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל *Quia fuit arca in die illo*, & filii Israel, h. e. *cum filiis Israel, 1. Sam.* 14. 18.

Conditionalis אִם *Si*, pro Causali אֲשֶׁר *Quòd*, cum Adverbio עַד *Usq;*: ut, עַד אִם *Usquequo, quoad, donec, Usquedum, Gen.* 24. 32. *Jesa.* 30. 27. אַחַר אִם *Postquam, Posteaquam, Ezech.* 20. 39. quæ aliâs dicuntur עַד־אֲשֶׁר *Numer.* 20. v. 17. אַחַר אֲשֶׁר apud Rabbinos. Item pro *An, Num*, sumi tritissimum est, quomodo *Si* etiam apud Latinos sumitur: ut apud Terentium: *Visam si domi est*, id est, an sit domi. *Est ne ea intus? si sit rogas?* id est, an sit. Et apud Cic. ad Att. *Delatus est ad me fasciculus: solvi, si quid ad me literarum: nihil erat.*

אִם לֹא *Si non*, id est, *sed, Genes.* 24. v. 38. Sic apud Græcos εἰ μὴ, Matth. 12. 4. & alibi: item ἐὰν μὴ, ad Galat. 2. ℣. 16.

junguntur, יַעַן כִּי ، יַעַן אֲשֶׁר *Quòd, quandoquidem, Eo quòd, Propterea quòd.* לְמַעַן אֲשֶׁר *Propterea ut*, quorum exempla passim occurrunt, ut Gen. 22. ℣. 16. Deuter. 27. 3. בַּעֲבוּר אֲשֶׁר. Nam & אֲשֶׁר solum sufficit, ut 1.Reg.15.13. 1.Sam. 15. 15. Genes. 27. 10. vel solum לְמַעַן aut בַּעֲבוּר, ut exemplis suprà adductis patet.

Enallage Copulativæ ו varia admodum est, ut & variè (Et) apud Latinos usurpatur, sicut à Valla & aliis Latinæ linguæ scriptoribus observatum est.

Pro disjunctivâ: ut,

רֵאשׁ וָעֹשֶׁר אַל־תִּתֶּן־לִי *Paupertatem & divitias ne dederis mihi*, id est, aut, *Prov.* 30. 8.

וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ *Item qui percutit patrem suam & matrem suam, Exod.* 21. *v.* 15. *pro* אוֹ אִמּוֹ Aut matrem suam.

אַהֲרֹן וּבָנָיו *Aharon, & filii ejus*, i. e. Aut, *Exod.* 27. 21.

וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ *Et maledicens patri suo, & matri suæ, ibid. v.* 17. quod ab Evangelista Matthæo redditur: ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, *Maledicens patri aut matri.*

Pro Discretiva, *At, Sed*; ut;

לֹא אֲדוֹנִי וַעֲבָדֶיךָ בָּאוּ *Non, Domine mi, & servi tui venerunt*, &c. pro, *Sed*, Gen. 42. 10.

בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב וּבֵן כְּסִיל תּוּגַת אִמּוֹ *Filius sapiens exhilarat patrem, & filius stultus mœrori est matri suæ*, pro, *Sed*, Prov. 10. 1.

Pro Causali; ut;

לֹא יַרְבֶּה לּוֹ נָשִׁים וְלֹא יָסוּר לְבָבוֹ *Non multiplicabit sibi uxores*, & non *declinabit cor ejus*, pro, *Ut non, Deut.* 17. 17.

Interdum pro rationali *Idcirco*, ut apud accuratiores Bibliorum interpretes observare licet. Sic καὶ apud Græcos, pro ἀλλά; *ut*, καὶ ἐδικαιώθη σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς, *Sed justificata est sapientia à filiis suis, Matth.* 11. *v.* 19.

Esræ, Esther, Ezechielis, Jonæ. Usitatissimum est historicas narrationes incipere à וַיְהִי: plurima capita sunt, quorum singuli versus ab hac litera initium ducunt. Notat idem Kimchi, in lingua Arabica similem usum inchoandi sermonem, habere פ raphatum sive aspiratum. L. Valla inter Latinos scribit lib. 2. cap. 58. *ET quoq; initiis sententiarum competit.* Idem de *Ac* & *Atq;* notat, adductis ex Quintil. & Cic. exemplis. Donatus ad illud Terentii Phorm. 1. 3. *Et tibi res sit cum eo lenone, quo cum mihi est, tum senties*, scribit: *ET modò non connexiva, sed & inceptiva Conjunctio est.*

Est & Pleonasmus Conditionalis אִם cum aliis Particulis: ut,

עַד אֲשֶׁר אִם־עָשִׂיתִי *Usquequò si perfecero, Genes. 28. v. 15. sic Jesa. 6. 11. pro* עַד אֲשֶׁר, *vel* עַד אִם, quæ conjunctim pro Adverbio Temporis *Usquedum, Donec, quin,* usurpari solent, unde & suprà in Pleonasmo Adverbiorum hæc locutio notata fuit.

וְאַחַר אִם־אֵינְכֶם שֹׁמְעִים אֵלַי *Posteaquam vos non auscultatis mihi, Ezech. 20. 39.* ubi ו juxta Kimchium redundat & אִם est pro אֲשֶׁר *Quòd.*

בִּלְתִּי אִם־גְּוִיָּתֵנוּ *Præterquam corpus nostrum, Genes. 47. 18. Sic Jud. 7. 14.* Aliâs sufficit solum בִּלְתִּי.

Copulativarum conjunctarum: ut,

וְאַף־גַּם־זֹאת *Et etiam quoq; hoc, Levit. 26. v. 44.* Sic apud Cic. *Authoritate tuâ nobis opus est, & consilio, & etiam gratiâ.* Apud Lucret. *Et superantur item.* Apud Terent. Hecyr. 5. 1. *Ego quoq; etiam credidi.* Item: *Ego pol quoq; etiam timida sum.*

Causalis duplicis: ut,

יַעַן וּבְיַעַן בְּמִשְׁפָּטַי מָאָסוּ *Quia & quia judicia mea spreverunt, Levit. 26. v. 43. Sic Ezech. 13. v. 10.* Sic præterea con-

וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ יֵאָכֵל *Et crastino die & quod superfuerit ex eo, comedetur*, Levit. 7. 16. pro הַנּוֹתָר Vide etiam Gen. 22. 4. Job. 23. 12.

Si sæpiùs iteretur, tum *Polysyndeton* vocant: ut,

וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב *Et profectus est, & abiit & reversus est, Jesa.* 37. 37.

וְנָקוּמָה וְנֵלֵכָה וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת גַּם־אֲנַחְנוּ גַם־אַתָּה גַּם־טַפֵּנוּ *Et surgemus & abibimus & vivemus & non moriemur, & nos & tu & parvuli nostri, Gen.* 43. 8.

נִרְדָּם וְרֶכֶב וָסוּס *Consopitus est, currusq; equusq; Psal.* 76. 7.

וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיָּקָם וַיֵּלַךְ וַיִּבֶז *Et comédit, & bibit, & surrexit, & abivit, & sprevit primogenituram*, Gen. 25. 34. ubi quinquies iteratur.

וַיַּלְבִּשׁוּם וַיַּנְעִלוּם וַיַּאֲכִלוּם וַיַּשְׁקוּם וַיְסֻכוּם וַיְנַהֲלוּם *Et vestierunt eos, & calceaverunt eos, & cibarunt eos, & potaverunt eos, & unxerunt eos, & deduxerunt eos*, 2. Chron. 28. 15. hîc sexies iteratur.

Videtur pleonasmus hujus literæ esse in initiis librorum, capitum, atque quarumlibet omnino sententiarum, ubi non copulat, sed inchoat sermonem ex usu & proprietate linguæ. Hoc Kimchi in libro Radicum in explicatione literæ servilis Vau, appellat וָיו תְּחִלַּת הַדְּבָרִים *Vau principium Verborum* sive sermonis. Et in principio libri Josuæ scribit, Ex *consuetudine lingua esse, quòd Vau initio sermonis adhibeatur, non ut sententiam unam alteri conjungat, sed inchoet tantùm. Quòd si quis velit dicere, unum librum alteri conjungi: id si quandoq; verum esse possit, tamen locum non habebit in omnibus.* Sic principium libri secundi Mosis videtur respicere ad cap. 46. 8. libri primi: sed tale de aliis dici non potest. Incipiunt autem ab hac litera liber Exodi, Levitici, Josuæ, Judicum, Ruth, uterq; Samuelis & Regum, secundus Chronicorum, Esræ,

jurando se diris devoveant. An verò etiam tales dirarum formæ in Sacram Scripturam, quæ eas non frustrà reticuit, fuerunt introducendæ? Nam in hominum juramentis ellipsis expressa in quorundam Versionibus legitur per, *Dispeream*, *Puniat me Deus*, *Dira mihi imprecans*, *&c.* In Dei juramentis per, *Ne vivam*, *Non ero Deus*, *Mentiar.* Rex caro & sanguis, dicere potest, *Non ero Rex si*, *&c.* nam per mortem tolli citò potest, aut se ipsum tollere & regno abdicare: homo quilibet & mentiri potest & citò non vivere: At Deus, Deus & rex æternus, vita & veritas æterna est, neque mori, neq; mentiri unquam potest, sic enim non esset Deus. Quorsum ergo ista imprecationis forma Deo adscribitur, quæ ne in homine quidem sancto & pio laudanda & ferenda est? Hoc alii interpretes vitare studentes, vel simpliciter locutionem Hebraicam retinuerunt, idq; optimè: vel per simplicem affirmationem aut negationem juramenti formam expresserunt. Non malè id quidem, sed in quo non ea vis orationis inest, neq; iste affectus loquentis percipitur, quam in ellipsi ista Hebraica insignem admodum & illustrem nobis Spiritus Sanctus non frustrà dictavit. Quòd si ergo figura ista Rhetorica, quam ἀποσιώπησιν vel *Reticentiam* vocant, inter ornamenta orationis profanæ recensetur, quare ea è lingua sancta tollenda? Interpres doctissimus ad locum suprà ex Marco citatum scribit: *Quum plenam sententiam juramenti concipiunt Hebræi, imprecatio ipsa disertè ponitur:* Hæc faciat mihi DOMINUS, *pro quo dicunt profani homines*, Emoriar *vel* Dispeream: *quod fidelibus, nedum Christo ipsi, parùm convenit.* Hæc in transitu.

Pleonasmus Copulativæ: ut,

וְאַיָּה וַעֲנָה: *Et Ajah & Hanah*, *Gen.* 36. 24. *hîc prius Vau redundat, unde* 1. *Par.* 1. 41. *omittitur.*

יאכל

me de inimicis meis benè meritum esse, peto ut me ab hoste nunc clementer liberes. Sic Psal. 139. Sacerdotes & Levitæ cum reliquo populo in exilium Babylonicum traducti, videntur devotionem sui expressisse. Babyloniis enim cantica ab ipsis petentibus, responderunt: *Quomodo cantabimus canticum DOMINI in terra alienigenarum? Si oblitus tui fuero, ô Jerusalem, obliviscatur sui dextera mea: adhæreat lingua palato meo, si non meminero tui, &c.* Respondetur, hanc imprecationem Israelitas non expressè protulisse eodem momento temporis, quo Babylonii per ludibrium cantica ab ipsis postulabant, sed postea in memoriam istius ludificationis hunc Psalmum à piis conscriptum fuisse, ac si dicere voluissent: *Petebant quidem Babylonii cantica lætitiæ à nobis, tum in luctu & squalore ad vada fluminis considentibus, sed neq; volumus neq; potuimus ipsis gratificari. Maluissemus potiùs dexteram nobis exarescere, aut linguam palato affigi, quàm ut legitimi cultus Dei in urbe sancta Jerusalem sanctis cantionibus præstiti, immemores, illis vel ad pulsandum aut canendum abuteremur in contumeliam Dei ac libidinem hostium, Deo nobisq; impiè insultantium.* Sic deniq; Job: *Si à via deflexi, &c. comedant quod seminavero, alii: Si mentem habui ad mulieres proclivem, &c. molat vicissim alteri uxor mea: Si vires ejus,* (terræ) *sine pecunia comedi, &c. pro tritico crescat mihi spina,* Job. 1. Inde de aliis similibus locis potest esse judicium, in quibus pii zelo vindicandæ gloriæ Dei, quævis incommoda, ac mortem ipsam subire malunt, ac expetunt etiam potiùs, quàm ut gloriam Dei in ignominiam convertant. Hæc piorum & sanctorum hominum antiquitùs in jurando pia fuit modestia, quam etiamnum inter homines vigere magnopere optandum esset. Notum enim est, quàm leviter & quàm de re qualibet nihili, homines profani jurando

Fuit & alia elliptica jurandi forma: ut,

חַי־יְהוָה אִם־יִפֹּל מִשַּׂעֲרַת רֹאשׁוֹ *Vivit DOMINUS, si ceciderit de capillis capitis ejus in terram,* 1. *Sam.* 14. 45. Sensus, *Ut vivit, Quàm verè vivit Deus, &c.* Sic 1. Reg. 17. 1.

Sic capiendum, quando Deus ipse jurat, vel homines per suam vitam: ut,

חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה אִם־לֹא *Vivo ego, dixit Dominus Deus, si non, &c. Ezech.* 5. 11. *hoc est*, Ut vivo, sic te, &c. Sic Ezech. 33. 11. & alibi.

חַי־יְהוָה וְחֵי־נַפְשְׁךָ אִם־אֶעֶזְבֶךָּ *Vivit DOMINUS, & vivit anima tua, si derelinquam te*, 2. *Reg.* 2. *v.* 2. *hoc est*, Quàm verè DOMINUS vivit, & ut tu vivis, nunquam derelinquam te. Ubi obiter notandum, de Deo vero dici חַי, at de Diis falsis, (ut Amos 8. 14.) & de hominib. formâ constructâ חֵי, vide 1. Sam. 20. ℣ 3. & 25. 26. 2. Sam. 25. 26. 2. Sam. 15. 21. Kimchi putat in his חי esse pro בְּחַיֵּי *Per vitam.* Rabbini in juramentis dicunt: חַיֶּיךָ *Per vitam tuam, Ut vivis:* vel conjunctim, חַיֶּיךָ וְחֵי נַפְשֶׁךָ *Per vitam tuam & vitam animæ tuæ.*

Porrò videntur quandoque pii in gravioribus asseverationibus pro innocentia sua vel gloria Dei defendenda, imprecationem mali expressisse, ut quando David dixit: *DOMINE Deus mi, si feci istud, si est iniquitas ista in manibus meis: si intuli malum pacem-colenti mecum, aut* si non potiùs *liberavi hostem meum immeritò: Persequatur inimicus animam meam, &c. Psalm.* 7. *vers.* 4. At David non jurat, malum sibi imprecans, si ista vel ista fecerit aut non fecerit, sed asserit innocentiam suam coram Deo, liberationem à persecutione hostis petens, quasi dicat: *O Deus si talia fecissem, qualia mihi falsò hostes mei imponunt, justam haberent causam, me persequendi: nunc verò cùm nullius talis culpæ mihi conscius sim, quin potius asserere possim, me de*

ma. Unde per euphemiam ellipticâ jurandi formâ Hebræi usi fuerunt, in qua Conditionalis אִם simpliciter posita, negat: additâ negatione לֹא affirmat: ut,

אִם־מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ נַעַל וְאִם־אֶקַּח מִכָּל־אֲשֶׁר לָךְ *Si à filo usq; ad corrigiam calceamenti, immò si accepero de omni quod tuum est, Gen. 14. 23.* Præcessit, *Elevo manus meas ad DOMINUM Deum, &c.* hoc est, *juro si à filo, &c.* q. d. *juro, me nunquam id fecisse aut facturum, &c.*

אִם־תִּשְׁקֹר לִי *Si mentitus fueris mihi, Gen. 21. 23.*

נִשְׁבַּעְתִּי לְבֵית עֵלִי אִם־תִּתְכַּפֵּר עֲוֹן בֵּית־עֵלִי *Juravi domui Heli, si expiabitur domus Heli, 1. Sam. 3. 14.*

אַחַת נִשְׁבַּעְתִּי בְקָדְשִׁי אִם־לְדָוִד אֲכַזֵּב *Semel juravi per sanctitatem meam, si Davidi mentiar, Psal. 89. 36. vide præterea, Psal. 95. 11. & 132. v. 2. 3.*

נִשְׁבַּע יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר אִם־לֹא כַּאֲשֶׁר דִּמִּיתִי כֵּן הָיָתָה *Juravit DOMINUS exercituum, dicendo: Si non ut cogitavi, sic fiet, Jesa. 14. v. 24. hoc est,* Juravit omninò sic futurum, ut sibi proposuit: vide Jer. 22. ℣. 6. Sic, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον *Amen dico vobis, si dabitur genti isti signum,* Marc. 8. 12.

Quòd si verò in juramento humano membrum imprecationis pœnæ exprimatur, tum fit mali honesta circumscriptio, hoc modo:

כֹּה יַעֲשֶׂה לְךָ אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף אִם־תְּכַחֵד *Sic faciat tibi Deus, & sic addat, si absconderis à me verbum, 1. Sam. 3. v. 17.*

כֹּה יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יֹסִיף אִם־לֹא *Sic faciat mihi Deus & sic addat, si non, &c. 2. Sam. 19. v. 13. & 20. v. 10. vide etiam 2. Reg. 6. 31. & 20. v. 10.*

כֹּה יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף כִּי בְנַפְשׁוֹ דִּבֶּר *Sic faciat mihi Deus & sic addat, quòd contra animam suam locutus est Adonia verbum hoc, 1. Reg. 2. 23. vide 1. Reg. 19. v. 3. Ruth. 1. 17. Jer. 22. v. 5.*

Fuit

Disjunctivæ: ut,

כְּסוּס עָגוּר *Sicut grus* aut *hirundo*, *Jesa.* 38.14.

אַרְבָּעָה חֲמִשָּׁה בִּסְעִפֶיהָ *Quatuor* aut *quinq; in ramis ipsius*, *Jesa.* 17.6.

שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה סָרִיסִים *Duo* vel *tres aulici*, 2. *Reg.* 9.32.

כָּעֵת מָחָר הַשְּׁלִישִׁית *Juxta tempus crastinum* aut *postridiè*, 1. *Sam.* 20.12.

Causalis כִּי, שֶׁ vel אֲשֶׁר: ut,

בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ־בִי *Filii matris meæ accensi irâ contra me*, *Cant.* 1. *v.* 6. *pro* שֶׁבְּנֵי Quòd filii: bis enim in præcedentibus hæc Conjunctio usurpatur.

לֹא יָדַעְתִּי אֲכַנֶּה *Non novi*, ut *cognomine utar*, *Job.* 32.22. *pro* שֶׁאֲכַנֶּה.

כִּי עַל־כֵּן לֹא־נְתַתִּיהָ *Nam idcirco* quòd *non dedi eam*, *Genes.* 38. *v.* 26.

עַל לֹא חָמָס עָשָׂה *Eo* quòd *non fecit iniquitatem*, *Jesa.* 53. *v.* 9. *pro* עַל אֲשֶׁר.

יֵדְעוּ גוֹיִם אֱנוֹשׁ הֵמָּה *Cognoscant gentes*, quòd *homo sint*, id est, *se homines esse*, *Psal.* 9.21. de qua locutione vide suprà cap. 16. Reg. 2.

Conditionalis אִם in juramentis aut gravioribus asseverationibus, ellipticum dicendi genus efficit, quod hîc quoque notari & observari possit. Tunc enim membrum illud orationis conditionalis, quod mali imprecationem, si jurans fallat, continet, reticeri solet, quam Figuram Rhetores *Aposiopesin* vocant. A natura abhorret, sibi ipsi malum imprecari, à charitate mutua, alteri. Profanæ ethnicorum voces fuerunt, *Peream*, *Dispeream*, & aliæ similes. Pejores & plures nostræ ætatis profanæ fauces, ex nimis vulgata consuetudine effundunt. Hoc sanctè evitavit lingua Hebræa, hîc ut & aliâs, honestatis ac sanctitatis in loquendo studiosissima. Un-

יַעַן אֶת־מִקְדָּשִׁי טִמֵּאת *Eo quòd sanctuarium meum violasti, Ezech.* 5. 11.

יַעַן מָשַׁח יְהוָה אֹתִי *Propterea quòd unxit Dominus me, Jesa.* 61. *v.* 1. Sæpiùs ad hanc Particulam assumitur alia causalis אֲשֶׁר *vel* כִּי, ut mox in Pleonasmo sequitur. Superioribus etiam frequentissimè Infinitivus additur, qui tamen per Subjunctivum explicatur: sed tum propriè Præpositiones sunt, ut in illarum syntaxi videre est.

Verbi substantivi hîc, ut & aliâs, ellipsis crebra est; ut,

בַּאֲשֶׁר אַתְּ־אִשְׁתּוֹ *Eo quòd sis uxor ejus, Gen.* 39. 9.

בַּאֲשֶׁר יְהוָה אִתּוֹ *Eo quòd* DOMINUS *esset cum ipso, v.* 23.

Conditionales cum Futuro & Præsenti & Præterito: ut,

אִם תִּהְיוּ כָמֹנוּ *Si fueritis ut nos, Gen.* 34. 15.

אִם יֶשׁ־עָוֶל בְּכַפָּי *Si est iniquitas in manibus meis, Psal.* 7. *v.* 4.

אִם־גָּמַלְתִּי שׁוֹלְמִי רָע *Si retribui pacem-colenti-mecum, malum, vers.* 6.

מַה־תִּתֶּן־לִי כִּי תָבוֹא אֵלָי *Quid dabis mihi, si ingrediaris ad me, Gen.* 38. 16.

וְאִלּוּ לַעֲבָדִים נִמְכַּרְנוּ *Et si in servos venditi fuissemus, Esth.* 7. 4.

לוּלֵא הִתְמַהְמָהְנוּ *Nisi tardavissemus, Gen.* 43. 10.

Anomaliæ in Nominibus & verbis: Ellipsis copulativæ, quam *Asyndeton* vocant: ut, סָפוּ תַּמּוּ *Defecerunt, consumpti sunt,* Psal. 73. 19.

שֶׁמֶשׁ יָרֵחַ עָמַד *Sol, luna stetit, Hab.* 3. 11.

בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפַל שָׁכָב *Inter pedes ejus incurvavit se, cecidit, jacuit, Jud.* 5. 27. *Simile Exod.* 15. 9.

קֶשֶׁת גִּבֹּרִים חַתִּים *Arcus, fortes, fracti sunt,* 1. Sam. 2. 4. pro, *Et fortes.*

נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים *Anhelitus spiritus, vita,* pro וְחַיִּים *Et vita, Gen.* 7. 22.

Disjunct

שַׁלָּמָה אֶהְיֶה *Quia ad quid ero? Cant. 1. v. 7. hoc est,* Ut *quid, Cur enim.*

בְּשַׁגַּם *Eò quòd etiam, Genes. 6. v. 3.* שַׁדּוּן *Quòd judicium, &c. Job. 19. v. 29.* Hinc semel est cum Kametz, שָׁאַתָּה *Quòd tu, Jud. 6. v. 17.*

Syntaxis Conjunctionum separatarum.

Copulativæ גַּם, אַף cum quibuslibet vocibus conjunguntur, magis augendæ & intendendæ sententiæ causâ, quàm simpliciter copulandæ (ut apud Latinos *Etiam, Quoq;, Tum*) & nunc præcedunt, nunc sequuntur: ut,

הַאַף תִּסְפֶּה *Nunquid etiam disperdes, Gen. 18. v. 23.*

וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף אָנִי *Et castigabo vos etiam ego, Levit. 26. 28.*

וְאַף בַּעֲוֹנֹת *Etiamq; propter iniquitates, v. 39.*

גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם *Etiam ex volucribus cæli, Genes. 7. v. 3.*

וַיֹּאכַל גַּם־אָכוֹל *Et comedit etiam comedendo, Gen. 31. v. 15. sic Genes. 50. v. 18.*

גַּם־רֶכֶב גַּם־פָּרָשִׁים *Tum currus, tum equites, Genes. 50. v. 9. simile Exod. 12. v. 31.*

Causales finales cum Futuro construuntur: rei gestæ vel præteritæ, cum Præterito: ut,

לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ *Ut prolongent dies tuos, Exod. 20. 12. vide & Exod. 4. 5. Psal. 119. 71. & 130. 4. Deut. 4. 40.*

בַּעֲבוּר תֵּשְׁבוּ *Ut habitetis, Gen. 46. v. 34.* Rabbini solent etiam Causalem שֶׁ Verbo præponere: vide & Genes. 26. ℣. 4. 10.

לְבִלְתִּי תֶחֱטָאוּ *Ut non peccetis, Exod. 20. v. 20.* אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ *Quò, vel, Ut benè tibi sit, Deut. 4. v. 40.* Durior hic & minùs frequens particulæ אֲשֶׁר usus est. Usitatius per Pleonasmum dicitur; לְמַעַן אֲשֶׁר *vel* בַּעֲבוּר אֲשֶׁר, ut mox declarabitur.

כִּי רָאֲתָה כִּי־גָדַל שֵׁלָה *Videbat enim quòd adolevisset Schela, Gen. 38. 15.*

וַתָּקָם *Et surrexit*, *Genes.* 24. 61. Si tertia radicalis in his fuerit gutturalis aut ר, tunc in fine est Pathach: ut, וַתָּנַח *Et requievit*, *Numer.* 11. 26. וַיָּסַר *Et divertit*, 2, *Reg.* 11. Tzere in Kal occurrit in Verbis ab א inchoatis, unde sunt; וַתֹּאמֶר *Et dixit*, *Gen.* 39. 14. ex forma תֹּאמֵר quæ extat Prov. 1. 21. וַתֹּאחֵז *Et tenuit*, *Ruth.* 3. v. 15. וַיֹּסֶף *Et congregavit*, 2. *Sam.* 6. 1. Ex Niphal; וַיֵּאָסֶף *Et aggregatus est*, *Genes.* 25. v. 8. Ex Hithpahel; וַתִּתְפָּעֶם *Et consternatus fuit*, *Dan.* 2. 1. Ex Defectivis secundâ in Hiphil; וַתָּחֵל *Et cœpit*, *Jud.* 13. 15. Ex Quiescentibus primâ ' in Kal; וַיֵּשֶׁב *Et consedit*; *Genes.* 4. 16. Ex Niphal; וַיִּיָּחֶל *Et exspectavit*, *Gen.* 8. 12. Ex Hiphil, וַתּוֹשֵׁב *Et transtulisti*, 2. *Reg.* 17. 26.

Denique notatur ante Verba sæpè cum Kametz, accentus ratione, ut docetur infrà cap. 23. vide illic.

שֶׁ adjungitur quibuslibet vocibus ab initio, sequente Dages, & apud Rabbinos quidem ejus usus frequentissimus est, in Bibliis rarior: ut,

שֶׁהֵם הִרְהִיבֻנִי *Quia ipsi elatum reddunt me*, *Cant.* 6. 4.

שֶׁמִּקְרֶה אֶחָד *Quòd eventus unus*, *Eccles.* 2. 14.

שֶׁיֵּשׁ יִתְרוֹן *Quòd est emolumentum*, *ibid.* v. 13.

שֶׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי *Quòd ægra amore ego sum*, *Cant.* 5. v. 8.

שֶׁכָּכָה הִשְׁבַּעְתָּנוּ *Quòd sic adjurasti nos*, *ibid.* v. 9.

שֶׁגַּם זֶה הוּא *Quòd etiam illud esset*, *Eccl.* 1. 17.

Unum cum Scheva: ut,

שְׁהֶם בְּהֵמָה הֵמָּה לָהֶם *Quòd ipsi bestia sint illis*. *Eccl.* 3. 18. ubi notanda elegans locutio, in diverso ejusdem Pronominis usu. R. Salomon accipit לָהֶם reciprocè pro לְעַצְמָם *Sibi ipsis*. Simile cum Scheva fuit supra in principio cap. 5.

Quandoque cum Pathach est: ut,

עַד־שַׁקַּמְתִּי *Usque quòd surrexi*, *Jud.* 5. 7. hoc est, Usque dum, donec.

אהיה

hîc Verba Quiescentia tertiâ radicali א in Kal, in quibus accentus suo loco manet: ut, וְקָרָאתָ *Et clamabis, Deuter.* 20. 19. וְנָשָׂאתִי *Et parcam, Gen.* 18. 26. Sic & in Quiescentibus tertiâ ה in Kal, accentus sæpè manet: ut, וְעָשִׂיתָ *Et facies, Exod.* 25. וְגָלִיתָ *Et emigrabis, Ezech.* 12. v. 3. וְגִלִּיתִי *Et revelabo,* 1. *Sam.* 20. v. 22. in quibus oportet habere sensus rationem. Ex Quiescentibus secundâ est, וְנַסְתָּה *Et fugies,* 2. *Reg.* 9. 3. quod præter morem accentum in penultima retinet. Sed & in tertia fœminina & plurali, Præteriti Kal Verborum quiescentium secundâ, quæ per se penacutæ sunt, accentum sæpè ad ultimam rejicit: ut, וְנָחָה *Et quiescet, Jesa.* 11. 2. וְשָׂמוּ *Et ponent, Num.* 6. v. 27. Rariùs in defectivis secundâ: ut, וְרַבָּה *Et multiplicetur, Exod.* 23. 29. וְרַבּוּ *Et multiplicabuntur, Jesa.* 66. 16. In Hiphil; וְהִבְדִּילָה *Et distinctionem faciet, Exod.* 26. v. 33. וְהֵבִיאָה *Et adducet, Levit.* 15. 29.

Ante Futurum notatur cum Pathach sequente Dagesch, quod ex א primæ singularis exclusum, producit Pathach in Kametz: ut, וַיִּקֹּד הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ *Et inclinavit se populus & procubuit, Exod.* 12. 27. וָאֶבְנֶה *Et ædificavi,* 1. *Reg.* 8. 20. Excipiuntur à quibusdam וַאֲמֹתְתֵהוּ *Et occidi eum,* 2. Sam. 1. 10. & וַאֲכַסֵּךְ *Et operui te,* Ezech. 16. v. 10. Sæpissimè hîc accentum ad penultimam retrahit, unde Cholem ultimæ syllabæ corripitur in Kametzchatuph, & Tzere in segol, idque in omnibus conjugationibus & Verborum generibus. Cholem in Kal præcipuè sic mutatur in Verbis Defectivis & Quiescentibus secundâ: Ex defectivis: ut, וַיִּחַם *Et incaluit,* 2. *Reg.* 4. 34. ex forma יָחֹם quæ extat Jesa. 44. 16. Sic, וַיִּחַן *Et misertus est,* 2. *Reg.* 13. v. 23. Ex Quiescentibus; וַיָּשָׁב *Et rediit, Gen.* 42. v. 24. quod accentu in ultima manente effertur per Cholem, וַיָּשֹׁב 2. *Sam.* 3. 16. Sic,

פַּחַד וָפַחַת וָפַח עָלֶיךָ *Pavor & fövea & laqueus tibi, Jes.* 24.17.

רוּחַ וָתֹהוּ נִסְכֵּיהֶם *Ventus & inanitas sunt idola fusilia ipsorum, Jesa.* 41.29.

בְּהֵמוֹת וָעוֹף *Animalia & volucres, Jer.* 12.4.

יַחַד כְּסִיל וָבַעַר יֹאבֵדוּ *Pariter stultus & brutus peribunt, Psal.* 49. *vers.* 11.

Excipe; זְנוּת וְיַיִן *Scortatio & vinum, Hos.* 4.11.

תֹהוּ וָבֹהוּ *Res informis & inanis, Genes.* 1. *v.* 2. & similia.

Vide prætereca capite ultimo.

Cæterùm præter hunc copulandi usum, in Verbis etiam significationes commutat, Præteriti in significationem Futuri, & contrà. A priori usu appellatur ab Hebræis וָו חִבּוּר *Vau Chibbur*, Vau copulationis sive copulativum, ab altero וָו הִפּוּךְ *Vau hippuch*, Vau conversionis sive conversivum, cujus orthographia in specie hîc observanda est.

Ante Præteritum retinet Scheva, aut mutat illud juxta antecedentem & communem doctrinam: ut, וְעָבַר יְהוָה *Et transibit DOMINUS, Exod.* 12.23. וּפָחַד *Et expavescet, Jesa.* 19. *v.* 16. וּשְׁמַרְתֶּם *Et observabitis, Exod.* 12. *v.* 24. וַעֲבַדְתֶּם *Et servietis, &c.*

Quomodo ergo cognoscetur, quando simpliciter copulativum, vel simul etiam conversivum est? Respondet Elias in libro *Habbachur* Orat. 1. sect. 5. Si præcesserit aliud Præteritum (vel Futurum loco Præteriti positum) tum copulativum est: sin minus, conversivum judicabitur: ut, מִי פָעַל וְעָשָׂה *Quis fecit & operatus est? Jesa.* 41.4. Videndum ergo, ubi sententiam inchoet, aut vocem voci, vel sententiam sententiæ copulet. In prima etiam & secunda singulari, accentus ex penultima transfertur ad ultimam: ut, וְאָמַרְתָּ *Et dices, Gen.* 32.18. וְאָמַרְתִּי *Et dixero, Gen.* 24.43. Excipiuntur hîc Ver-

Scheva compositum resolvatur in suas simplices, ut, וִחְיֵה *Et vivito. Gen.* 20. 7. וֶהְיֵה *Et esto, Gen.* 17. 1. *quod est ex* הֱיֵה, *Exod.* 18. 19. De hoc etiam dictum lib. 1. cap. 4. Retinet enim eam vocalem, quam Scheva compositum ante se postulat. At ante ChatephKametz habet Kametz longum cum Mætheg notatum: nam euphoniæ causâ literam ו cum vocali O ab initio vocis nunquam efferunt: ut, וָאֳנִי עָשָׂה *Et navem fecit*, 1. *Reg.* 9. 26. וָחֳלִי רַע הוּא *Et infirmitas mala est*, *Eccl.* 6. 2. וָחֳלָיִם *Et infirmitates, Deut.* 28. 59. Excipe; וּצְעָקִי *Et clama*, *Jer.* 22. 20. ubi Schurek mansit quasi ante simplex Scheva. Nam Chatephkametz pro Scheva est.

Ante literas בומף effertur cum Schurek, & præterea pronunciationem suam, quâ consona est, amittit, ita ut quasi in vocalem degeneret. Unde est ו U pro וו *Vu*, quomodo Hebræi nunquam ab initio vocis loquuntur, ut neque וְ *Vy* aut Vo, ut dictum: ut, וּבִנְיָמִין *Et Binjamin*, וּמֹשֶׁה *Et Moses*, וּפֶרֶץ *Et Pharez*. Sic & ante literam Schevatam recipit Schurek loco Chirek, in quod prius Scheva semper aliâs in principio dictionis converti solet, ut libro primo, capite quarto explicatum: ut, וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם *Et cœli cœlorum:* וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל *Et filii Israel, &c.* Excipe ה & ח cum Scheva, in Verbis הָיָה & חָיָה, ante quas habet Chirek, ut, וִהְיִיתֶם *Et eritis*, וִהְיוּ *Et estote*, וִחְיִיתֶם *Et vivetis*, וִחְיוּ *Et vivite*. Quare dicatur וֶחְיֵה paulò antè dictum est. Quomodo ante י schevatum se habeat, ibidem explicatum. Cum voce à ו incipiente in Bibliis non reperitur: apud Rabbinos legitur סָפֵק וְוַדַּאי *Dubium & certum*, וְוָלָד *Et filius*, & similia.

Si duo Nomina copulet, quorum posterius est monosyllabum aut bisyllabum penacutum, tunc notatur cum Kametz, etiam ante בומף: ut,

CAPUT XXI.

De Syntaxi Conjunctionum.

REGULA.

Conjunctio ſimiles caſus in Nominibus, ac ſimilia Tempora in Verbis conjungit, aut ſententiam novam ſuperiori attexit.

Quandoque Tempora diverſa conjungit: ut, גָּנוֹן וְהִצִּיל *Protegendo & liberavit,* פָּסוֹחַ וְהִמְלִיט *Tranſiliendo & liberavit: Eſa.* 31. 5. pro *liberando.*

הָלוֹךְ וְקָשָׁה *Et progreſſa eſt manus filiorum Iſraelis, progrediendo & aggravata eſt,* pro, *Et aggravando,* pro, *continuò crevit & invaluit, Judic.* 4. 24.

שַׁבְתִּי וְרָאֹה *Reverſus ſum, & videre,* pro, *Vidi, Eccl.* 9. 11.

אֶת כָּל זֶה רָאִיתִי וְנָתוֹן *Omne hoc vidi, & dare ad cor meum,* pro *Et dedi, Ibid.* 8. 8.

כִּי תִרְבּוּ וּפְרִיתֶם *Cùm multiplicabimini, & creviſtis,* h.e. *creſcetis,* Jer. 3. 16.

Syntaxis Conjunctionum primò eſt *Inſeparabilium,* Copulativæ ו & cauſalis שֶׁ.

Copulativa ו quibuslibet vocibus, à quacunque litera inchoatis, præponitur, propriè & regulariter cum Scheva: ut,

הָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים *Egeni & pauperes, Jeſa,* 41. 17.

מִי־פָעַל וְעָשָׂה *Quis operatus eſt & fecit, ibid. v.* 4.

יֵבֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ *Pudore afficientur & erubeſcent, ibidem v.* 11.

Ante gutturalem cum Scheva compoſito notatam, & Jod ſchevatum, ſequitur generalem doctrinam lib. 1. cap. 4. propoſitam: ut, וַעֲבָדִים *Et ſervi,* וֶאֱמֶת *Et veritas:* וִימִינָם *Et dextera eorum,* וִיהוּדָה *Et Jehuda.* Sic ſi

Scheva

Sic ſequente Adverbio:

לֹא אֶל־חִנָּם דִּבַּרְתִּי *Non fruſtra locutus ſum, Ezech. 6.10.*

מִן cum אֵצֶל: ut,

מֵאֵצֶל אוּלָם הַשַּׁעַר *Juxta veſtibulum portæ, Ezech. 40.7.*

ENALLAGE אֶל vel ל pro עַל frequentiſſima eſt: ut,

יָשַׁבְתָּ לְכִסֵּא *Sediſti ſuper ſolio, Pſal. 9.5. pro* עַל כִּסֵּא quomodo aliás conſtruitur, ut Pſalm. 47.9.

וַיַּמְלִכֵהוּ אֶל־הַגִּלְעָד *Et conſtituit eum regem ſuper Gilhadem, 2. Sam. 2.9.*

נוֹפֵל לְפָנָיו *Cadebat ſuper faciem ſuam*, pro עַל פָּנָיו *1. Sam. 5.*

Item pro אֵת: ut, אֲסַפְּרָה אֶל חֹק *Enarrabo decretum, Pſal. 2.7.* Vide etiam Jeſa. 38.19. Jerem. 4.23. & 10.2.

ב pro מִן: ut,

בְּמַרְאוֹת הַצֹּבְאוֹת *E ſpeculis turmatim-convenientium, Exod. 38. verſ. 29.*

אֵת pro מִן: ut,

בְּצֵאתִי אֶת־הָעִיר *Cum egreſſus fuero ex urbe, Exod. 9.9.* h. e. מִן הָעִיר.

חָלָה אֶת רַגְלָיו *Doluit pedes ſuos*, מִן רַגְלָיו *ex pedibus ſuis, 1. Reg. 15.24.*

Item pro אֶל ſive ל: ut,

אֶת־מִי הִגַּדְתָּ מִלִּין *Cui indicaſti ſermones, Job. 26. v. 4.*

עַל pro עַד: ut,

עַל מֵעַל הַפֶּתַח וְעַד־הַבַּיִת הַפְּנִימִי *Ad ſurſum*, (id eſt, ſuperiorem partem) *oſtii, & usq; ad domum intimam, Ezech. 41. v. 17. Sic Ezech. 40.15. Joſ. 2.7. &c.* Varia omnino Præpoſitionum enallage eſt, ut ex Theſauro Santis Pagnini videre licet.

אֵצֶל cum eadem: ut,

וַיֵּלֶךְ מֵאֶצְלוֹ *Et discessit ab eo*, 1. *Reg.* 20. 35.

עַל cum eadem: ut,

לֹא־סָר מֵעַל חַטֹּאות יָרָבְעָם *Non recessit à peccatis Jarobeami*, 2. *Reg.* 15. 18.

אוּלַי יָקֵל אֶת־יָדוֹ מֵעֲלֵיכֶם וּמֵעַל אֱלֹהֵיכֶם וּמֵעַל אַרְצְכֶם *Fortassis allevabit manum suam à vobis, & à diis vestris, & à terra vestra*, 1. *Sam.* 6. 5.

אֶל insignes quoque Pleonasmos facit, aliâ Præpositione sequente: ut,

יָצְאוּ אֶל־אַחֲרֵיהֶם *Egrediuntur post eos*, *Zach.* 6. 6. sic אֲשֶׁר עַל־אַחֲרֶיהָ Quod *erat* post illud, Ezech. 41. 15. ubi est עַל pro אֶל.

אֶל־הַחוּץ *Ad foris*, Ezech. 41. 9. *id est*, extrinsecus.

אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה *Extra castra*, *Lev.* 4. 12. *q. d.* ad exteriorem partem castrorum. Sic Lev. 14. 40.

אֶל־מוּל פְּנֵי הָאֹהֶל *E regione faciei tentorii*, *Exod.* 26. *v.* 9. sic אֶל מוּל הָהָר *E regione montis*, *Exod.* 34. 3.

אֶל־נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל *E regione faciei tentorii*, *Num.* 19. *v.* 4. Ad ante, *id est*, versus anteriorem partem.

מִי יַעֲבָר־לָנוּ אֶל־עֵבֶר הַיָּם *Quis transibit nobis trans mare*, *Deut.* 30. 13.

אֶל־עֵבֶר פָּנָיו יֵלֵכוּ *E regione faciei suæ ibant*, *Ezech.* 1. 9.

הוֹצִיאוּהָ אֶל־מִבֵּית הַשְּׂדֵרוֹת *Educite eam extra septa*, 2. *Paral.* 23. *v.* 14.

אֶל־תַּחַת גֶּפֶן וְאֶל־תַּחַת הָאֵנָה *Sub vitem & sub ficum*, *Zachar.* 3. *v.* 10.

אֶל־תַּחַת הָאֲבָנִים *Pro lapidibus istis*, *Levit.* 14. 42. *hoc est*, loco istorum.

וְאֶל מִצִּנִּים יִקָּחֵהוּ *E spinis capiet eam*, *Job.* 5. *v.* 5. est ut aliâs dicitur לְמִן *Inde è spinis usq;*, vel, *è medio spinarum*, hoc est, *etiamsi magno tædio & molestiis plurimis eam rapere deberet.*

Sic

לְמִגָּדוֹל וְעַד קָטֹן *A magno usq; ad parvum, Esth.* 1. 5.

Quando denique significatur terminus à quo, ad quem, subjicitur Præpositio עַד, sæpiùs cum præfixa copula ו similiter per pleonasmum alium: ut,

לְמִן־הַיּוֹם עַד־בֹּאֲכֶם *A die hoc, usq; ad venire vos, Deut.* 9. 7. *sic Jud.* 19. 30.

לְמִן־עוֹלָם וְעַד־עוֹלָם *A seculo & usq; in seculum, Jerem.* 7. 7.

לְמִקְטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם *A minimo eorum usque ad maximum ipsorum, Jer.* 31. 34. *vide & Esth.* 1. 20.

לְמֵרַע וְעַד טוֹב *A malo usq; ad bonum,* 2. *Sam.* 13. 22. *vide &* 6. *v.* 19. *&* 7. 6.

מ sive מִן cum vocibus indeclinabilibus, varios & elegantes Pleonasmos efficit: exempla vide suprà.

אֵת cum Præpositione מִן otium agit: ut,

גַּם מֵאֵת זֶה תֵּצְאִי *Etiam ab hoc egredieris, Jerem.* 2. 37. *ab hoc,* scilicet, *Aegyptio, rege Aegyptiorum*; nam pro מִזֶּה *Ex hoc,* scilicet *loco,* id est, *hinc,* poni, durius est.

מֵאֵת רְבִיעִית *Ex quarta parte parietis,* 1. *Reg.* 6. 33. Sic, מֵאִתּוֹ *Ab eo,* מֵאִתְּךָ *A te,* מֵאִתִּי *A me,* מֵאִתְּכֶם *A vobis,* מֵאִתָּנוּ *A nobis, &c.*

עִם Cum eadem Præpositione מִן: ut,

עֶזְרִי מֵעִם יְהוָה *Auxilium meum à Domino, Psalm.* 121. *v.* 2. Sic, מֵעִמּוֹ *Ab eo,* מֵעִמִּי *A me,* לֵךְ מֵעִמָּנוּ *Discede à nobis, Gen.* 26. *v.* 16. *&c.* Est & Pleonasmus aliquis hujus Præpositionis apud Latinos autores observatus in *Mecum, Tecum*: ut, *Tecum oro, & quæso, qui has tabellas affert Tibi, ut ei detur, &c.* id est, te oro: *benevolens vivit tibi: Nam ni ita esset, tecum orarem, &c.* Plaut. Bacch. id est, te orarem. Sic, *Tecum precibus pater orat,* apud Ennium: *Hanc jube orare mecum,* Plaut.

אַחַר & אַחֲרֵי cum eadem: ut,

מֵאַחַר הַצֹּאן *De post oves,* 2. *Sā.* 7. 8. *i.e.* Ab ovibus pascēdis:

bus; פָּעֲרוּ עָלַי בְּפִיהֶם *Distendunt contra me cum ore suo,* 6. 10. hoc est, *os suum:* nam aliâs simpliciter cum Accusativo construitur: לַחֲמוּ בְלַחְמִי *Comedite* (in) *meum, Prov.* 9. 5. pro לַחְמִי.

ל: ut, הַשְּׁלִישִׁי לְאַבְשָׁלוֹם *Tertius Absalom,* 1. *Par.* 3. 2. בַּעֲלִיל *In catino terræ, Psal.* 12. 7. *Lamed,* inquit Kim- *dundat, aut est Enallage* ל *pro articulo* ה.

Concurrunt etiam pleonasticè ל & ה locum de- ntia: ut, לִשְׁאוֹלָה *Ad sepulchrum usq;, Ps.* 9. 18. לַצָּפוֹנָה *tentrionem,* לַנֶּגְבָּה *Ad meridiem,* 1. *Par.* 26. 17. ubi alte- sufficisset. Huc referri possit; הַהַרְמוֹנָה *Ad palatium,* 4. 3. cum ה ab initio, & à fine. Sic; הַחוּצָה *Forâs,* ab initio idem quod ל in præcedentibus.

Est quoque pleonasmus hujus literæ, quando us substantivis ejusdem rei præfigitur, de quo vi- orà cap. 1. Reg. 1.

Post verba activa: ut,

וְאָהַבְתָּ *Et amabis proximum tuum, Levit.* 19. 18. aut cer- est Enallage Dativi pro Accusativo, vide suprà p. 12. ad finem Reg. 1.

Varius porrò ejus usus pleonasticus est cum voci- ndeclinabilibus, ut suprà ex adductis exemplis e est, inter quæ inprimis notanda est ejus tam .. s & tam jucunda societas cum præpositione r,

הֲלֹא־שָׁמַעְתָּ לְמֵ *Nonne audivisti à longinquo,* 2. *Reg.* 19. 25. *hoc est,* inde à longo tempore: sic, לְמִימֵי קֶדֶם *A bus antiquitatis, ibid. id est,* Inde à diebus priscis.

לְמִבֵּית לַפָּר *Ab intra ad velum, Num.* 18. 7. *hoc est,* Ab in- riore parte veli, intra velum ipsum.

לְמַבָּרִאשׁ *Inde à principio,* 1. *Par.* 15. 13. ubi מ irregula- er notatur cum Pathach loco Chirek, & concur- præterea præpositio ב.

וַיַּעַשׂ מִכְסֶה לָאֹהֶל עֹרֹת אֵילִם *Et fecit tegmen isti tabernaculo è pellibus arietum, Exod. 36. v. 19.* pro מֵעֹרֹת & sic in tota illa historia ea Præpositio ferè desideratur, notans materiam Ex qua.

אֶלְחָנָן בֶּן־דּוֹדוֹ בֵּית לָחֶם *Elchanan filius Dodonis* de *Bethlehem, 2. Sam. 23. v. 24.* pro מִבֵּית לָחֶם.

הִשָּׁמְרוּ לָכֶם עֲלוֹת בָּהָר *Cavete vobis ascendere in montem, Exo. 19. v. 12.* pro מֵעֲלוֹת *Ab ascendendo, ne ascendatis.*

עַד־יִקֹּם גּוֹי אֹיְבָיו *Donec ulcisceretur se gens* de *inimicis suis, Jos. 10. 13.* pro מֵאֹיְבָיו, ut Verbum hoc communiter construi, suprà capite 12. Regulâ 2. declaratum est.

Ellipsis ב: ut,

וּמַרְאֶה וְלֹא בְחִידֹת *Atq; in visione & non per ænigmata, Numer. 12. 8.* pro וּבְמַרְאֶה, quomodo in præcedentibus ibidem plena locutio est.

שֵׁשֶׁת יָמִים *Sex diebus*, pro בְּשֵׁשֶׁת *Exod. 20. 9.*

וְהַקֹּל נִשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה *Et vox audita fuit domo Pharao*, pro בְּבֵית In domo, *Gen. 45. 16.*

לֹא בָנִים *Sine filiis*, pro בְּלֹא *1. Chron. 2.*

בִּישִׁישִׁים חָכְמָה וְאֹרֶךְ יָמִים תְּבוּנָה *In senibus* est *sapientia; & in longitudine dierum intelligentia, Job. 12. v. 12.* pro וּבְאֹרֶךְ, & sic Præpositionum ellipsis varia in Syntaxi Verborum passim notata est. Insignis verò etiam ea est, quam syntaxis Verbi cum affixo Pronomine efficit, de qua suprà actum ad finem capitis 17.

Pleonasmus hîc quibusdam rarus, mihi varius & admodum luxurians est, inprimis inseparabilium cum aliis vocibus indeclinabilibus.

ב: ut, בְּיוֹמָם *In interdiu, Neh. 9. 19.* Sic, בְּבֵין *In inter,* בְּטֶרֶם *In antè*, & alia plura, quæ suprà adducta sunt.

כִּי בִי בְעֶזְרֶךָ *Quia in me est in auxilium tuum, Hos. 13. 9. pro,* auxilium tuum. Sic in structura Verborum cum Nomini-

hoc est, quum adhuc essem; & sic frequenter cum Infinitivo.

וּלְפִי הֵעָלוֹת הֶעָנָן *Et secundum tolli nubem, Num. 9. v. 17.*

Cum voce indeclinabili.

אַחֲרֵי כֵן vel אַחַר *Post sic*, id est, *postea:* Pro hoc Rabbini etiam dicunt, אַחַר כָּךְ sensu eodem. אַחֲרֵי מָתַי עוֹד *Post quando adhuc? Jer.* 13. 27. *hoc est*, Post quantum adhuc temporis.

עַד לְמַעְלָה *Usq; ad sursum*, 2. *Paral.* 16. 12. vide plura de עַד capite præcedenti: nam quandoque Adverbii, quandoque Præpositionis naturam habet, cùm temporis, loci, reique continuationem denotet.

מִן admodum frequenter usurpatur: מִן אָז *Ex tunc, ab eo tempore, Jerem.* 44. 18. & sic מֵאָז pro eodem: vide suprà inter inseparabiles, & mox infrà in Pleonasmo.

Anomaliæ communes.

Ellipsis: ל; ut,

וַיָּבוֹא יְרוּשָׁלַםִ *Et venit in Jerusalem*, 1. *Reg.* 3. *v.* 15. pro לִירוּשָׁלַםִ vel יְרוּשָׁלַםְמָה: vide suprà cap. 12. Reg. 2.

וְדָוִד הִגִּיד *Et Davidi nunciavit quispiam*, 2. *Sam.* 15. *v.* 31. pro וּלְדָוִד.

וְכָל הוֹלֵךְ אָמְרוּ *Et omni ambulanti dixerunt*, *Jer.* 31. 17. pro וּלְכָל.

יֵלֵךְ בֶּטַח *Ambulat cum securitate, Prov.* 10. *v.* 9. pro לָבֶטַח.

Quidam explicant per hanc Ellipsin, quando Nominativi absolutè in oratione ponuntur: ut,

אֲנִי הָיָה עִם־לְבָבִי לִבְנוֹת *Ego, fuit in animo meo ædificare*, 1. *Paralip.* 28. *v.* 2. pro לַאֲנִי *Ad me*, scilicet *quod spectat, attinet.* At Hebræus sermo hanc locutionem per ל non agnoscit: manet enim nihilominus alia Ellipsis verbi. Vide ergo suprà cap. 10. in Ellipsi.

Ellipsis מִן sive מ: ut,

אילם

בְּעַד , בַּעֲדִי *Circum me, Thren. 3. v. 7.* בַּעַדְךָ vel בַּעַדְךָ *Pro vel circa te,* בַּעֲדוֹ *Pro eo,* בַּעַדְכֶם *Pro vobis, &c.*

בַּעֲבוּר , בַּעֲבוּרִי *Propter me,* בַּעֲבוּרֶךָ *Propter te, &c.*

לְמַעַן , לְמַעֲנִי *Propter me,* לְמַעַנְךָ *Propter te,* לְמַעֲנֵהוּ *Propter ipsum, vel seipsum,* לְמַעַנְכֶם *Propter vos.*

מִן , מִנִּי vel מֶנִּי *A me*; sed sæpiùs litera מ geminatur, מִמֶּנִּי *A me,* מִמְּךָ *A te,* מִמֶּנּוּ *Ab eo,* quod & cum unico מ dicitur מֶנְהוּ *Job. 4. v. 12.* vel מִנְּהוּ *Psal. 68. 24.* מֵהֶם & מִנְּהֶם *Ab eis: Job. 11. 20.* מִכֶּם & מִמְּכֶם *A vobis,* מִמֶּנּוּ *A nobis, &c.*

נֶגֶד נֶגְדִּי *Coram me,* נֶגְדְּךָ *Coram te, &c.*

עִם , עִמִּי *Mecum,* עִמְּךָ *Tecum,* עִמּוֹ *Cum eo,* עִמָּם *Cum eis,* עִמָּכֶם *Vobiscum,* עִמָּנוּ *Nobiscum, &c.*

3. *Syntaxis Præpositionum separatarum cum Verbis.*

Quædam Præpositiones junguntur Infinitivo: ut, אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שֵׁת *Post gignere ipsum Sethum, Gen. 5. v. 4.* quomodo & Grȩci locuti μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν σὴθ, *hoc est,* postquam genuit Sethum.

אַחֲרֵי בְּלֹתִי *Post consenescere me, Genes. 18. 12. hoc est,* postquam consenui ego.

בַּעֲבוּר הַרְאֹתְךָ אֶת־כֹּחִי וּלְמַעַן סַפֵּר שְׁמִי *Propter ostendere tibi potentiam meam, & propter narrare nomen meum, Exod. 9. v. 16. hoc est,* ut ostendam, ut enarrem.

לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אֶתְכֶם *Propter tentare vos, Exod. 20. v. 20. hoc est,* ut tentaret vos. Quando Conjunctio est, tum regit Futurum, ut illic declarabitur.

יַעַן דַּבֶּרְכֶם *Propter loqui vos, Ezech. 13. 8. hoc est,* quia locuti estis.

לְמַעַן הָבִיא *Propter adducere, Genes. 18. 19. hoc est,* ut adducat: de his præcedentibus quatuor vide etiam in Syntaxi Conjunctionum.

עַד הֱיוֹתִי עַל אַדְמָתִי *Usq; ad esse me in terra mea, Jon. 4. v. 2.*

hoc est,

לִפְנֵי Propriè Nomen plurale constructum est, cum inseparabili Præpositione ל à פָּנִים quasi dicas, *Ad conspectum*, unde ferè pro Præpositione usurpatur, idem quod *Coram, Ante*. Cum Affixis autem sequitur formam Nominis absoluti פָּנִים: ut, לְפָנַי *Ante, Coram me*, לְפָנֶיךָ *Coram te*, לְפָנָיו *Coram illo*, לְפָנֵינוּ *Coram nobis*, לִפְנֵיכֶם *Coram vobis*, לִפְנֵיהֶם *Coram illis, &c.*

עַד Usque ad, עָדַי *Ad me*, עָדֶיךָ *Ad te*, עָדֶיהָ *Ad illam*, עֲדֵיכֶם *Ad vos*, eodem modo, ut אֲלֵיכֶם.

עֲלֵי *Contra*, עָלַי *Adversus me*, עָלֶיךָ, & sic deinceps ut præcedens.

תַּחַת *Sub*: תַּחְתַּי *Sub me*, תַּחְתֶּיךָ *Sub*, *Pro te*, תַּחְתָּיו *Pro eo*, תַּחְתֵּיהֶם *Sub eis*, תַּחְתֵּיכֶם *Pro vobis*. Hinc tamen etiam reperias; תַּחְתֵּנִי *Sub me*, תַּחְתָּם *Pro eis*: תַּחְתֶּנָּה *Pro ea, Gen. 22. v. 1.* quod volunt Hebræi esse pro תַּחְתֶּיהָ.

אֵצֶל *Apud*, אֶצְלוֹ *Apud eum*, אֶצְלָהּ *Apud eam*, אֶצְלִי *Apud me*, mutat Tzere in Sægol, loco Chirek propter gutturalem א.

אֵת suscipit Dagesch in ת, unde Tzere mutatur in Chirek, qualis forma etiam in Nominibus occurrit, ut suprà cap. 7. ostensum: ut, אִתִּי *Mecum*, אִתְּךָ *tecum*, אִתּוֹ *cum eo*, אִתָּם *cum eis*, אִתְּכֶם *vobiscum*, אִתָּנוּ *nobiscum*. At cùm naturam Præpositionis amittit, notatur discriminis causâ cum Cholem, & constituit casum Accusativum Pronominum: ut, אֹתִי *Me*, אוֹתְךָ vel cum ה paragogico, אֹתְכָה *te*, אֹתוֹ *eum*, אֹתָם & אֶתְהֶם, & semel אוֹתְהֶם *eos*, אֶתְכֶם *vos*, אוֹתָנוּ *nos*. Hinc reperitur etiam; יֵשׁ אֹתוֹ *Est cum ipso, 2. Reg. 3. 12.* pro אִתּוֹ.

בֵּין *Inter*, בֵּינִי *Inter me*, בֵּינְךָ vel בֵּינֶיךָ *Inter te*, בֵּינֵינוּ *Inter nos*, בֵּינֵיהֶם *Inter eos, &c.*

בִּלְתִּי abjicit Jod posterius; בִּלְתִּי *Præter me, Jes. 10. v. 4. Hos. 13. v. 4.* בִּלְתְּךָ *Præter te, 1. Sam. 2. 2.* neq; plura Affixa cum hac Præpositione reperiuntur.

בעד

חוּץ מִמֶּנִּי *Extra præ me*, *Eccles.* 2. 25. *id est*, Præter me, præterquam ego, potiùs quàm ego. Vide ampliùs mox in Pleonasmo.

אֵת quando pro Præpositione ponitur, ex sensu cognoscendum est: ut, כָּרַתְנוּ בְרִית אֶת־מָוֶת וְעִם־שְׁאוֹל *Pepigimus fœdus cum morte & sepulchro*, *Jesa.* 28. *v.* 15. At sæpiùs naturam Præpositionis amittit, & usurpatur pro nota & quasi articulo Accusativi casus, quod similiter ex sensu & structura sermonis facilè percipitur. Ferè enim activis Verbis subjicitur, quæ naturâ suâ Accusativum regunt: post passiva autem Nominativum designat, ut suo declaratum est loco.

Quædam assumunt formam Nominis masculini pluralis constructi: ut, אֱלֵי *Ad*, *Job.* 3. *v.* 22. & 29. 19. אַחֲרֵי *Post*, בִּלְעֲדֵי *Præter*, לִפְנֵי *Coram*, מִפְּנֵי *Propter*, עֲדֵי *Usq; ad*, עֲלֵי *Super*, *Adversus*; quorum usus frequens est, & exempla passim obvia.

2. *Syntaxis Præpositionum Separatarum cum Pronominibus.*

Præpositionum separatarum Syntaxis etiam est cum Pronominibus Affixis, in qua si quæ vocis mutatio accidat, ea ferè sequitur mutationem Nominum. Quæ antè diximus habere formam constructam Nominis pluralis, ea istâ tantùm formâ Affixa accipiunt.

אֶל: ut, אֵלַי *Ad me*, אֵלֶיךָ *Ad te*, אֵלָיו *Ad eum*, אֲלֵיהֶם *Ad eos*, אֲלֵיהֶן *Ad eas*, אֲלֵיכֶם *Ad vos*, אֲלֵיכֶן *Ad vos f.* quæ quatuor Affixa semper formæ constructæ addi, suprà cap. 7. dictum est.

אַחַר *Post*, אַחֲרַי *Post me*, אַחֲרֶיךָ *Post te*, אַחֲרָיו *Post eum*, אַחֲרֵינוּ *Post nos*, אַחֲרֵיכֶם *Post vos*, אַחֲרֵיהֶם *Post illos*, &c.

בִּלְעֲדֵי *Præter*, בִּלְעָדַי *Præter me*, *Genes.* 41. 16. vel מִבַּלְעָדַי *Jesa.* 43. 11. neque cum pluribus reperitur.

nias tamen & hic; בֵּינֵכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם *Inter vos & inter Deum vestrum, Jesa. 59. 2.*

חוּצָה לָעִיר *Extra civitatem*, 2. *Par.* 33. 15. ubi & ה otium agit. Sic cum Pleonasmo alio; מִחוּץ לָעִיר *De extra urbem*, *Genes.* 19. *vers.* 16. & cum duplici pleonasmo; אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה q. d. *Ad extra castra, hoc est*, ad exteriorem partem castrorum, Lev. 4. 12. Deut. 23. 10.

מֵהָלְאָה לְמִגְדַּל עֵדֶר *Ultra turrim Hederis, Gen.* 35. 21. Ad verbum; *De ultra, ulteriùs quàm turris ista est, ab ulteriore parte turris istius.*

וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ *Et circa tabernaculum castra habento, Numer.* 1. 50. sic ℣. 53. & Psal. 34. 8.

לְמַטָּה לָאָרֶץ *Infra terram, Ecclesi.* 3. 21.

מִמַּעַל לָעֵצִים *Supra ligna, Gen.* 22. *v.* 9. sic Ezech. 1. 26.

וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת *Et ab intra ad velum, Num.* 18. 7. *id est*, intra ipsum velum.

מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ *De inter crines tuos, Cant.* 4. 1.

מֵעֵבֶר לַיָּם *De trans mare, Deut.* 30. *v.* 13. vide Num. 32. 19.

תַּחַת לְרֹאשִׁי *Sub capite meo, Cant.* 2. 6. Sic, מִתַּחַת לָרָקִיעַ *Sub expanso, Gen.* 1. *v.* 7. ubi &, מֵעַל לָרָקִיעַ *Suprà expansum:* ℣. 9. dicitur מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם *Sub cælo.*

Notandæ sunt & hæ locutiones;

מֵאָז הַבֹּקֶר וְעַד־עַתָּה *A tunc manè, & usq; nunc, Ruth.* 2. 7. *id est*, à primo manè usque adhuc.

חָשַׂכְתָּ לְמַטָּה מֵעֲוֹנֵנוּ *Cohibuisti te infra à peccatis nostris, Esr.* 9. *v.* 13. *hoc est*, Continuisti te, teque demisisti quodammodo longè inferiùs peccatis nostris, ne ea videres & punires.

לְבַד מִן־הַשַּׂהֲרֹנִים *Solùm præ lunulis, Jud.* 8. *v.* 26. *id est*, præter lunulas.

לְבַד מִטָּף *Præter parvulos, Exod.* 12. *v.* 37. *sic Deut.* 3. 25. aliâs etiam dicitur מִלְּבַד שַׁבְּתֹת *Præter sabbatha, Levit.* 23. 23.

ממני

quæ Nominibus à fine apponitur. Ea eſt ה *In, Ad, Verſus*, notans terminum loci ad quem, idem ſignificans quod ל initio nominis adhibitum. Unde laudata Hebræis regula eſt in *Bereſchit rabba, i. e.* Gloſsa magnâ in Geneſin, Sectione 51. & 69. תָּנֵי רַבִּי נְחֶמְיָה׃ כָּל תֵּיבָה שֶׁצְרִיךְ לָמֵד בִּתְחִלָּתָהּ נִיתַּן לָהּ הֵא בְסוֹפָהּ׃ Id eſt, *Docuit Rabbi Nehemia: Cuicunq; dictioni opus eſt* ל *in principio ejus, additur ipſi* ה *ad finem ejus.* Rabbini eam paulò aliter formant, ut traditum ſuprà cap. 12. Reg. 5. Quidam ה paragogicum eſſe cenſent: at tales literæ nihil ad vocem conſignificant. Habet ante ſe Kametz, ac vocem conſtituit penacutam: ut, סְדֹומָה *Sedomam verſus*, *Gen.* 19 *v.* 1. שֵׂעִירָה *In Sehir*, *Gen.* 33. 14. שְׁכֶמָה In Sichem. Conjunguntur quandoque ל & ה in eadem voce: vide infrà in Pleonaſmo.

II. Syntaxis ſpecialis Præpoſitionum ſeparatarum: primò cum Nominibus.

Quædam Præpoſitiones regunt Nomen cum præfixo ל, pleonaſticè quidem, ſed venuſtè & eleganter: ut,

בֵּין מַיִם לָמָּיִם *Inter aquas & aquas, Gen.* 1. 6. *id eſt*, inter aquas unas & alteras.

בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לָנֶגַע *Inter ſanguinem ad ſanguinem, inter litem ad litem, & inter plagam ad plagam, Deuter.* 7. 8. *hoc eſt*, inter ſanguinem & ſanguinem, unum & alterum, &c. Notandum in hac locutione non eſſe locum Conjunctioni ו: non enim licet dicere; בֵּין מַיִם וּמַיִם *Inter aquas & aquas*, בֵּין דָּם וְדָם *Inter ſanguinem & ſanguinem.* At ſi בֵּין repetatur, tum ipſi præfigi poteſt: ut, בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר *Inter immundum & inter mundum, Levit.* 11. *v.* 47. בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ *Inter lucem ipſam & inter tenebras, Geneſ.* 1. *v.* 4. Inve-

ut ibidem sequitur. Sic Græci, ἀπὸ τότε & Matth. 4.17. *ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς, Ex tunc cœpit Jesus, hoc est, Ab eo tempore: ἀπ᾽ ἄρτι, A modò, Posthac.*

מֵאַחַר הַצֹּאן *De post oves, 2. Sam. 7.8.* Sic, מֵאַחַר *Ps. 78.71.*

מֵאֵין אָדָם וּמֵאֵין בְּהֵמָה *A non homine: & à non bestia, Jer. 38. v. 10. hoc est,* adeò ut nullus sit homo, &c.

מֵאִתּוֹ *De apud eum, 1. Reg. 20. 36. hoc est,* ab eo.

גַּם מֵאֵת זֶה תֵּצְאִי *Etiam de cum illo prodibis, Jerem. 2. 37. hoc est,* ab illo.

מִבְּלִי בָּאֵי מוֹעֵד *Præ non venientibus ad solennitatem, Thren. 1. v. 4. hoc est,* eò quòd nulli veniant.

מִבְּלִי לְבוּשׁ *Cum non vestimento, Job. 24. v. 7. hoc est,* absque.

מִבִּלְתִּי יְכֹלֶת יְהוָה *Ex non posse DOMINUM, Num. 14. 16. hoc est,* propterea quòd non poterat. Sic 1. Reg. 6. 33.

מִחוּץ לָעִיר *De extra,* vel *à foris ad urbem, Genes. 19. 16.* pro, *Extra urbem.*

מִטֶּרֶם שׂוּם *Ab antè poni, Hag. 2. 16. hoc est,* antequam positus esset. Hujus generis præterea sunt; מִלְמַטָּה *De infra,* מִלְּעֻמַּת *De coram,* מִלִּפְנֵי *De antè;* in quibus Lamed & Mem concurrunt; מִנֶּגֶד *De coram,* מֵעֵבֶר *De trans,* מֵעַל *De super,* מֵעִם *De cum,* מֵעַתָּה *A nunc,* ut & Græci dicunt ἀπὸ τοῦ νῦν, 2. Corinth. 5.16. מִשָּׁם *De illic, inde,* מִתַּחַת *De sub;* & similia, quorum usus & structura in sermone elegans est. Talia quædam apud Latinos sunt; *Tu de repentè irrupisses,* Cic. pro Lig. *De Procul aspicere,* Plaut. Pers. *Conari de subitò nos agere tragædiam,* Plaut. Capt. *De super infundam,* Virgil. *In ulcus penetrat omnis à foris injuria,* Plin. *Quid si apud te eveniat de subitò prandium.* Plaut. Bacch.

De ה locali.

Omnes Præpositiones antecedunt exceptâ unâ, quæ No-

יִסֹּב לְאָחוֹר *Divertit ad retrò, Psal.* 114. 3. *hoc est*, retrorsum.
וְיָשֵׂם לְאַל מִלָּתִי *Et rediget ad non, sermonem meum, Job.* 24. *v.* 25. *id est*, in nihilum.
לִבְלִי חֹק *Ad non modum, Jesa.* 5. *v.* 14. *hoc est*, absq; modo.
לְבִלְתִּי *Ad non:* de hoc in Syntaxi Adverbiorum.
לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אֶתְכֶם *Ad propter tentare vos, Exod.* 20. 20. *hoc est*, Ut tentaret vos.
יֵצֵא לַחוּץ *Egredietur ad extra, Psalm.* 41. *v.* 7. *hoc est*, forâs.
לֵבָב לְיָחַד *Cor ad simul,* 1. *Par.* 12. 17. *hoc est*, Cor unum.
לָכֵן *Ad sic, hoc est*, Quamobrem, Idcirco, Propterea, estq; contractum ex עַל־כֵּן. Usus ejus ubique obvius.
לְלֹא כֹהֵן מוֹרֶה וּלְלֹא תוֹרָה *In non* existente *sacerdote doctore, & in non Lege,* 2. *Paral.* 15. 3. *hoc est*, sine, absque.
לְלֹא בִקְשֻׁנִי *Iis* qui *non quærebant me, Jes.* 65. 1. Est concisa locutio pro לַאֲשֶׁר שֶׁלֹּא *Iis qui non.*
לְמַטָּה *Ad infra, Jesa.* 37. *v.* 31. *hoc est*, deorsum, infernè.
לְמַעְלָה *Ad supra, ibid. hoc est*, sursum, supernè.
לְמִנִּי אַשּׁוּר *Ad ab Assyria, Mich.* 7. 12. *hoc est*, Inde ab, & sic frequenter reperitur לְמִן.
לְמָתַי *Ad quando, Exod.* 8. 9. *hoc est*, Ecquando, quonam tempore, intra quod tempus.
אֵין עֵצָה לְנֶגֶד יְהוָה *Non est consilium ad ante DOMINUM, Proverb.* 21. 30. *hoc est*, Contra, adversus, ex adverso.
לְנֹכַח הַצֹּאן *Ad coram pecudibus, Gen.* 30. 38. *hoc est*, è regione pecudum. Tale est quoque, לְעֻמַּת *Exod.* 25. 27.
Tertiò מ pro מִן: ut,
מֵאָז הִפְקִיד *Ex tunc* quum *præfecit, Gen.* 39. 5. *hoc est*, Ex eo tempore quo, ex quo.
מֵאָז הַבֹּקֶר וְעַד־עַתָּה *A tunc manè & usq; nunc, Ruth.* 2. 7. *hoc est*, à summo manè, ex quo fuit manè usque adhuc.
נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז *Firmatum est solium tuum à tunc, Psal.* 93. 2. *nempe*, Ab eo tempore ex quo tu es, *hoc est*, ab æterno,

בְּאֵין מֵבִין *In non intelligente, Jeſa.* 57. *v.* 1. *hoc eſt*, nemine advertente.

בִּבְלִי־דַעַת *In non ſcientia, Deut.* 4. *v.* 42. *hoc eſt*, Absque ſcientia vel ſtudio, Per imprudentiam, ignoranter, imprudenter.

בְּבֵין חָצִיר *In inter gramen, Jeſa.* 44. *v.* 4. *q. d.* In medio graminis.

בְּטֶרֶם יָבוֹא *Antequam veniat, Lev.* 14. 36.Heb.*In antequam* per pleonasmum.

וַיֹּאמֶר זֶה בְּכֹה וְזֶה אֹמֵר בְּכֹה *Et dixit iſte in ſic, & iſte dixit in ſic*, 1. *Reg.* 22. *v.* 20. *id eſt*, hoc modo, illo modo.

וּבְכֵן רָאִיתִי *Et in ſic vidi, Eccleſ.* 8. 10. *hoc eſt*, τότε, Tunc.

שִׁבְרוּ בְּלוֹא־כֶסֶף *Emite cum non argento, Jeſa.* 55. 1. *hoc eſt*, absque.

בְּלוֹא־לֶחֶם בְּלֹא לְשָׂבְעָה *In non cibum, In non ad ſaturitatem, ibid. v.* 2. *hoc eſt*, In id quod non cedit in cibum, & in id, unde non poteſtis ſaturari.

בִּמְאֹד מְאֹד *In valdè valdè, Exod.* 1. 7. *hoc eſt*, copioſiſſimè, vehementiſſimè.

בְּעֵבֶר הַנָּהָר *In trans flumen, Joſ.* 24. 14. *q. d.* In loco vel regione trans flumen.

בְּעַד רָעָתָם *Propter malum ipſorum, Jer.* 11. 14.

בְּעַד הָעָם הַזֶּה *Pro populo hoc, ibid.*

בְּעַד הַחַלּוֹן *Per feneſtram, Gen.* 26. 8. ex ב *In*, & עַד *Usque*, per Pleonasmum.

בְּעוֹד רָשָׁע לְנֶגְדִּי *In adhuc impio coram me, Pſalm.* 39. 2. *hoc eſt*, exiſtente adhuc, tantiſper dum exſtiterit impius coram me.

בְּעוֹד יוֹמָם *In adhuc interdiu, Jer.* 15. 9. *hoc eſt*, quum adhuc eſſet dies, & ſimilia.

Secundò ל: ut,

לְאֵין מִסְפָּר *Ad non numerum*, 1.*Par.* 22. 4. *hoc eſt*, Absq; numero, Innumera.

לאחור

לַהְשׁוֹת *Ad perdendum*, 2. *Reg.* 19. 25. pro לְהַשְׁאוֹת ut legitur Jeſa. 37. 26. vide lib. 1. cap. 53.

Poſt כלב ſæpè eliditur ה characteriſticum in Infinitivo Niphal, & Hiphil: ut, כַּגְּלוֹתְךָ *Secundùm abſolvere te*, *Jeſa.* 33. 1. pro כְּהַנְּלוֹתְךָ, hoc tamen rarius occurrit. Ex Niphal; לֵרָאוֹת *Ad comparendum*, *Jeſa.* 1. *v.* 12. pro לְהֵרָאוֹת: Sic; לֵעָנוֹת *Humiliari*, *Exod.* 10. 3. לֵאוֹר *Illuſtrari*, *Job.* 33. *v.* 30. Cum ב ex Niphal; בִּכָּשְׁלוֹ *In impingendo eum*, pro, בְּהִכָּשְׁלוֹ *Proverb.* 24. 17. בֵּעָטֵף *In obruendo*, pro בְּהֵעָטֵף *Thren.* 2. 11. בֵּהָרֵג *In occidendo*, *Ezech.* 26. *v.* 15. pro בְּהֵהָרֵג, Et Sægol eſt ſub ב loco Tzere: Ex Hiphil, לַשְׁמִיעַ *Ad audire faciendum*, pro לְהַשְׁמִיעַ *Pſalm.* 26. 7. Sic, לַשְׁמִד *Ad diſperdendum*, *Jeſa.* 23. *v.* 11. לַנְפִּל *Ad dejiciendum*, *Num.* 5. 22. לָלִין *Ad pernoctandum*, pro לְהָלִין, *Geneſ.* 24. 23. Sic, לָדִין *Ad jaculandum*, לָרִיב *Ad litigandum*, לָבִיא *Ad offerendum*, & alia ſimilia multa: לַצְבּוֹת *Ad tumidum reddendum*, pro לְהַצְבּוֹת, *Numer.* 5. 22. בָּעִיר *In evigilando*, pro בְּהָעִיר *Pſal.* 73. *v.* 20.

מ Interdum cum nudo Chirek ante gutturalem; מִהְיוֹת *Ab eſſendo*, *Exod.* 9. 28. & ita ſemper cum hoc Verbo. Sic, מִרְדֹּף *A perſequendo*, 1. *Sam.* 23. 28. & hæc ſpecialis obſervationis ſunt. Per Metheg autem Chirek ſuſtentatur & quodammodo producitur. Semel aſſumit ל, ex Chaldaico uſu Verborum in Kal; ut, מִלְבוֹא *A veniendo*, *Amos* 6. 14.

4. *Syntaxis Inſeparabilium cum voce indeclinabili.*

Præpoſitiones tres בלכם cum vocibus indeclinabilibus conjunctæ, ſæpè eas in alienam naturam commutant, efficiuntque pleonaſmos varios & elegantes.

Primò ב: ut,

nobis est faciendum, nos decet, nostrarum partium est, nostrum est facere.

Potest & per *Supinum prius* explicari: ut,
קַמְתִּי אֲנִי לִפְתֹּחַ לְדוֹדִי *Surrexi ego apertum, vel, ad aperiendum amico meo, Cant. 5. 5.* Græci, ἀνέστην ἐγὼ ἀνοῖξαι, *Surrexi ego aperire*, vide similia Ruth. 2. 8. Jud. 18. 17. Gen. 31. 39. & alibi.

Et per simplex Infinitum: ut,
לֹא־אָבָה הָאִישׁ לָלוּן *Non voluit vir ille pernoctare, Jud. 19. 10.*
וְלֹא־יוֹסִיף עוֹד לָגַעַת בָּךְ *Et non perget amplius attingere te, 2. Sam. 14. 10.*

Usurpatur denique ut Nomen constructum: ut,
בִּשְׁנַת אַרְבָּעִים וְאַחַת לְמָלְכוֹ *Anno quadragesimo-primo regnare sui, 2. Par. 16. 13. hoc est,* regni sui, ut Græci reddunt. τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

מ Facit Gerundium in Do, & ferè negativè sumitur, explicaturque per *Ne, Ut non.*
אֹתִי מָאֲסוּ מִמְּלֹךְ עֲלֵיהֶם *Me spreverunt à regnando super eos, 1. Sam. 8. 7. hoc est,* Ne regnem super eos, Græci, τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπ' αὐτῶν.
סֻגַּר כָּל־בַּיִת מִבּוֹא *Clausa est omnis domus ab ingrediendo, Jesa. 24. 10. hoc est,* ne quisquam ingrediatur. Sic Græci, τοῦ μὴ εἰσελθεῖν.

Comparativè: ut,
טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטֹחַ בָּאָדָם *Bonum est confidere in DOMINO, præ sperare in hominibus, Psalm. 118. 8. hoc est,* Melius est confidere in Deo quàm, &c.
טְהוֹר עֵינַיִם מֵרְאוֹת רָע *Mundus es oculis præ videndo malum, Habac. 1. 13. hoc est,* Mundior es, quàm ut, &c.

ANOMALIÆ: לֵאמוֹר *Dicendo*, per crasin, pro לֶאֱמֹר Item: לֵרָא *Timere*, pro לִירֹא 1. *Sam.* 18. 29. בְּהָשַּׁמָּה *In desolari, Lev. 26. v. 43.* quod vide libro 1. cap. 29. Sic,

להשות

כִּשְׂמֹחַ כָּל־הָאָרֶץ *Secundum lætari totam terram*, *Ezech.* 35. 14. *hoc est*, prout lætatur tota iſta terra.

כִּשְׁמֹעַ בְּקוֹל יְהוָה *Juxta obtemperare voci DOMINI*, 1. *Sam.* 15. *v.* 22. *hoc est*, ut quum auſcultatur, ſicut quum quis obtemperat, &c.

ל Facit *Gerundium in Dum*, & explicatur per Conjunctionem cauſalem לְמַעַן *Ut*. Sic denotat ferè cauſam finalem.

Ante Infinitivos monoſyllabos & biſyllabos penacutos notatur cum Kametz: ut,

אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת *Ego vado ad moriendum*, *Geneſ.* 25. 32. Sic Græci ἐγὼ πορεύομαι τελευτᾶν, *Propero mori*, *hoc est*, *ut moriar*.

לֹא־יִגְּשׁוּ אֵלַי לְכַהֵן לִי וְלָגֶשֶׁת *Non accedent ad me ad ſacerdotio fungendum mihi*, *& ad accedendum*, *Ezech.* 44. *v.* 13. *hoc est*, לְמַעַן יְכַהֲנוּ Ut ſacerdotio fungantur, ut accedant. Græci, τοῦ ἱερατεύειν.

Excipe; לָצֵאת *Ad egrediendum*, *Exod.* 19. *v.* 1. cum Scheva, Sic Targum; לְמִפַּק. Sed potiùs Nomen eſt, & ל articulus Genitivi caſus, *Egreſſus*, *vel egreſſionis*, τῆς ἐξόδου, ut Græci reddunt. Sic Numer. 33. 38. Sic; לָשֶׁבֶת *Habitationis*, *Geneſ.* 16. 3. לְשֶׁבֶת עָר *Ad ſitum Ar*, *Num.* 21. 15.

Latini quandoq; etiam per *Gerundium in Di*, quandoque abſolutè per *Gerundium in Dum*, Præpoſitione omiſsâ explicant: ut,

עֵת לְהַשְׁלִיךְ אֲבָנִים *Tempus projiciendi lapides*, *Ecclеſ.* 3. *v.* 5.

אֵין כֹּחַ לַעֲמוֹד *Non eſt vis conſiſtendi*, *Eſr.* 10. 13.

מֶה לַעֲשׂוֹת לָךְ הֲיֵשׁ לְדַבֶּר־לָךְ אֶל־הַמֶּלֶךְ *Quid faciendum tibi? an eſt loquendum tibi ad Regem?* 2. *Reg.* 4. 1..

אֵין לַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ *Non eſt conſiſtendum coram te*: *Eſr.* 9. 5.

עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת *Super nos eſt faciendum*, *Eſr.* 10. *v.* 12. *hoc eſt*,

ב Constituit *Gerundium in Do*, & est Temporis, ac explicatur per *Quando*; *Quum*, *Dum*, & Infinitivus per Verbum finitum, aut per duos Ablativos, quorum alter Nominis, alter Participii est: ut,

בְּבוֹא־אֵלָיו נָתָן הַנָּבִיא *In venire*, vel, *In veniendo ad ipsum, Nathanem prophetam, Psal.* 51. 2. Sic Græci, ἐν τῷ εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν νάθαν τὸν προφήτην, In venire, &c. *hoc est, Veniente ad ipsum Nathane prophetâ, vel, Quum veniret aut venisset, &c.*

בְּהִקָּבֵץ עַמִּים *In congregando se populos, Psal.* 102. 23. *hoc est,* Congregantibus se populis, Quum congregarent se populi. Græci, ἐν τῷ ἐπισυναχθῆναι λαοὺς.

Reperitur etiam semel Præterito præfixum, de quo vide suprà cap. 8. sub initium.

כ Explicatur per כַּאֲשֶׁר *Quum*, *Quando*, *Postquam*, ac ferè Tempus præteritum notat. Sic & Græci interpretantur hanc locutionem per ἡνίκα, ὅτι, ὅταν, ὡς, & Tempus finitum. Quandoque etiam in duos Ablativos resolvitur: ut,

כְּכַלּוֹת הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר *Secundum finire moderatores istos loqui, Deut.* 20. 9. *h. e.* כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ, ὅταν παύσωνται, Quum finirent, *vel*, Finientibus, Desinentibus moderatoribus loqui.

כִּשְׁמֹעַ עֵשָׂו אֶת־דִּבְרֵי אָבִיו *Secundum audire Esavum verba patris sui, Gen.* 27. 34. *h. e.* כַּאֲשֶׁר שָׁמַע ἡνίκα ἤκουσεν ἠσαῦ, *Quũ audiisset Esau*, vel ἐν τῷ ἀκοῦσαι *ut reddunt Jes.* 37. 11.

כִּקְרוֹא יְהוּדִי שָׁלֹשׁ דְּלָתוֹת *Secundum legere Jehudi tres paginas, Jer.* 36. 23. hoc est, ἀναγινώσκοντος ἰουδί, Legente Jehudi.

Interdum *comparativè* sive per similitudinem explicatur: ut,

2. Syntaxis inseparabilium cum Pronominibus.

בִּי *In, per me:* בָּנוּ *In nobis:* בְּךָ *In te,* בָּכֶם *In vobis:* בּוֹ *In eo,* בָּהֶם vel בָּם *In eis:* בָּהֵן *In eis, Gen. 30. v. 26.* cum Tzere loco Sægol, qualia quindecim, juxta Masoram, reperiuntur.

לִי *Ad me*, unde Dativi fiunt, *Mihi:* לָנוּ *Nobis:* לְךָ *Tibi,* לָכֶם *Vobis:* לוֹ *Ei,* לָכֶם *Vobis:* לַאֲשֶׁר *Ad quem vel quos, Cui, Quibus.*

בַּאֲשֶׁר *In quo,* scilicet, *loco,* hoc est, *Ubi, Ubicunq;, Ruth.* 1. 16. 17. Et pleonasticè; בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם *In quo ipse illic,* id est, *ubi ille erat vel est.* Est etiam pro, בַּעֲבוּר *Propterea quòd;* בַּאֲשֶׁר אַתְּ אִשְׁתּוֹ *Propterea quòd uxor ejus es, Gen. 39. v. 9. 23.*

כַּאֲשֶׁר *Secundum quod, Secundùm, vel, juxta quem modum;* unde exponitur per Adverbium similitudinis, *Quemadmodum, Sicut, Prout:* ut, כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר *Sicut dixerat, Genes. 21. v. 1.* Sic cùm de tempore dicitur, fit Adverbium temporis: כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ *Quando, vel, quum egressi essent, Jos. 2. 7.*

לַאֲשֶׁר *Ei qui, 1. Sam. 30. 27.*

מֵאֲשֶׁר *A quo, De quo, Ex quo, Undecunq;,* de loco, *Exod. 5. v. 11.* & de tempore, *Jesa. 43. 4.*

בָּזֶה *In hoc, Hic.*

כָּאֵלֶּה *Sicut illi,* כָּזֹאת *Sicut hoc,* לָזֹאת & לְזֹאת.

מִזֶּה *Ab hoc* scilicet *loco,* id est, *Hinc:* ut, מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד *Hinc unus & illic alter,* Exod. 17. 12. שְׁבוּ נָא בָזֶה *Manete quæso in hoc, scilicet, loco, id est, hìc, Num. 22. 19.* De hac locutione monuimus etiam suprà cap. 8. in Ellipsi.

3. Syntaxis inseparabilium cum Verbis.

Cum Verbo Infinito harum Syntaxis longè multumque præstans est. Verbum ut-plurimùm per Gerundia explicatur, & inde in Tempora Modi indicativi vel subjunctivi resolvitur, unde Hebraismi insignes oriuntur.

viri diriguntur, Pſ.37,23. Tertiò Locum: ut, מִמָּרוֹם שָׁלַח אֵשׁ *Ex alto miſit ignem, Thr.* 1.3. מִצָּפוֹן זָהָב יֶאֱתֶה *Ab aquilone venit aurum, Job.* 36. 22. *Quartò* Tempus: ut, מֵעוֹלָם נִסַּכְתִּי *Ab æterno inuncta ſum, Prov.* 8. 23. מִיּוֹם לְיוֹם *De die in diem, Eſth.* 3. 7. מִנְּעֻרַי *A juventute mea: Quintò*, nomini præpoſitum generali, particularitatem infert, unde vocatur מ קְצָתִית Mem particulare: ut, מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ *De oſculis oris ſui*, h. e. *quibusdam, aliquot oſculis, Cant.* 1.2. Sic מִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ *De lege tua docebis eum*, Pſ. 94.12. Huc putant quidam referendum וּמִשִּׁירִי אֲהוֹדֶנּוּ *Et de cantico meo laudabo eum*, Pſal. 28. 7. *Sextò* comparativum facit ſignificans *Magis quàm*, vide ſup. cap. 3. Reg. 5. *Septimò* ſignificat *Pro, Propter*: ut, אֱוִלִים מִדֶּרֶךְ פִּשְׁעָם וּמֵעֲוֹנֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ *Stulti pro*, vel, *propter viam prævaricationis ſuæ & iniquitatum ſuarum affliguntur, Pſalm.* 107. 17. *Octavò*, vim negandi, Vide mox infrà, de inſeparabilium ſyntaxi cum verbis.

Porrò Præpoſitionem cum Nomine periphraſin Adverbii conſtituere, etiam in aliis linguis uſitatum eſt: ut, ἐν βραχεῖ *In brevitate*, id eſt, ἐν βραχέως breviter: ἐν δίκῃ *In juſtitia*, id eſt, ἐνδίκως Jure, Juſte: ἐν ὀλίγῳ *In ſumma*, ſummatim: ἐν καλῷ *In pulchro*, pulchrè, commodè, honeſtè: ἐν τάχει *In celeritate*, celeriter, citò, & ſimilia plurima. Apud Latinos, *In ſumma*, ſummatim: *In publico & privato*, publicè & privatim: *In brevi dicere*, breviter, apud Quintil. lib. 9. cap. 4. *In ægritudine has ædes emit*, ægrè, Plaut. *E facili*, facilè: *Ex ſupero*, ſupernè: *Ex parte*, partim: *Ex toto*, penitùs, omninò: *Ex veritate*: verè, apud Tacitum: *Ex vano*, fruſtrà, apud Livium: *E tempore*, tempeſtivè: *Per occultum*, occultè: *Per imprudentiam*, imprudenter, temerè, & ſimilia.

2. *Syn-*

בְּמוֹ־אָרֶב *In insidiis, Job.* 37. *v.* 8. בְּמוֹ־אֹפֶל *In caligine, Ps.* 11. *v.* 2. כְּמוֹ *Sicut*, quod passim occurrit: לְמוֹ־אָרֶב *In insidiis, Job.* 39. 2. *al.* 38. 40. לְמוֹ־חָרֶב *Ad gladium, Job.* 27. 14. Hic solæ literæ בכל eum usum præstarent, ut & Chaldæus eas solas usurpavit. Habentur autem cum ista syllaba tanquam vox separata.

מ ut paulò antè dictum, est pro מִן: ut, מִמֶּלֶךְ pro, מִן הַמֶּלֶךְ *A rege:* מִסְּחַר־כָּסֶף *Præ negotiatione argenti, Prov.* 3. *v.* 14. id est, *magis quàm:* מִשָּׁמַיִם *De cælis:* מֵעִיר *Ex civitate.* Dagesch in quibusdam excidit sine compensatione: ut, מִרָגְזֶךָ *A commotione tua, Jesa.* 14. 3. de quo Kimchi expressè in Commentariis scribit, quòd מ sit cum Chirek, etsi quædam exemplaria habeant Tzere: Sic, מִחוּץ *Extra*, מִחוּט *A filio.* Ante י schevatum crasis fit, Dagesch & Scheva euphoniæ causâ sublatis: ut, מִיגוֹנָם *A labore eorum, Jerem.* 31. *v.* 13. מִידֵי *E manibus, Job.* 5. *v.* 20. מִילְדֵי *De filiis,* 1. *Paralipom.* 20. *v.* 4. מִימֵי *A diebus, Jesa.* 23. *v.* 7. מִימִין *A dextera, Genes.* 48. *v.* 13. מִיצִיאֵי *De natis,* 2. *Paralipom.* 32. *v.* 21. מִיקָבִים *De torcularibus, Jerem.* 48. 33. Excipiuntur duo, quæ analoga sunt, ideoque à Masorethis in specie observata: ut, מִיְּשֵׁנֵי *E dormientibus, Daniel.* 12. 2. מִירֻשָּׁתְךָ *De hæreditate tua,* 2. *Paralipom.* 20. 11. Speciale est, מֵיְהוָה *A Domino, Genes.* 24. *v.* 50. & ita semper cum hoc Nomine cum Tzere, quia legitur & pronunciatur per מֵאֲדֹנָי, ubi rectè ante gutturalem א ponitur Tzere, propter exclusum Dagesch. Vide Lexicon nostrum in Radice הוה. Bis notatur cum Pathach, in לְמַבְּרִאשֹׁנָה & לְמַדַּי Huic referunt etiam מַמְּגֻרַת Joel. 1.

מ variè usurpatur: Significat *primò* causam materialẽ ex qua: ut, עֶצֶם מֵעֲצָמַי *Os ex ossibus meis, Gen.* 2. 23. *secundò* Causam efficientem: מֵיְיָ יָצָא הַדָּבָר *A Domino egressum est verbum, Gen.* 24. 50. מֵיְיָ מִצְעֲדֵי גֶבֶר כּוֹנָנוּ *A Domine gressus viri*

Sic לְאֵין מַרְפֵּא *Usq; ad non curationem*, 2. Chronic. 21. ў. 18.

Quandoque periphrasin Adverbii facit: ut, לְבָדָד *Ad solitudinem*, id est, *solitariè*: לָבֶטַח *Ad confidentiam* vel securitatem, *confidenter, securè*: לַשֶּׁקֶר Ad falsitatem, *falsò*.

Communiter ante Nomina naturam Præpositionis exuit; & usurpatur pro nota & quasi *articulo* nunc *Genitivi* casus, nunc *Dativi*. Genitivum notat, quando possessor vel author, cujus scilicet est, vel ad quem pertinet res aliqua, significatur, & sic hæc locutio provenit ex usu Verbi substantivi, quod in hoc sermonis genere latet, & pro *Possidere*, vel *Pertinere*, Genitivo casu Nomen possessoris regit; unde Hebræis dicitur ל׳ הַקִּנְיָן: ut,

מִזְמוֹר לְדָוִד *Psalmus Davidis*, hoc est, שֶׁיֵּשׁ לְדָוִד *Qui est Davidis*.

לַיהוָה הָאָרֶץ *DOMINI* est *terra*, *Psal.* 24. 1. Sic & aliâs.

בִּשְׁנַת שֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי נֹחַ *In anno sexcentesimo vitæ Nochi*, בְּשִׁבְעָה־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ *Septimo decimo die mensis*, *Genes.* 7. v. 11.

מִימִין לַבַּיִת *A dextera domus*, *Ezech.* 10. 3. plura vide suprà cap. 3. Reg. 1.

Pro hoc ל Rabbini usurpant voculam שֶׁל: ut, אָח שֶׁל הַמֶּלֶךְ *Frater regis*.

Admodum etiam gaudent in ea locutione pleonasmo relativi: ut, אֲחֹתוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ *Soror ejus* nempe *regis*.

Dativi: ut,

אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב *Quam juravit DOMINUS patribus tuis, Abrahamo, Isaaco, & Jacobo*, *Deut.* 9. 10.

Cæterùm tres hæ literæ בכל suscipiunt etiam syllabam מוֹ, non adsignificantem aliquid, sed expletivam tantùm, & id maximè in libris poeticis: ut,

במו־הרב

ל Ante vocem penacutam, nunc cum Scheva, nunc cum Kametz notatur. Cum accentu ministro plerumque habet Scheva: לְנֶצַח *In seculum, Jesa.* 34. 10. לְנֶפֶשׁ *In animam, Genes.* 2. 7. At verò, לָנֶצַח *In perpetuum, Prov.* 21. *v.* 28. Cum regibus utroque modo notatum reperitur: ut, לָנֶצַח *In seculum, Psal.* 9. 19. לְעוֹשֶׁר *Divitiis,* 1. *Reg.* 10. *v.* 23. לָמַּיִם *Ad aquas, Genes.* 1. 6. & לְמַיִם *Jos.* 7. 5. לְחֵרֶם *In anathema, Jos.* 7 12.

Quandoque est pro אֶל *Ad*: quandoque pro עַל *Contra, Super: ut,* עֹלוֹתֵיכֶם לֹא לְרָצוֹן *Holocausta vestra non* sunt *ad voluntatem, Jer.* 6. *v.* 20. וַיִּשְׁאֲלוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ *Et interrogaverunt viri loci istius super uxore ejus, Genes.* 26. 7. pro עַל אִשְׁתּוֹ: nam sic Verbum illud aliâs construitur: ut, וַיִּשְׁאַל דָּוִד לִשְׁלוֹם יוֹאָב *Et quæsivit David de salute Joab,* 2. Sam. 11. 7. אִמְרִי לִי אָחִי הוּא *Dic de me, frater meus est, Genes.* 20. 13. וְאָמַר פַּרְעֹה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל *Et dixit Pharao de filiis Israel,* Exod. 14. 3.

Quandoque pro ב, ut; וַיֵּשְׁבוּ אִתּוֹ לָאָרֶץ *Et sederunt cum eo in terra,* Job. 2. ℣. 3. לְלֹא אֱלֹהִים *Sine Deo,* pro בְּלֹא, 2. Chron. 15. 3. לִרְקָמוֹת תּוּבַל לַמֶּלֶךְ *In vestibus phrygionicis adducetur ad Regem,* pro בִּרְקָמוֹת Psal. 45. 15. לְכָל דְּרָכָיו *In omnibus viis suis,* pro בְּכָל 1. Sam. 18. 14.

Quandoque loco מִן: ut, וַיָּבֹא שְׁלֹמֹה לַבָּמָה *Et venit Salomon de excelso, quod erat in Gibeon,* pro, מִבָּמָה, 2. Chro. 2. 13. נָסוּ לְקוֹלָם *Fugerunt ad vocem eorum,* pro, מִקּוֹלָם *A` voce* בָּרוּךְ אַבְרָהָם לְאֵל עֶלְיוֹן *Benedictus Abraham, Deo excelso,* pro מֵאֵל *A` Deo,* Gen. 14. 19. כָּל כֵּלִים לַזָּהָב וְלַכֶּסֶף *Omnia vasa ex auro & argento,* pro מִזָּהָב, וּמִכֶּסֶף: Sic, בָּרוּךְ בְּנִי לַי״ *Benedictus, fili mi, à Domino, Judic.* 17. 2.

Quandoque significat *Loco, Vice, Pro.* Vide sup. cap. 14. in structura Verbi substantivi הָיָה.

Quandoque pro עַד: ut, לְעוֹלָם *In seculum,* pro עד עולם. Sic

In cute mea & in carne mea hæsit os meum, Job. 19. 20. לֹא־יִגַּע בְּךָ רָע *Non pertinget ad te malum, Job.* 5. 19.

Quandoque sumitur pro מִן *De:* וְהַנּוֹתָר בַּבָּשָׂר וּבַלֶּחֶם *Et quod residuum fuerit de carne, & de pane*, Levit. 8. 32. בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבַחַיָּה *De volatili, de jumentis, & de bestiis*, Gen. 7. 21. לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי *Venite, comedite de pane meo*, Prov. 9. 5.

Adhibetur etiam in Jurandi formulis: ut; בִּי נִשְׁבַּעְתִּי *Per me juravi*, Gen. 22. 16. נִשְׁבַּע יְיָ בְּקָדְשׁוֹ *Juravit Dominus per sanctitatem suam, Amos* 4. 2. וַיִּשָּׁבַע בְּחֵי הָעוֹלָם *Et juravit per viventem in sæcula*, Dan. 12. 7.

Aliquando sumitur pro עַל: ut; הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֲנִי רוֹכֵב בָּהּ *Bestia*, in qua *ego insidebam*, vel, vehebar, pro עָלֶיהָ *Super qua*, Neh. 2. 12. Pro עַד Usque: ut, ה׳ בְּהַשָּׁמַיִם חַסְדֶּךָ *Domine, in cœlo est misericordia tua*, pro, עַד הַשָּׁמַיִם *Usq; ad cælum Psal.* 36. 6. Pro He hajediah, ut, הַנֹּגֵעַ בָּהָר *Qui tanget in montem*, h. e. הָהָר montem, Exod. 19. 12. Pro לְ; ut, בֵּאלֹהֶיךָ תָשׁוּב *In Deo tuo reverteris*, pro לֵאלֹהֶיךָ Ad Deum tuum, *Hos.* 12. 6.

Volunt etiam poni pro טֶרֶם *Ante:* huc referunt; אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְּׂאֹר *Verùm in die primo abolebitis fermentum*, h. e. ante diem primum, *Exod.* 12. v. 15. וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי *Et perfecit Deus in die septimo*, h. e. *ante* diem septimum, perfecerat die septimo. Gen. 2. 2.

Sæpè periphrasin Adverbiorum facit: ut, בְּמִרְמָה *Cum dolo*, id est, *dolosè:* בְּעָרְמָה In astu, *astutè:* בְּצֶדֶק In justitia, *justè:* בֶּאֱמֶת In veritate, *verè, &c.* Sic, ἐν ἀληθείᾳ, *In veritate*, Matth. 22. 16. vel ἐπ' ἀληθείας, Luc. 4. ṿ. 25. Vide & mox infrà.

כ Comparationis vel similitudinis est, *Secundum, Juxta:* ut, שָׁפְטֵנִי כְצִדְקְךָ *Judica me secundum justitiam tuam, Psal.* 35. 24. כַּדָּבָר הַזֶּה תְּדַבְּרוּן *Juxta verbum hoc loquemini, Gen.* 32. 19.

ל Ante

gum, non tantùm propter excluſum articulum; ut in, בָּחֳרָבוֹת *In locis vaſtis, Ezech. 13. v.4.* ſed etiam quando articulo non eſt locus, ut cùm Nomen eſt conſtructum vel cum Affixo: ut, בָּעֳנִי אֲמָתֶךָ *In afflictionem ancillæ tuæ, 1. Sam. 1. v. 11.* כָּאֳנִיּוֹת סֹחֵר *Sicut naves mercatoris, Prov. 31. v. 14.* בָּחֳרִי־אָף *Cum accenſione iræ, Exod. 11. v. 8.* לָחֳדָשָׁיו *Ad menſes ſuos, Ezech. 47. v. 12.* In his analogia omnino poſtularet ab initio Kametzchatuph, juxta legem gutturalium, de qua libro 1. cap. 4. at Grammatici volunt has tres Præpoſitiones ante Chatephkametz habere Kametz longum, quod etiam pronunciandi ratio ſic obtinuit. Idem de ו Copulativa conjunctione judicium eſt, ut ſequenti capite videbitur. Alioquin euphonia ſive pronunciationis ratio O breviſſimum & O breve conjungere non refugit, ut ſuis locis videre eſt.

ב Notat cauſam, inſtrumentum aut modum actionis, unde vocatur ב׳ הָעֵזֶר *Beth auxilii* & ſic ſumitur pro עִם: ut, בְּחַרְבְּךָ וּבְקַשְׁתְּךָ *Cum gladio tuo & cum arcu tuo, 2. Reg. 6. v. 22.* בְּךָ אָרֻץ גְּדוּד *In te conteram exercitum, Pſalm. 18. v. 30: h. e.* tuo auxilio: בְּשִׁמְךָ נָבוּס קָמֵינוּ *In nomine tuo conculcabimus hoſtes noſtros,* hoc eſt, auxilio nominis tui, vel, tuo, *Pſalm. 44. v. 6.* Quandoque pro בַּעֲבוּר *Propter;* וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל בְּאִשָּׁה *Et ſervivit Iſrael propter mulierem, Hoſ. 12. 13.* הֲתַשְׁחִית בַּחֲמִשָּׁה *Num perdes propter quinque? Gen. 18. v. 28.* בְּלַחַץ אוֹיֵב *Propter oppreſſionem inimici, Pſal. 62. 10.*

Vel notat ſubjectum in quo, unde vocatur ב׳ הַכְּלִי *Beth vaſis:* ut, לִירוֹא בַּחִצִּים וּבָאֲבָנִים *Ad jaculandum cum ſagittis & cum lapidibus, 2. Paral. 26. v. 15.* בַּשָּׂדֶה *In agro,* בַּמִּדְבָּר *In deſerto:* מָוֶת בַּסִּיר *Mors eſt in olla, 2. Reg. 4. 40.*

Vel notat acceſſum & adhæſionem, quod dicunt Hebræi, ב׳ הַדִּבּוּק וְהַנְּגִיעָה: ut, בְּעוֹרִי וּבִבְשָׂרִי דָּבְקָה עַצְמִי *In cute*

1. *Syntaxis inſeparabilium* בכלם *cum Nominibus.*

Inſeparabilium בכלם uſus multò frequentiſſimus eſt, ſimiliter cum quibuslibet vocibus.

מ notatur cum Chirek ſequente Dages. Eſt enim loco מִן, unde ן abjicitur, in cujus locum ſuccedit Dages. Dageſch excidens per Tzere compenſari ſolet. Reliquæ tres בכל notantur cum Scheva, aut Chirek, ſi aliud Scheva ſequatur, aut proprietati gutturalium obſequuntur, juxta generalem doctrinam.

Præpoſitiones בכל cum Nominibus uſurpatæ, ſæpè extrudunt articulum ה, ac ſuſcipiunt ejus vocalem, idq; מִפְּנֵי כֹּבֶד הַקְּרִיאָה Propter gravitatem lectionis, ut Kimchi loquitur in Michlol fol. 52. nempe ut commodior & facilior ſit pronunciatio: ut, כַּמּוֹץ *Sicut gluma,* בַּשָּׁמַיִם *In cœlis,* לַשָּׁמַיִם *Ad cælos,* pro כְּהַמּוֹץ & ſic deinceps. Dageſch ex litera Schevata hîc ſæpè excidit: ut, לַמְסִלָּה *Ad viam,* לַמְנַצֵּחַ *Præfecto muſico.* Ante gutturales: לַחָפְשִׁי *In libertatem,* pro לְהַחָפְשִׁי *Exod.* 21. 2. אֹהֵב בֶּהָמוֹן *Amans copiam, Eccleſ.* 5. 9. זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים *Sacrificans diis, Exod.* 22. 20. Cum his enim vocalibus articulus ante gutturales notari ſolet, ut explicatum ſuprà capite 5.

Aliquando tamen articulus poſt has Præpoſitiones expreſſus legitur: ut, בְּהַשָּׁמַיִם *In cœlis, Pſal.* 36. 6. לְהַגְּדוּד *Turmæ iſti,* 2. *Paral.* 25. 20. כְּהַיּוֹם *Secundum diem hunc, Gen.* 39. *v.* 11. *ſic* 1. *Sam.* 9. 13. וְלְהַגֵּרִים *Et peregrinis, Ezech.* 47. 22. בְּהַדֶּרֶךְ *In via ipſa, Neh.* 9. 19. מֵעַל לְהַחוֹמָה *Deſuper murum ipſum, Neh.* 2. 38. כְּהַחַלּוֹנוֹת *Sicut feneſtræ ipſæ, Ezech.* 40. 25. כְּהֶחָכָם *Sicut ſapiens iſte, Eccleſ.* 8. 1. לְהָעָם *Populo ipſi,* 2. *Paral.* 10. 17. לְהַלָּז *Huic, Dan.* 8. 16.

Ante gutturalem cum Chatephkametz notatam, habent (*juxta Kimchium in Michlol fol.* 50.) Kametz longum, non

CAPUT XX.

De Syntaxi Præpositionum.

PRæpoſitionum ſyntaxis cum quibusvis vocibus eſt, & primò cum Nominibus.

Præpoſitiones ſeparatæ regunt vel Accuſativum, vel Ablativum, quos, tanquam motus aut quietis cauſam vel terminum, Verbo adjiciunt.

Accuſativum regunt; אֶל , אֱלֵי *Ad, Erga*; אַחַר , אַחֲרֵי *Post*: אֵצֶל *Apud, Juxta, Propè, Penes, Secus*: בֵּין *Inter*: בִּלְתִּי , בְּלִי *Præter*: בַּעֲבוּר *Propter*: בְּעַד *Per*: חוּץ *Extra*: כ *Secundùm, Juxta*: ל *Ad, Adverſus, Contra, Erga*: לְמַעַן *Ob, Propter*: לִפְנֵי *Ante*: מוּל *Erga, Verſus*: סָבִיב *Circum, Circa*, quod ex Nomine propriè in hanc naturam tranſit: עֵבֶר *Cis, Citra, Trans, Ultra*: עַד , עֲדֵי *Ad, Usq; ad*, עַל , עֲלֵי *Contra, Adverſus*: ut,

לֵךְ אֶל הַנְּמָלָה עָצֵל *Abi ad formicam piger, Proverb. 6. v. 6.*

אֱלֵי מָיִם *Juxta aquas, Job. 29. 19. &c.*

Ablativum regunt, אֵת *Cum*, בְּלִי , בִּלְתִּי *Absq; Sine*: בְּעַד *Pro*: לִפְנֵי *Coram, Præ*: מִן , מִנִּי , מִנֵּי , מ , *A, Ab, Abs, De, E, Ex, Præ, comparativè*: נֶגֶד , נֹכַח *Coram*, עִם *cum*, קֳבֵל *Coram*: ut,

כָּרַתְנוּ בְרִית אֶת־מָוֶת וְעִם־שְׁאוֹל *Pepigimus fœdus cum morte & cum inferno, Jeſ. 28. 15.* ubi אֵת & עִם idē ſignificant.

זַךְ אֲנִי בְּלִי פֶשַׁע *Purus ſum ego, ſine defectione, Job. 33. 9.* & ſic reliquæ.

Quædam regunt utrumque caſum: ut, ב *In*, עַל *Super*: תַּחַת *Sub, Subter*; & aliæ quædam ex præcedentibus, quæ pro diverſa interpretatione per utrumq; caſum explicantur. Sed generalibus & communibus hiſce omiſſis, ſpecialiora inquiramus.

Ll 5

12. v. 2. duæ exclusivæ ad magis extenuandum: vide & Gen. 14.

כְּמוֹ כֵן יְמוּתוּן *Similiter sic peribunt, Jesa.* 51. 6.

פִּתְאֹם לְפֶתַע יָבוֹא שִׁבְרָהּ *Repentè momentò veniet fractura ejus, Jesa.* 30. 13. *vide &* 29. 5. *Num.* 6. 9.

קַל מְהֵרָה אָשִׁיב גְּמֻלְכֶם *Leviter velociter reddam retributionem vestram, Joel.* 3. 4. *vide & Jesa.* 5. 26. Sic Cic. Ver. 1. *Sed repentè è vestigio, ex homine tanquam aliquo Circæo poculo, factus est Verres.* Et Plaut. Mil. *Ita abripuit repentè sese subitò. Quidni? unà mecum simul*, Ter. Heaut. 5. 1.

Enallage sive potiùs Antimeria.

שָׁם pro Pronomine relativo, tam est frequens, ut exemplis probatione non egeat. Vide suprà cap. 8. in Pleonasmo. Pro אָז *Tunc:* ut, שָׁם נָפְלוּ פֹּעֲלֵי אָוֶן *Ibi cadent operarii iniquitatis, Psal.* 36. *v. ult.* h. e. אָז *Tunc*, שָׁם יִצְעֲקוּ וְלֹא יַעֲנֶה *Ibi clamabunt, sed non respondebit*, h. e. אז *Tunc, Job.* 35. 12.

ו Conjunctio copulativa pro Adverbio similitudinis: ut,

כַּעֲבוֹר סוּפָה וְאֵין רָשָׁע *Ut transit turbo, & non est impius, Proverb.* 10. *v.* 25. כֵּן אֵין *Sic non est, &c.* Sic sæpissimè in Proverbiis Salomonis. Quidam ellipsin statuunt Particulæ ἀποδοτικῆς, *pro* וְכֵן *Sic etiam*; Talia sunt; ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς *Ut in cœlo & in terra*, Matth. 6. ℣. 10. καὶ εἰ ὁ σατανᾶς *Et si satanas*, Marc. 3. ℣. 26. *pro, Sic si satanas.*

אַל Non, pro Præpositione comparationis מִן: ut, קְחוּ מוּסָרִי וְאַל־כָּסֶף וְדַעַת מֵחָרוּץ נִבְחָר *Accipite institutionem meam, & non argentum: & scientiam præ auro selecto, Prov.* 8. 10. Et non, *id est*, Præ, *vel* magis quàm, ut in sequenti membro dicitur. Simile exemplum, Hos. 6. ℣. 6. קִרְעוּ לְבַבְכֶם וְאַל בִּגְדֵיכֶם *Scindite cor vestrum, & non vestimenta vestra, Joel.* 2. 13. *hoc est*, potiùs quàm. Vide & Prov. 17. 12. & 23. v. 23.

CA-

וּמְדָדוֹ סָבִיב סָבִיב *Et mensus est illam circum circum*, Ezech. 42. v. 15. *circumquaq;, undiq;, ab omnibus partibus.*
יַעֲלֶה עָלֶיךָ מַעְלָה מָּעְלָה וְאַתָּה תֵרֵד מַטָּה מָּטָּה *Ascendet supra te suprà suprà, tu autem descendes infrà infrà*, Deut. 28. v. 43. *hoc est*, perquàm supremè, perquàm infimè.
וְלֹא יֵחָצוּ עוֹד לִשְׁתֵּי מַמְלָכוֹת עוֹד *Et non dividentur in duo regna ampliùs*, h. e. nullâ prorsus divisione ultrà scindentur, Ezech. 37. 22.

Secundò in Adverbii loci repetitione, sed intercedente vel conjunctione copulativâ ו, vel pluribus vocibus, quâ locutione diversitas loci significatur: ut,
וְלֹא־תֵצֵא מִשָּׁם אָנֶה וָאָנָה *Neq; egreditor inde huc & huc*, 1. *Reg.* 2. 36. *id est*, huc aut illuc: sic ✡. 42.
וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה *Et respexit huc & huc*, *Exod.* 2. 12. *id est*, huc illuc.
אֶחָד מִפֹּה וְאֶחָד מִפֹּה *Una hinc & altera hinc*, *Ezech.* 40. 49. *id est*, hinc inde.
אֵלֶּה מִזֶּה וְאֵלֶּה מִזֶּה *Isti hinc, & isti inde*, *Jos.* 8. 20.
וַיֵּחָצוּ הֵנָּה וָהֵנָּה *Et diviserunt se huc & illuc*, 2. *Reg.* 2. v. 8.
אַחַת הֵנָּה וְאַחַת הֵנָּה *Semel huc, & semel illuc*, 2. *Reg.* 4. 35. *hoc est*, modò huc, modò illuc.

Tertiò in duobus synonymis ad majorem emphasin exprimendam: ut,
הֲמִבְּלִי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם *An quòd non* essent *nulla sepulchra in Aegypto*, *Exod.* 14. 11. *hoc est*, quòd nulla prorsus vel omninò: ubi duæ negationes pro vehementiore negatione positæ sunt.
עַד אֲשֶׁר אִם־עָשִׂיתִי *Usquequò dum perfecero*, *Genes.* 28. 15. *Sic Jesa.* 6. 11. pro quo aliâs simpliciter עַד אִם vel עַד אֲשֶׁר dici solet.
הַאִם אֵין עֶזְרָתִי בִי *An num non est auxilium in me*, *Job.* 6. 13. hoc est, an verò non est, nullumne omnino?
הֲרַק אַךְ בְּמֹשֶׁה *An solùm tantummodo per Mosen: Num.*

Psalm. 9. 19. *pro* לֹא תֹאבַד *Non peribit*, assumptâ negatione ex præcedenti versus membro: sic Deut. 33. 6. Jesa. 41. 28. Job. 32. 9. Prov. 25. 13. & 30. 3. Sic explicant quidam, Gen. 3. ℣. 6. וְאֵד יַעֲלֶה; *Et vapor non ascendebat.*

Adverbii similitudinis: ut,

כָּל־מִבְצָרַיִךְ תְּאֵנִים *Omnes munitiones tuæ* sunt *ficus*, *Nah.* 3. *v.* 12. *pro* כִּתְאֵנִים Ut ficus, *hoc est*, ficulneæ.

הִנֵּה עַמֵּךְ נָשִׁים *Ecce populus tuus* sunt *mulieres*, *ibidem v.* 13. *pro* כְּנָשִׁים *Sicut mulieres*, & sic frequentissimè.

גוּר אַרְיֵה יְהוּדָה *Catulus leonis Jehudah*, h. e. *sicut catulus*, *Gen.* 49.

נוּדִי הַרְכֶם צִפּוֹר *Fuge in montem vestrum avicula*, *Psalm.* 11. 1. *pro* כְּצִפּוֹר *sicut avicula.*

He interrogationis; ut,

אֶרְדּוֹף אַחֲרֵי הַגְּדוּד הַזֶּה (An) *persequar turmam hanc?* 1. *Sam.* 30. 8. pro הַאֶרְדּוֹף?

אַתָּה זֶה בְּנִי עֵשָׂו *Tu es filius meus Esau?* pro הַאַתָּה, Gen. 27. vers. 24.

תִּמְשׁוֹךְ לִוְיָתָן *Extrahes leviathanem?* pro הֲתִמְשׁוֹךְ Jobi 40. ℣. 20. sic ℣. 25. יִכְרוּ *Cœnabunt?* pro הֲיִכְרוּ. Vide & Deut. 32. 38. Jobi 19. 4.

Pleonasmus primò est in Adverbii continua repetitione, quâ superlativa locutio denotatur: ut,

וַיִּרְאוּ מְאֹד מְאֹד *Et timuerunt valdè valdè*, 2. *Reg.* 10. 4. hoc est, *vehementissimè.* Huic voci pleonasticè quandoque præponitur ב, non sine singulari elegantia: ut, וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד *Et roborati sunt valdè valdè*, *Exod.* 1. 7. hoc est, *copiosissimè*, *quàmplurimùm.* Sic Gen. 17. 6. 20. Ezech. 16. 13.

מְעַט מְעַט אֲגָרְשֶׁנּוּ *Parum parum expellam illum*, *Exod.* 23. 30. vel, *Paulatim paulatim*, hoc est, *admodum sensim*, & *leniter.*

סביב

עַד שָׁבוּ הָרוֹדְפִים *Donec reversi sunt insequutores*, Josuæ 2. vers. 22.

עַד זֶה מְדַבֵּר *Dum adhuc ipse loquens esset*, *Job*. 1. 18.

עַד־הֱיוֹתִי *Adhuc esse me*, *Jon*. 4. 2. quæ locutiones per duos ablativos efferri possunt, *Adhuc ipso loquente*, *Adhuc existente me*.

Adverbia cum voce indeclinabili juncta.

Quomodo Adverbia inseparabilia cum indeclinabilibus conjungantur, in ipsorum syntaxi patet.

Separata etiam quædam sic usurpantur: ut, עַד אָן, עַד אָנָה *Usquequò*, *Quousq;?* עַד אֵין, עַד בִּלְתִּי *Donec non*, עַד הֵנָּה *Hucusq;*; *Unde contracta sunt* עֲדֶן & עֲדֶנָּה *Eccles*. 4. 2. 3. עַד כֹּה *Adhuc*, *hactenus*, *usq; huc*, quod de tempore & de loco dicitur, Genes. 22. ℣. 5. Exod. 7. 16. Sic, עַד כֵּן *Adhuc*, *Hucusq;*, *Nehem*. 2. 16. pro quo Rabbini עַד כַּאן dicunt: עַד מְאֹד *Usq; valdè*, *admodum*, *nimium*, *ultra modum*, *planè*, *omninò*, *ut Psalm*. 119. 8. 43. quod & Græci sic efferunt: ἕως σφόδρα: עַד מָתַי *Usque quando*, *quousque*, *quamdiu*: עַד עַתָּה *Usq; nunc*, ἕως τοῦ νῦν: עַד לְמַעְלָה חָלְיוֹ *Usque sursum erat morbus ejus*, 2. *Par*. 16. 12. *hoc est*, summè invaluerat: עַד אֲשֶׁר *Usque quòd*, *usquedum*: עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם *Usquedum aspiraverit dies*, *Cant*. 4. 6. עַד אֲשֶׁר אִם, עַד כִּי, עַד־אִם, *Usquedum*, *donec*: בִּלְתִּי אִם *Non si*, *nisi*, *præterquam*, *Genes*. 47. 18. אִם לֹא *Si non*, *An non?* *Jesa*. 10. 9. לֹא כֵן *Non sic*: כְּמוֹ כֵן *Similiter sic*, *Jesa*. 51. 6. לְבַד מִן הַשַּׂהֲרֹנִים *Solùm præ lunulis*, Jud. 8. 26. *hoc est*, Præter lunulas. Hinc Præpositione Adverbio לְבַד additâ, fit illud pura Præpositio, idem quod *Præter*: מִלְּבַד נָשִׁים *Præter uxores*, Genes. 46. ℣. 26.

Anomaliæ. *Ellipsis* adverbii negandi ex præcedenti membro repetendi: ut,

תִּקְוַת עֲנִיִּים תֹּאבַד לָעַד *Spes pauperum peribit in seculum*,

אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה *Tunc cecinit Moses*, *Exod.* 15. 1. Ad hunc locum Sapiens Ab. Esra notat: מִשְׁפַּט לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ לֶאמוֹר לְשׁוֹן עָתִיד תַּחַת עָבָר עִם מִלַּת אָז וְכָכָה בִּלְשׁוֹן יִשְׁמָעֵאל: id est, *Mos est linguæ sanctæ efferre tempus Futurum pro Præterito cum dictione* אָז, *quomodo & in lingua Ismaelitica sive Arabica fit.* Exempla passim sunt obvia, quæ sensus facilè distinguet.

טֶרֶם Præterito, & Futuro: ut,

טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר *Antequam finivisset loqui, Gen.* 24. 15.

וּשְׁמוּאֵל טֶרֶם יָדַע אֶת־יְהוָה וְטֶרֶם יִגָּלֶה אֵלָיו *Samuel autem antequam cognovisset Dominum, & antequam revelatus fuisset ei sermo Domini*, 1. *Sam.* 3. 7. Vide & Genes. 2. 5. & 24. 45.

Assumit pleonasticè Præpositiones ab initio: ut,

בְּטֶרֶם יָבוֹא־הַכֹּהֵן *Antequam ingrediatur sacerdos*, *Levit.* 14. *v.* 36. *vide & Gen.* 37. 18.

מִטֶּרֶם שׂוּם אֶבֶן *Ab antè ponere lapidem, Hag.* 2. *v.* 16. hoc est, *antequam poneret lapidem*, estque hîc Infinitivus.

מָתַי Futuro: ut,

מָתַי אָקוּם *Quando surgam? Job.* 7. 4.

Semel Præterito; עַד מָתַי עָשַׁנְתָּ *Usquequò fumasti?* Psal. 80. 5. sed hîc Præteritum ponitur pro Futuro, *Fumabis*.

כְּבָר Præterito: ut,

כְּבָר הָיָה לְעֹלָמִים *Jam fuit per secula*, *Eccles.* 1. 10. Hinc Elias in libro Habbachur; עָבָר שֶׁכְּבָר נִשְׁלָם *Præteritum quod jam perfectum est, hoc est, Præteritum plusquamperfectum.*

עַד Futuro jungitur: ut,

עַד־תְּמֻתוּן *Donec moriamini, Jes.* 22. 14.

עַד־תַּחְקְרוּן מִלִּין *Donec investigaveritis sermones*, *Job.* 33. 11.

Reperitur & cum Præterito, Participio & Infinitivo: ut,

הרודפים

פֶּן־מָצָא לוֹ עָרִים *Ne inveniat sibi civitates munitas, 2.Sam.20. v.6. pro* יִמְצָא: Chaldeus יַשְׁכַּח per Futurum exprimit.

Porrò Adverbia quædam negandi, hîc quoque ut ante Nomina, ejus quod exprimunt, contrarium significant: ut,

ושבעת שֶׁקֶר אַל תֶּאֱהָבוּ *Et juramentum falsum ne diligite, Zach. 8. 17. id est,* odio habete, detestamini.

לֹא יִשְׂמַח אֲבִי נָבָל *Non lætabitur pater stulti, Prov. 17. 20. id est,* mœrore afficietur: vide Prov. 10. 1.

לֹא יוֹעִילוּ אוֹצְרוֹת רֶשַׁע *Non prosunt thesauri iniquitatis, Proverb. 10. 2. id est,* nocent, damnosi sunt.

לֹא יִכּוֹן אָדָם בְּרֶשַׁע *Non stabilitur homo in improbitate, Proverb. 12. v. 3. id est,* radicitùs commovetur & eradicatur, quod oppositum ejus membrum ibidem docet.

Sic in Novo Testamento: *Si quis non amat Dominum Jesum Christum, sit anathema, 1.Cor.16.22. id est, quisquis odit & execratur. Sunt enim hæc dicendi genera Hebræis non* ἐλαττωτικά, *sed* αὐξητικά.

Adverbia quædam Temporis *peculiarem quoq; cum Verbis structuram obtinent.*

אַחַר vel אַחֲרֵי, quibus & pleonasticè vocula כֵּן adjungitur, cum Præterito & Futuro usurpatur: ut,

וְאַחַר נִגַּשׁ יוֹסֵף *Et postea accessit Joseph, Gen. 33. 7.*

וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ *Et postea ingredieris ad eam, Deut.21.13.*

וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ *Et postea egredientur, Gen. 15. 14.*

אָז vel אֲזַי similiter cum Præterito vel Futuro: ut,

אָז אָמַרְתִּי *Tunc dixi, Ps. 40. 8.*

אֲזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ *Tunc vivos deglutivissent nos, Psalm. 124. 3.*

אָז תַּצְלִיחַ אֶת־דְּרָכֶךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל *Tunc prosperas reddes omnes vias tuas, & tunc secundaberis, Jos. 1. 8.*

Enallage Futuri loco Præteriti cum hac Particula sæpissimè accidit: ut,

עֻגָה בְּלִי הֲפוּכָה *Placenta non versa, Hos. 7. 8.*

בִּלְתִּי Cum Præterito & Participio: ut,

עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לוֹ שָׂרִיד *Adeò ut non relinquerent ei superstitem, Num. 21. 35.*

מַכַּת בִּלְתִּי סָרָה *Plagâ non desinente, Jesa. 14. v. 6.*

Assumpto ab initio לְ, omnium frequentissimè cum Infinitivo construitur, sed tamen etiam cum Præterito & Futuro, exponiturque per שֶׁלֹּא *Ut non:* ut,

לְבִלְתִּי־רוּם לְבִלְתִּי־סוּר *Ad non elevari, ad non recedere, Deuter. 17. v. 20. hoc est,* Ut non elevetur, Ut non recedat.

לְבִלְתִּי שָׁבוּ *Ut non revertantur, Jer. 23. 14.*

וּלְבִלְתִּי רָאוּ *Ut nihil videant, Ezech. 13. 3.* vel, *Et nihil viderunt,* ut sit pro simplici בִּלְתִּי.

לְבִלְתִּי־בֹאוּ *Ne veniant, Jer. 27. 18.*

לְבִלְתִּי תֶחֱטָאוּ *Ut non peccetis, Exod. 20. 20.*

לֹא Omnibus temporibus convenit, excepto Imperativo, pro quo in prohibitivis usurpant Futurum, ut ex decem præceptis notum est. Cum Participio de certa persona negat, quomodo ab אֵין differt, ut antè dictum est: ut,

וְלֹא יוֹדֵעַ עַוָּל בֹּשֶׁת *Sed non est sciens iniquus erubescere, Sophon. 3. 5. nempe* populus Judaicus, *de quo illic propheta agit. Sic si dicas,* לֹא רֹאֶה Non videt, *nempe,* ille, *& semper sic loquimur* עַל אָדָם מְיוּחָד *de certo & proprio sive definito homine, scribit Kimchi in libro Radic. in Radice* אֵין. Sic & cum Nominibus de certo aliquo dicitur, quando Pronomen demonstrativum adjunctum habet, ut ex exemplis suprà adductis patet.

פֶּן Futuro tantùm: ut,

פֶּן־יִשְׁלַח *Ne extendat, Gen. 3. 22.*

אֹרַח חַיִּים פֶּן־תְּפַלֵּס *Iter vitæ ne expendas, Prov. 5. 6.*

Semel abusivè cum Præterito loco Futuri posito reperitur: ut,

עָרִים

אַל־תִּירָא מִפַּחַד פִּתְאֹם *Non timebis à terrore repentino, Prov.* 3. *v.* 25. Kimchi in Michlol vult etiam negantis esse, Gen. 49. 6. Exod. 12. 9. Psal. 121. 3. Jer. 14. 17.

Speciale est; אַל־פְּשַׁטְתֶּם הַיּוֹם *Quò irruistis hodiè?* 1. *Sam.* 27. 10. ubi אַל pro אָן *Quò*, juxta Chaldæum interpretem, vel pro עַל, subaudito Pronomine מִי, *Contra quem*, ut alii Hebræi volunt, & sequentia textus verba comprobare videntur.

בַּל Jungitur Præterito & Futuro. Præterito: ut,

וּבַל־יָדְעָה מָּה *Et non scit quicquam, Prov.* 9. 13.

הִכּוּנִי בַל־חָלִיתִי הֲלָמוּנִי בַל־יָדָעְתִּי *Percusserunt me, & non ægrotavi, tuderunt me, & non sensi, Prov.* 23. 35.

Futuro: ut,

וּבַל יֹאמְרוּ לִלְבָבָם *Et non dicunt cum animo suo, Hos.* 7. 2.

בַּל־יִתְיַצֵּב לִפְנֵי חֲשֻׁכִּים *Non stabit coram obscuris, Proverb.* 22. *v.* 29. *vide Psalm.* 10. 4. *&* 16. 8. *&* 78. 44. *Jesa.* 26. 11.

Reperitur & cum Infinitivo, sed irregulariter: ut,

בַּל קְרֹא אֵלֶיךָ *Non appropinquare ad te, Psal.* 32. *v.* 9. *pro,* לְבַל *Ad non, hoc est,* שֶׁלֹּא יִקְרוֹב *Ut non, ne appropinquet*, quomodo Rabbini passim loquuntur.

בְּלִי Præterito & Futuro junctum reperitur, negatque absolutè: Præterito: ut,

עַל־בְּלִי הִגִּיד לוֹ *Eò quòd non indicavisset ei, Genes.* 31. 20.

בְּלִי חָשָׂךְ *Non cohibuit, Jesa.* 14. 6.

אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם *Non* est *sermo, neq;* sunt *verba, non auditur vox eorum, Psal.* 19. 4. Gradatio elegans: *non sermo, non verbum, ne vox quidem aut ullus sonus eorum percipitur.*

Futuro: ut,

אֹסֶף בְּלִי יָבוֹא *Collectio non proveniet, Jesa.* 32. 10.

צֶמַח בְּלִי יַעֲשֶׂה קֶּמַח *Germen non faciet farinam, Hos.* 8. 7.

Cum Participio similiter negat: ut,

quam. Sic verò אֵין *ante Nomina ellipsin Verbi substantivi inducere, paulò antè est ostensum: Pronominis verò relativi ellipsis inter Nomen & Verbum tam est frequens & usitata, ut nihil communius esse possit. Quod si hæc distinctio abesset, Futurum per enallagen resolvendum esset in* יָכוֹל*, quo Rabbini loco Participii utuntur, & sic congrua esset locutio,* אֵין הַמֶּלֶךְ יָכוֹל Non *est* rex potens, pro, Rex non potest. *Hæc Kimchi in libro Radicum in Rad.* אֵין *probè notanda censet, ne quis* אֵין *cum Futuro, quod simpliciter Futurum sit, conjungat.*

Porrò אֵין per affixum Pronomen ad certam personam restringi, per se patet, & antea in Pronominibus declaratum.

Reperitur & cum Chirek loco Tzere, juxta Kimchium: ut,

וְאִין יֶשׁ־פֹּה תַּחַת־יָדְךָ חֲנִית *Et nónne est hîc sub manu tua lancea? 1. Sam. 21. 28.* R. Salomon & Chaldæus per Si explicant, quod etiam interrogativi vim habet.

אָיִן usurpatur in fine alicujus membri sententiæ, & ab antecedentibus semper dependet, nunquam autem cum sequentibus cohæret, ut אֵין, facitque ellipticam locutionem: ut,

הֲיֵשׁ יְהוָה בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן *An est DOMINUS inter nos, annon? Exod. 17. 7.*

וְאִם אַיִן מֵתָה אָנֹכִי *Et si non*, vel, *Sin minus, morior ego, Genes. 30. 1. vide Job. 3. 9. & 33. v. 33. & alibi.*

אַל tantùm Futuro convenit, & communiter dehortantis aut deprecantis est; ut,

אַל־תִּיגַע לְהַעֲשִׁיר *Ne labores ut diteris, Prov. 23. 4.*

אַל־תִּמְנַע מִנַּעַר מוּסָר *Ne subtrahas à puero castigationem, Proverb. 23. v. 13.*

Negantis si est, rarissimè: ut,

aliis hîc obſervanda eſt. R. David Kimchi in libro Radicum ſex Adverbia negandi numerat, לֹא , בִּלְתִּי , בְּלִי , בַּל , אַל , אַיִן, quibus פֶּן *Ut ne, Ut non, Ne fortè,* adjungi poteſt, quæ diſtinctam ſtructuram habent. Eam rectè noſſe, non parum intereſt.

אַיִן Participio tantùm jungitur. Negat verò generaliter de tota aliqua ſpecie, (ut & paulò antè dictum) quomodo à לֹא diſtinguitur, quod cum Participiis de certo aliquo ac individuo negat, ut mox in ejus Syntaxi videbitur: ut,

תֶּבֶן אַיִן נִתָּן *Palea non* eſt *data, Exod.* 5. *v.* 15. *hoc eſt*, nulla planè.

וְאֵין רֹאֶה וְאֵין יוֹדֵעַ וְאֵין מֵקִיץ *Et non* erat *videns, nec advertens, nec evigilans,* 1. *Sam.* 26. *v.* 12. *hoc eſt*, non fuit ullus qui videret, neq; quiſquam qui adverteret, &c.

Reperitur & cum Verbo Infinito, ſed quod per Enallagen ponitur loco Participii: ut,

כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין *Sicut equus & ſicut mulus, non intelligere, Pſal.* 32., *v.* 9. *hoc eſt*, שֶׁאֵינוֹ מֵבִין Qui nihil intelligit, *ut R. Salomon explicat.* Poſſit & Infinitivus loco Nominis accipi, ut aliâs ſæpè fit, pro אֵין בִּינָה לָהֶם *Quibus non eſt intellectus.* Deeſſe verò etiam Pronomen relativum, per ſe patet.

Sunt qui putant etiam Futuro jungi, ex ſequenti loco:

כִּי־אֵין הַמֶּלֶךְ יוּכַל אֶתְכֶם דָּבָר *Non enim rex poteſt* denegare *vobis quicquam, Jer.* 38. *v.* 5. *juxta Pagninum, in quem ſenſum & alii interpretes eunt, quaſi* אֵין *jungatur Verbo* יוּכַל. *At diſtinctio Hebraica id non permittit. Nam accentus Zakeph Katon ad vocem* הַמֶּלֶךְ *diſtinctionis membrum facit, unde Pronomen relativum ſubaudiendum, quod cum Verbo* יוּכַל *conveniat, hoc modo: Non* eſt *rex, qui poſſit contra vos quicquam.*

Sic

cta, sæpè Ellipsin Verbi substantivi inducunt, aut Pronomen simpliciter per Verbum substantivum, ut & aliàs, explicandum.

אַיֵּה & הִנֵּה literam ה cum præcedente vocali abjiciunt: ut,

אֵי מֶלֶךְ *Ubi* est *ille rex*, 2. *Reg.* 19. 13. Latini Pronomine omisso, simpliciter dicunt, Ubi est rex? Sic, אַיֶּכָּה *Ubi es tu? Gen.* 3. 9. אַיָּם *Ubi* sunt *illi? Jesa.* 19. 12.

וְהִנּוֹ בְיָדֶךָ *Ecce eum in manu tua, vel, Ecce ipse* est *in manu tua, Job.* 2. *v.* 6.

וְהִנֵּהוּ עֹשֶׂה *Et ecce ipse* erat *faciens, Jer.* 18. 3.

הִנְּךָ יָפֶה *Ecce te pulchrum*, hoc est, *Ecce tu es pulcher, Cant.* 1. *v.* 16. Sic, הִנָּם *Ecce eos*, הִנְּכֶם *Ecce vos*, הִנְנִי *Ecce me* quod & הִנְנִי dicitur. Bis etiam juxta Masorethas pro hoc reperitur הִנֶּנִּי, Gen. 22. 7. & 27. 18. הִנֶּנּוּ *Ecce nos*; & ter הִנֶּנּוּ pro eodem, Gen. 44. 16. & 50. 18. Num. 14. 40.

אֵין: ut, וְאִם־אֵינְךָ מֵשִׁיב *Et si non* fueris *tu respondens, Gen.* 20. 7. אֵינֶנִּי נֹתֵן לָכֶם תֶּבֶן *Non ego daturus sum vobis paleam, Exod.* 5. 9. Sic, אֵינָם vel, אֵינֵמוֹ *Non illi*, אֵינְכֶם *Non vos*, אֵינֶנָּה *Non ipsa*, אֵינֶנּוּ *Non ille vel illud.*

עוֹד: ut, עוֹדֶנּוּ עֹמֵד *Adhuc ipse* erat *stans, Gen.* 18. 22. עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר *Adhuc ipse* erat *loquens, Gen.* 29. 9. עוֹדְךָ מַחֲזִיק *Adhuc tu* es *retinens, Job.* 2. 9. עוֹדָם מְדַבְּרִים *Adhuc ipsi* erant *loquentes, Esth.* 6. *v.* 14. Hæc eleganter per duos Ablativos efferuntur, Adhuc ipso stante, ipso loquente, ipsis loquentibus. Sic, בְּעוֹדֶנּוּ חַי *Adhuc illo* existente *vivo, Genes.* 25. 6. הַעוֹדָם חַיִּים *An adhuc ipsi* sunt *vivi, Exod.* 4. *v.* 18. בְּעוֹדִי *In adhuc me* existente, *Psalm.* 146. *v.* 2. hoc est, *quamdiu futurus sum superstes:* מֵעוֹדִי *Ab adhuc me, Genes.* 48. *v.* 15. hoc est, *à die vel tempore quo natus sum, quo existo, &c.*

Cum Verbis.

Adverbiorum *Negandi* & *Temporis* Syntaxis præ aliis

אֵי, אַיֵּה Ellipsin Verbi substantivi inducunt: ut,
אֵי הֶבֶל אָחִיךָ *Ubi* est *Abel frater tuus? Genes.* 4. 9.
אֵי־חֲנִית הַמֶּלֶךְ *Ubi* est *hasta regis?* 1. *Sam.* 26. 16.
אַיֵּה שָׂרָה אִשְׁתֶּךָ *Ubi* est *Sara uxor tua? Gen.* 18. 9.
אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ *Ubi* est *Deus tuus? Psal.* 42. 11.

Quando אֵי assumit Pronomen זֶה, addit ipsi vim, qualem apud Latinos vocula *nam*, cùm dicitur, *Ubínam, Quanã?* ac tum etiam Verbum post se admittit: ut,
אֵי זֶה בֵּית הָרֹאֶה *Ubínam est domus Videntis?* 2. *Sam.* 9. 18.
אֵי־זֶה עָבַר רוּחַ יְהוָה מֵאִתִּי *Quánam transivit spiritus DOMINI à me?* 1. *Reg.* 22. 24.

Si זֶה præfixam habeat Præpositionem מִן, tum fit interrogativum de loco: ut,
אֵי מִזֶּה תָבוֹא *Undenam venis?* 2. *Sam.* 1. 3. *q. d.* מֵאֵיזֶה מָקוֹם Ex quónam loco venis, *aut* מִזֶּה הַמָּקוֹם שֶׁתָּבוֹא אֵי הוּא Ex isto loco, ex quo venis, ubínam est ille?
אֵי מִזֶּה אָתָּה *Undénam es tu? vers.* 13. Ubi est locus ex quo es?

Denique quomodo Adverbia quædam subjungantur Nominibus substantivis, vide in Syntaxi Nominum cap. 1. in fine.

Cum Pronominibus.

כ præfixum inseparabile notatur cum Kametz: ut, כָּכֶם *Sicut vos*, *Jud.* 8. v. 2. כָּהֵם *Sicut illi*, *Ecclef.* 9. 12. Sic cum fœmininis; כָּהֵן, כָּכֶן vel כָּהֵנָּה. Aliâs semper accipit syllabam expletivam מוֹ, cum qua etiam separatim usurpatur: ut, כְּמוֹ חֹמֶר וּכְמוֹ יוֹצֵר *Tanquam lutum, & tanquam figulus, Jesa.* 41. 25. Sic suscipit quatuor hæc Affixa; כְּמוֹכֶם, כְּמוֹכֶן, כְּמוֹהֶם, כְּמוֹהֶן: at cum aliis כ notatur cum Kametz: כָּמוֹנִי *Sicut ego*, כָּמוֹנוּ *nos*, כָּמוֹךָ *tu*, כָּמוֹהוּ *ille*, כָּמוֹהָ *illa*.

Separata quædam Adverbia cum Affixis conjuncta, sæ-

ſtantivi frequentiſſimè uſurpantur, & לא quidem ſimpliciter & abſolutè negat, אין verò de tota ac certa aliqua ſpecie, unde per *Nullus, Nihil, Nemo*, ab interpretibus ſæpè redditur: ut,

עֲנוֹשׁ לַצַּדִּיק לֹא־טוֹב *Mulctam inferre juſto, non eſt bonum, Prov.* 17. *v.* 28.

אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד יְהוָה *Non eſt ſapientia, non intelligentia, non conſilium contra* DOMINUM, *Prov.* 21. 30. vel, *Nulla eſt ſapientia, &c.*

אֵין עֲנָבִים בַּגֶּפֶן וְאֵין תְּאֵנִים בַּתְּאֵנָה *Non* ſunt *uvæ in vite, non* ſunt *fici in ficu, Jer.* 8. 13. Sic בִּלְתִּי:

עַד־בִּלְתִּי שָׁמַיִם Usquedum non *erunt* cœli, Job. 14. 12.

לא & אין cum particula univerſali כל, univerſalem negationem evidenter indicant, unde, *Non omnis, idem quod* Nullus: ut,

לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל־חָי *Non juſtificabitur coram te omnis vivens, Pſal.* 143. *v.* 2. *hoc eſt*, nullus vivens, vel, Non juſtificabitur ullus vivens.

לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ *Non indigebis omni in ea, Deut.* 8. *v.* 9. *hoc eſt*, nullâ re.

וְעַל־כָּל־אֱלוֹהַּ לֹא יָבִין *Et ad omnem Deum non attendet, Dan.* 11. *v.* 37. *hoc eſt*, ad nullum.

וְלָרָשׁ אֵין־כֹּל *Pauperi verò non* erat *omne, 2. Sam.* 12. 3. *hoc eſt*, nihil quicquam.

אֵין כָּל־חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ *Non* eſt *omne novum ſub ſole, Eccleſ.* 1. 9. *hoc eſt*, non eſt quicquam novi.

כִּי לֹא בְמוֹתוֹ יִקַּח הַכֹּל *Quia non in morte ſua accipiet omnia*, h. e. nihil quicquam, Pſal. 49. 18.

אֵין שַׂר בֵּית־הַסֹּהַר רֹאֶה אֶת־כָּל־מְאוּמָה *Præfectus carceris non inſpiciebat omne quicquam, Gen.* 39. 23. *hoc eſt*, nihil quicquam, in rem nullam planè reſpiciebat. Vide & Exo. 20. 10. & 22. 22. Levit. 3. 17. &c.

רַבּוֹת מְאֹד *Multi admodum, Ezech. 37. 2.*

Adverbia quædam negandi ante Nomina interdum habent vim στερητικὴν, ut α apud Græcos, & *In* apud Latinos: ut,

הַנְּמָלִים עַם לֹא עָז *Formicæ* sunt *populus non validus, Prov. 30. v. 25. hoc est*, invalidus, infirmus.

מִגּוֹי לֹא חָסִיד *A gente non benigna, Psal. 43. 1. hoc est*, malignâ, crudeli.

לֹא־כֵן יְדַבֵּרוּ *Non rectum loquuntur, Jer. 8. 6. hoc est*, pravum.

עַל־דֶּרֶךְ לֹא טוֹב *In via non bona, Psal. 36. 5. hoc est*, malâ.

בֵּן לֹא חָכָם *Filius non sapiens, h. e. insipiens, Hos. 13. 13.*

בִּלְתִּי טָהוֹר הוּא *Non mundus est, 1. Sam. 20. v. 26. hoc est*, immundus.

לִבְלִי חֹק *Ad non modum, Jesa. 5. 14. h. e.* immodicè.

אִי נָקִי *Non innoxius, Job. 22. v. 30. id est*, noxius, juxta quosdam interpretes.

וְדֶרֶךְ נְתִיבָה אַל־מָוֶת *Et via semitæ ejus non mors est, Prov. 12. 28. hoc est*, Immortalis.

וּמֶלֶךְ אַלְקוּם עִמּוֹ *Et rex non surgere contra ipsum, Prov. 30. 31. Id est*, invictus, contra quem nemo audet insurgere.

אֶרֶץ לֹא מְטֹהָרָה *Terra non munda*, Ezeh. 22. 24. h. e. *immunda.*

מַכַּת בִּלְתִּי סָרָה *Plagâ non recedente, Jes. 14. 6. h. e.* indesinente, immotâ. Sic Elias in libro Habachur Præteritum imperfectum vocat עָבָר בִּלְתִּי נִשְׁלָם *Præteritum non perfectum.* Sic דְּבָרִים בִּלְתִּי טִבְעִיִּים *Res non naturales* hoc est, *præter vel supernaturales*, apud Physicos Rabbinorum.

Talia sunt: וַיִּשָּׁבְעוּ בְּלֹא אֱלֹהִים *Et jurarunt per non Deos*, h. e. *per Idola, quæ non sunt Deus*, Jer. 5. ℣. 7. sic 2. Paral. 13. 9. Vide & Amos 6. 13. Esa. 55. 2.

לֹא & אַיִן ante Nomina per Ellipsin Verbi substantivi

sic dominus ejus, &c. Jesa. 24. 2. ubi duodecim hujusmodi Caph usurpantur.

כְּעַמִּי כְעַמֶּךָ כְּסוּסַי כְּסוּסֶיךָ *Sicut populus meus, sic populus tuus, sicut equi mei, sic equi tui,* 1. *Reg.* 22. *v.* 4. Hæc concisè sic dicuntur, ut Kimchi loquitur, לְקֹצֶר הַלָּשׁוֹן *abbreviandi sermonis causâ:* plena enim locutio esset, הָעָם כַּכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן כָּעָם *Populus est sicut sacerdos, & sacerdos sicut populus.* Idem notat Aben Esra, Gen. 18. 25.

Quandoque per *Tum* reperitum, aut per *Tam Quàm* exponitur: ut,

וּמָלְאוּ כַּמִּזְרָק כְּזָוִית הַמִּזְבֵּחַ *Implebuntq; tum cratera tum angulos altaris,* vel, *tam cratera quàm, &c. Zach.* 9. 15.

כְּשֶׁ post se requirit Dages, estque idem quod כַּאֲשֶׁר, Quum, Quando, Quandoquidem, Quemadmodum, Sicut, &c.

כְּשֶׁסָּכָל הֹלֵךְ *Quum stolidus ambulat, Eccles.* 10. 3.

כְּשֶׁתִּפּוֹל עֲלֵיהֶם *Quum irruit in eos, Eccles.* 9. 12.

כְּשֶׁהָיָה *Sicut fuerat, Eccles.* 12. 7.

כְּשֶׁבָּא *Sicut venerat, Eccles.* 5. 14. Apud Rabbinos hujus usus frequentissimus est; at in Bibliis nonnisi in Ecclesiaste reperitur.

Adverbiorum separatorum Syntaxis cum Nominibus rarior est, frequentior cum Verbis.

REGULA.

Adverbia adjiciuntur Nominibus & Verbis, ad explicandam ipsorum circumstantiam.

Primò Nominibus: ut,

מַה־טּוֹב וּמַה־נָּעִים *Quàm bonum & quàm jucundum est, Psalm.* 133. 1.

מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ *Quàm magnificum est nomen tuum, Psal.* 8. 2.

גֵּאֶה מְאֹד *Fastuosus valdè, Jer.* 48. 29.

מאד

Illa projicit pueros in fluvium, & submersus est in aquis, juxta R. Sal. vide & Habac. 3. ℣. 8. ubi iterum R. Sal. scribit; יש תמיהות קיימות *Sunt admirationes affirmativæ, asseverantes.* הֲ ponitur, pro הֲלֹא.

כ notatur cum Scheva, quod ante aliud Scheva transit in Chirek. Notat autem vel similitudinem, & vocatur כַּף הַדִּמְיוֹן *Caph similitudinis:* vel mensuræ conjectationem, & dicitur כַּף הַשִּׁיעוּר *Caph mensuræ vel æstimationis: ut,* כְּשׁוֹשַׁנָּה *Sicut lilium, Cant.* 3. *v.* 2. כְּאַלְפַּיִם *Quasi bis mille, Jos.* 3. *v.* 4. כִּנְחָלִים *Ut valles, Num.* 24. *v.* 6. כִּמְעַט *Quasi parum, Fermè, Proverb.* 5. 14. כְּאַיִן *Quasi non, Quasi nihil, Psal.* 73. 2. *Jesa.* 41. 11. Speciale est כִּיתְרוֹן *Sicut excellentia*, pro כְּיִתְרוֹן *Eccl.* 2. 13.

Alterum Scheva si sub ׳ sit, tollitur: ut, כִּימוֹת *Sicut diebus, Psal.* 90. 15.

Ante gutturalem cum Scheva composito notatam, habet brevem gutturali respondentem: ut, כַּאֲרָזִים *Sicut cedri, Num.* 24. 6.

Ante Nomina communiter excludit articulum ה, & suscipit ejus vocalem: ut, כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב *Sicut unguentum optimum, pro* כְּהַשֶּׁמֶן, *Psal.* 133. *v.* 2. כֶּעָרִים *Sicut urbes, pro* כְּהֶעָרִים, *Jer.* 20. *v.* 16. כָּעָם *Sicut populus iste,* כָּאִישׁ *Sicut vir ille, &c.* Sic, כַּהֹלֵךְ *Sicut qui ambulat, pro* כְּהַהֹלֵךְ *Jes.* 30. 29. vide suprà cap. 6. Excipe contracta; כֵּאלֹהִים *Sicut Deus, pro* כֶּאֱלֹהִים *Gen.* 3. 5. כַּאדֹנָיו *Sicut Dominus ejus, Jesa.* 24. 2. Sic; מִי כַּיהוָה *Quis sicut DOMINUS, Psal.* 113. *v.* 5. quod habet vocales nominis אֲדֹנָי, & legitur *Cadonai.*

Quando duæ res ex æquo inter se comparantur, & absoluta utrinque similitudo designatur, Caph utrique voci præfigitur, ita ut prius protasin, alterum apodosin similitudinis denotet: ut,

כָּעָם כַּכֹּהֵן כַּעֶבֶד כַּאדֹנָיו *Sicut populus, sic sacerdos, sicut servus,*

tanquam cum scorto? Gen. 34. 31. הַבְרָכָה אַחַת *Num benedictio unica?* Gen. 27. 38. Dagesch, הַכְּצַעֲקָתָהּ *An secundum clamorem istius?* Gen. 18. v. 21. הַבְּמַחֲנִים *An in castris?* Num. 13. v. 20. הַכְּמַכַּת *An juxta plagam?* Esa. 27. 7. Dagesch hoc post ה tantùm in litera servili ponitur, non autem in radicali, juxta Eliam. Atque sic quidem forma eadem est cum articulo ה, usus tamen diversus. Nam Articulus ה nunquam præponitur literæ servili. Ante radicalem tamen etiam legitur, הַשְּׁמֵנָה הִיא *An pinguis sit,* Num. 13. 21.

Ante Scheva compositum similiter est cum simplici Pathach: ut, הַצֳּרִי *An opobalsamum?* Jerem. 8. ✠. 22.

Ante gutturalem, non cum Kametz notatam, etiam habet Pathach: ut, הַעַיִט צָבוּעַ *Num avis tincta?* Jer. 12. 9. ubi ה quibusdam articulus est, non interrogativum: הַחִיִּיתֶם *Num in vita conservastis?* Num. 31. v. 15. הַאִם *An verò?* Num. 17. 13. הַאֵינְךָ רֹאֶה *Annon vides?* Jer. 7. v. 17. Quòd si verò gutturalis habeat Kametz, tum ה habet Sægol, & sensu facilè ab articulo distingui potest: ut, הֶאָנֹכִי *An ego?* Num. 11. 12. הֶהָיְתָה זֹאת *Num fuit hoc?* Joel. 1. 2. הֶחָזָק הוּא הֲרָפֶה הַמְעַט הוּא אִם־רָב *Utrum fortis sit an debilis, utrum paucus sit an multus,* Num. 13. v. 19. ubi triplex forma simul usurpata legitur.

Observant Hebræi הַ istud aliquando esse הא אמתות *He confirmationis* & affirmationis: ut,

הֲנִגְלֹה נִגְלֵיתִי *An manifestavi me domui patris tui,* 1. Sam. 2. ✠. 27. h. e. Annon utique manifestavi me.

הֲרֹאֶה אַתָּה מָה הֵם עֹשִׂים *An vides, quid isti faciant?* h. e. *annon vides,* Ezech. 8. 6.

הַכְּמַכַּת מַכֵּהוּ הִכָּהוּ *An secundum plagam percutientis percussit illum?* Esa. 27. 7. h. e. *Annon secundum plagam percutientis illum* (sc. Israelem) *percussit eum,* (sc. Pharaonem)?

Illa

CAPUT XIX.

De Syntaxi Adverbiorum.

HActenus Syntaxis vocum declinabilium expofita eft: fupereft indeclinabilium.

Communes fyntaxeos partes, *Convenientia & Rectio*, hîc non tam illuftres & evidentes funt, ut in vocibus declinabilibus, cùm neque fimilium accidentium ratio, neq; flexionis variatio ulla hoc loco occurrat. Convenientia itaq; hîc nihil aliud eft, quàm fimplex vocis indeclinabilis cũ declinabili conjunctio, certo loquendi ufu comprobata & recepta. Rectio paulò eft clarior ut dum Adverbia vel Conjunctiones, regunt Verbum, magis in hoc quàm alio Tempore, & Præpofitiones certum requirunt cafum. In univerfum tamen harum partium hîc quædam eft imperfectio & obfcurior ratio, unde & de curiofiore earum diftinctione non admodum erimus foliciti, contenti ufum in loquendo accuratiùs explicaffe.

Syntaxis vocis indeclinabilis cum declinabili, primò eft *Adverbiorum*, & quidem *Infeparabilium*.

Adverbia infeparabilia ה , כ , כְּשֶׁ omnibus promifcuè vocibus præponuntur, fed formâ diversâ.

ה Admirationis & Interrogationis, cum Chateph-pathach vocibus præfigitur: ut, הֲבַת *Num filia? Gen.* 17. *v.* 17. הֲבוֹא נָבוֹא *Num veniendo veniemus? Genef.* 37. *v.* 10. הֲמִבְּלִי *An quòd non? Exod.* 14. *v.* 11. הֲמִן הַסֶּלַע *Nunquid ex petra hac? Num.* 20. 10. הֲלוֹא *Annon? &c.* Excipe unum, cui non eft fimile in tota Scriptura; הַיִּיטַב *An bonum videretur? Lev.* 10. 19.

Ante Scheva habet fimplex Pathach: ut, הַכְזוֹנָה *Num*

ma Nominum, regunt Genitivum, qui tamen Latinè per casum, quem Verbum ipsum regit, ferè exponitur: ut,

בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ *Inter invocantes nomen ejus*, *Psal.* 99. *v.* 6. *q. d.* Inter invocatores nominis ejus.

לְכֹל־בָּאֵי שַׁעַר עִירוֹ *Omnibus ingredientibus portam civitatis suæ*, *Exod.* 23. 10. *q. d.* Ingressoribus portæ.

רֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ *Videntes faciem regis*, *Esth.* 1. 4. *q. d.* Inspectores faciei regis.

רוֹמֵי קֶשֶׁת *Jaculantes arcu*, *Ps.* 78. 9. *q. d.* Jaculatores arcus, & sic in singulari numero, וְרֹמֵה קֶשֶׁת Jer. 4. ℣. 29.

רֹעֵה צֹאן *Pascens oves*, Genes. 4. 2. vel, *Pastor ovium*, & sic Sægol ante ה in nominibus mutatur in Tzere, vide illic.

Porrò Gerundia & Supina Latinorum, Hebraicè per Verbum Infinitum exprimi, in ejus Syntaxi dictum est, vide illic.

Pronomina præfixa hîc se habent, ut in Præteritó & Nominibus: ut, הַמֹּשֵׁל *Qui præerat*, *Genes.* 24. *v.* 2. הָאֹכְלִים *Qui comedentes sunt*, *Dan.* 1. 13. הָעֹזְבִים *Qui derelinquentes sunt*, *Prov.* 2. 13. id est, *comedunt, derelinquunt*. Excluditur etiam ה, ut articulus in Nominibus; נֹתֵן זֶרַע לַזֹּרֵעַ *Dans semen seminanti*, וְלֶחֶם לָאֹכֵל *& cibum comedenti*, *Jes.* 55. 10. שֶׁמַּגִּיעַ אֲלֵהֶם *Quibus obtingit*, *Eccl.* 8. 14. שֶׁנֶּאֱחָזִים *Quæ capiuntur*, *Eccles.* 9. 12.

Pronominum à fine conjunctorum sive Affixorum ratio, superiori capite explicata est.

CAPUT

Enallage Participii Præsentis pro Futuro eſt frequentiſſima: ut,

הִנְנִי מַמְטִיר כָּעֵת מָחָר *Ecce ego pluo cras, h.e. pluam, Exod.*9. *v.* 18. *ſic Gen.*7. 4. Sic paſſim. Participii præteriti pro Præſenti; ut;

הַשְּׁכוּנֵי בָאֳהָלִים *Habitati, h. e. habitantes, degentes in tentoriis, Judic.* 8. 11.

כִּי בְךָ בָּטוּחַ *Quia in te confiſus,* h.e. בּוֹטֵחַ *Confidit, Eſa.*26.3.

כְּצֵל נָטוּי *Sicut umbra inclinata,* h. e. *inclinans, Pſ.* 102. 12.

REGULA SECUNDA.

Participia, quando poſt ſe regunt caſum, imitantur conſtructionem ſuorū Verborum, tam ſimpliciter, quàm cum Præpoſitione: ut,

נֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ *Dans jumentis cibum ſuum, Pſal.* 147. 9.

הַכֶּסֶף נָתוּן לָךְ *Argentum datum tibi, Eſth.* 3. 11.

שֹׁלֵף חֶרֶב *Stringens gladium, Jud.* 8. 10.

שָׁבִים אֶל יְהוָה *Revertentes ad Dominum,* 1. *Sam.* 7. 3.

רֹאֶה בֶעָבִים לֹא יִקְצֹר *Reſpiciens in nubes, non metet, Eccl.* 11. 4.

מְנַגֵּן בְּיָדוֹ *Pulſans manu ſuâ,* 1. *Sam.* 18. 10.

כְּתֻבוֹת בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים *Scriptæ digito Dei, Exod.* 31. 18.

לָבוּשׁ בְּגָדִים צוֹאִים *Indutus veſtimentis ſordidis, Zach.* 3. *v.* 3.

אֵין אִישׁ נִחָם עַל־רָעָתוֹ *Non* eſt *quisquam pœnitens propter malum ſuum, Jerem.* 8. 6. vel *de malo ſuo*, ut apud Suetonium legitur, *Pœnitens de matrimonio.*

לֹא־הָיָה דָּבָר נֶעְלָם מִן־הַמֶּלֶךְ *Non fuit quicquam abſconditum à Rege,* 1. *Reg.* 10. 3.

בֹּטֵחַ עַל־יְהוָה יְדֻשָּׁן *Confidens in DOMINO, pinguis efficietur, Prov.* 28. *v.* 25.

REGULA TERTIA.

Participia, maximè pluralia, more & for-

hoc Pronomen fœmininum pro maſculino uſurpatur, ut Ezech. 28. 14. & Deut. 5. 27.

כִּי־אֲנַחְנוּ מְקַטְּרִים *Quum autem nos adolentes ſumus, Jerem.* 44. *v.* 19. *hoc eſt,* adolemus. Hîc Participium maſculinum dicitur de fæminis adolentibus, propterea quòd id ſcitu & permiſſu maritorum fecerint, ita ut quaſi ipſimet mariti id feciſſe viderentur.

לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ *Ad fores peccatum excubans eſt, Gen.* 4. 7. hîc Participium maſculinum eſt, Nomen antecedens fœmininum. Participium autem ad ſenſum refertur, conveniens cum ſynonymo חֵטְא vel עָוֹן, ut Rabbi Salomon & Aben Eſra docent. Præterea חַטָּאת non tantùm *Peccatum* ſignificat, ſed etiam *Pœnam peccati*, quem tropum quidam interpretes hac generis enallage indicari putant. Hoc modo etiam inconvenienter opponitur hoc vocabulum antecedenti שְׂאֵת *Remiſſio.*

אָנָה הֵמָּה מוֹלִיכוֹת אֶת־הָאֵיפָה׃ *Quónam iſtæ deferentes ſunt Epham hanc? Zach.*5.10. hîc Participium fœmininum eſt, & dicitur de נָשִׁים *mulieribus* deferentibus. Pronomen verò maſculinum ad intellectum refertur, quòd mulieres iſtæ fungerentur officio מְשָׁרְתִים *Miniſtrorum* vel שְׁלוּחִים *Nunciorum*, qui ſolenr celerrimè ſuam legationem expedire, ut & hæ mulieres fecerunt.

Anomalia Numeri: Nomini collectivo reſpondet Participium plurale, ut in Verbis & Nominibus: ut,

וְהָעָם מְחַלְּלִים בַּחֲלִלִים *Et populus iſte fiſtulantes* erant *fiſtulis,* 1. *Reg.* 1. 40. *hoc eſt,* canebant tibiis.

וּבֵית שָׁאוּל הֹלְכִים וְדַלִּים *Domus verò Saulis euntes* erant *& tenues fientes:* 2. *Sam.*3. *v.* 1. *hoc eſt,* pergebant attenuari, magis magisque atterebatur domus Saulis.

Enal-

וְאָנֹכִי הֹלֵךְ לָגוּר *Ego autem vadens* ſum *ad peregrinandum, Jud.* 17. 9. *hoc eſt*, vado.

הַלְהָרְגֵנִי אַתָּה אֹמֵר *An ad occidendum me tu loquens es? Exod.* 2. *v.* 14. *hoc eſt*, loqueris.

הַכְּסִיל חֹבֵק אֶת־יָדָיו וְאֹכֵל אֶת־בְּשָׂרוֹ *Stultus complicans* eſt *manus ſuas & conſumens* eſt *carnem ſuam, Eccl.* 4. 5. *hoc eſt*, complicat, conſumit.

כָּל־הַנְּחָלִים הֹלְכִים אֶל־הַיָּם *Omnia flumina euntia* ſunt *ad mare, Eccleſ.* 1. 7. *hoc eſt*, eunt, properant.

Explicari hîc etiam quædam poſſunt per duos Ablativos: ut,

עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר *Adhuc ipſe loquens erat*, 1. *Reg.* 1. *v.* 42. *hoc eſt*, adhuc ipſo loquente. & ſimilia.

Pro Præſenti hîc uſurpatum legitur defectivum יֵשׁ: ut,

אִם יֶשְׁךָ נָּא מַצְלִיחַ דַּרְכִּי *Si es tu nunc ſecundans viam meam, Gen.* 24. 42. *ſic* 43. 4.

אִם יֶשְׁכֶם עֹשִׂים חֶסֶד *Si eſtis vos exercentes benignitatem, Geneſ.* 24. 49. Sic apud Rabbinos, יֵשׁ אֹמְרִים *Sunt dicentes, ſunt qui dicant, Quidam dicunt.*

Anomalia Generis: ut,

וְאַתְּ שָׁדוּד מַה־תַּעֲשִׂי *Tu autem vaſtata quid facies? Jer.* 4. 30. Pronomen fœmininum, Participium maſc. eſt. Sic autem utroq; genere de ſynagoga Iſraelis Scriptura loqui ſolet, ſcribit Kimchi in Comment.

וְאִם כָּכָה אַתְּ עֹשֶׂה לִּי *Quòd ſi ſic tu* (fœmin.) *faciens eris*, (maſc.) *mihi, Num.* 11. 15. quæ ſunt verba Moſis, perturbato & conſternato animo de Deo ſic loquentis. R. Salomonis commentum hîc eſt, *Deum oſtendiſſe Moſi omnes pœnas, quas inflicturus eſſet Iſraelitis immorigeris, unde Moſes in perturbatum ſermonem erumpens, petiit ſe occidi potiùs, quàm tantum malum videret.* Sed & aliâs

dem hæc videntur, mihi verò illa. Οὐ σωπήσας ἔσῃ, *An non tacens eris*, id est, *tacebis?* θεὸς ἦν ἐν χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, *Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi*, 2. Cor. 5. 19. Imitati sunt & Latini: *Quos videas semper bibentes esse in œnopolio.* Plaut. Curc. *Omnia sunt hominum tenui pendentia filo.* Ovid. 4. de Ponto: *Coluber est in aqua vivens*, Plin. lib. 32. capite 5. *Est, ut scis, quasi in extrema pagina Phædri, his verbis loquens Socrates*, Cic. de Orat.

Ellipsis hîc quandoque est Participii: ut,

וָאֶהְיֶה מֵאֹהֶל אֶל־אֹהֶל *Sed fui de tentorio in tentorium*, 1. *Paral.* 17. 5. *scil.* מִתְהַלֵּךְ Itans.

וְהָיָה אַדִּירוֹ מִמֶּנּוּ *Et erit magnificus ejus ex ipso*, *Jer.* 30. *v.* 21. *scil.* יֵצֵא Egrediens. Sed hæc rariora sunt.

Frequentissima Verbi substantivi, Præteriti vel Futuri: ut,

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֹצְאִים *Et filii Israel egredientes*, *Exod.* 14. *v.* 8. *scil.* הָיוּ erant, *hoc est*, egrediebantur, procedebant.

וַיהוָה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם *Et Dominus præcedens ante eos*, *Exod.* 13. *v.* 21. *scil.* הָיָה erat: *hoc est*, præcedebat eos.

זָרִים אֹכְלִים אֹתָהּ *Extranei comedentes eam*, *Jesa.* 1. 7. *scil.* הָיוּ fuerunt, *hoc est*, comederunt, consumserunt eam.

כִּי שֹׁמֵעַ יוֹסֵף כִּי הַמֵּלִיץ בֵּינֹתָם *Quòd intelligens Joseph, quòd interpretans inter eos*, *Genes.* 42. *v.* 23. *scilicet*, הָיָה esset, fuerat, *hoc est*, quòd intelligeret, quòd interpres fuerat.

אַתְּ חֹבֶקֶת בֵּן *Tu amplexans filium*, 2. *Reg.* 4. *v.* 16. *scil.* תִּהְיִי eris, *hoc est*, amplexaberis, amplexatura es.

אֲשֶׁר־הוּא יוֹעֵץ עָלָיו *Quòd ipse consulens contra eam*, *Jes.* 19. 17. *scil.* יִהְיֶה erit, quod consilium initurus, capturus sit.

At Verbi substantivi præsentis ellipsis perpetua est, unde Participium, antecedentibus vel Pronominibus vel Nominibus, simpliciter præsentis Indicativi vim & usum habet: ut,

לגור

CAPUT XVIII.

De Syntaxi Participiorum.

PARTICIPIORUM ſyntaxis, quam ut adjectiva cum Nominibus habent, aut quâ, more Nominum, Genitivum regunt, in Nominum ſyntaxi explicata eſt: nunc ſpecialem ipſorum uſum conſiderabimus.

REGULA PRIMA.

Participia Verbo ſubſtantivo juncta, in eodem genere & numero cum ipſo conveniunt.

Hinc aliorum Temporum periphraſes creberrimæ: Præteriti, ſi verbum ſubſtantivum ſit præteritum: Imperativi vel Futuri, ſi Verbum ſubſtantivum tale: ut,

אַבְנֵר הָיָה מִתְחַזֵּק *Abner fuit fortificans ſe*, 2. *Sam.* 3. *v.* 6. *hoc eſt*, confortavit, confirmavit ſe,

מַמְרִים הֱיִתֶם *Rebellantes fuiſtis*, *Deuter.* 9. *v.* 7. *hoc eſt*, rebellaſtis.

וָאֱהִי צָם וּמִתְפַּלֵּל *Et fui jejunans & orans*, *Neh.* 1. 4. *hoc eſt*, jejunavi, & oravi.

וַיְהִי דָוִד עֹשֶׂה מִשְׁפָּט *Eratq; David exercens judicium*, 2. *Sam.* 8. 15. *hoc eſt*, exercebat.

וַיִּהְיוּ מַעֲלִים עֹלוֹת *Et fuerunt offerentes holocauſta*, 2. *Paral.* 24. *v.* 14. *hoc eſt*, obtulerunt.

וַיִּהְיוּ עֹשִׂים *Erantq; facientes*, 2. *Reg.* 17. *v.* 29. *hoc eſt*, faciebant.

וִיהִי מַבְדִּיל *Et eſto dividens*, *Gen.* 1. 6. *hoc eſt*, dividat.

Genus hoc loquendi Græcis ſimiliter tritiſſimum eſt: ut, *σοὶ μὲν ταῦτα δοκοῦντ' ἐστὶν, ἐμοὶ δὲ τάδε*, *Tibi qui-*

עֲשִׂתַנִי pro עָשִׂיתִי לִי *Feci mihi, Ezech. 29. v. 3.*
הֲשִׁיבֵנִי pro הֵשִׁיב לִי *Respondeat mihi, Gen. 37. v. 14.*
תִּמְלָאֵמוֹ pro תִּמָּלֵא מֵהֶם *Implebitur ex eis, Exod. 15. v. 9.*
דַּבְּרוֹ pro דַּבֵּר עִמּוֹ *Loqui cum eo, Genes. 37. v. 4.*
יְצָאֻנִי pro יָצְאוּ מִמֶּנִּי *Egressi sunt ex me, Jer. 10. v. 20.*
יִזְעָקוּךָ pro יִזְעֲקוּ אֵלֶיךָ *Clamabunt ad te, Neh. 9. v. 28.*
יְגֻרְךָ pro יָגוּר עִמְּךָ *Commorabitur tecum, Psal. 5. v. 5.*
הַיְחָבְרְךָ pro הֲיִחָבֵר עִמְּךָ *An consociabitur tecum, Ps. 94. 20.*
תִּזְנִים pro תִּזְנִי עִמָּם *Scortata es cum eis, Ezech. 16. v. 28.*
יֹאמְרוּךָ pro יֹאמְרוּ בְךָ *Loquuntur contra te*, hoc est, *obloquuntur tibi, Psal. 139. 20.*
יִלְוֶנּוּ pro יִלְוֶה עָלָיו *Adhæret ei, Eccles. 8. 15.*
תִנָּשֵׁנִי pro תִנָּשֶׁה מִמֶּנִּי *Oblivioni traderis à me, Jesa. 44. 1.*
קְדַשְׁתִּיךָ pro קָדַשְׁתִּי מִמְּךָ *Sanctior sum te, Jesa. 65. 5.*
חֹנָךְ pro חֹנֶה עָלֶיךָ *Castra habentis contra te, Psal. 53. 6.*
יְכָלְתִּיו pro יָכֹלְתִּי מִמֶּנּוּ *Valui præ ipso, Psal. 13. 5.*
יְשֻׂשׂוּם pro יָשֻׂשׂוּ בָם vel יָשֻׂשׂוּ עֲלֵיהֶם *Lætabuntur de eis, Jesa. 35. v. 1.* Aben Esra vult מ esse loco paragogici Nun, pro יְשֻׂשׂוּן.
חֲזַקְתַּנִי pro חָזַקְתָּ מִמֶּנִּי *Fortior fuisti me, Jerem. 20. v. 7. & similia.*
לְעָמְדָהּ pro לַעֲמֹד בָּהּ *Ut staret in eo,* Ezech. 17. 14.

Huc refert Aben Esra; שׁוּבֵנוּ pro שׁוּב אֵלֵינוּ *Revertere ad nos, Psal. 85. 5.*

Hæc & quæ sunt alia plura, monet Kimchi in Michlol fol. 34. diligenter ex usu observanda & notanda esse, neque quælibet promiscuè Verba ad hanc Syntaxin trahenda. Solet quidem lingua Hebræa hoc modo sæpè concisè loqui & sermonem contrahere, quando sensus nihilominus manifestus manet: at cautè prospiciendum ne sermo fiat durus, aut dubius, neq; vis aliqua sententiæ inferatur, ut lingua nitorem ac elegentiam suam retineat.

CA-

v. 28. Sub media gutturali est etiam Kametz loco Chatephpathach; יְבְעָלוּךְ *Mariti fiunt tibi*, *Jesa.* 62. 5. יִסְחָבוּם *Raptaverint eos*, *Jer.* 49. 20. יִשְׁחָטוּם *Jugularunt eos*, 2. *Reg.* 10. *v.* 14. וַיְגָרְשׁוּם *Et abegerunt eas*, *Exod.* 2. 17. cum Affixo masculino loco ן, pro וַיְגָרְשׁוּן, quomodo confusum fuisset Affixum cum ן paragogico.

Defectiva secundâ; יְבָזּוּם *Prædabuntur eos*, *Soph.* 2. 9.

Quiescentia secundâ; תְּשִׁיתֵמוֹ *Pones eos*, *Psal.* 21. 13.

Quiescentia tertiâ א in medio cum Kametz in Kal; יִמְצָאֻהוּ *Invenient eum*, *Job.* 20. *v.* 8. יִקְרָאֻנְנִי *Invocabunt me*, *Prov.* 1. 28.

Quiescentia tertiâ ה : יְכַסְיֻמוּ *Operuerunt ipsos*, *Exod.* 15. *v.* 5. ubi מוּ pro מוֹ : וַיִּבְזֻהוּ *Et despexerunt eum*, 1. *Sam.* 10. *v.* 27. יִרְאוּנִי *Videbunt me*, *Psal.* 119. *v.* 74. תַּעֲנֻהוּ *Respondebitis ei*, *Jesa.* 36. *v.* 21.

תִּפְקֹדְנָה *Visitabunt illæ.*

Adjunguntur Affixa sub forma præcedentis vocis תִּפְקְדוּ & discrimen personarum ex sensu petendum est: ut, וְאַמְהֹתַי לְזָר תַּחְשְׁבֻנִי *Et ancillæ meæ alienum reputant me*, *Job.* 19. *v.* 15. Et ex Quiescentibus primâ Joth ex Hiphil; וּמְשֻׁבוֹתַיִךְ תּוֹכִחֻךְ *Et aversiones tuæ corripiant te*, *Jerem.* 2. *v.* 19. in quibus Kibbutz est loco Schurek.

Denique hæc Syntaxis sæpè contractam & ellipticam locutionem efficit, ita ut Pronomen Affixum per Dativum separatum, aut Accusativum vel Ablativum cum Præpositione, explicandum sit: ut,

בִּשְּׁלָם pro בִּשֵּׁל לָהֶם *Coxit eis*, 1. *Reg.* 19. *v.* 21.
נְתַתָּנִי pro נָתַתָּ לִי *Dedisti mihi*, *Jos.* 15. *v.* 19.
אַגִּידֶנּוּ pro אַגִּיד לוֹ *Indicabo illi*, *Job.* 31. *v.* 37.
יְבוֹאֶנּוּ pro יָבוֹא לוֹ *Obvenient illi*, *Job.* 15. 21.
יְשַׁלֶּמְךָ pro יְשַׁלֵּם לְךָ *Rependat tibi*, 1. *Sam.* 24. *v.* 20.

עשׂתני

14. *v.* 15. וְאֶעֶשְׂךָ *Et faciam te, Gen.* 12. *v.* 2. אֶעֱנֵם *Respondebo eis, Jesa.* 41. *v.* 17. תִּרְאַנִי *Vidit me, Num.* 22. *v.* 33. cum Pathach loco Tzere, ut antè: נִינָם *Vim inferamus eis, Psal.* 74. *v.* 8. pro נִינֶה אוֹתָם. Sic, וַנִּירָם *Jaculis confecimus eos, Numer.* 21. *v.* 30. estque Kametz in fine loco Tzere, ut paulò antè notatum. Quædam habent Dagesch euphonicum; וָאֶכְּרֶהָ *Et comparavi eam, Hos.* 3. *v.* 2. יִקְּרְךָ *Obveniet tibi,* 1. *Sam.* 28. 10. Specialis anomaliæ sunt; אַפְאֵיהֶם *In angulos profligabo eos, Deut.* 32. 26. pro אַפְאֵם sicut dicitur אֲרָאֵם *Jerem.* 18. 17. יֶאֱתָיֵנִי *Obvenit mihi, Job.* 3. 25. in quibus He in Jod commutatum est: אֲכֶלְךָ *Consumam te, Exod.* 33. 3. pro אֲכַלְךָ inquit R. David in lib. Radicum.

תִּפְקְדִי *Visitabis tu fœm.*

Syntaxis est, ut in Imperativi fœminina. Hinc ex Quiescentibus tertiâ ה: תִּזְנִים *Scortata es cum eis, Ezech.* 16. *v.* 28. pro תִּזְנִי עִמָּם, ut mox infrà declarabitur.

יִפְקְדוּ *Visitabunt illi.*

eos	יִפְקְדוּם	eum	יִפְקְדוּהוּ
eas	יִפְקְדוּן	eam	יִפְקְדוּהָ
vos m.	יִפְקְדוּכֶם	te m.	יִפְקְדוּךָ
vos f.	יִפְקְדוּכֶן	te f.	יִפְקְדוּךְ
nos c.	יִפְקְדוּנוּ	me c.	יִפְקְדוּנִי

Eadem est ratio personæ תִּפְקְדוּ, omissis tantùm Affixis secundæ personæ.

Speciale est; יִלְכְּדֻנוֹ *Capient eum, Proverb.* 5. *v.* 22. pro יִלְכְּדֻהוּ quomodo legitur 2. Par. 22. *ỷ.* 9. Post נ paragogicum Affixum hîc sæpè jungitur, & sic fit Nun in his formis epentheticum: ut, יַעַבְרֻנְהוּ *Transgrediuntur illud, Jerem.* 5. 22. יִמְצָאוּנְהָ *Invenient eam, Jer.* 2. *v.* 24. יְשַׁבְּחוּנְךָ *Laudabunt te, Psal.* 63. 4. יְשַׁחֲרֻנְנִי *Manè quærent me, Prov.* 1. *v.* 28.

יְגוֹרֵם *Concidet eos*, *Prov.* 21. v.7. ubi Cholem est loco Dages: וַיְהֻמֵּם *Et contrivit eos*, *Jos.* 10. v. 10. יְחָנֵּנוּ *Gratiam faciet nobis*, *Psal.*67. v. 2. Discrepat, יְחָנְךָ *Miserebitur tui*, *Jesa.* 30. v. 19. pro יְחָנְךָ vel יְחָנֶּךָ vocalibus transpositis: Ex Pihel; תְּסוֹבְבֵנִי *Circumdabis me*, *Ps.* 32. 7. Ex Hiphil, יְסִבֵּנִי *Circumduxit me*: *Ezech.* 47. v. 2. Dagesch forte aliquando resolvitur in Chirek longum: ut, יְחִיתַן *Terrefaciet eas*, *Habac.*2.17.pro יְחִתַּן à חָתַת Pathach est pro Tzere propter pausam: Sic, אֲרִיקֵם *Evacuabo eos*, *Psal.* 18. 43. pro אֲרִקֵּם. Sic fortè esse possit נְקִיצֶנָּה Succidamus, exscindamus eam, Jesa. 7. 6. pro נְקִצֶּנָּה à קָצַץ.

Quiescentia primâ ׳ : וְאֵדָעֲךָ *Et cognoscam te*, *Exod.* 33. v. 13. יֵדָעֶנּוּ *Cognoscet illud*, *Jer.* 17. v. 9. Ex Hiphil; אוֹדִיעֲךָ *Notum faciam tibi*, *Psal.* 32. v. 5. אוֹדִיעֵם *Scire faciam eos*, *Jerem.* 16. v. 21. Irregulare est, יְעִידֵנִי pro יְעִדֵנִי quod bis sic reperitur, ut paulò antè positum: וַיּוֹשִׁיבֵנִי *Et collocavit me*, 1. *Reg.* 2.24. cum ׳ ante Affixum redundante. Similia cum Pathach paulò antè notata sunt.

Quiescentia secundâ; תְּצוּדֵנִי *Venaris me*, *Job.* 10. 16. יְגוּדֶנּוּ Vide antè in Defectivis secundâ. Pihel; יְרוֹמְמֵנִי *Exaltabit me*, *Psalm.* 27.5. אֲרוֹמִמְךָ *Exaltabo te*, *Jesa.* 25.1. cum Chirek loco Sægol. Hiphil; הֲרִימָהּ *Erexit eam*, *Genes.* 31. 45. וַתְּנִיקֵהוּ *Et lactavit eum*, *Exod.* 2. 9. יְשִׂימָם *Ponet eas*, *Deut.* 7. 15. cum Kametz loco Tzere, cui simile fuit paulò antè. At, אֲמִילַם *Excidi eos*, *Psal.* 118. 10. cum Pathach loco Tzere vel Kametz, ut paulò antè.

Quiescentia tertiâ א Kametz retinent; יִמְצָאָהּ *Inveniet eam*, *Gen.* 16. 7. יִמְצָאֲךָ *Inveniat te*, 1. *Reg.* 18. 2. Discrepat, יִקְרְאוֹ *Vocabit eum*, *Jerem.* 23. 6. quod est ad formam analogorum.

Quiescentia tertiâ ה : אֶרְאֶנּוּ *Videbo eum*, *Num.* 23. v. 9. & תִּרְאֵהוּ *Vidit illum*, *Exod.* 2. v. 6. אֶעֱנְךָ *Respondebo tibi*, *Job.* 14. v.

Quandoque ex forma Præteriti eſt ֵנִי pro ַנִי & ֵנוּ pro ָנוּ & ֵם pro ָם: ut, יֶאֱהָבֵנִי *Diliget me, Geneſ.* 29. 32. תַּדְבִּקֵנִי *Apprehendat me, Geneſ.* 19. *v.* 19. יַבְדִּלֵנִי *Diſcrevit me, Jeſa.* 56. *v.* 3. יַשְׂבִּעֵנִי *Saturabit me, Job.* 19. *v.* 19. תְּבַעֲתַנִּי *Terreat me, Job.* 9. 34. cum Dageſch euphonico, ubi etiam quædam exemplaria habent Kametz ſub ת propter pauſam, ſed in Venetis magnis eſt Pathach: יַכִּירָנוּ *Agnoſcit nos, Eſa.* 63. 16. יַלְבִּשֵׁם *Induet illas, Exod.* 29. *v.* 20. יְשִׂימֵם *Imponet eos, Deuter.* 7. *v.* 15. quod eſt ex Quieſcentibus ſecundâ.

נ Epentheticum ante Affixum; אֶתְּקֶנְךָ *Evellam te, Jer.* 22. *v.* 24. יְבָרְכֶנְהוּ *Benedicet ei, Pſal.* 72. *v.* 15. יְסוֹבְבֶנְהוּ *Circumduxit eum, Deut.* 32. 10. יְכַבְּדָנְנִי *Honorabit me, Pſal.* 50. *v.* 23. Alibi pro priori נ, adhibetur Dageſch; תְּבַעֲתַנִּי *Job.* 7. *v.* 14. & 9. *v.* 34. vide etiam mox in plurali.

י Paragogicum; אֶזְכְּרֵכִי *Meminero tui, Pſal.* 137. *v.* 6. pro אֶזְכְּרֵךְ.

א Epentheticum; אֶמְאָסְאךָ *Spernam te, Hoſ.* 4. 6.

ֶנִי pro ֵנִי: יוֹעִדֶנִי *Conteſtetur mecum, Jerem.* 49. *v.* 19. & 50. 44. pro יוֹעִידֵנִי ut legitur Job. 9. 19. Talia etiam ſunt; הִנְנִי *Ecce me, Geneſ.* 22. 7. עוֹדֶנִּי חָי *Adhuc me vivente:* 1. *Sam.* 20. 14. מִמֶּנִּי *A me.* Sic ֶנּוּ pro ֵנוּ: ut; הִנֶּנּוּ וְעָלִינוּ Ecce nos ut aſcendamus, Num. 14. 40. pro, הִנֵּנוּ. Sic, הִנֶּנּוּ עֲבָדִים לַאדֹנִי Ecce nos ſervos domini mei, Geneſ. 44. ℣. 16.

הִנֶּנּוּ לְךָ לַעֲבָדִים *Ecce nos tibi in ſervos*, Gen. 50. 18.

Defectiva primâ נ: אֶתְּנֵהוּ *Dabo eum, Pſal.* 89. *v.* 28. וְאֶתֶּנְךָ *Et dabo te, Jeſ.* 49. *v.* 8. תִּצְּרֶנּוּ *Cuſtodies eum, Pſ.* 12. 8.

Defectiva ſecundâ mutant Cholem in Kibbutz, vel Kametzchatuph, ſequente Dageſch forti; יְסֻבֶּנּוּ *Circumdabat eam, Jer.* 52. *v.* 21. יְגוּדֶנּוּ *Populabitur eum, Gen.* 49. ubi Schurek eſt loco Dages: יְשָׁדֵּם *Vaſtat eos, Proverb.* 11. 2.

יִדְּנֵם

*currerit tibi, Genes.*32.*v.* 7. ubi Kametz longum est, ut adjunctum Metheg ostendit. Cum Scheva composito sub litera non gutturali; יֶהְדָּפֶנּוּ *Depulerit eum*, Numer. 35. *℣.* 20. Sic Job. 18. 18. Specialis anomaliæ est; תָעָבְדֵם *Colito ea*, *Exod.* 20. 5. pro תַעַבְדֵם ut alibi dicitur, יַעַבְרֵם 2. *Par.* 33. *v.* 22. Affixum ךָ sæpè post Sægol assumit Dagesch euphonicum: ut, אֲקַבְּצֶךָּ *Colligam te*, Esa. 43. 5. יַעְזְרֶךָּ Adjuvabit te, Esa. 44. 2.

Pathach ultimæ syllabæ producitur in Kametz, ut in Imperativo: ut, אֶלְבָּשֶׁנָּה *Induam illam, Cant.*5.*v.*3. יִשְׁלָחֲךָ *Mittet te, Jer.*42. *v.* 5. Excipe, וָאֶנְעָלֵךְ *Et calceavi te, Ezech.* 16. *v.* 10. Anomalum est, אֲסָעֲרֵם *Procellabo eos*, *Zach.* 7. *v.* 14. pro אֲסַעֲרֵם ex forma Pihel, aut pro אֶסָּעֲרֵם ex forma Niphal, sic autem Affixum resolvendum esset per Præpositionem in alium casum, nempe, אֶסָּעֵר עִמָּם *Procellosum me exhibebo cum eis.* Irregularis scriptionis est; וַיֶּאֱהָבֵו quod legitur וַיֶּאֱהָבֵהוּ 1. *Sam.*18. 1. In Pihel Tzere ultimæ syllabæ corripitur in Scheva, & ante ךָ, כֶם, כֶן in Sægol: ut, תְּחַבְּקֵנִי *Amplexabitur me, Cant.* 2. *v.* 6. יְזַמֶּרְךָ *Psallet tibi*, *Psal.* 30. *v.* 13. At si ante Affixum sit Sægol, tum mutatur, ut aliàs, in Scheva: ut, אֲזַמְּרֶךָּ *Psallam tibi*, *Psal.*138. *v.* 1. Cum נ epenthetico; יְבָרֲכֶנְהוּ *Benedicet ei, Psal.* 72. *v.* 15. At, וַנְּשַׁלֵּחֲךָ *Et dimisimus te, Gen.* 26. *v.*29. ubi Tzere manet, quia sequens Scheva mobile factum. Contractum est; אֲחַטֶּנָּה *Luebam illud*, *Gen.* 31. *v.* 39. pro אֲחַטְּאֶנָּה. Ex Pyhal est anomaliæ specialis; הַיְחָבְרְךָ *An consociaretur tibi*, *Psal.* 34. *v.* 20. pro יְחֻבַּרְךָ, quod est, pro יְחֻבַּר עִמָּךְ *Consociaretur tecum*, ut est in fine hujus capitis. In Hiphil Affixa junguntur formæ cum Chirek: ut, יַשְׁכִּיבֵהוּ *Jacére fecit eum*, 1. *Reg.* 17. *v.* 19. At, יַעְשְׁרֶנּוּ *Ditabit eum*, 1. *Sam.* 17. *v.* 25. תַּעְשְׁרֶנָּה *Ditabis eam*, *Ps.* 65. 10. sunt ex ea forma, quæ etiam notata ad Participium præsens & Futurum Hiphil lib. 1. cap. 17. Quan-

Amos 5. 4. עִזְבוּהָ *Linquite eam*, *Jer.* 51. 9. Et aliter; שְׁמָעוּנִי *Audite me*, *Gen.* 28. 8. שְׁאָלוּנִי *Interrogate me*, *Jesa.* 45. *v.* 11. A` נָשָׂא hîc est, שָׂאוּנִי *Tollite me*, *Jon.* 1. *v.* 12. primâ radicali abjectâ. Ex Quiescentibus tertiâ א, קְרָאֻהוּ *Invocate eum*, *Jesa.* 55. 6. Ex Defectivis secundâ; סָלּוּהָ *Elevate eam*, *Jer.* 50. 26. חָנֻּנִי *Miseremini mei*, *Job.* 19. 21. à quo & חָנּוּנוּ, Jud. 21. 22.

פְּקוֹדְנָה *Visitate vos fœm.*

Regit Pronomina separata. Kimchi tamen dicit, posse adjungi Affixa in forma præcedentis masculinæ. Neque id malè. Nam sic fit in fœmin. plurali Futuri, quæ huic respondet.

FUTURUM.

יִפְקוֹד *Visitabit ille.*

eos	יִפְקְדֵם	eum,	יִפְקְדוֹ / יִפְקְדֵהוּ / יִפְקְדֶנּוּ	3. perſ.
eas	יִפְקְדֵן	eam,	יִפְקְדָהּ / יִפְקְדֶהָ / יִפְקְדֶנָּה	3. perſ.
vos m.	יִפְקָדְכֶם	te m.	יִפְקָדְךָ	2. perſ.
vos f.	יִפְקָדְכֶן	te f.	יִפְקְדֵךְ	2. perſ.
nos c.	יִפְקְדֵנוּ	me c.	יִפְקְדֵנִי	1. perſ.

Reliquis singularibus & primæ plurali eodem modo Affixa junguntur, omissis Affixis similium personarum. Cholem ultimæ syllabæ corripitur in Scheva, exceptis ךָ, כֶם, כֶן, ante quæ si sit Scheva, tum Cholem mutatur in Kametzchatuph: ut, וַיִּרְדְּפֵהוּ *Et persequetur eum*, *Jud.* 9. *v.* 40. יִרְדְּפוֹ *Persequetur eum*, *Hos.* 8. *v.* 3. יַעַצָרְכָה *Ne intercludat te*, 1. *Reg.* 18. 44. Excipe, יִפְגָּשְׁךָ *Occurrerit*

Ex Defectivis primâ נ , תְּנָהוּ *Da eam*, 1. *Paral.* 21. 22. תְּנֵם *Da eos*, *Nehem*.4.*v*.4. תְּנֶנָּה *Da illum*, 1. *Sam*.21.9. שָׂאֵהוּ *Porta eum*, *Num*. 11. *v*. 12. Sic à לָקַח est קָחֶנּוּ *Accipe eum*, 1. *Sam*. 20. *v*. 12. Pathach ſcilicet in Kametz producto, ut antè dictum. Plura fortè ex hac forma defecta non extant, ad quæ ſi quis ſimilia formare velit, cautè id faciendum. Non enim cuique Verbo formam defectivam uſus loquendi attribuit. Ex Hiphil; הַדִּיחֵמוֹ *Depelle iſtos*, *Pſalm*. 5. *v*. 11.

Defectiva ſecundâ; חֻקָּהּ *Exara ipſum*, *Jeſa*.30. *v*.8. Et cum Kametzchatuph; חָנֵּנִי *Gratioſus eſto mihi*, *Pſal*. 6. 3.

Quieſcentia primâ י ex Terminatione Pathach, mutant illud in Kametz: ut, דָּעֵהוּ *Cognoſce eum*, *Prov*. 3. *v*. 6. Ex Hiphil; הוֹרִידֵמוֹ *Dejice eos*, *Pſal*. 59. 12.

Quieſcentia ſecundâ, in Kal nihil mutant: ut, שׁוּבֵינוּ *Reduc nos*, *Pſal*. 85. *v*. 5. cum י abundante. Exempla autem rara, quia ſignificatio tranſitiva rara eſt. Hiphil; הֲקִימֵנִי *Exſuſcita me*, *Pſal*. 41. *v*. 11. שִׂימָהּ *Pone illud*, *Deut*. 31. 19.

Quieſcentia tertiâ א, nihil mutant: ut, קְרָאֶנָּה *Lege illud*, *Jer*. 36. 15.

Quieſcentia tertiâ ה : נְחֵנִי *Deduc me*, *Pſal*. 5. *v*. 9. עֲנֵנוּ *Exaudi nos*, 1. *Reg*. 18. *v*. 26. Hiphil; הַעֲלֵהוּ *Offer illud*, *Geneſ*. 22. 2. הַכֵּינִי *Percute me*, 1. *Reg*.20. 35. cum י redundante in medio.

פִּקְדִי *Viſita tu fœm.*

Nihil in ipſa forma mutatur: ut, פִּקְדִיהוּ *Viſita ipſum*, *&c.* Hinc irregulare, ex Hiphil Quieſcentium primâ י : הֵינִקִהוּ *Lactato eum*, *Exod*.2.9. pro הֵינִיקִיהוּ.

פִּקְדוּ *Viſitate vos viri.*

Neque hæc vox mutatur: ut, דִּרְשׁוּנִי *Quærite me*,

בְּהִנָּשְׂאָם *Quum elevarentur ipsa*, *Ezech.* 1. *v.* 21. בְּהִוָּסְדָם *In consultando ipsos*, *Psalm.* 31. 14. הִוָּסְדָהּ *Fundari eam*, *Exod.* 9. *vers.* 18. בְּהִמֹּלוֹ *Quum circumcideretur ipse*, *Genes.* 17. *v.* 25. יַעַן הִזָּכֶרְכֶם *Propter recordari vos*, hoc est, *Quia in memoria estis vel versamini*, *Ezech.* 21. *v.* 24. בְּהִזָּרוֹתֵיכֶם *Quum dispersi fueritis vos*, *Ezech.* 6. 18.

IMPERATIVUS.

פְּקוֹד *Visita tu vir.*

Cholem se habet, ut in Infinitivo: eadem etiam adjunguntur Affixa quæ Infinito, & eodem quoque modo, exceptis Affixis secundæ personæ: Affixum autem ם hîc est præcedente Tzere, & sæpè pro eo est מוֹ: כָּתְבֵם *Scribe ea*, *Proverb.* 3. *v.* 3. כָּתְבָהּ *Scribe eam*, *Jesa.* 30. *v.* 8. At, נִצְּרֶהָ *Custodi illam*, *Prov.* 4. *v.* 13. cum Chirek loco Kametzchatuph, & Dages euphonico. Ex Pihel; לַמְּדָהּ *Doce illud*, *Deut.* 31. 19. Kimchi notat in Michlol, formam פָּקְדוֹ in sacris literis quidem non reperiri posse, tamen hîc usurpari ex analogia Infiniti, ubi satis usitata. Rabbi Jehuda, primus Grammaticus, probavit eam exemplo קָבְנוֹ *Exsecrare eum*, *Numer.* 23. *v.* 13. deducens id à קָבַן, ut notat Aben Esra. Dissentit Kimchi, dicens קָבַן nullam esse Radicem, sed vocis istius thema esse קָבַב & Nun esse epentheticum, ut in יֶשְׁנוֹ *Est ipse*, *Esth.* 3. *v.* 8. & 1. *Sam.* 14. *v.* 39. & יִלְכְּדֻנוֹ *Capient ipsum*, *Prov.* 5. 22. & in aliis plurimis, quorum quædam in Futuro occurrent.

Terminatio Pathach mutatur in Kametz: ut, שְׁמָעֵנִי *Audi me*, *Genes.* 23. *v.* 11. שְׁמָעֶנָּה *Audi illud*, *Job.* 5. 27. אֱהָבֶהָ *Dilige eam*, Prov. 4. 6. pro אֱהָבְנָה Pihel; שַׂמְּחֵנוּ *Lætifica nos*, *Psalm.* 90. *v.* 15. Hiphil; הַשְׁמִיעֵנִי *Audire fac me*, *Psal.* 143. *v.* 8. הַשְׁלִיכֵהוּ *Projice eam*, *Exod.* 4. *v.* 23.

Ex De-

timæ editionis habet Chatephpathach, ſed in Comment. nihil de eo monet. A` נָשָׂא hic eſt שְׂאֵתוֹ *Ferre illud, Deut.* 14. 24. A` יָצָא eſt בְּצֵאתוֹ *Quum egredietur ipſe, Exo.* 28. *v.* 35. בְּצֵאתְכֶם *Egredientibus vobis, Deut.* 23. 4. ex contractis ipſorum Infinitivis. A` יָרֵא ex Pihel, לְיָרְאֵנִי *Ad timorem incutiendum mihi*, Nehem. 6. 19. Cum בּוֹא varia ſunt Affixa; כְּבֹאֲכֶם *Quum ingreſſi fueritis*, 1. *Sam.* 9. *v.* 13. בְּבֹאָן *Quando veniebant, Gen.* 30. 38. & inde cum ה paragogico, כְּבֹאָנָה *Quum veniſſent ipſæ, Ruth.* 1. *v.* 19. *&c.* Hiphil; בַּהֲבִיאִי *Quum introduxero ego, Ezech.* 20. 42. לַהֲבִיאֲךָ *Ad introducendum te, Exod.* 23. 20. Speciale eſt; לְהוֹצִיאָנוּ *Ad educendum nos, Exod.* 14. 11. cum Kametz loco Tzere, ut rectè obſervavit Aben Eſra. Simile fuit ſuprà in Participio.

Quieſcentia tertiâ ה ad terminationem וֹת propriè Affixa accipiunt: בִּבְנוֹתְכֶם *In exſtruendo vos, Joſ.* 22. *v.* 16. & cum epenthetico Jod, ut in Nominibus fœmininis pluralibus fieri ſolet; בִּבְנוֹתַיִךְ *In ædificando te, Ezech.* 16. *v.* 31. כִּרְאוֹתוֹ *Juxta videre ipſum, cùm vidiſſet ipſe, Jud.* 11. 35. At, עֲשׂהוּ *Facere eum, Exod.* 18. *v.* 18. & לַעֲשׂוֹתוֹ *Exod.* 12. 48. רְאוֹתְךָ *Videre te, Exod.* 10. *v.* 28. Ex Pihel; לְרַמּוֹתַנִי *Ad decipiendum me*, 1. *Paral.* 12. *v.* 17. cum Pathach loco Tzere. Ex Hiphil; לַנְחוֹתָם *Ad deducendum eos, Exod.* 13. 21. כַּנְּלוֹתְךָ *Secundum abſolvere te, Jeſa.* 33. *v.* 1. pro כְּהַנְ per contractionem, quæ literæ characteriſticæ ה ſæpiuſculè accidit, ut ampliùs declarabitur in Syntaxi Præpoſitionum: כ etiam præter morem habet Dageſch euphonicum.

Infinitum paſſivum Niphal; בְּהִנָּבְאוֹ *In prophetando ipſum, Zachar.* 13. *v.* 3. & בְּהִנָּבְאוֹתוֹ Zach. 13. 4. quod tamen alii volunt eſſe ex Hithpahel, per ſyncopam ת. מִיּוֹם הִבָּרְאֲךָ *A die creari te, Ezech.* 28. *v.* 15. בְּיוֹם הֵעָשׂוֹתוֹ *In die fieri illud, Ezech.* 43. *v.* 18. ה cum Sægol loco Tzere;

ciente Mappik; הָשַּׁמָּה *Desolari eam, 2.Par.36.21.* בְּהָשַּׁמָּה, *Levit. 26. v. 43.*

Quiescentia primâ י, sequuntur formam Nominum cum duplici Sægol: בְּלִדְתָּהּ *In pariendo ipsam, Gen.35.v.16.* עֵת לִדְתָּנָה *Tempus pariendi ipsas, Job. 39. 2.* cum ה paragogico post נ, cui & aliud simile mox infrà. Et cum Sægol, לֶכְתּוֹ *Ambulare ipsum, 1. Reg. 16. 31.* & sic semper hoc Verbum. Propter gutturalem cum Pathach; לְדַעְתּוֹ *Ut sciat ipse, Jesa. 7. 15.* Niphal; הִוָּסְדָהּ *Fundari eam, Exod. 9. v. 18.* cum defectu Mappik.

Quiescentia secundâ, in Kal nihil mutant, & sæpè euphoniæ causâ convertunt Schurek in Kibbutz: ut, בְּנֻסָם *In fugiendo ipsos, Jos. 10. 11.* בְּקֻמָהּ *In surgendo ipsam, Genes. 19. 33.* בְּשׂוּרִי *In discedendo me, Hos. 9. 12.* בְּשׂוּמוֹ *In ponere ipsum, Prov. 8. 29.* בְּנֻחֹה *Quiescente ipso, Numer. 10. 36.* In Hiphil semper usurpatur forma cum Chirek in medio, ut & cum præfixis Præpositionibus: ut, בַּהֲכִינוֹ *In aptare ipsum, Proverb. 8. v. 27.* עַד הֲנִיחִי *Donec fecero ego ut quiescat, Ezech. 24. 13.* לְהַפְרְכֶם *Ut irritum faciatis vos, Lev. 26. v. 15.* pro לְהָפִירְכֶם, ad faciliorem & expeditiorem pronunciationem.

Quiescentia tertiâ א: בְּקָרְאִי *In clamando me, Psal. 4. 2.* At, בְּחֶטְאָהּ *In peccare ipsam, Num. 15. 27.* est ex forma חֲטָא Kametz mutato in Scheva, unde prius transit in Sægol. Item, בְּמֹצַאֲכֶם *In invenire vos, Gen. 32. 19.* cum Cholem præter morem, & pathach, propter sequens Chatephpathach. Speciale est, & extra omnem rationem; מַחֲאֲךָ *Plaudere te, Ezech. 25. v. 6.* pro מְחָאֲךָ vel מַחְאֲךָ, ut ibidem sequitur רַקְעֲךָ. Primum Chatephpathach omninò pravum videtur, cùm duplex Scheva mobile se consequi nunquam possit. Santes in Thesauro suo habet Pathach & rectè. Kimchi in libro Radicum ultimæ

In Hiphil semper Affixum adjungitur formæ cum Chirek; בְּיוֹם הַקְרִיבוֹ *In die offerre ipsum, Lev.* 7.16. בְּהַקְרִיבְכֶם *Offerentibus vobis, Num.* 28.26. לְהַעֲצִבָה *Jer.* 44. *v.*19. cum defectu Mappik.

Junguntur quoque Affixa formæ paragogicæ Infinitivi, & tunc mutatur ה in ת, ut in Nominibus fœmininis: ut, בְּקָרְבָתָם *Accedentibus ipsis*, pro בְּקָרְבָם *Exo.*40. *v.*32. Sic, כְּשָׁמְעָתוֹ *Secundum audire ipsum, Jesa.* 30. *v.*19. בְּאַהֲבָתוֹ אֹתָהּ *In amare ipsum eam, Gen.* 29. *v.* 20. עַד־חֻמְצָתוֹ *Usq; ad fermentari eam, Hoseæ* 7. *v.* 4. מִיִּרְאָתוֹ *Propter timere ipsum,* 2. *Sam.* 3. *v.* 11. Ex Pihel, בְּצַדֶּקְתֵּךְ *In justificando te, Ezech.* 16. *v.* 52.

Defectiva primâ נ, mutantur ut Nomina cum duplici Sægol: ut, עַד־גִּשְׁתּוֹ *Ad accedere ipsum, Genes.* 33. *v.* 3. בְּגִשְׁתָּם *Accedentibus ipsis, Exod.* 28. *v.* 43. Plura in hac forma Infinitivi cum Affixis non extant, sed pleraq; analogiam sequuntur. A תֵּת est תִּתִּי &c. Hiphil, עַד־הַגִּיעֵנוּ *Usq; ad pervenire nos,* 1. *Sam.* 14. *v.* 9.

Defectiva secundâ mutant Cholem in Kibbutz, sequente Dagesch forti; עַד־תֻּמִּי *Usq; ad consumere me, Jerem.* 27. *v.* 8. כְּתֻמָּם *Cùm perfecta fuerint ipsa, Jesa.* 47. *v.*9. בְּחֻמָּם *Incalescentibus ipsis, Jer.* 51. 38. לְבָרָם *Ad declarandum eos, Eccles.* 3. *v.*18. ubi primum Kametz est longum loco ejecti Dages, ut quibusdam placet. Sic eliso Dagesch; בְּחֻקוֹ *In statuendo ipsum, Prov.* 8. *v.* 27. quod mox ℣. 29. dicitur בחוקו, quasi ex Quiescentibus secundâ. In Hiphil mutant Tzere in Chirek, sequente Dagesch forti: ut, וְזֶה הַחִלָּם *Et hoc est incipere eorum, Gen.* 11. 6. כַּהֲתִימְךָ *In absolvendo te, Jesa.* 33. 1. ubi Dagesch è מ excidit, aut forma mutuata ex Quiescentibus secundâ, qualis forma etiam in Futuro erit: בְּהִלּוֹ *Cùm lucere faceret ipse, Job.* 29. *v.* 3. ubi ה characteristicum elisum est, pro בְּהַהִלּוֹ. Defi-

quæ poſtea euphonia in Kametz longum mutavit, cujus causâ Metheg fuit adjectum. Sunt autem hæc exempla ſpecialia, ex quibus nulla regula facienda, quaſi Cholem vel Kametzchatuph etiam mutentur in Kametz longum.

Inter fœminina Affixa Kimchi ponit, פְּקָדֶנָּה פְּקָדֶהָ ſed exemplis nullis probat. Ex Pihel eſt; לְיַחֱמֶנָּה *Ad concipere eam, Geneſ.* 30. *v.* 41. ſcilicet, *pecudem*, quod videtur eſſe ad præcedentem formam. Sed Kimchi vult eſſe factum ex לְיַחְמֵן pro לְיַחְמָן *Ad incaleſcendum eas*, ſcil. *oves* (quomodo pluralia ibidem præcedunt,) Tzere loco Kametz poſito, ut antè fuit רֵדֵם pro רְדָם. Hoc modo erit paragogicum, & Dageſch euphoniæ causâ aſcitum, unde Tzere in Sægol correptum ſit.

Pathach in altera terminatione Infiniti פְּקַד tranſit in Scheva, propter quod antecedens Scheva vertitur in Chirek: ut, עַל־בִּקְעָם *Propter diſſindere ipſos, Amos* 1. *v.* 13. בְּפִתְחִי *Aperiente me, Ezech.* 37. *v.* 13. וְרַקְעֲךָ *Et plaudere te,* Ezech. 25. 6. Cum gutturali pro Chirek eſt Pathach vel Sægol: ut, לְפַעֲמוֹ *Agere eum, Jud.* 13. 25. בְּשַׁחֲטָם *In jugulando ipſos, Ezech.* 23. 39. Cum כֶם forma abſoluta Infinitivi manet; לַחֲנַנְכֶם *Gratiam facere vobis, Jeſa.* 30. 18. ex terminatione חָנַן.

In Pihel mutatur Tzere in Scheva, aut in Pathach vel Sægol, alio Scheva ſequente, ut in Præterito: ut, עַל־צַדְּקוֹ *Propter juſtificare ipſum, Job.* 32. *v.* 2. לְבַקֶּשְׁךָ *Ad quærendum te,* 1. *Reg.* 18. 10. לְרַחֶמְכֶם *Ad miſerendum veſtri, Jeſ.* 30. *v.* 18. לְשַׁחֶתְכֶם *Ad corrumpendum vos, Ezech.* 5. *v.* 16. Aliquando manet Tzere; ut, בְּשַׁלֵּחֲךָ *In dimittendo te, cùm dimiſeris*, Deut. 15. 18. Et cum Chirek; בְּפָרִשְׂכֶם *Expandentibus vobis, Jeſa.* 1. 15. Irregulare eſt, לְחֶנְנָהּ *Ad faciendum gratiam ei, Pſal.* 102. 14. pro לְחַנְנָהּ.

In Hi-

re poſſit א, pro שְׁאֶתְךָ ut dicitur מָאָסְכֶם quod mox ſequitur.

Si ſecunda ſit gutturalis, tum pro Scheva ponitur Chatephkametz: ut, בָּחֳרִי *Eligere me, Ezech.* 20. 5. כְּאָהֳבָם *Secundum amare ipſorum, Hoſ.* 9. 10. לְגָאָלֵךְ *Vendicare te, Ruth.* 3. *v.* 13. מָאָסְכֶם *Spernere vos, Jeſa.* 30. 12. מָאָסָם *Spernere eos, Amos* 2. 4. & alia ſimilia, in quibus Kimchi primum Kametz vult eſſe longum: nos dicimus eſſe Kametzchatuph ex lege gutturalium, ut cap. 4. lib. 1. declaratum. Sic; לְמָשְׁחֲךָ *Ad ungendum te*, 1. *Sam.* 15. 1. eſt ſicut, לְרָדְפְךָ *Ad perſequendum te*, 1. *Sam.* 25. *v.* 29. Pro Kametzchatuph eſt quandoque Kibbutz, ſunt enim vocales permutabiles: ut, בְּקֻצְרְךָ *In metendo te, Levit.* 23. 22. *Numer.* 15. *v.* 27.

Forma פָּקְדְךָ, פָּקְדְכֶם eſt à פָּקוֹד, Cholem in Kametzchatuph correpto. Atque ita differunt Verba à Nominibus formæ כָּבוֹד, quæ Cholem retinent; ut, כְּבוֹדְךָ, כְּבוֹדְכֶם. Sic Kimchi probat, הֲמָנְכֶם *Multiplicare vos, Ezech.* 5. *v.* 7. eſſe Verbum Infinitum, non autem à Nomine הָמוֹן, ut quidam volunt. Excipiuntur tria, quæ habent Kametz longum loco Kametzchatuph, ut adjunctum Metheg indicat; nempe, בְּיוֹם עֲמָדְךָ *In die ſtare te, Obad.* 11. מִיָּרְדִי־בוֹר *A deſcendere me in ſepulchrum; Pſalm.* 30. *v.* 4. רָדְפִי טוֹב *Perſequi me bonum, Pſal.* 38. *v.* 21. Prius citat Kimchi in Michlol fol. 38. absque Metheg, addens, in exemplaribus correctioribus legi cum Kametz lato & accentu. In reliquis duobus euphonia vel metrum produxit Kametz, propter ablatum accentum tonicum. Fieri tamen poteſt, ut olim lecta fuerint analogicè per Kametzchatuph, quod inſertum in ſcriptura ו indicare videtur: ſcribitur enim מיורדי & רודפי per metatheſin, pro רודפי, quod eſt pro רָדְפִי *Rodphi,*

INFINITIVUS.

פְּקֹד פְּקֹד *Visitare.*

eos	פָּקְדָם	eum	פָּקְדוֹ פָּקְדֵהוּ פָּקְדֶנּוּ	3. perſ.
eas	פָּקְדָן	eam	פָּקְדָהּ פָּקְדֶהָ פָּקְדֶנָּה	
vos m.	פָּקְדְכֶם פְּקָדְכֶם	te m.	פָּקְדְךָ פָּקֶדְךָ	2. perſ.
vos f.	פָּקְדְכֶן פְּקָדְכֶן	te f.	פָּקְדֵךְ	
nos c.	פָּקְדֵנוּ	me c.	פָּקְדִי פָּקְדֵנִי	1. perſ.

Terminatio Cholem corripitur in Kametzchatuph, & transfertur ad primam radicalem, & ejus Scheva ad ſecundam: ut, בְּבָרְחוֹ *Cùm fugeret ipſe*, *Pſal.* 3. *v.* 1. בְּקָצְרְךָ *In metendo te*, *Levit.* 23. *v.* 22. לְעָבְרְךָ *Ut tranſeas tu*, *Deut.* 29. *v.* 12. בְּאָמְרִי *Dum dico ego*, *Ezech.* 3. *v.* 18. עָזְבָהּ *Deſeri eam*, 2. *Reg.* 8. *v.* 6. cum defectu Mappik. Duo retinent Cholem facilioris & commodioris pronunciationis causâ; יַעַן בּוֹשַׁסְכֶם *Propter conculcare vos*, *Amos* 5. *v.* 11. pro בָּשְׁסְכֶם vel בְּשָׁסְכֶם: alterum; בְּמֹצַאֲכֶם *In inveniendo vos*, *Geneſ.* 32. *verſ.* 19. Specialis anomaliæ ſunt; כְּקָרָבְכֶם *Secundum accedere vos*, *Deut.* 20. *v.* 2. pro כְּקָרְבְכֶם, ut dicitur, בְּאָמָרְכֶם *In dicere vos*, *Mal.* 1. *v.* 7. vel בְּקָרְבְכֶם, ut dicitur, בְּעָבְרְכֶם *In tranſeundo vos*, *Deut.* 27. *v.* 4. Eſt autem ad formam eorum quæ mediam gutturalem habent, ut mox ſequitur. Sic אֲכָלְכֶם *Comedere vos*, Gen. 3. *ꝟ.* 5. אֲכָלְךָ Gen. 2. 17. quandoq; enim Kametzchatuph manet ſub ſecunda radicali. Item, בְּכָל שָׁאטְךָ *In toto depopulari tuo*, Ezech. 25. *ꝟ.* 6. ubi Kametz eſt, ut quieſcere poſſit

net: duplex Sægol sequitur formam Nominum מֶלֶךְ vel תִּפְאֶרֶת: ut, יוֹלַדְתֶּךָ *Pariens te*, Prov. 23.25. יוֹעֲצָתוֹ *Consulens ipsi*, 2. *Paral.* 22. 3. & sic deinceps. Contractum est; מְבַעִתֶּךָ *Perturbans te*, 1. *Sam.* 16. 15. pro מְבַעַתְתֶּךָ ex integra forma מְבַעֶתֶת. Chirek autem est loco Sægol vel Pathach euphoniæ causâ.

פֹּקְדִים *Visitantes illi.*

eos	פּוֹקְדֵיהֶם	eum	פּוֹקְדָיו
eas	פּוֹקְדֵיהֶן	eam	פּוֹקְדֶיהָ
vos m.	פּוֹקְדֵיכֶם	te m.	פּוֹקְדֶיךָ
vos f.	פּוֹקְדֵיכֶן	te f.	פּוֹקְדַיִךְ
nos c.	פּוֹקְדֵינוּ	me c.	פּוֹקְדַי

Sic; אֹכְלָיו *Comedentes eum*, *Jerem.* 2. v. 3. אוֹכְלֶיהָ *Comedentes illud*, *Eccl.* 5. 10. לֹחֲצֵיהֶם *Opprimentes eorum*, *Jud.* 2. 18.

Quiescentia secundâ; קָמֶיךָ *Adversantes tibi*, *Exod.* 15. 7.

Quiescentia tertiâ א : קֹרְאָיו *Invocantibus eũ*, *Ps.* 145. 18.

Quiescentia tertiâ ה : עֹשֵׂיהֶם *Facientes ea*, *Psal.* 111. 10. צֹפַיִךְ *Speculatorum tuorum*, *Jesa.* 52. v. 8. רֹאַי *Videntes me*, *Psal.* 31. 12. Ex Pihel; מְעַנַּיִךְ *Affligentes te*, *Soph.* 3. 19.

פֹּקְדוֹת *Visitantes illæ.*

Nihil hîc mutatur: ut, קֹרְאֹתַיִךְ *Accidentia tibi*, *Jes.* 51. v. 19. quod tamen est à קָרָה.

PARTICIPIUM PRÆTERITUM,

sive Pahul.

פָּקוּד *Visitatus.*

פְּקוּדוֹ & sic deinceps cum Affixis masculini Præsentis. Sic; גְלוּיו &c. Fœmininum פְּקוּדָה mutat ה in ת, ut Nomina fœminina. Pluralia imitantur præcedentem formam: ut, הֲרוּגָיו *Occisi ejus*, *Jesa.* 27. v. 7. קְרֻאֶיהָ *Invitati ejus*, *Prov.* 9. v. 18.

ſignificatum à Propheta in unius vocis formam contractum eſt לְקַצֵּר הַלָּשׁוֹן וּלְצַחוּתוֹ *ad brevitatem ſermonis & elegantiam ejus:* ה autem Verbi קָלָה mutatum eſt in ו mobile, ut ſæpè aliâs, quod niſi factum fuiſſet, non potuiſſet commodè animadverti ſignificatiõ ejus Verbi, ſcribit Kimchi in Commentariis: & in Michlol fol. 79. Vel ſimpliciùs poſſit reſolvi in קִלְלוּנִי *Maledixerunt mihi*, & מְקַלְלֵנִי *Maledicit mihi quiſq;* ut ſit forma compoſita ex Præterito & Participio ejusdem Verbi, cui ſimile vide cap. 55. ad Participium.

Quieſcentia ſecundâ retinent Kametz, ut in prima voce Præteriti, שָׂמֵחוּ, שָׂמוֹ &c. Ex Hiphil; מְעִירָם *Suſcito eos, Joel. 3. 7.*

Quieſcentia tertiâ א: מֹצְאִי *Inveniens me, Gen. 4. 14.* מֹצְאוֹ *Inveniens eum, Gen. 4. 15.* בּוֹרַאֲךָ *Creans te*, Eſa. 43. 1.

Quieſcentia tertiâ ה abjiciunt illud cum præcedente Sægol; עוֹנְךָ *Reſpondens tibi, Job. 5. v. 1.* הָעֹשׂוֹ *Qui fecit eum, Job. 40. v. 19.* בּוֹזֵהוּ *Spernens eum, Prov. 14. v. 2.* עֹשֵׂנִי *Faciens me, Job. 32. v. 22.* רֹאִי *Videns me, Job. 7. 8.* וְנוֹטֵיהֶם *Et extendens eos, Eſa. 42. 5.* ubi ׳ ante affixum eſt loco tertiæ radicalis ה, non ſignum num. plur. Sic וְרֹעֵיהֶן *Et paſcens eas*, Zach. 11. 5. h. e. נוֹטֶה אוֹתָם רוֹעֶה אוֹתָם. Et aliter; רֹאַנִי *Videns me, Jeſa. 47. v. 10.* cum Pathach loco Tzere, Pathach autem in Kametz productum per accentum; aut eſt ſimpliciter Kametz loco Tzere, ut ſimile infrà in Infinitivo. Eſt & Tzere ante ם pro Kametz; רֹדֵם *Dominans eis, Pſal. 68. v. 28.* quod contractè ſic dicitur, pro רֹדֶה בָם, ut in fine hujus capitis videbitur. הַמַּעֲלֵם *Qui aſcendere fecit eos*, Jeſa. 63. 11.

פֹּקֵדָה פֹּקֶדֶת *Viſitans illa.*

Formæ פֹּקְדָה Affixa nulla adjunguntur. Altera in ת aſſumit eadem, quæ præcedens vox maſculina. Cholem ma-

diximus vobis, *Psal.* 118. 26. cum Tzere ab initio, ut eſt in melioribus exemplaribus, pro quo in plerisq; eſt Scheva, quod pravum videtur.

PARTICIPIUM PRÆSENS.

ſive Benoni.

פֹּקֵד *Viſitans ille.*

eos	פֹּקְדָם	eum	פֹּקְדוֹ / פֹּקְדֵהוּ
eas	פֹּקְדָן	eam	פֹּקְדָהּ
vos m.	פֹּקֶדְכֶם	te m.	פֹּקֶדְךָ
vos f.	פֹּקֶדְכֶן	te f.	פֹּקְדֵךְ
nos c.	פֹּקְדֵנוּ	me c.	פֹּקְדֵנִי

Tzere tranſit in Scheva, & ante ךָ & כֶם in Sægol vel Pathach propter gutturalem. Dicitur autem extra pauſam פּוֹקֶדְךָ & in pauſa פּוֹקְדֶךָ. Interdum cum Chirek in medio; אֹסִפְךָ *Colligo te*, 2. *Reg.* 22. *v.* 20. אֹיִבְךָ *Inimicantis te*, 2. *Sam.* 4. 8. vel Pathach, ſi ſecunda aut tertia ſit gutturalis; אֹהַבְךָ *Diligentis te*, 2. *Paral.* 30. *v.* 7. גֹּאַלְךָ *Redimens te*, *Jeſa.* 48. *v.* 17. בֹּרַאֲךָ *Creans te*, *Jeſa.* 43. *v.* 1. Sic; גֹּאַלְכֶם *Redimens vos*, *Jeſa.* 43. *v.* 14. At, שֹׁלֵחֲךָ *Mittens te*, 1. *Sam.* 21. *v.* 2. retinet Tzere, loco Pathach, præter normam. Eſt &, חוֹרְפִי *Probro afficiens me*, *Pſal.* 119. *v.* 42. pro חוֹרְפֵנִי: ſic, שֹׁלְחִי *Mittenti me*, 2. *Sam.* 24. 13. In Pihel, Tzere mutatur in Scheva: מְקַדְּשׁוֹ *Sanctifico eum*, *Lev.* 21. *v.* 15. Ante כֶן, כֶם, ךָ in Chirek vel Sægol: ut, מְקַדִּשְׁכֶם *Sanctificans vos*, מְאַסִּפְכֶם *Colligens vos*, מְנַחֶמְכֶם *Conſolans vos*, In Hiphil nihil mutatur.

Ex Defectivis ſecundâ anomalum eſt in Pihel; מְקַלְלַוְנִי *Maledicit mihi ignominioſè*, *Jer.* 15. 10. quod compoſitum eſt ex קִלֵּל *Maledixit*, & קָלָה quod in Hiphil ſignificat *Vilipendere*, *Ignominiâ afficere*. Utrumque ergo ſigni-

gra & defecta. In Hiphil corripitur Tzere ſub ה characteriſtico; הֱסַבּוּךָ *Circumdederunt te, &c.*

Quieſcentia ſecundâ retinent Kametz; שָׂמוּךָ *Poſuerunt te, Pſal.* 86. *v.* 14. Hiphil; הֱשִׁיבוּם *Referebant ea,* 1. *Reg.* 14. *v.* 28. Tzere ſub He correpto.

Quieſcentia tertiâ א : קְרָאֻנִי *Evenerunt mihi. Jer.* 13.22. Ex Pihel: יֵרְאוּנִי *Timorem incuſſerunt mihi*, 2. Sam. 14. 15.

Quieſcentia tertiâ ה retinent Kametz; עָשׂוּנִי *Fecerunt me, Pſal.* 119. 73. עָשׂוּהוּ *Fecerunt eum*, *Eccleſ.* 2. *v.* 12. In aliis nulla varietas. Diſcrepat: תְּלָאוּם *Suſpenderunt eos*, 2. Sam. 21. 12. à תָּלָה.

פְּקַדְתֶּם *Viſitaſtis vos viri.*

eos פְּקַדְתּוּם	eum פְּקַדְתּוּהוּ			3. perſ.
eas פְּקַדְתּוּן	eam פְּקַדְתּוּהָ			
nos פְּקַדְתּוּנוּ	me פְּקַדְתּוּנִי			1. perſ.

Terminatio ֶם mutatur in וּ cui ſubjunguntur affixa. Sic in Pihel & Hiphil. Ex Quieſcentibus ſecundâ; צַמְתֻּנִי *Jejunaſtis mihi, Zach.* 7. 5. pro צַמְתֶּם לִי. Ex Quieſcentibus tertiâ ה, גְּלִיתוּהוּ &c. Hiphil; הֶעֱלִיתֻנוּ *Aſcendere feciſtis nos, Num.* 20. 5.

Vocis fœmininæ eadem ratio eſt.

פְּקַדְנוּ *Viſitavimus nos.*

eos	פְּקַדְנוּם	eum	פְּקַדְנוּהוּ	3. perſ.
eas	פְּקַדְנוּן	eam	פְּקַדְנוּהָ	
vos m.	פְּקַדְנוּכֶם	te m.	פְּקַדְנוּךָ	2. perſ.
vos f.	פְּקַדְנוּכֶן	te f.	פְּקַדְנוּךְ	

Hinc; דְּרַשְׁנֻהוּ *Quæſivimus eum*, 1. *Paral.* 13. 3. שְׁכַחֲנוּךָ *Obliti ſumus tui*, *Pſal.* 44. *v.* 8. חֲקַרְנוּהָ *Inveſtigavimus eam, Job.* 5. 27.

In Pihel & Hiphil nihil mutatur; ut, בֵּרַכְנוּכֶם *Benedixinus*

nisi quòd pro Affixo primæ personæ hîc adhibentur Affixa secundæ personæ: ut, שְׁאִלְתִּיו *Petivi eum*, 1.*Sam*.1. *v*.20. שְׁאִלְתִּיהוּ *Interrogavi eum*; *Jud*. 13. *v*. 6. יְלִדְתִּיךָ *Genui te*, *Psal*. 2. *v*. 7. in quibus est Chirek breve loco Pathach; ut paulò antè. *Cholem* corripitur in Kametzchatuph: ut, יְכָלְתִּיו *Prævalui ipsi*, *Psal*. 13. *v*. 5. In Pihel & Hiphil nihil mutatur.

Defectiva secundâ; אָרוֹתִיהָ *Maledixi ei*, *Mal*.2.2. Pihel; אֵרְרָהּ *Maledixit ei*, *Gen*.5.29. חַקּוֹתִיךְ *Descripsi te*, *Jes*. 49.16.

Quiescentia tertiâ ה: רְאִיתִיו *Vidi eum*, *Deuter*. 33. *v*. 9. מְשִׁיתִהוּ *Extraxi eum*, *Exod*. 2. *v*. 10. בְּנִיתִיהָ *Aedificabo eam*; *Amos* 9. *v*. 11. עֲנִיתִיךָ *Respondi tibi*, *Jesa*.49.*v*. 8. עֲשִׂיתִם *Feci eos*, *Genes*. 6. *v*. 7. cum defectu Jod ultimi: Sic cum defectu ' prioris; בְּנִתִים *Aedificabo eos*, *Jerem*.33.*v*.7. Semel legitur cum Affixo primæ personæ, sed quod in Dativum resolvendum est; עֲשִׂיתִנִי *Feci mihi*, *Ezech*.29.3. cum defectu Jod, pro עֲשִׂיתִי לִי Vide in fine hujus capitis.

פְּקָדוּ *Visitarunt illi vel illæ.*

eos	פְּקָדוּם	eum	פְּקָדוּהוּ	3. pers.
eas	פְּקָדוּן	eam	פְּקָדוּהָ	
vos m.	פְּקָדוּכֶם	te m.	פְּקָדוּךָ	2. pers.
vos f.	פְּקָדוּכֶן	te f.	פְּקָדוּךְ	
nos c.	פְּקָדוּנוּ	me c.	פְּקָדוּנִי	1. pers.

Kametz & Scheva ab initio transponuntur, ut in tertia fœminina singulari, aut servatur simpliciter ratio tertiæ masculinæ: ut, פְּקָדוּךָ *Visitaverunt te*, *Jesa*.26.*v*.17. עֲזָבוּנִי *Dereliquerunt me*, *Psal*. 27.10. וּדְקָרֻהוּ *Et configent eum*, *Zach*. 13. *v*. 3. Ex terminatione Tzere; יְרֵאוּהוּ *Reverentur ipsũ*, *Job*.37.24. In Pihel & Hiphil forma integra manet.

Defectiva secundâ; סַבּוּנִי גַם סְבָבוּנִי *Circumdederant me, etiam circumdederant me*, *Psal*. 118. 11. ubi forma integra &

Quieſcentia tertiâ ה: ut, רְצִיתָם *Benè voluiſti eis*, *Pſal.* 44. *v.* 4. עָשִׂיתָה *Feciſti hoc*, *Pſal.* 109. 27.

פָּקַדְתְּ *Viſitaſti tu fœm.*

eos	פְּקַדְתִּים	eum	פְּקַדְתִּיו פְּקַדְתִּיהוּ	3. perſ. Aff.
eas	פְּקַדְתִּין	eam	פְּקַדְתִּיהָ	
nos	פְּקַדְתִּינוּ	me	פְּקַדְתִּינִי	1. perſ.

Scheva mutatur in Chirek, poſt quod aliquando accedit Jod, tanquam altera nota fœminini generis ſecundæ perſonæ, quaſi ex forma Pronominis אַתְּי, unde & quandoque in forma ſeparata expreſſum legitur; נָתַתְּי *Dediſti, Ezech.* 16. *v.* 18. 36. שָׁמַעַתְּי *Audiviſti*, *Jerem.* 4. *v.* 19. Hinc וּנְתַתִּיהוּ *Et dediſti eum*, *Ezech.* 16. *v.* 19. נְשָׂאתִים *Portas ea, Ezech.* 16. 58. מְצָאתִים *Inveniſti eos*, juxta Kimchium, Jer. 2. 34. Quandoque י illud excidit, fortè ut ſic diſcernatur à prima perſona: ut, הִכְרַעְתִּנִי *Depreſsiſti me*, *Jud.* 11. *v.* 35. יְלִדְתִּנִי *Peperiſti me*, *Jer.* 15. *v.* 10. לִבַּבְתִּנִי *Incordaſti me*, *Cant.* 4. *v.* 9. רִמִּיתִנִי *Decepiſti me*, 1. *Sam.* 19. *v.* 17. Huc refert Abarbenel מְשִׁיתִהוּ Exod. 2. 5. & explicat *Extraxiſti eum.* Pro Chirek etiam eſt Tzere: ut, הוֹרַדְתֵּנוּ *Demiſiſti nos, Joſ.* 2. 8. vel Tzere eſt pro Pathach, ex forma maſculina, ut in ſequenti; הִשְׁבַּעְתָּנוּ *Adjuraſti nos, Joſ.* 2. 17. cum Kametz loco Pathach propter pauſam, ex forma maſculina, de fœmina Rachab, quod fortè factum, ad denotandum maſculum animum ejus. Sic Cant. 5. 9. Simile; יְלִדְתָּנוּ *Peperiſti me*, *Jer.* 2. *v.* 27. pro תִּינוּ: Chirek ſub ל loco Pathach, quæ forma & lib. 1. cap. 13. notata eſt ad Præteritum.

פָּקַדְתִּי *Viſitavi* c.

Syntaxis hîc planè eadem quæ in præcedenti voce, niſi

Hiphil; הִפְקִידַתְהוּ *&* ſic deinceps.

Quieſcentia ſecundâ priùs Kametz in Kal retinent: ut, שָׂמַתְהוּ *Poſuit eum, &c.* Ex Pihel; שׁוֹבְבָתֶךְ *Pervertit te, Jeſa.* 47. 10. cum Sægol loco Tzere, propter accentum ad penultimam retractum.

Quieſcentiâ tertiâ א retinent & hîc poſterius Kametz: ut, מְצָאָתְנוּ *Invenit nos, Num.* 20. 14. ubi Kametz poſterius eſt loco Pathach, propter accentum: מְצָאָתַם *Invenit eos, Exod.* 18. 8.

Quieſcentia tertiâ ה ſemper retinent Kametz prius in Kal, ut in forma maſcul. ut; עָשָׂהוּ *Fecit eum, Deut.* 32. *v.* 15. עָשָׂךְ *Fecit te, Deut.* 32. 6. רָאָם *Vidit eos, Gen.* 32. 2. עָשָׂנוּ *Fecit nos, Pſal.* 100. 3. Ex Pihel; צִוָּתָהּ *Præcepit ei, Ruth.* 3. *v.* 6. וְכִלַּתּוּ *Et conſumet eam, Zach.* 5. 4. Ex Hiphil; הִשַּׁתּוּ *Seduxit eum, Prov.* 7. 21. הֶעֱלָתַם *Aſcendere juſsit eos, Joſ.* 2. 6.

פָּקַדְתָּ *Viſitaſti tu vir.*

eos	פְּקַדְתָּם / פְּקַדְתָּמוֹ	eum	פְּקַדְתּוֹ / פְּקַדְתָּהוּ	3. perſ.
eas	פְּקַדְתָּן	eam	פְּקַדְתָּהּ	
nos	פְּקַדְתָּנוּ	me	פְּקַדְתַּנִי	1. perſ.

Deſunt affixa ſecundæ perſonæ, ne reciproca fiat ſignificatio. Ex Kal; וּכְתַבְתָּם *Et inſcribes ea, Deut.* 11. *v.* 20. Ex Pihel; פִּקַּדְתּוֹ & ſic deinceps: חִלַּקְתָּם *Divides eos, Ezech.* 5. 1. Cum ו paragogico, גֵּרַשְׁתָּמוֹ *Expuliſti eos, Exo.* 23. *v.* 31. Hiphil; הִפְקַדְתּוֹ &c.

Defectiva ſecundâ; הֲקִלֹּתַנִי *Vilipendiſti me, 2. Sam.* 19. 13.

Quieſcentia ſecundâ; שַׂמְתּוֹ *Poſuiſti eum, Hab.* 1. *v.* 12. Hiphil; הֲקֵמֹתוֹ *Erexiſti eum, Pſal.* 89. 44.

Quieſcentia tertiâ א, מְצָאתָהּ *Inveniſti eam, Deut.* 22. 3. Ex Pihel; מִלֵּאתָנִי *Repleviſti me, Jer.* 15. 17. cum Kametz loco Pathach propter accentum.

Quie-

Ex Hiphil; וְהִשְׁקָהּ *Et potavit eam*, Num. 5. 27. הֱטָהוּ *Avertit eum*, *Jesa.* 44. *v.* 20. וְהִכָּךְ *Et percusserit te*, 1. *Reg.* 20. *v.* 36. הִכַּנִי *Percussit me*, הִכָּם *Percussit eos*, &c.

Rabbini frequenter ה in א commutant, ut מְנָאָן *Numeravit eos:* עֲשָׂאוֹ *Fecit eum:* עֲשָׂאַנִי *Fecit me*, עֲשָׂאוּהוּ *Fecerunt eum.* Simile ex Bibliis vide infrà ad פְּקָדוּ.

פָּקְדָה *Visitavit illa.*

eos	פְּקָדָתָם / פְּקָדָתַם	eum	פְּקָדַתְהוּ / פְּקָדָתוֹ	Aff. 3. pers.
eas	פְּקָדָתָן / פְּקָדָתַן	eam	פְּקָדָתָהּ / פְּקָדַתָּהּ	
vos m.	פְּקָדַתְכֶם	te m.	פְּקָדַתְךָ	2. pers.
vos f.	פְּקָדַתְכֶן	te f.	פְּקָדָתֵךְ	
noc c.	פְּקָדַתְנוּ	me c.	פְּקָדַתְנִי	1. pers.

Vocalium Kametz & Scheva ab initio fit transpositio. Terminatio הָ mutatur in תַ, præterquam ante ם & ן, ubi mutatur in Kametz.

פְּקָדָתוּ) Per syncopam excluso ה, ut in exemplis videre est: ut, גְּמָלַתְהוּ *Reddidit ei, Prov.* 31. 12. גְּמָלַתּוּ *Ablactavit eum*, 1. *Sam.* 1. 24. Ex terminatione Tzere; אֲהֵבַתְהוּ *Amavit illum*, 1. *Sam.* 18. 28. Similis contractio in sequenti forma.

פְּקָדָתָם) Cum Kametz in fine, accentus est in ultima: cum Pathach, accentus est in penultima, quod in pausis familiare: ut, גְּנֻבָתַם *Furata est eas*, *Gen.* 31. 32. formæ fœmininæ. Est & מוֹ pro םָ: ut, עֲנָקַתְמוֹ *Cingit eos*, *Psalm.* 73. 6.

Pihel corripit Tzere in Scheva: ut, יִסְּרַתּוּ *Erudiverat ipsum*, *Prov.* 31. 1. וּבִקְשָׁתַם *Et quæsivit eos*, *Hos.* 2. 7. וְכִעֲסַתָּה *Et irritabat eam*, 1. *Sam.* 1. *v.* 6. deficiente Mappik: יֶחֱמַתְנִי *Fovit me*, *Psal.* 51. 7. cum Sægol sub י loco Chirek, propter sequens Chatephsægol. Hiphil;

euphonicum in נ. Tertium, יִסְּרַנִי *Erudivit me, Jeſ.8.11.* cum Tzere loco Pathach, ſi eſt Præteritum. Quidam autem volunt eſſe Futurum, deficiente primâ radicali י & tum forma eſt analoga. Eliſo Dages: קִלְלַנִי *Maledixit mihi, 1. Reg. 2. 8.*

Defectiva & Quieſcentia primâ radicali, ſequuntur formam פָּקַד.

Defectiva ſecundâ; קַבֹּה *Maledixit ei, Num. 23. 8. cum* ה *loco* ו: חַנַּנִי *Largitus eſt mihi, Geneſ. 33, v. 11.* Ex Hiphil; הֲדִמָּנוּ *Silere fecit nos, Jer. 8. 14.*

Quieſcentia ſecundâ retinent Kametz in Kal ante omnia Affixa: ut, שָׂמוֹ *Poſuit illum, Lev. 6. v. 10.* vel שָׂמָהוּ, *Ezech. 7. v. 20.* Speciale eſt; דָּנַנִּי *Judicavit me, Geneſ. 30. v. 5.* cum Dageſch, quod à Maſorethis obſervatum, non ſæpiùs ſic occurrere. Ex Pihel; כּוֹנְנָהּ *Stabilivit eam, Eſa. 45. 18.* Ex Hiphil, הֱכִינַנִי *Stabilivit me, 1. Reg. 2. v. 24.* הֲמִיתִיו *Morte affeci eum, 1. Sam. 17. 35.*

Quieſcentia tertiâ א, retinent ultimum Kametz: ut, קְרָאֲךָ *Vocat te, Jeſ. 54. 6.* Ex Pihel; נִשְּׂאוֹ *Extulit eum, Eſth. 5. 11.* Ex Hiphil; הֶחֱטִיאָם *Peccare fecit eos, 2. Reg. 17. 21.*

Quieſcentia tertiâ ה, abjiciunt illud, unde Kametz ultimum ſuccedit ſub primam radicalem: ut, עָשָׂהוּ *Fecit illud, Pſal. 95. v. 5.* pro עָשָׂהָהוּ. Affixo ו hîc non eſt locus, ad differentiam Quieſcentium ſecundâ: nam ſi hîc diceretur עָשׂוֹ, nulla eſſet ejus differentia à שָׂמוֹ, quod antea poſitum. Notavit hoc Kimchi in Michlol folio 161. Sic cum aliis Affixis, עָנָנִי *Exaudivit me, 1. Sam. 28. v. 15.* עָשְׂךָ *Fecit te, Deut. 32. v. 36.* &, עָנָךְ *Reſpondit tibi, Jerem. 23. 37.* pro עָנְךָ: promiſcuè enim hæc forma hîc uſurpatur, ſecus quàm in Verbis perfectis fit. Ex Pihel; עִנָּהּ *Afflixit eam,* Deut. 22. 29. כִּסָּמוֹ *Operuit eos, Exod. 15. v. 10.* נַשַּׁנִי *Oblivisci fecit me, Geneſ. 41. v. 51.* pro נִשַּׁנִי.

PRÆTERITUM.

פָּקַד *Visitavit ille.*

eos	פְּקָדָם / פְּקָדָמוֹ	eum	פְּקָדוֹ / פְּקָדָהוּ	Aff. 3. perſ.
eas	פְּקָדָן	eam	פְּקָדָהּ	
vos m.	פְּקַדְכֶם	te m.	פְּקָדְךָ	2. perſ.
vos f.	פְּקַדְכֶן	te f.	פְּקָדֵךְ	
nos c.	פְּקָדָנוּ	me c.	פְּקָדַנִי	1. perſ.

Kametz penultimum per totum præteritum mutatur in Scheva: *Pathach* hîc in Kametz, exceptis כֶן , כֶם, ante quæ manet.

Tzere altera Præteritorum terminatio, hîc & in tertia plurali ac fœminina, manet: ut, אֲהֵבְךָ *Diligit te*, *Deut*. 15. *v*. 16. וּשְׂנֵאָהּ *Et odio habuerit eam*, *Deut*. 24. *v*. 3.

Cholem tertia terminatio manere poteſt; at quando Scheva ſequitur, tunc mutatur in Kametzchatuph, ut in prima perſona; יְכָלְתִּיו *Prævalui ipſi*, *Pſal*. 13. *v*. 5. ſed rariſſimè iſtius formæ Verba cum Affixis junguntur.

Pihel Tzere ultimæ Syllabæ mutat in Scheva: ut, גִּדְּלוֹ *Magnificavit eum*, *Eſth*. 5. *v*. 11. בֵּרֲכוֹ *Benedixit ei*, *Geneſ*. 27. *v*. 27. ubi prius Tzere manet, quia eſt compenſativum Dageſch ejecti, & Chatephpathach eſt loco Scheva ſimplicis. Si aliud Scheva ſequatur, ut ante ךָ , כֶם , כֶן, tum prius Scheva tranſit in Sægol vel Pathach: ut, בֵּרַכְךָ *Benedixit tibi*, *Deuter*. 2. *v*. 7. Recedunt tria; *Primum*; פֵּאֲרָךְ *Ornavit te*, *Jeſa*. 55. *v*. 5. pro פֵּאֶרְךָ propter accentum, cui, inquit Aben Eſra, inter Perfecta Verba ſimile non reperitur, quòd כ Maſculinum habeat cum Scheva, præcedente Kametz. Sæpè autem in Quieſcentibus tertiâ id contingit, etiam præter accentuum rationem, ut jam videbitur. Alterum eſt, יִסְּרַנִי *Caſtigavit me*, *Pſal*. 118. *v*. 18. quod habet Dageſch eupho-

29. *v.* 36. pro עַל אֲשֶׁר שֶׁהֵכִין. Hinc per singularem anomaliam contractum; בְּהֵכִין לוֹ *In quem præparaverat ei*, 2.*Chron.*1.4. h. e. בַּמָּקוֹם שֶׁהֵכִין *In locum quem,&c.* vide suprà cap. 8. sub initium.

Secundò est cum Affixis Pronominibus à fine. Hæc propriè activis tantùm competunt, cùm personam patientem denotent, quam Accusativo casu ea Verba exprimunt. Infinito tamen passivo jungi etiam possunt, ut infrà in forma Infiniti declarabitur. Sed & Neutra, aliaque Verba, sæpè cum Affixo Pronomine tanquam Accusativo juncta sunt, de quibus vide in fine hujus capitis.

Non cuilibet personæ quælibet Affixa adjunguntur. Prima respuit Affixa primæ personæ, secunda secundæ: nam sic reciproca fieret significatio, quæ conjugationibus Niphal & Hithpahel exprimitur. At mixtim conjungi possunt, Verbum scilicet primæ personæ Pronomini secundæ, & contrà. Tertia persona similia Affixa recipit.

Neque etiam omnia Affixa omnibus promiscuè Temporibus conveniunt.

ַנִי, ַנוּ Præterito: ֵנִי reliquis.

ֶנּוּ, ֵנוּ, ֶנָּה non junguntur Præterito, reliquis Temporibus rectè.

ֵם Imperativo & Futuro: aliis ָם. Idem de ן judicium.

At vox immediatè in vocalem desinens, nudum Affixum recipit. ָהוּ Præterito; ֵהוּ reliquis. Secunda Pluralis Præteriti in utroque genere, ultimam terminationem mutat in Schurek, unde & hîc nuda Affixa accedunt. In universum autem hæc Syntaxis Pronominum cum Verbis, vocis formam insigniter mutat, ut sequitur.

gico, ſequitur formam Nominum fœmininorum in ה deſinentium, cùm junguntur ipſi Pronomina inſeparabilia, ut cap. ſequenti declarabitur.

CAPUT XVII.

De Syntaxi Verbi cum Pronominibus inſeparabilibus.

SYntaxis Verbi cum Pronominibus inſeparabilibus, *primò* eſt cum Præſixis שֶׁ & הַ, quæ Verbis eâdem formâ præfiguntur, quâ Nominibus, ſequente ſcilicet poſt utrumque Dages.

שֶׁ Omnibus promiſcuè Verbis in Præterito, Participiis & Futuro convenit: ut,

שֶׁגָּלְשׁוּ *Quæ detondent, Cant.* 4. 1.

שֶׁנַּעֲשָׂה *Quod factum eſt, Eccleſ.* 1. 9.

שֶׁמַּגִּיעַ אֲלֵהֶם *Quibus obtingit, Eccleſ.* 8. 14.

שֶׁיֹּלִךְ *Quod deferat, Eccleſ.* 5. 14.

Semel eſt cum Pathach loco Sægol: עַד שַׁקַּמְתִּי *Donec ſurrexi, Jud.* 5. 7.

Ante gutturalem Sægol manet, Dageſch ejecto: ut, שֶׁאָהֲבָה *Quem diligit, Cant.* 1. 7.

הַ Præterito & Participiis tantùm convenit: ut, הַשָּׂמָה *Quæ poſuit, Jeſa.* 51. 10. הַשֹּׁמֵר *Qui ſervat, Pſal.* 146. *v.* 6. Ante gutturalem; הַהֹשִׁיב *Qui habitare-ſecum fecerit, Eſr.* 10. 14. הָאֹכֶלֶת *Qui comederit, Levit.* 17. 10. הָאָמַר *Qui dixit, Job.* 34. 31. הֶהָלְכוּא *Qui iverant, Joſ.* 10. *v.* 24. *& ſic Exod.* 3. *v.* 16. ubi Sægol eſt propter ſequens Kametz, quomodo & ante Nomina, quæ Kametz ſub prima gutturali habent, notari ſolet, ut ſuprà cap. 5. expoſitum: וְכֹל הַהִקְדִּישׁ *Et omne quod ſanctificavit*, 1. *Paral.* 26. 28. עַל הֵהֵכִין *De eo quod præparaverat*, 2. *Paral.* 29. *v.*

pro רָצוּ וְשָׁבוּ currebant & redibant: vel est ellipsis Verbi finiti, *pro* רָצוּ רָצוֹא *Currebant currendo,* וְשָׁבוּ שׁוּב *& redibant redeundo*, vel possit etiam esse pro Participio, vide & Jerem. 14. 5.

Secundò, pro Participio: ut,

וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר *Et aquæ erant eundo & deficiendo*, *Genes.* 8. *v.* 5. *pro* הוֹלְכִים וְחָסֵרִים euntes & deficientes, *hoc est*, pergebant deficere: aut certè horum Participiorum cum Verbo infinito ellipsis est. Sic, חָכֵן *pro* מוּכָן Jos. 3. 17. שַׁבֵּר *pro* מְשַׁבֵּר Hab. 2. 15. שַׁבֵּחַ אֲנִי *Laudare ego*, *Ecclesʃ.* 4. 2. גָּדוֹל וְהַפְלֵא *Magna & in admirationem rapere*, pro, נִפְלָא *Admiranda*, 2. Chron. 2. 9. לִבְזֹה נֶפֶשׁ *Ad contemnere animam*, h. e. contemnentem animam, Esa. 49. 7.

Tertiò, pro Imperativo: ut,

זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ *Recordari diei Sabbathi, ad sanctificandum ipsum*, *Exod.* 20. *v.* 8. *pro* זְכוֹר Recordare: sic Jos. 1. ℣. 13. Deut. 16. ℣. 1. Jerem. 2. ℣. 2. & 19. ℣. 1. Judic. 4. 20.

Quartò pro Futuro: ut,

וְאֶתְכֶם הוֹצִיא מִתּוֹכָהּ *Vos autem educere ex ea*, *Ezech.* 11. 7. *pro* אוֹצִיא Educam: vide & 2. Sam. 3. 18. Num. 20. 3. Psal. 77. 2. Sic sumunt הַקְרֵב, Levit. 6. 7. pro Infinitivo, loco Futuri.

וּבִנְסֹעַ הַמִּשְׁכָּן Et cùm proficisceretur tabernaculum, Numer. 1. ℣. 51.

Quintò pro Nomine: ut,

עֲשֹׂה סֵטִים שָׂנֵאתִי *Facere declinantium odi*, *Psal.* 101. *v.* 3. *pro*, מַעֲשֵׂה סֵטִים Factum, opus declinantium: vide 2. Reg. 19. ℣. 27. Hinc accipit quandoque ' Nominum pluralium fœmininorum: ut, בִּבְנוֹתַיִךְ *In ædificando te*, *Ezech.* 16. 31. *vide &* 6. 8. Sic quoque cum ה parago-

Unum reperitur cum Chateph ſægol ab initio in Kal, cui ſimile in tota Scriptura non occurrit, teſte Elia in Michlol fol. 152. ut,

דִּמִּיתָ הֱיוֹת אֶהְיֶה כָמוֹךָ *Cogitas* quòd *eſſendo ſim ſicut tu*, *Pſal.* 50. 21.

Aliquando videtur Præteritum poni loco Infinitivi; juxta quoſdam: ut,

נִאֵץ נִאַצְתָּ *Blaſphemando blaſphemare feciſti*, 2. Sam. 12. 14. poſſit tamen eſſe Infinitivus.

Porrò Accuſativus Infinitivorum, apud Latinos uſitatus, hic rariſſimus eſt: ut, לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ *Non eſt bonum hominem eſſe ſolum*, *Geneſ.* 2. 18. quomodo & Græci reddiderunt, ὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον. Communiter autem hæc locutio effertur per Nominativum cum Verbo finito, additâ Conjunctione כִּי, אֲשֶׁר vel שֶׁ: ut,

מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵירֹם אַתָּה *Quis indicavit tibi, quòd nudus tu ſis*, *Geneſ.* 3. v. 11. *quod Latini dicunt*, Te nudum eſſe.

Attamen & Conjunctionis iſtius non rarò Ellipſis eſt: ut,

יֵדְעוּ גוֹיִם אֱנוֹשׁ הֵמָּה *Cognoſcent gentes*, quòd *homo ſint*, *Pſal.* 9. 21.

כִּי שָׁמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם *Nam audivimus* quòd *Deus vobiſcum ſit*, *Zach.* 8. 23.

Denique quomodo ſubſtantiva cum Infinitivo conſtruantur, vide ſuprà capite 3. Reg. 2. quòd etiam Verbum infinitum, regit caſum ſui finiti, ex Syntaxi Verbi finiti patet.

Enallage Verbi infiniti varia eſt: *primò* pro Præterito: ut,

וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב *Et animalia currere & redire*, *Ezech.* 1. 14.

pro רָצוּ

וַיְבָרֶךְ בָּרוֹךְ אֶתְכֶם *Et benedixit benedicendo vobis, Jos.* 24. 10. *hoc est*, subinde, sine intermissione benedixit vobis.

אֹמְרִים אָמוֹר לִמְנַאֲצַי *Dicunt dicendo spernentibus me, Jer.* 23. *v.* 17. *hoc est*, indesinenter dicunt.

וּבָא בוֹא וְשָׁטַף *Et veniet veniendo & inundabit, Dan.* 11. *v.* 10. *vide Num.* 11. 32. *Zach.* 8. 21. *Jos.* 7. 7. *& alibi.*

Quando particula aliqua intercedit, Infinitivus etiam sequitur: ut, אַעַלְךָ גַם עָלֹה *Ascendere faciam te etiam ascendendo*, Gen. 46. 4.

Sic Imperativus præcedit cum intensione & emphasi: ut,

בְּכוּ בָכוֹ לַהֹלֵךְ *Flete flendo propter abeuntem, Jer.* 22. 10. sic שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ *Audite audiendo:* רְאוּ רָאוֹ *Videte videndo*, &c.

Ut autem hæc locutio, quando affirmativa est, certiùs & efficaciùs affirmat: ita additâ negatione, vehementiùs negat. Negatio vel præponitur vel interponitur. Præposita: ut,

אָח לֹא־פָדֹה יִפְדֶּה אִישׁ *Fratrem redimendo non redimet quispiam, Psalm.* 49. 8. *hoc est*, nullo modo redimere quisquam potest alium suis divitiis à morte.

לֹא־מוֹת תְּמֻתוּן *Non moriendo moriemini, Gen.* 3. *v.* 4. *hoc est*, Planè non moriemini, nullo modo moriemini, sed vivetis, ac, apertis oculis mentis vestræ, divinam consequemini scientiam, immortales futuri, ut Deus ipse. Quidam volunt præpositam negationem hanc, non negare universaliter: at Hebræi de eo nihil annotarunt, neque priori loco id convenit.

Sæpiùs in medio collocatur: ut,

וְהָפְדֵּה לֹא נִפְדָּתָה *Et redimendo non redimitur, Lev.* 19. 20. *hoc est*, nullo modo redimitur.

וְהָחְתֵּל לֹא חֻתָּלְתְּ *Et fasciando* (passivè) *non fuisti fasciata, Ezech.* 16. 4.

אַל־תִּבָּהֵל מִפָּנָיו תֵּלֵךְ *Ne perturberis à facie ejus, abeas, Eccl.* 8.3.

אַל־תַּרְבּוּ תְדַבְּרוּ *Ne multiplicetis, loquamini,* 1. *Sam.* 2. *v.* 3. *pro* לַהֲלוֹךְ Discedere, לְדַבֵּר Loqui. Rabbini in his formis loquendi usurpant שֶׁ *Ut* pro ו.

Ellipsis Verbi Infiniti: ut,

לֹא־אוּכַל אָוֶן *Non possum iniquitatem, Jesa.* 1. 13. scil. נְשׂוֹא ferre: vide & Hos. 8. 1, Psal. 101. 5.

REGULA SECUNDA.

Verbum finitum quodvis regit suum Infinitum ad majorem certitudinem & evidentiam exprimendam.

Infinitum sæpiùs præcedit, & sub prima radicali notatur cum Kametz, si in Kal sit & ex Verbis perfectis aut bisyllabis, perfectorum formam imitantibus: ut,

מִכֹּל עֵץ־הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל *Ex omni arbore horti comedendo comedes, Gen.* 2. *v.* 16. *hoc est,* liberè, prorsus comedes.

בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת *In die comedere te ex ea, moriendo morieris, vers.* 17. *id est,* omninò, utique, certissimè morieris.

Ex diversis conjugationibus: ut,

קַטֵּר יַקְטִירוּן *Adolendo adolebunt,* 1. Sam. 2. 16.

שָׂרוֹף יִשָּׂרְפוּ *Comburendo comburentur,* 2. Sam. 23. 7.

טָרֹף טֹרַף יוֹסֵף *Discerpendo discerptus est Joseph, Genes.* 37. 33. *hoc est,* omninò discerptus est.

סָקוֹל יִסָּקֵל *Lapidando lapidabitur, Exod.* 19. 13.

הָחֳרֵב נֶחֶרְבוּ הַמְּלָכִים *Desolando desolati sunt reges isti,* 2. *Regum* 3. 23.

עָרוֹם יַעְרִם הוּא *Calliditate-utendo callidè aget ipse,* 1. *Sam.* 23. *v.* 22. *h. e.* callido planè utetur astu, callidissimè aget.

Quando Infinitivus sequitur, tum continuatio & frequentatio indicatur: ut,

אֶתְכֶם

אַל־תֵּלְכִי לִלְקֹט בְּשָׂדֶה אַחֵר *Ne eas ad colligendum in agro alio, Ruth.* 2. 8.

כִּי עָמְדָה מִלֶּדֶת *Quòd subsisteret à pariendo, Genes.* 30. *v.* 9. *h.e.* parere, quomodo Græci reddunt, ὅτι ἀπέστη τοῦ τίκτειν. De hac structura cum Præpositionibus vide ampliùs in Syntaxi Præpositionum.

Quædam verba in hac structura eleganter per Adverbium explicantur: ut,

הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה *Benefacite pulsare cum clangore, Psal.* 33. *v.* 3. *h. e.* optimè pulsate: sic 1. Sam. 16. 17. Vide etiam Prov. 30. 29. Jer. 11. 12.

הִגְדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִם־אֵלֶּה *Magnificat Dominus facere cum illis, Psal.* 126. 2. *hoc est*, magnificè-agit: sic Joel. 2. 20.

וַיֹּסֶף שַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה מִן־הַתֵּבָה *Et adjecit mittere columbam ex arca, Genes.* 8. *v.* 10. *hoc est*, iterùm emisit: sic ℣. 12. & 21. & aliâs sæpè hoc Verbum per *Iterùm, Denuò* exponitur.

כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לָבוֹא מִצְרָיְמָה *Quum appropinquasset venire in Aegyptum, Genes.* 12. 11. *h.e.* quùm propè esset, ut ingrederetur in Ægyptum.

הֲנָשׁוּב לְהָפֵר מִצְוֹתֶיךָ *An reverteremur ad irrita facienda præcepta tua? Esr.* 9. 14. *h. e.* An rursus irrita faceremus?

Infinitum etiam quandoque resolvitur in Tempus præcedentis finiti, cum copula ו: ut,

וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת־בְּאֵרֹת הַמַּיִם *Et reversus est Isaac & fodit puteos aquarum, Genes.* 26. *v.* 18. *pro* וַיָּשָׁב לַחְפּוֹר Reversus est ad fodiendum, *hoc est*, rursum fodit vel refodit, perrexit fodere.

אֵיכָכָה אוּכַל וְרָאִיתִי בְּאָבְדַן מוֹלַדְתִּי *Quomodo potero & aspiciam perditionem cognationis meæ? Esth.* 8. *v.* 6. *pro* אוּכַל לִרְאוֹת potero aspicere.

Deest quandoque ו: ut,

Hh

כִּי־יִמָּכֵר לְךָ אָחִיךָ *Si vendatur tibi frater tuus, Deut.* 15. 12.

לֹא־נִבְנָה בַיִת לְשֵׁם יְהוָה *Non erat ædificata domus nomini DOMINI, 1. Reg.* 3. 2.

Ablativus causæ vel instrumenti cum Præpositione ב: ut,

וּבַמֶּה תֵּאָסֵר *Et quo vinciri possis, Jud.* 16. 6.

וּבְנוֹתֶיהָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בַּחֶרֶב תֵּהָרַגְנָה *Et filiæ tuæ, quæ sunt in agro, gladio occidentur, Ezech.* 26. 6.

וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ *Et æstu tuo conturbamur, Psal.* 90. 7.

וְנִשְׁלוֹחַ סְפָרִים בְּיַד הָרָצִים *Et* (mittendo passivè, pro) *missæ sunt literæ per manus cursorum, Esth.* 3. 13. *& similia.*

CAPUT XVI.

De Syntaxi Verbi Infiniti.

EXplicata est Syntaxis Verbi finiti cum Nomine, sequitur Infiniti, quâ Verbum regitur à Verbo. Verbum Infinitum usurpatur vel nudè & simpliciter, vel conjunctis ipsi ab initio quatuor Præpositionibus inseparabilibus בכלם, quæ vulgò *Literæ Bachlam*, memoriæ causâ vocantur. In universum verò etiam pro Gerundiis sumitur, qui usus Verbi Infiniti & Græcis perfamiliaris est.

REGULA PRIMA.

Cùm duo Verba sese mutuò regunt, alterum semper modi Infinitivi est.

Sine Præpositione: ut,

לֹא אָבוּ שְׁמוֹעַ *Non voluerunt audire, Jesa.* 28. 12.

מַה יֹּסֵף יְהוָה דַּבֵּר עִמִּי *Quid perrecturus sit DOMINUS loqui mecum, Num.* 22. 19.

Cum Præpositione: ut,

אחר

CAPUT XV.

De Syntaxi Verborum Paſsivorum.

REGULA.

PAſsiva Verba regunt Ablativum cum Præpoſitione מִן *A, ab, de:* ut,

וְהָאָרֶץ תֵּעָזֵב מֵהֶם *Et terra deſeretur ab eis, Levit.* 26. 43.

נִתְּנוּ מֵרֹעֶה אֶחָד *Data à paſtore uno, Eccleſ.* 12. 11.

At quod legitur וְנִשְׁבַּרְתִּי אֶת לִבָּם *Et confractus ſum cor eorum*, per Ellipſin eſt, pro מֵאֵת *A corde, vel propter cor eorum*, Ezech. 6. 9. vel ſimpliciter אֶת ponitur pro מִן: ut Exo. 9. 9.

Pro Ablativo hîc ſæpè Dativus eſt: ut,

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁמַע לְסַנְבַלַּט *Fuit verò quum auditum eſſet Sanballato, Neh.* 6. 1. *h. e.* à Sanballato: vide & ℣. 7.

הֲלוֹא נָכְרִיּוֹת נֶחְשַׁבְנוּ לוֹ *Nonne extraneæ reputatæ ſumus ipſi, Gen.* 31. 15. *hoc eſt*, ab ipſo.

נִדְרַשְׁתִּי לְלוֹא שָׁאָלוּ נִמְצֵאתִי לְלֹא בִקְשֻׁנִי *Quæſitus ſum iis, qui non interrogabant, inventus ſum iis, qui non quærebant me, Jeſa.* 65. 1. *hoc eſt*, ab iis.

הַאִדָּרֹשׁ אִדָּרֵשׁ לָהֶם *An conſulendo conſulor iis? Ezech.* 14. 3. *h. e.* an ullo pacto conſulor ab eis?

וְגַם לְמָחָר אֲנִי קְרוּא־לָהּ *Etiam in craſtinum ego invitatus ſum ipſi, Eſth.* 5. 12. *hoc eſt*, ab ipſa.

אַךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל־נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יֵעָשֶׂה לָכֶם *Veruntamen quod comedetur omni animæ, ipſum tantùm fiet vobis, Exod.* 12. 16. *hoc eſt*, ab omni anima, parabitur à vobis.

Eſt & hîc Dativus acquiſitionis: ut,

חָזוּת קָשָׁה הֻגַּד לִי *Viſio dura nunciata eſt mihi, Eſa.* 21. 2.

בָּעֵת הַהִיא יוּבַל־שַׁי לַיהוָה צְבָאוֹת *In tempore illo afferetur munus DOMINO exercituum, Jeſ.* 18. 7.

Nomen אִשָּׁה, pro, *Quàm ut sim uxor viri, vel, viro, quàm ut vir aliquis me habeat uxorem.* Hinc etiam explicari possint ea, quæ in superiori Regula cum Dativo posita sunt, quale etiam; וְהָיוּ לָכֶם לַאֲנָשִׁים *Sintq; vobis in viros, Ruth.* 1.11. *hoc est*, habeatis eos maritos, ut sint mariti vestri. Sic; וָאֱהִי לָהֶם לְמִלָּה *Et sum eis in dicterium, Jobi* 30.9. *hoc est*, habent me pro dicterio, pro sermonis argumento. Item, וְגַם אֲנַחְנוּ נִהְיֶה לַאדֹנִי לַעֲבָדִים *Quinetiam nos erimus domino meo in servos, Gen.* 44. 9. *hoc est*, dominus noster habebit nos etiam pro servis suis, & similia plurima.

Est & hîc Verbi substantivi *Ellipsis* frequentissima: ut,

וְשָׂפָה אַחַת לְכֻלָּם *Et labium unum* est *omnibus illis, Gen.* 11.6.
זֹאת אוֹת־הַבְּרִית *Hoc* est *signum istius fœderis, Genes.* 9. 12.
פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ *Os eis* est *& non loquuntur, Psal.* 139.16.
לִי־אָתָּה *Mihi es tu, Jes.* 43. 1. *id est*, meus, ad me spectas, ad me pertines. Sic apud Plaut. Mostel. *Mihi sum, sic sum*, Id est, *meus, mei juris sum*. Sic,
יְהוָה לִי לֹא אִירָא *Dominus mihi* est, *non timebo, Psal.* 118. 6. *hoc est*, meus, Dominum pro defensore meo habeo: vide & Prov. 8. 14. Exod. 19. 5.
כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי *Vineam meam quæ mihi* erat, *non custodivi, Cant.* 1. 6. Sic; מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה *Lectus ejus qui* est *Salomoni, Cant.* 3. 7. Hinc observetur שֶׁלִּי non esse simpliciter articulum Genitivi casus, ut vulgò docetur, sed periphrasticè: immò & Nominativum sic designat; ut; סֵפֶר שֶׁלִּי *Liber qui mihi est, hoc est*, meus, qui ad me spectat: בֵּן נָבוֹן שֶׁלְּךָ *Filius intelligens qui tibi est, id est*, tuus, & similia. In hac Ellipsi etiam Nomen per Genitivum explicatur: vide infrà cap. 20.

CAPUT

lomonis in quicquam, 1. *Reg.* 10. *v.* 21. *hoc est*, quidquam pro nullo habebatur.

וְהַכַּרְמֶל לַיַּעַר יֵחָשֵׁב *Et arvum pro sylva reputabitur*, *Jes.* 29. 17.

וַתֵּחָשֶׁב לוֹ לִצְדָקָה *Et reputatum est ei in justitiam*; *Psal.* 106. *v.* 31. *hoc est*, ad justitiam, pro justitia.

REGULA TERTIA.

Verba substantiva יֵשׁ & הָיָה *Habendi* significatione usurpata, regunt Dativum* personæ: ut,

הֲיֵשׁ־לָכֶם אָב אוֹ־אָח *Est ne vobis pater aut frater?* *Genes.* 44. *v.* 19. *id est*, habetisne patrem? &c.

וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה *Et non erat aqua cœtui*, *Num.* 20. 2.

וַיְהִי הַנַּעַר לוֹ כְּאַחַד מִבָּנָיו *Fuitq; puer iste ipsi quasi unus ex filiis ipsius*, *Jud.* 17. 11. *hoc est*, habebat ipsum quasi filium.

עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו *Servus servorum erit fratribus suis*, *Genes.* 9. 25. *hoc est*, fratres ejus habebunt ipsum pro servo vilissimo.

מוּזָר הָיִיתִי לְאֶחָי *Extraneus fui fratribus meis*, *Psal.* 69. 9. *hoc est*, habuerunt me extraneum.

וּבַת־כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר *Filia autem sacerdotis quum fuerit viro alieno*, *Levit.* 22. *v.* 12. *hoc est*, *quam habet vir alienus*; vel per hypallagen, *Cui fuerit vir alienus*, *quæ habeat virum alienum*, *quæ nupserit viro alieno*. Sic intelligendæ etiam locutiones, quæ ibidem sequuntur; וְאִם־הָיוֹ תִהְיֶה לְאִישׁ *Quòd si essendo fuerit viro*, *Num.* 30. 7. *hoc est*, quòd si omninò nubet. Item, זָקַנְתִּי מִהְיוֹת לְאִישׁ *Senior-sum, quàm ut sim viro*, *Ruth.* 1. *v.* 12. *hoc est*, quàm ut habeat me vir, quàm ut nubam. Sic Lev. 21. 3. Vel per Genitivum, Quum fuerit viri alieni, *h. e.* quum pertinuerit vel spectaverit ad virum alienum, quum habuerit maritum alienum. Ab. Esra in Ruth subaudit

Nomen

הוּא יִהְיֶה־לְּךָ לְפֶה וְאַתָּה תִּהְיֶה־לּוֹ לֵאלֹהִים *Ipse erit tibi in os, tu verò sis ipsi in Deum, Exod.* 4. 16. *hoc est*, vice oris, vice Dei. Similis usus Præpositionis *In* apud Latinos: ut; *Sua illis in legem æterna est voluptas*, Sen. de Benef. 6. hoc est, vice legis. *In solutum accipere*, Idem; hoc est, vice solutionis. *In dotem esse*, hoc est, pro dote, & similia.

Sic, cùm unius rei in alteram notatur conversio, & tum Verbum idem est quod *Fieri*, aut per *Redigi*, *Converti*, exponi potest: ut,

וַיְהִי לְמַטֶּה בְּכַפּוֹ *Fuitq; in baculum in manu ipsius, Exod.* 4. 4. *hoc est*, serpens iste factus est baculus, conversus in baculum.

וְהָיוּ לְדָם בַּיַּבָּשֶׁת *Sintq; in sanguinem in arida-terra, v.* 9. *h.e.* fiant sanguis, convertantur in sanguinem.

Hæc locutio etiam per Verba נָתַן & שׂוּם frequentissimè effertur: ut,

וְנָתַתִּי אֶת־יְרוּשָׁלַםִ לְגַלִּים *Et dabo Jerusalem in acervos, Jer.* 9. *v.* 11. *hoc est*, redigam in acervos.

וּנְתַתִּים לְזַוָעָה לְרָעָה לְחֶרְפָּה וּלְמָשָׁל לִשְׁנִינָה וְלִקְלָלָה *Et dabo eos in commotionem, & in malum, in opprobrium & parabolam, in dicterium & in commotionem, Jer.* 24. *v.* 9. *confer Deut.* 28. 37.

וְשַׂמְתִּים לְיַעַר *Et ponam eas in sylvam, Hos.* 2. *v.* 12. *hoc est*, redigam.

שָׂמָהּ לִשְׁמָמָה *Posuit eam in desolationem, Jer.* 12. 11. *& similia plura.* Ad multiplices enim loquendi formas hæc structura patet.

Huc denique pertinet Verbum *Aestimandi* & *reputandi* חָשַׁב, quod eandem constructionem imitatur: ut,

וַיַּחְשְׁבֶהָ עֵלִי לְשִׁכֹּרָה *Et reputabat eam Heli in ebriam, 1. Sam.* 1. *v.* 13. *hoc est*, pro ebria: sic Gen. 38. 15.

לֹא־נֶחְשָׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה לִמְאוּמָה *Non æstimabatur diebus Salomonis*

tus ipse est *desideria, Cant.* 5. 16. *hoc est*, dulcissimum, desideratissimus.

שְׁמָמָה תִהְיֶה הַר־שֵׂעִיר *Desolatio eris mons Sehir*, Ezech. 35. *v.* 15. *hoc est*, desolatissimus.

כִּי מְרִי הֵמָּה Quia rebellio sunt, h. e. populus summè rebellis & refractarius, Ezech. 2. 7.

כִּי חֲמוּדוֹת אָתָּה *Nam desideria tu es*, *Dan.* 9. *v.* 23. *hoc est*, desideratissimus.

REGULA SECUNDA.

Verbum הָיָה eleganter regit Accusativum cum Præpositione ל, significantem statum aut qualitatem personæ diversam.

Præpositionem hanc Latini reddunt per *In*; Germani per *Ad*, ut & Hebraicè significat, exprimunt. Accusativus autem in alterum Nominativum resolvi potest, vel in Genitivum, per *Loco, Vice*, aut Ablativum per *Pro*: ut,

הוּא יִהְיֶה לְרֹאשׁ וְאַתָּה תִּהְיֶה לְזָנָב *Ipse erit in caput, tu autem eris in caudam, Deut.* 28. 44. *hoc est*, caput, cauda, *id est*, superior, inferior: sic Thren. 1. 5.

וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן גּוֹיִם *Erisq; in patrem multitudinis gentium, Gen.* 17. 4. *hoc est*, pater.

הִתְחַזְּקוּ וִהְיוּ לַאֲנָשִׁים *Confortamini & estote in viros*, 1. *Samuel.* 4. 9. *hoc est*, viri.

וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד *Eruntq; in carnem unam, Genes.* 2. *v.* 24. *hoc est*, caro una, quem Hebraismum & Græci servarunt, & inde Christus, Math. 19. 5. *καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.*

וַיְהִי לָהּ לְבֵן *Fuitq; ei in filium*, *Exod.* 2. 10. *hoc est*, loco filii.

וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינָיִם *Erisq; nobis in oculos*, *Num.* 10. *v.* 31. *h. e.* oculorum loco.

fidejussor, unus fidejubentium & spondentium, qui manuum complosione fidejussiones firmare solent.

בְּיִרְאַת יְהוָה סוּר מֵרָע *In timore Domini* est, *recedere à malo*, *Prov.* 16. 6. *hoc est*, Timor Domini est, &c.

כִּי יְהוָה יִהְיֶה בְכִסְלֶךָ *Nam DOMINUS erit in fiducia tua*, *Prov.* 3. 26. Chaldæus ibidem eandem structuram servat: אֱלָהָא יְהִי בְסַעֲדָךְ *DOMINUS erit in adjutorium tuum*, *hoc est*, auxiliator tuus.

אַל־תְּהִי בְסֹבְאֵי־יָיִן בְּזֹלְלֵי בָשָׂר לָמוֹ *Ne sis in potatoribus vini*, neq; *in commessatoribus carnis*, *Prov.* 23. 20. *h. e.* potator, commessator, ut Græci habent, μὴ ἴσθι οἰνοπότης.

גֶּבֶר חָכָם בַּעוֹז *Vir sapiens* est *in robore*, *Prov.* 21. 45. *h.e.* robustus, unde Vulg. Lat. *Vir sapiens, fortis est.*

Talia sunt apud Latinos: *In novissimis, In familiaribus, In principibus esse: In meis intimis maximeq; necessariis scias esse*, apud Cic. *In sodalibus illis es*, Plaut. Pers. *Antiquam illius edimus comœdiam, Quam vos probastis qui estis in senioribus*, Plaut. Cas. *Cui præter honestum nihil est in bonis: Nisi in bonis: amicitia esse non potest: Hic in magnis viris non est habendus: In clarissimis civibus est is, qui, &c.* apud Cic. οὐκ ἐν καλῷ ἔφη. *Non esse in pulchro dicebat*, id est, non pulchrum, non honestum esse dicebat, apud Xenoph. ἐν ἐγκλήμασιν εἶναι, ἐν αἰτίαις εἶναι, *In culpa esse, In causa esse, &c.*

Porrò Nomina abstracta pro concretis, cum Verbo substantivo sive expresso sive intellecto posita, vim habent adjectivi superlativi: ut,

וֶהְיֵה בְּרָכָה *Et esto benedictio*, *Genes.* 12. 2. *hoc est*, summè benedictus.

וְכִי תַאֲוָה־הוּא לָעֵינַיִם *Et quòd desiderium ipsa* esset *oculis*, *Genes.* 3. 6. *hoc est*, desideratissima, gratissima.

חִכּוֹ מַמְתַקִּים וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים *Palatum ejus* est *dulcedines: totus ipse*

Ellipsis Verbi substantivi frequentissima est, in qua, si Nominativi sint adjectivum & substantivum, tum adjectivum sæpiùs præcedit, ut & suprà cap. 1. Regulâ 2. dictum est: ut,

גָּדוֹל עֲוֺנִי מִנְּשׂא *Major* est *iniquitas mea, quàm ut sustinere possim, Genes.* 4. *v.* 13. *Iniquitas*, pro *Pœna iniquitatis.*

וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל *Et vidit mulier quòd bona* esset *arbor ad cibum, Genes.* 3. 6.

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם *Hic* est *liber generationum Adami, Gen.* 5. 1.

אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן *Ego* sum *primus, & ego* sum *ultimus, Jesa.* 44. 6. Hanc Ellipsin sæpè eleganter supplent Pronomina loco Verbi substantivi posita, aut certè Pronomina suam naturam retinent, & Verbi manet Ellipsis: vide suprà cap. 10. in Ellipsi.

Alter Nominativus admodum venustè in Accusativum vel Ablativum convertitur cum Præpositione ב, In, Inter: ut,

אַתְּ הָיִית בְּעֹכְרָי *Tu es in turbatoribus meis, Jud.* 11. *v.* 35. *hoc est*, perturbans me, turbator meus.

אֲחִיתֹפֶל בַּקֹּשְׁרִים עִם־אַבְשָׁלוֹם *Achitophel* est *inter conjuratores cum Abschalom, 2. Sam.* 15. 31. *hoc est*, est conjurans, *vel*, est unus conjurantium.

אֲדֹנָי בְּסֹמְכֵי נַפְשִׁי *Dominus* est *in sustentantibus animam meam, Psal.* 54. 6. *hoc est*, sustentans, sustentator.

מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ *Moses & Aharon in sacerdotibus ejus, Samuel in invocantibus nomen ipsius, Psal.* 99. *vers.* 6.

יְהוָה לִי בְּעֹזְרָי *Dominus* est *mihi in auxiliatoribus meis, Psal.* 118. 7. *hoc est*, auxiliator meus, ut Græci *κύριος ἐμοὶ βοηθός.*

אַל־תְּהִי בְתֹקְעֵי־כָף בַּעֹרְבִים מַשָּׁאוֹת *Ne sis inter complodentes manu, inter spondentes debita, Prov.* 22. 26. *h. e.* ne esto

וַתֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ אֶל־בֵּית אָבִיהָ *Et receßit ab eo domum patris sui, Jud.* 19: 2.

לֹא־יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה *Non recedet ſceptrum à Jehuda, Geneſ.* 49. 11.

Ellipſis Præpoſitionis: ut,

הֵם יָצְאוּ אֶת־הָעִיר *Ipſi egreßi è civitate, Geneſ.* 44. *v.* 4. *pro* מֵאֶת־הָעִיר Ex urbe, ut Jer. 23. 15. וַיֵּצֵא מֵאִתִּי *Et egreſſus eſt à me, Gen.* 44. *v.* 28.

CAPUT XIV.

De ſtructura Verbi ſubſtantivi הָיָה.

REGULA PRIMA.

Verbum ſubſtantivum הָיָה adſciſcit utrinque Nominativum.

Si poſterior Nominativus prioris ſit Adjectivum, tum in eodem genere & numero cum ipſo debet convenire, aliâs id neceſſe non eſt: ut,

וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה *Et ſerpens erat callidior omni beſtiâ agri, Geneſ.* 3. 1.

וְאַהֲרֹן אָחִיךָ יִהְיֶה נְבִיאֶךָ *Et Aharon frater tuus erit propheta tuus, Exod.* 7. 1.

דְּבָרֶיךָ יִהְיוּ אֱמֶת *Verba tua ſunt veritas, 2, Sam.* 7. *v.* 28. *id eſt*, veriſſima.

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ *Et terra erat deſolatio & res-inanis, Gen.* 1. 4. *id eſt*, deſolata, rudis & informis.

וְכָל־שָׂרֶיהָ יִהְיוּ אָפֶס *Et omnes principes ejus erunt nihil, Jeſa.* 34. *verſ.* 12.

Nominativi unius ellipſis: ut,

וְהָיִיתָ מְמַשֵּׁשׁ בַּצָּהֳרַיִם *Erisq; palpans in meridie, Deut.* 28. 29. *deeſt*, אַתָּה Tu.

Elli-

hoc est, avertis te à me, desistis à me. Sic Job. 14. ℣. 6. Jesa. 22. ℣. 4.

מִמֶּנּוּ וַיִּרֶף *Sic destitit ab illo*, Exod. 4. v. 26. *vide & Jud.* 11. v. 37. Et cum Dativo: ut, הַרְפֵּה־לָהּ *Sine eam*, 2. *Reg.* 4. v. 27. חֶרֶף לָנוּ שִׁבְעַת יָמִים *Dimitte nobis septem dies*, 1. *Sam.* 11. 3.

מִדְּבַר־שֶׁקֶר תִּרְחָק *A verbo mendacii procul-abesto*, *Exo*. 23. 7. &c.

REGULA SEPTIMA.

Verba quietem aut motum in loco significantia, regunt Ablativum loci cum Præpositione בְּ: ut,

עַתָּה שְׁבָה בְּבֵיתֶךָ *Nunc conside in domo tua*, 2. *Par.* 25. 19.

כֻּלָּם שָׁכְבוּ בְכָבוֹד אִישׁ בְּבֵיתוֹ *Omnes illi occubuerunt gloriosè, quisq; in domo sua*, *Jesa.* 14. 18.

וַיָּמָת הָרָן בְּאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ בְּאוּר כַּשְׂדִּים *Et mortuus est Haran in terra nativitatis suæ, in Ur Chaldæorum. Gen.* 11. 28.

וַיַּחֲנוּ בַּגִּלְעָד *Et castrametati sunt in Gilhad*, *Jud.* 10. 17.

Ellipsis Præpositionis: ut,

וְאֵת כָּל־הַכֵּלִים הַנִּמְצְאִים בֵּית יְהוָה *Et omnia vasa quæ inventa sunt* in *domo Domini*, 2. *Reg.* 14. 14.

וְאִם־בֵּית אִישָׁהּ נָדָרָה *Et si* in *domo viri sui voverit*, *Num.* 30. 11.

יִשְׁכֹּן חֲצֵרוֹתֶיךָ *Habitabit* in *atriis tuis*, *Psal.* 65. 5.

REGULA OCTAVA.

Verba motum de loco significantia, regunt Ablativum loci cum Præpositione מִן: ut,

צֵא מִן־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְשׁוּב אֶל־אֶרֶץ מוֹלַדְתֶּךָ *Egredere ex terra hac, & redi ad terram cognationis tuæ*, *Genes.* 31. v. 13.

וַיִּסַּע לוֹט מִקֶּדֶם וַיִּפָּרְדוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו *Et profectus est Lot ab oriente, & separaverunt se alter ab altero*, *Gen.* 13. 11.

hibere, Subtrahere: הֵסִיר Removere, Auferre: גֵּרֵשׁ Ejicere, Expellere: בִּקֵּשׁ, שָׁאַל, Petere: לָקַח Accipere: רָפָה, חָדַל, שָׁעָה, Emere, Comparare: שָׁבַר, קָנָה, כָּרָה, שָׁבַת, Cessare, Abstinere, Desistere, & similia: ut,

וְחַטֹּאותֵיכֶם מָנְעוּ הַטּוֹב מִכֶּם *Et peccata vestra cohibent bonum hoc à vobis, Jer. 5. v. 25. hoc est*, privant vos his bonis. Et cum Dativo, *Denegandi* significatione: ut, לֹא־יִמְנַע טוֹב לַהֹלְכִים בְּתָמִים *Non denegabitur bonum ambulantibus in integritate, Psal.* 84. 12.

וְעַתָּה לֹא יִבָּצֵר מֵהֶם כֹּל אֲשֶׁר יָזְמוּ לַעֲשׂוֹת׃ *Jam autem non cohibebitur ab eis quicquam eorum, quæ cogitaverunt facere? Genes.* 11. 6. vide etiam Job. 42. 2.

לֹא־תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי *Ne cohibeas misericordias tuas à me, Psal.* 40. *v.* 12. *hoc est*, ne deneges mihi, vel, ne excludas me à misericordia tua: vide & Hagg. 1. ℣. 10.

וַיִּכָּלֵא הַגֶּשֶׁם מִן־הַשָּׁמָיִם *Et cohibitus est imber à cælo, Gen.* 8. *v.* 2. *vide Exod.* 36. 6.

עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לִגְרֹעַ *Ad id nihil addendum, & ab eo nihil detrahendum, Eccles.* 3. 14. Construitur & cum nudo Accusativo absque Præpositione: ut,

אַל־תִּגְרַע דָּבָר *Ne subtrahito verbum, Jer.* 26. 2.

גַּם מִזֵּדִים חֲשֹׂךְ עַבְדֶּךָ *Etiam à contumaciis subtrahe servum tuum, Psal.* 19. 14. *hoc est*, subtrahe à servo tuo contumacias, per Hypallagen, id est, peccata quæ volens & contumaciter commisit, condona. Absq; Præpositione: ut, חוֹשֵׂךְ שִׁבְטוֹ שׂוֹנֵא בְנוֹ *Subtrahens virgam suam, odio habet filium suum, Prov.* 13. 24.

אֹכֶל תִּשְׁבְּרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף *Cibum comparate ab eis pecuniâ, Deut.* 2. 6.

וְגַם־מַיִם תִּכְרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף *Etiam aquas emitote ab eis pecuniâ, ibid.*

כַּמָּה לֹא־תִשְׁעֶה מִמֶּנִּי *Quousq; non respicis à me? Job.* 7. 19. *hoc est,*

גול , הִגִּיל , עָלַז , שָׂמַח , שׂוּשׂ, regunt Ablativum causæ cum Præpositionibus בּ vel עַל: ut,

וְגַלְתִּי בִירוּשָׁלַםִ וְשַׂשְׂתִּי בְעַמִּי *Exsultabo in Jerusalem, & gaudebo in populo meo, Jesa. 65. 19.*

נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ *Exsultabimus & lætabimur in salute ejus, Jesa. 25. 9.*

יָשִׂישׂ עָלַיִךְ בְּשִׂמְחָה יָגִיל עָלַיִךְ בְּרִנָּה *Gavisurus est de te lætitiâ, exsultabit de te cantu, Soph. 3. 17. vide & Jon. 4. 6.*

שִׂמְחִי וְעָלְזִי בְּכָל־לֵב *Lætare & exsulta in toto corde, ibid. 14. vide & Habac. 3. 18.*

אֶשְׂמְחָה וְאֶעֶלְצָה־בָךְ *Lætabor & exultabo in te, Psal. 9. 3.*

נִתְעַלְּסָה בָּאֳהָבִים *Exhilaremus nos in amoribus, Prov. 7. 18.*

שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב *Gaudeo ego de sermone tuo tanquam qui invenit prædam magnam, Psal. 119. 162.*

Accedunt quoque & aliæ Præpositiones: ut,

הַשְּׂמֵחִים אֱלֵי־גִיל *Qui lætantur ad exsultationem, Job. 3. 22.*

אַל־תִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּיל *Ne læteris Israel ad exsultationem, Hos. 9. 1. hoc est*, ne lætitiâ gestias, ne tantoperè læteris, ut præ lætitia gestias.

גַּם־בְּרוֹשִׁים שָׂמְחוּ לְךָ *Etiam abietes lætentur tibi, Jes. 14. v. 8. hoc est*, עָלֶיךָ De te. Sic Mich. 7. 8.

וּשְׂמַח מֵאֵשֶׁת נְעוּרֶךָ *Et lætare ab uxore adolescentiæ tuæ, Prov. 5. 18. sic Eccles. 2. 10.* h. e. *de ea, propter eam.*

REGULA SEXTA.

Quæ prohibendi, auferendi, removendi, abstinendi, distandi, & similium significationem habent, adsciscunt Ablativum cum Præpositione מִן.

Talia sunt מָנַע Prohibere, Cohibere: כָּלָא ; נִבְצַר Cohiberi: נִכְלָא ; גָּרַע Subtrahere, Adimere: חָשַׂךְ Co-

עָצְמוּ־לִי אַלְמְנוֹתָיו מֵחוֹל יַמִּים *Numerosæ-erunt mihi viduæ ejus præ arena maris, Jer. 15. 8.*

REGULA QUARTA.

Verba copiæ & inopiæ regunt Ablativum cum Præpositione ב vel מִן, aut ſine Præpoſitione: ut,

מִלֵּא כְּרֵשׂוֹ מֵעֲדָנָי *Implevit ventrem ſuum ex deliciis meis, Jerem. 51. verſ. 34.*

וְיֵהוּא מִלֵּא יָדוֹ בַקֶּשֶׁת *Et Jehu implevit manum ſuam arcu, 2. Reg. 9. 24.*

וּמְחַסֵּר אֶת־נַפְשִׁי מִטּוֹבָה *Et facio ut egeat anima mea omni bono, Eccleſ. 4. 8.*

Sine Præpoſitione: ut,

שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ *Satia nos unoquoq; manè benignitate tuâ, Pſ. 90. 14. vide Pſ. 104. 13. Prov. 1. 31. Eccl. 6. 3. Thren. 3. 15.*

עֵינוֹ לֹא־תִשְׂבַּע עֹשֶׁר *Oculus ejus non ſatiatur divitiis, Eccl. 4. 8.*

חֶסֶד יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ *Benignitate DOMINI plena eſt terra, Pſal. 33. 5.*

לֹא חָסַרְתָּ דָּבָר *Non eguiſti ullâ re, Deut. 2. 7.*

Videtur & Accuſativus quandoque addi: ut,

וּשְׂבַעְתֶּם אֹתוֹ *Et ſaturabimini illo, Joel. 2. 19.*

וְאֵת חֲמַת יְהוָה מָלֵאתִי *Quamobrem excandeſcentiâ DOMINI plenus ſum, Jer. 6. 11.*

וַיִּמָּלֵא הַבַּיִת אֶת־הֶעָנָן וְהֶחָצֵר מָלְאָה אֶת־נֹגַהּ כְּבוֹד יְהוָה *Et impleta fuit domus nube, atrium verò plenum erat ſplendore gloriæ DOMINI, Ezech. 10. 4.* Sed hæc per Ellipſin Præpoſitionis מִן explicanda ſunt, pro מֵאִתּוֹ vel מֵאֵת, מִמֶּנּוּ *Ex eo.* In Targum tamen etiam articulus Accuſativi caſus יָת in his locis uſurpatur.

REGULA QUINTA.

Verba gaudendi, lætandi, exſultandi,

כִּי־קָנֹה אֶקְנֶה בְּכֶסֶף מָלֵא *Sed comparando comparabo pro pretio pleno*, 1. *Paral.* 21. 24.

חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם וְלֹא בְכֶסֶף תִּגָּאֵלוּ *Gratis venditi estis, & nullâ pecuniâ etiam redimemini*, *Jesa.* 52. 3.

מֵימֵינוּ בְּכֶסֶף שָׁתִינוּ עֵצֵינוּ בִּמְחִיר יָבֹאוּ *Aquas nostras pro pecunia bibimus, & ligna nostra pro pretio obveniunt*, *Thren.* 5. *vers.* 4.

עַל־מִכְרָם בַּכֶּסֶף צַדִּיק וְאֶבְיוֹן בַּעֲבוּר נַעֲלָיִם *Eò quòd vendiderunt argento justum, & egenum propter par calceorum*, *Amos* 2. 6. hîc ב & בַּעֲבוּר pro eodem sumuntur. Vide præterea Gen. 37. 28. Exod. 22. 3. Psal. 44. 13.

בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים הַמְסֻלָּאִים בַּפָּז *Filii Tzionis pretiosissimi, taxantur auro puro*, *Thren.* 4. 2.

כִּי בַמֶּה נֶחְשָׁב הוּא *Nam pro quo æstimatur ipse*, *Jesa.* 2. 22. *h. e.* Quanti. In hoc usu loquendi Rabbinis כַּמָּה interrogativè est, *Quanti*; responsivè, *Tanti, Tot*: בָּרוֹב *Pluris*, בִּמְעַט *Minoris*.

Pro ב reperitur & ל, quod Kimchi per בַּעֲבוּר explicat: ut,

לְהִשְׁתַּחֲוֹת לוֹ לַאֲגוֹרַת כֶּסֶף וְכִכַּר־לָחֶם *Ut incurvando honorem exhibeat illi, pro nummulo argenteo & frustulo panis*, 1. *Sam.* 2. 36.

REGULA TERTIA.

Verba comparationis regunt Ablativum rei comparatæ cum Præpositione מִן: ut,

זַכּוּ נְזִירֶיהָ מִשֶּׁלֶג צַחוּ מֵחָלָב אָדְמוּ עֶצֶם מִפְּנִינִים *Nitent Naziræi ejus præ nive, albent præ lacte, rubent corpore præ gemmis*, *Thren.* 4. 7. *id est*, nitidiores, candidiores, rubicundiores, &c.

מִנְּשָׁרִים קַלּוּ מֵאֲרָיוֹת גָּבֵרוּ *Præ aquilis pernices-sunt, præ leonibus robore valent*, 2. *Sam.* 1. 23.

ipsi in domo & in agro, *Genes.* 39. *v.* 5. Sæpè tamen etiam Præpositio desideratur, ut mox patebit: ut,

לִנְפּוֹל בַּחֶרֶב *Ut cadamus gladio, Num.* 14. 3.

בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָּיִת וּבִתְבוּנָה יִתְכּוֹנָן *Sapientiâ ædificabitur domus & intelligentiâ stabilietur, Prov.* 24. 3.

בַּרְזֶל בְּבַרְזֶל יָחַד *Ferrum ferro acuitur, Prov.* 27. 17.

קוֹרֵץ בְּעֵינָיו מוֹלֵל בְּרַגְלָו מֹרֶה בְּאֶצְבְּעֹתָיו *Annuit oculis, loquitur pedibus, docet digitis suis, Proverb.* 6. 13. Hic Hebraismus in Novo Testamento frequentissimus est: ut, ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι, *Ego quidem baptizo vos in aqua*, Matth. 3. ℣. 11. *hoc est, aquâ*, non quòd hæc locutio hæc indicet, *in* aqua totos infantes esse immergendos. Sic mox; ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί, Cum Spiritu S. & igne.

Absque Præpositione: ut,

הִנֵּה־הוּא תָּפוּשׂ זָהָב וָכֶסֶף *En ipse coopertus est auro & argento, Hab.* 2. 19.

קָרוּעַ כֻּתָּנְתּוֹ *Laceratus tunicâ suâ, 2. Sam.* 15. 32.

שֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ חָגוּר כְּלֵי מִלְחָמָה *Sexcenti Viri, quorum quisq; accinctus armis bellicis, Judic.* 18. 11.

לָבוּשׁ בְּגָדִים צוֹאִים *Indutus vestibus sordidis, Zach.* 3. 3.

REGULA SECUNDA.

Verba mercandi, æstimandi, & quæcunq; pretium requirunt, regunt Ablativum pretii cum Præpositione ב: ut,

אֹכֶל תִּשְׁבְּרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף *Cibum emetis ab eis pro pecunia, Deut.* 2. 6.

וְגַם־מַיִם תִּכְרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף *Etiam aquam emetis ab eis argento, Ibid.*

בְּכֶסֶף מָלֵא תְּנֵהוּ לִי *Argento pleno da eum mihi*, 1. *Par.* 21. 22.

מִיָּמִים יָמִימָה *A diebus in dies, Exod.* 13. *v.*10. *vel*, ab anno in annum, quotannis, singulis annis: vide & 1.Sam.1.3.

Cæterùm Accusativus sæpè deest, & vi verbi Activi subintelligendus: ut,

אִם תַּגְבִּיהַ כַּנֶּשֶׁר *Si exaltaveris sicut aquila*, sc. עַצְמְךָ *Te*, vel, מַעֲלָתְךָ *Dignitatem tuam*, Obad. 1.4. vel *Nidum tuum*, ut Jerem. 49.16.

אִם יַחֲרוֹשׁ בַּבְּקָרִים *An arabit quispiam bobus*, Arabit, sc. סֶלַע *Petram*, Amos 6.12.

שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם *Solvendo solvet*, scil. ממון שגנב pecuniam, quam furatus est, Exod. 22. 2, &c.

CAPUT XIII.

De Syntaxi Verbi, quâ regit Ablativum.

REGULA PRIMA.

Quodvis Verbum regit Ablativum cum Præpositione ב, significante causam, instrumentum aut modum actionis.

Ablativus causæ hîc frequenter designatur per Præpositionem ב, *Cum*, *Per*, & ab Hebræis vocatur ב׳ הָעֵזֶר *Beth auxilii*; (ut notat Kimchi in Michl. fol. 58. & in Comment. Jer. 17. ℣. 1.) nempe causæ efficientis adjuvantis ac instrumentalis, cujus virtute ac operâ mediante, aliquid fit vel peractum est: ut, אֲשֶׁר לָקַחְתִּי בְּחַרְבִּי וּבְקַשְׁתִּי *Quem cœpi cum gladio meo & cum arcu meo, Genes.* 48.22. Latini autem Præpositionem omittunt. Cùm verò ב simpliciter ponitur pro *In*, tum vocant illud ב׳ כְּלִי *Beth vasis*, i.e. Beth subjecti, in quo aliquid est vel fit, בְּכָל־אֲשֶׁר יֶשׁ־לוֹ בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה *In omnibus quæ erant*

suâ secundum diem in diem, 1. *Sam.* 18. 10. *hoc est*, de die in diem, in uno die sic etiam altero, singulis & omnibus diebus.

כִּי לְעֶת־יוֹם בְּיוֹם יָבֹאוּ עַל־דָּוִד *Nam tempore diei in diem veniebant ad Davidem*, 1. *Paral.* 12. 22. *id est*, in dies, singulis diebus, quotidie, opportuno quoque die.

כַּלּוּ מַעֲשֵׂיכֶם דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ *Perficite opera vestra, rem diei die suo*, *Exod.* 5. 12. *hoc est*, pensum diurnum quotidie absolvite, ut antea.

תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְשָׁנָה *Comedes illud anno in anno*, *Deut.* 15. 20. *hoc est*, quotannis, ut anno uno sic altero.

וְלֹא הֶעֱלָה מִנְחָה לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר כְּשָׁנָה בְשָׁנָה *Neq; obtulerit munus regi Assyriæ secundum annum in annum*, 2. *Reg.* 17. v. 4. *hoc est*, munus annuum, ut annuatim offerre solitus fuerat.

וְהָלַךְ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה *Ibat verò de anno in annum*, 1. *Sam.* 7. v. 16. *hoc est*, singulis annis.

מִדֵּי־חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבוֹא כָל־בָּשָׂר *De mense in mensem suum, de sabbatho in sabbathum suum veniet omnis caro*, *Jesa.* 66. v. 23. *hoc est*, singulis noviluniis & sabbathis. In his loquendi formis, scribit Kimchi in Michlol fol. 58. ב notare הַתְמָדַת הַדָּבָר זֶה אַחַר זֶה *Continuationem rei unius post alteram*. Hæc tamen etiam aliter efferuntur: ut,

הִפִּיל פּוּר הוּא הַגּוֹרָל לִפְנֵי הָמָן מִיּוֹם לְיוֹם וּמֵחֹדֶשׁ לְחֹדֶשׁ *Jecit quis Pur, id est, sortem, coram Hamane de die in diem, de mense in mensem*, *Esth.* 3. v. 7. *id est*, in singulos dies & menses, quis sc. exitio Judæorum esset destinatus.

עַד־יֵצְאוּ מֵעֶיךָ מִן־הַחֹלִי יָמִים עַל־יָמִים *Donec egrediantur intestina tua præ morbo illo, dies super dies*, 2. *Par.* 21. v. 15. *hoc est*, per singulos dies, continuo dierum vel annorum spacio, nempe duorum, ut explicatur ℣. 19.

יָמִימָה

וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חֹדֶשׁ יָמִים *Et mansit apud eum mensem dierum*, *Gen*.29. 14. quod per hypallagen sic dicitur, pro *Dies mensis*, hoc est, *mensem integrum, tot dies quot unus mensis habet*. Sic Deut. 21. 13.

וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה יְרָחִים *Et occultum eum habuit tres menses*, *Exod*. 2. v. 2. vel, *Abscondit eum tribus mensibus*.

וַתְּהִי שָׁם יָמִים אַרְבָּעָה חֳדָשִׁים *Et fuit illic dies* aliquot, nempe *menses*, *Jud*, 19. 2.

וַיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים *Et expectavit adhuc septem dies alios*, *Gen*. 8. 10.

אֶעֱבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים *Serviam tibi septem annos*, *Gen*. 29. 18.

Præpositio ל hîc quandoque adhibetur: ut,

וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב *Reversaq; est ad eum columba ad tempus vesperæ*, *Gen*. 8. 11.

וַיְהִי לְשִׁבְעַת יָמִים *Fuitq; ad septimum diem*, *Gen*. 7. 10.

Cum Ablativo absque Præpositione: ut,

וָאָקוּם לַיְלָה *Et surrexi noctu*, *Neh*. 2. 12.

רֶגַע אֶחָד אֶעֱלֶה בְקִרְבְּךָ *Momento uno ascendam in medium tui*, *Exod*. 33. 5.

וְלֹא שָׁתָה מַיִם שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת *Neq; biberat aquam tribus diebus & tribus noctibus*, 1. *Sam*. 30. v. 12.

Cum Præpositione: ut,

בְּנֶשֶׁף־בְּעֶרֶב יוֹם בְּאִישׁוֹן לַיְלָה וַאֲפֵלָה *In crepusculo in vespere diei, in nigredine noctis & caligine*, *Proverb*. 7. v. 9.

בִּשְׁנַת שֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי־נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ *In anno sexcentesimo vitæ Noachi, in mense secundo, in septimo decimo die mensis, in die illo ipso diffiderunt se, &c. Gen*. 7. 11.

Observentur hîc & alii Hebræi sermonis flosculi, ubi continuatio actionis alicujus, in tempore certo exprimenda est: ut,

וְדָוִד מְנַגֵּן בְּיָדוֹ כְּיוֹם בְּיוֹם *Et David pulsabat-citharam manu suâ*

נַפְתּוּלֵי אֱלֹהִים נִפְתַּלְתִּי *Luctationibus Dei luctata sum, Gen.* 30.8.
וּמָשַׁל מִמְשָׁל רַב *Et dominabitur dominatione ampla, Dan.* 11.3.
וּשְׂמֵחִים שִׂמְחָה גְדוֹלָה׃ *Et lætabantur lætitiâ magnâ,* 1. *Reg.* 1. *v.* 40. *Vide præterea Jesa.* 22. 17. 18. *Ezech.* 27. *v.* 35.

Pleonastica hæc est locutio, quâ vehementia indicatur, ut R. D. Kimchi in Michlol folio 48. scribit: Dum dicitur: *Et efferbuit DOMINUS contra patres vestros fervente irâ, Zach.* 1. *v.* 2. satis fuit dixisse, וַיִּקְצֹף *Et efferbuit*; sed ad magnitudinem fervoris exprimendam, addit Nomen קֶצֶף, quasi dicat; *Vehementissimè efferbuit.* Græci & Latini similiter loquuntur: ut, χαρᾷ χαίρει, *Gaudio gaudet*, Joh. 3. 29. *hoc est, mirificè gaudet*: μάχεσθαι μάχην, *Pugnare pugnam, &c.* Latini: *Pugna summâ contentione pugnata.* Cicer. pro Mur. *Hunc, oro sine me furere ante furorem,* Virg. 12. Æneid. *Nam hunc scio mea solidè solùm gavisurum esse gaudia*, Ter. And. *Benè ei qui hoc gaudio gaudet*, Plaut. *Tamne videor diu vitam vivere.* Idem Mil. *An sempiternam servitutem serviat?* idem Pers. *Nocuerunt noxam,* Liv.

Ellipsis quandoque est Nominis conjugati: ut, פֶּן־אִישַׁן הַמָּוֶת׃ *Ne dormiam mortem, Psalm.* 13. 4. pro שְׁנַת הַמָּוֶת *Dormitionem vel somnum mortis, quomodo* plenè dicitur Jerem. 51. 39. Nam בְּכֹחַ הַפְּעָלִים הַשֵּׁמוֹת *Nomina potentiâ insunt verbis,* inquit Ab. Esra.

לָשֵׂאת אֶת־כָּל הָעָם הַזֶּה׃ *Ferre totum populum hunc, Num.* 11. *v.* 14. pro לָשֵׂאת אֶת־הַמַּשָּׂא, *vel* בְּמַשָּׂא *Onus populi*, ut plenè dicitur ibid. ℣. 17.

REGULA SEPTIMA.

Nomina temporis Accusativo vel Ablativo casu cum Verbis efferuntur, Ablativus autem frequenter cum Præpositione ב: ut,

Ezech. 18. 2. *v. hoc est*, utentes parabolâ vel proverbio isto.

מוֹשַׁב אֱלֹהִים יָשַׁבְתִּי *Habitationem divinam inhabito*, *Ezech.* 28. *v.* 2. Græci, κατοικίαν θεοῦ κατῴκηκα.

וְשָׁמַע שְׁמוּעָה *Et audiet auditionem*, *hoc est*, rumorem, 2. *Reg.* 19. 7. vide etiam Jesa. 66. 19.

חָגִּי יְהוּדָה חַגַּיִךְ *Festivè-agito*, *Jehuda*, *festa tua*, *hoc est*, celebra, *Nah.* 1. *v.* 15. Sic Græci, ἑόρταζε ἰοῦδα τὰς ἑορτάς σου.

דָּן דִּין עָנִי *Judicavit judicium pauperis*, *Thren.* 3. 58. *h.e.* causam egit. Sic, *Mactare mactationem*, Gen. 43. 16. *Jejunare jejunium*, 2. Sam. 12. ℣. 16. *Fulgurare fulgur*, Psal. 144. ℣. 6. *Herbascere herbam*, *Sementare semen*, Gen. 1. 11. *Aegrotare morbum*, 2. Reg. 13. ℣. 14. *Judicare judicium*, Thren. 3. 58. *Lamentari lamentum*, Mich. 2. 4. *Vovere votum*, Gen. 28. 20. *Prævaricari prævaricationem*, Jer. 12. ℣. 1. *Erubescere pudore*, Esa. 42. ℣. 17. *Peccare peccatum*, Thren. 1. 8.

Sæpè etiam hæc locutio à Latinis per Ablativum explicatur: ut,

בָּכוּ בְּכִי גָדוֹל מְאֹד *Fleverunt fletu magno valdè*, 2. *Sam.* 13. 36.

וַיֶּחֱרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדֹלָה עַד־מְאֹד *Et contremuit Isaac tremore magno admodum*, *Genes.* 27. 33.

קִנֵּאתִי לִירוּשָׁלַם וּלְצִיּוֹן קִנְאָה גְדוֹלָה *Zelavi pro Jerusalem & Tzione, zelo magno: Zach.* 1. 14.

קֶצֶף גָּדוֹל אֲנִי קֹצֵף עַל־הַגּוֹיִם *Fervore magno ego ferveo contra gentes istas, ibid. v.* 15.

וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה *Et timuerunt homines isti timore magno, Jon.* 1. 10.

שָׁם פָּחֲדוּ פַחַד לֹא הָיָה פָחַד *Ibi expavescunt pavore, ubi non est pavor, Psal.* 53. 6.

הִנֵּה חָרַדְתְּ אֵלֵינוּ אֶת־כָּל־הַחֲרָדָה הַזֹּאת *Ecce sollicita fuisti pro nobis totâ sollicitudine istâ*, 2. *Reg.* 4. 13.

נפתלתי

אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה *Descendam tecum-in Aegyptũ, Gen.* 46. 4.

Ellipsis Præpositionis non infrequens est: ut,

וַיָּבוֹא יְרוּשָׁלַםִ *Et venit* in *Jerusalem*, 1. *Reg.* 3. 15. *pro* יְרוּשָׁלַיְמָה *vel* לִירוּשָׁלַםִ.

וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ *Ego autem in multa benignitate tua veniam* in *domum tuam, Psal.* 5. 8.

וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ בֵּית יְהוָה *Et ascendit rex* in *domum Domini*, 2. *Paral.* 34. 30.

וַיְבִיאֵם בָּבֶל *Et deduxit ea* in *Babyloniam, Jer.* 28. 3.

וֶהֱשִׁיבְךָ יְהוָה מִצְרַיִם *Et reducet te* DOMINUS *in Aegyptum, Deut.* 28. 68.

וַיַּעֲמוֹד פֶּתַח הָאֹהֶל *Et stetit* ad *ostium tabernaculi, Numer.* 12. *v.* 5. *pro* אֶל־פֶּתַח.

וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו הַשָּׂדֶה *Et ivit Esau* (in) *agrum, pro* אל השדה, Gen. 27. 5.

כִּי הָלַךְ שִׁמְעִי מִירוּשָׁלַםִ גַּת *Quia ivit Schimei Hierosolymâ* (in) *Gath*, 1. Reg. 2. 41.

וַיֵּרֶד יָפוֹ *Et descendit* Joppen, pro, אֶל יָפוֹ, Jonæ 1. 3.

REGULA SEXTA.

Verba, maximè intransitiva, eleganter & evidenter regunt Nomen conjugatum in Accusativo casu: ut,

וְצוּדָה לִּי צַיִד *Et venare mihi venationem, Genes.* 27. *v.* 3. Sic LXX. καὶ θήρευσόν μοι θήραν.

וְעָבַדְתָּ אֶת־הָעֲבֹדָה הַזֹּאת *Ut colas cultum istum, Exod.* 13. 5. *hoc est*, obeas cultum, serves ritum istum.

בְּקַנְאוֹ אֶת־קִנְאָתִי בְּתוֹכָם *Quum zelaret ipse zelotypiam meam, Numer.* 25. *v.* 11. *hoc est*, quum zelotypiâ mei ageret, &c.

מֹשְׁלִים אֶת־הַמָּשָׁל הַזֶּה *Parabolizantes parabolam istam, Ezech.*

וְסוּס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ *Et equum, super quo equitare solet rex, Esth. 6. 8.*

יֹשְׁבִים עַל־כִּסֵּא דָוִד רֹכְבִים בָּרֶכֶב וּבַסּוּסִים *Sedentes super solium Davidis, equitantes in curribus & equis, Jer. 17. 25.*

וְזָנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם *Et scortentur post Deos suos, Exod. 34. 15. sic Ezech. 20. 30. Jud. 8. 33.*

וַתַּעֲשִׂי־לָךְ צַלְמֵי זָכָר וַתִּזְנִי־בָם *Et fecisti tibi imagines masculi, & fornicata es cum eis, Ezech. 16. 17.*

וַיָּחֶל הָעָם לִזְנוֹת אֶל־בְּנוֹת מוֹאָב *Cœpitq; populus scortari ad filias Moab, Num. 25. 1.*

REGULA QUINTA.

Verba motum ad vel per locum significantia, regunt Accusativum cum Præpositione עַד ‚ אֶל ‚ ל ‚ ב vel ה locali ad finem addito: ut,

שְׁנַיִם מִכֹּל תָּבִיא אֶל־הַתֵּבָה *Bina ex singulis adduces ad arcam, Gen. 6. 19. hoc est,* introduces in arcam.

יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ אָבֶן *Descenderunt in profunda tanquam lapis, Exod. 15. 5.*

עַל מַבּוּעֵי מַיִם יְנַהֲלֵם *Ad scaturigines aquarum deducet eos, Jesa. 40. 10.* עַל *pro* אֶל.

וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל־הַגּוֹיִם *Et confluent ad eum omnes gentes, Jesa. 2. vers. 2.*

וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר *Et perrexit per desertum illud, Jud. 11. 18.*

אֶעְבְּרָה נָּא בְאַרְצֶךָ *Transeam obsecro per terram tuam, v. 17.*

יֵלְכוּ אִישׁ לִמְקֹמוֹ *Abeunto quisq; in locum suum, Jud. 7. 7.*

עַד־בֹּאֲכֶם עַד הַמָּקוֹם הַזֶּה *Donec veniretis usque ad locum hunc, Deut. 1. 31.*

וַנֵּפֶן וַנִּסַּע הַמִּדְבָּרָה *Et convertimus-nos & profecti sumus desertum versus, Deut. 2. 1.*

וַיָּבֹא בְּאֵרָה שָׁבַע *Et venit in Beerscheba, Gen. 46. 1.*

מִצְרַיְמָה

propinquandi, נָגַשׁ , קָרַב : Revertendi, שׁוּב : Habitandi, Manendi, Standi, Perſiſtendi, Surgendi, קוּם , עָמַד, שָׁכַן , יָשַׁב : Hærendi, Adhærendi, דָּבַק : Aſcendendi, עָלָה : Caſtrametandi, חָנָה : Equitandi, רָכַב : Scortandi, זָנָה & ſimilia.

נִשְׁקְפָה בְּעַד הַחַלּוֹן *Proſpectabat per feneſtram*, 2. *Sam.* 6. 16.

וְיִשָּׁעֵן בֵּאלֹהָיו *Et nitatur in Deum ſuum, Jeſa.* 50. 10.

נִשְׁעָן עַל־חֲנִיתוֹ *Nitebatur ſuper lanceam ſuam*, 2. *Sam.* 1.6. & ſic quoque נִסְמַךְ conſtruitur.

וּפָסַח יְהוָה עַל־הַפֶּתַח *Et tranſibit Dominus præter oſtium illud, Exod.* 12. 23. *ſic verſ.* 13. 27.

Verbum עָבַר varias adſciſcit Præpoſitiones, veluti ב , ל , עַל , מִן & בֵּין.

גְּשׁוּ־נָא אֵלַי *Accedite quæſo ad me, Geneſ.* 45. *v.* 4. *vide aliter Jeſa.* 49. 20.

קְרַב אֵלֶיךָ אַל־תִּגַּשׁ־בִּי *Appropinqua ad te, ne accedas ad me, Jeſa.* 65. 5. *hoc eſt*, ſecedas.

וַיִּקְרַב הַמֶּלֶךְ עַל־הַמִּזְבֵּחַ *Et acceßit rex ad altare illud*, 2. *Reg.* 15. *v.* 12. hic עַל eſt pro אֶל.

שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם *Revertimini vobis ad tentoria veſtra, Deuter.* 5. 30. ל eſt pro אֶל, ut Joſ. 22. 8,

שׁוּבִי אַחֲרֵי יְבִמְתֵּךְ *Revertere poſt fratriam tuam, Ruth.* 1. *v.* 15.

וְאַתָּה בֵּאלֹהֶיךָ תָשׁוּב *Tu verò ad Deum tuū convertere, Hoſ.* 12.6.

כִּי־שָׁכַן עָלָיו הֶעָנָן *Cum habitaret ſuper illud nubes, Exo.* 40.35.

עַל־דְּרָכִים יָשַׁבְתְּ לָהֶם *Juxta vias ſediſti illis, Jer.* 3. 2.

לָקוּם אֵלַי לְאֹרֵב *Ut inſurgeret contra me in inſidiatorem*, 1. *Sam.* 22. *v.* 13. *hoc eſt*, inſidiator, & אֶל eſt pro עַל.

וַתִּדְבַּק יָדוֹ אֶל־הַחֶרֶב *Et adhærebat manus ipſius ad gladium ſuum*, 2. *Sam.* 23. 10.

דָּבְקָה נַפְשִׁי אַחֲרֶיךָ *Adhæret anima mea poſt te, Pſal.* 63. *v.* 9.

יַעֲזָב־אִישׁ אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ *Relinquet quiſq; vir patrem ſuum & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ, Gen.* 2.24.

הַמֶּלֶךְ

וּמָעֲלָה מַעַל בַּיהוָה וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ *Et prævaricetur prævaricatione contra Dominum, & mentitus fuerit contra proximum suum, Levit. 6. 2.*

אוֹ מָצָא אֲבֵדָה וְכִחֶשׁ בָּהּ *Aut invenerit rem-amissam, mentitusq; fuerit in eam, hoc est*, abnegaverit eam, ℣.3. Construitur & cum Dativo.

וַיִּמְרֹד עַל־אֲדֹנָיו *Et rebellavit contra dominum suum, 2. Paral. 13. 6. sic Neh. 2. 19.*

אַךְ בַּיהוָה אַל־תִּמְרֹדוּ *Veruntamen contra Dominum ne sitis rebelles, Num. 14. 9. sic 2. Reg. 18. 7. Jos. 22. 19. Exod. 23. v. 21. Hos. 7. 14.*

כִּי מָרְתָה בֵּאלֹהֶיהָ *Quòd rebellavit contra Deum suum, Hos. 13. v. 16. sic Psal. 5. 11.* Aliâs etiam cum Accusativo construitur: ut, עַל־אֲשֶׁר מְרִיתֶם אֶת־פִּי *Eò quòd rebellastis contra os meum, Numer. 20. 24. sic Psalm. 105. 28. Jer. 4. 17. Jos. 1. 18.*

הַמֹּרְדִים וְהַפּוֹשְׁעִים בִּי *Rebellantes & prævaricantes in me, Ezechiel. 20. 38.*

וְעַל תּוֹרָתִי פָּשָׁעוּ *Et contra legem meam rebelles fuerunt, Hos. 8. 1.*

וְלֹא שִׁקַּרְנוּ בִּבְרִיתֶךָ *Neq; tamen mendaciter agimus contra fœdus tuum, Psal. 44. 18. sic Levit. 19. v. 11. Psal. 89. 34.*

אֲנִי קָשַׁרְתִּי עַל־אֲדֹנִי *Ego conspiravi contra Dominum meum, 2. Reg. 10. 9. sic 2. Reg. 15. v. 10. 2. Paral. 24. v. 25.*

REGULA QUARTA.

Plurima verba intransitiva, regunt germanâ quadam naturâ Accusativum, intercedente Præpositione.

Huc pertinent Verba Aspiciendi, Respiciendi, Prosp. שָׁעָה, הִשְׁקִיף; נִשְׁקַף, פָּנָה: Nitendi, Innitendi, נִסְמַךְ, נִשְׁעַן: Transeundi, פָּסַח, עָבַר: Accedendi, Ap-

וַתְּקַנֵּא רָחֵל בַּאֲחֹתָהּ *Invidiâ vel Aemulatione commota fuit Rachel in sororem suam, Gen. 30. v. 1.* Aben Esra Zach. 1. 14. scribit, hoc Verbum cum ל constructum sumi in bonum, & ל idem esse quod בַּעֲבוּר *Propter, Pro, Causâ:* cum ב in malum accipi. Hoc autem de communiore usu intelligendum est: nam cum ל etiam in malum sumitur, Psal. 106. 16.

10. וַיֵּבְךְ אֹתוֹ אָבִיו *Et flevit illum pater ejus, Genes. 37. 35. sic Lev. 10. 6. Deut. 21. 13.*

וְאֶבְכֶּה עַל־בְּתוּלַי *Et flebo super virginitate mea, Jud. 11. 27. sic 2. Sam. 3. 34. Ezech. 27. 31. ubi est* אֶל *pro* עַל.

REGULA TERTIA.

Verba adversandi regunt Accusativum cum Præpositione ב vel עַל.

Huc pertinent Verba בָּגַד, מָעַל Perfidè agere, Prævaricari, חָטָא Peccare, כִּחֵשׁ Ementiri, Abnegare: מָרָה, מָרַד, סָרַר, פָּשַׁע, מָרַר, Rebellare: שִׁקֵּר Mendaciter agere, קָשַׁר Conjurare, Conspirare.

מַדּוּעַ נִבְגַּד אִישׁ בְּאָחִיו *Quare perfidi sumus alter in alterum, Mal. 2. v. 10.*

בָּגְדָה אִשָּׁה מֵרֵעָהּ כֵּן בְּגַדְתֶּם בִּי *Sic ut perfide descifcit mulier ab amico suo: sic vos perfidè egistis in me, Jer. 3. 20.* Hîc diversa constructio significationem variat.

וּמָעֲלָה בוֹ מָעַל *Et prævaricata fuerit in eum prævaricationem, Num. 5. 12. vide & 1. Par. 5. 25. 2. Par. 28. 22.*

אַל־תֶּחֶטְאוּ בַיֶּלֶד *Ne peccetis in puerum istum, Gen. 42. 22. vide & Neh. 9. 29. 1. Sam. 19. 5.*

וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ *Et confitebitur id in quo peccavit, Levit. 5. v. 5.* Construitur & frequenter cum Dativo personæ, & Accusativo, ut Levit. 5. ℣. 16. item cum Nomine conjugato.

ὃν ἂν οἰκτείρω, & repetitur ab Apostolo ad Rom. 9. 15.

כְּרַחֵם אָב עַל־בָּנִים רִחַם יְהוָה עַל־יְרֵאָיו *Ut miseretur pater filiorum, miseretur Dominus timentium ipsum*, *Psal.* 103. 13.

וַיִּנָּחֶם יְהוָה *Et pœnituit* DOMINUM וַיִּתְעַצֵּב אֶל־לִבּוֹ *& doluit apud animum suum*, Gen. 6. ℣. 6. quasi dicat, *Pœnitentiâ ductus fuit Dominus*: Verbum enim passivum est, & Nomen casu primo cum ipso convenit. Aliâs etiam cum Præpositionibus construitur: ut,

וְנִחַמְתִּי עַל־הָרָעָה *Et pœnitebit me mali istius*, *Jer.* 18. 8. *vide etiam v.* 10. *item Exod.* 32. 12. 2. *Sam.* 24. 16. *ubi est* אֶל *pro* עַל *Jud.* 2. 18. *cum* מִן *Propter.*

אַל־יֵבֹשׁוּ בִי קֹוֶיךָ *Ne erubescant propter me exspectantes te*, *Psal.* 69. *vers.* 7.

אַל־יִכָּלְמוּ בִי מְבַקְשֶׁיךָ *Ne rubore suffundantur meâ causâ quærentes te*, *Psal.* 69. 7. Sæpiùs verò usurpantur absolutè, vel cum Præpositione מִן *Popter.*

נָקְטָה נַפְשִׁי בְּחַיָּי *Fastidit anima mea vitam meam*, *Job.* 10. *v.* 1. vel, *Tædet animum meum vitæ meæ*, *Fastidium capit anima mea in vita mea: vide Psalm.* 139. 21. *Gen.* 27. 46.

וָאָקֻץ בָּם *Et tæduit me eorum*, *Levit.* 20. 23. *vide* 1. *Reg.* 11. 25. *Prov.* 3. *v.* 11.

8. וְשָׁמְמוּ עָלֶיהָ אֹיְבֵיכֶם *Et obstupescent de ea inimici vestri*, *Levit.* 26. 32.

9. וַיְקַנְאוּ אֹתוֹ פְלִשְׁתִּים *Et inviderunt ipsi Pelisthæi*, *Gen.* 26. *v.* 14. cum Accusativo, quomodo & Ovid. Epist. 13. dixit, *Troadas invideo.* vide & Jesa. 11. 13. Hoc sensu tamen etiam cum Dativo legitur:

וַיְקַנְאוּ לְמֹשֶׁה *Inviderunt Mosi*, *Psal.* 106. 16.

וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ *Et zelatus fuerit uxorem suam, id est*, zelotypus uxoris fuerit, Num. 5. 14. Hac structura etiam est *zelari facere, Ad zelotypiam movere*, ut 1. Reg. 14. ℣. 22.

קַנֹּא קִנֵּאתִי לַיהוָה *Zelando zelavi pro Domino*, 1. *Reg.* 19. 10.

אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִפְחָדוּ *Ad Dominum pavebunt, Mich.* 7. v. 17. *sic Jer.* 36. 16.

5. כִּי אָנַפְתָּ בִּי *Quia iratus fuisti in me, Jesa.* 12. 1.

וַיִּחַר־אַף יַעֲקֹב בְּרָחֵל *Et succensa est ira Jacobi contra Rachelem, Gen.* 30. 2.

וַיִּחַר אַף בָּלָק אֶל בִּלְעָם *Et exarsit ira Balak ad Bilham, Numer.* 24. 10. אֶל est pro עַל *Adversus*, cum quo aliâs etiam construitur, ut Zach. 10. 3. Nomen אַף *Ira* quandoque desideratur: ut,

וְלָמָּה זֶּה חָרָה לְךָ עַל הַדָּבָר הַזֶּה *Ad quid ergo accensa est* ira *tibi propter rem hanc? 2. Sam.* 19. 42. *hoc est*, Cur ergo irasceris mihi? Sic Jonæ 4. ℣. 4. Sic reliqua *Iræ* Verba cum ב, אֶל vel עַל construuntur.

6. דַּם־עֲבָדָיו יִקּוֹם *Sanguinem servorum suorum, ulciscetur, Deut.* 32. 43.

וְנֹקֵם עַל עֲלִילוֹתָם *Et ultionem sumens propter actiones ipsorum, Psal.* 99. 8. *hoc est*, de actionibus. Sic cum ל loco עַל, Nah. 1. 2.

וְנִקַּמְתִּי מֵאוֹיְבַי *Et ultionem sumsero de inimicis meis*, 1. *Sam.* 14. 24. *Sic Num.* 31. 2. *Jer.* 15. 15. *& alibi passim.*

הִנָּקְמוּ בָהּ *Ultionem sumite in ea, Jer.* 50. 15. *id est, de ea: sic* 1. *Sam.* 18. 25. *Jud.* 15. 7. *Ezech.* 25. 10.

7. לֹא־חָסָה עָלַיִךְ עַיִן *Non pepercit super te oculus, Ezech.* 16. 5. & ita sæpè Nomen עַיִן cum hoc Verbo jungitur: vide Ezech. 7. 4. Neh. 13. 22. & alibi.

חָמַל הָעָם עַל מֵיטַב הַצֹּאן *Clementiâ usus est populus erga optimos gregis, q. d.* Misertus fuit super, 1. Sam. 15. ℣. 15. Quandoque cum אֶל, Jerem. 50. 14. & 51. 3.

וְחַנֹּתִי אֶת־אֲשֶׁר אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת־אֲשֶׁר אֲרַחֵם *Et gratiosus ero cui fuero gratiosus; & miserebor cujus fuero misertus, Exod.* 33. v. 19. quod Græci etiam per Accusativum expresserunt, καὶ ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω ὃν ἂν

cum אֶל ac לְ, Jer. 48. 31. Jesa. 16. 7. sed ea ponuntur pro עַל *Propter, De.*

וּלְכָל־תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר *Et ad omnem perfectionem ipse pervestigat, Job.* 28. *v.* 3. sed hæc structura in hoc verbo rara est: communiter enim cum nudo Accusativo construitur.

3. בִּינֹתִי בַּסְּפָרִים *Consideravi in libris, Dan.* 9. 2. *sic Neh.* 13. *v.* 7. *Esr.* 8. 15. *Neh.* 8. 12.

לֹא יָבִינוּ אֶל־פְּעֻלֹּת יְהוָה וְאֶל־מַעֲשֵׂה יָדָיו *Non advertunt ad opera Domini, & ad opus manuum ejus, Psal.* 28. 5. Pro אֶל sæpè est לְ, *ut Ps.* 73. 17. *Prov.* 14. 15. Item עַל *Dan.* 11. 37.

וּלְהַשְׂכִּיל אֶל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה *Et ut intellectum haberent ad verba Legis, hoc est,* attenderent intelligenter vel diligenter, *Nehem.* 8. *v.* 13.

וּלְהַשְׂכִּיל בַּאֲמִתֶּךָ *Ut intellectum consequeremur in veritate tua, Dan.* 9. 13.

מַשְׂכִּיל עַל־דָּבָר יִמְצָא טוֹב *Scitè advertens ad rem, inveniet bonum, Prov.* 16. 20.

4. יִירְאוּ מֵיְהוָה כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל *Timeant à DOMINO omnis terra, ab ipso metuant omnes habitatores orbis, Psal.* 33. *v.* 8. & sic frequenter Verba *Metus* cum Præpositione מִן construuntur: vide Psal. 27. ℣. 1. & 38. ℣. 19. Mich. 7. 17. & alibi.

לְעֶגְלוֹת בֵּית אָוֶן יָגוּרוּ *Vitulis Bethaven timebunt, Hos.* 10. *v.* 5. *hoc est,* עַל Propter vitulos.

אֲנִי דֹאֵג אֶת־הַיְּהוּדִים *Ego sollicitè timeo Judæos, Jer.* 38. *v.* 19.

וְדָאַג לָנוּ *Sollicitus sit de nobis,* 1. *Sam.* 9. *v.* 5. *hoc est,* עָלֵינוּ Propter nos, nostri causâ. Sic 1. Sam. 10. 2.

לְזֹאת יֶחֱרַד לִבִּי *Ad hoc expavescit animus meus, Job.* 37. *v.* 1.

הַחֲרֵדִים אֶל־דְּבָרוֹ *Trementes ad verbum ejus, Jesa.* 66. *v.* 5. *vide &* 2. *Reg.* 4. 13. *Jesa.* 66. *v.* 2.

לֹא־תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג *Non timet familiæ suæ à nive, Prov.* 31. *v.* 21.

וְתוֹכַחְתִּי לֹא אֲבִיתֶם *Et correctionem meam non voluiſtis, Proverb.* 1. *v.* 25. R. Levi ſubaudit לְקַבֵּל *Recipere.* Quandoq; cum Dativo conſtruitur, & tum per *Acquieſcere* redditur: ut;

לֹא־אָבוּ לַעֲצָתִי *Non acquieverunt conſilio meo, Prov.* 1. *v.* 30.

וְיִשְׂרָאֵל לֹא־אָבָה לִי *Et Iſrael non acquievit mihi, Pſal.* 81. *v.* 12. Kimchi ſubintelligit לִשְׁמוֹעַ q. d. *Non voluerunt obtemperare mihi:* vide & Deut. 13. 8.

חָשְׁקָה נַפְשׁוֹ בְּבִתְּכֶם *Deſiderio-flagrat animus ejus erga filiam veſtram, Geneſ.* 34. 8. *hoc eſt,* amore ejus captus eſt, amore erga illam propendet: vide & Deut. 7. ℣. 7. & 10. ℣. 14. & 21. ℣. 11.

כִּי חָפֵץ בְּבַת־יַעֲקֹב *Benevolè affectus erat in filiam Jacobi, Gen.* 34. 19. *hoc eſt,* deperibat, deamabat illam.

רָצָה אֱלֹהִים אֶת־מַעֲשֶׂיךָ *Vult Deus opera tua, Eccl.* 9. 7. *hoc eſt,* accepta habet, benevolè proſequitur: ſic Pſal. 149. 4.

2. הַמְבַקְשִׁים אֶל אֲדֹנִי רָעָה *Qui quærunt contra Dominum meum, malum, hoc eſt,* qui moliuntur malum domino meo, 1. Sam. 25. 26. Hoc ſenſu etiam *Dativum* regit, אֲבַקְשָׁה טוֹב־לָךְ *Quæram bonum tibi, hoc eſt,* ſtudebo bono tuo, Pſal. 122. 9. ſic Nah. 2. 10.

וְגַם־בְּחָלְיוֹ לֹא־דָרַשׁ אֶת־יְהוָה כִּי בָּרֹפְאִים *Et etiam in morbo ſuo non conſuluit DOMINUM, ſed medicos, 2. Par.* 16. 12. *Et aliter;*

וְלֹא דָרַשׁ לַבְּעָלִים *Et non requirebat idola, 2. Par. 17. v. 3. vide & v. 4. Ezech. 14. 7. Jer. 38. 4. Job. 10. 6.*

וְדָרְשׁוּ אֶל־הָאֱלִילִים *Et conſulent idola, Jeſa. 19. 3. ſic Jeſa. 8. v. 10. Job. 5. 8.*

וְאַחַר כָּל־יָרוֹק יִדְרוֹשׁ *Et poſt omnem viriditatem inquirit, Job.* 39. *v.* 11. *hoc eſt,* omnes virentes herbas ſectabatur.

וְהָגִיתִי בְכָל־פָּעֳלֶךָ *Et meditabor in unoquoq; opere tuo, Pſal. 77. v. 13. ſic Pſal. 1. 2. & 63. v. 7. & alibi.* Conſtruitur & cum

pro servis tuis, *Exod.* 8. 9. *pro* עֲלֶיךָ. Eodem capite significantiùs cùm בְּעַד *Pro*, construitur, *v.* 28. At cap. 10. ℣. 17. ל est pro אֶל *Ad*, ut ex cap. 8. ℣. 8. apparet. כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים *Sicut aquæ mare operiunt*, *Jesa.* 11. *v.* 9. *pro* עַל הַיָּם, *ut Prov.* 10. 12. *& alibi sæpè.*

Sunt & alia Verba, quæ ex proprietate linguæ cum Dativo construuntur, ut *Sanandi*, *Osculandi*, *Decipiendi*, & alia, quæ antè allata sunt capite præcedenti.

REGULA SECUNDA.

Quæ curam & perturbationem animi significant, regunt Accusativum vel Ablativum, sæpiùs cum Præpositione.

Huc pertinent Verba,

1. Voluntatis, benevolentiæ, desiderii, אָבָה , חָפֵץ, חָשַׁק , רָצָה.
2. Studii & inquisitionis, בִּקֵּשׁ , דָּרַשׁ , הָגָה , חָקַר.
3. Notitiæ, intellectus, הִשְׂכִּיל הֵבִין.
4. Metus, sollicitudinis, timoris, גור , דָּאַג , חָרַד, יָרֵא , פָּחַד.
5. Iræ, אָנַף , זָעַם , חָרָה , כָּעַס , הִתְעַבֵּר , קָצַף , רָגַז.
6. Vindictæ, נָקַם.
7. Miserendi, pœnitentiæ, pudoris, tædii. Miserendi, רִחַם , חוס , חָמַל , חָנַן: Pœnitentiæ, נִחַם: Pudoris, בּוש , נִכְלַם: Tædii, קוּץ , קוּט.
8. Stuporis, שָׁמַם.
9. Invidiæ, Zeli, קִנֵּא.
10. Flendi, deflendi בָּכָה. Fletus enim ex commiseratione, Pœnitentia, dolore, metu aut simili animi commotione oritur, & si quæ sunt similia.

1. אָבָה *Voluit*, plerunque post se regit Verbum Infinitum, rariùs Accusativum vel alium casum: ut,

קְצָרָה *Perpetuò doceat homo discipulos suos viâ brevi.*

ENALLAGE Dativi pro Accusativo cum Verbis activis: ut,

לְכָל־כֵּלָיו תַּעֲשֶׂה נְחֹשֶׁת *Omnia instrumenta ejus facito æs, hoc est,* ærea sive ex ære, *Exod.* 27. 3.

וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ *Diliges proximum tuum sicut teipsum, Levit.* 19. 18. *& sic v.* 34.

הָרְגוּ לְאַבְנֵר *Interfecerunt Abnerum,* 2. *Sam.* 3. 30. *pro* אֶת־אַבְנֵר.

וּבְהַלֵּל לַיהוָה *Et in laudando DOMINUM,* 2. *Par.* 5. 13.

שָׁלַח לְשָׂרָיו לְבֶן־חַיִל *Misit principes suos, Ben-chajilem, &c.* 2. *Paral.* 17. *v.* 7.

לְחָרֵף לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל *Ad probro afficiendum Dominum Deum Israelis,* 2. *Par.* 32. 17.

גַּדְּלוּ לַיהוה אִתִּי *Magnificate Dominum mecum, Psal.* 34. *v.* 4.

יְנַקֵּשׁ נוֹשֶׁה לְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ *Illaqueet fœnerator quicquid est illi, Psal.* 109. 11.

פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי *Solvisti vincula mea, Psal.* 116. 16.

בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה־לּוֹ אִמּוֹ *Cum corona quâ coronavit eum mater ejus, Cant.* 3. 11.

עָשְׁקָה־לִּי *Opprimet me, Jesa.* 38. 14. scil. זֹאת הַדַּלָּה *hæc infirmitas,* ut Aben Esra supplet. Quibusdam nomen est, *Oppressio (sit) mihi.*

וַיִּקַּח רַב־טַבָּחִים לְיִרְמְיָהוּ *Et accepit præfectus satellitum Jeremiam, Jerem.* 40. 2.

יַכְרֵת יְהוָה לָאִישׁ *Exscindet Dominus virum illum, Mal.* 2. 12. Quidam dicunt, in his omnibus literam ל redundare: erit ergo juxta ipsos Pleonasmus literæ ל: alii scribunt ל poni pro אֶת: ut, הָרְגוּ לְאַבְנֵר *Occiderunt Abner,* h. e. אֶת אַבְנֵר 2. Sam. 3. 30.

Interdum in hac forma loquendi ל pro עַל ponitur: ut,

לְמָתַי אַעְתִּיר לְךָ וְלַעֲבָדֶיךָ *Ecquando supplex-orabo pro te & pro ser-*

Salomone, hoc est, neque latuit quicquam ipſum Salomonem, 2. *Paral.* 9. 2.

הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה *Occultémne ego ab Abrahamo id quod ego facturus ſum? Gen.* 17. 18.

הַסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵחֲטָאָי *Abſconde faciem tuam à peccatis meis, Pſal.* 51. 11.

וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ *Nec* eſt quod *abſcondatur à calore ejus, Pſal.* 19. 7. Cum Dativo:

וַיִּשָּׂתְרוּ לָהֶם *Et latebant ipſis*, 1. *Sam.* 5. 9. Sic, *Tu mihi cauſa lates.* Virg. 5. Æneid.

Quædam duos Accuſativos adſciſcunt, alterum perſonæ, alterum rei: ut,

יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם *Timorem Domini docebo vos, Pſal.* 34. 12.

שְׁאַל־נָא אֶת־הַכֹּהֲנִים תּוֹרָה *Interroga nunc ſacerdotes legem, Hag.* 2. 12.

לִמַּד דַּעַת אֶת־הָעָם *Docuit ſcientiam populum, Eccl.* 9. *v.* 12.

אֶת־מִי יוֹרֶה דֵעָה וְאֶת־מִי יָבִין שְׁמוּעָה *Quem docebit ſcientiam, & quem intelligere faciet auditionem? Jeſ.* 28. 9.

אוֹדִיעָה דְבָרַי אֶתְכֶם *Nota faciam verba mea vobis, Prov.* 1. *v.* 23. *Hebr. Vos.* & ſic ſæpè. Pro Accuſativo perſonæ tamen hoc Verbum etiam Dativum regit, ut Deut. 4. ℣. 9. Pſal. 145. 12.

וְהַאֲכַלְתִּי אֶת־מוֹנַיִךְ אֶת־בְּשָׂרָם *Et comedere faciam oppreſſores tuos ſuam-ipſorum-carnem, Jeſa.* 49. 26. & ſic plerunq; Verba in Hiphil duos Accuſativos adſciſcunt.

Docendi Verba pro Accuſativo perſonæ, quandoque habent Dativum: ut,

עַד יָבוֹא וְיוֹרֶה צֶדֶק לָכֶם *Donec veniat & doceat juſtitiam vos, Hoſ.* 10. 12. *Hebr.* Vobis.

הַלְאֵל יְלַמֶּד־דָּעַת *Num Deum docebit ſcientiam? Job.* 21. 22. *Hebr. Deo.* Sic & Rabbini loquuntur in illo toties à ſe laudato præcepto, לְעוֹלָם יְלַמֵּד אָדָם לְתַלְמִידָיו בְּדֶרֶךְ

וְאֵין־רֹדֵף אֶתְכֶם *Et non* erit *persequens vos, Levit.* 26. 17. *ubi analoga est constructio cum Accusativo.*

Tegendi, Obtegendi, Protegendi, גָּנַן, חָפַף, כִּסָּה, סָכַךְ construuntur cum Præpositione עַל *Super*: ut,

וְגַנּוֹתִי עַל־הָעִיר הַזֹּאת *Et protegam super civitatem hanc*, 2. *Reg.* 20. *v.* 6. *vide Jesa.* 31. *v.* 5. *Zachar.* 9. *v.* 12. Et aliter, יָגֵן יְהוָה בְּעַד יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַיִם *Proteget Dominus circa habitatorem Jerusalem, Zachar.* 18. *v.* 8. *simile Job.* 3. *v.* 23.

חֹפֵף עָלָיו כָּל הַיּוֹם *Protegens eum quotidiè, Deut.* 33. 12.

וְאַל תְּכַס עַל־עֲוֹנָם *Neq; obtegas iniquitatem eorum, Neh.* 4. *v.* 5. *vide & Psal.* 44. *v.* 20. Sæpiùs tamen hoc Verbum cum nudo Accusativo construitur.

וַיָּסֶךְ עַל אֲרוֹן הָעֵדוּת *Et obtexit arcam testimonii, Exod.* 40. *v.* 21. *vide* 1. *Paral.* 28. 18. *Psal.* 5. 12. *Exod.* 4. 3. At,

סַכֹּתָה לְרֹאשִׁי *Obtexisti caput meum, Psal.* 140. *v.* 8. ubi ל est pro עַל, ut aliâs sæpè.

Celandi, Occultandi, Abscondendi, הֶעְלִים, כִּחֵד, כִּסָּה, הִסְתִּיר præter Accusativum, regunt etiam Ablativum cum Præpositione מִן: ut,

אַל־נָא תְכַחֲדִי מִמֶּנִּי דָּבָר *Ne quæso celato à me rem,* 2. *Sam.* 14. *v.* 18. Latinè Præpositio redundat: nam alterum Accusativum pro hoc Ablativo usurpant.

וְאַשְׁמוֹתַי מִמְּךָ לֹא נִכְחָדוּ *Et delicta mea à te non sunt celata, hoc est*, celata tibi, *Psal.* 69. 6.

Et cum Dativo;

לֹא כִחַדְתִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ לְקָהָל רָב *Non celavi benignitatem tuam & veritatem tuam cœtui multo, Psal.* 40. *v.* 11. Sic & apud Terent. Phorm. *Si hoc celetur patri, in metu sum.* Item, *Id Alcibiadi celari ampliùs non potuit.* Æmil. Prob.

וַיהוָה הֶעְלִים מִמֶּנִּי וְלֹא הִגִּיד לִי *Et Dominus occultavit à me, neq; indicavit mihi,* 2. *Reg.* 4. 27.

וְלֹא נֶעְלַם דָּבָר מִשְּׁלֹמֹה *Neq; fuit absconditum quicquam à Salo-*

2. כָּל־אָדָם חָזוּ בוֹ *Omnes homines intuentur in illud, Job. 36. v. 25. sic Psal. 27. 4.*

רֹאֶה בֶעָבִים לֹא יִקְצוֹר *Intuens in nubes non metet, Eccl. 11. 4.*

3. 4. מָאוֹס בָּרָע וּבָחוֹר בַּטּוֹב *Spernere malum & eligere bonum, Jesa. 7. 15.*

5. גּוֹעֵר בַּיָּם *Increpans mare, Nah. 1. v. 4. vide & Zach. 3. 2.*

6. הָעֵד הֵעִד בָּנוּ הָאִישׁ *Contestando contestatus est nos vir ille, Gen. 43. 3. sic Deut. 4. 26.*

7. לֹא אָרִיחַ בְּעַצְּרוֹתֵיכֶם *Non odorabor festa vestra, Amos 5. v. 21. sic Levit. 26. 31.*

8. פָּגַעְתָּ אֶת־שָׂשׂ *Occurris gaudenti, Jes. 64. 5. sic Exod. 5. 20.*

גַּשׁ וּפְגַע בּוֹ *Accede, & incurre in eum, 2. Sam. 1. 15. hoc est,* vi irrue in ipsum, & ita quandoque in malum sumitur. Hac structurâ quoque est, *Intercedere ad aliquem* vel *pro aliquo:* exempla passim obvia sunt, ut Jer. 7. v. 16. Job. 21. 15. Jer. 15. 11.

פָּגוֹשׁ דֹּב שַׁכּוּל בְּאִישׁ *Occurrat ursa orba in virum, Prov. 17. v. 12. sic Jer. 41. 6.*

9. וַיִּפְצַר־בָּם מְאֹד *Et institit apud eos valdè,* hoc est, *Ursit eos vehementer, Gen. 19. 3. sic v. 9. & cap. 33. 11. 2. Sam. 13. 25.*

פֶּן יִפְרָץ בָּהֶם יְהוָה *Ne fortè irrumpat in eos Dominus, Exo. 19. v. 22. sic v. 24.* & hoc modo convenit cum פָּגַע quando in malum sumitur.

Amandi Verbum עָגַב constr. cum Præpos. עַל: ut,

וַתַּעְגַּב עַל־מְאַהֲבֶיהָ *Et amore furebat super amatores suos: h. e.* deperibat, adamabat eos, amasiam egit cum eis, *Ezech. 23. 5. vide & v. 9. 16. 20. ibidem.*

Persequendi דָּלַק & רָדַף construuntur cum Præpositione אַחֲרֵי: ut,

מַה־חַטָּאתִי כִּי דָלַקְתָּ אַחֲרָי *Quod peccatum meum* est, *quòd fervidè insectatus sis me? Gen. 31. v. 36. Sic 1. Sam. 17. 53.*

רְדֹף אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים *Persequere viros istos, Gen. 44. v. 4. sic Jos. 2. 5.*

אָרוּצָה נָּא וַאֲבַשְּׂרָה אֶת־הַמֶּלֶךְ *Excurram nunc & nunciabo regi*, 2. *Sam*. 18. 19.

לְבַשֵּׂר בֵּית עֲצַבֵּיהֶם וְאֶת־הָעָם *Ad annunciandum in domo idolorum suorum & populo*, 1. *Sam*. 31. 9.

אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר בִּשַּׂר אֶת־אָבִי *Maledictus sit vir ille, qui nunciavit patri meo*, *Jer*. 20. 15. Reperias etiam;

אֶת־מִי הִגַּדְתָּ מִלִּין *Cui indicasti sermones*, *Job*. 26. 4. quod exponendum אֶל־מִי *Ad quem*, h. e. *Cui*; ut in illo;

יָרֵא מֵהַגִּיד אֶת־הַמַּרְאָה אֶל־עֵלִי *Metuebat indicare visionem ipsi Heli*, 1. *Sam*. 3. *v*. 15. communiter enim hoc Verbum cum Dativo construitur.

6. Respondendi, Mandandi, Præcipiendi, vide cap. præcedente.

Cæterùm plurima alia verba regunt Accusativum, nunc cum Præpositione, nunc sine Præpositione. Sequentia, præter structuram cum nudo Accusativo, gaudent etiam imprimis Præpositione ב: ut sunt,

1. Apprehendendi, Continendi, Detinendi, Retinendi, אָחַז, הֶחֱזִיק, תָּמַךְ.
2. Videndi, רָאָה, חָזָה.
3. Eligendi, בָּחַר.
4. Reprobandi, Spernendi, מָאַס.
5. Increpandi, גָּעַר.
6. Testandi, Contestandi, הֵעִיד.
7. Odorandi, הֵרִיחַ.
8. Occurrendi. פָּגַע, פָּגַשׁ.
9. Urgendi, Instandi, פָּצַר, פָּרַץ: ut,

1. אָחַזְתָּ בְּיַד יְמִינִי *Prehendisti manum dexteram meam*, *Psal*. 73. *vers*. 23.

הַחֲזֵק בַּמּוּסָר *Apprehende disciplinam hanc*, *Prov*. 4. *v*. 13. *sic Jud*. 19. 4.

נֹעֵר כַּפָּיו מִתְּמֹךְ בַּשֹּׁחַד *Excutiens manus suas, ne teneant munus*, *Jesa*. 33. 15.

2. בו

וְאֶת אָחִיךָ תַּעֲבֹד *Et fratri tuo servies, Gen. 27. v. 40.*

וַעֲבַדְתַּנִי חִנָּם *Et servies mihi gratis? Gen. 29. 15.*

וַיְשָׁרֶת אֹתוֹ *Et ministravit illi, Gen. 39. 4.*

וּמְשָׁרְתִים אֶת הַבַּיִת *Et ministrantes domui, Ezech. 44. v. 11. vide 1. Sam. 2. 18. 1. Reg. 1. 15.*

וְרַב יַעֲבוֹד צָעִיר *Et major serviet minori,* Gen. 25. 23.

3. Recordandi, זָכַר, הִזְכִּיר: Obliviscendi, נָשָׁה, שָׁכַח, quorum structura Latinè per Genitivum communiùs effertur: ut,

זְכֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְּחוּרֹתֶיךָ *Recordare creatoris tui in diebus juventutis tuæ, Eccles. 12. 1.*

הַמַּזְכִּירִים אֶת יְהוָה *Qui reminiscimini Domini, Jes. 62. 6.*

וְרָם לְבָבֶךָ וְשָׁכַחְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ *Et efferat se animus tuus & obliviscaris Domini Dei tui, Deut. 8. v. 14. sic Hos. 8. 14.*

נָשִׁיתִי אֶתְכֶם נָשֹׁא *Obliviscar vestri obliviscendo, Jer. 23. 39.*

Verbum זָכַר etiam non ineleganter cum ל construitur, & Verbum הִזְכִּיר cum ב: ut,

זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ *Memento Abrahami, Isaaci & Israelis servorum tuorum, Exod. 32. 13. sic 2. Paral. 6. v. 42. Jer. 31. 34. Psal. 136. 23. Neh. 5. 19.*

וּבֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַזְכִּירוּ *Et Dei Israelis mentionem faciunt, Jesa. 48. 1. vide Psal. 20. 8.*

4. Verbum קָרָה Accidere, Evenire, Contingere: ut,

וַיַּגִּידוּ לוֹ אֵת כָּל הַקֹּרֹת אֹתָם *Et nunciarunt illi omnia, quæ acciderunt eis, Gen. 42. 29.*

כִּי עֵת וָפֶגַע יִקְרֶה אֶת כֻּלָּם *Sed tempus & casus accidit omnibus istis, Eccles. 9. v. 11. Sic cap. 2. v. 14.*

Semel cum Dativo: ut,

אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא לְעַמְּךָ *Id quod obventurum est populo tuo, Dan. 10. 14.*

5. Nunciandi, בִּשֵּׂר: ut,

ſed quandoque eſt Præpoſitio, idem quod עִם *Cum*: ut, וְשָׁכַבְתָּ אֶת־אֲבוֹתֶיךָ *Et occumbes cum patribus tuis*, 2. *Sam*. 7. *verſ*. 12. *pro quo Gen*. 47. *v*. 30. eſt עִם. Quandoque deſignat Nominativum ut poſt verba paſſiva, de quibus infrà. Neque etiam Pronomina à fine affixa, ſemper Accuſativum ſimpliciter deſignant, præſertim cum Verbis neutris, ut docetur infrà cap. 17. in fine. Exemplis multis hîc non eſt opus, cùm locutio nota ſit: ut,

כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמֶּךָ *Honora patrem tuum & matrem tuam*, *Exod*. 20. 12.

לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם *Inde ab eo die, quo creavit Deus hominem*, *Deut*. 4. *v*. 23. hîc omittitur particula אֵת, quòd ſenſus ipſe dictitet, Deum fuiſſe agentem, hominem verò patientem, cùm Deus ab homine creari non poſſit.

Comprehendit verò etiam hæc ſtructura locutiones quasdam Hebræis proprias, quas Latini ferè per alium caſum exprimunt: ex his quædam poſitæ ſunt capite præcedenti, alias inſigniores hîc ſubjiciemus.

1. Maledicendi Verba קִלֵּל, קָבַב, אָרַר: item *Benedicendi Verbum* בֵּרֵךְ regunt Accuſativum: ut,

וְאָרוֹתִי אֶת־בִּרְכוֹתֵיכֶם *Maledicam benedictionibus veſtris*, *Mal*. 2. *v*. 2. *Sic Num*. 22. *v*. 6. 12.

קָבָה־לִּי אֶת הָעָם הַזֶּה *Maledicito mihi populo huic*, *Num*. 22. 11.

יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם *Dominus benedicet populo ſuo in pace*, *Pſal*. 29. 11.

וּבֵרַךְ אֶת־לַחְמְךָ וְאֶת־מֵימֶיךָ *Et benedicet pani tuo, & aquis tuis*, *Exod*. 23. *v*. 25.

וַיְקַלֵּל אֶת־יוֹמוֹ *Et maledixit diei ſuo*, *Job*. 2. 14. *Sic Gen*. 8. 21.

2. Serviendi, Miniſtrandi, שֵׁרֵת, עָבַד, quorum hoc per *Colere* redditur, quando de Deo, idolis & terra dicitur, itaque conſtructio convenit: ad homines relatum, eſt *Servire ſervitutem*: ut,

Obſervandum, ל non ſemper denotare Dativum, ſed quandoque idem eſſe quod עַל *Super*, *Propter*, *De*: quandoque pro אֶל *Ad*, poni: ut,

נֹקֵם יְהוָה לְצָרָיו *Ulciſcens vel ultionem capiens Dominus de hoſtibus ſuis*, *Nah*. 1. 2. quæ locutio aliâs per עַל effertur: ut, וְנֹקֵם עַל־עֲלִילוֹתָם *Et ultionem ſumens de actionibus ipſorum*, *Pſal*. 99. 8.

כָּל־הַשֹּׁמֵעַ יִצְחַק־לִי *Quicunq; audiverit, ridebit de me*, *Gen*. 21. *v*. 6. *id eſt*, עָלַי.

מִתְנַחֵם לְךָ *Conſolabitur ſe de te*, *Geneſ*. 27. 42. *pro* עָלֶיךָ: ſic Jeſa. 14. 8. 9.

וַיִּשְׁאֲלוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ *Et interrogarunt viri loci iſtius de uxore ipſius*, *Gen*. 26. 8. *hoc eſt*, עַל־אִשְׁתּוֹ.

הַמַּבִּיט לָאָרֶץ *Qui intuetur ad terram*, *Pſal*. 104. 32.

שִׂימוּ לְבַבְכֶם לְכָל־הַדְּבָרִים *Apponite cor veſtrum ad omnia verba*, *Deut*. 32. 46. hîc Lamed eſt pro אֶל.

Quandoque idem eſt quod בַּעֲבוּר *Pro*, *propter*: ut,

נִלְחָם לָהֶם *Pugnat pro eis*, *Exod*. 14. *v*. 25. & ſic hoc Verbum in bonum ſumitur. Sed & cum עַל ſic ſumi videas, ſtructurâ non valdè communi; ut, וְהִלָּחֲמוּ עַל־אֲחֵיכֶם *Et pugnate pro fratribus veſtris*, *Nehem*. 4. *v*. 14. quod R. Salomon explicat בִּשְׁבִיל אֲחֵיכֶם *Propter fratres veſtros*. Aliâs communiter valet *Contra*, *Adverſus*, ut Jer. 32. 29. & alibi.

תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו *Pro eo quòd zelotypus fuit pro Deo ſuo*, *Num*. 25. *v*. 13. & ſic hoc quoque Verbum in bonum ſumitur.

הַאַתֶּם תְּרִיבוּן לַבַּעַל *An vos contendetis pro Bahale? Jud*. 6. 31. *id eſt*, בִּשְׁבִיל *vel* בַּעֲבוּר *Propter*, ut Kimchi & R. Salomon notant. Et ſic mox ibidem, אֲשֶׁר יָרִיב לוֹ *Qui contenderit pro eo*.

לִסְפֹּד לְשָׂרָה *Ad plangendum ſuper Saram: vel*, *Lugendum*

super eos, *Neh.* 5.15. Sic, כִּי תִשְׂתָּרֵר עָלֵינוּ *Quòd & principem constituis te super nos*, *Num.* 16.13.

15. Honorandi כִּבֵּד: ut,

וִיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ *Et honorem habent nomini tuo, Psal.* 86. *v.* 9.

וְלֶאֱלֹהַּ מָעֻזִּים יְכַבֵּד *Et Deum Maozim honorabit*, *Daniel.* 11. *v.*38. sed hoc etiam cum Accusativo regulariter construitur.

16. Servandi, Salvandi, Auxiliandi, Juvandi, עָזַר, הוֹשִׁיעַ, ut cùm Latini dicunt, *Salutem, opem, auxilium afferre alicui: ut*,

וּזְרוֹעָם לֹא הוֹשִׁיעָה לָּמוֹ *Et brachium eorum non attulit salutem ipsis, Psal.* 44.4. *hoc est*, non servavit eos, & sic frequenter hoc Verbum cum Dativo construitur: ut Psal. 72.4. & 116. 2. Sam. 10. 11. Psal. 86.16. & alibi sæpiùs. Unde illud, *ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ*, *Hosanna filio David*, *Matth.* 21. *v.* 9. petita acclamatio ex Psal. 118.25. *id est*, הוֹשִׁיעָה־נָּא לְבֶן־דָּוִד *Salutem præsta filio Davidis, vel, Serva filium Davidis: hoc est*, Fac ô Deus, ut auspicatum & salutare sit regnum Messiæ, filii Davidis: benedictus sit qui venit in nomine Domini, *id est*, benè sit Messiæ, huic, qui per prophetas promissus, nunc tandem exhibitus est, ac in Dei nomine venit, Vivat Rex Messias; ut Chuschai acclamabat Abschalomo, *Vivat rex*, *Vivat rex*, 2. *Sam.* 16. *v.*16. & populus Salomoni, 1. *Reg.* 1. 39. הוֹשַׁע autem contractè dicitur pro הוֹשִׁיעַ *ut Jer.* 31.7. *& Psal.* 86.2.

הֲלָרָשָׁע לַעְזֹר *An impio ferendum erat auxilium?* 2. *Paral.* 19. *v.* 2. *Sic* 2. *Sam.* 8.5. 2. *Paral.* 28.16. Aliâs tamen etiam hæc duo Verba cum Accusativo de communi construuntur.

17. Aversandi, Maledicendi, Benedicendi, Serviendi, Ministrandi, Accidendi, Eventus, Nunciandi: vide capite seq.

Obser-

וַיַּאֲמִינוּ בִדְבָרָיו *Et crediderunt in verba ejus. Psal.* 106. 12. quæ locutio postea ꝟ. 24. per Dativum effertur. Unde apparet, Hebræos sine differentia loqui, *Credere in Deum, Credere in prophetas, in verba, &c.*

טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים *Melius est confidere in DOMINO, quàm confidere in principibus, Psal* 118. *v.* 8.

וַאֲנִי עָלֶיךָ בָטַחְתִּי יְהוָה *Ego verò super te confido DOMINE, Psal.* 31. 15.

אֲנִי אֵלֶיךָ אֶבְטָח *Ego ad te confido, Psal.* 56. 4.

14. Dominandi, Imperandi, שָׂרַר, שָׁלַט, רָדָה, בָּעַל rarissimè cum Dativo: ut,

אֲשֶׁר בָּעֲלוּ לְמוֹאָב *Qui dominati sunt Moabo*, 1. *Par.* 4. *v.* 22. Communiter verò construuntur hîc cum Præpositione ב *In*, quandoque עַל *Super*, quasi dicas; Dominium ac imperium habere vel exercere in aut super aliquem: ut,

כִּי אָנֹכִי בָּעַלְתִּי בָכֶם *Nam ego dominium obtineo in vos, Jer.* 3. 14. & 31. 32. Affixum Pronomen in hanc structuram resolvendum est; בְּעָלוּנוּ אֲדֹנִים *Dominati sunt nobis Domini, Jesa.* 26. *v.* 13. *pro* בָּעֲלוּ בָנוּ de qua structura vide cap. 17. in fine.

וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם *Et dominamini in pisces maris, Gen.* 1. 28. rariùs cum Accusativo: ut, וּבְחָזְקָה רְדִיתֶם אֹתָם *Duriter dominati estis in eos, Ezech.* 34. 4. ubi Ellipsis potest esse Præpositionis ב, pro בְּאוֹתָם, cum qua communiter construitur. Et sic Pronomen affixum in Accusativo cum Præpositione ב resolvendum est: ut, לֹא־יִרְדֶּנּוּ בְּפֶרֶךְ *Non dominabitur illi per sævitiam, Lev.* 25. *v.* 53. *pro* יִרְדֶּה בּוֹ. *Sic Thren.* 1. 13.

שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם *Dominatur homo in hominem, Eccl.* 8. 9. *vide Esth.* 9. 1. *Psal.* 119. *v.* 133. Cum עַל: ut,

גַּם נַעֲרֵיהֶם שָׁלְטוּ עַל־הָעָם *Etiam pueri ipsorum dominati sunt*

idem, ac si dicerent: *Fiamus uxores tuæ, sis maritus noster, ut tuo nomine nos quoq; vocemur.*

13. Credendi, Fidendi, Confidendi, הֶאֱמִין ، בָּטַח חָסָה. Cum Dativo hæc construi, commune est: at cum Accusativo & Præpositione, Hebræis quasi proprium: ut,

וְלֹא הֶאֱמִין סִיחוֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל *Et non fidit Sichon Israeli, Jud.* 11. 20. Hæc tamen locutio insolens est, neque alibi occurrit, unde per Enallagen casuum sive Antiptosin, Accusativus accipi possit pro Dativo לְיִשְׂרָאֵל, ut in illo; וְעָשָׂה אֶת־דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר *Facietq; sanguini ejus quemadmodum fecit sanguini juvenci, Lev.* 16.15. Item; וְהָרְאָה אֶת־הַכֹּהֵן *Et ostendetur sacerdoti, Levit.* 13. *v.* 49. *pro* לַכֹּהֵן *sic* 1. *Sam.* 13. *v.* 4. 1. *Reg.* 6. 31. *& alibi.*

Cum ל sive Dativo & Præpositione ב indifferenter hoc Verbum construitur: ut,

וְלֹא הֶאֱמַנְתֶּם לוֹ *Et non credidistis ei, Deuter.* 9. *v.* 23. *sc.* Deo.

לְמַעַן תֵּדְעוּ וְתַאֲמִינוּ לִי *Ut sciatis & credatis mihi, Jes.* 43. 10. *scil.* Deo vestro.

וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ *Et crediderunt in Dominum & in Mosen servum ejus, Exod.* 14. 31.

וְלֹא תַאֲמִין בְּחַיֶּיךָ *Et non fides in vitam tuam, hoc est,* vitæ tuæ, *Deut.* 28. 66.

וַיַּאֲמֵן אָכִישׁ בְּדָוִד *Et credidit Achis in Davidem,* 1. *Sam.* 27. 12.

הַאֲמִינוּ בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְתֵאָמֵנוּ הַאֲמִינוּ בִנְבִיאָיו וְהַצְלִיחוּ *Credite in Dominum Deum vestrum, & firmabimini: credite in prophetas ejus, & prosperabimini,* 2. *Paral.* 20. *v.* 20. Hanc structuram & Græci LXX. hoc loco imitati sunt, dum vertunt: ἐμπιστεύσατε ἐν προφήταις αὐτοῦ. Prius autem membrum per Dativum expresserunt.

וְלֹא הֶאֱמִינוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו *Neq; crediderunt in mirabilia ejus, Ps.* 78. 32. LXX. καὶ οὐκ ἐπίστευσαν ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ.

בדבריו

בְּקָרְאִי לָךְ *Quum invoco te, Psal.* 14. 1.

וְקִרְאוּ לַמְקוֹנְנוֹת וּתְבוֹאֶינָה *Et vocate lamentatrices ut adveniant, Jerem.* 9. *v.* 17. Construitur & passim cum Accusativo & cum Præpositione אֶל *Ad:* quandoque, etsi rariùs, cum ב & עַל: ut,

וַתִּקְרָא אֶל־אִישָׁהּ *Et accersivit maritum suum,* 2. *Reg.* 4. *v.* 22.

אֲלֵיכֶם אִישִׁים אֶקְרָא *Ad vos, ô viri, clamo*, hoc est, Vos inclamo, *Prov.* 8. 4.

וְיִקְרְאוּ אֶל־אֱלֹהִים בְּחָזְקָה *Et clament ad Deum in fortitudine, hoc est,* Fortiter Deum inclamanto, imploranto, *Jon.* 3. *v.* 8. *vide & Deut.* 24. 15.

אָז הוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם יְהוָה *Tunc cœptum est invocari in nomine Domini, Genes.* 4. 26. *hoc est,* ut invocarent homines nomen Domini. Sic Jesa. 41. 25. Atque hæc structura in hac phrasi ferè tantùm propria & quidem etiam diverso significatu. Nam cùm de Deo dicitur, tùm *Vocare in Nomine*, est Invocare nomen Dei per preces ac laudes: cùm verò ad creaturas refertur, est *Nominatim, nomine proprio vel certo aliquem appellare & vocare: ut,* קָרָאתִי בְשִׁמְךָ *Vocavi in nomine tuo, Jesa.* 43. 1. *id est,* vocavi te nomine tuo. Sic Psal. 49. 12. & alibi. Cùm etiam dicitur, קָרָאתִי בְכָל לֵב *Clamavi cum toto animo meo, Psal.* 119. *v.* 145. Item, וָאֶקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל *Et clamavi voce magnâ, Gen,* 49. *v.* 14. In talibus locutionibus ב notat modum, actionis causam, instrumentum, &c. ac requirit Ablativum, ut traditur infrà cap. 13. Reg. 1.

יִקָּרֵא שִׁמְךָ עָלֵינוּ *Vocetur super nos nomen tuum, Jesa.* 4. *v.* 1. *id est,* vocemur de nomine tuo. Filiæ virgines quamdiu innuptæ sunt, vocantur nomine familiæ parentum: cùm nubunt ac maritos accipiunt, appellantur de nomine mariti tanquam capitis sui. Est ergo

וְהִתְעַלְּלוּ בִּי *Et illudant in me*, 1. *Sam.* 31. *v.* 4. *vide Num.* 22. *v.* 29. Sic apud Latinos: *Adeóne videmur vobis esse idonei, in quibus sic illudatis*, Ter. And. *In Albutium illudens*, Cic. 3. de Orat.

8. Osculandi Verbum נָשַׁק: *ut*,

וְכָל־הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא נָשַׁק לוֹ *Et omne os quod non fuerit osculatum illum*, 1. *Reg.* 19. 18. & mox אֶשְּׁקָה נָּא לְאָבִי *Osculer quæso patrem meum*, *v.* 20. *Sic Genes.* 27. *v.* 26. 27. Cum Accusativo rariùs: 1. *Sam.* 20. 41.

וַיְחַבֶּק־לוֹ וַיְנַשֶּׁק־לוֹ *Et amplexatus est illum, & osculatus illum*, *Gen.* 29. 13. ubi & *Amplexandi Verbum* cum Dativo est, quod aliâs regit Accusativum.

9. Seducendi, Decipiendi Verbum הִשִּׁיא: ut,

הַשֵּׁא הִשֵּׁאתָ לָעָם הַזֶּה *Seducendo seduxeris populum hunc*, *Jer.* 4. *v.* 10. *Sic* 2. *Reg.* 18. *v.* 29. *Jer.* 29. 8. Aliâs etiam cum Accusativo construitur, Jer. 49. 16.

10. Sanandi, Medendi, רָפָא in Kal, Niphal & Pihel: ut,

הָרוֹפֵא לְכָל־תַּחֲלוּאָיְכִי *Qui sanat omnes morbos tuos*, *Psal.* 103. *v.* 3. *Sic Num.* 12. 13.

וּבַחֲבֻרָתוֹ נִרְפָּא־לָנוּ *Et livore ejus fit curatio nobis*, *Jes.* 53. 5.

רִפֵּאתִי לַמַּיִם הָאֵלֶּה *Sanavi aquas istas*, 2. *Reg.* 2. 21. Construitur etiam indifferenter cum Accusativo.

11. Prævalendi יָכֹל: ut,

יָכוֹל נוּכַל לָהּ *Prævalendo prævalebimus ei*, *Num.* 13. 31. *Sic Psal.* 129. 2. *Jerem.* 38. *v.* 22. At יְכָלְתִּיו *Prævalui ei*, *Psal.* 13. *v.* 5. *pro* יָכֹלְתִּי לוֹ. De quo loquendi genere vide infrà cap. 17. in fine.

12. Vocandi, Clamandi קָרָא: ut,

וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה *Et vocavit Deus lucem illam, diem: tenebras autem vocavit noctem*, *Gen.* 1. 5.

וְקָרָאתָ לְיִשַׁי *Et invitabis Jischajum*, 1. *Sam.* 16. 3.

6. Mandandi, Præcipiendi צִוָּה. Cum Dativo, *Num.* 9. *v.* 8. *Jesa.* 38. 1. Sæpiùs cum Accusativo: ut,

כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ *Quemadmodum præceperat Deus Noacho, Gen.* 7. 9.

וְצִוִּיתָה אֹתוֹ *Et mandatis-instruas illum, Num.* 27. *v.* 19. Sic *Deut.* 31. 5. *Levit.* 25. *v.* 21. *Deut.* 4. *v.* 2. *& passim.* Item cum Præpositione אֶל, 2. *Sam.* 17. *v.* 23. 1. *Reg.* 11. *v.* 10. Et cum עַל: ut, וַיְצַו יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָדָם *Et præcepit Dominus Deus super hominem, Gen.* 2. *v.* 16. id est, *Interdixit homini.* Nam hoc modo constructum, prohibitionem sive Interdictum denotat, scribit hîc Aben Esra: vide Geneseos 28. ℣. 6. Jesa. 5. 6. 1. Reg. 2. 43.

7. Subsannandi, Irridendi, Illudendi, הִתְעַלֵּל, שָׂחַק, הֵתֵל, הִלְעִיב, לָעַג, הֶלְעִיג, quorum quædam etiam Accusativum admittunt cum Præposisione ב vel עַל: *Item* Spernendi, Contemnendi, בּוּז, בָּזָה: *ut,*

עַיִן תִּלְעַג לְאָב וְתָבוּז לִיקְּהַת אֵם יִקְּרוּהָ עֹרְבֵי־נַחַל *Oculum, qui subsannat patrem, aut spernit obedientiam matris, effodient istum corvi vallis, Proverb.* 30. *v.* 17. Nota & *Spernendi* Verbum cum Dativo hîc construi: cui simile: וַתִּבֶז לוֹ בְּלִבָּהּ *Et sprevit eum in corde suo,* 2. *Sam.* 6. 16. Item, בָּזָה לָךְ לָעֲגָה לָךְ *Contemnit te, subsannat te,* Jesa. 37. 22. quæ aliâs etiam cum Accusativo construuntur.

תִּשְׂחַק לַסּוּס וּלְרֹכְבוֹ *Irridet equum & sessorem ejus, Job.* 39. *v.* 21. *vide etiam v.* 25. *Psal.* 37. 13. *Jud.* 16. 25.

Cum Præpositione: ut,

וַיִּהְיוּ מַשְׂחִיקִים עֲלֵיהֶם וּמַלְעִגִים בָּם *Fueruntq; ridentes super eos, & subsannantes in eos,* 2. *Par.* 30. *v.* 10. *vide Neh.* 4. *v.* 1.

וַיִּהְיוּ מַלְעִבִים בְּמַלְאֲכֵי הָאֱלֹהִים *Fueruntq; subsannantes, in prophetis Dei,* 2. *Par.* 36. 16.

כְּהָתֵל בֶּאֱנוֹשׁ תְּהָתֵלּוּ בוֹ *Sicut illudit quis in mortalem hominem, illudetis ipsi, Job.* 13. *v.* 9. *vide Gen.* 31. *v.* 7. *Jud.* 16. 10.

2. Dimittendi, Permittendi, Sinendi הַנִּיחַ : ut,
וְעַתָּה הַנִּיחָה לִּי *Nunc itaq; sine me, Exod. 32. v. 10.*
הַנִּחוּ לוֹ וִיקַלֵּל *Sinite illum ut maledicat, 2. Sam. 16. v. 11. vide & Hos. 4. 17. Eccles. 5. v. 11.*

3. Expectandi, Præstolandi, קִוָּה , כִּתֵּר , יִחֵל , חִכָּה, quorum tamen quædam interdum etiam cum Præpositione אֶל & עַל admittunt Accusativum: ut,
אִם־יִתְמַהְמָהּ חַכֵּה־לוֹ *Si cunctabitur, expecta eum, Hab. 2. 3. Sic Jes. 8. 17. Ps. 106. 13. & alibi.* Cum Accusativo, *Job. 32. 4.*
לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ *Exspectantibus benignitatem ejus, Psal. 33. 18. Sic Psal. 31. 25. & 119. 43. & alibi.*
כַּתַּר־לִי זְעֵיר *Exspecta me paulisper, Job. 36. 2.*
נְקַוֶּה לַמִּשְׁפָּט וָאַיִן לִישׁוּעָה רָחֲקָה מִמֶּנּוּ *Exspectavimus jus, sed nullum est; salutem, procul abest à nobis, Jesa. 59. v. 11.* Construitur & cum nudo Accusativo.

4. Interrogandi, Consulendi שָׁאַל : ut,
וְשָׁאֲלוּ לְךָ לְשָׁלוֹם *Et interrogabunt te de pace, 1. Sam. 10. 4.* id est, *valetudine, prosperitate,* hoc est, *benè tibi precabuntur, salutabunt te pacificè.* Sic 1. Sam. 25. 5. 2. Sam. 8. 10.
וְשָׁאַל־לוֹ בְּמִשְׁפַּט אוּרִים *Ut consulat eum propter judicium Urim, Numer. 21. v. 2. vide & 2. Reg. 8. 6. Job. 8. 8.* Frequenter etiam hoc sensu construitur cum Accusativo, item cum Præpositione בּ, ut Jud. 18. ℣. 5. 1. Paral. 10. 13. & alibi passim.

5. Respondendi, עָנָה , הֵשִׁיב. Structura horum cum Dativo, nota & communis est, cum Accusativo non item: ut,
וְלֹא־עָנוּ הָעָם אֹתוֹ דָּבָר *Et non responderunt populus ipsi verbum, hoc est, quicquam, 1. Reg. 18. 21.* Sic 2. *Reg. 18. v. 26. Jud. 8. 8. Genes. 45. 3. 1. Sam. 9. 8. & alibi.*
וַהֲשִׁבֹתִי אֶתְכֶם דָּבָר *Et respondebo vobis verbum, hoc est, referam vobis responsum, Num. 22. 8.* Sic 2. *Sam. 3. v. 11. Neh. 6. 4. 1. Reg. 2. 30.*

6. Man-

REGULA PRIMA.

Quodlibet Verbum admittit Dativum personæ aut rei, cui qualicunque modo aliquid acquiritur vel tribuitur: ut,

הֵטִיבָה יְהוָה לַטּוֹבִים *Benefac ô Domine, bonis, Psal.* 125.4. Hoc verbum etiam cum Accusativo construitur: ut, הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת־צִיּוֹן *Beneficio affice pro benevolentia tua Tzionem, Psal.* 51. *v.* 20. Sic & Græci cum Accusativo; *εὖ ποιεῖν τὸν εὖ ποιοῦντα, Bono afficere benefacientem*, apud Xenophon. *καὶ εὖ σε ποιήσει, Et bono te afficiet*, Deut. 30. ℣. 5.

וְהֵרַע לָכֶם אַחֲרֵי אֲשֶׁר־הֵיטִיב לָכֶם *Malefaciet vobis, posteaquam benefecerit vobis, Jos.* 24. 20.

לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם *Doctrinam bonam trado vobis, Prov.*4.2.

Omissis illis, quæ communem structuram sequuntur, proponemus ea, quorum structura in hac lingua propria est, ab aliis aliena. Sic multa apud Latinos Accusativum regentia, hîc habent Dativum, & contrà, multa hîc Accusativum regunt, quæ apud Latinos Dativum. Quædam diversos casus regunt, adjunctâ etiam Præpositione, ex quibus omnibus proprietas Hebræi sermonis, ejusque multiplex elegantia evidenter elucescet.

1. Arctandi, Premendi verba הֵצִיר, הֵצִיק Dativum regunt: ut,

כִּי־הֵצִיקָה לוֹ בִדְבָרֶיהָ *Quum premeret eum, verbis suis, Jud.* 16. *v.* 16. *Sic Deut.* 28. 53. *Jer.* 19. *v.* 9. *& alibi.* Construitur & cum *Accusativo* affixo, *Jud.* 14. 17. *Job.* 22. *v.* 18.

וְהֵצַר לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ *Et angustiabit te in omnibus portis tuis, Deut.* 28. *v.* 57. *Sic Jer.* 10. *v.* 18. *Soph.* 1. *v.* 17. *Neh.* 9. *v.* 27.

וּבְאֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ אַל יִבְגֹּד *Et in uxorem adolescentiæ tuæ ne perfidè agat, Mal.* 2. 15. pro תִּבְגֹּד *Perfidè agas.* Vide Soph. 2. ℣. 12. Mich. 7. ℣. 15. 19. Jesa. 42. 20. & alibi passim.

Item generis & personæ simul, ut cùm secunda pluralis masc. ponitur loco tertiæ fœmininæ pluralis: וְאַלְמְנוֹתֶיךָ עָלַי תִּבְטָחוּ *Et Viduæ tuæ in me confidetis, Jer.* 49. ℣. 11. pro תִּבְטַחְנָה *Confident*; vide Ezech. 37. 7. Job. 19. 15.

CAPUT XI.

De Syntaxi Verbi, quâ Nomen regit in casu Dativo.

ADHUC fuit convenientia Verbi cum Nomine: sequitur Rectio, & primùm Verbi finiti.

Verbum finitum regit Nomen, Pronomen vel Participium (quatenus usum Nominis habet) in aliquo casu nunc nudè & simpliciter, nunc intercedente aliquâ præpositione, & id quidem frequentissimè. Sunt enim omnia Verba simplicia, ac idcirco Præpositionem quam Græci & Latini cum Verbo componunt, Hebræi inter Verbum & Nomen disponunt, unde multi peculiares, & Hebræis proprii loquendi modi oriuntur, diversæq; unius thematis significationes sæpè distinguuntur. Sic סוּר *est Accedere & Discedere* pro diversa constructione: נָשָׂא *Adferre* & *Auferre* & similia alia plurima.

Rectio *Genitivi* hîc propriè nulla est. Nam quibus Latini genitivum addunt, uti Verbis curæ & perturbationis animi, memoriæ & oblivionis, copiæ & inopiæ, mercandi & similibus, ea Hebræi efferunt per Accusativum vel Ablativum cum præpositione aliqua, ut in sequentibus videbitur.

REGU-

nem, anomalia nulla eſt. Nam ad prius Verbum ſubaudiendum ſubſtantivum הַבַּיִת *Domus*; ad alterum, remotius הָאֵיפָה *Epha*.

וְעוֹלָה לֹא נִמְצָא בִשְׂפָתָיו *Et iniquitas* (fœm.) *non eſt inventa* (maſc.) *in labiis ejus, Mal.*2.6. hîc עַוְלָה eſt pro דְּבַר עַוְלָה *Verbum iniquitatis, doctrina falſa.*

Hoc vel ſimili modo de aliis exemplis judicandum erit, ne quis exiſtimet, genera promiſcuè in hac lingua confundi. Non enim ſine certa cauſa hoc vel illo modo authores ſacri locuti ſunt. Quò pertinet R. Davidis Kimchi admonitio, quam habet in Michlol folio 67. his verbis: ומפני זה צריך להתבונן מאד בלשון ולהושיבו על אופניו כפי היכולת: ולא לאמור לשון נקבה על זכר ולשון זכר על נקבה: i.e. *Propterea neceſſe eſt diligentem adhibere conſiderationem in lingua hac, & reducere eam in formam ſuam quantum poßibile eſt, neq; loqui genere fœminino de maſculino, aut maſculino de fœminino.* Et fol. 11. ubi etiam de Enallage hac generis egit, ſubjicit: לא שיהיה לשון זה נופל על זה אלא בכל אחד מהם דבר נסתר נופל: וסמך הכתוב על המבין בהיות הדבר ההוא הנופל נזכר בענין או מובן ממנו ואחז המקרא דרך קצרה: כי כן דרך המקרא במקומות רבים: Id eſt, *Non quòd ſit vocabulum hoc cadens in illud* (hoc eſt, voces diverſi generis promiſcuè conjungantur) *ſed in unoquoq; illorum vocabulum occultum excidit. Nititur autem Scriptura ſuper intelligentem, cùm vocabulum illud occultum cadens, vel commemoratum ſit in textu, aut ex eo intelligatur. Unde capit Scriptura viam brevitatis, ut mos ejus eſt in locis plurimis.*

Tertiò, eſt Enallage perſonæ: ut,

כִּי יֵבֹשׁוּ מֵאֵילִים אֲשֶׁר חֲמַדְתֶּם *Nam pudeſient propter lucos quos deſideraſtis, Jeſa.*1.29. pro תֵּבֹשׁוּ *Pudefietis.* Aben Eſra tamen dicit, poſſe hoc etiam propriè accipi, ad formam antecedentis Verbi יִכְלוּ.

יבגד

ille (fœm.) *Jer.* 51. 46. *id est*, קוֹל שְׁמוּעָה *Vox rumoris*, ut est Jerem. 10. 22.

אֲדַבֵּר דָּבָר וְיֵעָשֶׂה לֹא תִמָּשֵׁךְ עוֹד *Eloquar verbum* (masc.) *& fiet, non protrahetur* (fœm.) *amplius*, *Ezech.* 12. *v.* 25. hîc Verbum fœm. ad intellectum refertur. *Nam* per דָּבָר intelligitur גְּזֵרָה *Decretum*, quod fœmin. est, cujus respectu effertur Verbum genere fœminino. Quidam subintelligunt Nomen fœm. עֵת *Tempus*.

וַתָּבוֹא עַד־שְׁנוֹתַיִךְ *Et pervenisti ad annos tuos*, *Ezech.* 22. *v.* 4. hîc Verbum masculinum dicitur quidem de עִיר *Urbe*, sed intelligitur per Urbem, עַם *Populus urbis*. Sic metonymia discrepantiam generis tollit.

עֲשִׂיתֶן תּוֹעֵבָה *Fecistis abominationem*, *Ezech.* 33. 26. hîc Verbum fœmininum de viris usurpatum, indicat effœminatum ipsorum animum, quòd singuli uxorem populi polluerint, ut statim illic sequitur. Aut hoc membro alloquitur הַנָּשִׁים *Fœminas terræ Israelis*; & sic genus convenit.

וַתִּקְרְבוּ עֲצָמוֹת *Et appropinquarunt ossa*, *Ezech.* 37. 7. ubi Enallage generis & personæ simul, ut antè ex Jerem. 49. ℣. 11.

הִיא הָעִיר הָפְקַד כֻּלָּהּ *Ea urbs* (fœm.) *visitata est*, (masc.) *tota*, *Jer.* 6. 6.

וְהָרִיּוֹתָיו יְבֻקָּעוּ *Et gravidæ eorum diffindentur*, *Hos.* 14. 1. Verbum masculinum est quasi in animo habuerit dicere, *Gravidas eorum* יְבַקַּע הַצָּר *diffindet hostis*, aut יְבַקְּעוּ *diffindent, scilicet hostes*.

תְּהִי נַעֲלָמָה *Erisq; abscondita*, *Nah.* 3. *v.* 11. hîc Verbum תְּהִי speciali contractione est pro תִּהְיִי, & sic nulla est anomalia.

וְהוּכַן וְהֻנִּיחָה שָּׁם עַל־מְכֻנָתָהּ *Ut stabiliatur & collocetur illic super basin suam*, *Zach.* 5. 11. hîc juxta R. Salomonem,

וַתִּכְרָת־לָךְ מֵהֶם *Excidisti* (masc.) *tibi præ illis, Jesa.* 57. v. 8. Verbum masculinum de Jehuda meretrice usurpatum, denotat masculam & insignem scortationem ejus, quòd masculè & intrepidè exciderit, & exstruxerit sibi cubile majus quàm majores ejus, ut tantò plures ad concubitum admittere posset. Sic; וַתַּעֲשִׂי הָרָעוֹת וַתּוּכָל *Et perficis (tu Jehuda meretrix) mala ista, & prævales* (masc.) *Jer.* 3. v. 5. *h. e.* masculè & potenter omnia scortationis mala exequeris.

מַדּוּעַ שׁוֹבְבָה הָעָם הַזֶּה *Quare rebellis est* (fœmin.) *populus hic*; *Jer.* 8. 5. pro עֲדַת הָעָם *Congregatio populi hujus. Sic intelligas etiam, Jud.* 18. 7.

וְיָצָא מֵהֶם תּוֹדָה *Et prodibit* (masc.) *ex eis gratiarum actio* (fœm.) *Jerem.* 30. v. 19. pro קוֹל תּוֹדָה *Vox gratiarum actionis*; quod substantivum in seq. membro versus exprimitur.

וּבִתּוֹ לֹא תִקַּח לִבְנֶךָ כִּי יָסִיר אֶת בִּנְךָ *Et filiam ejus non accipies filio tuo: quia avocabit* (masc.) *filiũ tuum*, Deut. 7. 3. 4.

וְאַלְמְנוֹתֶיךָ עָלַי תִּבְטָחוּ *Et viduæ tuæ* (fœmin.) *in me confident*, (masc.) *Jerem.* 9. v. 11. Est hic in Verbo enallage generis & personæ pro תִּבְטַחְנָה quidam tamen pro persona secunda retinent, *Confiditote.* Simile est mox ex Ezech.

תִּפְלַצְתְּךָ הִשִּׁיא אֹתָךְ *Horror tui decepit te, Jerem.* 49. 16. Verbum mascul. ad intellectum refertur, quasi dicat, *Quòd tuâ crudelitate vel horrendâ regione aliis horrori es, id te decepit.*

זְעָקָה בַּגּוֹיִם נִשְׁמָע *Clamor* (fœm.) *in gentibus audietur* (mascul.) *Jer.* 50. 46. *h. e.* קוֹל זְעָקָה *Vox clamoris:* id enim substantivum mascul. præcedenti membro exprimitur, & servit utrique loco, scribit Kimchi.

וּבָא בַשָּׁנָה הַשְּׁמוּעָה *Et venerit* (masc.) *in anno hoc rumor ille*

dictum, כְּסִילוֹת הַכְּסִילִים. *Aben Esra scribit,* עָמָל *ubiq; esse masculinum, hoc solo loco excepto.*

אִם תָּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת הָאַהֲבָה *Si excitetis aut si expergefaciatis amorem hunc, Cant. 2. 7.* Verbum mascul. dicitur de בְּנוֹת *filiabus Jerusalem,* quas & eodem versu per Pronomen masc. אֶתְכֶם compellat, nempe sensus ratione. Non enim tantùm istæ, sed omnes nationes & populi monentur, ne amorem sponsi Christi, erga sponsam ecclesiam turbent.

וְיִשַּׁחוּ כָּל־בְּנוֹת הַשִּׁיר *Et deprimentur* (masc.) *omnes filiæ* (fœmin.) *Cantici, Eccl. 12. 4. i. e.* כָּל־קוֹלוֹת שֶׁל כְּלֵי הַשִּׁיר *omnes soni* (mascul.) *instrumenti musici,* vel; כָּל־שָׁרִים וְשָׁרוֹת *omnes cantores & cantatrices.*

רָאוּהָ בָנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילַגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ *Viderunt eam filiæ & beatam prædicarunt eam reginæ & concubinæ, & laudarunt eam, Cant. 6. v. 8.* Verba hîc sunt masculina, respondentia fœmininis, propterea quòd non tantùm ad puellas & reginas, sed quoslibet status hominum referantur.

תַּחְתֶּיךָ יֻצַּע רִמָּה *Subter te sternitur lumbricus, Jesa. 14. v. 11.* & mox, וּמְכַסֶּיךָ תּוֹלֵעָה *Et operiunt te vermis:* Item; וַתְּהִי הַכִּנָּם *Fuitq; pediculus, Exod. 8. 17.* וַתַּעַל הַצְּפַרְדֵּעַ *Et ascendit rana, ibid. v. 6.* in quibus masculinum & fœmininum conjunguntur. De his scribit Kimchi: *Mos est linguæ, ut de Nominibus specierum animalium, quando collectivè sive generaliter sumuntur, loquatur nunc genere masculino, nunc genere fœminino.*

חִרְדוּ שַׁאֲנַנּוֹת *Trepidate ô tranquillæ, Jesa. 32. v. 11.* hîc Verbum masculinum dicitur de inhabitatoribus, qui metonymicè per *Tranquillas urbes* significantur.

וּבָא עָלַיִךְ רָעָה *Et veniet* (masc.) *super te malum* (fœm.) *Jes. 47. 11. i. e.* יוֹם רָעָה *Dies mali, Tempus adversitatis,* ut integrè est, Ps. 27. 5. & alibi.

מהם

sâ, ad celebrandam obedientiam & reverentiam ipſarum erga maritos ſuos.

יָפוּצוּ מַעְיְנֹתֶיךָ חוּצָה *Diſpergantur fontes tui forâs*, *Prov.* 5. *verſ.* 16. Verbum maſculinum eſt, Nomen fœmininum, unde ſubaudiendum Nomen מֵי *Aquæ* fontium tuorum.

כָּל־הַיּוֹם הִתְאַוָּה תַאֲוָה *Toto die cupit* (maſc.) *cupiditas* (fœmin.) *Prov.* 21. 26. *pro* אִישׁ הַתַּאֲוָה *Vir cupiditatis*, id eſt, *cupidus, avarus*, qui multa habens, plura ſemper habere cupit; vel, *Deſiderat deſiderio*, *flagrat deſiderio habendi*, ſcil. *piger*, de quo in præcedenti verſu.

וִיאַבֵּד אֶת־לֵב מַתָּנָה *Et perdit* (maſc.) *animum donatio* (fœmin.) *Ecclеſ.* 7. v. 8. Diſcrepantia tolli poteſt per Nomen ſynonymum maſculinum מַתָּן *Donum*, vel אִישׁ מַתָּנָה *Vir donationis*, *Munificus*, qui oblatis muneribus homines emit, emptos corrumpit.

אָמַר קֹהֶלֶת *Dicit congregatrix*, *Ecclеſ.* 1. v. 2. ſcilicet נֶפֶשׁ *Anima*, vel חָכְמָה *Sapientia regis Salomonis*, populum ad audiendum congregans. Verbum maſc. eſt, quia de tota perſona dicitur, & inde redditur à Græcis ἐκκλησιαστὴς, *Eccleſiaſtes*, ſermonem ad populum congregatum habens.

אֵין נַעֲשָׂה פִתְגָם *Non efficitur* (fœm.) *decretum* (maſc.) *Eccleſ.* 8. v. 11. Ad intellectum refertur Verbum, reſpiciens ad נְקָמָה *Ultionem*, vel גְּזֵרָה *Decretum*: intelligitur enim tale decretum, quo fiat ultio & vindicta mali operis.

עֲמַל הַכְּסִילִים תְּיַגְּעֶנּוּ *Labor* (maſc.) *ſtultorum fatigat* (fœm.) *quemq; eorum*, *Eccleſ.* 10. v. 15. עָמָל ponitur hîc ſenſus ratione pro fœminino אִוֶּלֶת vel כְּסִילוּת Stultitia, quâ ſe fatigant fruſtra in iis acquirendis, quæ præ ſtultitia acquirere non poſſunt. Eſt itaque perinde ac ſi dictum,

וַהֲבֵאתוֹ אֵלַי *Adducito eum ad me*, 2. *Sam.* 14. *v.* 10. ſcil. *Tu fœmina Tekoæa.* Verbum formâ maſculinâ Pronomen adjunctum habet; nam in ſecunda fœminina dicendum fuiſſet וַהֲבֵאתִיו. Ratio eſt, ſcribit Kimchi in Commentariis, quod locutio fiat non directè ad mulierem iſtam, ſed ad aliquem aſtantium miniſtrorum, qui mulieri adjunctus, adducere eum debuit, quod ſola mulier præſtare non potuiſſet.

וּבָא אָלָה *Veneritq;* (maſc,) *exſecratio* (fœm.) 1. *Reg.* 8. 31. *i. e.* אִישׁ אָלָה *Vir exſecrationis*; nempe, הַנִּטְעָן לְהִשָּׁבַע *Qui cogitur jurare*, ut R. Levi explicat, *vel*, הַנִּשְׁבָּע לְקַבֵּל הָאָלָה *Jurans recipiendo ſuper ſe exſecrationem*, ut Kimchi interpretatur; vel denique juxta paraphraſten Chaldæum, הַמַּשְׁבִּיעַ *Jurare faciens, Deferens juramentum exſecrationis.*

וַיַּעֲבֹר הָרִנָּה *Et tranſivit* (maſc.) *clamor* (fœm.) 1. *Reg.* 22. *v.* 36. de hoc vide ſuprà cap. 4. in prima ſpecie Ellipſeos,

כִּי־חָזַק מִמֶּנּוּ הַמִּלְחָמָה *Quòd invaleſceret* (maſc.) *præ ſe bellum* (fœm.) 2. *Reg.* 3. *v.* 26. *id eſt*, דְּבַר הַמִּלְחָמָה *Negotium bellicum*, ut Kimchi explicat. Verbum etiam genere maſculino dici poſſit reſpectu Nominis ſynonymi קְרָב *Prælium.* Nam Iſraelitæ jam cæſi erant & in fugam verſi.

פִּילֶגֶשׁ כָּלֵב מַעֲכָה יָלַד שֶׁבֶר *Concubina Calebi fuit Maacha, peperit Schebher*, 1. *Paral.* 3. *v.* 8. reddendum per ellipſin יָלַד מִמֶּנָּה *Genuit ex ea.* Nam Verbum ſignificat & *Gignere* & *Parere*, & cùm hîc maſculinum ſit, ad virum Caleb referendum eſt.

וְכָל־הַנָּשִׁים יִתְּנוּ יְקָר לְבַעְלֵיהֶן *Et omnes fœminæ* (fœmin.) *tribuent* (maſc.) *honorem maritis ſuis, Eſth.* 1. *v.* 20. Verbum maſculinum fœminis attributum honoris cauſâ, ad

וַתְּהִי חֹק בְּיִשְׂרָאֵל *Fuitq;* (fœmin.) *ritus* (maſc.) *in Iſrael*, *Jud.* 11. *v.* 39. Senſus; *Fuitq; in ritum vel conſuetudinem in Iſraele.* Verbo enim fœminino convenit Nomen ſubintellectum ex verſu ſequenti, nempè הֲלִיכַת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל *Itio filiarum Iſrael,* & חק eſt pro לְחק, ut & Chaldæus habet לִגְזֵירָא *In decretum.*

אִם־יֵצְאוּ בְנוֹת־שִׁלוֹ *Quum exibunt* (maſcul.) *puellæ Schilo* (fœm.) *Jud.*21.21. utitur Verbo maſculino tanquam genere digniore, quaſi etiam viri aut juvenes cum illis exierint, aut genus maſculinum notat virilem proterviam puellarum exeuntium, quas decuiſſet domi manſiſſe, ſic raptæ non fuiſſent.

כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם *Sicut feciſtis*, *Ruth* 1. *v.* 8. dictum genere maſc. de nuribus Naomi. Vide ſuprà cap. 8. in enallage generis.

אֲשֶׁר הֵבִיא שִׁפְחָתְךָ לַאדֹנִי *Quam attulit* (maſc.) *ancilla tua domino meo*, 1. *Sam.* 25. *v.* 27. *h. e.* נַעַר שִׁפְחָתְךָ *Puer vel Servus ancillæ tuæ.* Ponitur autem nomen Ancillæ, quòd ea eſſet עִקַּר הַהֲבָאָה *fundamentum adductionis*, ut Kimchi loquitur. Ea enim mittebat.

וַתְּכַל דָּוִד הַמֶּלֶךְ *Et conſumpſit Davidem regem*, 1. *Sam* 13. 39. ſc. הַתַּאֲוָה *Deſiderium exeundi ad Abſcholomum*, vel, אִשְׁתּוֹ *Uxor ejus, mater Abſcholomi, ad exeundum ad Abſcholomum*, ut Ab. Eſra interpretatur. Alii interpretes, ut & Chaldæus paraphraſtes, intranſitivè (contra proprietatem Verbi iſtius in Conjugatione Pihel) exponunt, *Et deſideravit*; vel; *Deſiderio conſumpta fuit*, ſcil. נֶפֶשׁ *anima Davidis.* Hanc interpretationem firmat nota Maſoretharum ad hoc Verbum, quæ habet, *Bis legitur ſed in duplici ſignificatione.* Ergo cùm Gen. 24. 19. tranſitivè ſumatur; in hoc loco intranſitivè, juxta ipſorum mentem, explicandum erit.

וְהָיָה הַנַּעֲרָה Eritque puella, Geneſ. 24. ℣. 14. hîc Verbum maſculinum, Nomen fœmininum eſt. At hîc nulla diſcrepantia eſt: Verbum enim הָיָה abſolutè ponitur, & non refertur ad Nomen, hoc ſenſu: *Et erit vel accidet*, aut, *Si fuerit vel acciderit, ut puella ad quam dixero, &c.* Sic ℣. 43. וְהָיָה הָעַלְמָה *Erit ergo, ut puella egrediens, &c.*

וַיֶּחֱמוּ הַצֹּאן *Et conceperunt oves, Gen.* 30. 39. Verbum maſculinum, Nomen fœm. *Mos linguæ eſt*, ſcribit Ab. Eſra, *marem & fœminam ſing. num. genere diſtinguere, at in plurali non curatur, quia ibi ſexus miſcetur.*

בִּקְהָלָם אַל־תֵּחַד כְּבוֹדִי *In cætum eorum ne adunator* (fœm.) *gloria mea* (maſc.) *Gen.* 49. 6. Verbum hîc ad intellectum refertur: intelligitur autem per Gloriam vel לָשׁוֹן Lingua, glorificationis Dei inſtrumentum, vel נֶפֶשׁ Anima, quæ Nomina ſæpiùs fœminina ſunt. *Aben Eſra ſcribit* כָּבוֹד *in hoc ſolo loco fœmininè uſurpari.*

כָּל־מְלָאכָה לֹא יֵעָשֶׂה בָהֶם *Ullum opus* (fœmin.) *non fiet* (maſc.) *in eis, Exod.* 12. 16. *h. e.* כָּל־דְּבַר מְלָאכָה *Omnis res operæ, id eſt*, ulla res, quæ externo opere conficitur, aut ſpeciem externæ & ſervilis operæ habet. Sic Exod. 31. 15.

אֶת־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מֵאֵלֶּה *Omne munus*(fœmin.)*quod fiet* (maſc.) *ex eis Lev.* 2. *v.* 8. *pro* כָּל־קָרְבַּן מִנְחָה Omnem oblationem muneris, ut eſt, ℣. 1. & 4.

וְאַתְּ תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ Tu *autem* (fœm.) *loquitor* (maſc.) *ad nos, Deut.* 5. 27. quæ ſunt verba populi animo perturbato Moſen ſic alloquentis. Ter autem hoc Pronomen fœm. loco maſc. uſurpatur, ut à Maſorethis obſervatum eſt: vide infrà in Syntaxi Participiorum.

כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה בְתוּלָה *Quum fuerit* (maſc.) *puella virgo*, (fœmin.) *Deut.* 22. *v.* 23. explicatio eſt, ut antè, in primo exemplo.

בישראל

eo, Iverunt dii ad redimendum eum propterea quòd Nomen hoc eſt nomen dominii. R. Bechai in Gen. 1. ℣. 26. נַעֲשֶׂה בִּלְשׁוֹן רַבִּים שֶׁהוּא דֶרֶךְ הַלָּשׁוֹן בִּמְלָכִים וְנִכְבַּדֵּי אֶרֶץ שֶׁיְּדַבֵּר הַיָּחִיד מֵהֶם בִּלְשׁוֹן רַבִּים וְהוּא דֶרֶךְ מַעֲלָה וְכָבוֹד , וְהִנֵּה לָבָן הָיָה יָחִיד וְאָמַר וְנִתְּנוּ לְךָ גַּם אֶת זֹאת: וּכְתִיב אוּלַי אוּכַל נַכֶּה בּוֹ , וּכְתִיב וּפִשְׁרֵיהּ נֵאמַר קֳדָם מַלְכָּא , דֶּרֶךְ הַגְּדוֹלִים לוֹמַר כֵּן Id eſt, Faciamus *numero plurali* dicitur, *quæ conſuetudo eſt linguæ de regibus & honoratioribus terræ, ut loquatur unicus ex illis numero plurali, idq́ excellentiæ & dignitatis causâ. Ecce Laban erat unicus, & tamen dixit* numero plurali: *Et dabimus tibi etiam hanc*, Geneſ. 29. ℣. 27. *Scriptum etiam eſt: Fortaſſe prævalebo, percutiemus eum*, Num. 22. ℣. 6. ait Balak rex Moabitarum, *Præterea ſcriptum: Et interpretationem ejus dicemus coram Rege*, Dan. 2. ℣. 36. *quippe conſuetudo magnatum eſt loqui ſic.* De his tamen locis Ab. Eſra Gen. 1. ℣. 26. ſcribit: ואלה העדים עדי שקר הם *At iſti teſtes, teſtes falſi ſunt.* Idcirco aliter iſta interpretatur. Vide eundem Exo. 21. ℣. 4. Sic Hebræi locutionem pluralem de unico, conſuetudini linguæ ſuæ tribuunt, ita ut hac Enallage numeri ſumma perſonæ excellentia ſignificetur. Noſtri Theologi ferè pluralem numerum in locutionibus divinis, pluralitatem perſonarum in Deo denotare volunt, aliis tamen aliter etiam ſentientibus. Vide Syntagma Theologiæ Chriſtianæ *D. D. AMANDI POLANI* lib. 3. cap. 3. & libellum Elohim *JOH. DRUSII.*

Secundò eſt Enallage *generis*, quando Verbum & Nomen genere diſcrepant. Hæc autem diſcrepantia certo & peculiari linguæ uſu, non abuſu aut confuſo loquendi genere fit, ac per conveniens Nomen ſubintellectum concilianda eſt: ut,

Rex, loquatur numero plurali. Pariter in lingua sancta honorificum est loqui de magnate numero plurali: ut אֲדֹנִים & בְּעָלִים. *Dicunt enim,* אֲדֹנִים קָשֶׁה *Domini durus,* וַיִּקַּח בְּעָלָיו *Et accepit domini ejus. Idcirco dicit Scriptura,* בָּרָא *Creavit, & non* בָּרְאוּ *Crearunt.* Kimchi in Michlol folio 9. scribit: וְיֵשׁ שֶׁיָּבוֹאוּ בִלְשׁוֹן תִּפְאֶרֶת לְיָחִיד Id est, *Quædam veniunt numero plurali honoris causâ de unico, ut cùm Bildad de seipso loquitur: Instruite & postea loquemur,* Job. 18. ℣. 1. *Quare reputamur ut jumentum? quare sordemus in oculis vestris,* ibid. ℣. 3. quasi dicat, An me jumentum aut bestiam esse putas, ut nesciam quid eloqui debeam? an tantopere sordeo in oculis tuis? *Item: Trahe me post te, curremus,* Cantic. 1. ℣. 4. hoc est, curram ego sponsa regia. *Exultabimus & lætabimur de te, commemorabimus amores tuos,* ibid. scilic. Exultabo ego sponsa, quæ mox numero singulari loquitur, *Nigra sum, &c. Et dixit Abschalom ad Achitophelem: Date vobis* (Pleonasmus pro, Date quæso) *consilium, quid facturi simus,* 2. Sam. 16. ℣. 20. pro, quid facere debeam ego Abschalom. *Sic quoq; quidam interpretes accipiunt illud: Faciamus hominem ad imaginem nostram,* Genes. 1. ℣. 26. *Sic Daniel Syriacè de seipso: Et interpretationem ejus dicemus coram Rege,* Dan. 2. vers. 36. *& alia plura his similia. Sic deniq; consuetudo est in aliis linguis loqui numero plurali, honoris causâ de unico.* Rabbi Salomon ad illud אֱלֹהִים קְדוֹשִׁים, Job. 24. 19. scribit: בְּרוֹב מְקוֹמוֹת נִקְרָא כָּל לְשׁוֹן הוּא רַבָּנוּת לְשׁוֹן רַבִּים כְּמוֹ אֲדוֹנֵי יוֹסֵף אֲדוֹנֵי הָאָרֶץ אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ אֲשֶׁר הָלְכוּ אֱלֹהִים לִפְדוֹתוֹ לְפִי שֶׁהַשֵּׁם הַזֶּה שֵׁם שְׂרָרָה הוּא׃ id est, *In multis locis legitur locutio dominii* (id est, vocabulum, Nomen dominum significans) *numero plurali, veluti, Domini Joseph, Domini terræ, Si domini ejus cum eo, Ive-*

אדונים קשה בלשון רבים : וזה לגודל מעלת האדון ולרבוי מיני הממשלה שיש לו : וזה בבשר ודם אף כי בשם ית" אשר מיני הממשלה שלו אין להם מספר וכל המושלים אין ממשלתם רק ממנו והוא אחד וכחותיו רבים : Elohim, *id est, Dominus potentiarum omnium. Ob hanc causam non dicit Moses*, El, *neq;* Eloah, *sed* Elohim *numero plurali. Et sic*, אלהים קדושים הוא *Dii sancti ipse, Jos.24. v.19. nam ipse complectitur sanctitates omnes. Sic etiam consuetudo linguæ est, loqui de dominio humilium* (hoc est, hominum) *In manum* אדנים קשה *dominorum* (id est, domini) *duri, Jesa. 19. v. 4. numero plurali: idq; propter amplitudinem excellentiæ domini istius, & multas species dominii, quod habet ipse. Si hoc dicitur de carne & sanguine,* (id est, simplici homine) *quantò magis de Deo* (*qui sit benedictus*) sic loqui convenit, *cujus multiplicis dominii non est numerus, & à quo solo, quicunq; dominantur, dominium suum possident, qui unus est, sed potentiæ ejus plurimæ.* Vide eundem Genes. 1. vers. 26. Non est dissimile, quod Sapiens Aben Esra scribit Genes. 1. ℣ 1. hisce verbis : אחר שמצאנו אלוה ידענו כי אלהים לשון רבים : ושרש זה מדרך הלשון : כי כל לשון יש לו דרך כבוד : וכבוד לשון לועז שיאמר הקטון לנוכח הגדול לשון רבים ובלשון ישמעאל דרך כבוד שידבר הגדול כמו המלך בלשון רבים , ובלשון הקדש דרך כבוד לומר על הגדול לשון רבים כמו אדונים ובעלים שאמרו אדנים קשה ולקח בעליו על כן אמר הכתוב ברא ולא בראו : Id est, *Posteaquam invenimus* Eloah, (numero singul.) *scimus quòd* Elohim *est numeri pluralis, & radix hujus locutionis est ex consuetudine linguæ. Nam unicuiq; linguæ est consuetudo honoris. Ut honorificum est in lingua Italica, si alloquatur minor præsentem magnatem numero plurali: sic linguâ Jismaeliticâ sive Arabica honorificum est, ut magnus, veluti*

אֶפְרַיִם כָּעוֹף יִתְעוֹפֵף כְּבוֹדָם *Ephrajim; ut avis avolat gloria eorum, Hos. 9. 11.*

כְּנַעַן בְּיָדוֹ מֹאזְנֵי מִרְמָה *Mercator; in manu ejus sunt bilances doli, Hos. 12. v. 7.* Sed hæc etiam aliter explicari possunt: vide suprà cap.7.in Pleonasmo. Relativum enim cum suo substantivo antecedente pleonasticè concurrit. Nam sensus simplex; דֶּרֶךְ הָאֵל תָּמִים הוּא *Via Dei perfecta est.* עֵינֵי הֶחָכָם בְּרֹאשׁוֹ *Oculi sapientis sunt in capite ejus:* כְּבוֹד אֶפְרַיִם *Gloria Ephraimi sive Ephraimitarum, &c.* At prior locutio elegantior est.

ENALLAGE hîc primò est *numeri*, quando Nomina dominii pluralia (de quibus etiam suprà cap. 2.) junguntur Verbo singulari, ad summam majestatem exprimendam, sive, ut Hebræi loquuntur, ad indicandum רִבּוּי הַכֹּחוֹת pluralitatem virtutum & potentiarum in persona dominante: ut,

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים *In principio creavit Deus, Gen. 1. v. 1.* ubi Elohim plurale est.

אִם־אֲדֹנָיו יִתֶּן־לוֹ אִשָּׁה *Si herus ejus* (plur. heri) *dederit ei uxorem, Exod. 21. 4.*

גַּם בְּעָלָיו יוּמָת *Etiam dominus ejus* (plur. domini) *morte afficiatur, Exod. 21. 9.*

Sic & cum Pronomine singulari, loco Verbi substantivi posito: ut,

כִּי־אֱלֹהִים קְדֹשִׁים הוּא *Nam Deus sanctus* (plur. Dii sancti) *ipse est, Jos. 24. 19.*

וְאִם אֲדוֹנִים אָנִי אַיֵּה מוֹרָאִי *Et si Dominus* (plur. Domini) *sum ego, ubi reverentia mei? Malach. 1. v. 6.* Hinc scribit R. Bechai in principio Geneseos: אֱלֹהִים פֵּירוּשׁוֹ בַּעַל הַכֹּחוֹת כֻּלָּם וּמִזֶּה הַטַּעַם לֹא אָמַר אֵל וְלֹא אֱלוֹהַ כִּי אִם אֱלֹהִים בִּלְשׁוֹן רַבִּים וְכֵן אֱלֹהִים קְדוֹשִׁים הוּא כִּי הוּא הַכּוֹלֵל הַקְּדוּשׁוֹת כֻּלָּם: וְכֵן דֶּרֶךְ הַלָּשׁוֹן בְּמֶמְשֶׁלֶת הַשְּׁפָלִים:

אדונים

מִי הוּא זֶה וְאֵי־זֶה הוּא *Quis est ille, & Quisnam est iste?* *Esth.* 7. v. 5.
מָה הֵמָּה אֵלֶּה *Quid sint illi, Zach.* 1. v. 9.
כִּי טֹבֹת הֵנָּה *Quòd præstantes illæ essent, Gen.* 6. 2.
הֵם הֵם גּוֹרָלֵךְ *Illi sunt sors tua, Jesa.* 57. 6.
וְעַד־זִקְנָה אֲנִי הוּא *Et usq; ad senectam ego* sum *ille, Jesa.* 46. *vers.* 4.
אַתָּה הוּא יְהוָה הָאֱלֹהִים *Tu es DOMINUS Deus ille, Nehem.* 9. v. 7.

Emphatica admodum locutio est, quando nominativi absolutè in oratione positi, non Verbi tantùm Ellipsin inducunt, sed vim integri membri sententiæ explent: ut,
אֲנִי עִם לְבָבִי לִבְנוֹת בֵּית מְנוּחָה *Ego; cum animo meo fuit ædificare domum quietis*, 1. *Paral.* 28. 2.
וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם *Ego autem hoc* erit *fœdus meum cum eis, Jesa.* 59. 21. *Vide & Psal.* 69. 14. *&* 73. v. 2.
וְאָנֹכִי מַעֲשֵׂיהֶם וּמַחְשְׁבֹתֵיהֶם בָּאָה *Ego autem; quum operum cogitationumq; ipsorum quæq; advenerit, Jesa.* 66. 18.
Concisa est locutio, quam Latini similiter vel ellipticè efferunt, per *De me, De me autem*; vel plenè, *Me quod attinet, Quod me spectat*. Hinc à quibusdam Grammaticorum per Ellipsin Præpositionis ל explicantur, ut אֲנִי sit pro לַאֲנִי *Ad me*, sc. quod attinet. At talis locutio exemplo caret, neq; Hebraismum sapit. Reliqua pronomina similiter usurpari possunt.
הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ *Deus; perfecta est via ejus, Psal.* 18. 31. *id est*, quod ad Deum attinet, & sic deinceps.
חֲסִידָה בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ *Ciconia, abietes sunt domus ejus, Psal.* 104. *vers.* 17.
הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ *Sapiens; oculi ipsius sunt in capite ejus, Eccles.* 2. 14.

גָּזַר מִמִּכְלָה צֹאן *Abscindet ex ovili gregem, Habac. 3. v. 17. hoc est*, abscindetur, *vel* Hostis abscindet.

וְלֵילוֹת עָמָל מִנּוּ לִי *Et noctes molestiæ constituerunt mihi, Job. 7. 3. hoc est*, constitutæ sunt mihi.

אִגְּרוֹת יִתְּנוּ־לִי *Epistolas tradant mihi, Neh. 2. 7. h. e.* dentur mihi literæ, *vel* סוֹפְרֶיךָ Scribæ tui dent mihi literas.

וַאֲשֶׁר תָּבֹאנָה יַגִּידוּ לָמוֹ *Et quæ eventura sunt, indicent illis, Jes. 44. v. 7. hoc est*, indicentur. Tale est illud, τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ *Animam tuam repetent abs te*, Luc. 12. 20. *id est, anima tua repetetur.*

וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף *Et dixit Josepho, scil.* הָאוֹמֵר *dicens quidam:* vel *Et dictum fuit, Gen. 48. 1.* Sic, וַיַּגֵּד לְיוֹסֵף *Et indicavit Josepho, sc.* הַמַּגִּיד ibid. ℣. 2.

Ellipsis Verbi simpliciter: ut,

זֹאת הָרָעָה מֵאֵת יְהוָה *Hoc malum à DOMINO, 2. Reg. 6. 33. scil.* בָּאָה venit.

שִׁמְרוּ־מִי בַּנַּעַר בְּאַבְשָׁלוֹם *Observate, quis in puerum istum, in Absolomum, 2. Sam. 18. v. 12. scil.* יִשְׁלַח יָדוֹ mittat manum suam.

אִישׁ אֶל־עִירוֹ וְאִישׁ אֶל־אַרְצוֹ *Quisq; in civitatem suam, & quisq; in urbem suam, 1. Reg. 22. 36. scil.* יָשׁוּב revertitor.

Hæc Ellipsis rarior est: frequentissima autem & communissima Verbi substantivi: ut,

וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם *Et tenebræ* erant *in superficie Abyssi, Genes. 1. v. 2.*

וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב *Et vidit Deus quòd* esset *bonum. ibid. v. 10.*

In hac Ellipsi Verbi substantivi eleganter usurpantur Pronomina separata, quandoque simpliciter loco Verbi, quandoque eo subaudito: ut

יְשֻׁעָתֵךְ אָנִי *Salus tua ego sum, Psal, 35. 3.*

כֻּלָּנוּ בְּנֵי אִישׁ־אֶחָד נָחְנוּ כֵּנִים אֲנַחְנוּ *Omnes nos, filii viri unius* sumus *nos, probi* sumus *nos, Gen. 42. 11.*

הוא

Anomaliæ communes. ELLIPSIS hîc quandoque *Nominativi* eſt, quandoq; *Verbi*. Nominativi, quando Verba primæ & ſecundæ perſonæ, diſſimulatis Pronominibus uſurpantur: ut,

אֱלֹהַי בְּךָ בָטַחְתִּי אַל אֵבוֹשָׁה *Deus mi in te confido, ne pudore confundar, Pſal.* 25. 2. *deeſt* אֲנִי Ego.

דִּשַּׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי *Delibutum reddis oleo caput meum*, ibid. *ſubintelligitur* אַתָּה Tu.

נְנַתְּקָה אֶת־מוֹסְרוֹתֵימוֹ *Disrumpamus vincula eorum: Pſ.* 2. 3. *deeſt* אֲנַחְנוּ Nos.

Tertiæ perſonæ Verba ſæpiſſimè quoque uſurpantur indefinitè, & quaſi imperſonaliter, nullo Nominativo expreſſo: ut,

עַל־כֵּן קָרָא לַבְּאֵר *Idcirco vocavit puteum iſtum, Gen.* 16. 14. *ſc.* quisque, *h. e.* vocabatur puteus iſte, Man hieß ihn.

כַּאֲשֶׁר יִרְדֹּף הַקֹּרֵא בֶּהָרִים *Quemadmodum perſequitur perdicem in montibus*, 1. *Sam.* 26. *verſ.* 20. nempe הַצַּיָּד *Venator.*

חָלְקוּ מַחְמָאֹת פִּיו *Leniora ſunt præ butyro oris ejus*, ſc. אִמְרֵי פִּיו *Verba oris ejus*, Pſ. 55. 22. Sic Levit. 25. 6. *Sabbathum terræ*, h. e. *Proventus Sabbathi terræ*, Exo. 1. 10. מִלְחָמָה *Bellum*, pro, קוֹרוֹת מִלְחָמָא *Eventa bellica.*

וַיִּקְרָא שְׁמוֹ *Et vocabit nomen ejus, Jeſa.* 9. 6. *ſcil.* quisque fidelis, *hoc eſt*, vocabitur nomen ejus, ut Chaldæus transfert, אִתְקְרֵי, Sic Jerem. 23. 6.

יִשָּׂא עֲלֵיכֶם מָשָׁל *Tollet ſuper vos parabolam, Mich.* 2. *v.* 4. *ſc.* Quisque, *hoc eſt*, Tolletur, Proferetur ſuper vos parabola: *aut ſubauditur Nomen conjugatum* נֹהֶה Lamentator, aut הַמֹּשֵׁל Parabolis-utens.

וְנִשָּׂא אֶתְכֶם בְּצִנּוֹת *Et tollet vos aculeis, Amos* 4. *v.* 2. *h. e.* tollemini. Man wird euch herauß rucken. Hebræi ſubaudiunt הָאֹיֵב *Inimicus*, vel הַצָּר *Hoſtis.*

רֹב שָׁנִים יֹדִיעוּ חָכְמָה *Multitudo annorum notam faciunt sapientiam, Job.* 32. 7. *pro* Facit, יוֹדִיעַ.

וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא חָסֵר *Et lenticula olei non defecit*, 1. Reg. 17. 16. חָסֵר respondet nomini צַפַּחַת.

נֶגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם *Plaga lepræ cùm fuerit in homine, Levit.* 13. 9. *pro* יִהְיֶה Erit, masc.

קוֹל נְגִידִים נֶחְבָּאוּ *Vox procerum occultabant se, Job.* 29. v. 10. *pro* Occultabat, נֶחְבָּא.

כִּי־הָיְתָה אֵלָיו פְּנֵי הַמִּלְחָמָה *Quòd esset contra se facies belli*, 2. *Sam.* 10. 9. *pro* הָיוּ Essent.

וּבָאוּ חֶמְדַּת כָּל־הַגּוֹיִם *Et venient desiderium gentium, Hagg.* 2. *v.* 8. In his duobus posterioribus verbis transpositum est: nam debebat dici, כִּי פְּנֵי הַמִּלְחָמָה הָיְתָה אֵלָיו *Nam facies* (plur.) *belli erat contra ipsum*, pro הָיוּ *Erant.* Item, וְחֶמְדַּת כָּל הַגּוֹיִם בָּאוּ *Et desiderium omnium gentium venient*, pro בָּאָה *Veniet.* Desiderium gentium, *i. e.* Messias gentibus desideratus, cujus gloriâ Domum secundam repleturus sum, adeò ut hæc gloria superatura sit gloriam Domus primæ. In magnis Bibliis Venetis explicatio Aben Esræ & R. Salomonis in hunc versum studio omissa est. *Kimchi explicat:* Et venient desiderium gentium, i. e. *Omnes gentes, quas commoturus sum è locis suis, venient* בְּחֶמְדַּת כָּל הַגּוֹיִם *cum desiderio omnium gentium, q. d. afferent manibus suis omnes res desiderabiles, quas invenient in terra sua ex vasis argenteis, aureis, vestimentis, & lapidibus pretiosis: meum enim argentum est, &c. & his replebo domum hanc, &c. Similia fuerunt suprà in Syntaxi Nom.*

Talia sunt apud Latinos: *Paupertas mihi onus visum est*, Terent in Phorm. *Non omnis error stultitia est dicenda*, Cicer. *Omnia pontus erat. Amantium iræ amoris redintegratio est*, & similia.

Anoma-

Concedatur (fœmin.) *mihi vita mea* (fœmin.) *ad postulatum meum, & populus meus* (masc.) *ad petitionem meam, Esther 7. v. 3. & similia. Quod autem dicitur,* תֵּאָסֵף שִׂמְחָה וָגִיל *Intercepta est* (masc.) *lætitia* (fœmin.) *& gaudium* (masc.) *Jesa. 16. 10. exponendum est,* וְנֶאֱסַף דְּבַר שִׂמְחָה *subintellecto Nomine masculino.* Hisce videtur Kimchi tantùm admittere Zeugma, quo Verbum cum propiore convenit: quæ autem per Syllepsin dicuntur, revocanda esse ad Zeugma, per complementum subintellecti Nominis commodi. Sed nihil impedit, quo minus etiam in lingua Hebræa statuatur Syllepsis, cùm eadem loquendi ratio in aliis quoq; linguis usitatissima sit, neque in Hebræa lingua exempla desint.

Sextò, Quando duo substantiva inter se constructa conjunguntur, tum Verbum regulariter respondet priori; quandoque verò posteriori recto, cùm deberet convenire priori regenti: ut,

Priori; ut;

וַאֲרוֹן בְּרִית ה׳ נוֹסֵעַ *Et arca Domini proficiscebatur, Num. 2.*

חָכְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו *Sapientia hominis illustrat faciem ejus, Eccles. 8. 1.*

וְיִתְרוֹן אֶרֶץ בַּכֹּל הוּא *Utilitas terræ in omnibus est, Eccles. 5. 8.*

לְשׁוֹן שֶׁקֶר יִשְׂנָא דַכָּיו *Lingua mendax odio habet contritum, Prov. 26. 28.*

Posteriori recto; ut;

קוֹל שְׁמוּעָה הִנֵּה בָאָה *Vox rumoris ecce venit Jer. 10. 22.* hîc prius Nomen masculinum est, alterum fæmin. cum quo Verbum convenit.

קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צוֹעֲקִים אֵלַי *Vox sanguinum fratris tui clamant ad me, Gen. 4. 10. pro* Clamat, צוֹעֵק.

וּמִסְפַּר שָׁנִים נִצְפְּנוּ *Et numerus annorum absconduntur, Job. 15. 20. pro* Absconditus, נִצְפַּן.

חכמה

גֹּרֶן וָיֶקֶב לֹא יִרְעֵם *Area* (fœm.) *& torcular* (maſc.) *non paſcet* (maſc.) *eos, Hoſ.* 9. 2.

Cum perſona digniore: ut,

וַנַּחַלְמָה חֲלוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וָהוּא *Et ſomniavimus ſomnium nocte eadem, ego & ipſe, Gen.* 41. 11.

הֲבוֹא נָבוֹא אֲנִי וְאִמְּךָ וְאַחֶיךָ *An veniendo veniemus ego & mater tua & fratres tui? Gen.* 37. 10.

אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבֵית־אָבִיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ *Tu & filii tui & domus patris tui tecum portabitis, Num.* 18. v. 1.

Numeri non videtur hîc eſſe præſtantia. Nam Nominibus diverſi Numeri, Verbum reſpondet quandoque ſingulari, quandoque plurali: ut,

וְסָמְכוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם *Imponent Aharon & filii ejus manus ſuas, Exod.* 29. 15.

נְמֹגִים אֶרֶץ וְכָל־יֹשְׁבֶיהָ *Liqueſiebant terra & omnes habitatores ejus, Pſal.* 75. 4. *vide etiam Num.* 27. 21.

הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדֹנֶיהָ *Uxor & nati ejus erit domini ipſius, Exod.* 21. 4.

צָרָה וַחֲבָלִים אֲחָזָתָה *Anguſtia & dolores corripiet eam, Jer.* 49. v. 24. Ad hunc locum ſcribit Kimchi: מִנְהַג הַלָּשׁוֹן בְּדִבּוּר זָכָר וּנְקֵבָה סְמוּכִים נוֹפֵל הַפֹּעַל עַל הַדָּבֵק אִם רִאשׁוֹן וְאִם אַחֲרוֹן *Mos linguæ eſt, ut cùm in ſermone maſculinum & fœmininum conjunguntur, Verbum conveniat cum proximo, ſive illud prius ſit, ſive poſterius: ut,* וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן *Et locuta eſt Mirjam & Aharon, Num.* 12. v. 1. *& ſimilia* (quæ antè in Zeugmate adducta.) *Ergo Vau in* וַחֲבָלִים *exponendum eſt per* עִם*, nempe, Anguſtia cum doloribus corripiet eam: & Verbum fœmininum reſpondet nomini fœminino tanquam principaliori.* Et in Michlol fol. 67. inquit: *Quum fuerit maſculinum & fœmininum tanquam unum, reſpondebit Verbum priori, ſive id maſculinum, ſive fœmininum fuerit: ut,* תִּנָּתֶן לִי נַפְשִׁי בִּשְׁאֵלָתִי וְעַמִּי בְּבַקָּשָׁתִי.

Conce-

genere & numero convenit, quam locutionem vulgò *Zeugma* vocant: ut,

וַתִּכְתֹּב אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּמָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי *Et scripsit* (fœmin.) *Esther regina & Mordechai Judæus, Esth.* 9. 29.

וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה *Et locuta est Mirjam & Aharon cum Mose,* Num. 12. 1.

אַפִּי וַחֲמָתִי נִתֶּכֶת אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה *Ecce furor meus & ira mea, effundetur in locum istum,* Jerem. 7. 20.

כַּאֲשֶׁר קִיַּם עֲלֵיהֶם מָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי וְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה *Quemadmodum stabilivit* (masc.) *super eos Mordechai Judæus & Esther regina, v.* 31.

וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם *Bibitq;* (fœm.) *congregatio & jumentum eorum, Num.* 20. 11.

צֵא מִן־הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבָנֶיךָ *Egredere* (masc.) *ex arca, tu & uxor tua, ac filii tui, Gen.* 8. 26.

וְשָׁאוּל וַאֲנָשָׁיו עֹטְרִים *Saul autem & viri ejus cingebant,* 1. *Sam.* 23. 26.

זְנוּת וְיַיִן וְתִירוֹשׁ יִקַּח־לֵב *Fornicatio & vinum & mustum auferunt animum, Hos.* 4. 11.

וַתֹּאכַל הִיא וָהוּא *Comeditq; ipsa & ipse,* 1. *Reg.* 17. 15.

Quintò, Substantivis diversis Verbum additur, conveniens cum digniore, Masculinum autem genus dignius ac præstantius censetur fœminino, pluralis singulari, prima persona secundâ, secunda tertiâ. Locutio hæc vulgò dicitur *Syllepsis.*

Cum genere digniore conveniens: ut,

שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח־לֵב *Unguentum & suffitus lætificat animum, Prov.* 27. 9.

וְנֶאֱסַף שִׂמְחָה וָגִיל *Et intercepta est lætitia & exultatio, Jesa.* 16. 10. *vide etiam Jesa.* 51. 3.

כִּי־נִמְנַע מִבֵּית אֱלֹהֵיכֶם מִנְחָה וָנֶסֶךְ *Nam cohibetur à domo Dei vestri muneris-oblatio & libamen, Joel.* 1. *v.* 13. *vide & v.* 9.

ירעם

Sic & Participia: ut,

נִכְבָּדוֹת מְדֻבָּר בָּךְ *Gloriosa* (plur.) *dicitur de te*, *Psal.* 87. *v.* 3. *hoc est*, quodque gloriosum.

מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת *Quisq; prophanantium illud, moriendo morietur*, *Exod.* 31. 14.

וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר Quisque *apprehendentium eam beatus est*, *Prov.* 3. *v.* 18.

Aut contrà, quando Verbo plurali jungitur Nomen singulare, quod tamen rariùs accidit: ut,

מַה־נִּמְלְצוּ לְחִכִּי אִמְרָתֶךָ *Quàm dulcia sunt palato meo eloquium tuum*, *Psalm.* 119. *v.* 103. *hoc est*, singula eloquia tua.

כִּי־תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה *Quum evenerint bellum*, *Exod.* 1. 10. *hoc est*, ulla bella.

נָסוּ וְאֵין־רֹדֵף רָשָׁע *Fugiunt nemine persequente*, *improbus*, *Prov.* 28. 1. *hoc est*, omnes & singuli improbi.

וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה *Et percusserint mulierem prægnantem*, h. e. eorum unus percusserit, Exo. 21. 22.

Tertiò, Duobus vel pluribus singularibus ejusdem vel diversi generis respondet Verbum plurale masculinum, tanquam dignius: ut,

יַחַד כְּסִיל וָבַעַר יֹאבֵדוּ *Pariter stultus & brutus pereunt*, *Ps.* 94. 11.

וּמֹשֶׁה אַהֲרֹן וְחוּר עָלוּ *Moses*, *Aharon & Hur ascenderunt*, *Exod.* 17. *v.* 10.

זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וָחֹם וְקַיִץ וָחֹרֶף וְיוֹם וָלַיְלָה לֹא־יִשְׁבֹּתוּ *Sementis & messis, frigusq; & æstus, & æstas & hyems, diesq; & nox, non cessabunt*, *Gen.* 8. *v.* 22.

כִּי־גַם־אִישׁ עִם־אִשָּׁה יִלָּכֵדוּ *Nam etiam vir cum fœmina capientur*, *Jer.* 6. 11.

חֶסֶד וֶאֱמֶת נִפְגָּשׁוּ *Benignitas & fides occurrunt sibi*, *Ps.* 85. 11.

וּמָנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ רֹאִים *Manoach & uxor ejus videbant*. *Jud.* 13. 20.

Quartò, Substantivis duobus vel pluribus, quandoque Verbum unum additur, quod cum propiore in gene-

קִרְיַת גּוֹיִם עָרִיצִים יִירָאוּךָ *Urbs gentium fortium reverebuntur te, Jesa.* 25. 3.

Secundò, Verbo singulari nomen plurale adjunctum distributionem sive partitionem notat: ut,

וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה *Fuitq; manus ejus*, (plur.) *firma*, Exod. 17. v. 12. *id est*, utraque manus ejus.

שְׁאַל נָא בְהֵמוֹת וְתֹרֶךָּ *Interroga quæso jumenta, & docebit te, Job.* 12. 7. *scil.* quodque jumentorum.

וְקִבֵּל הַיְּהוּדִים *Et recepit Judæi, Esth.* 9. 23. *hoc est*, quisque Judæorum.

יָצָא מֵחֵלֶב עֵינֵימוֹ *Emicat præ pinguedine oculi eorum, Psal.* 73. v. 7. *hoc est*, uterque oculus eorum.

חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה בֵיתָהּ *Sapientes fœminarum ædificat domum, Prov.* 14. 1. *h. e.* quæque Sapientum.

גַּם בַּהֲמוֹת הַשָּׂדֶה תַּעֲרוֹג אֵלֶיךָ *Etiam* (quæque) *bestiarum agri clamabit ad te, Joel.* 1. 20.

וְצַדִּיקִים כִּכְפִיר יִבְטָח *Et* justi, *sicut leunculus confidet*, Prov. 28. ℣. 1. h. e. Justus quisque.

בָּנוֹת צָעֲדָה *Filiæ* (h. e. filiarum quæque) *incedit supra murum*, Gen. 49. 22.

וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן *Et* stulti, (stultorum quisque) *sustinet ignominiam*, Prov. 3. 35.

מִפִּי עֶלְיוֹן לֹא תֵצֵא הָרָעוֹת וְהַטּוֹב Ex ore Altissimi non egreditur mala (pro, ullum malorum, malum) & bonum, Thren. 3. 38.

עַד מָתַי תָּלִין בְּקִרְבֵּךְ מַחְשְׁבוֹת אוֹנֵךְ *Usquequò morabitur* (3. perſ. fœmin. fut.) *in medio tui cogitationes iniquitatis tuæ*, (h.e. quævis, unaquæque, vel, ulla cogitatio iniquitatis tuæ, Jer. 4. 14.

כָּל מַחֲמַדֵּינוּ הָיָה לְחָרְבָּה *Omnia desiderabilia nostra* (h. e. omne, quodque desiderabile nostrum) *fuit in desolationem*, Esa. 64. 11.

Sic &

CAPUT X.

De anomaliis in convenientia Verbi cum Nomine.

NOMINI collectivo singulari, additur Verbum plurale, quam locutionem vulgò *Synthesin* vocant. Ratio structuræ est, quòd singularis numerus pluralitatem comprehendit. Huc pertinent: אִישׁ *Quisque*, אֶרֶץ *Terra*: cùm metonymicè, pro *Incolis* usurpatur, בַּיִת *Domus*, pro *domesticis*, בָּקָר *Jumentum, Boves*, חַיָּה *Caterva*, עָם *Populus*, צָבָא *Exercitus*, צֹאן *Grex*, עֵדָה *Cœtus*, קָהָל *Congregatio*, קִרְיָה *Civitas* pro *Civibus*, & quæ sunt similia: ut,

אִישׁ כְּפִתְרוֹן חֲלוֹמוֹ חָלָמְנוּ *Quisq; juxta interpretationem somnii sui somniavimus*, *Gen.* 41. 11.

וְכָל־הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרַיְמָה *Et universa terra venerunt in Aegyptum*, *Gen.* 41. 57. *h. e.* omnes habitatores terræ.

וְהַבָּקָר הָיוּ חֹרְשׁוֹת *Et boves erant errantes*, *Job.* 1. 14. hìc Participium est plural. fœmininum, quia בָּקָר collectivum est utriusque sexus.

וְכָל־בֵּיתוֹ יַחְדָּו מֵתוּ *Et universa domus ejus mortui sunt*, 1. *Paral.* 10. *vers.* 6.

מִפְּנֵי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר סְבָבֻהוּ *Propter bellum, quæ circumdederunt eum*, h. e. *bella*, 1. *Reg.* 5. 3.

חַיָּתְךָ יָשְׁבוּ בָהּ *Caterva tua habitabant in ea*, *Psal.* 68. 11.

וַיַּעֲלוּ כָל הָעָם *Et ascenderunt universus populus*, 1. *Reg.* 1. 4.

וְנָמַקּוּ כָּל־צְבָא הַשָּׁמַיִם *Etiam contabescent totus exercitus cælorum*, *Jesa.* 34. 4.

וָמֵתוּ כָּל־הַצֹּאן *Et morientur totus grex*, *Gen.* 33. 13.

וְנוֹעֲדוּ אֵלֶיךָ כָּל־הָעֵדָה *Et congregabunt se ad te universus cœtus*, *Num.* 10. 3.

וַיַּעֲנוּ כָל־הַקָּהָל *Et responderunt totus cœtus*, *Esræ* 10. 12.

Occurrit hîc non rarò Ironia, cùm Imperativo modo jubetur fieri id, quod non debet fieri: ut,

בֹּאוּ בֵית־אֵל וּפִשְׁעוּ *Ite Bethelem, & prævaricamini, &c. Amos* 4. *verſ.* 4.

הַרְבּוּ לִפְשֹׁעַ *Multiplicate prævaricationem*, Ibid.

אִישׁ גִּלּוּלָיו לְכוּ עֲבֹדוּ *Ite, colite quisq; ſua idola, Ezech.* 20. 39.

שְׂמַח בָּחוּר *Lætare juvenis,* Eccleſ. 11. 9.

Ellipſis hîc crebra eſt nunc Vocativi, nunc Verbi, utroq; abſolutè in oratione uſurpato, quod ex Latina lingua & aliis linguis notiſſimum eſt.

Enallage perſonæ: ut,

כֻּלָּם תָּשֻׁבוּ *Omnes ipſi revertimini, Job.* 17. 10. *pro* כֻּלְּכֶם *Omnes vos.* שִׁמְעוּ עַמִּים כֻּלָּם *Audite populi omnes ipſi,* 1. *Reg.* 22. *v.* 28. pro *Omnes vos.* Sed hoc rarum eſt & ſpeciale.

Ad Pleonaſmum referri poteſt geminatio ejusdem verbi, ad vehementiorem affectum exprimendum: ut עוּרִי עוּרִי דְבוֹרָה *Exſurge, Exſurge Deborah,* Judic. 5. ℣. 12.

סוּרוּ סוּרוּ *Recedite, recedite,* Eſa. 52. 11. Thren. 4. 15.

הַאַכֶּה אַכֶּה אָבִי *An percutiam, percutiam, pater mi,* 2. *Reg.* 6. *v.* 21. Repetitio notat ardens percutiendi deſideriū.

בּוֹגְדִים בָּגָדוּ וּבֶגֶד בּוֹגְדִים בָּגָדוּ *Prævaricatores prævaricati ſunt, prævaricatione prævaricatores prævaricati ſunt, Eſa.* 24. *verſ.* 16.

וְהָיָה הוּא יִהְיֶה לְּךָ לְפֶה *Et erit ipſe, erit* (inquam) *tibi pro ore, Exo.* 4. 16. q. d. *omninò, certò, indubitatò erit.*

**
*

vum patientis. Et אֵת hîc idem quod עֶצֶם *Subſtantia, id eſt, Ipſemet*, ut fusè docet Aben Eſra Gen. 10. 8. ut,

לֹא־יִקָּרֵא עוֹד אֶת־שִׁמְךָ אַבְרָם *Non vocabitur amplius nomen tuum Abram, Gen. 17. 5.*

בְּהִוָּלֶד לוֹ אֵת יִצְחָק בְּנוֹ *Quum naſceretur ei Iſaac filius ejus, Gen. 21. 5.*

וְלֹא יִמַּס אֶת־לְבַב אֶחָיו *Et non liqueſcet cor fratrum ejus, Deuteronom. 20. v. 8.*

יֵחָלֵק אֶת־הָאָרֶץ *Dividetur terra, Num. 26. 55,*

Excipe; וְהָרְאָה אֶת־הַכֹּהֵן *Et oſtendetur ſacerdoti, Lev.* 13. *v.* 49. ubi אֵת ponitur pro אֶל. Sic Exod. 34. ℣. 23.

Aliquando tamen, ſed rariùs, ante verba intranſitiva & activa, nota eſt Nominativi caſus: ut,

וְאֶת הַבַּרְזֶל נָפַל בַּמָּיִם *Et ferrum decidit in aquam, 2. Reg. 6. 5.*

וּבָא הָאֲרִי וְאֶת הַדּוֹב *Et venit Leo, & etiam urſus, 1. Sā. 17. 34.*

וְאֶת מְלָכֵינוּ שָׂרֵינוּ כֹּהֲנֵינוּ וַאֲבוֹתֵינוּ לֹא עָשׂוּ תּוֹרָתֶךָ *Reges noſtri, principes noſtri, Sacerdotes noſtri, & Patres noſtri, non fecerunt Legem tuam, Nehem. 9. 34.*

REGULA SECUNDA.

Verbo Imperativi modi convenit Vocativus in eodem genere, numero & perſona.

Imperativi uſum hîc etiam habet ſecunda perſona futuri, ut & aliâs tertiâ ejusdem perſonâ, Hebræi pro Imperativo utuntur, quando abſenti imperant: ut,

הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי־פִי *Præbete aures ô cœli, & eloquar: & audi, ô terra, ſermones oris mei, Deuteronom. 32. verſ. 1.*

וְעַתָּה מְלָכִים הַשְׂכִּילוּ הִוָּסְרוּ שֹׁפְטֵי אָרֶץ *Nunc ergo, ô reges, animadvertite: eruditionem percipite, ô judices terræ, Pſalm. 2. v. 10.*

Occurrit

num. pluralis. Ne autem id mireris: nam plurimis locis nomina deitatis & dominatus efferuntur num. plurali, ut in locis præcedentibus. Item אֱלֹהִים חַיִּים *Dii vivi,* אֱלֹהִים קְדוֹשִׁים *Dii sancti. Item* בְּעָלִים , אֲדֹנִים ut suprà cap. 2. Idem Gen. 35. בִּמְקוֹמוֹת הַרְבֵּה יֵשׁ שֵׁם אֱלֹהוּת וַאֲדֹנוּת בִּלְשׁוֹן רַבִּים *In plurimis locis Nomen deitatis & dominii;* (i. e. אלהים & אדון) *est in numero plurali,* scil. loco singularis. Kimchi ad locum ex libro Samuelis scribit: הָלְכוּ לְשׁוֹן רַבִּים דֶּרֶךְ כָּבוֹד *Verbum* הָלְכוּ *numeri pluralis est honoris causâ:* vide plura capite sequenti.

Pronomina hîc certæ discretionis vel majoris emphasis causâ Verbis adduntur: ut,

אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם *Tu fecisti cœlos ipsos, Nehem.* 9. 6.

בַּעֲוֺנֹתֵינוּ נִתַּנּוּ אֲנַחְנוּ *Propter iniquitates nostras traditi sumus nos, Esr.* 9. 7.

Huc referri etiam possint Participia, quando loco Verbi, præsertim Temporis præsentis, sumuntur: ut,

אָנֹכִי הוֹלֵךְ *Ego ambulo, Gen.* 24. 42.

וְאַתָּה עֹשֶׂה אִתִּי רָעָה *Et tu facis mecum malum, Jud.* 11. 27.

יוֹדֵעַ יְהוָה דֶּרֶךְ צַדִּיקִים *Novit DOMINUS viam justorum, Psalm.* 1. 6. Sed de hac locutione vide amplius in Syntaxi Participiorum.

Verbis passivis Nominativus subjunctus, non rarò præcedentem habet articulum אֶת pleonasticè quidem, sed emphaticè & לְתוֹסֶפֶת הַבֵּיאוּר *ad ampliorem declarationem*, ut Hebræi loquuntur. Nam ex nuda Nominis cum Verbo passivo convenientia, satis intelligitur persona vel res patiens, ita ut hæc particula abesse possit. Cùm verò vocula אֶת propriè cum verbis activis personam patientem denotet, inde latiùs quoque, majoris perspicuitatis causâ, eam Verbis passivis Hebræi accommodant, ad demonstrandum nominati-

CAPUT IX.

De convenientia Verbi cum Nomine.

ALTERA species convenientiæ vocis declinabilis cum declinabili, eſt Verbi cum Nomine.

REGULA PRIMA.

Quodvis Verbum finitum admittit ante vel poſt ſe Nominativum in eodem genere, numero & perſona ſibi convenientem.

Nominativus primæ perſonæ hîc cenſetur אֲנִי vel אָנֹכִי *Ego*, אֲנַחְנוּ *Nos*: Secundæ: אַתָּה, אַתְּ *Tu*, אַתֶּם, אַתֵּן, *Vos*: reliquorum Nominum & Pronominum, tertiæ perſonæ eſſe judicantur: ut,

יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֶף לֶקַח *Audiet ſapiens & adjiciet doctrinam*, *Prov.* 1. *v.* 5.

כָּבוֹד חֲכָמִ[illegible]לוּ *Honorem ſapientes poſſidebunt*, *Prov.* 3. 35.

הִתְעוּ אֹתִי אֱלֹהִים *Errare fecerunt me Dii*, *Gen.* 20. 13. pro *Errare fecit me Deus*: dicitur enim de vero Deo.

שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים *Illic revelarunt ſe ipſi dii*, *Gen.* 3. 57.

הָלְכוּ אֱלֹהִים *Iverunt dii*, 2. *Sam.* 7. 23.

Irregularis locutio eſt: וּבָא הָאֲרִי וְאֶת הַדּוֹב *Et venit leo & etiam urſus*, 1. *Sam.* 17. *v.*34. de qua vide mox infrà.

Hebræi in Nominibus *Dominii* pluralem locutionem de unico, proprietati linguæ ſuæ tribuunt, ad ſummam & excellentiſſimam perſonæ dignitatem & majeſtatem exprimendam, ut hoc loco apud Hebræos interpretes videre eſt. R. Salomonis ad primum locum gloſſa eſt; הִתְעוּ לְשׁוֹן רַבִּים וְאַל תִּתְמַהּ כִּי הַרְבֵּה מְקוֹמוֹת לְשׁוֹן אֱלֹהוּת וּלְשׁוֹן מָרוּת קָרוּי בִּלְשׁוֹן רַבִּים i. e. hithu *eſt*

num. plu-

לְבַדְּהֶן *Solas ipsas, Gen.* 21. 18.
פִּרְיָהֶן *Fructum earum, Jer.* 29. 28.
מוֹ pro םֶ vel הֶם maximè in libris poeticis: ut,
פִּרְיָמוֹ *Fructum eorum, Psal.* 21. 11.
פִּימוֹ *Ore suo, Psal.* 17. 10. *Sic* לָמוֹ *Eis, pro* לָהֶם.
Videtur & singulariter capi: ut,
אִם יִסְכָּן עָלֵימוֹ מַשְׂכִּיל *Si profuerit, num ex eo prudentior fiet? Job.* 22. 2. Chald. עֲלֵיהוֹן *Ad ea*, pluraliter.
יִשְׂפֹּק עָלֵימוֹ *Plaudet super eum, Job.* 27. 23. Hebr. עָלָיו *Super eo*, & sic versu præcedenti & aliis aliquot Affixum singulare. Chaldæus rursus pluraliter, עֲלוֹיהוֹן *Super eis, id est*, eorum quolibet.
םֶ pro כֶם Affixo sec. personæ: ut,
כֻּלָּם תָּשׁוּבוּן *Omnes ipsi*, pro, *Vos revertimini, Job.* 17. 10.
שִׁמְעוּ עַמִּים כֻּלָּם *Audite populi omnes vos*, 1. *Reg.* 22. *v.* 28.
נוּ pro נוּ.. ut, מוֹדַעְתָּנוּ *Cognationis nostræ, Ruth.* 3. 2.
Nam נוּ Nominibus adjungi non solet, sed Verbis.
Speciale est; תְּפוּצוֹתֵיכֶם *Dispersiones vestræ, Jer.* 25. *v.* 34. *pro* תֵיכֶם.
והִי Chaldaicum est; תַּגְמוּלוֹהִי *Beneficia ejus, Psalm.* 116. 12. *pro* תַּגְמוּלָיו. Simile in Daniele; וּבַעֲנְפוֹהִי *Et in ramis ejus, Dan.* 4. *v.* 9.
כִי Chaldaicum & poeticum; לִמְנוּחָיְכִי *In requium tuam, Psalm.* 116. *v.* 7. Sic cum Præpositione; עָלָיְכִי *Super te, Tibi*, ibidem. תַּחֲלוּאָיְכִי *Morbos tuos, Psal.* 103. 3. עֲוֹנֵכִי *Iniquitates tuas, ibidem*, חַיָּיְכִי *Vitam tuam, ibidem.* נְעוּרָיְכִי *Juventus tua, ibidem, v.* 5. רָעָתֵכִי *Malum tuum, Jer.* 11. 5. בְּתוֹכֵכִי *In medio tui, Psal.* 116. *vers.* 19.

דְּבָרֶיךָ *Verbum tuum*, 1. *Reg.* 8. 26.

Tria ſunt, quæ in ſingulari numero Affixum habent ad formam pluralem, quâ partitio ſignificari poſſit, ſicut paulò antè duo pluralia habuerunt Affixum ſingulare: ut,

עֲצָתָיִךְ *Conſiliorum tuorum*, *Jeſa.* 47. 13. *hoc eſt*, omnium & ſingulorum conſiliorum tuorum.

וַאֲחוֹתַיִךְ *Et ſorores tuæ*, *Ezech.* 16. 55. *hoc eſt*, quæque ex ſororibus tuis.

וַחֲמִשִׁתָיו *Et quintam partem ejus*, *Levit.* 7. v. 5. *hoc eſt*, Et quintam cujusque rei vel raptæ, vel depoſitæ, vel per dolum averſæ, aut quovis modo detentæ.

Huc referri poteſt כְּרִיתֻתֶיהָ *Abſciſſionis ejus*, Jer. 3. 8.

ה permutatio pro ו: ut,

אָהֳלֹה *Tabernaculum ejus*, *Gen.* 13. 3.

עֶזְרֹה *Auxilium ejus*, *Ezech.* 12. 14.

שִׁירֹה *Canticum ejus*, *Pſalm.* 42. 9.

הוּ pro ו cum Nominibus ſingul. numeri: ut,

אוֹרֵהוּ *Lux ejus*, *pro* אוֹרוֹ, *Job.* 25. 3.

מוֹטֵהוּ *Jugum ejus*, *Nah.* 1. 13.

שֵׂיֵהוּ *Parvam pecudem ſuam*, 1. *Sam.* 14. 34.

וּפִילַגְשֵׁהוּ *Et concubinam ejus*, *Jud.* 19. 24.

אָבִיהוּ *Pater ejus Zach.* 13. 3. *pro* אָבִיו.

הוּ pro ָיו cum pluralibus: ut,

עֵינֵיהוּ *Oculi ejus*, *Job.* 24. 23. *pro* עֵינָיו.

גִּבּוֹרֵהוּ *Fortium ejus*, *Nah.* 2. 3.

מַעֲלוֹתֵהוּ *Gradus ejus*, *Ezech.* 43. 17.

מֵרֵעֵהוּ *Amici ejus*, *Prov.* 19. 7. רֵעֵהוּ *Amicis ejus*, *Job.* 42. 10. in quibus & י deficit ante הו.

הֶם ter pro הֶן Num. 36. 6. in אֲבִיהֶם.

הֶן pro ָן: ut,

מִלִּבְּהֶן *Ex corde ſuo*, *Ezech.* 13. 16. *pro* מִלִּבָּן.

פריהן

Secundò post כ est frequentissimè: ut,

בִּשְׁמְכָה *In nomine tuo, Jer.* 29.25. Specialis anomaliæ est; מַלְאָכֵכֵה *Nunciorum tuorum, Nah.* 2.13. *pro* מַלְאָכֵךְ.

Tertiò post ם: ut,

אֶל־אֵלֵיהֵמָה *Ad superliminaria eorum, Ezech.* 40. *v.* 16. *pro* אֵלֵיהֶם.

ו paragogicum: ut,

חַיְתוֹ־אֶרֶץ *Bestia terræ, Gen.* 1. 24.

לְמַעְיְנוֹ־מָיִם *In fontem aquarum, Psalm.* 114. *v.* 8. Paragogicam naturam indicat accentus privatio: nam Affixum semper cum accentu est. Volunt etiam quidam esse paragogicum in בְּנוֹ בְּעֹר *Filius Beoris*; *Num.* 24. 3. sed ibi potest esse Affixum pleonasticum propter adjunctum accentum.

Epenthesis literæ ה: ut,

כֻּלָּהֵם *Universi ipsi, pro* כֻּלָּם 2. *Sam.* 23. 6.

לְכֻלְּהֶנָה *Omnibus ipsis, pro* לְכֻלָּם 1. *Reg.* 7. *v.* 37.

בְּתוֹכְהֶנָה *In medio earum, Ezech.* 16. 53. in quibus duobus & paragoge literæ ה concurrit.

Defectus literæ י in Nominibus plural. ut,

דְּרָכֶךָ *Vias tuas, Exod.* 33. 13. ubi notant Masorethæ, Ter defectivè scriptum esse.

וְעַמֻּדָו *Et columnæ ejus, Exod.* 27. 11.

מִטַּבְּעֹתָו *Ex annulis ejus, Exod.* 28. 28.

אַשְׁרֵהוּ *Beatitudines ejus, Prov.* 29. 18.

עֲנָבֵמוֹ *Uvæ eorum, Deut.* 32. 32.

Deficit & Mappik interdum in הָ, pro הּ: ut,

מִבְטֶחָה *Fiducia ejus, Prov.* 21. 22.

וּשְׂעָרָה *Et pilus ejus, Lev.* 13. 4. Masorethæ notant 18. esse voces cum defectu Mappik: vide Num. 15. ℣. 28. 31. & Masoram magnam in ordine literæ ה.

Redundantia literæ י in singulari numero ante Affixum: ut,

lari adjici solet: ut, עֵדוֹתִי *Testimonia meum*, *Psal.* 132. 12. *id est*, testimoniorum meorum unumquodque.

מַכּוֹתְךָ *Plagas tuam*, *Deut.* 28. 59. *id est*, quamque plagarum tuarum.

Est & illa Enallage numeri, quando duobus singularibus respondet Pronomen plurale: ut,

זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אוֹתָם *Masculum & fœminam creavit eos*, *Gen.* 1. 27. Vide & Jud. 19. 24. quod antea in Enallage generis adductum.

וְכִסֵּא כָבוֹד יַנְחִלֵם *Et solium gloriæ possidere facit eos*, 1. *Sam.* 2. *v.* 8. *scil.* דַּל וְאֶבְיוֹן Tenuem & egenum, quæ Nomina præcedunt.

Sic & Nomini collectivo: כִּי כָל־הָעֵדָה כֻּלָּם קְדֹשִׁים *Nam omnis hic cœtus*, *omnes* (inquam) *illi sancti sunt*, *Num.* 16. *v.* 3. in quo & Pleonasmus nominis כֹּל.

Enallage antecedentis substantivi repetiti, loco relativi: ut,

וְקָו יִנָּטֶה עַל־יְרוּשָׁלִָם *Et linea extendetur super Jerusalem*, *Zach.* 1. 16. *pro* עָלֶיהָ super eam. Nam יְרוּשָׁלַםִ paulò antè præcessit.

Anomaliæ variæ in his Affixis.

Paragoge literæ ה & ו: literæ ה frequentiùs, & primò post נ: ut,

כֻּלָּנָה *Omnia hæc*, *pro* כֻּלָּן *Gen.* 42. 36.

קִרְבֶּנָה *Ventrem istarum*, *Gen.* 41. 21. cum Sægol præter normam loco Kametz, pro קִרְבָּן.

לָכֶנָה *Vobis*, *pro* לָכֶן *Ezech.* 13. *v.* 18. כִּסְּתוֹתֵיכֶנָה *Pulvillos vestros*, *Ezech.* 13. *v.* 20.

זִמַּתְכֶנָה *Scelus vestrum*, *Ezech.* 23. *v.* 48.

בּוֹאָנָה *Adventus sui*, *Jer.* 8. 7. *pro* בֹּאָן.

גְוִיֹּתֵיהֶנָה *Corpora ipsorum*, Ezech. 1. 11.

Secun-

duos viros illos, & abscondit ipsum, Jos. 2. 4. id est; unumquemque eorum.

אִשֵּׁי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא נַחֲלָתוֹ *Igne consumenda sacrificia, id est possessio ejus, Jos. 3. 14. id est,* unumquodque sacrificiorum, quæ DEO offeruntur, est tribui Levi vice hæreditatis & possessionis.

לֹא־סָר מִמֶּנָּה *Non recessit ab eo, 2. Reg. 3. v. 3. id est,* ullo eorum, *scil.* חַטֹּאות peccatorum Jarobeam, quod Nomen plurale præcedit.

תְּבוֹאֵהוּ שׁוֹאָה *Eveniat ei vastatio, Psal. 35. 8. id est,* cuique eorum, meorum scil. inimicorum, *de quibus, versibus præcedentibus loquitur.*

צִדְקַת צַדִּיקִים יָסִירוּ מִמֶּנּוּ *Justitiam justorum amovent ab eo, Jesa. 5. 23. id est,* ab unoquoque ipsorum.

עֲמַל הַכְּסִילִים תְּיַגְּעֶנּוּ *Labor stultorum fatigat ipsum, Eccl. 10. v. 15. id est,* quemque eorum.

עַל בָּנֶיהָ כִּי אֵינֶנּוּ *Ploravit super filios suos, quia non ipse,* h. e. *ipsi,* quia non sunt, Jerem. 31. 15.

וְאָרוֹתִי אֶת־בִּרְכוֹתֵיכֶם וְגַם אָרוֹתִיהָ *Et maledicam benedictionibus vestris, quinetiam maledixi illi, Mal. 2. vers. 2. id est,* unicuique earum.

וַיִּקְרְאוּ אֶל־שֹׁעֵר הָעִיר וַיַּגִּידוּ לָהֶם *Et clamaverunt ad janitorem urbis, & nunciarunt illis, 2. Reg. 7. v. 10. id est,* singulis, janitori & excubitoribus.

Sic & cùm diversis substantivis respondet Pronomen singulare: ut,

כָּל־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיָּבֵא אֶל הָאָדָם לִרְאוֹת מַה יִּקְרָא לוֹ *Omnem bestiam agri, & omnem volucrem cæli, adduxit ad Adamum, ut videret quod nomen inderet ipsi, Gen. 2. 19.* לוֹ Ipsi, *id est,* unicuiq; ex bestiis & volucribus.

Huc referri possunt & sequentia duo, ubi Nomini plurali junctum est Pronomen eâ formâ, quâ singu-

Cc

pientiæ studium adhortor. Ne desistito acquirere & comparare tibi sapientiam, eamq́ conservare, cùm ea sola sit, quâ vivas.

תֹּאכַלְנָה נָשִׁים פִּרְיָם *Comedent mulieres fructum suum Thren. 2. 20.*

וְהָיְתָה צְעָקָה *Eritq́ clamor magnus in universa terra Aegypti,* אֲשֶׁר כָּמֹהוּ לֹא נִהְיָתָה *cui similis non est editus, Exod. 11.6.* hîc Affixum הו masculinum est: antecedens autem substantivum צְעָקָה fœmininum. Refertur ergo ad intellectum, conveniens cum Nomine synonymo קוֹל *Vox.* Nam vox clamor est, & clamor est vox, scribit Kimchi in Michlol fol. 11.

יַעַשׂ יְהוָה עִמָּכֶם חֶסֶד *Exerceat DOMINUS vobiscum benignitatem, Ruth. 1. 8.* hîc כֶם mascul. dicitur de Nuribus Naomi, *quæ* כַּלּוֹת genere fœmin. vocantur, quâ Enallage putant animum virilem & virtuosum nuruum istarum denotari. Sic vers. 9. 11. 13. 19. 22.

בְּרַגְלֵיהֶם תְּעַכַּסְנָה *Pedibus suis compeditas agunt, Jes. 3. 16.* ubi Pronomen masculinum הֶם refertur ad antecedens fœmininum בָּנוֹת *Filiæ*, ad masculam ipsarum proterviam indicandam.

וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה *Neq́ inferto abominationem in domum tuam, & sis anathema* כָּמֹהוּ *sicut illud,* שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ *abominando abominaberis illud,* כִּי חֵרֶם הוּא *nam anathema illud est, Deut. 7. 26.* hîc omnia Pronomina masculina sunt, antecedens autem substantivum תוֹעֵבָה fœmininum. Referuntur verò ad sensum, & תוֹעֵבָה dicitur pro דְּבַר תוֹעֵבָה Re abominabili. Sic Ps. 94. 11. Jos. 2. 17.

Enallage *numeri* est, quando substantivo plurali respondet Pronomen singulare, aut contrà, quo dictionis genere ferè distributio notatur: ut,

וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתִּצְפְּנוֹ *Et suscepit mulier illa duos*

Chaldæus priorem locum plenè reddit לְאַתַר דְנָן דִיסַדְתָּא *Ad locum iſtum quem fundaſti.*

Enallage generis. Pronomen genere à ſuo antecedente diſcrepans, ad intellectum refertur, aut per aliquod conveniens ſynonymum diſcrepantia generis concilianda: ut,

וַיַּנִּחֵהוּ בְגַן־עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ *Et collocavit eum, in horto Hedenis, ad colendum eum & ad cuſtodiendum eum, Gen. 2. v. 15.* Hîc Pronomen הּ fæmininum eſt, & ſenſu convenit, non cum antecedente maſculino גַּן, ſed cum ejus ſynonymo גַּנָּה, quod fœmininum. Utrâque enim formâ *Hortus* Hebraicè appellatur.

אִם־חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ *Si pignerando pignore acceperis veſtem proximi tui, dum inclinat Sol,* תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ *reſtituito eam ipſi, Exod. 22. v. 26.* Hîc נּוּ maſculinum eſt, & refertur ad intellectum, genere conveniens vel cum חֲבֹל *Pignus*, ut Aben Eſræ placet, vel cum ſynonymis לְבוּשׁ, aut בֶּגֶד *Veſtis*, ut Kimchi vult.

הִנֵּה בִתִּי הַבְּתוּלָה וּפִילַגְשֵׁהוּ *Ecce filiam meam virginem & concubinam illius, educam nunc* אוֹתָם *eas, & comprimite* אוֹתָם *illas, ac facite* לָהֶם *eis, &c. Jud. 19. v. 24.* Hæc Pronomina maſculina ſunt, & reſpondent duobus antecedentibus ſubſtantivis fœmininis, cujus anomaliæ ratio ex flagitioſiſſimo Binjamitarum propoſito dependet, ad quod ſenis iſtius Ephratæi reſponſum tacitè dirigitur. Similis enallage, 2. Sam. 20. 3.

הַחֲזֵק בַּמּוּסָר *Apprehende eruditionem hanc, ne deſiſtito:* נִצְּרֶהָ כִּי־הִיא חַיֶּיךָ *cuſtodi illam, quia ipſa eſt vita tua, Prov. 4. 13.* Hîc Pronomina הָ & הִיא fœminina ſunt, & ſenſu conveniunt cum חָכְמָה *Sapientia*, quod Nomen verſibus ſuperioribus præcedit. Senſus enim eſt: *Percipe diligenter, ac fideliter hanc meam inſtructionem retine, quâ te ad*

ſapientiæ

cituum, *ipsum*, inquam, *sanctificate*, *Jesa*. 8. *vers*. 13.

כָּל־הָעֵדָה כֻּלָּם קְדוֹשִׁים *Totus cœtus*, *universi illi erant sancti*, *Num*. 16. 3.

וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ *Et ex arbore scientiæ boni & mali non comedes ex ea*, *Gen*. 2. 17. *q. d.* ex ea inquam non comedes.

וּפָעָלְךָ אֵין יָדַיִם לוֹ *Et operi tuo non* sunt *manus ipsi*, *Jesa*. 45. *v*. 9. *q. d.* ipsi inquam non sunt.

הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ *Sapientis oculi ejus*, sunt *in capite ejus*, *Eccles*. 2. 14. *q. d.* oculi inquam ejus, &c. Hujus generis est illud; *κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτοὺς*, *Malos malè perdet ipsos*, Matth. 21. 41.

Sextò, Affixi & integri ejusdem repetitio, emphasin elegantem notat: ut,

הוֹדַעְתִּיךָ הַיּוֹם אַף אָתָּה *Nota facio ea tibi*, *etiam tibi*, *Prov*. 22. *v*. 19. *q. d.* Tibi inquam (Ja dir / sag ich) ea hodiè inculco.

יִשְׂמַח לִבִּי גַם אָנִי *Lætabitur cor meum*, *etiam ego*, *Prov*. 23. 15. *pro*, Ego, inquam, totus lætabor, Meum, inquam, cor lætum erit.

אָבַד זִכְרָם הֵמָּה *Periit memoria istorum*, *etiam ipsi*, *Psal*. 9. 7. *pro*, Istorum, istorum, inquam. Subaudiendum hîc אף *vel* גם ex locutionibus præcedentibus.

מְפַלְטִי לִי *Liberator meus mihi*, *Ps*. 144. 2.

ENALLAGE Demonstrativi זֶה vel זוּ pro Relativo אֲשֶׁר: ut,

אֶל־מְקוֹם זֶה יָסַדְתָּ לָהֶם *Ad locum quem fundasti eis*, *Ps*. 104. *v*. 8. *Sic Psal*. 74. 2. *Prov*. 23. 22.

עַם־זוּ יָצַרְתִּי לִי *Populus quem formavi mihi*, *Jesa*. 43. 21. *sic Psal*. 142. 4. *Psal*. 9. 16. Kimchi hæc ad Ellipsin refert, subaudito Pronomine relativo, ut demonstrativum à propria significatione non dimoveatur, quomodo

Chaldæus

vum לוֹ genere maſculino, quia habetur ratio ſexus maſculini, tanquam dignioris.

וַתִּרְאֵהוּ אֶת־הַיֶּלֶד *Et vidit ipſum, puerulum,* inquam, *Exod.* 2. *v.* 6. anteceſſit Nomen יֶלֶד, & hîc rurſum repetitur cum relativo. Vide & Exodi 7. ℣. 11.

יְבִיאֶהָ אֵת תְּרוּמַת יְהוָה׃ *Adducat eam, oblationem, inquam,* *DOMINO*, *Exod.* 35. *v.* 5. vide præterea 2. Sam. 6. ℣. 4. Dan. 1. 17.

Quintò, relativi ſubſtantivo adjuncti, pleonaſticè quidem & luxurioſè, evidenter tamen & energeticè: nam alioquin etiam ſolum ſubſtantivum ſufficeret: ut,

הִנְנִי מַאֲכִילָם אֶת־הָעָם הַזֶּה׃ *Ecce ego cibaturus ſum iſtos, populum,* inquam, *hunc*, *Jer.* 9. 15.

וְזִהֲמַתּוּ חַיָּתוֹ לָחֶם *Et abominatur ipſum vita ejus panem, Job.* 33. 20. *q. d.* abominatur vita ejus panem, ipſum, inquam, panem & cibum, quo vita conſervatur.

עֲוֺנוֹתָיו יִלְכְּדֻנוֹ אֶת־הָרָשָׁע *Iniquitates ſuæ capient ipſum, improbum inquam*, *Prov.* 5. *v.* 21. *q. d.* ipſum inquam improbum capient.

אַחֲרִיתָהּ שִׂמְחָה תוּגָה׃ *Poſtremum ejus, lætitiæ*, inquam, eſt *mœror*, *Prov.* 14. 13.

וַיְשַׁנּוֹ אֶת־טַעְמוֹ *Et mutavit eam, ſpeciem* inquam *ſuam*, 1. *Sam.* 21. *v.* 13.

זוּ כֹחוֹ לֵאלֹהוֹ *Hanc* eſſe *vim ejus*, vim inquam, *Dei ſui*, *Hab.* 1. *v.* 11. prius Affixum ad ſequens ſubſtantivum etiam refertur, juxta formam præcedentium. In his relativum ſuo ſubſtantivo præponitur: in ſequentibus poſtponitur, vi locutionis eâdem: ut,

הַלַּיְלָה הַהוּא יִקָּחֵהוּ אֹפֶל Utinam *noctem illam occupaſſet eam caligo*, *Job.* 3. *v.* 8. *q. d.* Utinam inquam eam occupaſſet caligo.

אֶת־יְהוָה הַצְּבָאוֹת אֹתוֹ תַקְדִּישׁוּ *DOMINUM exercituum*

pro אֲשֶׁר כִּסְאוֹ cujus ſolium: & ſic toto iſto verſu. Nam ſententia, quæ ad Nominativum יְהוָה refertur, ſequenti verſu perficitur.

אוֹ עִם־שָׂרִים זָהָב לָהֶם *Aut cum principibus, aurum ipſis, Job.* 3. 15. *hoc eſt*, quibus erat aurum.

יֹאבַד יוֹם אִוָּלֶד בּוֹ Utinam *periiſſet dies* quo *naſciturus eram in eo, Job.* 3. 3.

בְּאֶרֶץ לֹא־עָבַר בָּהּ אִישׁ וְלֹא־יָשַׁב אָדָם שָׁם *In terram, non tranſibat per eam quisquam, & non habitabat homo illic, Jer.* 2. *v.* 6. *pro*. Per quam, In qua non habitabat, &c.

Pro poſteriore relativo hîc ſimiliter per Antimerian frequentiſſimè uſurpatur Adverbium שָׁם, cùm de loco ſermo habetur: ut,

אֵת כָּל־אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר שָׁם הַזָּהָב *Totam regionem Chavilæ, quâ illic aurum eſt, Gen.* 2. 11. *pro* אֲשֶׁר בָּהּ Quâ in ea, *id eſt*, In qua, Ubi.

וַתֵּצֵא מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה־שָׁמָּה *Et egreſſa eſt ex loco illo quo fuerat illic, Ruth.* 1. *v.* 7. *pro*, אֲשֶׁר הָיְתָה בּוֹ Quo fuerat in eo, *id eſt*, In quo, Ubi fuerat, vel ſubſtiterat.

לַעֲבוֹד אֶת־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לֻקַּח מִשָּׁם *Ad colendum terram, quâ ſumptus erat inde, Gen.* 3. *v.* 23. *pro*, אֲשֶׁר לֻקַּח מִמֶּנָּה Qua ſumptus fuerat ex ea, *id eſt*, Ex qua, Unde.

Quartò, ſubſtantivi cum relativo repititi, לְתוֹסֶפֶת הַבֵּאוּר ut Hebræi loquuntur, id eſt, ad majorem declarationem, & tollendam omnem amphiboliam: ut,

כַּעֲפַר הָאָרֶץ אֲשֶׁר אִם יוּכַל אִישׁ לִמְנוֹת אֶת־עֲפַר הָאָרֶץ *Sicut pulverem terræ, quem ſi poterit quisquam numerare pulverem terræ, Gen.* 13. 16.

וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא־לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה *Et quodcunq; vocaret* (id eſt, nomen inderet) *ipſi Adam, animæ viventi, Gen.* 2. 19. *quaſi dicat*, ipſi, inquam, animæ viventi: nam Nomen חַיָּה præcedit, cui etiam idcirco reſpondet relati-

אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ *Qui juravimus ambo nos, nos inquam, 1. Sam. 20. 42.*

אֵלִי אֵלִי לָמָּה עֲזַבְתָּנִי *Deus mi, Deus mi, quare dereliquisti me, Psal. 22. v. 1.*

אַבְשָׁלוֹם בְּנִי בְנִי *Absolom fili mi, fili mi, 2. Sam. 18. 33.*

Secundò, est Pleonasmus familiaris & elegans Pronominum Dativi casus: ut,

הָעֲגָלָה הַמְלֵאָה לָהּ עָמִיר *Plaustrum plenum sibi manipulis, Amos 2. 13.*

מִשְׂגַּבִּי וּמְפַלְטִי לִי *Locus editus, & liberator meus mihi, Ps. 144. 2.*

פֶּרֶא בּוֹדֵד לוֹ *Onager solitarius sibi, Hos. 8. 9.* In Verborum Syntaxi hic pleonasmus frequeutissimus est, ut illic declarabitur.

Tertiò, duplicis relativi: ut,

כִּי־אֹתוֹ כְהַיּוֹם תִּמְצְאוּן אֹתוֹ *Quia eum hac ipsa horâ invenietis eum, 1. Sam. 9. 13.*

Cum אֲשֶׁר hic Pleonasmus ferè perpetuus est, quando relativum casu obliquo effertur: ut,

כַּמֹּץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ *Sicut gluma quam dispellit eam ventus, Psal. 1. v. 4*, ubi posterius, quoad sensum, redundat.

אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא *Quorum os eorum loquitur vanitatem, Psal. 144. 8.* redundat, *Eorum.*

אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ *Quo sit semen suum in eo, Gen. 1. 11. id est* In quo.

אֲשֶׁר הָיָה דְבַר יְהוָה אֵלָיו *Quem fuit Verbum DOMINI ad eum, Jer. 1. 2. hoc est*, Ad quem.

אֲשֶׁר אָמַרְתְּ עִמָּם *Quibus locuta es cum eis, 2. Sam. 6. v. 22. hoc est*, Cum quibus.

Prioris relativi אֲשֶׁר hîc Ellipsis crebra est: ut,

הוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת־הַדֶּרֶךְ יֵלְכוּ בָהּ *Notam facies illis viam, ibunt in ea, Exod. 18. 20. pro* אֲשֶׁר יֵלְכוּ בָהּ quâ ibunt in ea, *id est*, In qua, *vel* per quam.

יְהוָה בַּשָּׁמַיִם כִּסְאוֹ *DOMINUS in cœlo solium ejus, Ps. 11. 4.*

pro

Hæc Elliptica locutio etiam Græcis & Latinis usitata est, ut in hoc, λαλεῖ ἃ δεῖ, καὶ ὅτε δεῖ, καὶ ὑπὲρ ὧν δεῖ, καὶ οὐκ ἀκούσεις ἃ μὴ δεῖ. *Loquere quæ decet, & quando decet, & de quibus decet, & non audies quæ non decet,* Evagrius, pro, *Verba quæ decet, &c.*

Secundò, Ellipsis relativi שֶׁ vel אֲשֶׁר frequentissima est: ut,

נֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ *Indens animam populo super eam: Jesa. 42. v. 5. pro* עָלֶיהָ אֲשֶׁר qui est, agit vel vivit super eam.

בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי *Propter hoc fecit Dominus mihi, Exod. 13. 8. pro* עָשָׂה אֲשֶׁר quod fecit.

לְכֹל יָבוֹא *Omni veniet, Psal. 71. v. 18. pro* יָבוֹא אֲשֶׁר *quæ ventura est.*

וְכָל־יֶשׁ־לוֹ נָתַן בְּיָדוֹ *Et omne erat sibi, tradidit in manum ejus, Gen. 39. 4. pro* יֶשׁ אֲשֶׁר quod erat. Hanc Ellipsin in Nov. Test. etiam observare licet, *vide Eph. 2. v. 5. Jacob. 5. 6. 1. Petr. 4. 14. 1. Joh. 3. 12. Apoc. 1. 5.*

Tertiò, antecedentis & relativi simul: ut,

אֶל־הֲכִינוֹתִי לוֹ *Ad præparavi ei, 1. Paral. 15. v. 12. pro* אֶל־מָקוֹם אֲשֶׁר Ad locum quem præparavi ei. Talis enim locutio ℣. 3. eodem capite, & Exod. 23. 20.

אַחֲרֵי לֹא יוֹעִלוּ הָלָכוּ *Post non prosunt, ambulant, Jer. 2. v. 8. h. e.* אַחֲרֵי אֱלִילִים שֶׁלֹּא Post idola quæ non prosunt.

Sic; בְּלֹא יוֹעִיל *In* (idolum quod) *non prodest, v. 11.*

PLEONASMUS est *primò*, cùm Pronomen idem continuò repetitur, quo emphasis exprimitur: ut,

אֲנִי אֲנִי אֶטְרֹף *Ego, ego rapiam, Hos. 5. 14.*

אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ *Ego, egò* sum *ille*, qui *deleo iniquitates tuas, Jesa. 43. 25.*

לְךָ לְבַדְּךָ חָטָאתִי *Tibi tibi soli peccavi, Psal. 51. 6.*

הִנְנִי אָנִי *Ecce me, me* inquam, *Ezech. 34. 11.*

Huc pertinent, quæ Chatephpathach vel Chateph-kametz habent ab initio: ut, à חֲצִי est חֶצְיוֹ *Medietas ejus*, *Jos.* 8. *v.* 33. ab עֲדִי fit עֶדְיוֹ *Os ejus*, *Psalm.* 32. *v.* 9. Chateph-kametz transit in Kametzchatuph, ob sequens Scheva, ut est lib. 1. cap. 4. ut, חֳלִי, חָלְיוֹ *Morbus ejus*, 1. *Reg.* 17. 17.

Atque hæc ferè tota Nominum cum Pronominibus conjunctorum est variatio.

CAPUT VIII.

De anomaliis in Syntaxi Pronominum cum Nominibus,

ELLIPSIS Nominis substantivi antecedentis: ut,

עֲלוּ זֶה *Ascendite hâc*, *Num.* 13. *v.* 18. *pro* בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה per viam hanc, *id est*, hâc, adverbialiter.

שְׁבוּ נָא בָזֶה *Manete quæsò in hoc*, *Num.* 22. *v.* 19. *pro* בַּמָּקוֹם הַזֶּה in loco hoc, *id est*, hîc.

נָסְעוּ מִזֶּה *Profecti sunt ex hoc*, *Genes.* 37. 17. *pro* מִמָּקוֹם הַזֶּה ex loco hoc, *id est*, hinc.

וְשָׁתִית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאֲבוּן *Et bibas ex quo hauserint*, *Ruth.* 2. *v.* 9. *pro* מִמַּיִם de aquis quas, &c.

בַּהֵכִין לוֹ דָוִד *In quem paraverat ei David*, 2. *Par.* 1. *v.* 4. *pro* בַּמָּקוֹם שֶׁהֵכִין in locum quem: ב notatum cum Pathach, notat exclusum ה pro בְּהַהֵכִין.

לָגוּר בַּאֲשֶׁר יִמְצָא *Ad peregrinandum in quo invenerit*, *Jud.* 17. *v.* 8. *id est*, בְּמָקוֹם אֲשֶׁר in loco quem, *hoc est*, Ubicunque. Sic Ruth. 1. 17. Gen. 21. 17. Simile, אֶל־אֲשֶׁר תֵּלְכִי *Ad quem iveris*, *Ruth.* 1. 16. *hoc est*, ad quemcunque locum, quocunque.

עַל אֲשֶׁר לֹא אֵדַע *Ab* locum *quem non novi*, 1. *Reg.* 18. *v.* 17.

בְּכֹל אֲשֶׁר־הִתְהַלַּכְתִּי *In omni* loco *quo ambulavi*, 2. *Sam.* 7. 7.

Ultimæ syllabæ manet, exceptis quibusdam ex defectivis secundâ radicali derivatis, in quibus ob sequens Dagesch mutatur in Kibbutz: ut,

מָעוֹז , מָעֻזּוֹ *Roboris ejus, Jesa.* 17. *v.* 9.

סֹךְ , סֻכּוֹ *Tabernaculum ejus, Psal.* 76. *v.* 3. Sic, חֹם *Calor,* כֹּל *Omnis,* חֹק *Statutum,* עֹל *Jugum,* תֹּם *Perfectio,* עֹז *Robur.* A` סָבוֹל legitur סֻבֳּלוֹ *Onus ejus, Esa.* 9. *v.* 4. cum ChatephKametz sub ב quasi à forma סֹבֶל.

PATHACH *ultimæ* syllabæ in quibusdam defectivis mutatur in Chirek sequente Dagesch: ut,

מֵסַב , בִּמְסִבּוֹ *In accubitu suo, Cant.* 1. *v.* 12.

פַּת , מִפִּתּוֹ *De buccellis ejus,* 2. *Sam.* 12. *v.* 13. Sic sunt סַף *Limen,* צַד *Latus:* Hanc formam sequitur בַּת, unde, בִּתִּי *Filia mea, Deuter.* 22. *v.* 17. A` דְּבַשׁ est דִּבְשִׁי *Mel meum, Cant.* 5. *v.* 1. De Pathach loco Sægol vide in præced.

Pathach in penultima mutari non solet. Speciale est, אַחִים unde אֶחָיו *Fratres ejus, Jerem.* 49. *v.* 10. לְאֶחָי *Fratribus meis, Psal.* 22. *v.* 23. אַחֶיךָ *Fratres tuos,* אַחֵינוּ *Fratres nostri.*

Pathach & Chirek in forma בַּיִת contrahuntur in Tzere: ut,

זַיִת *Oliva,* זֵיתְךָ *Oliva tuæ, Deut.* 24. *v.* 20. Huc pertinent, בַּיִת *Domus,* חַיִל *Exercitus,* יַיִן *Vinum,* לַיִל *Nox,* מַיִם *Aqua,* עַיִן *Oculus,* צַיִד *Esca.* Excipitur שַׁיִת unde, שִׁיתוֹ *Veprem ejus, Jesa.* 10. *v.* 17.

SCHEVA & CHIREK in forma פְּרִי quasi transponuntur, assumpto ab initio Chirek, (pro quo interdum est Sægol) unde deinceps י fit mobile: ut,

פְּרִי , פִּרְיוֹ *Fructum suum Psal.* 1. *v.* 3. פֶּרְיְךָ *Fructus tuus, Hos.* 14. 9. Sic à שְׁבִי *Captivitas,* שִׁבְיָהּ *Captivitatis suæ, Deut.* 21. *v.* 13. שֶׁבְיְךָ *Captivitatem tuam, Jud.* 5. *v.* 12.

At ante הֶם , הֶן nihil mutant: ut, פְּרִיהֶם *Fructum eorum, Amos* 9. 14. פְּרִיהֶן, *Jer.* 29. 28. Huc

מַחְסֶה *Perfugium*, מַחֲנֶה *Castra*, מַעֲשֶׂה *Opus*, מַשְׁקֶה *Pincerna*, עָלֶה *Folium*, קָצֶה *Extremitas*, קָנֶה *Calamus*, & similia.

שֶׂה & פֶּה specialem anomaliam habent: Ab illo est; אֶת־שֵׂיו *Pecudem ejus, Deuter. 22. v. 1.* שֵׂיֵהוּ *Pecus suum, 1. Sam. 14. v. 34.* Ab hoc; פִּי *Os meum*, פִּיךָ *tuum*, פִּיו & פִּיהוּ *os ejus*, פִּיכֶם *os vestrum*, & ita semper cum Chirek.

CHOLEM *penultima* mutatur in Kametzchatuph aut Kibbutz: ut,

קֹדֶשׁ *Sanctitas*, קָדְשׁוֹ *Sanctitatis suæ, Jes. 52. v. 10.*

אֹהֶל, אָהֳלוֹ *Tabernaculum ejus:* Sic, פֹּעַל, פָּעֳלוֹ *Opus ejus*, in quibus primum Kametz est Chatuph, id est, O breve, ut in קָדְשׁוֹ, alterum loco Scheva propter gutturalem. Item, בְּאָהָלְךָ *In tabernaculo tuo, Psal. 61. 5.* est formæ קָדְשְׁךָ. Nam Cholem ab initio est mutatum in Kametz Chatuph, & alterum Kametz est similiter Kametz breve, ex Chatephkametz antecedentis formæ factum, propter subsequens Scheva, ut est lib. 1. cap. 4.

גֹּדֶל, גָּדְלוֹ *Magnitudo ejus, Ps. 150. 2.*

מַשְׂכֹּרֶת, מַשְׂכֻּרְתִּי *Mercedem meam, Genes. 31. 7.*

עֳנִי De hac forma vide mox in Scheva.

Huc pertinent; אֹמֶר *Sermo*; בְּאֹשׁ *Fætor*, בֹּשֶׁת *Pudor* גֹּדֶל *Magnitudo*, & similia plurima. Item quæ pro Sægol habent Pathach; ut, תֹּאַר *Forma*, אֹרַח *Semita*, פֹּעַל *Opus*, רֹחַב *Latitudo*, & similia. Item, מַחְלֹקֶת *Partitio*, מַלְכֹּדֶת *Decipula*, קְטֹרֶת *Suffitus*, נְחֹשֶׁת *Aes*, שְׁכֹבֶת *Concubitus*, כְּתֹנֶת *Tunica*. Excipitur, חִצְנוֹ *Brachium suum*, à חֹצֶן, *Psal. 129 7.*

At Cholem sequente Kametz vel Tzere, invariatum manet: ut,

אוֹצָר, אוֹצָרוֹ *Thesaurus ejus, Deut. 28. v. 12.*

דּוֹדָה, דֹּדָתוֹ *Amitam suam, Exod. 6. v. 20.*

אֹיֵב, אֹיְבִי *Inimicus meus, Psal. 13. v. 3.*

excipiuntur, quæ in præcedente classe posita sunt. Huc pertinent quædam sine gutturali aut ר: ut דֶּלֶת *Janua*, בְּדַלְתּוֹ *In janua ejus*, 2. *Reg.* 12. v. 9. Talia sunt, גֶּפֶן *vitis*, טֶנֶא *Corbis*, כֶּלֶב *canis*, כֶּסֶף *argentum*, מֶלֶךְ *rex*, נֶגֶד *oppositio*, *coram*, נֶפֶשׁ *anima*, סֶלַע *petræ*, פֶּלֶג *rivus*, צֶלֶם *simulachrum*, צֶלַע *costa*, קֶשֶׁת *arcus*, שֶׁוַע *vociferatio*, שֶׁמֶן *oleum*, & si quæ sunt alia.

Quæ habent Tzere ab initio, sub prima gutturali magis amant Sægol: ut, חֵלֶק, חֶלְקִי *Portio mea*, *Ps.* 73. 26. Sic, חֵבֶל *dolor*, חֵלֶב *pinguedo*, חֵפֶץ *voluntas*, עֵזֶר *auxilium*, עֵשֶׂב *herba*, & similia. Analoga sunt, חִזְקִי *Fortitudo mea*, *Psal.* 18. v. 2. חִשְׁקִי *Desiderium meum*, *Jesa.* 21. 4.

In polysyllabis duplici vel simplici Sægol finitis, prius transit in Pathach, alterum in Scheva: ut,

מוֹלֶדֶת, מוֹלַדְתֵּךְ *Nativitatis tuæ*, *Gen.* 31. 13.

תִּפְאֶרֶת, תִּפְאַרְתּוֹ *Gloria ejus*, *Jesa.* 28. 1.

מַשְׂכֹּרֶת, מַשְׂכֻּרְתִּי *Mercedem meam*, *Gen.* 31. 7.

גְּבֶרֶת, גְּבִרְתִּי *Domina mea.*

Sægol penultimum post se Scheva habens, manet: ut,

אֶשְׁכָּר, אֶשְׁכָּרְךָ *Donarium tuum*, *Psal.* 72. 10. Talia sunt; אֶצְבַּע (pro אֶצְבַּע) *Digitus*, אֶזְרוֹעַ *brachium*, אֶפְרוֹחַ *pullus*, אֶבְרָה *ala*, חֶזְקָה *robur*, & similia.

Nomina in ֶה abjiciunt ה, cum Sægol, & pro Affixo ו assumunt הוּ præcedente Tzere: ut,

מִקְנֶה, מִקְנֵהוּ *Possessio ejus*, *Job.* 1. v. 3. לְמִקְנֵנוּ *Pro pecore nostro*, *Num.* 32. v. 16. מִקְנְךָ *Pecus tuum*, *Gen.* 30. v. 29.

שָׂדֶה *Ager*, שָׂדֵהוּ *Agri sui*, *Genes.* 32. v. 9. שָׂדְךָ *Agrum tuum*, *Levit.* 19. 19. אֶת־שָׂדִי *Agrum meum*, *Jer.* 32. 7.

Ante affixum הָ Sægol manet: ut,

מִקְרֶה מִקְרֶהָ *Accidens ejus*, *Ruth.* 2. 3. מַרְאֶהָ *Aspectus ejus*, *Levit.* 13. v. 4. Hujus porrò generis sunt; מִשְׁנֶה *Duplum*,

mobilem, non quiescentem, de qua mox speciatim. Perinde etiam est, si pro eo sit Pathach propter ultimam gutturalem: ut,

בֶּגֶד, בִּגְדוֹ *Vestis ejus, 2. Reg. 9. v. 13.*
פֶּתַח, פִּתְחוֹ *Januam suam, Prov. 17. v. 19.*
סֵפֶר, סִפְרְךָ *Libro tuo, Psal. 139. v. 16.*
מֵצַח, בְּמִצְחוֹ *In fronte ejus, 2. Paral. 6. v. 19.*

Hanc formam imitantur sequentia: בֶּטֶן *Venter,* בֶּצַע *Quæstus,* גֶּלֶד *Cutis,* גֶּשֶׁם *Pluvia,* דֶּגֶל *Vexillum,* דֶּשֶׁן *Cinis,* זֶבַח *Sacrificium,* זֵכֶר *Memoria,* טֶבַח *Victima mactata,* יֶקֶב *Torcular,* יֶשַׁע *Salus,* יֶתֶר *Nervus, Residuum,* כֶּסֶל *spes,* כֶּתֶר *Corona,* מֶכֶס *Portio numerata,* מֶכֶר *Pretium,* מֶתֶג *Frænum,* נֶגַע *Plaga,* פֶּדֶר *Adeps,* פֶּלֶא *Miraculum,* פֶּלֶךְ *Scipio,* פֶּסֶל *Sculptile,* פֶּרֶד *Mulus,* פֶּרַח *Flos,* פֶּרֶץ *Ruptura,* פֶּרֶשׁ *Fimus,* פֶּשַׁע *Defectio,* פֶּתַח *Ostium,* צֶדֶק *Justitia,* צֶלֶל *Umbra,* צֶמֶד *Jugum boum,* צֶמַח *Germen,* קֶבֶר *Sepulchrum,* קֶצֶף *Fervens ira,* (unde tamen etiam בְּקֶצְפְּךָ *In ira tua, Psal. 38. v. 2.*) קֶרֶב *Intimum,* קֶשֶׁר *Conjuratio,* רֶבַע *Accubitus,* רֶבֶץ *Cubile,* רֶכֶב *Currus,* רֶסֶן *Frænum,* רֶשַׁע *Improbitas,* רֶשֶׁת *Rete,* שֶׁבֶר *Fractura,* שֶׂבֶר *Exspectatio,* שֶׁבֶת *Cessatio,* שֶׁלַח *Missile,* שֶׁמַע *Fama,* שֶׁמֶשׁ *Sol.*

Quando prima vel secunda est gutturalis aut ר, pro Chirek ab initio est Pathach, & quandoq; Sægol: ut, אֶבֶן, אַבְנוֹ *Lapidem suum, 2. Reg. 3. 25.*

Hujus classis sunt; אֶרֶז *Cedrus,* דַּעַת *Scientia,* דֶּרֶךְ *Via,* הֶבֶל *Vanitas,* זַעַם *Indignatio,* זַעַף *Aestuans ira,* זֶרַח *Ortus,* זֶרַע *Semen,* חֶבֶל *Funiculus,* חֶלֶד *Aevum,* חֶרֶב *Gladius,* חֶרֶם *Anathema,* טַעַם *Gustus,* טֶרֶף *Rapina,* יַעַר *Sylva,* כַּחַשׁ *Mendacium,* כֶּרֶם *Vinea,* לֶחֶם *Panis,* נַעַר *Puer,* עֶבֶד *Servus,* עֶצֶם *Os ossis,* צַעַד *Gressus,* קֶרֶן *Cornu,* קֶרֶשׂ *Asser,* רֶגֶל *Pes,* רַעַם *Tonitru,* שַׁחַר *Aurora,* שַׁחַת *Corruptio,* שֵׂעָר *Pilus:* Excipe, אֱמֶת unde, אֲמִתּוֹ *Veritas ejus, Psal. 91. v. 4.* ubi Dagesch est pro tertia radicali, ab אָמַן, & אֱמֶת pro אֱמֶנֶת. Ex ר etiam quædam

in qua tamen communiter est Scheva in medio, ut sequitur.

Ultimæ syllabæ, in formis זָקֵן & פְּאֵר manet: aliâs mutatur in Scheva: ut,

שָׁכֵן , וּשְׁכֵנוֹ *Et vicinum suum, Exod.* 12. *v.* 4.

פְּאֵר , פְּאֵרְךָ *Ornamentum tuum, Ezech.* 24. *v.* 17.

יוֹצֵר , יֹצֶרְךָ *Formator tuus, Jesa.* 43. *v.* 1.

מַקֵּל , מַקְלוֹ *Baculum suum,* 1. *Sam.* 17. *v.* 40. Dagesch euphoniæ causâ excidente.

כִּסֵּא , כִּסְאוֹ *Solium ejus, Exod.* 11. *v.* 5.

Monosyllaba variant: quædam servant Tzere: ut, גֵּו *Corpus* (unde tamen legitur גֵּוֶךָ 1. *Reg.* 14. *v.* 9. Id possit esse à גֵּו formæ קֵן unde קֵוָם *Delineatio ipsorum, Ps.*19.5.) אֵל , אֵלִי *Deus mi, Psalm.* 22. *v.* 2. Sic, אֵיד *Calamitas,* גֵּר *Peregrinus,* דֵּעַ *Scientia,* זֵר *Corona,* נֵר *Lucerna,* עֵד *Testis,* עֵץ *Lignum,* רֵעַ *Amicus:* Item pro *Vociferatione, Mich.*4.9. רֵשׁ vel רֵאשׁ *Pauper,* שֵׂחַ *Meditatio.*

שֵׁם & בֵּן mutant Tzere in Scheva, quod deinde sequente alio Scheva, transit in Chirek: ut, שְׁמִי *Nomen meum,* שְׁמוֹ *Nomen ejus,* שִׁמְךָ *Nomen tuum,* שִׁמְכֶם *Nomen vestrum.* Sic בֵּן.

Quædam commutant Tzere in Chirek sequente Dagesch: ut ab עֵת est, עִתִּי *Tempus meum,* עִתּוֹ *ejus,* עִתְּךָ *tuum,* עִתָּם *eorum,* עִתְּכֶם *vestrum,* עִתָּהּ *ejus,* fœm. Sic, אֵם *Mater,* אֵשׁ *Ignis,* חֵךְ *Palatũ,* חֵן *Gratia,* חֵץ *Sagitta,* לֵב *Cor,* נֵס *Vexillum,* עֵז *Capra,* קֵץ *Finis,* קֵן *Nidus,* שֵׁן *Dens,* תֵּל *Tumulus,* quæ omnia sunt ex Defectivis secundâ.

SÆGOL tam *penultimæ* quàm *ultimæ* syllabæ mutatur in Scheva, unde prius vertitur in Chirek. Nomina quinque punctorum, id est, quæ ab initio habent Tzere, eandem rationem sequuntur. Sægol ultimum hîc intelligitur illud, quod post se habet consonam mobi-

Litera ׳ ante Affixum interdum & hîc omittitur: ut, צִדְקוֹתָו *Justitiæ ejus, Ezech.* 18. *v.* 24. quod, ut & similia ipsi, legendum plenè תָיו.

T ZERE *penultimæ* syllabæ, perinde ut ipsum Kametz, transit in Scheva: *ultimæ* partim manet, partim mutatur in Scheva.

Penultimæ syllabæ: ut,

לֵבָב, לְבָבִי *Cordis mei, Gen.* 20. *v.* 24.

שֵׁנָה, שְׁנָתֶךָ *Somnus tuus, Prov.* 3. *v.* 5.

עֵצָה, עֲצָתָם *Consiliorum eorum, Jer.* 18. 23.

Formam סֵפֶר vide mox in explicatione Sægol.

Sequentia retinent Tzere: ut, אֵימָה *Terror*, אֲפֵלָה *Caligo*, אֵיתָן *Robur*, הֵיכָל *Palatium*, מֵעַיִם *Viscera*, נְבֵלָה *Cadaver*, עֵדוֹת & עֵדְוֹת *Testimonia*, צֵאָה *Excrementum*, רֵאשִׁית *Principium*, שְׁאֵלָה *Petitio*, שְׁאֵרִית *Residuum*, שֵׂיבָה *Canities*, תְּאֵנָה *Ficus*. Attamen à נְבֵלָה est נִבְלָתִי *Cadaver meum, Jesa.* 26. *v.* 19. & נִבְלָתוֹ *Cadaver ejus, Deuter.* 21. *v.* 23. ubi Tzere in Scheva, & ob id prius Scheva in Chirek mutatum. Sic à שְׁאֵלָה est מַה־שְּׁאֵלָתֵךְ *Quæ est petitio tua? Esth.* 5. *v.* 6. & תָּבוֹא שֶׁאֱלָתִי *Veniat petitio mea, Job.* 6. *v.* 8. שֶׁאֱלָתָם *Petitionem eorum, Ps.* 106. 15. quasi à forma שְׁאֵלָה vel שֶׁאֱלָה. In בְּהֵמָה semper mutatur in Sægol: ut, בְּהֶמְתְּךָ *Jumentum tuum, Lev.* 19. *v.* 19. quasi ab inusitata forma בֶּהֱמַת. Sic ad תּוֹכֵחָה non adjicitur Affixum, sed ad formam תּוֹכַחַת unde; תוֹכַחְתִּי *Disceptationem meam, Job.* 13. *v.* 6. A חֵצִי est חֶצְיוֹ *Dimidium ejus, Jos.* 8. 33. quanquam ejus forma absoluta sit חֵצִי, & Tzere propter pausam.

Penultimæ plur. similiter manet: ut, זְקֵנִים זְקֵנַי *Senes mei*, זְקֵנֶיךָ *Senes tui*: חֲצֵרוֹתָיו *Atria ejus, Psal.* 100. *v.* 4. quod & לְחַצְרוֹתָיו *Psal.* 96. 8. ex forma constructa, quæ propriè cum affixis constructis usurpari solet. Sic; מוֹסֵרַי *Vincula mea, Psalm.* 116. *v.* 16. ex absoluta מוֹסֵרִים

pertinent; נֶחָמָה *Consolatio*, נֶאָצָה *Contumelia*, quod etiam Kametz initiale servare potest tã hîc, quàm in plurali.

Tertiò, מִלְחָמָה, מֶמְשָׁלָה, מַמְלָכָה & alia ejus formæ non mutantur. Affixa enim non huic formæ, sed alteri in ת adduntur; nempe à מִלְחֶמֶת dicitur; מִלְחַמְתּוֹ *Bellum ejus*, 1. *Sam.* 8. *v.* 12. Sic & Participia in הָ, ut פּוֹקְדָה, non recipiunt Affixa, sed altera ipsorum forma פּוֹקֶדֶת.

Quartò, quædam quæ syncopam literæ ה sive ת passa sunt: ut,

וְגֻלָּהּ *Et lecythus ejus*, *Zach.* 4. *v.* 2. *pro* וְגֻלָּתָהּ.

בְּעָרְמָם *In astutia eorum*, *Job.* 5. *v.* 13. *pro* בְּעָרְמָתָם.

פִּנָּהּ *Angulum illius*, *Prov.* 7. *v.* 8. *pro* פִּנָּתָהּ.

פִּשְׁתִּי *Linum meum*, *Hos.* 2. *v.* 5. *pro* פִּשְׁתָּתִי.

וְצוּרָם *Et formam eorum*, *Psal.* 49. *v.* 5. *pro* צוּרָתָם.

שׂוֹכֹה *Ramum suum*, *Jud.* 9. *v.* 49. *pro* שׂוֹכָתוֹ.

בִּתְבוּנָם *Pro intellectu suo*, *Hos.* 13. *v.* 2. *pro* בִּתְבוּנָתָם.

פֶּחָם *Dux eorum*, *Nehem.* 5. 14. *pro* פֶּחָתָם sicut alibi hinc legitur, לְפֶחָתֶךָ *Duci tuo*, *Mal.* 1. *v.* 8.

Fœmininum plurale צְדָקוֹת recipit Affixa ad formam constructam צִדְקוֹת. Nempe Kametz penultimæ mutatur in Scheva, unde antecedens Scheva transit in Chirek vel Pathach sub gutturali: ut, צִדְקוֹתַי *Justitiæ meæ*, צִדְקוֹתֶיךָ *tuæ*, צִדְקוֹתָיו *ejus*, צִדְקוֹתֵיכֶם *vestræ*, צִדְקוֹתֵיהֶם *ipsorum*, חֲרָבוֹת *Gladii*, חַרְבוֹתָם *Gladios suos*, *Ezech.* 28. *v.* 7. Sic propter ר פַּרְסוֹתַיִךְ *Ungulas tuas*, *Mich.* 4. *v.* 13.

Irregulare est, Cum Chirek loco Tzere ante affixum: תְּפוּצוֹתֵיכֶם Dispersiones vestræ, Jer. 25. 34.

Quæ Kametz penultimæ in plurali masculino retinent, etiam illud hîc servant: ut, צָרוֹת, צָרוֹתָם *Angustiæ ipsorum*.

constructa, דִּבְרֵיהֶם דִּבְרֵיהֶן *Verba eorum vel earum*, דִּבְרֵיכֶן, דִּבְרֵיכֶם, *Verba vestra.* Kametz in forma constructa manens, etiam hîc manere potest; unde, אִכָּרֵיהֶם *Agricolæ ipsorum*, *Jesa.* 61. *v.* 5.

Quæ in plurali absoluto & constructo Kametz in antepenultima habent, illud cum Affixis retinent, qualia sunt; פָּרִיצִים, קָדָשִׁים, פָּרָשִׁים, חֲרָשִׁים, שָׁרָשִׁים, סָרִיסִים, ut: פָּרָשָׁיו *Equites ejus*, *Exod.*14. *v.*26. קָדָשֶׁיךָ *Sanctificationes tuæ*, *Deut.* 12. *v.* 26. שָׁרָשָׁיו *Radices ejus*, *Ezech.* 17. *v.* 6. סָרִיסָיו *Eunuchos suos*, *Genes.* 40. *v.*2. Ideo etiam huic Kametz solet addi Metheg, quò indicetur, esse Kametz longum sive latum, ut Kimchi loquitur. Manet autem, quia est compensativum ejecti Dagesch.

Absque י: אֲבֹתֵכֶם *Patrum vestrorum*, *Deut.* 1. *v.* 11. רַגְלֶךָ *Pedes tui*, *Jer.* 38. *v.* 22. cujus & similium forma pluralis defecta, cognoscitur ex apposito Verbo plurali: דּוֹרְשָׁו *Quærentes eum*, qualia omnia semper legenda plenè יָ.

Fœmininum singulare in ה, commutat illud præterea in ת: ut, צְדָקָה *Justitia*, צִדְקָתִי *Justitia mea*, צִדְקָתְךָ *tua*, צִדְקָתוֹ *ejus*, צִדְקָתָם *eorum*, צִדְקָתֵנוּ *nostra*. Sic, שִׂמְחָה *Lætitia*, שִׂמְחָתִי *Lætitia mea*, &c.

Excipe primò, bisyllaba in הָ vel וֹת desinentia, & ex Quiescentibus secundâ vel tertiâ derivata, prius Kametz invariatum retinent: ut,

אָלָתִי *Juramentum meum*, *Ezechiel* 17. *v.* 19. *ab* אָלָה.
בָּרוּתִי *Esca mea*, *Psal.* 69. *v.* 22. à בָּרוּת, à בָּרָה.

Huc pertinent; רָעָה *malum*, צָרָה *angustia*, רָמָה *excelsum*, רָמוֹת *idem*, חָזוּת *visio*, גָּלוּת *Exilium*, & similia.

Secundò, trisyllaba quædam Kametz penultimæ sub litera Dagessata retinent: ut, בַּקָּשָׁתִי *Petitionem meam*, *Esr.* 5. 8. עַוָּתָתִי *Perversitatem meam*, *Thren.* 3. *v.* 59. Huc

מוֹתִי *Mortis meæ, Genes. 27. 2.* At ab עָוֶל est עָוְלוֹ *Perversitate suâ, Ezech. 18. v. 26.*

Quartò, אָב, אָח, חָם retinent Kametz & assumunt ', ut suprà in forma constructa: ut, אָבִי *Pater meus,* אָבִיךָ *Pater tuus,* אָבִיו & אָבִיהוּ *Pater ejus*; & sic deinceps. At cum Affixis constructis, אֲבִיהֶם *Pater ipsorum,* אֲבִיכֶם *Pater vester.* Sic, אָחִי *Frater meus, &c.* Sic, חָמִיךָ *Socer tuus,* חָמִיהָ *Socer ejus, &c.*

Quintò, דָם, יָד, צָר, retinent Kametz: ut, דָמְךָ *Sanguis tuus, 1. Reg. 2. 37.* at cum Affixo constructo, דִמְכֶם *Sanguinem vestrum, Genes. 9. v. 5.* יָדוֹ *Manum suam:* at cum Affix. constructis, יֶדְכֶם, יֶדְכֶן *Manus vestra:* צָרִי *Hostis meus, Job. 16. v. 9.*

Sextò, Kametz ultimum interdum convertitur in Pathach sequente Dagesch: ut à מִשְׂגָּב est מִשְׂגַּבִּי *Locus editus meus, Psalm. 144. v. 2.* à לְשָׁד est לְשַׁדִּי *Præstans humor meus, Psal. 32. 4.* Ab אֶתְנָן legitur, וְאֶתְנַנָּהּ *Et merces ejus, Jesa. 23. v. 18.* Sic monosyllaba; גַּג, גַּן, קָו, unde, גַּגּוֹ *Tectum ejus, Exod. 30. v. 3.* לְגַנִּי *Ad hortum meum, Cant. 5. v. 1.* קַוָּם *Delineatio ipsorum, Psal. 19. v. 9.*

Septimò, à מִבְטָח pro Kametz aliquando euphoniæ causâ, sequente alio Kametz, est Sægol: מִבְטֶחָהּ *Fiducia ejus, Prov. 21. 22.* מִבְטֶחָם *Fiducia eorum, Jer. 48. 13.*

Excipitur etiam מִקְדָּשׁוֹ *Rem sanctam ejus,* Num. 18. ℣. 29. ut discernatur ea vox ab illis locis, in quibus *Sanctuarium* significat.

Masculinum plurale, Kametz penultimũ, quod scilicet est ante terminationem ים, servat: ם autem cum Chirek abjiciuntur, ut & quandoque ': ut, דְּבָרִים *Verba,* דְּבָרַי *verba mea,* דְּבָרֶיךָ *tua,* דְּבָרָיו *ejus,* דְּבָרֶיהָ *ejus,* fœminè, דְּבָרֵינוּ *nostra.* Sic in forma נְגָבִים, item in יָמִים, פָּנִים, רָשִׁים, דָּמִים, עָבִים, עָרִים, צָרִים, שָׂרִים, בָּנִים. Affixa constru-

Affixa omnia pluralia habent ante se literam י, tanquam pluralis indicem, exceptis ָם , ָן , ַי.

Vocalium longè plurima est mutatio: eaq; vel in *penultima*, vel in *ultima* syllaba, vel *utrobiq;*.

Quatuor Affixa הֶן , הֶם , כֶן , כֶם formæ Nominum constructæ (hoc est, ob structuram mutatæ) adjunguntur, unde ea *Affixa constructa* vocabimus. Quæ autem ob structuram non mutantur, illis ad formam reliquorum Affixorum adjiciuntur.

Kametz *penultimæ* syllabæ sing. num. mutatur in Scheva, ante quod si aliud Scheva sit, id pro more transit in Chirek: *ultimæ* manet, præterquam ante Affixa constructa כֶם , כֶן , הֶם , הֶן .

Masculinum singulare.

דָּבָר *Verbum,* דְּבָרִי *Verbum meum,* דְּבָרְךָ *tuum,* דְּבָרוֹ *ejus,* דְּבָרָם *eorum,* דְּבַרְכֶם *vestrum,* דְּבָרֵנוּ *nostrum.* Ex prima gutturali; חֲרוֹנִי *Excandescentia mea.*

Excipiuntur quædam ex Defectivis secundâ & Quiescentibus tertiâ derivata, quæ Kametz penultimum retinent: ut,

קָצֵהוּ *Extremitatem ejus, Gen.* 47. *v.* 21. à קָצֶה.
שָׂדֵינוּ *Agros nostros, Mich.* 2. 4. à שָׂדֶה.
מָגִנִּי *Scutum meum, Psal.* 7. 11. à מָגֵן, à גָּנַן.
מָעֻזִּי *Robur meum, Psal.* 31. 5. à מָעוֹז, à עָזַז.

Secundò, קָטוֹן , קָטוֹב , קָבוֹל Kametz non mutant: ut, קָטָנִּי *Minimus meus,* 1. *Reg.* 12. *v.* 10. קָטָבְךָ *Excisio tua, Hos.* 13. 14. קָבְלוֹ *Contrarietas ejus, Ezech.* 26. 6. Quidam putant Kametz manere, propter mutatum Cholem, quòd aliâs manere solet.

Tertiò, אָוֶן , מָוֶת , תָּוֶךְ quæ hîc contrahuntur in Cholem, ut suprà in forma constructa: unde; אוֹנָם *Iniquitatem ipsorum, Psal.* 94. 23. תּוֹכוֹ *Medium ejus, Levit.* 11. 33.

מוֹתִי

עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ *Et arborem fructiferam producentem fructum juxta speciem suam, in qua inerat semen suum, Genes.* 1. 12. hîc affixum ו ter repetitum, relationem habet ad antecedens masculinum & singulare עֵץ, cum quo in eodem genere & numero convenit.

עַל־כֵּן יַעֲזָב־אִישׁ אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ *Idcirco relinquet vir patrem suum & matrem suam, & adhærebit uxori suæ, Gen.* 2. *v.* 24. hîc Pronomina conveniunt cum antecedente substantivo mascul. & singulari אִישׁ.

בֵּין זַרְעֲךָ וּבֵין זַרְעָהּ הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב *Inter semen tuum, & semen ejus: illud conteret tibi caput, tu conteres ei calcaneum, Genes.* 3. *v.* 15. hîc ךָ *Tuum* dicitur de הַנָּחָשׁ *Serpente*, cum quo, genere masc. & num. sing. convenit. הּ *Ejus* de אִשָּׁה *Muliere*, cui genere fœmin. respondet: ךָ *Tibi*, ad לַנָּחָשׁ ideoque masculinum: נּוּ *Ei*, scil. לְזֶרַע *Semini*, quod masculinum & singulare est, ideoque & sic Affixum.

עִצְּבוֹנֵךְ וְהֵרֹנֵךְ *Dolorem tuum & conceptum tuum, Gen.* 3. 16. hîc ךְ *Tuum*, fœmininum est & singulare, relatum ad הָאִשָּׁה *Mulierem*, quam Deus illic alloquitur.

לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ *Voci uxoris tuæ, Genes.* 3. 17. hîc ךָ *Tuæ* masc. est: dicitur enim de הָאָדָם *Homine* vel *Adamo*, quem Deus alloquitur, cujusque nomen præcedit.

At verò hæc Pronominum cum Nominibus Syntaxis formam ipsorum, tam in *literis* quàm *vocalibus*, variè plerunque mutat, cujus mutationis ratio hoc loco expendenda venit.

ה in singul. numero antecedente Sægol, abjicitur: antecedente Kametz, mutatur in ת.

ם in plurali masculino abjicitur.

Affixa

CAPUT VII.

De Syntaxi Pronominum cum Nominibus à fine affixorum.

PRONOMINUM Nominibus à fine affixorum Syntaxis est cum Nominibus appellativis quibuslibet, non autē cum propriis, vel gentilitiis, vel constructis.

Alia tantùm *singulari* numero conveniunt: ut, םֶ , ןֶ , הֶ , וֹ , י , ex quibus tamen םֶ & ןֶ etiam fœmininis pluralibus, sive fœmininorum terminationem habentibus adjiciuntur, & pro םֶ sæpissimè est מוֹ, maximè in libris poeticis, Jobo, & Psalmis, & Proverbiis: quamvis etiam aliquando לָמוֹ legatur pro לוֹ. Exempla vide Jobi 20. 23. & 22. 2. Psal. 11. 7. Esa. 44. 15. & 53. 8. Jobi 27. 23. Psal. 28. 8. Rariora sunt, ו præcedente Chirek, & הוּ, quæ Verborum propria sunt, & hîc nonnisi Quiescentibus quibusdam adjiciuntur.

Alia *plurali*; ו , י , הֶם , הֶן , הָ. Ex his tamen הֶם & הֶן etiam Nomini singulari ex Quiescentibus derivato conveniunt. Semel etiam ex perfectis reperitur: וְאֶת־חֶלְבְּהֶן *Et adipem eorum*, *Levit.* 8. *v.* 16. quod speciale est pro חֶלְבָּן.

Alia deniq; *utriq;* numero: ut, ךָ , ךְ , כֶן , כֶם , נוּ , quæ omnia in sequentibus patebunt.

REGULA.

Pronomina à fine affixa, cum antecedentibus substantivis, aut cum re vel persona, de qua sermo habetur, in eodem genere & numero conveniunt, non autem cum iis quibus affiguntur: ut,

זרעו בן

כָּזֹה וְכָזֶה עָשָׂה לִי *Secundum hanc & ſecundum hunc fecit mihi, Jud.*18.4. *ſcil.* modum & rationem, *id eſt*, hæc & alia talia fecit mihi.

אֵלֶּה בָרֶכֶב וְאֵלֶּה בַסּוּסִים *Illi in curribus, & illi in equis, Pſ.* 20. *v.* 8. *id eſt*, Hi, illi.

אֶל הָעָם כָּהֶם וְכָהֶם *Ad populum ſicut ipſi & ſicut ipſi, 2. Sam.* 24. *v.* 3. *id eſt*, ad populum & hunc & illum, Judaicum ſcil. & Iſraeliticum.

וְאֹסִפָה לְךָ כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה *Additurus ſum tibi ſicut hæc & ſicut hæc, 2. Sam.* 12. *v.* 8. *id eſt*, hæc & alia, alia atq; alia.

גָּדֵר מִזֶּה וְגָדֵר מִזֶּה *Maceria ex hoc, & maceria ex hoc, Num.* 22. *v.* 24. *ſcil.* loco, *id eſt*, hinc illinc, utrinque.

זֶה Eleganter additur nominibus numeralibus; pleonaſticè quidem, ſed emphaſin exprimens: ut,

כִּי הִכִּיתַנִי זֶה שָׁלֹשׁ רְגָלִים *Quòd percuſſiſti me iſtis tribus vicibus, Numer.*22.*v.* 28. quod vulgò per Adverbium temporis *Jam* exprimunt, *Jam tribus vicibus.*

זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים *His decem vicibus, Num.*14. 22.

זֶה עֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי עִמָּךְ *Hos* (vel) *jam viginti annos ego tecum ſum, Gen.* 31. 38.

Sic cum מַה & לָמָּה,

מַה־זֶּה שַׁבְתֶּם *Quid hoc,* (quòd) *revertimini? 2. Reg.* 1. 5.

לָמָּה זֶה צָחֲקָה שָׂרָה *Quid hoc* (quòd) *riſit Sara? Gen.* 18. *v.* 13. vel *Quid jam, quid nunc.*

Item cum עַתָּה,

עַתָּה זֶה יָדַעְתִּי *Nunc hoc cognoſco*, 1.*Reg.*17.24. vel *jam nunc, nunc tandem.*

הִנֵּה עַתָּה זֶה בָּאוּ אֵלַי *Ecce jam hoc* (momento) *venerunt ad me, 2. Reg.* 5. *v.* 22- vel, *Ecce jam modo.* Kimchio pleonaſticum eſt.

CAPUT

מֶה מִשְׁפַּט הָאִישׁ *Quis habitus est viri illius?* 2. *Reg.* 1. 7.

מַה שְּׁמֶךָ *Quod est nomen tuum?* *Genes.* 32. 27.

מַה־לִּי וָלָךְ *Quid mihi & tibi?* *Jud.* 11. 12.

מַה־לִּי וְלָכֶם בְּנֵי צְרוּיָה *Quid mihi & vobis ó filii Tzerujæ?* 2. *Sam.* 16. 10. *id est, Quid mihi vobiscum? Quid vobiscum mihi negotii est?* Sic *Jos.* 22. 24. 1. *Reg.* 17. 18. 2. *Reg.* 3. 13. Hinc illa, τί ἐμοὶ καὶ σοί γύναι, *Quid mihi & tibi mulier?* *Joh.* 2. 4. μηδὲν σοί καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ, *Nihil tibi & justo illi, Matth.* 27. 19. *vide & Matth.* 8. 29. τί γὰρ μαχαίσι κἀμοί, *Quid enim bellis & mihi? apud Anacreont.*

Capiuntur & infinitè citra interrogationem: ut, זְכָר־אֲנִי מֶה חָלֶד *Recordare, ego quod tempus, Psal.* 89. 48. *sc.* vitæ habeam, quantuli ævi sim.

וְלֹא יֵדַע מִי אֹסְפָם *Et non scit quis sit collecturus ea, Psal.* 39. 7.

כִּי־הִגִּידָה אֶסְתֵּר מַה הוּא לָהּ *Nam indicaverat Esther, quid ipse esset sibi, Esth.* 8. 1. *i. e.* quo gradu conjunctus esset sibi. Sic, *Quis tu es? quis mihi es? Terent. And.*

מָה־הֵמָּה אֵלֶּה *Quid sint illi, Zach.* 9. 1. ubi medium Pronomen loco Verbi Substantivi est.

מַה sequente relativo שֶׁ, fit & ipsum relativum, & exponitur per *Id*: ut,

מַה שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה *Id quod fuit, idem est quod futurum est, Eccl.* 1. 9.

וּמַה־שֶּׁנַּעֲשָׂה הוּא שֶׁיֵּעָשֶׂה *Et id quod fit, idem est quod fiet, ibid.* Sic apud Rabbinos, מִי שֶׁ *Is qui*: מַה שֶׁ *Id quod*, vulgatissima locutio est.

Demonstrativorum usus:

Demonstrativi repetitio distributionem indicat: ut,

וַיִּקְרָא זֶה אֶל־זֶה *Et clamavit hic ad hunc, Jesa.* 6. 3. *id est*, alter ad alterum.

עָשָׂת לִי

Videtur & interrogativum rei esse: ut.

מִי אָנֹכִי וּמִי חַיַּי *Quis* sum *ego, & quæ vita mea?* 1.*Sam.*18.18.

מִי אֲבִימֶלֶךְ וּמִי שְׁכֶם *Quis* est *Abimelech, & quæ* est *Sechem?* *Jud.* 9.28.

מִי שְׁמֶךָ *Quod* est *nomen tuum?* *Jud.* 13.17.

מִי פֶשַׁע יַעֲקֹב וּמִי בָּמוֹת יְהוּדָה *Quæ* est *defectio Jacobi, & quæ* sunt *excelsa Jehudæ?* *Mich.* 1. 5.

מִי לְךָ כָּל־הַמַּחֲנֶה הַזֶּה *Quæ tibi* est *tota acies illa?* *Gen,* 33. 8.

Primi loci sensus est; *Quis sum ego, aut quis sum vitâ meâ?* hoc est, *Quis sum vel personæ meæ dignitate, aut qualis sum vitæ, status conditionisq; splendore vel authoritate, ut dignus habear, qui sim gener regis?* In secundo exemplo sumitur שְׁכֶם pro בַּעֲלֵי שְׁכֶם *Sichemitis*, ut versu 26. & sæpiùs antè dicitur. Kimchi vult *Schechem* esse proprium nomen alicujus principis, qui & ipse ante Abimelech Sichemitis præfuerit, unde & R. Levi scribit, ipsum fuisse ex posteris Chamoris. Tertium, מִי שְׁמֶךָ reddendum, *Quis es nomine tuo?* h. e. *quo nomine vocaris?* locutio concisa, pro מִי אַתָּה וּמָה שְׁמֶךָ *Quis es, & quod nomen tuum?* Quartum, reddendum est, ut in antiqua Pagnini versione legitur, *Quis est* causa *prævaricationis* Jacob? *Et quis* fuit causa *excelsorum Jehudæ?* Et sic Kimchi in libro Radicum exponit, מִי־הוּא שֶׁגָּרַם לְפֶשַׁע יַעֲקֹב *Quis fuit, qui causam dedit defectioni Jacob? nónne cives Schomron? &c.* Quintum, *Cujus tibi tota acies illa? &* מִי *pro* לְמִי *Cujus, vel* אֶל מִי *Ad quem* scil. pertinet vel spectat. Ab. Esra & Kimchi explicant, *Quis* est *ille, cui mittis totam turmam istam?* Aben Esra ibidem, מִי inquit, *semper reperitur de homine:* & Kimchi in lib. Radicum scribit: *Nunquam reperies* מִי *nisi de persona dictum.*

Interrogativum rei, מֶה, מַה, מָה: ut,

מַה תָּאֳרוֹ *Quæ forma ejus?* 1. *Sam.* 28. 14,

מָה אֱנוֹשׁ *Quid* (est) *homo?* *Psal.* 8. 5.

הָאִישׁ

מִי דָוִד וּמִי בֶן־יִשַׁי *Quis David, & quis filius Jischai*, 1. Sã. 25. 10.
מִי וָמִי הַהֹלְכִים *Qui & qui, qui euntes sunt*, Exo. 10. 8. *hoc est*, quinam sunt illi, qui abituri sunt.
מִי־אֵלֶּה לָּךְ *Qui* (sunt) *isti tibi*, Gen. 33. 5.
מִי אַתָּה בְּנִי *Quis* (es) *tu fili mi?* Gen. 27. 18.
מִי אַתְּ בִּתִּי *Quis* (es) *tu filia mea?* Ruth. 3. 16. Hæc locutio insolens videri non debet. Nam & sic Græcis τὶς de utroque sexu usurpatur; τὶς εἶ σὺ, *Quæ es tu?* Ruth. 3. 9. Item, εἰ ἢ τὶς χήρα, *Quòd si qua vidua*, 1. Timoth. 5. v. 4. Et apud Latinos: *Dic mihi quæso, quis est ea, quam vis ducere uxorem?* Plautus Aulul. Act. 1. *Quis es? PH. Ego sum illius mater*, Plaut. Cist. Act. 4. *Quis illæc est mulier timido pectore peregrè adveniens, quæ ipsa se miseratur*, Plautus Epid. Act. 4. *Quis est hæc muliercula*, ibid. Act. 5. *Sed quis est ea mulier?* ibid. *Quis itio ad priorem dominum*, apud Varronem: *Quis tu es mulier, quæ me insueto nuncupasti nomine*, Pacuv. in Medo.

Cum substantivo postponitur, Genitivum possessoris notat: ut,

אֶת־שׁוֹר מִי לָקַחְתִּי וַחֲמוֹר מִי לָקַחְתִּי *Bovem cujus accepi, & asinum cujus accepi*, וּמִיַּד־מִי *& è manu cujus? &c.* 1. Sam. 12. 3.
בֶּן־מִי אַתָּה הַנַּעַר *Filius cujus es tu, mi puer?* 1, Sam. 17. v. 58.
בַּת־מִי אַתְּ *Filia cujus es tu?* Gen. 24. 23.
וְחָכְמַת מֶה לָהֶם *Et sapientia cujus rei inest ipsis?* Jer. 8. 9.

Sic & cum præfixo ל pro Genitivo sumitur: ut,
לְמִי אַתָּה וּלְמִי אֵלֶּה לְפָנֶיךָ *Cujus es, & cujus* sunt *ista ante te*, Gen. 32. v. 17.
לְמִי הַנַּעֲרָה הַזֹּאת *Cujus* est *puella hæc*, Ruth. 2. 5. hîc לְמִי propriè est *Ad quem*, scil. spectat vel pertinet, hoc est, *Cujus es, est vel sunt ista?* pro hoc Rabbini etiam dicunt שֶׁל מִי,

Aliquando relativum convenit genere & numero cum propiore ſubſtantivo, cùm deberet reſpondere antecedenti remotiori: ut,

כִּי־בָתֵּי עָרֵי הַלְוִיִּם הִוא אֲחֻזָּתָם *Nam domus* (plur.) *civitatum Levitarum, ipſa* (eſt) *poſſeßio ipſorum*, *Lev.* 25. 33. ubi הִוא *Ipſa*, genere & numero convenit ſequenti Nomini אֲחֻזָּתָם, cùm deberet reſpondere antecedenti בָּתֵּי, qualis convenientia mox reperitur verſu ſequente.

רְאֵה חַיִּים עִם־אִשָּׁה *Fruere vitâ cum uxore*, *&c.* כִּי הוּא חֶלְקְךָ בַּחַיִּים *nam ea* (eſt) *pars tua in hac vita*, *Eccl.* 9. *v.* 9. ubi הוא genere maſculino convenit cum ſequente Nomine חֵלֶק, non autem cum antecedente אִשָּׁה, quod fœmininum.

לֶאֱכוֹל אֶת־הָעִבְרִים לֶחֶם כִּי תוֹעֵבָה הִוא לְמִצְרָיִם *Ad comedendum cum Hebræis panem, nam abominatio illa* (eſt) *Aegyptiis*, *Gen.* 43. 32. ubi הִוא genere fœm. convenit cum Nomine תּוֹעֵבָה, non autem cum maſculino לֶחֶם.

כִּי חֻקּוֹת הָעַמִּים הֶבֶל הוּא *Nam ſtatuta populorum, vanitas ipſa* (eſt,) *Jer.* 10. 3. ubi הוא genere maſcul. & numero ſing. convenit cum הֶבֶל, non autem cum plurali חקות. Hæ formæ loquendi ſunt ſimiles iſtis Latinorum, *Omnes tenues atq; humiles, quæ maxima in populo multitudo eſt, ſibi præſidium paratum putant*, apud Cic. Item, *Et nunc domicilia conjuncta, quas urbes dicimus*, & ſimilia plurima, quæ à Latinis Grammaticis annotata ſunt.

REGULA TERTIA.

Pronomina interrogativa perſonæ & rei, utriusque generis & numeri Nominibus & Pronominibus adduntur.

Primò interrogativum perſonæ מִי: ut,

בן־ישי

Absque ה, non ſumitur adjectivè ſimpliciter, ſed peculiari elegantiâ loco verbi Subſtantivi ponitur, aut Ellipſin ejus inducit: ut,

כִּי־עֵירֹם אָנֹכִי *Quòd nudus ego* (eſſem) *Gen.* 3. 11.

זֶה חָדָשׁ הוּא *Hoc novum eſt, Ecclеſ.* 1. 10.

כִּי עָפָר אַתָּה *Quòd pulvis es, Gen.* 3. 19.

כִּי עֵירֻמִּים הֵם *Quòd nudi eſſent*, *Gen.* 3. 17. vide ampliùs capite 10. in Ellipſi.

Cùm antecedunt, tum Ellipſis eſt verbi ſubſtantivi, ut cum Nominibus adjectivis fieri ſolet, ut ibi notatum eſt: ut,

זֹאת הַמְּנוּחָה *Hæc* (eſt) *requies ipſa, Jeſ.* 28. 12.

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת *Hæ* (ſunt) *generationes, Gen.* 6. 9.

REGULA SECUNDA.

Pronomina relativè poſita, genere & numero cum antecedente ſubſtantivo conveniunt, caſu non ſemper, ſed is ferè Verbo reſpondet: ut,

הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִיא נָתְנָה־לִּי *Mulier iſta, quam dediſti mecum, ipſa dedit mihi, Gen.* 3. 12. hîc Relativum אֲשֶׁר *Quam*, caſu reſpondet ſequenti Verbo.

וַיִּתְמֹךְ יַד־אָבִיו לְהָסִיר אֹתָהּ *Et ſuſtinuit manum patris ſui, ut averteret eam, Gen.* 48. 17. ubi אֹתָהּ *Eam*, reſpondet antecedenti Verbo.

וְאֵיבָה אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זַרְעֲךָ וּבֵין זַרְעָהּ הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ *Et inimicitiam pono inter te & mulierem hanc, ſimiliterq; inter ſemen tuum, & ſemen hujus: hoc conteret tibi caput, Gen.* 3. 15. hîc Relativum הוּא genere & numero convenit cum antecedente ſubſtantivo maſculino & ſingulari זֶרַע, caſu autem reſpondet ſequenti verbo. Sic Chaldæus הוּא יְהֵי דְּכִיר *Illud erit memor.*

Denique præfigitur etiam verbis relativè pro שֶׁ, vel אֲשֶׁר; ut,

הֶהָלְכוּ אִתּוֹ *Qui iverunt cum eo*, Joſ. 10. 24.
אֶל אֵל הֶאָמַר נָשָׂאתִי *Ad Deum, qui dicit peperci*, Job. 34. 31.
הַשָּׁבָה עִם נָעֳמִי *Quæ reverſa fuit cum Noómi*, Ruth. 2. 6.
הַהוֹשִׁיבוּ *Qui habitare ſecum fecerunt*, Eſr. 10. 17.
הַנִּמְצְאוּ פֹּה *Qui inveniuntur hîc*, 1. Chron. 29. 17.

CAPUT VI.

De Syntaxi Pronominis ſeparati cum Nomine.

PRonominis ſeparati adjectivè uſurpati Syntaxis, non malè vulgò ſub Nominum Syntaxi comprehenditur. Nam iisdem legibus cum ſubſtantivo convenit, quibus adjectivum nominale. Habent tamen Pronomina hæc ſpecialia, quæ deinceps ſeparatim hîc perſequemur.

REGULA PRIMA.

Pronomen ſeparatum adjectivè ſumptum, ſubſtantivo ſubjungitur cum præfixo ה, majoris emphaſis causâ: ut,

יוֹם הַהוּא *De iſto, Mich.* 7. 12. *q. d.* die eo ipſo.
בָּעֵת הַהִיא *In tempore eo ipſo, Gen.* 21. 22.
אֶת־הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶת־הָעִיר הַזֹּאת *Domum hanc & urbem hanc, Jer.* 26. 6.
דַּבֵּר אֶל־הַנַּעַר הַלָּז *Loquere ad puerum iſtum, Zach.* 2. 4.
מִי הָאִישׁ הַלָּזֶה *Quis vir iſte, Gen.* 24. 65.
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה *Verba iſta, Gen.* 44. 6.

Excipe; בַּלַּיְלָה הוּא *Nocte ipsâ, Gen.* 30. 16. 1. *Sam.* 19. *v.* 10. *pro* הַהוּא.

Absq;

v. 2. בְּקִרְיַת הָאַרְבַּע *In Kirjath-arba*, *Nehem.* 2. *v.* 25. אָמַר הַקֹּהֶלֶת *Dicit Kohéleth*, *Eccl.*12.8.ubi Verbum maſculinum & Nomen fœmininum, idemque proprium. Sed *Kohéleth* non eſt hîc nomen proprium Salomonis, ſed cognomentum ejus ratione officii. Genus autem fœmininum volunt Hebræi reſpectum habere ad נֶפֶשׁ vel חָכְמָה, *q. d. Anima vel Sapientia Salomonis congregans*; nempe, *populum convocans & colligens ad audiendum*; unde à Græcis redditum, ἐκκλησιαςὴς *Eccleſiaſtes, qui ſc. ſermonem habet ad populum in Eccleſia collectum.* Sed & Adami, primi hominis nomini proprio, adjunctum volunt in primo capite libri primi Moſis: ut, *Et creavit Deus* אֶת־הָאָדָם *Adamum*, *Gen.* 1. *v.* 27. וְהָאָדָם Et *Adamus*, &c. At *Adam* eſt appellativum, *Homo*; quia autem primus homo non nominatur alio nomine proprio, ideò ſimul cenſetur ejus fuiſſe nomen proprium. Fit autem ſæpiùs, ut nomina propria, quæ aliquando appellativa fiunt, cum articulo uſurpentur. Aben Eſra tamen alicubi putat myſterium ſubeſſe.

Quòd denique Nomina cum Affixis conjuncta, ה *hajediha* non accipiunt, ejus ratio eſt, ſcribit Kimchi, *quòd ipſum Affixum Nominis notitiam indicat, unde redundabit* ה *notificativum.* Attamen לְרוֹב הַהוֹדָעָה *ad ampliorem notitiam* & emphaſin, paucis quibusdam pleonaſticè adjunctum reperitur: ut, בְּתוֹךְ הָאָהֳלִי *In medio iſtius tentorii mei*, *Joſ.* 7. *v.* 21. וְהַחֶצְיוֹ *Et aliud illud dimidium ejus*, *Joſ.* 8. *v.* 33. וְנָתַן אֶת־הָעֶרְכְּךָ *Et dabit iſtam æſtimationem tuam, Levit.* 27. *v.* 23. הֶהָרוֹתֶיהָ *Ipſas prægnantes ejus*, 2. *Reg.* 15. *v.* 16. בֶּעָרֵנוּ *In illis civitatibus noſtris*, *Eſræ* 10. *v.* 14. ubi ב eſt cum Sægol, ad indicandum excluſum ה, uti & in illo; כַּגְּבִרְתָּהּ *Sicut heræ ſuæ*, *Jeſa.* 24. 2. Sic autem ה excludi, traditur infrà capite 20. vide illic.

אָנֹכִי הָאֵל בֵּית־אֵל *Ego* (ſum) *Deus Bethelis, Geneſ.31. v.13.*
וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע *Et arbor ſcientiæ boni & mali, Gen.2. v.9.*
וְאֵת כָּל־הַמַּמְלְכוֹת הָאָרֶץ *Et omnibus regnis terræ, Jer. 25. 20.*
אֶת־הַיְתַד הָאֶרֶג *Cum paxillo ipſo texturæ, Jud. 16. 14.*
כְּכֹל הַתֹּעֲבוֹת הַגּוֹיִם *Juxta omnes abominationes gentium, 1. Reg. 14. 24.*
וְרָאוּ אֶת הָאֶבֶן הַבְּדִיל *Et videbunt lapidem ſtanni, Zach. 4. 9.*
אֶת הַסֵּפֶר הַמִּקְנָה *Et dedi librum emptionis,* Jer.32.12.
וְהַנְּבוּאָה עוֹדֵד הַנָּבִיא *Et prophetiam Oded Prophetæ,* 2. Chr. 15. ℣. 8.
כֹּל הָעָם הָאָרֶץ *Univerſus populus terræ, Ezech. 45. v. 16.*
הַשְּׁכוּנֵי בָאֳהָלִים *Habitantes in tabernaculis,* Judic. 8. 11.
אֶת כּוֹס הַיַּיִן הַחֵמָה *Poculum vini furoris, Jer. 25. 15.*
מֵעַל הַבָּקָר הַנְּחֹשֶׁת *De bobus æris, 2. Reg. 16. 17.*
הָאָרוֹן הַבְּרִית *Arcam fœderis, Joſ. 3. v. 14.* quorum quædam præcedenti capite per Ellipſin explicata ſunt.

Quòd etiam nomini proprio hominis non convenit, ratio eſt, *quòd illud, tanquam individui nomen, ſui notitiam per ſe ſuo nomine exhibet, ac alio ſigno opus non habet,* ſcribit idem Kimchi in Michlol fol. 54. Irregularia itaque ſunt; לְהַקּוֹץ *Kotzo, 1. Paralip. 24. v. 10.* quod Santes reddit *Hakkotzo*, quaſi ה ad ſubſtantiam ipſius Nominis pertineat: Sic, לְהַפִּצֵּץ *Pitzetzo, v. 15.* ubi ſimiliter Santes ה ad ipſum nomen addit. Item, הָאֲרַוְנָה הַיְבוּסִי *Arauna Jebuſæus, 2. Sam. 24. v. 16.* ubi Kimchi in Commentariis obſervavit, præter morem ה nomini proprio additum, ac (ſcribit) fieri poteſt, ut ſit nomen aliquod appellativum: לַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה *Dimidiæ tribui Menaſſe, Joſ. 1. v. 12.* quod eſt pro הַמְּנַשִּׁי *Menaſchiticæ,* cujus formæ nomina gentilia ibidem præcedunt. Huic ſimile; בְּתוֹךְ הַנַּחַל הַגָּד *In medio torrentis Gad, 2. Sam. 24. v. 5. pro* הַגָּדִי *Gaditarum:* Item, אֶרֶץ הַמָּגוֹג *Terram Magog, Ezech. 28. v. 2.*

nes. 6. *v.* 19. quod & aliter הֵחִי *Levit.* 16. *v.* 20. *&* הֵחַי *Levit.* 13. *sæpiùs.*

Ante gutturalem (non א) cum Kametz notatam, habet Sægol euphoniæ causâ, ne duo Kametz concurrant: ut,

הֶהָמוֹן *Copia ista,* 1. *Sam.* 14. 6.

הֶחָרָשׁ *Artifex, Jerem.* 24. 1.

לְבָבָם הֶעָרֵל *Cor illorum incircumcisum, Levit.* 26. 41.

Nomina gentilitia hîc similia sunt aliis Nominibus appellativis, unde & cum hoc articulo usurpantur: ut, הָעִבְרִי *Hebræus,* הָאֱמֹרִי *Emoræus, &c.* Si hujusmodi Nomen ex duabus vocibus compositum sit, quandoq; divellitur, & ה præfigitur secundæ sive posteriori voci: ut, אֲבִי הָעֶזְרִי *Abhiesrita, Jud.* 6. *v.* 11. *ex* אֲבִיעֶזֶר: Sic, בֵּית הָאֱלִי *Beth-elita,* 1. *Reg.* 16. *v.* 34. בֵּית הַלַּחְמִי *Beth-lachmita,* 1. *Sam.* 16. 1. בֵּית הַשִּׁמְשִׁי *Beth-schimschita,* 1. *Sam.* 6. *v.* 14. בְּבֵית לְעַפְרָה *In Betaphra, Mich.* 1. 10.

Cum Nominibus propriis locorum: ut, אֶת־הָעַי *Hajum, Jos.* 7. 2. בַּקַּרְקֹר *In urbe Carcor, Jud.* 8. 10. מִן־הַשִּׁטִּים עַד־הַגִּלְגָּל *A Sittim Gilgalem usq;, Mich.* 6. 5. עָרֵי הַגִּלְעָד *Urbes Gilhad, Jos.* 13. 25. הַיַּרְדֵּן *Jarden fluvius,* & similia.

Quòd Pronominibus tertiæ personæ additur, id simile est his Latinis: *Ipse ille animus idem meus: Illa ipsa rerũ humanarum domina fortuna: Ad hunc eum ipsum: Hunc eum ego rejeci: Huic illi legato: Hunc istum otii & pacis hostem:* & similia, quæ apud Cic. & alios authores passim occurrunt.

Quòd Nomini substantivo constructo non additur, ratio est, scribit Kimchi in Michlol fol. 65. *quòd alterum substantivum prioris declaratio & quasi notificatio est, unde altero signo, nempe* ה *notificativo, opus non habet.* Quandoq; tamen Nomini constructo additum reperitur; ut,

junguntur, nunc alterutri, nunc utrique præfigitur, & tunc adjectivo superlativi vim accedere quidam tradunt, quod tamen ubiquè non convenit, neque ab Interpretibus semper est observatum. Deniq; præfigitur etiam Pronominibus separatis tertiæ personæ: ut,

הַמַּיִם *Aquæ istæ, τὸ ὕδωρ,* הַיַּבָּשָׁה *Arida illa, ἡ ξηρά, Gen. 1. 9.*

אֶל הַנַּעַר הַלָּז *Ad puerum istum, Zach. 2. 14.*

הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה *Montem optimum hunc, Deuteron. 3. vers. 25.*

Ex litera cum Scheva notatâ, Dagesch sæpè excidit: ut,

אֶל־הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם *Ad sacerdotes Leviticos, Deuter. 17. v. 9.*

הַיְקָרִים *Pretiosi, Thren. 4. 2.*

Attamen ' schevatum ante gutturalem, retinet Dagesch: ut, הַיְּעֵלִים *Rupicapræ, 1. Sam. 24. 3.* הַיְּהוּדִים *Judæi,* לַיְּהוּדִים, in historia Esther. Excipe duo; כַּיְעֵנִים *Sicut ululæ, Thren. 4. 3.* Item, הַיְאוֹר & הַיְאוֹרִים *Rivi.*

Ante gutturales ה & ח frequentissimè retinet Pathach, Dagesch abjecto: raro ante alias: ut,

בִּרְבִיעִית הַהִין *Cum quarta parte Hin, Num. 15. 4.*

אַחֲרֵי הַהֶבֶל *Post vanitatem, Jer. 2. 5.* Sic; הַהוּא *Ille ipse:* הַהִיא *Illa ipsa.*

מִן הַחֵרֶם *De anathemate illo, Jos. 7. 1.* Sic; הַעִוְרִים *Cæcos, 2. Sam. 5. 6.*

Sæpè tamen Dagesch compensatur in universum, per Kametz, ut & ante ר: ut,

הָעֶבֶד הָעִבְרִי *Servus Hebræus ille, Gen. 39. 17.*

בַּעַל הַחֲלֹמוֹת *Dominus somniorum, Genes. 37. v. 19.* Sic; הָרָקִיעַ *Expansum,* הָרְשָׁעִים *Improbi,* הָהֵם *Ipsi,* הָאֵלֶּה *Illi,* הָהֵנָּה *Ipsæ.*

Ante Nomina monosyllaba, & ab א inchoata, semper habet Kametz: ut,

הָאָדָם, הָאָרֶץ, הָהָר, הָעָם, *&c.* Sic הָחַי *Vivens, Genes. 6.*

REGULA PRIMA.

Præfixa שֶׁ *&* הַ conveniunt Nominibus, Pronominibus & Participiis, in omni genere numero & casu, sequente post utrunque Dagesch. Primò שֶׁ: ut,

שֶׁתַּקִּיף מִמֶּנּוּ *Qui valentior* est *ipso, Eccles.* 6. 10.
שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ *Qui in abjectione nostra recordatur nostri, Psal.* 136. *v.* 23.
כַּרְמִי שֶׁלִּי *Vinea mea quæ erat mihi, Cant.* 1. 6.

Ante gutturales purum Sægol manet, sine compensatione Dagesch excidentis.

שֶׁעֲמָלוֹ בְּחָכְמָה *Cujus labor est cum sapientia, Eccles.* 2. *v.* 21.
שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים שָׁם *Quo flumina ipsa eunt illuc, Eccl.* 1. *v.* 7.

Raro cum Scheva: ut,

שְׁהוּא עָמֵל *Quo ipse laborat, Eccles.* 2. 22. Sic, שְׁהֶם *Quòd ipsi, Eccles.* 3. *v.* 18.

Semel cum Kametz loco Sægol: ut, שָׁאַתָּה *Qui tu, Jud.* 6. 17. Vide & in Syntaxi Conjunct. cap. 21.

Præfixi ה usus longè est frequentissimus; jungiturque Nominibus substantivis & adjectivis, propriis locorum, gentilibus & patronymicis, iisque semper integris, nunquam autem constructis, aut cum Affixis conjunctis. Nomina etiam propria virorum illud non recipiunt. Valet Articulum, quo Hebræi plurimùm ante Nomina delectantur, ut & Græci, non item Latini. Plerumque emphasin denotat, & ad rem certam ac notam usurpatur, unde הֵא הַיְדִיעָה *He cognitionis sive notificativum*, ab Hebræis vocatur: sæpè sine emphasi & ex more linguæ tantùm adhibetur, & quidem non raro pleonasticè ad luxuriem usq;, eam tamen elegantem & suavem. Cùm substantivum & adjectivum con-

עִיר תְּהִלָּתָה *Civitas laudis*, *Jer.* 49. 25. quod juxta Masorethas scribitur cum ה redundante pro תְּהִלַּת.

עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ *Robur meum & canticum* est *Dominus*, *Ps.* 118. v. 14. *pro* זִמְרָה.

אִם־אֶתֵּן שְׁנַת לְעֵינָי *Si dem somnum oculis meis*, *Psal.* 132. 4. *pro* שֵׁנָה.

נַחֲלָת שָׁפְרָה עָלָי *Possessio speciosa* contigit *mihi*, *Psal.* 16. 6. *pro* נַחֲלָה.

יִתְרַת עָשָׂה *Residuum fecit*, *Jer.* 48. 36. *pro* יִתְרָה.

לְמָּחֳרָת *In crastino*, *Jon.* 4. 7. Item, מְנָת & מִקְצָת quæ suprà initio cap. 3. in explicatione Kametz adducta sunt.

Sunt qui adjuncto Affixo hanc formam compleant: ut, עֶזְרָתְךָ *Auxilium tuum*, תְּהִלָּתִי *Laudis meæ*, זִמְרָתִי *Psalmus meus*, שְׁנָתָם *Somnum suum*, vel שְׁנָתִי *Somnum meum*, נַחֲלָתִי *Possessio mea*, מְנָתִי *Pars mea*. Hanc explicationem Ab. Esra Ps. 118. 14. prolixè refutat; cùm non possit ubique habere locum, ut in illo; מְנָת הַמֶּלֶךְ *Portionem regis*, 2. *Paral.* 31. 3. Unde satius esse putat explicari hæc per Ellipsin, subintellecto nomine posteriore, ut est illud: שִׁכְרַת וְלֹא מִיָּיִן *Ebria sed non ex vino*, *quod suprà adductum*: Sic, עָזִּי וְזִמְרָת עָזִּי *Robur meum & canticum roboris mei est Jah*, *Exod.* 15. 2.

CAPUT V.

De Syntaxi Pronominum cum Nominibus, & primò Præfixorum.

ANTEQUAM specialem separatorum Pronominum Syntaxin ostendamus, præmittendus erit usus Præfixorum Pronominum, sine quo illa plenè intelligi non potest.

REGU-

מַכַּת בִּלְתִּי סָרָה *Plagâ ſine receſſione*, *Jeſa.* 14. 6. *pro* מַכָּה.
חכמת וָדַעַת *Sapientia & ſcientia*, *Jeſa.* 33. 6. *pro* חָכְמָה.
שִׁפְעַת אֲנִי רואה *Agmen ego video*, 2. *Reg.* 9. *verſ.* 17. *pro* שִׁפְעָה.
מְזוּזַת רְבֻעָה *Poſtis quadratus*, *Ezech.* 41. 21. *pro* מְזוּזָה.
חַלַּת מַצָּה אַחַת *Placentam azymam unam*, *Levit.* 8. *v.* 26. *pro* חַלָּה.
חֲמַת לָמוֹ *Venenum eis*, *Pſalm.* 58. 5. *pro* חֵמָה.
אַל־תִּתְּנִי פוּגַת לָךְ *Ne des requiem tibi*, *Thren.* 2. 18. *pro* פוּגָה.
עֶגְלַת שְׁלִשִׁיָּה *Vitula trima*, *Jeſ.* 15. *v.* 5. *al.* 10. *pro* עֶגְלָה.
גִּילַת וְרַנֵּן *Exultatione & cantu*, *Jeſa.* 35, 2. *pro* גִּילָה.
צִיצַת נֹבֵל *Flos decidens*, *Eſa.* 28. 4.

In his juxta Kimchium eſt Enallage conſtructi pro abſoluto: at Aben Eſra pleraq; per Ellipſin poſterioris ſubſtantivi explicat, *ut*, בְּמִזְרְקֵי כֶסֶף *In crateribus argenti vel auri*, מַכַּת יָד *Plagâ manus Domini*, שִׁפְעַת עָם *Agmen populi, &c.* ut & ſuprà in Ellipſi notatum eſt. Alii volunt eſſe formam peculiarem nominum, deſinentium in forma abſolutâ in ת, præcedente vel Pathach, vel Kametz.

Porrò huc referri poteſt; רַבַּת שָׂבְעָה לָּהּ *Multùm ſaturata eſt ſibi*, *Pſalm.* 123. *v.* 4. *pro* רַבָּה *hoc eſt*, עֵת רַבָּה *Tempore plurimo, longoq;.* Item, עַל־נְגִינַת *Ad pulſationem*, *Pſal.* 6. *v.* 1. עַל־מָחֲלַת *Ad Machalat*, *Pſal.* 88. 1.

Præterea per hanc Enallagen etiam Kimchi pleraque ea explicat, quæ formam conſtructam habent ſequente literâ ſervili: ut, כְּשִׂמְחַת בַּקָּצִיר *Secundùm lætitiam in meſſe*, *Jeſa.* 9. 3. vide ſuprà.

Denique huc referuntur quædam à Kimchio (in Michlol pag. 16.) quæ in Thau deſinunt ad formam conſtructorum, ſed præcedente Kametz: ut,
עֶזְרָת מִצָּר *Auxilium de anguſtia*, *Pſal.* 60. 13. *pro* עֶזְרָה.

תהלתה

אֲפָסִים *Per aquas illas, aquas,* inquam, *talorum*, *Ezech.* 47. 3. Sic etiam ea explicat, quæ ה adjunctum habent: כָּל הָעָם עַם הָאָרֶץ *Omnis populus, populus inquam terræ, &c.* Sic intelliges etiam Gen. 31. 13. Nam articulus ה Nomini constructo non additur, ut videbitur capite sequente.

E contrario sæpè reperitur Enallage constructi pro integro: ut,

מֵי הַמָּרִים *Aquæ amaræ*, Num. 5. ℣. 18. pro מַיִם.

כְּיֵין הַטּוֹב *Sicut vinum optimum*, pro כְּיַיִן, Cantic. 7. ℣. 10. vel est per Ellipsin substantivi posterioris: *Sicut vinum hujus vel illius loci optimum*: ut alibi; כְּיֵין לְבָנוֹן *Ut vinum Libani*, Hos. 14. ℣. 8.

אַנְשֵׁי בְנֵי־בְלִיַּעַל *Viri filii Beliabal, Judic.* 19. *v.* 12. *pro* אֲנָשִׁים.

חַלּוֹנֵי שְׁקֻפִים *Fenestras prospectui accommodas*, 1. *Reg.* 6. *v.* 4. *pro* חַלּוֹנִים.

אַדִּירֵי כָּל חֶפְצִי בָם *Et fortes, in quibus est omnis delectatio mea*, Psal. 16. ℣. 3.

בְּיַד כָּל־נְבִיאֵי *Per manus omnium prophetarum*, 2. *Reg.* 17. *v.* 13. pro נְבִיאִים.

תְּשִׂימוּן קִנְצֵי לְמִלִּין *Ponetis fines sermonibus*, *Job.* 18. *vers.* 2. pro קִנְצִין.

מַלְאֲכֵי רָעִים *Nuncii mali*, *Psal.* 78. 49. pro מַלְאָכִים.

תִּטְּעִי נִטְעֵי נַעֲמָנִים *Plantabis plantationes pulchras*, *Jesa.* 17. *v.* 10. *pro* נְטָעִים.

אֲרוֹן אֶחָד *Arcam unam*, 2. *Reg.* 12. 10. pro אָרוֹן.

וַתֵּרֶא אַנְשֵׁי מְחֻקֶּה *Et vidit viros depictum*, *Ezech.* 23. 14. *pro* אֲנָשִׁים *hoc est*, quemlibet virorum depictum; quam locutionem distributivam anomalia numeri indicat, ut suprà explicatum est.

הַשֹּׁתִים בְּמִזְרְקֵי יַיִן *Bibentes in phialis vinum*, *Amôs* 6. *v.* 6. *pro* בְּמִזְרָקִים.

Ex fœmininis sunt,

חֲמַת אַפּוֹ *Excandeſcentiam iræ ſuæ, Jeſa.* 42. *v.* 25. quod etiam Kimchi explicat per Ellipſin Præpoſitionis בּ, *pro* בְּאַפּוֹ In ira ſua.

וְעַנְוָה צֶּדֶק *Et manſuetudinis juſtitiæ, Pſal.* 47. 5. quod Kimchi ſcribit poſſe explicari per Ellipſin copulativæ ו, pro עֲנָוָה וָצֶּדֶק *Manſuetudinis & juſtitiæ.*

יֵין תַּרְעֵלָה *Vinum horroris, Pſal.* 60. 5.

אֲדֹנָי יֱהוִֹה צְבָאוֹת *Domine Deus exercituum, Pſalm.* 69. *v.* 7. Gloſſa Kimchi ad hunc locum: *Scribitur nomen Dei per Jod, He, Vau, He, ſed legitur* אֱלֹהִים *quod hîc in forma abſoluta ponitur pro conſtructa.*

אֲמָרִים אֱמֶת *Eloquia veritatis, Prov.* 22. 21.

טַלְטֵלָה גָּבֶר *Migratione viri, Jeſa.* 22. 17.

אֲסֵפָה אַסִּיר *Congregatione vincti, Jeſa.* 24. 22.

אֶת־כּוֹס הַיַּיִן הַחֵמָה *Calicem vini furoris, Jer.* 25. *v.* 15.

סִיגִים כֶּסֶף *Scoriæ argenti, Ezech.* 22. *v.* 18.

בְּאֵלִים הַשְּׁעָרִים *Ad limina portarum, Ezech.* 40. 38.

כֹּל הָעָם הָאָרֶץ *Univerſus populus terræ, Ezech.* 45. *v.* 16.

בְּמַיִם מַיִם בִּרְכָּיִם *Per aquas, aquas genuum, Ezech.* 47. *v.* 4.

דְּבָרִים נִחֻמִים *Verba conſolationum, Zach.* 1. 13. *& ſi quæ ſunt plura.*

Hæc Kimchi in Michlol folio 14. & paſſim in Commentariis, per Ellipſin exponit, ſubaudito Nomine conſtructo: ut, סִיגִים סִיגֵי כֶּסֶף הָיוּ *Scoriæ, ſcoriæ argenti fuerunt:* אֲמָרִים אִמְרֵי אֱמֶת *Eloquia, eloquia, inquam, veritatis; & ſic deinceps.* Neque id omnino abs re. Nam tales locutiones integræ reperiuntur: ut, אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת *Iſta ſunt numerata tabernaculi, tabernaculi, inquam, teſtimonii, Exod.* 38. *v.* 21. הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֶה *Locus ille, locus* erat *pecoris, Num.* 32. *v.* 1. הָאָרֶץ אֶרֶץ מִקְנֶה הִיא *Regio iſta regio pecuaria eſt, ibid. verſ.* 4. עַל־הַזָּקָן זְקַן אַהֲרֹן *Super barbam, barbam,* inquam, *Aharonis, Pſal.* 133. *v.* 2. בְּמַיִם מֵי

אפסים

rivos aquarum, Psal. 1. 3. *hoc est,* עַל אַחַד פַּלְגֵי מַיִם ad aliquem rivorum aquæ, juxta Ab. Esram.

וְעַל־עַיִר בֶּן־אֲתֹנוֹת *Et super pullum, natum asinarum, Zach.* 9. *v.* 9. *hoc est,* בֶּן אַחַת הָאֲתֹנוֹת Pullo ex una asinarum.

וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזֹת בֵּיתֶךָ Et inscribes ea super postibus domus tuæ, Deut. 6. h. e. super uno postium.

יָרַד אֶל־יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה *Descendit ad latera navis, Jon.* 1. *v.* 5. *hoc est, ad unum è lateribus.* Hujus generis sunt; Latrones exprobaverunt ei, *Matth.* 27. 44. *pro,* alteruter è latronibus, *ut exponitur Luc.* 23. 39. Item, Scriptum est in Prophetis, *Joh.* 6. 45. *h.e.* in aliquo Prophetarũ.

Ad *Pleonasmum* pertinet duorum synonymorum rectib: exempla vide paulò antè.

ENALLAGE nominis absoluti sive integri pro constructo: ut,

טוּרִים אֶבֶן *Ordines lapidis, Exod.* 28. 17.

אֲשֵׁרָה כָּל־עֵץ *Lucum ullius arboris, Deut.* 16. 21.

הָאָרוֹן הַבְּרִית *Arcam fœderis, Jos.* 3. 14.

לְאַדִּירִים עָם *Magnificis populi, Jud.* 5. *v.* 13. *quod Kimchi per Ellipsin Præpositionis explicat, pro* לְאַדִּירִים בָּעָם Magnificis in populo.

אֵיפָה שְׂעֹרִים *Modus hordeorum, Ruth.* 2. 17.

אֵלִים צָמֶר *Arietes lanæ,* 1. *Reg.* 3. 4.

שְׁנֵי טוּרִים רִמֹּנִים *Duo ordines malogranatorum,* 1. *Reg.* 7. 42.

לֶחֶם לַחַץ וּמַיִם לַחַץ *Cibo oppressionis & aquâ oppressionis,* 1. *Reg.* 22. 27.

וַיָּצַר כִּכָּרַיִם כֶּסֶף *Et ligavit duo talenta argenti,* 2. *Reg.* 5. *v.* 23.

סְאָה סֹלֶת *Satum similæ,* 2. *Reg.* 7. 1.

מֵעַל־הַבָּקָר הַנְּחֹשֶׁת *De bobus æris,* 2. *Reg.* 16. 17.

בִּמְצִלְתַּיִם נְחֹשֶׁת *In cymbalis æris,* 1. *Par.* 15. 19.

עֲוֹן פְּלִילִים *Iniquitas judicum, id est,* judicialis, judicibus dijudicanda, Job. 31. 11.

שִׁפְטוּ יָתוֹם רִיבוּ אַלְמָנָה *Judicate pupillum, contendite viduæ, Jes. 1. v. 17. scilicet* מִשְׁפַּט יָתוֹם judicium pupilli, רִיב אַלְמָנָה causam viduæ agite.

וְאֹהֲבֵי אֲשִׁישֵׁי עֲנָבִים *Et amantes sunt lagenarum uvarum, Hos. 3. v, 1. hoc est*, יֵין עֲנָבִים vini uvarum, sive ex uvis expressi.

הָאֹהֱלָה שָׂרָה pro הָאֹהֱלָה אֹהֶל שָׂרָה In tentorium, tentorium inquam, Saræ, Gen. 24. 67.

Tertiò, est quandoque Ellipsis substantivi posterioris: ut,

עֲנִיָּה וּשְׁכֻרַת וְלֹא מִיָּיִן *Afflicta & ebria, sed non ex vino, Jes. 51. v. 21. pro* וּשְׁכֻרַת צָרוֹת Ebria afflictionibus, *aut* רָעוֹת malis, vel simile, ut Ab. Esra & Kimchi notant.

הַשֹּׁתִים בְּמִזְרְקֵי יַיִן Qui bibunt in vel è crateribus vinum, h. e. בְּמִזְרְקֵי כֶסֶף אוֹ זָהָב è crateribus argenteis vel aureis, Amos 6. 6. juxta Ab. Esram.

אַל־תִּתֵּן לְחַיַּת נֶפֶשׁ תּוֹרֶךָ *Ne tradas catervæ, animam turturis tuæ, Psal. 74. 19. scilicet* לְחַיַּת הָאֹיְבִים Catervæ inimicorum, ut Kimchi supplet, vel juxta Aben Esram לְחַיַּת הַשָּׂדֶה Bestiæ agri.

מַכַּת בִּלְתִּי סָרָה *Percussio sine aversione, Jesa. 14. 6. hoc est*, מַכַּת יָד Percussione manus indesinente, juxta Aben Esram. At Kimchi in Com. scribit, non esse constructum, sed ת esse loco ה, pro מַכָּה. Vide itaque plura his similia mox in Enallage.

Quartò, adjectivi distributivi אֶחָד vel אַחַת: ut,

וַיִּקָּבֵר בְּעָרֵי גִלְעָד *Et sepultus est in urbibus Gilhad, Jud. 12. 7. hoc est*, בְּאַחַת עָרֵי In aliqua urbium.

בִּשְׁתַּיִם תִּתְחַתֵּן בִּי הַיּוֹם *Per duas affinitate conjunges te mecum hodiè, 1. Sam. 18. 21. hoc est*, בְּאַחַת מִשְׁתַּיִם Per alteram è duabus. Et sic Targum, בַּחֲדָא מִתַּרְתֵּין.

וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם *Eritq; sicut arbor plantata ad*

rivos

Secundò, quum simpliciter substantivum prius deficit, quod commodè subaudiendum: ut,

וְכָל הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרַיְמָה *Et omnis terra veniebant in Aegyptum*, pro, וְכָל אַנְשֵׁי הָאָרֶץ *Et omnes viri terræ*, Genes. 41. ℣. ult.

בֹּורַחַת כָּל הָעִיר *Fugit omnis civitas*, h. e. *omnis populus civitatis*, Jer. 4. 29.

כִּי־נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל *Nam animam ipse pignore acciperet*, *Deut.* 24. 6. *hoc est*, חַיֵּי נֶפֶשׁ vitam animæ sive corporis, *id est*, quæ ad vitæ sustentationem pertinent, ut Kimchi in Michlol, & Ab. Esra in Com. exponunt.

כִּי נְגִידִים אֲדַבֵּר *Quia principes eloquar*, *Proverb.* 8. *v.* 6. *scil.* דִּבְרֵי Verba principum. Vide & Prov. 22. ℣. 20.

הָעָם הַזֶּה יְרוּשָׁלִַם Quare rebellis est populus iste (populus) Jerusalem, Jer. 8. 5.

כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה *Nam homo, arbor agri*, *Deut.* 20. 19. *hoc est*, חַיֵּי הָאָדָם Vita hominis arbor agri est, *id est*, ex fructibus arborum etiam sustentatur, ideoque non sunt perdendæ aut succidendæ arbores.

וְהָיוּ בְּאֹכְלֵי שֻׁלְחָנֶךָ *Eruntq; inter comedentes mensæ tuæ*, 1. *Reg.* 2. *v.* 7. *hoc est*, בְּאֹכְלֵי לֶחֶם Inter comedentes cibum mensæ tuæ.

וַיָּמָד שֵׁשׁ שְׂעֹרִים *Et mensus est sex hordea*, *Ruth.* 3. 25. *hoc est*, שֵׁשׁ מִדּוֹת sex mensuras hordeorum.

אִכְלוּ אִישׁ־גַּפְנוֹ וְאִישׁ תְּאֵנָתוֹ *Comedite quisq; vitem suam*, & *quisq; ficum suam*, 2. *Reg.* 8. 3. *hoc est*, פְּרִי גַפְנוֹ fructum vitis suæ, & fructum ficus suæ.

וַיֹּאכְלוּ אֶת־הַמּוֹעֵד *Et comederunt solennitatem*, 2. *Par.* 30. 22. *hoc est*, זִבְחֵי הַמּוֹעֵד sacrificia solennitatis.

וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת *Et induta fuit Esther regno*, *Esth.* 5. 1. *id est*, בִּגְדֵי מַלְכוּת indumentis regni.

הִנֵּה בִטְנִי כְּיַיִן *Ecce venter meus est*, *sicut vinum*, *Jes.* 32. *v.* 19. *id est*, כְּאוֹב הַיַּיִן Sicut uter vini.

אלמנה

num, & Nomen quod fœmininum est. Vel, ut Kimchi & R. Levi explicant, קוֹל הָרִנָּה *Vox clamoris, hoc est, clamans.*

לֵץ הַיַּיִן הֹמֶה שֵׁכָר *Derisor est vinum, tumultuatur potus inebrians, Prov.* 20. 1. *id est*, Vir vini, Vir potui inebriativo deditus, *hoc est*, vinolentus, ebriosus.

וְהִיא כְּחֶתֶף תֶּאֱרֹב *Etiam ipsa tanquam præda insidiatur, Proverb.* 23. 28. *hoc est*, tanquam vir prædæ, prædator.

אַל־תְּבוֹאֵנִי רֶגֶל גַּאֲוָה *Ne invadat me pes superbiæ, Psal.* 36. v. 12. *hoc est*, Viri superbiæ, superbi.

פִּי רָשָׁע וּפִי מִרְמָה *Os improbi & os doli, Psalm.* 109. v. 2. *hoc est*, vir doli, id est dolosi.

אֲנִי שָׁלוֹם *Ego* (sum) *pax, Psal.* 120. v. 7. *hoc est*, vir pacis, pacificus, pacis studiosus.

וַאֲנִי תְפִלָּה *Ego autem eram oratio, Psal.* 109. 4. *hoc est*, vir orationis, vir orationi deditus, orans.

כֶּאֱסֹף קָצִיר קָמָה *Sicut colligit messis segetem, Jesa.* 17. v. 5. *hoc est*, vir messis, messor.

כִּי חֲמוּדוֹת אָתָּה *Nam desideria es, Dan.* 9. 23. *hoc est*, vir desideriorum, desideratissimus.

וְאַף־כִּי הַיַּיִן בֹּגֵד *Quin etiam cùm vinum prævaricatur, Hab.* 2. 5. *hoc est*, vir vini, vir vino deditus.

תּוֹעֵבָה יִבְחַר בָּכֶם *Abominatio eliget vos, Jes.* 41. 24. *hoc est*, vir abominationis, abominabilis, ubi Nomen fœmininum, Verbum autem mascul. est, quæ discrepantia ellipsin substantivi arguit. Sic, שִׂנְאָה odium, pro אִישׁ שִׂנְאָה Vir odii: אַהֲבָה pro אִישׁ אַהֲבָה Vir charitatis, Prov. 10. 12.

Reperitur & fœmininum אֵשֶׁת in hac locutione subauditum: ut, אִוֶּלֶת *Stultitia manibus suis destruit eam*, Prov. 14. 1. i. e. אֵשֶׁת אִוֶּלֶת *Mulier stultitiæ, stulta.*

הָאָדָם הַגָּדוֹל בָּעֲנָקִים *Homo ille magnus inter Anakæos, Jos.* 14. *verſ.* 15. *hoc eſt*, maximus Anakæorum, vel, inter Anakæos.

בּוֹגְדִים בְּאָדָם *Perfidi in hominibus, Proverb.* 23.28. *id eſt*, hominum perfidiſſimi.

הַיָּפָה בַּנָּשִׁים *O pulchra inter fœminas, Cant.* 1.8. *hoc eſt*, pulcherrima fœminarum.

לַיִשׁ גִּבּוֹר בַּבְּהֵמָה *Vetus leo fortis in beſtiis, Prov.* 30. 30. *hoc eſt*, fortiſſimus beſtiarum, vel inter beſtias. Sic dicas, מִי בָכֶם *Quis inter vos, hoc eſt, veſtrùm:* הוּא לְבַדּוֹ מְלֻמָּד בְּכֻלָּם *Ipſe unus doctiſſimus omnium:* מַה בָּהֶם יִקְרֶה לוֹ *Quid vel utrum iſtorum acciderit ipſi, &c.* Hinc & illud, εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶν *Benedicta tu in mulieribus, Luc.* 1. *v.* 28. *hoc eſt, benedictiſſima mulierum.*

CAPUT IV.

De anomaliis in rectione Nominum.

Ellipsis prioris ſubſtantivi *primò* eſt in ea locutione, quando poſterius ſubſtantivum eſt abſtractum loco concreti, ſubaudito Nomine אִישׁ: ut,

זִמַּת אִוֶּלֶת *Machinatio ſtultitiæ, Prov.* 24. 9. *pro* אִישׁ אִוֶּלֶת *Viri ſtultitiæ, hoc eſt*, ſtulti.

שֶׁקֶר מֵזִין *Falſitas advertit, Prov.* 17. 4. *pro*, Vir falſitatis.

הִנְנִי אֵלֶיךָ זָדוֹן *Ecce me contra te, ô ſuperbia, Jer.* 50. 31. *pro*, Vir ſuperbiæ, ſuperbiſſime.

לְצַוְּארֵי שָׁלָל *Ad colla ſpolii, Jud.* 5. 30. *pro* אַנְשֵׁי *vel* בַּעֲלֵי שָׁלָל *Virorum ſpolii, ſpoliatorum.*

וַיַּעֲבֹר הָרִנָּה *Et tranſivit clamor,* 1. *Reg.* 22. 26. *id eſt*, Vir clamoris, præco. Sic autem accipiendum eſſe, docet diſcrepantia generis inter Verbum, quod maſculinum, &

חָכָם אַתָּה מִדָּנִיֵּאל *Sapiens es tu præ Daniele*, Ezech. 28. 3. *hoc est*, ſapientior.

Rabbini in his locutionibus uſurpant etiam Adverbium יוֹתֵר *Magis*, ut cùm dicitur, גְּדוֹלָה תּוֹרָה יוֹתֵר מֵהַחָכְמָה *Magna* eſt *Lex magis quàm ſapientia*: חָכָם הוּא יוֹתֵר מִכֻּלָּם *Sapiens* eſt *ipſe magis quàm omnes*, & ſic Præpoſitio מִן per *Quàm* explicanda, & gradus abſolutus pro comparativo. Hinc illud, καλόν σοι ἐστὶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ κυλλὸν, ἢ δύο χεῖρας, &c. *Bonum eſt tibi in vitam ingredi claudum aut mancum, quàm duas manus &c. id eſt, melius eſt tibi, quàm.* Plaut. in Rud. *Tacita mulier eſt bona ſemper, quàm loquens*, pro, melior. *Vir ingenii magni, quàm boni*, Seneca lib. 1. de ira ex Livio. Sed *Præ* Latinis etiam comparativè ſumitur: ut, *Non tu quidem vacuus moleſtiis, ſed præ nobis beatus*, Cic. hoc eſt, magis quàm nos. Sic: *Immò rês omnes relictas habeo, præ quod tu velis*, Plaut. Sticho. *Parva res eſt voluptatum in vita, atq; in ætate Agenda præ quàm quod moleſtum eſt*, idem Amphit.

REGULA SEXTA.

Adjectivum ſuperlativè ſumptum, regit ablativum cum Præpoſitione ב.

Hîc exprimitur ea locutio, quâ apud Latinos Superlativi vel adjectiva partitionis regunt genitivos: unde & ב per *Inter* reddi poteſt, quaſi pro בֵּין poſitum: ut,

קָטוֹן בַּגּוֹיִם נְתַתִּיךָ וּבָזוּי בָּאָדָם *Parvum in gentibus* (vel inter gentes) *diſponam te, & contemptum in hominibus*, Jer. 49. 15. *hoc eſt*, minimum gentium, contemptiſſimum hominum.

בִּינוּ בֹּעֲרִים בָּעָם *Intelligite bruti in populo*, Pſ. 94. 8. *hoc eſt*, brutiſſimi populorum.

מְאִירַת עֵינָיִם *Illuminans oculos, ibid. v. 9. q. d.* illuminatrix oculorum.

מְשַׂמְּחֵי־לֵב *Lætificantia animum, ibid.*

Adjectiva numeralia etiam hanc ſtructuram admittunt, modo loquendi Hebræis proprio, ubi & Enallage Cardinalis pro Ordinali incidit: ut,

עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים *Decas verborum, Exod. 34. v. 29. hoc eſt, decem verba, decalogus.*

עֲשֶׂרֶת מֹנִים *Decade vicium, Geneſ. 31. 7. hoc eſt,* decem vicibus.

לְתִשְׁעַת הַמַּטּוֹת *Novenario tribuum, Joſ. 14. v. 2. hoc eſt,* novem tribubus.

בֶּן־שְׁמֹנַת יָמִים יִמּוֹל *Filius octonarii dierum circumcidetur, Gen. 17. 12. hoc eſt,* octo dierum, & ſic deinceps.

REGULA QUINTA.

Adjectivum comparativè ſumptum, regit ablativum cum Præpoſitione מִן, quæ per *Præ* comparationis ſignificatu exponitur: ut,

טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד *Boni duo præ uno, Eccleſ. 4. 9. id eſt,* meliores prę, quàm, magis quàm unus, meliores uno.

הֲטוֹבִים מִן־הַמַּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה *An boni ſunt præ regnis iſtis? Amos 6. 2. hoc eſt,* meliores.

גָּדוֹל יִהְיֶה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאַחֲרוֹן מִן־הָרִאשׁוֹן *Magna* (erit) *gloria domus hujus poſterioris præ priori illa, Hag. 2. v. 10. hoc eſt,* major, præſtantior quàm prioris.

Sæpiùs autem Præpoſitio hæc, ipſi ſubſtantivo in eandem dictionem adjungitur, eliſâ literâ נ & per Dageſch compenſatâ: ut,

טוֹבָה חָכְמָה מִפְּנִינִים *Bona eſt ſapientia præ margaritis, Prov. 8. 11. hoc eſt,* præſtantior.

מדניאל

אַשְׁרֵי תְמִימֵי דָרֶךְ *Beati integri viæ*, *Psal.* 119. 1. ut apud Horat. *Integer vitæ scelerisq; purus.*

קְטֹן בָּנָיו *Minimus filiorum ejus*, 2. *Par.* 21. 17.

אַרְבָּעָה הֵם קְטַנֵּי אָרֶץ *Quatuor sunt minima terræ*, *Prov.* 30. 24.

עָרִיצֵי גוֹיִם *Ferocissimi gentium*, *Ezech.* 28. 7.

גְּדֹלֵי הָעִיר *Optimates urbis*, 2. *Reg.* 10. 6.

Adjectiva participialia: ut,

טְמֵא שְׂפָתַיִם *Immundus labiis*, *Jes.* 6. 5.

יְרֵא יְהוָה אַתָּה *Timens DOMINI tu es*, *Genes.* 22. v. 12. Sic apud Latinos; *Timens mortis*, *Metuens legum*, *Reverentior ulla Deorum.*

מְלֵא יָמִים *Plenus dierum*, *Jerem.* 6. 11.

מְלֵאֲתִי מִשְׁפָּט *Plena judicii*, *Jes.* 1. 21. cum ׳ paragogico ex speciali anomalia.

שְׂבַע יָמִים עֹשֶׁר וְכָבוֹד *Satur dierum; divitiarum & gloriæ*, 1. *Par.* 29. v. 28.

חוֹלַת אַהֲבָה *Aegra amoris*, *Cant.* 2. 5. ut apud Latinos; *Aeger animi, consilii, timoris.*

בּוֹא בְּרוּךְ יְהוָה *Ingredere benedicte DOMINI*, *Gen.* 24. 31.

חֲגֻרַת שַׂק *Accincta sacco*, *Joel.* 1. v. 8.

וְאֶת־דַּכְּאֵי רוּחַ יוֹשִׁיעַ *Et contritos spiritu servat*, *Psal.* 34. v. 19.

Legitur etiam מָלֵא חָכְמָה *Plenus sapientiâ*, Ezech. 28. 12. formâ absolutâ. Sic מָלֵא רוּחַ חָכְמָה *Plenus Spiritu Sapientiæ*, Deut. 34. 9.

Sic & Participia purè activa, cum quibus tamen Nomen adjunctum casu accusativo exponitur, cùm Latinus sermo locutionem istam Hebraicam ignoret: ut,

מְשִׁיבַת נָפֶשׁ *Restituens animam*, *Psalm.* 19. 8. *q. d.* restitutrix animæ.

מַחְכִּימַת פֶּתִי *Sapientem efficiens imperitum*, *ibid.* *quasi dicas*, institutrix imperiti.

versionem Domini, אֲשֶׁר הָפַךְ *quâ subvertit:* אֲשֶׁר אָהֵב *quo dilexit, & sic reliqua.*

Porrò hic loquendi modus Latinis etiam usitatus est: ut, *Omni spe domum reditionis sublatâ, agros exurunt,* pro, Redeundi, Cæs. lib. 1. de Bel. Gal. *Facite ut vestra auctoritas meæ auctoritati fautrix sit,* pro, Faveat, Cic. 3. Off. *Quòd si justitia est obtemperatio scriptis legibus institutisq; populorum,* Cic. 1. de Leg. *Classi propinquum reditum ac domum itionem dari,* Cic. 1. de Divin. *Quid tibi hanc aditio est?* Plaut. Truc. *Quid tibi hanc curatio est rem?* Plaut. Amph. Act. 1. *Quid tibi hanc digito tactio est?* Plaut. Pœn. *Quid illi reditio etiam huc fuit?* Plaut. Mostel.

Sic est rectio Substantivorum: Adjectivorum sequitur.

REGULA QUARTA.

Adjectiva nominalia & participialia regunt genitivum, qui Latinè etiam per ablativum exponitur.

Rectio hæc fit iisdem legibus variationis, quibus substantivorum.

Adjectiva nominalia pluralia, juxta quosdam interpretes, superlativè sumuntur: singularibus substantivum adjunctum, sæpiùs casu ablativo Latinè exponitur. Huc itaque pertinent superlativæ locutiones Latinorum, item quæ partitivè & distributivè sumuntur, ac omninò quæ copiam, curam, desiderium, notitiam, metum, crimen, aliaq; his similia & contraria significant: ut,

גְּדוֹל הָעֵצָה וְרַב הָעֲלִילִיָּה *Magnus consilio & multus opere, Jerem. 32. 19.*

נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב *Innocens manibus & purus animi, Ps. 24. 4.*

דֶּרֶךְ

Hujus generis sunt:

לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ *Ad timendum* DOMINUM *Deum tuum, Deut.* 10. 12. יִרְאָה aliâs nomen est *Timor*, sed hîc omninò pro Infinitivo sumitur, & ibidem mox sequitur לָלֶכֶת *Ad ambulandum.* Item, וּלְאַהֲבָה אתו *Et ad amandum ipsum :* Ubi similiter אַהֲבָה formam habet Nominis, sed pro Infin. capitur. Sic juxta Kimchium, Infinit. ingreditur formam Nominis, & Nomina sibi sumunt usum Infinitivi. Infinitivus horũ Verborum potiùs esset, לִירֹא *Ad timendum*, לֶאֱהוֹב *Ad diligendum.* Neq; ה in præcedd. propriè est paragogicum, ut volunt. Nam ex terminatione Cholem cum ה paragogico dicitur; לְדָבְקָה *Ad adhærendum, Deut.* 11. 22. לְמָשְׁחָה *Ad ungendum, Exod.* 29 .39. Cholem correpto & ad primam syllabam traducto: aut dicendum, ea sic esse ex terminatione Pathach, quæ tamen Verbo יָרֵא non convenit. Reduximus tamen ea libro 1. cap. 13. ad formam Infinitivi, ratione sensus ipsorum. Deinde forma constructa & cum affixis, potiùs Nominibus convenit, quàm Verbo Infinito, ut in sequentibus exemplis:

כְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל *Secundum amorem* DOMINI *filios Israel, Hos.* 3. 1.

בְּשִׂנְאַת יְהוָה אֹתָנוּ *Propter odium* DOMINI *nos, Deut.* 1. 27.

בְּחֶמְלַת יְהוָה עָלָיו *Propter clementiam* DOMINI *erga eum, Gen.* 19. v. 16.

כְּמַהְפֵּכַת אֱלֹהִים אֶת־סְדוֹם *Secundum subversionem Dei Sodomam, Jesa.* 13. v. 19.

בְּאַהֲבָתוֹ אֹתָהּ *Propter amorem ejus eam, Gen.* 29. 20.

מִיִּרְאָתוֹ אֹתוֹ *Propter timorem ejus ipsum*, 2. *Sam.* 3. 11. Hæc & similia concisè dicuntur, hoc est, Ellipticè, omisso Pronomine & Verbo Nominis: ut, *Propter sub-*

מֵיטִיבֵי צָעַד מֵיטִיבֵי לָכֶת *Benefacientes procedere, benefacientes ambulare, Prov. 30. 29. q. d.* Benefactores incessus, qui optimè & magnificè incedunt.

Quandoq; pro Infinito reperitur Participiũ; ut, בְּעֵת מוֹלִיכֵךְ *Tempore quo duxit te,* pro הוֹלִיכֵךְ, *Jer. 2. v. 17.* Futurum; בְּעֵת יָבִיא pro, בְּעֵת הָבִיא *Tempore afferendi, quo afferebat, 2. Chron. 24. v. 11.*

REGULA TERTIA.

Substantiva verbalia, tam absoluta quàm constructa, eleganter & frequenter regunt casum Verbi sui.

Usurpantur autem sic, juxta Hebræos, loco Verbi Infiniti, quod & ipsum sæpè pro Nominibus ponitur. Unde Kimchi in Michlol fol. 152. scribit: וּלְפִי שֶׁהַמָּקוֹר וְהַשֵּׁם קְרוֹבִים יָבֹא הַמָּקוֹר בְּדֶרֶךְ הַשֵּׁם וְכֵן הַשֵּׁם יָבֹא בְּעִנְיַן הַמָּקוֹר id est, *Quandoquidem Infinitivus & Nomen affinia inter se sunt, ideò venit Infinitivus pro Nomine, & Nomen pro Infinitivo: ut,*

כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְהוָה *Nam plena erit terra hæc cognitione DOMINUM, Jesa. 11. 9. pro* דַּעַת יְהוָה cognitione Domini, juxta Ab. Esram, *vel* לָדַעַת אֶת־יְהוָה cognoscere Dominum.

לְמַשְּׂאוֹת אוֹתָהּ מִשָּׁרָשֶׁיהָ *Ad sublationes eam à radicibus suis, Ezech. 17. 9.* pro לְהַשִּׂיא Ad tollendum.

לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת־הַמַּחֲנוֹת *Ad convocationem cœtum, & motionem castra, Num. 10. 2. pro* לִקְרֹא וּלְהַסִּיעַ Ad convocandum & movendum: vide etiam Deut. 10. 11.

וּמִסְפָּר אֶת־רֹבַע יִשְׂרָאֵל *Et numerum quartam partem Israelis, Num. 3. 10. pro* לְסַפֵּר numerare. Sic Kimchi in Michlol fol. 39. & 153. hæc per Infinitivum explicat.

Hujus

קִלְלַת חִנָּם *Maledictio gratis, Proverb. 26. v. 2. hoc est*, immeritæ rei.

הֵסִירֹתָ דְּמֵי חִנָּם *Et amoveas sanguines immeritò*, 1. *Reg.* 2. 31. *q. d.* sanguinem innocentiæ, innocenter & immeritò effusum.

צָרֵי יוֹמָם *Hostes interdiu, Ezechiel.* 30.16. *h. e.* diurni temporis. Similes locutiones fuerunt suprà in fine cap. 1.

REGULA SECUNDA.

Substantiva regunt Verbum infinitum, tanquam nomen Genitivi casus: ut,

בְּיוֹם עֲשׂוֹת *In die facere, vel, faciendi, Genes.* 2. *v.* 4. *q. d.* factionis, *hoc est*, quâ die fecit.

בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים *In diebus judicare judices, Ruth.* 1. *v.* 1. *q. d.* judicationis judicum, *h. e.* quibus judicabant ac regebant rempublicam Israelis judices.

כִּימֵי צֵאתְךָ *Juxta dies egredi te, Mich.* 7. 15. *q. d.* egressionis tuæ, *ut LXX. reddunt*, κ̀ τὰς ἡμέρας τῆς ἐξοδίας σου.

לְיוֹם קוּמִי *In die surgere me, Soph.* 3. 8. ἐν ἡμέρᾳ ἀναστάσεώς μου In die resurrectionis meæ.

לְעֵת בּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ *Tempore occumbere solis: Jos.* 10. *v.* 27. *q. d.* Occubitus solis: Sic עֵת סְפוֹד *Tempus plangendi, Ecclesi.* 3. *v.* 4. *id est*, planctus.

בִּשְׁנַת בּוֹא תַרְתָּן *In anno venire Thartan, Jesa.* 20. *v.* 1. *hoc est*, adventus, quo venit. Sic & Participia quandoque.

מַשְׁכִּימֵי קוּם מְאַחֲרֵי שֶׁבֶת *Diluculantes surgere, tardantes sedere, Psal.* 127. *v.* 2. *q. d.* Diluculatores surrectionis, *hoc est*, qui summo diluculo surgunt, & Dilatores sessionis, qui serò admodum sedent, sessionem in multam noctem protrahunt.

אֹהֲבֵי לָנוּם *Amatores dormitare, Jesa.* 56. *v.* 10. *q. d.* Amatores dormitationis.

in Michlol innuit folio ultimo, vel per *Enallagen* ſubſtantivi conſtructi pro abſoluto, ut R. Levi Job. 18.ỽ.2. notat, & R. Salomon Jud.8.11.& alibi paſſim, item Kimchi, 2. Sam. 1. 21. & in Michlol fol.16.

Hoc verò, מִדְבַּרָה דַּמֶּשֶׂק *Verſus deſertum Damaſci*, 1. *Reg.* 19. *v.* 15. eſt conſtructum in Pathach, & cum ה locali. *Maſora notat bis ſic reperiri, nempe hìc, & Joſ.*18.*v.*12. *ubi tamen in noſtris libris cum Kametz eſt, quod pravum, juxta notam Maſorethicam in libro Regum, & juxta Kimchi in Joſuâ.*

Notandum etiam, quòd ante Pronomen אֲשֶׁר vel שֶׁ expreſſum vel ſubintellectum, nomen ſubſtantivum antecedens, conſtructi formam ſæpiſſimè aſſumit: ut,

בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה *In loco* (in) *quo mactat holocauſtum, Levit.* 4. *v.* 24. *Hic* מְקוֹם ponitur formâ conſtructâ, quaſi ſubaudiendum ſit aliud ſubſtantivum, veluti, *In loco mactationis holocauſti*, ut ỽ. 29. ibidem dicitur בִּמְקוֹם הָעוֹלָה *in loco holocauſti.*

בִּמְקוֹם אֲשֶׁר נִבְרֵאת *In loco* (in) *quo procreata fuiſti, Ezech.* 21. *v.* 30. quaſi *in loco* מוֹלַדְתֵּךְ *nativitatis tuæ*; vide & Geneſ. 39. ỽ. 20.

אֶל מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים *In locum* (in) *quem flumina eunt, Ecclef.* 1. *v.* 7.

מְקוֹם שֶׁיִּפּוֹל הָעֵץ *Loco, quo cadit arbor, ibi erit, Ibid.* 11. *v.*3.

וְזֶה מְקוֹם לֹא־יָדַע אֵל *Et iſte eſt locus,* (qui) *non novit Deum, Job.* 18. *v.* 21. *pro*, locus viri, qui, &c.

קִרְיַת חָנָה דָוִד *Urbi* (in qua) *caſtrametatus eſt David, Jeſa.* 29. *v.* 1. *q. d.* Urbi militiæ, אֲשֶׁר חָנָה *in qua caſtra poſuit David.*

שְׂפַת לֹא־יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע *Labium* (quod) *non novi, audiebam, Pſalm.* 81. *v.* 6. *quaſi*, Labium populi אֲשֶׁר quem, &c.

Denique reperitur etiam conſtructio ſubſtantivi cum Adverbio: ut,

קִלְלַת

Intercedente ל: ut,

וְעַל־טָהֳרַת לְכָל־קֹדֶשׁ *Et in purgatione ad omnem rem sanctam*, 1. *Par.* 23. 28. *pro*, cujusque rei sanctæ.

בְּעֵרֶב לַפִּשְׁתִּים וְלַצָּמֶר *In licio ad lina & ad lanam*, *Levit*. 13. v. 48. *pro*, Linorum & lanæ.

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת *Canticum ad gradus*, *Psal*. 121. *v*. 1. *pro*, Graduum, & hinc ל Genitivum designat.

Intercedente מ: ut,

חֲזִיר מִיָּעַר *Aper de sylva*, *Psal*. 80. *v*. 14. *pro*, Sylvæ.

חֲמַת מִיָּיִן *Uter de vino*, *Hos*. 7. 5. *pro*, Vini.

לִנְבִיאֵי מִלִּבָּם *Prophetis ex corde suo*, *Ezech*. 13. *v*. 2. *q. d.* cordis, *hoc est*, secundum cor ipsorum.

הַאֱלֹהֵי מִקָּרֹב אָנִי *An Deus è propinquo sum ego? Jer*. 23. *v*. 23. *q. d.* propinqui loci. Sic, אֱלֹהֵי מֵרָחֹק Deus è longinquo, ibid.

Sic Participium,

גְּמוּלֵי מֵחָלָב עַתִּיקֵי מִשָּׁדָיִם *Depulsi à lacte, avulsi ab uberibus*, Jesa. 28. ꝟ. 9. *q. d.* Lactis, uberum.

Huc referri possunt etiam sequentia, intercedente separatâ Præpositione: ut,

וּמְשׂוֹשׂ אֶת־רְצִין *Et gaudium cum Retzino*, *Jesa*. 8. *v*. 6.

יוֹרְדֵי אֶל־אַבְנֵי־בוֹר *Descendentes ad lapides foveæ*, *Jesa*. 14. 19.

יֹשְׁבֵי עַל־מִדִּין וְהֹלְכֵי עַל־דֶּרֶךְ *Sedentes in Middin, & proficiscentes per viam*, *Jud*. 5. *v*. 10.

מַכַּת בִּלְתִּי סָרָה *Plagâ non recedente*, *Jesa*. 14. *v*. 6.

מְגוּרֵי אֶל־חֶרֶב *Formidines ad gladium*, Ezech. 21. v. 12. in quibus omnibus Nomen Præpositionem præcedens, formam constructam habet, unde hujus Syntaxeos forma apparet, quem modum loquendi sermo Latinus ignorat. Possunt autem tam superiora quàm hæc explicari, vel per *Pleonasmum* literæ servilis, aut vocis intercedentis, ut Kimchi in Mich-

נַהֲרֵי נַחֲלֵי דְבַשׁ *Rivulos torrentum mellis*, Jobi 20. 17.

גִּבּוֹרֵי חַיִל מְלֶאכֶת עֲבוֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים *Fortes robore Operis ministerii domus Dei*, 1. Chron. 9. 11.

Rectio duorum synonymorum auxesin & evidentiam denotat: ut,

מִטִּיט הַיָּוֵן *E luto cœni*, *Psal.* 40. 3. *h. e.* cœnoso, ex omnibus generibus luti mixto, *ut Kimchi explicat.* Sic, *Ut eum ex lutulento cœno properè hinc ejiciat foras*, *Plautus Bacch. quod idem est cum Hebræo*, E luto cœni.

יְהוָה מְנָת חֶלְקִי DOMINUS *pars partis meæ*, *Psal.* 16. *v.* 5. *hoc est*, omnimoda pars mea.

לְעֵיט צִפּוֹר *Volucribus avium*, *Ezech.* 39. *v.* 4. *h. e.* omnis generis avibus & volucribus.

וּמְטַר גֶּשֶׁם יִתֵּן לָהֶם *Et pluviam imbris dabit vobis*, *Zach.* 10. *v.* 1. *hoc est*, רִבּוּי מָטָר multitudinem sive abundantiam pluviæ, *juxta Kimchium.* Sic, וְגֶשֶׁם מָטָר *Et imbri pluviæ*; Item, גֶּשֶׁם מְטָרוֹת *Imbri pluviarum*, *Job.* 37. *v.* 7. quorum primo, notatur copiosior, altero, vehementior pluvia.

רַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר *Multi ex dormientibus in terra pulveris*, *Dan.* 12. 2. *hoc est*, pulverulentâ.

צוּר הַחַלָּמִישׁ *Petra silicis*, *Deut.* 8. 15. & חַלָּמִישׁ צוּר *Silex petra*, *Deut.* 32. 13. h. e. Petra durissima.

Fit etiam structura substantivorum intercedentibus literis servilibus בלם cum singulari elegantia: ut,

כְּשִׂמְחַת בַּקָּצִיר *Secundum lætitiam in messe*, *Jesa.* 9. *v.* 3. *hoc est*, messis; *qualis sc. tempore abundantis messis agitari solet.*

הָרֵי בַגִּלְבֹּעַ *Montes in Gilboa*, 2. *Sam.* 1. *v.* 21. *pro*, Gilboæ.

Sic Participia:

עֹבְרֵי בְּעֵמֶק הַבָּכָא *Transeuntes per vallem mori*, *Ps.* 84. *v.* 7.

הַשְּׁכוּנִי בָּאֳהָלִים *Degentes in tabernaculis*, *Jud.* 8. 11.

הוֹי מַשְׁכִּימֵי בַבֹּקֶר מְאַחֲרֵי בַנֶּשֶׁף *Væ surgentibus in summum manè, prorogantibus in crepusculum*, *Jesa.* 5. 11. Inter-

exprimunt per τῷ, quia cõmuniter ſolet Dativum ל notare: ſed hîc ſenſus eſt alius. Rabbini pro tali dicunt etiam שֶׁל.

Subſtantivum ſeipſum Genitivo caſu regens, ſuperlativam locutionem cum ſingulari energia denotat: ut,

עֶבֶד עֲבָדִים *Servus ſervorum, Gen.* 9. *v.* 25. *id eſt,* ſummâ & viliſſimâ ſervitute preſſus.

נְשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלֵּוִי *Princeps principum Levitarum, Num.* 3. *v.*32. *id eſt,* ſummus princeps ordinis Levitici.

אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים *Deus Deorum, & Dominus Dominorum, Deut.*10.17. *hoc eſt,* ſumus Deus & Dominus.

שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם *Cœli cœlorum*, 1. *Reg.* 8. *v.* 27. *hoc eſt,* ſummi.

קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים *Sanctum ſanctorum*, *Exod.* 26. *v.* 33. *hoc eſt,* ſanctiſſimum: *vel* Sanctitas ſanctitatum, *Lev.* 24. 9. *hoc eſt*, res ſanctiſſima. Talia præterea ſunt, *Vanitas vanitatum, Eccleſ.* 1. 2. *Canticum canticorum, Jerem.* 6. 26. *Malitia malitiæ, Hoſ.* 10. *v.* 15. *Fundatio fundationis, Jeſa.* 28. *v.* 16. *Flamma flammæ, Ezech.*21.3. *Lamentum lamenti, Mich.* 2. *v.* 4. *Sabbathum ſabbathi*, *Exod.* 31. 15. *Deus Deorum, Dan.* 11. 36. εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, *Apoc.* 1. 6.

Rectio ſubſtantivorum per plures voces quandoque ſeriatim continuatur; ut,

מִבְצַר מִשְׂגַּב חוֹמֹתֶיךָ הֵשַׁח *Munitionem altitudinis murorum tuorum deprimet, Jeſa.* 25. 12.

וְאֵלֶּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אַבְרָהָם *Et illi ſunt dies annorum vitæ Abrahami, Gen.* 25. *v.* 7.

מַעֲשֵׂה עֲבֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים *Operi miniſterii domus Dei*, 1. *Par.* 23. *v.* 28.

אֶפְקֹד עַל פְּרִי־גֹדֶל לְבַב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר *Animadvertam in fructum magnitudinis animi regis Aſſyriorum, Jeſa.* 10. 12.

חַכְמֵי יֹעֲצֵי פַרְעֹה *Sapientes conſiliariorum Pharaonis*, Eſa.19.11.

צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל *Iustitia tua ut montes Dei, Psal.* 36.7. *id est,* maximi, immensi.

תַּרְדֵּמַת יְהוָה *Sopor DOMINI,* 1. *Sam.* 26. *v.* 12. *hoc est,* gravissimus.

יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְהוָה *Saturantur arbores DOMINI, Ps.* 104. *v.* 16. *id est,* maximæ, excelsissimæ.

Huc pertinent quoque,

אֶרֶץ מַאְפֵּלְיָה *Terra caliginis Dei, Jer.* 2.31. *id est,* maximæ.

שַׁלְהֶבֶתְיָה *Flamma Dei, Cant.* 8. *v.* 6. *hoc est,* ardentissimæ & maximæ. Hinc Kimchi scribit 1. Sam. 26. ℣. 12. הַדָּבָר שֶׁרוֹצֶה לְהַגְדִּילוֹ סוֹמֵךְ אוֹתוֹ לְאֵל *i.e. Rem quam vult* Scriptura *magnificare, eam jungit Deo, hoc est,* nomini Dei. Et Psal. 65. ℣. 10. in eundem sensum ait, אֱלֹהִים הוּא כִּנּוּי לְדָבָר הַגָּדוֹל וְהַנִּפְלָא *id est, Vox Elohim est cognomen rei maximæ & admirabilis.*

Ex hoc etiam sermonis genere sunt, etsi structuræ diversæ; בָּרוּךְ הוּא לַיהוָה *Benedictus sit ille DOMINO, Ruth.* 2. *v.* 20. *hoc est,* omnibus modis, terque quaterque benedictus, & felix. Sic בְּרוּכָה אַתְּ לַיהוָה בִּתִּי *Benedicta esto DOMINO, filia mea, Ruth.* 3. *v.* 10. Item, חָזָק וְאַמִּיץ לַאדֹנָי *Robustus & fortis Domino, Jesa.* 28. *v.* 2. עִיר גְּדוֹלָה לֵאלֹהִים *Civitas magna Deo, Jonæ* 3. *vers.* 3. *id est,* perquàm maxima. Hinc & Græci; *κακοδαίμονα δίαν* & similia infinita. Et Latini dicunt; Homo *divinâ* & incredibili fide: *Divina* quædam & inaudita authoritas atq; virtus: *divinâ* mente, *divino* ingenio præditus, &c.

Genitivus possessoris per ל indicatur: ut,

מִזְמוֹר לְדָוִד *Psalmus Davidis;* quod & inverso modo reperitur לְדָוִד מִזְמוֹר.

תְּפִלָּה לְמשֶׁה *Oratio Mosis, Psal.* 90.

מִזְמוֹר לְאָסָף *Psalmus Asaphi, Psal.* 75.

מִזְמוֹר לִבְנֵי קֹרַח *Psalmus filiorum Korach, Ps.* 88. Græci hoc ל expri-

laboriosâ, 1. *ad Theß*. 1. *v*. 3. γέεννα πυρὸς *Gehenna ignis*, pro, *Ignis Gehenna*, Matth. 5. ℣. 22.

Nomen בֵּן Filius, periphrases & Hebraismos facit insignes: ut,

בֶּן־קֶשֶׁת *Filius arcus*, *Job*. 41. *v*. 19. *id est*, sagitta.

בֶּן־מָוֶת *Filius mortis*, 1. *Sam*. 20. *v*. 31. *id est*, reus mortis.

בֶּן־בָּקָר *Filius bovis*, *Gen*. 18. *v*. 7. *id est*, vitulus subrumus sive lactens.

בֶּן־גָרְנִי *Filius areæ meæ*, *Jesa*. 21. 10. *id est*, frumentum areæ, in ea trituratum & quasi editum.

בְּנֵי הַתַּעֲרֻבוֹת *Filii fidejussionum*, 2. *Reg*. 14. *v*. 14. *id est*, obsides, & similes innumeri. Sic, οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, *Filii thalami nuptialis*, *Matth*. 9. 15. οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας *Filii regni*, *Matth*. 8. 12. ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, *Filius perditionis*, *Johan*. 17. 12. υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, *Filius hominis*, *pro ipso homine*, *Matth*. 8. 20. Apud Latinos, *Fortunæ filius*, *Horat*. 2. *Ser*. *Sat*. 6. *Filia sylvæ pinus*. Idem 1. Carm. *Od*. 14. *Terræ filius*; *veritas filia temporis*, & similia. Hinc etiam Rabbini nomen יְהוָה vocant שֵׁם בֶּן אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת *id est*, *Nomen filius quatuor literarum*, *hoc est*, quatuor literis constans.

Nomina Dei אֵל, אֱלֹהִים, יְהוָה hic adhibentur epitheti loco, pro, *Divinum*, quo summum & excellentissimum, aut maximum & vehementissimum significatur: ut,

נַפְתּוּלֵי אֱלֹהִים *Luctationibus Dei*, *Gen*. 30. 8. *hoc est*, divinis, *id est*, vehementissimis & gravissimis. Sic, *Terror Dei*, *Gen*. 35. 5. *hoc est*, maximus: *Trepidatio Dei*, 1. *Sam*. 14. 15. *id est*, gravissima, divinitùs incussa: *Rivus Dei*, Psal. 65. 10. *Ignis Dei*, Job. 1. 16.

עֲנָפֶיהָ אַרְזֵי אֵל *Palmites ejus ut cedri Dei*, *Psal*. 80. 11. *hoc est*, cedri maximæ & procerissimæ.

אל

לֶחֶם שְׂעֹרִים *Panis hordeorum, Judic. 7. v. 13. hoc est*, hordeaceus.

אִישׁ לָשׁוֹן *Vir linguæ, Psal.* 140. 12. *i. e.* homo linguax, maledicus. Sic, ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος *Super sermonibus gratiæ, id est, gratiosis*, Luc. 4. ℣. 22. Item, *Culmen omnium rerum pretii, margaritæ tenent, Plin. id est, pretiosarum.*

Incidit hîc aliquando Hypallage, quando id, quod epitheti vel adjuncti loco est, præcedit: ut,

אַשְׁרֵי הָאִישׁ *Beatitudines viri istius, Psalm.* 1. *v.* 1. *pro*, Vir beatitudinum, *hoc est*, beatus est ille.

כֶּסֶף שְׁקָלִים *Argento siclorum, Levit.* 5. *v.* 15. *pro*, Siclis argenti, *hoc est*, argenteis.

תֻּפִינֵי מִנְחַת פִּתִּים *Coctiones oblationis frustorum, Levit.* 6. 21. *pro*, Frusta oblationis cocta.

בְּטֻמְאַת אָדָם *Immunditiam hominis, Levit.* 7. *v.* 21. *pro*, hominem immundiciei, *hoc est*, immundum.

שְׁבֻעַת אִסָּר *Juramentum obligationis, Num.* 30. 14. *pro*, obligatio juramenti, *hoc est*, jurata, sive juramento confirmata.

פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם *Sculptilia deorum illorum, Deut.* 12. *v.* 3. *pro*, Deos sculptilium, *hoc est*, sculptiles.

גַּם תָּשִׁיב צוּר חַרְבּוֹ *Etiam avertisti aciem gladii ejus*, pro חֶרֶב צוּרוֹ *Gladium aciei*, h. e. *acutum ejus*, Psal. 89. 44. sicut alibi legitur חרבות צורים *Gladios acierum*, h. e. *acutos*, Jos. 5. ℣. 2. Sic legitur תּוֹלַעַת שָׁנִי & שְׁנִי התולעת Levit. 14. ℣. 52.

כְּיֶרֶק דֶּשֶׁא *Sicut viror herbæ, Psal.* 37. 2. *pro*, Herba viroris, *id est*, viridis. Sic in textu Græco: τοῦ ἔργου τῆς πίστεως, *Opus fidei, pro, Fides operis, id est, operosa*; & τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης, *Laboris charitatis, pro, Charitate laborio-*

ra, שְׁאֵלָה *Petitio*, תְּאֵנָה *Ficus*, אָבֵל *Lugens*, חָמֵשׁ *Quinque*, יָוֵן *Cœnum*. Et in pluralibus, אֲבֵלִים *Lugentes*, חֲפֵצִים *Desiderantes*, שְׁכֵחִים *Obliti*, שְׂמֵחִים *Læti*, זֵיתִים *Olea*, עֵינַיִם *Oculi*, עֵינוֹת *Fontes*.

Quæ geminum habent SÆGOL, vel Tzere & Sægol, ut מֶלֶךְ , סֵפֶר nihil mutant. In his tamen duobus quidam volunt mutationem fieri; בַּחֲדַר מִשְׁכָּבְךָ *In conclavi cubilis tui*, 1. *Reg*. 6. *v*. 22. quod volunt esse ex חֶדֶר. Item, הֲבֵל הֲבָלִים *Vanitas vanitatum*, Eccles. 1. 2. quod volunt esse ex הֶבֶל. Sic forma אֲדֶרֶת immutata manet. Excipitur tamen, וּבְעַצְּבַת לֵב *Et dolore cordis*, Prov. 15. ℣. 13. à עַצֶּבֶת, Prov. 10. ℣. 10.

SÆGOL quod est in fine dictionis ante ה, mutatur in Tzere: ut,

מִקְנֵה צֹאן *Possessio ovium*, *Gen*. 26. 14. *à* מִקְנֶה. Excipitur רֵעֶה *Amicus*, in quo Sægol manet: ut, רֵעֶה דָוִד *Amicus Davidis*, 2. Sam. 15. 37. רֵעֶה הַמֶּלֶךְ *Amicus Regis*, 1. Reg. 4. ℣ 5. Item, פֶּה unde, פִּי חָכָם *Os sapientis*, *Eccl*. 10. 12. Item מָוֶת & alia, quæ suprà in Kametz adducta.

PATHACH & Chirek contrahuntur in Tzere: ut,

בֵּית הַיַּיִן *Domus vini*, *Cant*. 2. 4. *id est*, cella vinaria, à בַּיִת. Hujus formæ sunt, זַיִת *Olea*, חַיִל *Substantia*, *Robur*, יַיִן *Vinum*, לַיִל *Nox*, עַיִט *Volucris*, עַיִן *Oculus*, מַיִם *Aqua*, unde מֵי, & שָׁמַיִם unde שְׁמֵי *Cœli*.

Atq; hæc præcipua est Nominum ob hanc structurã variatio: nunc usum constructionis considerabimus.

Duorum substantivorum posterius frequentissimè adjectivi circumscriptio est, abstracto pro concreto posito: ut,

אִישׁ שֵׂכֶל *Vir ingenii*, *Esr*. 8. *v*. 18. *id est*, ingeniosus.

אִישׁ דָּמִים וּמִרְמָה *Vir sanguinum & fraudis*, *Psalm*. 5. *v*. 7. *hoc est*, sanguinolentus & fraudulentus.

Septimò, quædam constructa in ת præcedente Kametz, quæ illud retinent: ut,

מְנַת שֻׁעָלִים *Portio vulpium*, *Psal*. 63. *v*. 11.

וּלְמִקְצָת הַיָּמִים *Et à fine dierum istorum*, *Dan*. 1. *v*. 18. vide plura infrà in fine cap. 4.

Octavò, quædam fæminina in ה non mutantur, de quibus infrà in Enallage.

PATHACH penultimæ syllabæ, sequente Dages, in plurali numero manet: ut à מִשְׁמַנִּים dicitur, מִשְׁמַנֵּי: sed ab אֲגַמִּים est אַגְמֵי, quasi à forma אֲגָמִים.

TZERE invariatum manet, nisi quando antecedit vel sequitur Kametz, tunc *penultimæ* syllabæ, mutatur in Scheva, *ultimæ* verò in Pathach: ut,

שְׁנַת עוֹלָם *Somnus perpetuitatis*, *Jer*. 51. *v*. 39. *à* שֵׁנָה.

עֲצַת הַזְּקֵנִים *Consilium senum*, 1. *Reg*. 12. *v*. 8. *ab* עֵצָה.

יְתַד הָאֹהֶל *Clavus tabernaculi*, *Jud*. 5. *v*. 21. *à* יָתֵד.

חֲצַר הַכֹּהֲנִים *Atrium sacerdotum*, 2. *Paral*. 4. 9. *à* חָצֵר.

Sic à קֵן est קַן־צִפּוֹר *Nidus avis*, *Deut*. 22. *v*. 6. A' בֵּן dicitur בִּן Deut. 25. 2. Jonæ 4. 20. Ante Makkaph בֶּן.

In מַפְתֵּחַ Tzere manet, Esa. 22. *v*. 22. מַפְתֵּחַ בֵּית דָּוִד *Clavis domûs Davidis*; ad differentiam ꝭ מִפְתָּח, quod *Apertionem* significat.

In pluralibus Tzere *penultimæ* similiter transit in Scheva, propter quod Scheva initiale, ut antè in forma Kametz, transit in Chirek: ut,

זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל *Senes Israelis*, *Exod*. 3. *v*. 16. *à* זְקֵנִים.

גִּדְרוֹת צֹאן *Caulæ ovium*, *Num*. 32. *v*. 16. *à* גְּדֵרוֹת.

בְּחַצְרֵי בֵּית יְהוָה *In atriis domus Dei*, *à* חֲצֵרִים.

Excipe sequentia, & si quæ sunt talia plura, quæ Tzere retinent; אֵיבָה *Inimicitia*, הֵיכָל *Templum*, מֵיטָב *Optimum*, זֵעָה *Sudor*, צֵאָה *Excrementum*, תֵּבָה *Arca*, אֲבֵדָה *Perditio*, אֲפֵלָה *Caligo*, בְּרֵכָה *Piscina*, גְּזֵלָה *Rapina*, טְמֵאָה *Impura*, שאלה

nent: ut, צָרַת נַפְשׁוֹ *Angustiam animæ ejus*, *Gen.* 42. *v.* 21. Huc pertinent, קָמָה *Seges*, בָּמָה *Excelsum*, בָּבָה *Pupilla*, נָפָה *Agitatio*, מָעוֹז *Robur*, מָגֵן *Clypeus*, מָסָךְ *Tegumentum*, הָרוֹת *Gravidæ*, הָרִים *Montes*, עָרִים *Urbes*, שָׂרִים *Principes*: Sic ex Quiescentibus tertiâ radicali; גָּלוּת *Deportatio*, הָגוּת *Meditatio*, *& similia.* Sic, רָאשִׁים *Capita*; unde רָאשֵׁי הָאָבוֹת *Capita patrum*, *Num.* 36. *v.* 1.

Tertiò, תּוֹשָׁבִים, מוֹרָשִׁים, מַטָּעִים, אֲבָרִים, חַטָּאִים retinent Kametz: ut,

חַטָּאֵי עַמִּי *Peccatores populi mei*, *Amos* 9. *v.* 10.

מוֹרָשֵׁי לְבָבִי *Possessiones cordis mei*, *Job.* 17. *v.* 11.

Huc referenda; פָּרִיצִים, חָרָשִׁים, פָּרָשִׁים, quæ etiam antepenultimæ syllabæ Kametz retinent, quia illud est loco ejecti Dagesch. Nam חָרָשׁ est formæ גַּנָּב, & פָּרִיץ formæ צַדִּיק. In his ut Kametz in forma absoluta plurali manet, sic quoque in forma constructa, ut חָרָשֵׁי, פָּרִיצֵי, פָּרִיצִים.

Quartò, בַּקָּשָׁה *Petitio*, הַכָּרָה *Agnitio*, תְּעָלָה *Ascensus*, מְעָרָה *Spelunca*, & si quæ sunt similia, Kametz prius non mutant. A בַּלָּהָה *Terror*, tamen constructè in plur. num. legitur, בַּלְהוֹת צַלְמָוֶת *Terrores umbræ mortis*, Jobi 24. ℣. 17.

Quintò, אָוֶן *Iniquitas*, מָוֶת *Mors*, תָּוֶךְ *Medium*, contrahuntur in Cholem, מוֹת, אוֹן, תּוֹךְ: ut מוֹת יְשָׁרִים *Morte justorum*, *Num.* 13. *v.* 10. Ab עָוֶל constructè legitur עֱוֶל, Esa. 28. ℣. 18.

Sextò, כְּתָב *Scriptura*, Kametz retinet: ut,

בִּכְתָב בֵּית יִשְׂרָאֵל *In scriptura domus Israel*, *Ezech.* 13. *v.* 9.

Huc etiam referuntur, שְׁאָר *Residuum*, שְׁאָט *Contemptus*, יְקָר *Gloria*, (unde tamen constructè legitur, כִּיקַר כָּרִים Psal. 37. ℣. 20.) מַתָּן *Donum*, פִּתְגָם *Verbum*, אוּלָם *Porticus*.

Fœminina ſingularia in הָ desinentia, commutant præterea ה in ת: ut,

בִּרְכַּת טוֹב *Benedictio boni, Prov.* 24. 25. *à* בְּרָכָה.

צִדְקַת הַצַּדִּיק *Juſtitia juſti, Ezech.* 18. 20. *à* צְדָקָה.

צַעֲקַת דָּל *Clamor attenuati, Job.* 34. 28. *à* צְעָקָה.

Videntur quædã eſſe cum Jod paragogico, ut, דִּבְרָתִי מַלְכִּי צֶדֶק *Secundum ordinem Melchiſedeci.* Ei ſimile videtur eſſe מַלְכִּי *Rex* juſtitiæ, Pſ. 110. 4. Item, רַבָּתִי, שָׂרָתִי Thr. 1. 1. גְּנֻבְתִי לָיְלָה *Furto ablatum noctis,* Gen. 31. 39. מְלֵאֲתִי מִשְׁפָּט *Plena judicio,* Eſa. 1. 21. Cum Vau paragogico, חַיְתוֹ יַעַר *Beſtia ſylvæ, Gen.* 1. 24. pro חַיַּת: Sic לְמַעְיְנוֹ *Pſalm.* 114. 8.

Maſculina pluralia & dualia etiam commutant terminationem ִים in ֵי, ut, ex דְּבָרִים fit דִּבְרֵי *Verba*; ubi Kametz juxta præcedentem doctrinam mutatum eſt in Scheva, propter quod antecedens Scheva migrat in Chirek, ut antè quoque dictum eſt. Multa etiam pro Chirek habent Pathach ab initio: ut à מְלָכִים fit מַלְכֵי *Reges.* Sic in fæmininis, ex צְדָקוֹת fit צִדְקוֹת *Juſtitiæ.* Scheva compoſitum ab initio, tranſit in ſimplicem brevem ſuam: ut, ex עֲבָדִים fit עַבְדֵי *Servi*: ex חֲכָמוֹת fit חַכְמוֹת *Sapientes*: ex נֶאֱמָנִים fit נֶאֱמְנֵי *Fideles*: ſic à חֳדָשִׁים fit חָדְשֵׁי: ex חֳרָבוֹת eſt חָרְבוֹת *Vaſtitates.* Hîc ut in עֲבָדִים & עַבְדֵי diverſæ ſunt vocales ab initio, ſic quoq; diverſæ ſunt in חֳדָשִׁים & חָדְשֵׁי. Nam Chatephpathach tranſit in pathach, Chatephſægol in ſægol, Chatephkametz in kametzchatuph.

Excipe *primò* חָלָב & הֶבֶל, quæ poſterius Kametz, ſpeciali quadam anomaliâ, in Tzere convertunt: ut,

חֲלֵב עִזִּים *Lac caprarum, Prov.* 27. *v.* 27.

הֲבֵל הֲבָלִים *Vanitas vanitatum, Eccleſ.* 1. *v.* 2.

Secundò Nomina aliquam multa, ex Quieſcentibus & Defectivis ſecundâ radicali nata, prius Kametz retinent: ut,

REGULA PRIMA.

Subſtantivum regit ſubſtantivum diverſæ rei in genitivo caſu.

Prius hîc ſemper habet formam recti, ſed per regens exponendum eſt, & poſterius per genitivum: ut,
סֵפֶר הַזִּכְרֹנוֹת *Liber annalium, Eſth.* 6. 1.
תִּפְאֶרֶת בַּחוּרִים *Decus juvenum, Prov.* 20. 29.
אֹרֶךְ יָמִים *Longitudo dierum, Prov.* 3. 2.
תַּבְנִית הֵיכָל *Exemplar templi, Pſalm.* 144. 12.
אֶרֶץ חֵפֶץ *Terra deſiderii, Mal.* 3. 12.
גְּבוּל רִשְׁעָה *Terminus injuſtitiæ; Mal.* 1. 4.

In his exemplis prioris ſubſtantivi nulla eſt variatio: at aliarum formarum Nomina inſigniter mutari ſolent. Nomen ſubſtantivum Rectum mutatur vel in *vocalibus*, vel in *literis*, vel in *utriq;* ſimul. Vocales mutantur vel in *penultima*, vel in *ultima* ſyllaba: Literæ in *ultima* tantùm. Forma hæc vocatur vulgò *Status conſtructus, Status Regiminis*, vel ſimpliciter *Regimen:* Formam autem integram Nominis extra conſtructionem poſiti, vocant *Statum abſolutum*, *Formam abſolutam*.

Kametz *penultimæ ſyllabæ* in utroque genere & numero mutatur in Scheva, (aut Scheva compoſitum ſub gutturali) ante quod ſi aliud Scheva ſit, id pro more convertitur in Chirek: *ultimæ* verò, (non ſequente א) mutatur in Pathach: ut,
דְּבַר שֶׁקֶר *Verbum falſitatis, Prov.* 13. 5. *à* דָּבָר.
חֲצִיר גַּגּוֹת *Herba tectorum, Jeſa.* 37. 29. *à* חָצִיר.
צְבָא מִלְחָמָה *Exercitus belli,* 1. *Par.* 7. 4. *à* צָבָא.

Tria aſſumunt' ad finem, אֲבִי, אֲחִי, חֲמִי ab abſolutis, אָב *Pater,* אָח *Frater,* חָם *Socer.*

מִגְרַח *Impulsus*, ut sit sensus, *Et caligine impulsus.* Hoc modo & alia similia explicari poterunt, ut Nomen genere discrepans, vel ad intellectum referatur, aut ex textu ipso explicetur ratione antecedentis sententiæ. Vide cap. 10. in Enallage generis Verborum.

Quidam volunt aliquando respectum haberi ad Numerum singularem, in iis scil. Nominibus, quæ in singulari sunt masculina, pluralem autem habent fœmininum: Huc referunt seqq.

וְעָשִׂיתָ אֶת נֵרוֹתֶיהָ שִׁבְעָה *Et facies lucernas ejus septem*, Exo. 27. ℣. 37. hîc נֵרוֹתֶיהָ est fœmininum, & שִׁבְעָה masc. quia נֵר in numero singulari est masculinum.

וּרְחוֹבוֹת הָעִיר יִמָּלְאוּ יְלָדִים *Et plateæ urbis replebuntur pueris*, Zach. 8. 5. hîc fœminino plurali רְחוֹבוֹת adjungitur verbum masc. יִמָּלְאוּ, quia רְחוֹב in Numero singulari est masculinum.

נֹאדוֹת יַיִן בָּלִים *Utres vini veteres*, Jos. 9. hîc Subst. נֹאדוֹת additur masc. בָּלִים, quia נֹאד in sing. est masc.

תְּאֵנִים טוֹבוֹת *Ficus bonas*, רתְאֵנִים רָעוֹת *& ficus malas*, Jerem. 24. ℣. 2.

שֵׁשׁ שְׂעוֹרִים *Sex hordea* (hordei mensuras) Ruth. 3. 15. שֵׁשׁ fœm. שְׂעוֹרִים masc. quia singulare est fœmin. שְׂעוֹרָה.

פִּשְׁתִּים שְׂרִיקוֹת *Lina pectinata*, Esa. 19. 9. פִּשְׁתִּים est à singulari fœm. פִּשְׁתָּה.

CAPUT III.

De Syntaxi Nominum, quâ unum regit alterum.

DEclarata est Nominis cũ Nomine convenientia. *Rectio* sequitur, & primò *Substantivi.*

REGU-

אֶת־כָּל־כִּכַּר הַיַּרְדֵּן כִּי כֻלָּהּ מַשְׁקֶה *Totam planiciem Jardenis, quòd tota esset irrigua, Gen.* 13. 10.

וְכָל־הַמְּלָאכָה נְמִבְזָה וְנָמֵס *Et omnem substantiam contemptibilem & tabescentem, 1. Sam.* 15. 9.

תְּאָכְלֵהוּ אֵשׁ לֹא־נֻפָּח *Consumet eum ignis non sufflatus, Job.* 20. *vers.* 26.

אֲשֶׁר אָרְחוֹתֵיהֶם עִקְּשִׁים *Quorũ semitæ perversæ sunt, Prov.* 2. 15.

וַאֲפֵלָה מְנֻדָּח *Et caligo impulsa, Jesa.* 2. 82.

In *primo* exemplo prius adjectivum fœmininum est, alterum masculinum. Hanc discrepantiam excusat Nomen substantivum רוּחַ quod generis communis. In *secundo* adjectivum רִאשׁוֹנִים non est epitheton præcedentis substantivi, sed juxta Kimchium & Ab. Esram, substantivi intellecti יָמִים *Temporũm*, vel אָבוֹת *Patrum, Majorum*. De *tertio* vide infrà cap. 18. Reg. 1. In *quarto* כִּכַּר fœmin. est, cui & respondet כֻּלָּהּ *Tota ipsa*, sed מַשְׁקֶה masculinum est. Illud ergo & supplendum per אֶרֶץ מַשְׁקָה *Terra irrigans*. In *quinto* מְלָאכָה quidem fœmininum est, sed sensum illic habet vocis מִקְנֶה quod Nomen masculinum est, cujus respectu ipsi adjectivum ultimum genere mascul. convenit. In *sexto* cum Nomine אֵשׁ jungitur verbum fœmininum & adjectivum participiale masculinum, quæ anomalia tolerari potest, quum Nomen אֵשׁ sit generis communis. In *septimo* עִקְּשִׁים non refertur ad antecedens substantivum, sed ad superiorem orationem, in qua agitur de *Viris loquentibus perversitatem*, qui hîc dicuntur עִקְּשִׁים *Perversi*. Deinde ad אָרְחוֹתֵיהֶם assumenda Præpositio ב ex sequenti versus membro, ut sit sensus, *Qui in semitis suis perversi sunt*. In *octavo* nulla quoq; discrepantia, sed מְנֻדָּח referendum ad superiorem orationem, in qua exprimitur נִקְשֶׁה וְרָעֵב *Duris-pressus & famelicus*. De eodem dicitur

אֱלֹהִים צַדִּיק *Deus juste, Psal.* 7. 10. R. David Kimchi ad locum Jesajæ notat: אֲדֹנִים לְשׁוֹן תִּפְאֶרֶת לְיָחִיד *id est, Nomen Adonim (num. plur.) honoris causâ* dicitur *de unico.* Idem in libro Radicum, in Radice אָדוֹן scribit; אֲדֹנָי בִּלְשׁוֹן רַבִּים לְכָבוֹד *Adonai numero plurali* dicitur *de unico honoris causâ.* In Michlol de Nominibus masculinis pluralibus scribit: וְיֵשׁ שֶׁיָּבוֹא הַיּוֹד וְהַמֵּם בִּלְשׁוֹן תִּפְאֶרֶת עַל הַיָּחִיד *Sunt in quibus veniunt Jod & Mem causâ decoris de unico.* Jod & Mem, *id est*, terminatio ים Nominum pluralium masculinorum. R. Salomonis Jarchi ad locum Jesajæ glossa hæc est: כָּל לְשׁוֹן אֲדְנוּת קָרוּי בִּלְשׁוֹן רַבִּים וַאֲפִילוּ יָחִיד *id est, Omne vocabulum dominii effertur numero plurali, etiam de unico.* Vide plura de hoc loquendi genere infrà cap. 9. in Enallage.

Tertiò, Enallage casus, quando substantivum, per rectionem, in genitivo casu ponitur: ut;

חַכְמוֹת נָשִׁים *Sapientes mulierum*, h. e. *Sapiens mulier unaquæq;*, Prov. 14. 1.

Talia putant esse etiam; נְסִיכֵי אָדָם *Principes hominum*, Mich. 5. 5. אֶבְיוֹנֵי אָדָם *Egeni hominum*, i. e. *homines*, Esa. 29. 19. Talia sunt apud Latinos; *Canum degeneres*, *Nigræ Lanarum.* Apud Græcos; *οἱ μάταιοι τῶν ἀνθρώπων*, *Vani hominum*, h. e. homines: *ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν*, *In una Synagogarum* &c. Horum quædam superlativè exponi possunt. Vide cap. 3. Reg. 4.

Quartò, Enallage generis judicatur esse in sequentibus: ut,

רוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק *Ventus magnus & vehemens*, 1. *Reg.* 19. *v.* 11.

אַל תִּזְכָּר־לָנוּ עֲוֹנוֹת רִאשֹׁנִים *Ne recorderis nobis iniquitatum priorum, Psal.* 79. 8.

לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ *Ad fores peccatum excubans est, Gen.* 4. 7.

משקר

בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ *In uno mensis, Gen.* 8. 5. *id est*, primo die.

שֵׁם הָאַחַת עָדָה *Nomen unius Ada, Gen.* 4.19. *pro*, הָרִאשׁוֹנָה prioris.

בְּיוֹם שְׁמֹנָה לַחֹדֶשׁ *Die octo mensis*, 2. *Paral.* 29. 17. *pro*, שְׁמִנִי octavo.

In conjunctione numeralium ultra Decem, hæc Enallage perpetua est: ut, עַשְׁתֵּי עָשָׂר *Undecim, & Undecimus:* עֶשְׂרִים *Viginti, & Vigesimus:* אֶחָד וְעֶשְׂרִים *Una & Vigesima*, 1. *Paral.* 24. 17. pro, vigesima prima, quo capite plura talia occurrunt. Sic apud Cicer. in libro de senect. legitur; *Uno & octoagesimo anno mortuus est, pro*, octoagesimo primo. Ex hac dictione est, εἰς μίαν σαββάτων, *In una sabbathorum, Matth.* 28. 1. Item, κατὰ μίαν σαββάτων, *In unam sabbathorum*, 1. *Cor.* 16. 2. in quibus duplex Hebraismus: In unam, *i. e.* primam, nempe πρώτην, *ut apud Marcum legitur cap.* 16. 9. Sabbathorum, *i. e.* dierum septimanæ, quæ Hebraicè per Synecdochen appellatur שַׁבָּת *Sabbathum*, ut in illo: שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת *Septem sabbatha*, i. e. *septimanæ*, *Lev.* 23. 15. Sic Rabbini dicunt, בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת *In primo septimanæ*, & sic deinceps. Inde & Pharisæus dixit: νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου *Jejuno bis sabbatho, id est, bis in hebdomade, Luc.* 18. *v.* 12. *nempe*, die secundo & quinto, *hoc est*, Lunæ & Jovis, quod etiamnum hodiè ex Judæis faciunt, qui volunt præ aliis religiosi esse.

Secundò numeri pluralis pro singulari, in Nominibus substantivis Dominii: ut,

בְּיַד אֲדֹנִים קָשֶׁה *In manus dominorum duri, Jes.* 19. 4. *pro* אָדוֹן קָשֶׁה domini duri, quomodo mox ibidem sequitur, מֶלֶךְ עַז *Rex rigidus dominabitur istis.*

לִפְנֵי הָאֱלֹהִים הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה *Coram DOMINO Deo sancto isto*, 1. *Sam.* 6. 20.

וַיִּצְבְּרוּ אֹתָם חֳמָרִם חֳמָרִם *Et colligebant eos, acervos acervos, Exod. 8. v. 14. i. e.* acervatim, per multos acervos.

הֲמוֹנִים הֲמוֹנִים *Turbæ, turbæ, Joel. 3. v. 14. id est*, Maxima multitudo populorum.

עָשֹׂה הַנַּחַל הַזֶּה גֵּבִים גֵּבִים *Fac torrentem hunc foveas, foveas, 2. Reg. 3. v. 16. id est*, fac in eo plurimas foveas.

מִדַּהֲרוֹת דַּהֲרוֹת *Propter plausus, plausus, Jud. 5. 22. id est*, per multiplicem & incitatissimum equorum plausum ac cursum.

Adjectivi continuâ geminatione, superlativa locutio significatur: ut,

מִן־הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה *De rufo, rufo isto, Gen. 25. v. 30. id est*, admodum rufo, scil. הַבָּשׁוּל *edulio sive cocto.*

וְעָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ *Et profundum profundum, quis inveniet illud, Ecclesf. 7. v. 25. hoc est*, maximè vel summè profundum, quàm profundissimum & abstrusissimum.

וְעַתָּה הֲטוֹב טוֹב אַתָּה מִבָּלָק *Et nunc an bonus, bonus es tu præ Balako, Jud. 11. v. 25. hoc est*; an multò vel longè præstantior es.

אַל־תַּרְבּוּ תְדַבְּרוּ גְּבֹהָה גְבֹהָה *Ne loquamini elatum, elatum, 1. Sam. 2. 3. hoc est*, admodum elatè, superbissimè.

רַע רַע יֹאמַר הַקּוֹנֶה *Malum, malum est, ait emptor, Proverb. 20. 14. hoc est*, pessimum.

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת *Sanctus, sanctus, sanctus DOMINUS exercituum, Jesa. 6. v. 3. hoc est*, omnino sanctus, & omnium sanctorum sanctissimus.

ENALLAGE numeri: ut,

הַכֹּהֲנִים הַמְקֻדָּשׁ *Sacerdotibus sanctificato*, pro, *sanctificatis, Ezech. 48. v. 11.*

Deinde est frequens enallage numeri cardinalis, ut vocant, pro ordinali: ut,

יוֹם אֶחָד *Dies unus*, Gen. 15. *pro*, רִאשׁוֹן primus.

לחדש

Porrò substantivi geminatione, notatur etiam emphasis, certitudo ac vehementior omninò animi affectus: ut,

צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף *Justitiam Justitiam sectaberis*, *Deut.* 16. 20.

חֶרֶב חֶרֶב הוּחַדָּה *Gladius, gladius exacutus est*, *Ezech.* 21. 9. *al.* 14.

בַּדֶּרֶךְ בַּדֶּרֶךְ אֵלֵךְ *Per viam, per viam ibo*, *Deut.* 2. v. 27. *quasi dicat, viâ rectâ, communi & regiâ, nullibi deflectam.*

מֵעַי מֵעַי *Viscera mea, viscera mea doleo*, *Jer.* 4. 19.

רֹאשִׁי רֹאשִׁי *Caput meum, caput meum*, 2. *Reg.* 4. 19.

אֵלִי אֵלִי *Deus mi, Deus, mi*, *Psal.* 22. 1.

אַבְשָׁלוֹם בְּנִי בְּנִי *Absalom fili mi, fili mi*, 2. *Sam.* 18. 33. Sic, cùm geminato nomine vocamus aliquem: *Abraham, Abraham*, *Genes.* 22. 11. *Moses, Moses*, *Exod.* 3. v. 4. *Samuel, Samuel*, 1. *Sam.* 3. v. 10. *Jacob, Jacob*, *Genes.* 46. 2. Vide & infrà in Verbis similia.

Si ter repetatur, major orationis vehementia indicatur: ut,

אֶרֶץ אֶרֶץ אֶרֶץ *Terra, terra, terra*, *Jerem.* 22. 29. *q. d.* ô terra omnium terrarum præstantissima & laudatissima, *ut R. Sal. explicat.*

עַוָּה עַוָּה עַוָּה אֲשִׂימֶנָּה *Perversitatem, perversitatem, perversitatem, disponam eam*, *Ezech.* 21. 37. *id est*, funditùs eversam reddam eam.

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ Vide mox inter adjectiva.

הֵיכַל יְהוָה הֵיכַל יְהוָה הֵיכַל יְהוָה הֵמָּה *Templum Domini, templum Domini, templum Domini sunt*, *Jerem.* 7. v. 4. *quasi dicat*, unicum & carissimum Domino templum.

At substantivum plurali numero continuò repetitum, majorem multitudinem significat: ut,

וְעֵמֶק הַשִּׂדִּים בֶּאֱרֹת בֶּאֱרֹת חֵמָר *Et vallis Siddim erat putei, putei bituminis*, *Gen.* 14. 10. *id est*, puteos plurimos habebat bituminis, passim abundabat, referta erat puteis.

בִּשְׁתֵּי לְבָבוֹת duplici corde, quorum unum in ore, alterum in pectore est, ut Hebræi exponunt.
לֹא יִהְיֶה לְךָ בְּכִיסְךָ אֶבֶן וָאָבֶן *Non erit tibi in loculo tuo pondus & pondus, Deuter. 25. 13. hoc est*, diversum pondus, alterum majus, alterum minus. *Sic* אֵיפָה וְאֵיפָה *Epha & Epha, ibid. v. 14.*
אִישׁ וְאִישׁ יֻלַּד בָּהּ *Vir & vir natus est in ea, Psalm. 87. 5. id est*, hic & ille, diversi, quàmplurimi.
עַד־שְׁנֵי דּוֹר וָדוֹר *Usq; ad annos generationis & generationis, Joel. 2. v. 2. id est*, diversarum ac plurimarum generationum.

Sic in diverso genere vel numero: ut,
מַשְׁעֵן וּמַשְׁעֵנָה *Scipionem & scipionem, Jesa. 3. v. 1. id est*, hunc & illum, aquæ & panis vim & facultatem nutriendi.
שָׁרִים וְשָׁרוֹת *Cantatores & cantatrices, Eccl. 2. v. 8. hoc est*, varios cantores, diversa musices genera.
שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת *Symphoniam & symphonias, ibid.*

Si nomen כֹּל præponatur, tum vis distributionis manet: ut,
בְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה *In omni anno & anno, Esth. 9. v. 21. hoc est*, quotannis, singulis & omnibus annis.
בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וָעִיר *In omni ætate & ætate, familia & familia, provincia & provincia, civitate & civitate ibid. v. 28. hoc est*, unaquaque ætate, &c.

Hinc per Ellipsin voculæ כֹּל explicanda sunt:
בִּינוּ שְׁנוֹת דּוֹר וָדוֹר *Considerate annos ætatis & ætatis, Deut. 32. 7. id est*, cujusque ætatis. Sic Psal. 89. 2.
זִקְנֵי עִיר וָעִיר *Seniores urbis & urbis, Esr. 10. 4. id est*, cujusque urbis.
בְּאָמְרָם אֵלָיו יוֹם וָיוֹם *Quum dixissent ad illum die & die, Esth. 3. 4. hoc est*, quotidiè. Porrò

sexcenta millia & septuaginta millia, & quinq; millia, Numer. 1. 32. *pro* sexcenta septuaginta quinque millia.

Secundò, in continua repetitione, nunc *substantivi*, nunc *adjectivi*. Substantivum in singulari numero continuò repetitum, distributionem denotat. Alterũ enim loco adjectivi distributivi est, quo Hebræi carent: ut,

וַיִּהְיוּ עוֹשִׂים גּוֹי אֱלֹהָיו *Et erant facientes* (id est, faciebant) *gens gens deos suos*, 2. *Reg.* 17. 29. *id est*, singulæ gentes faciebant sibi deos.

וְקַח מֵאִתָּם מַטֶּה מַטֶּה *Accipe ab illis virgam virgam, Num.* 17. *v.* 2. *id est*, singulas virgas.

אִישׁ אִישׁ כִּי־תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ *Vir vir quum declinaverit uxor ejus, Num.* 5. 12. *id est*, quum ullius viri uxor, vel, cujuscunque viri uxor declinaverit. Simile Levit. 15. 2. & 24. 15.

עֵדֶר עֵדֶר לְבַדּוֹ *Gregem gregem solum ipsum, Genes.* 32. 16. *id est*, quemque gregem seorsum.

עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן תַּעֲשֶׂה *Decimam decimam parato, Num.* 29. 31. *id est*, singulas decimas.

שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ *Duo duo ingressa sunt, Genes.* 7. 9. *id est*, bina: vide & 1. Par. 26. 27. Vide præterea Genes. 7. 2. Ex. 16. 21. Deut. 14. 22. Esth. 3. 15. 1. Paral. 9. 27. 32. 2. Paral. 13. 11. Psal. 61. 9.

Sic in Novo Testamento; ἀποστέλλειν δύο δύο. *Mittere duo duo*, Marc. 6. 7. *id est, binos, singula paria*. Item συμπόσια συμπόσια, *Per convivia convivia, v.* 9. *id est, singulas convivantium atq; accumbentium classes*. Item πρασιαὶ πρασιαὶ *areolæ, areolæ, v.* 40, *id est, areolatim*.

Quòd si copula ו interveniat, tum diversitas significatur: ut,

בְּלֵב וָלֵב יְדַבֵּרוּ *Corde & corde loquuntur, Psal.* 12. *v.* 3. *id est*, לבבות

חֲמוּדוֹת desideratissimis, pretiosissimis, nempe vestibus regiis.

יָמוּתוּ אֲנָשִׁים *Morientur viri*, 1. *Sam.* 2. *v.* 33. *scil.* בַּחוּרִים *Electi, hoc est*, Juvenes selectâ ætate.

בָּא בַּאֲנָשִׁים *Venerat inter homines*, 1. *Sam.* 17. 13. *scil.* זְקֵנִים senes, *hoc est*, provectâ ætate, & grandævus inter homines erat.

בָּאִים בַּיָּמִים *Venerant in dies, Gen.* 18. 11. sc. רַבִּים *multos, hoc est*, vergentes, sive provecti ætate erant.

זֶרַע אֲנָשִׁים *Semen virorum*, 1. *Sam.* 1. 11. *pro* אֲנָשִׁים זְכָרִים hominum masculorum, *hoc est*, semen virile, ut Kimchi enarrat, vel צַדִּיקִים justorum, *aut* חֲכָמִים sapientum, ut R. Salomon supplet.

אֹכְלִים כָּרִים מִצֹּאן *Comedentes agnos è grege, Amos* 6. *v.* 4. *pro* כָּרִים שְׁמֵנִים agnos pinguissimos.

וְיֵשׁ בְּעֶדְרוֹ זָכָר *Si est in grege ejus masculum, Mal.* 1. 14. *scil.* זָכָר תָּמִים Masculum pecus integrum.

מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב *Inveniens uxorem, invenit bonum, Prov.* 18. *v.* 22. *nempe* אִשָּׁה טוֹבָה Uxorem bonam: nam qui malam invenit, malitiam malitiæ invenit.

נִבְחַר שֵׁם מֵעֹשֶׁר רָב *Præstantius est nomen, quàm divitiæ multa*, Proverb. 22. ℣. 1. *id est*, טוֹב bonum nomen.

חֲמוֹר לֶחֶם *Asinum* (ferentem) *panem*, 1. *Sam.* 16. 20. subintell. נוֹשֵׂא.

Pleonasmus *primò* est in locutionibus numeralibus, repetito nunc substantivo, nunc adjectivo: ut,

בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה *In vigesimo & tertio anno*, 2. *Reg.* 13. 1. *pro* Anno vigesimo tertio.

חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁשִּׁים שָׁנָה *Quinq; annos & sexaginta annos, Genes.* 5. 15.

צֹאן שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים *Pecudum*

sexcenta

פַּעַם Vice unâ aut duabus, *id est*, Non semel atque iterum.

רְחֵלִים כְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת *Sicut grex præcisarum, Cant.4. 2. sup.* קְצוּבוֹת Ovium sive pecudum tonsarum.

חָגוּר חֲדָשָׁה *Accinctus nova, 2.Sam. 21.16. sup.* חֶרֶב Gladio, ut Kimchi notat: וְכֵן דֶּרֶךְ הַמִּקְרָא בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת וְהַחֶסְרוֹן יִתְבּוֹנֵן לְפִי הָעִנְיָן *hoc est*, Et sic mos est Scripturæ in multis locis, deficiens autem subintelligitur juxta sensum.

וּמַאֲכָלוֹ בְּרִיאָה Et cibus ejus pingue (sc. שֶׂה) Pecus; Hab. 1. ℣. 16.

Tertiò, quando adjectivum respondet substantivo, quod cum altero substantivo constructum est: ut, אִמְרַת יְהוָה צְרוּפָה *Sermo Domini purgatus est, Psal.18.v.13.* תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה *Lex Domini perfecta est, Psal. 19. 8.* יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה *Timor Domini mundus est, ibid. vers. 10.* פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים *Præcepta Domini recta sunt, v. 9.*

In his & similibus concisa est locutio. Convenientia enim semper est vocum integrarum, non autem ob aliam structuram corruptarum. Unde adjectivum cum substantivo constructo cohærere non potest, nisi subaudito substantivo absoluto, qualis locutio plena est in hoc, אִמְרוֹת יְהוָה אֲמָרוֹת טְהֹרוֹת *Eloquia Domini eloquia munda (sunt) Psal.12.7.* Sic itaq; & alia explicanda erunt; *nempe* אֲמָרָה צְרוּפָה *Sermo Domini sermo purgatus est*; & sic reliqua.

Adjectivi Ellipsis est, quando substantivum solum ponitur, adjectivo sensui commodo, subaudito: ut, הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר *Qui dat nivem sicut lanam, Psal. 147. v. 16. subaudiendum* הַלָּבָן albam. Sic intelligendum quoq; Jesa. 1. 18.

מְלֻבָּשִׁים בְּגָדִים *Induti vestibus, 2. Reg. 22. v. 10. scilicet*

המודות

Subſtantivi, quando adjectivum maſculinum tantùm exprimitur, ſubſtantivo commodè ſubintellecto: ut,

בָּעֲשִׂירִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ *In decimo, in uno menſis*, Gen. 8. 5. quod plenè eſſet, בַּחֹדֶשׁ עֲשִׂירִי בְּיוֹם אֶחָד *Menſe decimo, die uno ſive primo.*

כְּסָלַי מָלְאוּ נִקְלֶה *Ilia mea plena ſunt vili*, Pſalm. 38. v. 8. hoc eſt, דָּבָר נִקְלֶה *Re vili, aut* נֶגַע נִקְלָה *Plagâ vili & contemtâ*, ut Kimchi ſupplet.

וּמֵי מָלֵא יִמָּצוּ לָמוֹ *Et aquæ pleni exprimentur eis*, Pſal. 73. 10. hoc eſt, כּוֹס מָלֵא *Poculi pleni.*

בְּחָזָק יָבוֹא *Cum forti veniet*, Jeſ. 40. 10. *ſcil.* יָד *manu*, quod aliquando maſculinum eſt, ut Ab. Eſra notat.

אֶל־פֶּתַח שַׁעַר הַפְּנִימִית *Ad oſtium portæ interioris*, Ezech. 8. 3. h. e. הֶחָצֵר הַפְּנִימִית *Atrii interioris*. Hanc Ellipſin diſcrepantia generis indicat. Nam שַׁעַר maſculinum eſt, הַפְּנִימִית fœmininum, quod ad nomen ſubintellectum חָצֵר referendum eſt.

Deinde, cùm adjectivum fœmininum abſolutè uſurpatur, ut apud Latinos Nomina generis neutri: ut,

לָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדֹלוֹת *Lingua loquens magna*, Pſal. 12. 4. pro אֲמָרוֹת גְּדֹלוֹת *ſermones grandes.*

הַבְּרִיאָה תִּזְבָּחוּ *Opimum mactabitis*, Ezech. 34. v. 3. *ſubaudi*, צֹאן *Pecus.*

אַחַת שָׁאַלְתִּי אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ *Unum petii, illud requiram*, Pſal. 72. 4. *hoc eſt*, שְׁאֵלָה אַחַת Petitionem unam.

דִּבֶּר אִתָּנוּ קָשׁוֹת *Loquitur nobiſcum dura*, Geneſ. 42. v. 30. *ſupple*, אֲמָרוֹת verba. Talia ſunt, Prov. 18. 23. Job. 40. *v*. 22. Jeſa. 32. 4.

אֵין בְּפִיהוּ נְכוֹנָה *Non eſt in ore ejus rectum*, Prov. 5. 10. *ſup.* מִלָּה Verbum.

לֹא אַחַת וְלֹא שְׁתָּיִם *Non unum neque duo*, 2. Reg. 6. 10. ſup.

פַּעַם

Ezech. 1. 11. hîc adjectivum participiale respondet in genere & numero, propiori: prius enim masculinum est.

אַפִּי וַחֲמָתִי נִתֶּכֶת *Ira mea & excandescentia mea fusa est, Jer.* 7. 20.

Quintò, Quandoque duobus substantivis subjicitur adjectivum, conveniens posteriori, cùm deberet priori: ut,

קֶשֶׁת גִּבֹּרִים חַתִּים *Arcus fortium confractus*, 1. *Sam.* 2. 4. hîc חַתִּים genere & numero convenit cum propiore גִּבֹּרִים sensu autem cum priore, pro קֶשֶׁת חַתָּה Arcus confractus.

וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא חָסֵר *Et ampulla olei istius non erit deficiens*, 1. *Reg.* 17. 16. *pro* חָסֵרָה *ut vers.* 14. *eidem huic locutioni respondet Verbum fœmininum* תֶּחְסָר deficiet. Quidam volunt per Hypallagen hæc dici, quasi גִּבּוֹרֵי קֶשֶׁת חַתִּים *Potentes arcu fracti sunt*, שֶׁמֶן צַפַּחַת חָסֵר *Oleum ampullæ deficiens.* Sed *mos est linguæ*, scribit Kimchi ad hunc locum, *ut adjectivum vel verbum conveniat cum propiore.* Hoc tamen non semper fieri, docent antè posita exempla, & videbitur ampliùs in Verbis cap. 10.

Sextò, Duobus vel pluribus substantivis singularibus, sive unius sive diversi generis fuerint, adjungitur adjectivum plurale genere masculino: ut,

שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן הַנֶּאֱהָבִים *Saul & Jehonatan dilecti*, 2. *Sam.* 1. 23.

אֲנִי וּבְנִי שְׁלֹמֹה חַטָּאִים *Ego & filius meus Salomon peccatores*, 1. *Reg.* 1. 21.

עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו *Nubes & caligo sunt circuitus ejus*, *Ps.* 97. 2.

אַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים *Abraham & Sara Senes*, *Gen.* 18. 11.

עִבְרִי וְהָעִבְרִיָּה חָפְשִׁים *Hebræũ & Hebræam liberos, Jer.* 34. 9.

Anomaliæ communes. ELLIPSIS quandoq; est *substantivi*, quandoque *adjectivi.*

וַתִּקַּח עִמּוֹ מָאתַיִם כֶּסֶף *Et tulit ſecum ducentos argenteos, Jud.* 17. *v.* 4.

Numeralibus in utroq; numero conjunctis, ſubſtantivum convenit numero minori: ut.

בֶּן־שָׁלֹשׁ וּשְׁמֹנִים שָׁנָה *Filius trium & octoginta annorum, Exod.* 7. *v.* 8.

שְׁמֹנִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ *Octoginta & quinq; viri*, 1. *Sam.* 22. 18.

שְׁמֹנִים וְשִׁבְעָה אֶלֶף *Octoginta & ſeptem millia*, 1. *Par.* 7. 5.

Sæpè tamen etiam analogam conſtructionem eſſe, paulò antè viſum eſt.

Obſervant quidam, in numeratione Dierum, & Annorum, ab Uno ad Decem, ea poni in numero plurali: ut שְׁלֹשָׁה יָמִים *Tres Dies*, שֶׁבַע שָׁנִים *Septem anni*: A Decem & ultrà in ſingulari numero: ut, אֶחָד עָשָׂר יוֹם *Undecim dies*, מֵאָה שָׁנָה *Centum anni*, עֶשְׂרִים שָׁנָה *Viginti anni*. Et ſic usque ad mille, inde rurſum, אֶלֶף שָׁנִים *Mille anni.*

Tertiò, Subſtantivis pluralibus diverſi generis, ſubjicitur adjectivum in genere maſculino tanquam digniore: ut,

חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים *Statuta & præcepta bona*, *Neh.* 9. *v.* 13, hîc adjectivum טוֹבִים refertur juxta ſenſum ad utrunque ſubſtantivum, genere autem convenit cum maſc. חֻקִּים.

כָּל הַפְּתָחִים וְהַמְּזוּזוֹת רְבֻעִים *Omnes portæ & poſtes quadrata*, 1. *Reg.* 7. 5.

בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ נְתֻנִים לְעַם אַחֵר *Filii tui & filiæ tuæ traditi populo alteri, Deut.* 28. 32. *vide & Job.* 1. 13.

Quartò, Quandoq; duobus vel pluribus ſubſtantivis adjectivum adjungitur, quod cum propiore tantùm conſentit: ut.

וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת *Vultus eorum & alæ eorum extenſa, Ezech.*

יְהוָה אֱלֹהִים *DOMINUS* Dii, Gen. 2. 5. *pro* אֱלֹהַ Deus.
בֹּעֲלַיִךְ עֹשַׂיִךְ *Conjuges tui factores tui*, *Jesa.* 54. 5. *pro*, Conjux tuus opifex tuus, de unico & vero Deo dictum.
אֱלֹהַ עֹשָׂי *Deus factores mei*, *Job.* 35. 10. De hoc loquendi genere vide plura mox infrà.

Deinde varia est anomalia inter Nomen substantivum & adjectivum. Sæpè enim in genere vel numero diversimodè conjunguntur, & quidem vel solum substantivum & adjectivum, vel unum adjectivum diversis substantivis respondens, unde speciales quædam anomaliæ oriuntur, quæ tamen ad Enallagen referri possint.

Primò, Adjectivo singulari substantivum plurale junctum, distributionem sive partitionem denotat: ut,
יָשָׁר מִשְׁפָּטֶיךָ *Rectum est judicia tua*, *Psal.* 119. *v.* 139. *hoc est*, unumquodque judiciorum tuorum.
שַׁדְמוֹת חֶשְׁבּוֹן אֻמְלָל *Arva Chesbonis languidum est*, *Jes.* 16. 8. *id est*, quodque arvum. Est verò hîc etiam generis discrepantia. Sed שְׁדֵמוֹת pluraliter in genere sumitur pro vitibus, arvis & agris quibuslibet, unde adjectivũ ipsi genere masculino ceu digniore, adjũgitur.
בִּתְהֹמוֹת רַבָּה *In abyssis magna*, *Psal.* 78. 15. *hoc est*, quâque abyssorum magnarum.

Secundò, Adjectivis numeralibus singularis numeri, junguntur plerunque substantiva pluralia: ut,
שְׁלֹשָׁה מְלָכִים *Tres reges*, *Dan.* 11. 2.
וַיְחִי־שֵׁת חָמֵשׁ שָׁנִים *Et vixit Seth quinq; annos*, *Gen.* 5. *v.* 6.
מֵאָה פְעָמִים *Centum vicibus*, 2. *Sam.* 24. 3.

E contrario, Numeralibus pluralibus, junguntur substantiva singularia: ut,
זֶה עֶשְׂרִים שָׁנָה *Hos viginti annos*, *Gen.* 31. 38.
שְׁלֹשִׁים אֶלֶף *Triginta millia*, *Num.* 31. 39.

Antè res gestæ, id est, præteritæ, *apud Sophoc.* ὁ πρὶν χρόνος *Antè tempus:* ἀεὶ χρόνος *Semper tempus:* ἡ πρὶν ἀκοσμία, *Pridem deformitas, pro,* Pristina; & similia plurima. Apud Latinos: *Heri semper lenitas, verebar quorsum evaderet, Terent. And.* 1. 2. *pro,* Perpetua lenitas. *Namq; erit ille mihi semper Deus, Virg. pro,* Sempiternus. *Neq; enim ignari sumus antè malorum,* idem 1. Æneid. *pro,* Præcedentium: *Peccare fuisset Antè satis, idem* 9. *Aeneid. Antè peccare* τὸ πρὶν ἁμαρτάνειν, *pro,* Pristinum peccatum. *Egressam longè Phasidos isse viam, Propert. libro* 1. *ad Gal.* ubi *Longè viam, pro,* Longinquam viam. *Vidit omnem circa regionem Jordanis,* Genes. 13. ℣. 10. in Vulgata Latina, *pro,* circumjacentem.

CAPUT II.

De anomaliis in convenientia Nominis cum Nomine.

PRimò Nomina dominii, אָדוֹן , אֱלֹהִים , בַּעַל , ex linguæ usu & proprietate, efferuntur numero plurali cum antecedenti singulari, ad summam dignitatem & honorem excellentissimum personæ indicandum, ut Hebræorum interpretes tradunt. Erit ergo *Enallage* pluralis pro singulari: ut,

תַּחַת יֶרֶךְ אַבְרָהָם אֲדֹנָיו *Sub femore Abrahami dominorum suorum, Gen.* 24. 9. *pro* אֲדֹנוֹ domini sui: dicitur enim de solo Abrahamo.

הָאִישׁ אֲדֹנֵי הָאָרֶץ *Vir ille domini* (plur.) *terræ istius, Genes.* 42. *v.* 30. *pro* אֲדוֹן Domini, de solo Josepho.

עַל־שֵׁם שֶׁמֶק אֲדֹנֵי הָהָרִי *De nomine Schemer, dominorum montis,* 1. Reg. 16. 24. pro אֲדוֹן Domini.

לַאֲדֹנֵיהֶם לְמֶלֶךְ *Dominis suis regi, Genes.* 40. *v.* 1. *pro* לַאֲדֹנוֹ Domino suo.

אלהים

dici possit, מִזְמוֹר לְהַלֵּל *Psalmus ad laudandum*, h. e. ἐπαινετικὸς, לְהִתְפַּלֵּל *Ad precandum*, εὐκτικὸς: לְהוֹדוֹת *Ad gratias agendum*, εὐχαριστικὸς, Græci etiam dicunt ad hunc modum; ψαλμὸς εἰς ἀνάμνησιν, *Psalmus ad recordationem*, Psal. 38. 1. & 70. 1. *hoc est*, memorialis: Sic, εἰς ἐξομολόγησιν, *Ad gratiarum actionem*, *Psal.* 100. 1. εἰς διδαχὴν, *Ad doctrinam*, *Psal.* 60. 1. *pro* μνημονευτικὸς, ἐξομολογητικὸς, *&c.* Sic porrò, ἔγραψε προσευχὴν εἰς ἀγαλλίασιν *Scripsit orationem ad exultationem*, *Tob.* 13. 1. *hoc est*, εὐχαριστικὴν gratulatoriam, quâ Deo gratias cum singulari animi lætitia & exsultatione ageret. Apud Latinos: *Canes ad venandum*, *pro*, Venatorii: *Penna ad scribendum*, *pro*, Scriptoria, &c.

Denique non invenustè hîc substantivum additur Adverbio, tanquam adjectivo: ut,

מִפַּחַד פִּתְאֹם *A pavore subitò*, *Prov.* 3. 25. id est, *subitaneo.*

מִשְּׁאוֹל מָטָּה *A sepulchro infrà*, *Prov.* 15. 24. *hoc est*, inferiore.

אַל־תְּהִי עֵד חִנָּם *Ne sis testis temerè*, *Prov.* 24. 28. *id est*, temerarius, absq; causa & falsò testimonium dicens.

דַּם חִנָּם *Sanguis immeritò*, 1. *Sam.* 25. 31. *id est*, innoxius, immeritò effusus.

אֲנָשִׁים מְעַט עִמִּי *Homines parum mecum*, *Neh.* 2. *v.* 12. *id est*, מְעַטִּים *pauci, ut R. Salomon interpretatur.*

בְּכָל הַגּוֹיִם סָבִיב *In omnes gentes circum*, 1. *Reg.* 4. 31. *id est*, circumjacentes. Sic Zach 12. ℣. 6. vide etiam infrà cap. 3. Reg. 1. Talia sunt & Græcis familiaria: εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς *In agros circum, id est, circumjacentes*, *Marc.* 6. 36. τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν, *Suorum olim peccatorum, id est*, pristinorum, 2. *Pet.* 1. 9. τὰ πρὶν ἔργα,

וּבְכָל־עֲבוֹדָה בַּשָּׂדֶה *Et in omni opere in agro*, Exod. 1. 14. *hoc est*, agresti, rustícano, rurali.

מַיִם בַּיַּמִּים *Aquæ in maribus*, Genes. 1. v. 22. *h. e.* marinæ.

Cum מִן sive מ: ut,

אַבִּיעָה חִידוֹת מִנִּי קֶדֶם *Eloquar ænigmata ab antiquitate*, *Psalm*. 78. 2. *hoc est*, antiqua: vide & Psal. 143. ℣. 5.

הָלַךְ בְּדֶרֶךְ מֵרָחוֹק *Abiit viâ è longinquo*, *Prov*. 7. v. 19. *id est*, longinquâ, longum iter ingressus est.

הַגִּידוּ בָאִיִּים מִמֶּרְחָק *Annunciate in regionibus è longinquo*, *Jer*. 31. 10. *id est, longinquis.*

אַרְיֵה מִיַּעַר *Leo de sylva*, *Jer*. 5. 6. *hoc est*, sylvestris.

מִמְתִים מֵחֶלֶד *Ab hominibus è mundo*, *Psalm*. 17. v. 14. *id est*, mundanis, mundum vel mundana sapientibus.

נִסְכֵּיהֶם מִדָּם *Libamina eorum ex sanguine*, *Psal*. 16. 4. *h. e.* sanguinea, cruenta. Hujus generis est; *ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ*, *Panem è cœlo*, *Joh*. 6. 31. *hoc est*, cœlestem: nam *è cælo*, pertinet ad *panem*, non ad sequens Verbum *ἔδωκεν*, *Dedit*. *Unde à Davide appellatur* דְּגַן הַשָּׁמַיִם Frumentum cœlorum, Psal. 78. 24. Sic apud Latinos observata sunt, *Mercenarius à villa*: Ter. Adelph. *Aper de sylva*, apud Florum: *Vicini è proximo*, hoc est, proximi, Plaut. Aul.

Cum ל: ut,

מִזְמוֹר לְתוֹדָה *Psalmus ad gratiarum actionem*, *Psal*. 100. 1. *hoc est*, *εὐχαριστικὸς*, quo gratiæ aguntur.

In hoc genere loquendi est Verbum Infinitum pro Nomine: ut,

מִזְמוֹר לְהַזְכִּיר *Psalmus ad commemorandum*, *Psal*. 38. v. 1. *hoc est*, *μνημονευτικὸς*, memorialis.

מִכְתָּם לְדָוִד לְלַמֵּד *Aureum carmen Davidis ad docendum*, Psal. 60. ℣. 1. id est, *ψαλμὸς διδασκαλικὸς*. Sic porrò dici

ctivis, neque Kimchi, neque Elias quicquam notarunt, neq; etiam ab interpretibus omnibus hoc est observatum. Gaudent verò plurimùm Hebræi hoc articulo, unde nunc substantivo, nunc adjectivo, vel utrique simul eum præponunt, ut infrà copiosiùs dicetur in Syntaxi Pronominum.

Adjectivum numerale singulare, nunc præcedit, nunc sequitur: Plurale & duale semper præcedunt: ut,

אֶלֶף וּמֵאָה הַכֶּסֶף *Mille & centum argenteos, Jud. 17. 2.*

יוֹם אֶחָד *Dies unus, Gen. 1. 5.*

בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית *In anno sexto, Ezech. 8. 1.*

שְׁלֹשִׁים בָּנִים וּשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת *Triginta filii & triginta filiæ, Jud. 12. v. 9.*

שְׁנַיִם עֵצִים *Duo ligna, 1. Reg. 17. 12.*

At, שָׂפָה אַחַת וּדְבָרִים אֲחָדִים *Labii unius & verborum unorum, Genes.* 11. 1. ubi plurale sequitur, quod non rationem numeri, sed identitatis habet, pro *Eorundem.* Sic Terentius in Eunucho: *Aderis unà in unis ædibus, id est,* iisdem. Et Cic. pro Flac. *Unis moribus & nunquam mutatis legibus vivere.*

Ex elegantiis linguæ Hebrææ est, cùm pro adjectivo periphrasticè usurpatur substantivum, præcedente Præpositione ב, מ, sive מִן aut ל: ut,

כָּל־חַיְתוֹ בַּיָּעַר *Omnes bestiæ in sylva, Jesa. 56. vers. 9. id est,* sylvestres. Vau cum Cholem est paragogicum: vide & Jer. 12. 9.

וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה *Et vigilia in nocte, Psal. 90. 4. id est,* nocturna: vide & Cant. 3. 8.

יוֹעֵץ בְּשֵׂכֶל *Consiliarius cum intellectu,* 1. *Paral.* 26. 14. *hoc est,* intelligens, prudens.

בְּיַד הָרָצִים בַּסּוּסִים *Per manum cursorum in equis, Esth. 8, 10. id est,* equestrium, veredariorum.

בֵּן מֵבִין *Filius intelligens, Prov. 28. v. 7.*

חֶרֶב הוּחַדָּה וְגַם מְרוּטָה *Gladius exacutus est atque etiam expolitus, Ezech. 21. 9.*

Quandoque tamen præcedit adjectivum: ut,

בִּירַקְרַק חָרוּץ *Subflavo auro, Psal. 68. 14.*

עָב טִיט *Densum lutum, Hab. 2. 6.*

רַבִּים עַמִּים *Multi populi, Ps. 89. 51.*

Cùm adjectivum præcedit, sæpè Ellipsis est Verbi substantivi intercedentis: ut,

יָשָׁר דְּבַר יְהוָה *Rectum* est *verbum* DOMINI, *Psal. 33. v. 4.*

טוֹבָה חָכְמָה עִם נַחֲלָה *Bona* est *sapientia cum possessione, Eccles. 7. 12.*

רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע *Multi* sunt *dolores improbo, Psal. 32. 10.* vide ampliùs lib. 2. cap. 14.

Et promiscuè dicitur, אִישׁ כְּסִיל *Vir stultus, Prov. 14. v. 7.* &, כְּסִיל אָדָם *Stultus homo, Prov. 15. v. 20.* item, אֲנָשִׁים חֲכָמִים *Homines sapientes*; &, חֲכָמִים מְחֻכָּמִים *Sapientes sapientissimi, Proverb. 30. 24.* Sic verò adjectiva ista, quæ substantivorum etiam naturam induunt, promiscuè antecedunt, vel sequuntur. Apud Rabbinos, אִישׁ צַדִּיק *Vir justus, &* צַדִּיק גָּמוּר *Justus perfectus:* אִישׁ עָשִׁיר *Homo dives,* & עָשִׁיר גָּדוֹל *Dives magnus.* Superius ex Prov. 15. etiam explicari possit, *Stultus hominum,* ut alibi dicitur, חַכְמוֹת נָשִׁים *Sapientes mulierum, Proverb. 14. 1.*

Adjectivum nominale cum præfixo articulo ה quidam volunt superlativè sumi: ut,

כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב *Sicut unguentum optimum, Psalm. 133. 2.*

אֶת־הַתְּשׁוּעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת *Salutem maximam hanc, Jud. 15. vers. 18.*

כִּי יִשְׁמְעוּן אֶת־שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְאֶת־יָדְךָ הַחֲזָקָה *Nam audient de nomine tuo maximo, & manu tua robustissima,* 1. Reg. 8. v. 42. Sed de hoc usu literæ ה cum Nominibus adjectivis,

לְעָם לְצִיִּים *Populo sylvanis*, *Psalm.* 74. *v.* 17. id est, *habitanti in sylvis & desertis locis.* R. David Kimchi in suo Michlol fol. 57. de hoc literæ ל usu scribit, וְיָבוֹא זֶה אַחַר זֶה וְיַסְפִּיק בְּאֶחָד *Venitq́; interdum unum post alterum, cùm sufficeret unum*, id est, *interdum pleonasticè reperitur.* Idem de reliquis formis sequentibus intelligendum.

אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל *Populum meum Israelem*, 2. *Sam.* 7. *v.* 7. Simile, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ *Qui pascet populum meum Israelem*, *Matth* 2. 6. οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες, *Homines pastores*, *Luc.* 2. *v.* 15.

בַּנַּעַר בְּאַבְשָׁלוֹם *In puerum istum in Absolomū*, 2. *Sam.* 18. 12.

אֶל־עַבְדִּי אֶל־דָּוִד *Ad servum meum ad Davidem*, 2. *Sam.* 7. 5.

עַל־עַמִּי עַל־יִשְׂרָאֵל *Super populum meum super Israelem*, *ibid.* *v.* 8. ubi LXX. idem imitati, ἐπὶ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

מִי כְּעַמְּךָ כְּיִשְׂרָאֵל *Quis sicut populus tuus sicut Israel? ibid.* 23.

עִם־בְּנִי עִם־יִצְחָק *Cum filio meo cum Isaaco*, *Gen.* 21. 10.

REGULA SECUNDA.

Adjectivum cum Substantivo in eodem genere, numero & casu convenit.

Substantivum autem hîc regulariter præcedit: ut, לֵב נָבוֹן יְבַקֶּשׁ דַּעַת *Animus intelligens quærit scientiam*, *Prov.* 15 *v.* 14.

בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב *Filius sapiens lætificat patrem*, *ibid.* *v.* 20.

הוֹן יֹסִיף רֵעִים רַבִּים *Opes parant amicos multos*, *Prov.* 19. *vers.* 4.

Sic & Pronomina & Participia, adjectivè nominibus substantivis addita: ut,

בַּיָּמִים הָהֵם *In diebus illis*, *Gen.* 6. 4.

Talia ſunt in lingua Græca; θυγάτηρ ἀνθρώπου ἱερέως, *Filia hominis ſacerdotis*, Levit. 22. v. 12. πρὸς γυναῖκα χήραν *Ad mulierem viduam*, Luc. 2. v. 26. ἄνδρες ἀδελφοὶ *Viri fratres*, Actor. 2. v. 29. ἄνδρες Ἰσραηλῖται, *Viri Iſraelitæ*, v. 22. ἄνδρες ἰουδαῖοι, *Viri Judæi*, v. 14. Apud Latinos, *Occultans ſe in Tugurio mulieris ancillæ*, Saluſt. Jugur. *Mulier meretrix*, Plaut. Merc. *Rectè ego emero matri tuæ ancillam viraginem*, idem ibid.

Huc quoque pertinet; אֶרֶץ כְּנַעַן *Terra Canaan*, אֶרֶץ יְהוּדָה *Terra Judæa*; עִיר יְרוּשָׁלַיִם *Urbs Jeruſalem*, יְרוּשָׁלַיִם תְּהִלָּה *Jeruſalem laus*, אֶרֶץ מִצְרַיִם *Terra Aegyptus*; & ſimilia, quæ duo ſubſtantiva habent formam numeri dualis, ſed ſingulariter uſurpantur, ut *Urbs Athenæ*, *Athenæ decus Græciæ*, *Oppidum Bajæ*: & ſimilia: item, *Terra Græcia*, *Terra Italia*.

Rarò generis diſcrepantia eſt: ut,

וּמַאֲכָלוֹ בְּרִאָה *Et cibus ejus opimum eſt*, Abac. 1. v. 16. id eſt, שֶׂה בְּרִאָה *pecus pinguis & opima*.

בָּשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה *Carnem in agro diſcerptum*, Exod. 22. 31. id eſt, שֶׁהוּא נִטְרָף *quæ ſit diſcerpta, vel diſcerptum quid*.

מֵאָשֵׁר שְׁמֵנָה לַחְמוֹ *Ex Aſchero pingue panis ejus*, Gen. 49. 20. id eſt, דָּבָר שָׁמֵן *res queq; delicata ex Aſcheri regione, erit ipſi cibus*. His ſimilia ſunt; ἱερὸν ἡ βουλὴ *Sacrum conſultatio*, hoc eſt, *res ſacra eſt*: *Fama malum*: *Dulce eſt confecto ritè labore quies*, & alia plurima.

Utrique ſubſtantivo ſæpè articulus, Præpoſitio, aut alia litera ſervilis præponitur, pleonaſticè quidem, ſed elegantiâ & emphaſi ſingulari: ut,

לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב *Servi tui Jacobi*, Gen. 32. v. 18.

שְׁלוּחָה לַאדֹנִי לְעֵשָׂו *Miſſum Domino meo Eſau*, ibid.

לְעַמִּי לְיִשְׂרָאֵל *Populo meo Iſraeli*, 2. Sam. 7. v. 10.

לצי״ם

ut cùm caſus pro caſu, genus pro genere, Tempus prò Tempore, &c. ponitur, aut etiam (ut quibusdam placet) cùm una vocis ſpecies ponitur pro alia, ut Nomen pro Verbo, &c. quæ tamen anomaliæ ratio ab aliis *ἀντιμερία* potiùs vocatur.

Conjunctio vocum fit vel *Convenientiâ* vel *Rectione.* Convenientia eſt, quando vox voci in certis accidentibus citra rectionem convenit. Rectio, quando vox vocem certo fine flexionis aut certis accidentibus regit. Utramque primò conſiderabimus inter voces declinabiles, deinde inter indeclinabiles.

Convenientia vocis declinabilis, eſt vel *Nominis* cum Nomine & Pronomine, aut *Verbi* cum Nomine & Pronomine.

Nominis cum Nomine convenientia eſt vel *Subſtantivi* cum *Subſtantivo*, aut *Subſtantivi* cum *Adjectivo*, unde duæ communes Regulæ emergunt.

REGULA PRIMA.

Subſtantivum cum ſubſtantivo ejusdem rei, in eodem genere, numero & caſu convenit.

Hanc ſtructuram Latini *Appoſitionem* vocant: ut,
בְּיַד דָּוִד עַבְדִּי *Per manum Davidis ſervi mei*, 2. *Sam.* 3. *v.* 18.
הוֹשִׁיעַ אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל *Servavit populum meum Iſraelem*, *ibid.*
נַעֲרָה בְתוּלָה׃ *Puella virgo*, *Deut.* 22. *v.* 28.
אִשָּׁה־אַלְמָנָה אָנִי *Mulier vidua ſum*, 2. *Sam.* 14. *v.* 5.
בֶּן־אִשָּׁה זוֹנָה׃ *Filius mulieris meretricis*, *Jud.* 11. *v.* 1.
נָשִׁים פִּלַגְשִׁים *Mulieres concubinæ*, 2. *Sam.* 20. *v.* 3.
אֲנָשִׁים אַחִים אֲנַחְנוּ *Viri fratres ſumus*, *Gen.* 13. *v.* 8.
תַּרְבּוּת אֲנָשִׁים חַטָּאִים *Soboles hominum peccatorum*, *Num.* 32. *v.* 14.

Talia

Hortantis, הָבָה *Eja, agè*: הָבוּ *Agitè.*

Vocantis; הוֹי *Heus*, & quandoque inseparabile ה de quo antè.

Optantis; לוּ *Utinam, ô utinam, Gen.* 17. v. 18. לוּא *idem, Jesa.* 64. 1. אַחֲלַי ; אַחֲלֵי *idem*, אָמֵן *Amen.*

THESAURI GRAMMATICI

Linguæ Sanctæ Hebrææ

LIBER SECUNDUS.

De Syntaxi sive vocum structura.

Caput I.

De convenientiâ Nominis cum Nomine.

EXPOSITA est Etymologia vocum singularum: Syntaxis vocum conjunctarum explicanda sequitur.

Syntaxis est secunda pars Grammaticæ, quæ vocum *structuram* interpretatur.

Structura est, quâ voces diversæ inter se vel *conjunguntur*, vel conjunctæ *distinguuntur*, ut illinc sermonis puritas, hinc sententiæ claritas evidentiùs elucescat. Conjunctioni vocum triplex anomalia communiter immixta est: *Ellipsis*, cùm ad perfectum sermonem aliquid deest: *Pleonasmus*, cùm in sermone quidpiam redundat: *Enallage*, cùm vocum accidentia permutantur, ut cùm

כִּי *Nam, quia, quòd, quoniam, enim, etenim*: אֲשֶׁר, & hinc inſeparabilis שֶׁ vocibus præfixa, ſequente Dageſch; *Quòd, quia, quum*: יַעַן *Quia, eò quòd, quandoquidem*; cui aliquando pleonaſticè alia additur, ut; יַעַן כִּי, יַעַן אֲשֶׁר *Eò quòd, propterea quòd*: עֵקֶב, עֵקֶב אֲשֶׁר *Quia, eò quòd*: בַּעֲבוּר, לְמַעַן *Ut, propterea ut*: לְבִלְתִּי *Ut non, Exod.* 20. v. 20.

Rationalis, quâ ex antecedente conſequens certâ ratione concluditur: ut, עַל־כֵּן, לָכֵן *Quare, quamobrem, Quapropter, quocirca, ergo, ideo, itaq;, igitur, idcirco.*

Porrò Conjunctiones ſimplices & primitivæ ſunt אִם, גַּם, כִּי & aliæ: Derivativæ כֵּן, אֲשֶׁר. Compoſitæ לוּלֵא, בַּעֲבוּר.

CAPUT LX.

DE INTERJECTIONE.

INTERJECTIO eſt vox indeclinabilis, quæ per ſe in oratione poſita, animi affectum cum ſingulari commotione indicat: ut,

Blandientis; בִּי, אָנָּא, נָא, *Quæſò, obſecrò, amabò*: ſic & לוּ Gen. 23. ℣. 13.

Comminantis; הוֹי, אוֹי *Væ*: ſic אִי Eccleſ. 4. ℣. 10.

Demonſtrantis; הֵא, הִנֵּה, הֵן *He, en, ecce.*

Dolentis; אוֹיָה, הוֹי, אוֹי *ô, hei, heu, eheu* הָהּ *Ah, Ezech.* 3. *v.* 2. אֲהָהּ *Ahah, ah, Jud.* 6. *v.* 22. אָח *Ah, Ezech.* 6. *v.* 11.

Ejulantis; אַלְלַי *Hei, væ, Job.* 10. *v.* 15.

Exclamantis; הוֹי הוֹי *ô ô, Zach.* 2. *v.* 6. & quandoq; *inſeparabile* ה ſequente Dageſch ante Nomina uſurpatum, quod propterea Hebræi vocant הֵא הַקְּרִיאָה *He exclamationis.*

Faſtidientis & abominantis; חָלִילָה *Abſit, 2. Sam.* 20. 20.

Gaudentis, & exſultantis cum ironico gemitu; הֶאָח הֶאָח *Eugè, euge, Ha, ha, he, Pſal.* 35. 21.

Vo-

tur: eſtque *Copulativa* & *Connexiva*, aut *Diſcretiva* & *Disjunctiva*.

Copulativa eſt, quâ enunciationis partes, tanquam ſimul veræ, abſolutè copulantur: ut, אַף · גַּם *Etiam*, quæ ſimul augendi quandam vim habent. Præcipuum autem & inſignem uſum hîc præſtat *inſeparabilis* copulativa ו *Et*. Ea tamen etiam, pro ratione & commoditate ſententiæ, aliter explicari ſolet, veluti per *Ut*, *At*, *Aſt*, *Autem*, *Verò*, *Inſuper*, *Præterea*, *Porrò*, *Ampliùs*, *Idcirco*, *& alias ſimiles Particulas*, ut apud accuratiores Bibliorum interpretes obſervare licet. De uſu ipſius vide pleniùs libro 2. in Syntaxi Conjunctionum.

Connexiva ſive Conditionalis, quâ pars enunciationis conſequens, ex antecedentis conditione connectitur: ut, אִם *Si*, *ſin*, *ſiquidem*, *ſi quando*, *Quum*, *quandoquidem*: כִּי אִם *Quòd ſi*, אִם לֹא, *Si non*, *ni*, *niſi*: לוּ *Si*, *Jud.* 8. v. 19. אִלּוּ *idem*, *Eſth.* 7. v. 4. לוּלֵא *Niſi*, *Gen.* 31.42. & 43.10.

Diſcretiva ſive Adverſativa, quâ partes ratione tantùm ſegregantur: ut, אַךְ *Verùm*, *veruntamen*, אֲבָל *At*, *aſt*, *ſed*, *verùm*, *veruntamen*: גַּם כִּי *Etiamſi*, כִּי אִם *idem*, 1. *Sam.* 14. v. 40. וְלֹא *Etſi*, 2. *Sam.* 18. v. 12. quod legendum וְלוּ, ut notat maſora. אוּלָם *Veruntamen*: כִּי *Quamvis*, *Pſal.* 71. 5. *Sed*, *Eſræ* 4. v. 3. ſed ſæpiùs כִּי אִם eo ſenſu ſumi ſolet. Sæpè etiam inſeparabilis ו adverſativè ſumitur.

Disjunctiva, quâ partes ita ſegregantur, tanquam una tantùm vera eſſe poſſit: ut, אוֹ *Aut*, *vel*, *ſive*, *ſeu*, לֹא־כֵן *Non ſic*, *ſecus*. Sed & ו disjunctivè ſumitur, ut Exod. 21. ℣. 15. & alibi.

Ratiocinativa eſt, quâ enunciationis pars alia ex alia ratiocinando velut aſſeritur: eſtque vel *Cauſalis* vel *Rationalis*.

Cauſalis, quâ antecedentis rei cauſa redditur: ut,

כִּי *Nam*,

parativè sumitur, vocatur מֵם הַיִּתְרוֹן *Mē excellentiæ.* Cùm causam denotat, ut in, *A Domino factum est hoc*, vocatur מֵם הַסִּבָּה *Mem causæ sive causale:* ה præcedente Kametz, *Ad, Versùs*, idem quod ל initio vocis adhibitum. Vox autem ipsa, cui adjunctum, semper est Milhel sive penacuta, quomodo ab ה fœminino, quod vocem constituit Milrah sive acutitonam, discernitur.

Causam motûs vel quietis notant, בַּעֲבוּר , לְמַעַן , בִּגְלַל (apud Rabbinos etiam absque ב legitur עֲבוּר) עַל , מִפְּנֵי *Propter:* חֵלֶף , תַּחַת , בְּעַד *Pro:* לְפִי , כְּפִי *Secundum, Juxta.*

Quædam Præpositiones Loci, sunt etiam Temporis, ut quatuor inseparabiles בכלם, item מִן , עַד , בֵּין , אַחַר , לִפְנֵי.

Quędam comitatum, sive terminum alios comitantem in actionę denotant: ut, עִם , אֵת , עִמָּד *Cum*; sed postremum horum nunquam sic separatim usurpatur, sed cum adjuncto Pronomine primę personæ; עִמָּדִי *Mecum, Psalm.* 23. 4.

Quædam denique privationem causæ adjuvantis denotant: ut, מִבַּלְעֲדֵי , בִּלְעֲדֵי , בִּלְתִּי , מִבְּלִי , בְּלִי , בְּלֹא *Absq;, Præter, Sine:* זוּלָת , מִלְּבַד , לְבַד *Præter.*

Porrò Præpositiones paucæ, primitivæ sunt: ut, מִן , אֵת , אֶל. Derivativæ, עֵבֶר , עַל. Compositæ, בַּעֲבוּר מִפְּנֵי & similes aliæ.

CAPUT LIX.

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est vox indeclinabilis, quæ multiplices orationis partes conjungit: estque vel *Enunciativa*, vel *Ratiocinativa*.

Enunciativa, quâ enunciationis partes conjungun-

tur: est-

CAPUT LVIII.

DE PRAEPOSITIONE.

PRæpoſitio eſt vox indeclinabilis, Verbo Nomen, tanquam terminum vel cauſam motus aut quietis, adjungens. *Actiones enim & paſsiones expreſſæ Verbis, ſunt quidam motus. Motus autem omnis conſiſtit inter terminos à quo, ad quem, propter quem, ſine quo, cum quo, in quo, &c. unde omnis præpoſitionum natura emergit, ſcribit doctus Grammaticus inter Latinos, & ſubtiliſsimiè harum cauſam longè antè inveſtigatam, deſcribit J. C. Scaliger in lib. De cauſis linguæ Lat. lib. 8. cap. 152.*

Terminum vel locum motus aut quietis notant; אֶל & ſemel אֱלֵי Job. 29. ẏ. 19. *Ad, ſecus, juxta, erga:* אֵצֶל *Apud, juxta, penes, propè:* עַד , עֲדֵי *Ad, uſq; ad:* נֶגֶד *Coram, contra, ante;* נֹכַח , לְנֹכַח *Contra*, id eſt, *è regione, ex adverſo:* מִלְּעֻמַּת לְעֻמַּת , מִמּוּל , מוּל *idem:* בֵּין *Inter, intra:* מִן , מִנִּי , מִנֵּי *A, ab, abs, de, è, ex*; & quandoque, *Propter, Deut. 7. v. 7. 8.* Item *Præ*, cùm ſignificatur הַפְלָגָה וְיִתְרוֹן *exceſſus & excellentia*, hoc eſt, comparatio quâ unum præfertur alteri: לִפְנֵי *Ante, coram, præ:* עַל , עֲלֵי *Super, ſupra, contra, adverſus,* & quandoque *Juxta, Secundum*; cùm ſcilicet pro אֶל ponitur: חוּץ *Extra:* סָבִיב *Circum, circa:* עֵבֶר *Cis,* מֵעֵבֶר *Trans, Ultra,* עַל־עֵבֶר , אֶל־עֵבֶר *Contra, ex adverſo, è regione:* הָלְאָה *Ultra:* אַחַר , אַחֲרֵי *Poſt:* תַּחַת *Sub, ſubter, infrà.*

Sic etiam ſunt quædam *inſeparabiles*, quæ vocibus ſemper præfiguntur, ל *Ad*, ex אֶל deciſum: *Sic Rabbini præponunt* א *multis vocibus, quod ejuſdem videtur eſſe originis.* ב *In, Propter,* כ *Secundum, Juxta:* מ ex מִן reſectum, cujus ſignificationem & vocalem retinet, ac pro abjecto Nun ſubſtituit Dageſch in litera ſequente: cùm autem compara-

quaquam: בְּלִי , בִּלְתִּי *non,* אַל *ne:* פֶּן *ne fortè, ut ne, ut non:* אַיִן , אֵין *non.*

Dubitationis, אוּלַי *Fortaßis, fortasse, forsitan.*

Qualitatis: ut, רֵיקָם *Inaniter, immeritò, frustrà:* שָׁוְא *Vanè, in vanum, frustrà:* חִנָּם *Gratis, immeritò:* Et hîc multa Nomina adverbiascunt, inter quæ etiam fœminina gentilitia, יְהוּדִית *Judaicè:* עִבְרִית *Hebraicè:* Sic apud Rabbinos, יְוָנִית *Græcè,* רוֹמִיּת *Romanè, Latinè:* עֲרָבִית *Arabicè,* &c. quæ ex usu observanda.

Congregationis, יַחְדָּו יַחַד *Unà, simul, pariter.*

Separationis & exclusionis, לְבַד *Seorsim, separatim:* רַק אַךְ *Tantùm, Tantummodò, duntaxat:* בִּלְעֲדֵי *Præterquam.*

Intensionis, יוֹתֵר *Nimiùm, ampliùs, magis, potiùs:* מְאֹד *Valdè, vehementer:* רַב , רַבַּת *Multùm, satis, plurimùm,* הַרְבֵּה *idem:* אַף־כִּי *Quantò magis;* in oratione affirmativa, ut Proverb. 11. ℣. 31. aut *Quanto minùs*, in oratione negativa, 1. Reg. 8. 27.

Remissionis & diminutionis, אַט *Sensim, lentè, leniter,* מְעַט *parum, parumper:* Geminatum, מְעַט מְעַט *Paulatim:* כִּמְעַט *penè:* כְּאַיִן *Ferè.*

Similitudinis, כֵּן , כֹּה *Sic, ita:* כְּמוֹ־כֵן *Similiter,* כְּמוֹ *Sicut:* בְּכֹה *taliter, eo modo, hoc modo.*

Numeri, אַחַת *Semel,* שֵׁנִית *secundò,* שְׁלִישִׁית *tertiò,* רְבִיעִית *quartò,* & sic deinceps fœminina usurpantur.

Duo etiam sunt *Inseparabilia*, ut vocant, id est, aliis vocibus semper ab initio conjuncta, הֲ *Num, an?* כְּ *Ut, sic, sicut, sicuti.*

Porrò Adverbia simplicia & primitiva sunt; אֵיךְ , אַי : אָז , הֵן , בַּל. Derivativa plurima, תָּמִיד , נֶצַח & quoties Nomina adverbiascunt: אָמְנָם , יוֹמָם. Composita, כִּמְעַט , כְּאֶחָד , מִשָּׁם , מֵאַחַר & similia, quorum Notatio ex Lexicis observanda.

tio, vel *Conjunctio*, aut *Interjectio*, quæ in universum Hebræis dicuntur מִלָּה *Dictio*, concisa scilicet, neque flexionis accidentibus variabilis, à nostris ferè *Particula* vocatur.

Adverbium est vox indeclinabilis, quæ alii voci adjungitur, ad explicandam circumstantiam vel qualitatem aliquam: veluti

Loci: ut, אַי , אַיֵּה *Ubi?* אֵיפֹה , אֵפוֹא , אֵיכֹא *Ubinam?* אָן , אָנָה *Quò? Ubi?* מֵאַיִן *undenam?* פֹּה , פֹא *hic, huc:* מִפֹּה , מִפֹּה *hinc, inde, illinc:* הֵנָּה *huc:* הֲלוֹם *huc, hic:* שָׁם *ibi, illic, illuc, eò:* מִשָּׁם *inde:* מִבַּיִת , בַּיִת , כְּבַיִת *intrà, intrinsecus,* חוּץ *foris, forâs:* מַעְלָה *suprà:* מִלְמַעְלָה *Supernè:* מֵעַל *Desuper:* מַטָּה *infrà, infimè:* מִלְּמַטָּה *infernè:* אֲחוֹרַנִּית , אָחוֹר *retrò retrorsum:* פָּנִים *Antè:* פְּנִימָה *Intrò, intus, intrinsecus, &c,*

Temporis: ut, מָתַי *Quando?* עַד־מָה *Usq; quò?* & interdum, *Tantisper dum:* עַד־אָן *Quousq;?* עַתָּה *Jam, nunc, modò:* מָחָר *Cras:* יוֹמָם *interdiu:* תְּמוֹל , אֶתְמוֹל *heri:* שִׁלְשׁוֹם *Nudius tertius:* פָּנִים , מִלְּפָנִים *Ante, antea, antehac:* מִקֶּדֶם , קֶדֶם *Pridem, olim, antiquè:* תָּמִיד *Jugiter:* נֶצַח , עוֹלָם *Aeternùm, perpetuò, semper:* עַד־אִם , עַד־כִּי *Donec, usquedum, usquequum:* כַּאֲשֶׁר *Quum, quando:* טֶרֶם *Antequam,* פִּתְאֹם , רֶגַע *Repentè, subitò, momentò:* מַהֵר , מְהֵרָה *Citò, celeriter, festinanter, velociter:* אָז אֲזַי *Tunc:* אַחַר , אַחֲרֵי *Post, postea:* כְּבָר *Jam pridem, Jam antè:* עַד־כֵּן *Hucusq;, hactenus:* אַחַר כֵּן *Postea:* בְּכֵן *Tunc, tunc demum, &c.*

Interrogationis: ut, אִם *Si, An?* הַאִם *An verò?* הֲלֹא *Annon, nónne, numquid?* אֵיךְ , אֵיכָה , אֵיכָכָה *Quomodo?* Semel etiam reperias pro eodem הֵיךְ 1. Par. 13. ℣. 12. מַדּוּעַ *Quare?* לָמָּה *Ut quid? quamobrem?* כַּמָּה *Quot, quoties?*

Affirmationis: ut, כֵּן *Sic, ita:* אָכֵן *Verè, profectò, certè, utiq;:* אַךְ *omnino, utiq;:* אָמְנָם , אוּלָם *Verè, reverà, profectò, certè.*

Negationis & prohibitionis: ut, לֹא *Non,* בַּל *non, ne-*

Nega-

emptio, מַעֲנָה *jugerum*, מִרְבָּה *amplus*, quasi מֻרְבָּה ex Hophal.

מִקְנָה *Possessio*, מִכְסֶה *operimentum*, מִשְׁנֶה *Duplum*, מִקְרֶה *eventus*, מִקְוֶה *exspectatio*, מַעֲנֶה *responsum*, מַעֲרֶה *denudatum*, מַעֲקֶה *peribolus*, מַחֲנֶה *castrametatio*, מַעֲשֶׂה *opus*, מַחְסֶה *spes*, מַשְׁקֶה *potus*, מַטְוֶה *netum*, מַדְוֶה *languor*, מִקְוֵה & מִקְוֵא *netum*; cum Tzere.

מַרְבִּית *Multitudo*, מַשְׂכִּית *Imaginatio*.

תַּרְמִית *Dolus*, תֹּאֲנָה *occasio*. Tale esset תְּהִלָּה *splendor*, quod ab הלל deducunt, & suprà etiam in defectivis secundâ adductum.

תַּכְלִית *Finis*, תַּבְנִית *ædificium*, תַּרְבִּית *fœnus*.

תַּזְנוּת *Scortatio*, תַּרְבּוּת *multitudo*, תַּחֲנוֹת *metatio*.

מַעַר *Nuditas*, מַעַל *altitudo*.

אַרְבֶּה *Locusta*, מַרְבֵּה *Multum*, cum Tzere ut antea מִקְוֵה.

מֻרְאָה vel מֻרְאָה *Ingluvies*, formæ תְּרְמָה.

Defectiva primâ נ *& quiescentia tertiâ* ה.

מַכָּה *Plaga*, מַסָּה *tentatio*, מַצָּה *jurgium*, מַטָּה *infra*, מִטָּה *lectus*, מַטֶּה *virga*, מַצּוּת *concertatio*, מַשָּׂא *onus*, מַשֹּׂא *acceptio*, מַשְׂאֵת *onus*, מַשָּׁאוֹן *deceptio*, מַשָּׁא *debitum*, quæ sunt ex Hiphil: נְשִׂאת *donativum*.

Quiescentia primâ י *& tertiâ* ה.

תּוֹדָה *Confessio*, תּוֹעָה *error*, תּוֹרָה *lex*, תּוּגָה *mæror*, מוֹצָא *prolatum*, מוֹרָא *timor*.

CAPUT LVII.

De voce indeclinabili, & primùm de ADVERBIO.

Exposita est vox declinabilis.

VOx indeclinabilis est, quæ genere & numero flecti non potest: estque vel *Adverbium*, aut *Præposi-*

שֶׁקֶרֶת *Canalis*, קֶבֶרֶת *venter*.
צֶפֶרֶת *Coronamentum*, שֶׁקֶרֶת *canalis*.
דְמוּרֶת *Similitudo*, זְנוּת *ſcortatio*, כְּסוּת *operimentum*, פְּדוּת *Redemptio*, רְאוּת *viſio*, רְעוּת *amica*, שְׁבוּת *captivitas*, שְׁחוּת *fovea*.
חֲצוֹרֶת *Medietas*, דְוֹת *Languor*, פְּנוֹת *aſpectus*, מְנוֹת *numerus*, חֲזוֹת *viſio*.
בְּכִירֶת *Fletus*, בְּרִית *fœdus*, חֲנִית *lancea*, שְׁחִית *fovea*, שְׁבִית *captivitas*.
הֲגִיג *Meditatio*, חֲזִיז *fulgetrum*, צְלִיל *toſtum*; per geminationem mediæ radicalis, & abjectionem ultimæ. Sic, juxta Kimchi, זְנוּן *Scortatio*. Item, שְׁפִיפוֹן *ceraſtes*.
אֶתְנָרָה *Merces*.
אֶתְנַן *Pretium ſcortatorium*.
תִּגְרָה *Conflictus*, תַּאֲוָה *deſiderium*, תַּאֲלָה *exſecratio*, תֹּאֲנָה *occaſio*, תִּכְלָה *perfectio*, תִּקְוָה *exſpectatio*.
תְּעָלָה *Aquæductus*, תְּלָאָה *labor*, מְעָרָה *ſpelunca*.
Huc referunt quidam אֶבֶן *Lapis*, à בָּנָה *Aedificare*, quia lapis ædificationi inſervit.

EX PIHEL.

דַּוָּי *Languidus*, צִפּוּי *obtectio*, שִׁקּוּי *potus*, אַוָּה *Deſiderium*, per contractionem formæ בַּקָּשָׁה › חַיּוּת *Vita*, per contractionem formæ חַלָּמוּת.
גִּלָּיוֹן *Volumen*, חִזָּיוֹן *viſio*, כִּלָּיוֹן *conſumptio*, נִקָּיוֹן *Mundicies*, שִׁגָּיוֹן *error*.
מְכַסֶּרָה *Tegumentum*, מְנַקִּיָּה *ſcopula*, מְקָרָה *contignatio*, מְעָרָה *nuditas*.

EX HIPHIL.

מִנְחָרָה *Munus*, מִצְוָה *præceptum*, מִרְמָה *dolus*, מֶחֱצָה *dimidium*, מִשְׂרָה *dominatus*, מַרְאָה *aſpectus*, מַחְתָּה *thuribulum*, מִקְנָה *emptio*

אִי *Insula*, כִּי *adustio*, נְהִי *lamentum*, עִי *acervus*, צִי *navis*, רִי *irrigatio.*

דַּי *Sufficiens*, גַּי *vallis*, חַי *vivum*, קַו *linea*, צַו *praeceptum*, שַׁי *munus*, דַּל *elatio.*

פֶּה *Os*, שֶׂה *agnus*. Hæc ſunt pro פֵּיֶה, שֵׂיֶה formæ גֵּאֶה.

בְּכִי *Fletus*, גְּדִי *hœdus*, דְּלִי *ſitula*, דְּכִי *contritio*, דֳּמִי *ſilentium*, חֳלִי *morbus*, חֳרִי *æſtus*, יְפִי & יֳפִי *pulchritudo*, מְנִי *numerus*, נְשִׁי *debitum*, סְחִי *Purgamentum*, עֳבִי & עֲבִי *denſitas*, עֱלִי *piſtillum*, עֳנִי *afflictio*, פְּרִי *fructus*, צְרִי *theriaca*, קְרִי *accidens*, קְשִׁי *duricies*, שְׁבִי *captivitas.*

דְּיוֹ *Atramentum*, שְׁבוֹ *topazius*, תְּאוֹ & תּאֹ *bubalus.*

דְּוַי *Languor.*

כְּסוּי *Tegmen*, פְּדוּי *redemptio.*

נָקִי *Purus*, עָנִי *pauper*, צָלִי *aſſatum*, קָלִי *toſtum*, שָׁנִי *coccineum*, רָזִי *macies.*

אָחוּ *Ulva*, שָׂחוּ *natatio.*

חָזוֹן *Viſio*, חָרוֹן *æſtus*, יָגוֹן *dolor*, רָזוֹן *macies*, רָצוֹן *voluntas*, שָׁאוֹן *tumultus*. Huc referri poteſt cum Schurek, זְנוּן *Scortatio.*

דִּמְיוֹן *Similitudo*, עֶלְיוֹן *excelſus*, חֶבְיוֹן *abſconſio*, סִרְיוֹן vel שִׁרְיוֹן *lorica*, אֶבְיוֹן *egenus*. Et cum ם loco Nun, פִּדְיוֹם.

דָּלִיָּה *Palmes*, הָרִיָּה *gravida*, זָוִיָּה *angulus*, דּוּמִיָּה *ſilentium.*

לִוְיָה *Adjunctio*, בִּנְיָה *ædificium*; עֶרְיָה *Nuditas*, חֶלְיָה *ornamentum*, שִׁלְיָה *ſecundina.*

אֲנִיָּה, תַּאֲנִיָּה *Mœror*, עֲלִיָּה *aſcenſus*, שְׂכִיָּה *aſpectus*, שְׁגִיאָה *error*, שְׁתִיָּה *potus*, צְפִיָּה *ſpeculatio*, רְמִיָּה *dolus*, נְשִׁיָּה *oblivio.*

בִּנְיָן *Aedificium*, קִנְיָן *poſſeſſio*, עִנְיָן *negotium.*

צְפִית *Speculatio.*

אָחוֹת *Soror*, חָמוֹת *ſocrus.*

גָּלוּת *Captivitas*, בָּכוּת *fletus*, בָּרוּת *eſca*, הָגוּת *meditatio*, חָזוּת *viſio*, חָנוּת *cella*, חָסוּת *refugium.*

גֵּאוּת *Excellentia*, עֶדוּת *ornamentum regium.*

V 3

מִקְשָׁה *cucumerarium*; cum ה loco א. Fœmininum; מַחְמָאָה *Butyrinum.*

Quiescentia tertiâ ה.

EX KAL.

בָּלֶה *Vetus,* דָּוֶה *fluens,* חָזֶה *pectus,* יָפֶה *pulcher,* מָנֶה *libra,* נָכֶה *percussus,* עָלֶה *folium,* עָצֶה *spina dorsi,* קָנֶה *calamus,* קָשֶׁה *durus,* קָצֶה *finis,* רָוֶה *irriguus,* רָזֶה *macilentus,* שָׂדֶה *ager.* Horum fœminina abjiciunt ה radicale, & assumunt pro eo ה fœmininũ præcedente Kametz, ut sequitur.

בָּלָה *Trita,* אָלָה *exsecratio,* דָּוָה *fluida,* הָרָה *gravida,* יָפָה *pulchra,* מָנָה *portio,* קָצָה *finis,* קָשָׁה *dura,* רָזָה *macilenta,* שָׁנָה *annus,* פָּרָה *juvenca.*

אֵבֶא *Desiderium,* גֵּאֶה & inde per apocopam, גֵּא *superbus,* כֶּסֶה *feria,* קֵצֶה *finis*; sed in eo ה est paragogicum, ut accentus in penultima demonstrat, רֵעֶה & per apocopam רֵעַ *socius.*

גֵּאָה ; גֵּוָה *Superbia,* עֵצָה *lignum,* מֵאָה *centum,* פֵּאָה *angulus,* קֵבָה *ventriculus.*

חוֹזֶה *Provisio,* רֹאֶה *visio,* יוֹרֶה *pluvia prima,* שׁוֹאָה *vastatio.* הוֹרֶה *genitor.*

חוֹמָה *Murus,* שׁוֹאָה *vastatio,* תּוֹעָה *error,* עוֹלָה *holocaustum,* הוֹרָה *genitrix.*

גַּאֲוָה *Superbia*; ubi ה radicale mutatum in ו. Sic; עֲנָוָה *Mansuetudo,* שַׁלְוָה *Tranquillitas,* חֲגָוָה *fissura,* עֶרְוָה *nuditas,* חֶדְוָה *gaudium,* תַּאֲוָה *terminus.*

בֹּכֶה *Eletus,* הֶגֶה *meditatio,* גֵּדֶה *pretium,* כֶּסֶא *feria,* קֶצֶה *finis.*

אָב *Pater,* אָח *frater,* גַּב *fornix,* דָּג *piscis,* דָּם *sanguis,* עָב *nubes.*

יָד *Manus,* מָן *manna,* שָׁו *Vanitas,* צַו *præceptum,* קַו *regula,* תָּו *signum.*

בֵּן *Filius,* גֵּו *corpus,* זֵר *corona,* כֵּס *solium,* עֵץ *lignum,* עֵט *corona,* שֵׁם *nomen.*

אִי In-

מָלֵא *Plenus*, צָמֵא *sitiens*, טָמֵא *pollutus*.

בָּרִיא *Pinguis*, נָבִיא *Propheta*, נָשִׂיא *princeps*, קָרִיא *vocatus*, לָבִיא *leo*, *forma* קָצִיר.

פֶּלֶא *Mirabilis*, חֵטְא *Peccatum*, pro חֵטְא: & גֵּיא pro גַּיְא *vallis*, formæ סֵפֶר.

קֹרֵא *Perdix*, formæ יוֹנֵק.

גֹּמֶא *Juncus*, דְּבָא *sermo*, סֹבֶא *merum*, עֳפָא *ramus*, formæ קֹדֶשׁ.

גֶּבֶא *Lacuna*, דֶּשֶׁא *herba*, טֶנֶא *corbis*, כֶּלֶא *carcer*, פֶּלֶא *mirabile*. Huc referendum, גֵּיא pro גַּיְא *vallis*.

מְלֹא *Plenitudo*, מְצֹא *inventio*, formæ תֹּהם.

פְּלָאִי *Admirabilis*, formæ עִבְרִי.

צִמְאָה *Sitis*, קִנְאָה *invidia*, חֶמְאָה *butyrum*, שִׂנְאָה *odium*, טֻמְאָה *immundicies*.

חֲטָאָה *Peccatum*, קְרָאָה *occursus*.

קְרִיאָה *Lectio*, בְּרִיאָה *creatio*, *creatura*. At, שְׂנִיאָה *exosa*, בְּרִיאָה *saginata*, adjectiva sunt, ex masculina forma בָּרִיא, & sic קָרִיא *vocatus*, unde קְרִיאִים *vocati* pro קְרוּא.

נְבוּאָה *Prophetia*, תְּנוּאָה *ruptura*.

EX PIHEL.

דַּכָּה *Contritus*, חַטָּא *peccator*, קַנָּא *zelotes*, קַנּוֹא *idem*.

כִּסֵּא *Thronus*, מִלֻּא *munitio*, קִשֻּׁא *cucumis*, מִלּוּא *impletio*.

חַטָּאָה Et inde contractum חַטָּאת *Peccatum*. Sic ex Chirek & Tzere; מִלֵּאת *impletio*, נִשֵּׂאת *oblatio*, מְלוּאָה *implementum*.

צִמָּאוֹן *Sitis*, קִפָּאוֹן *concretio*, דֵּרָאוֹן *contemptus*.

EX HIPHIL.

מִבְטָא *Pronunciatum*, מִקְרָא *Lectura*, id est, *Scriptura sacra*: *convocatio* & מַחֲבֵא *absconsio*; cum Sægol, ex forma Quiescentium tertiâ א; quod & מַחֲבֹא *Latibulum*:

ulcus, מָחוֹז *terminus,* מָכוֹן *sedes,* מָלוֹן *hospitium,* מָנוֹד *agitatio,* מָנוֹחַ *Quies,* מָרוֹם *perfugium,* מָעוֹז *habitatio,* מָצוֹר *obsidio,* מָקוֹם *locus,* מָשׂוֹשׂ *gaudium.* Videntur ex Hiphil esse, ut sit מָאוֹר quasi מֵאִיר *Lucem præbens.* Sic, Formidinem incutiens, contentionem movens, cibum præbens, &c. Quædam etiam videntur passiva ex Hophal, ut forma מִזְמוֹר *Psalmus,* quasi מְזֻמָּר *Qui decantatur.*

מָעוּף *Obscuratus,* quasi מוּעָף ex Hophal, ut: מָשְׁחָת *corruptus,* מָצוּר *munimentum,* מָצוּק *situs, constitutus,* מָצוֹד *rete,* מָבוֹשׁ *pudendum,* מָגוֹר *Habitaculum,* מָרוֹד *ploratus,* מָנוֹחַ *requies.*

מְדִינָה *Provincia,* מְרִיבָה *contentio,* מְלִיצָה *interpretatio.*

מְאוֹרָה *Luminare,* מְבוֹאָה *aditus,* מְגוֹרָה *formido,* מְדוֹכָה *mortarium,* מְעוֹנָה *habitaculum,* מְצוֹדָה *sagena,* מְנוֹרָה *Candelabrum.*

מְאוּרָה *Specus,* מְבוּכָה *perplexitas,* מְבוּסָה *conculcatio,* מְגוּרָה & cum duplici מ, מַמְּגוּרָה *Granarium,* מְדוּרָה *rogus,* מְדוּשָׁה *tritura,* מְזוּזָה *postis,* מְחוּגָה *Circinus,* מְכוּנָה *basis,* מְלוּנָה *tugurium,* מְנוּחָה *requies,* מְנוּסָה *fuga,* מְצוּקָה *angustia,* מְצוּרָה *munitio,* מְרוּצָה *cursus,* מְשׁוּבָה *aversio.*

תְּאוּנָה *Molestia,* מְבוּסָה *conculcatio,* תְּבוּנָה *intelligentia,* תְּכוּנָה *dispositio,* תְּלוּנָה *murmuratio,* תְּמוּרָה *permutatio,* תְּנוּמָה *dormitatio,* תְּנוּפָה *agitatio,* תְּעוּדָה *testimonium,* תְּפוּצָה *dispersio*; cum Cholem, תְּקוּמָה *resurrectio,* תְּשׁוּבָה *responsio, reditus,* תְּשׂוּמָה *positio.*

הֲנָחָה *Quies,* הֲפוּגָה *intermissio*; cum ה ab initio, ex Hiphil, ut frequenter apud Rabbinos.

Quiescentia tertiâ.

Ex Kal.

בָּכָא *Morus,* צָבָא *exercitus,* צָמָא *sitis*; formæ דָּבָר.

מלא

Heemanticæ.

בָּמָה Excelsum, נָפָה tractus, עָלָה lactans, צָרָה angustia, קָמָה seges, רָעָה malum, סָרָה recessio, שָׂרָה princeps fœmina, שָׁתָה fundamentum.

בֵּיצָה Ovum, עֵדָה testimonium, צֵדָה viaticum, שֵׂיבָה canicies, עֵיפָה obscuritas.

בִּינָה Intelligentia, בִּירָה palatium, גִּילָה exsultatio, חִידָה ænigma, קִינָה lamentatio, שִׁיחָה fovea, שִׁירָה canticum, רֵאשָׁה primordium.

אוֹרָה Lumen, דוֹדָה amita, זוֹנָה caupona, טוֹבָה bonitas, עוֹלָה iniquitas, קוֹמָה statura, בּוֹשְׁנָה pudor, cum נ epenthetico.

דוּמָה Silentium, דוּגָה piscatio, בּוּשָׁה pudor, עוּגָה placenta, סוּסָה equitatus, סוּפָה turbo, נוּמָה dormitatio, צוּקָה angustia, צוּרָה forma, שׁוּחָה fossa.

גֵּרוּת Hospitium, עֵדוּת Testimonium, לְזוּת Vilitas; cum Scheva loco Tzere: רָמוּת altitudo.

בֹּשֶׁת Pudor, נֹפֶת destillatio.

נַחַת Requies, רַחַת vannus, שַׁחַת fovea, גֶּפֶת tractus: Hæc oriuntur ex præcedentibus formis, prout dicitur תּוֹכַחַת & תּוֹכֵחָה. Item, מִלְחָמָה & מִלְחֶמֶת.

זָדוֹן Superbia, לָצוֹן derisio, שָׂשׂוֹן lætitia.

זֵדוֹן Superbus, אֵלוֹן planicies.

חִיצוֹן Exterior, קִיצוֹן extremus, תִּיכוֹן medianum, אִישׁוֹן nigrum. Et in Kametz; אֵיתָן robustus.

EX PIHEL.

זוֹלֵל Vilis, לוֹצֵץ irrisor, שׁוֹטֵט flagellum, flagellans, שׁוֹקֵק appetens, שׁוֹרֵר inimicus.

קוֹמְמִיּוּת Erectio, רוֹמֵמוּת exaltatio, מְקוֹמֵם adversarius, מְשׁוֹרֵר cantor.

EX HIPHIL.

מָאוֹר Luminare, מָגוֹר Formido, מָדוֹן contentio, מָזוֹן Cibus, מָצוֹר

Quieſcentia ſecundâ ו vel י.

EX KAL.

זָר *Alienus*, חַח *hamus*, עָב *nubes*, צָר *anguſtus*, רָע *malum*, רָשׁ *pauper*, שָׂב *canus*, שָׁט *remex*. Quædam etiam cum Pathach ſunt, צַר *anguſtus*, פַּשׁ *abundantia*, פַּח *laqueus*, חַח *hamus*; unde plurale; חַחִים *hami*, עַד *ſpolium*, רַע *malū*.

אֵל *Deus fortis*, גֵּר *peregrinus*, זֵר *corona*, כֵּן *rectus*, לֵן *pernox*, נֵד *cumulus*, נֵר *lucerna*, עֵד *teſtis*, עֵר *vigil*, רֵק *vacuus*, רֵשׁ *pauper*, רֵעַ *amicus*. Interdum in medio exprimitur י, ut רֵישׁ & רֵאשׁ *paupertas*, רֵיעַ *ſodalis*, אֵיל *aries*.

נִיר *Novale*, גִּיד *nervus*, גִּיל *ſimilitudo*, גִּיר *calx*, גִּיל *exſultatio*, סִיר *olla*, עִיר *civitas*, צִיץ *flos*, צִיר *legatus*, קִיר *paries*, שִׁיר *carmen*.

אוֹר *Lux*, בּוֹר *ciſterna*, גּוֹי *gens*, דּוֹד *dilectus*, חוֹחַ *ſpina*, חוֹל *arena*, טוֹב *bonus*, יוֹם *dies*, כּוֹחַ *virtus*, לוֹט *maſtyche*, עוֹר *pellis*, צוֹם *jejunium*, קוֹל *vox*, רוֹם *altitudo*, רוֹעַ *malitia*, שׁוֹעַ *vociferatio*, שׁוֹר *bos*, תּוֹר *turtur*.

אוּר *Ignis*, בּוּץ *byſſus*, גּוּר *catulus*, דּוּד *ſporta*, חוּג *circulus*, טוּר *ordo*, כּוּר *fornax*, לוּחַ *tabula*, מוּם *macula*, נוּחַ *requies*, סוּף *juncus*, עוּל *lactens*, פּוּר *ſors*, צוּף *favus*, צוּר *rupes*, קוּר *tela*, רוּחַ *ſpiritus*, שׁוּם *allium*.

אָוֶן *Iniquitas*, מָוֶת *mors*, תָּוֶךְ *medium*, עָוֶל *iniquitas*. Huc referendum, שָׁוְא pro שָׁוֶא, quæ contractio & in aliis quibusdam facta, ut נֵרְדְּ pro נֵרֶד *nardus*. Sic,

חֵטְא pro חֵטֶא *peccatum*. Sic poſſit eſſe גַּיְא pro גַּיִא vallis, cum Pathach loco Kametz.

בַּיִת *Domus*, אַיִל *aries*, בַּיִר *puteus*, זַיִת *olea*, חַיִל *robur*, יַיִן *vinum*, לַיִל *nox*, לַיִשׁ *leo vetus*, עַיִר *aſellus*, עַיִשׁ *arcturus*, צַיִד *venatio*, שַׁיִשׁ *marmor*, שַׁיִת *vepres*, קַיִץ *æſtas*, קַיִן *lancea*, שַׁיִט *remus*.

Heeman-

צוֹא *Sordidus,* pro יָצוֹא, formæ גָּדוֹל.

בּוֹל *Proventus,* pro יָבוֹל formæ עָצוּם.

דֵּעָה *Scientia,* זֵעָה *sudor,* חֵמָה *excandeſcentia,* לֵדָה *partus,* עֵדָה *cœtus,* עֵצָה *conſilium,* צֵאָה *egreſſus,* שֵׁנָה *ſomnus.* Hæc integra, eſſent יְדֵעָה formæ בְּהֵמָה.

שִׁיבָה *Seſſio,* pro יְשִׁיבָה formæ נְגִינָה.

צוֹאָה *Excrementum,* pro יְצוֹאָה formæ בְּשׂוֹרָה.

צוּרָה *Forma,* יְצוּרָה formæ מְלוּכָה.

דַּעַת *Scientia,* נַחַת *depoſitum,* שַׁחַת *Fovea.* Integra forma eſſet יְדַעַת formæ גְּבֶרֶת.

EX HIPHIL.

מוֹדָע *Notus,* מוֹשָׁב *Sedes,* מוֹרָא *reverentia,* מוֹרָשׁ *Hæreditas,* מוֹרָד *deſcenſus,* מוֹצָא *egreſſus.* Hæc ex participio Hophal deducta, unde & mox per Schurek erunt.

מוֹעֵד *Solennitas,* מוֹפֵת *prodigium,* מוֹקֵד *focus,* מוֹקֵשׁ *laqueus,* מוֹסֵר *vinculum.*

מוּסָר *Diſciplina,* מוּסָד *fundamentum.*

מֵיטָב *Optimum,* מֵישָׁר *rectum, rectitudo,* מִיכָל *rivus.*

מַדָּע *Scientia,* מַצָּב *Status,* ſunt ex forma defectivorum primâ נ, ut מַבָּט. Et ſic fœminina ipſorũ מַצָּבָה, מַצֵּבָה.

תִּירוֹשׁ *Muſtum.* Sic תִּינוֹק *Lactens puer,* apud Rabbinos.

תּוֹשָׁב *Incola,* ut anteà מוֹדָע.

מוֹרָשָׁה *Hæreditas,* מוֹסָדָה *fundamentum.* Et cum Schurek, מוּסָדָה *idem,* מוּעָדָה *conventus.*

מוֹסֵרָה *Vinculum,* מוֹעֵצָה *conſilium.*

מוֹלֶדֶת *Nativitas,* מוֹרֶשֶׁת *hæreditas,* מוֹדַעַת *cognatio,* מוֹשַׁעַת *ſalus.*

תּוֹלָדָה, תּוֹלֶדֶת *Generatio,* תּוֹכֵחָה, תּוֹכָחָה, תּוֹכַחַת *Increpatio,* תּוֹעָפָה, תּוֹעֶפֶת *Vis,* תּוֹחֶלֶת *Exſpectatio.*

צֶאֱצָא *Progenies,* ex repetitis duabus poſterioribus radicalibus, ut in יְרַקְרַק, ſed prima radicis abjecta.

Quie-

חַמָּן *Solaris,* נִצָּן *floridum.*

חַלּוֹן *Fenestra,* גָּרוֹן *guttur,* cum Kametz loco Dagesch. Huc possint referri, סִלּוֹן vel סַלּוֹן *spina,* רִמּוֹן *malus Punica.*

סֻכּוֹת *Tabernaculum,* זֻלּוֹת *vilitas,* בֹּרִית *smegma;* pro בֻּרִּית formæ גָּפְרִית. Sic possit esse גָּזִית *Lapis cæsus,* pro גָּזִּית ejusdem formæ.

EX PIHEL.

מְשַׁמָּה *Desolatio,* quasi ex Participio fœminino מְשַׁמְּמָה, sed sæpiùs pro Pathach est Chirek, quod possit videri pro Kybbutz ex Pyhal, ut in מִסְכָּה *operimentum.*

מְגִלָּה *Volumen,* מְגִנָּה *operimentum,* מְחִתָּה *consternatio,* מְזִמָּה *scelus,* מְסִלָּה *via trita,* מְקֵרָה *refrigeratio;* cum Tzere propter exclusum Dagesch. Huc revocat Kimchi; מִכְסָה *summa numerata,* pro מְכַסָּה. Item נְסִבָּה cum נ loco מ.

תְּהִלָּה *Laus,* תְּחִנָּה *supplicatio,* תְּפִלָּה *precatio.* Huc referendum; תָּהֳלָה *lux,* pro תהלה vel תְּהִלָּה ex significatione Hiphil.

EX HIPHIL.

מָסָךְ *Tegumentum,* מָגֵן *scutum,* מָעוֹז *robur,* מָחוֹל *chorus.* Huc revocandũ מְתֹם *integritas,* cum Scheva loco Kametz.

מֵסַב *Circuitus,* מֵצַל *umbrosum,* מֵצַר *angustum,* cum Pathach loco Tzere ex Participio.

מוֹרָד *Diductum,* מוּסָךְ *tegumentum,* מוּסָב *ambitus.*

מֶכֶס *Numerus,* מֶמֶר *amaritudo,* מֶשֶׁק *discursitatio,* quod & מַשָּׁק.

מֹרֶךְ *Mollities,* מַעַל *elatio.*

תֶּבֶל *Confusio,* תֶּמֶס *liquefactio.*

Quiescentia primâ י.

EX KAL.

דֵּעַ *Scientia,* צֵא *excrementum.* Integrum esset יֵדַע formæ בְּאֵר.

Quæ hujus formæ sunt, à Masorethis numerantur; nam aliâs propriè per Pathach scribuntur.

לֵב *Cor*, חֵץ *sagitta*, חֵן *gratia*, נֵס *signum*, נֵץ *flos*, עֵת *tempus*, צֵל *umbra*, קֵן *nidus*, קֵץ *finis*, שֵׁן *dens*, תֵּל *tumulus*.

חֹם *Calor*, כֹּל *omnis*, עֹז *robur*, עֹל *jugum*, קֹר *frigus*, תֹּם *integritas*. Cum Schurek; חוּם *fuscum*.

בַּז *Præda*, גַּל *acervus*, גַּן *hortus*, דַּל *tenuis*, דַּךְ *attritus*, דַּק *gracilis*, הַר *mons*, חַג *festum*, חַי *Vivus*, חַם *calidus*, טַל *ros*, טַף *puer*, כַּף *vola*, סַף *limen*, עַז *fortis*, עַם *populus*, פַּז *aurum*, פַּח *laqueus*, צַר *angustum*, קַל *leve*, רַךְ *mollis*, שַׁח *depressus*, שַׂק *saccus*, תַּם *integer*.

Heemantica.

לְאֹם *Populus*, לְבַד *solus*. Ex his volunt, ל ab initio quoque aliquando esse servile formationis Nominum.

חַמָּה *Sol*, גַּנָּה *hortus*, שַׁמָּה *desolatio*, קָרָה *frigus*; in quo Dagesch compensatur per vocalem longam, תַּנָּה *draco*.

מִלָּה *Verbum*, בִּצָּה *cœnum*, גִּזָּה *vellus*, גִּנָּה *hortus*, זִמָּה *scelus*, חִתָּה *consternatio*, נִדָּה *separatio*, סִבָּה *causa*.

Huc pertinent; גֵּרָה *rumen*, כֵּהָה *contractio*, ac fortasse etiam; פֶּחָה *dux*, ut radix ejus sit פחה. Posset etiam huc revocari; חִטָּה *triticum*, quod vulgò refertur ad חָנַט, quia Chaldaicè pro eo dicitur pluraliter חִנְטִין. Sed id non magis probat נ esse de radice, quàm in מַנְדַּע scientia. Nam usitatum Chaldæis, pro Dagesch forti substituere literam Nun.

סֻכָּה *Tugurium*, גֻּלָּה *lecythus*, חֻפָּה *thalamus*, חֻקָּה *statutum*, קֻבָּה *lupanar*. Huc referatur; חָגָּא cum Kametzchatuph ab initio, & א loco ה. Sic possit esse מָרָּה *Amaritudo*, unde Masorethæ volunt מָרַּת per ר Dagessatum esse legendum & Kametzchathuph ab initio.

חַמָּן *So-*

תַּנְחוּמֹת *Consolatio*, תַּעֲלוּמָה *absconditum*, תַּעֲנוּגָה *oblectatio*, תַּעֲצוּמָה *Potentia*.

תִּפְאָרָה *Gloria*, תִּפְאֶרֶת *idem*. Huc scribit Kimchi revocandum illud Rabbinicum Nomen תִּשְׁבָּחָה *Celebratio*, pro quo dicunt תִּשְׁבַּחָה.

מִסְכֵּנוּת *Paupertas*, מַמְלְכוּת *regnum*, אַכְזְרִיּוּת *crudelitas*, הַשְׁמָעוּת *Auditio*, quod solum in Bibliis habet ה formativum ab initio. Rabbini sæpissimè eo utuntur.

NOMINA IMPERFECTA.

Defectiva primâ נ *ex Kal.*

שִׂיג *Insectatio*: quod debebat esse formæ נָדִיב. Plura imperfecta ex Kal non occurrunt.

EX HIPHIL.

מַבָּט *Exspectatio*, מַזָּל *planeta*, מַזָּר *idem*, מַטָּע *plantatio*, מַכָּר *notus*, מַסָּח *evulsio*, מַסָּע *protectio*, מַפָּח *exspiratio*, מַפָּל *deciduum*, מַפָּץ *dissipatio*, מַצָּב *status*, מַתָּן *donum*.

מַשּׂוֹר *Serra*, מַבּוּל *diluvium*, מַבּוּעַ *scatebra*, מַפּוּחַ *follis*.

אַתִּיק *Peristylium*: sicut אַרְגִּיעַ, אַכְזִיב.

הִתּוּךְ *Fusio*, formæ בִּכּוּר.

מַטָּרָה *Custodia*, מַפָּלָה *casus*, מַתָּנָה *donum*.

הַצָּלָה *Liberatio*, הַכָּרָה *Agnitio*. ה est Heemanticum ex Hiphil, quæ forma Rabbinis usitatior est: ut, הַבְדָּלָה *separatio*, הַפְלָגָה *excessus*.

מַגֵּפָה *Plaga*, מַסֵּכָה *fusile*, מַפֵּלָה *cadivum*, מַצֵּבָה *statua*.

מַפֶּלֶת *Cadaver*, מַצֶּבֶת *statua*, מַקֶּבֶת *malleus*, מַסֶּכֶת *fusile*.

Defectiva secundâ.

Ex Kal nuda.

הַר *Mons*, זַךְ *purus*, חַם *calidus*, תָּם *integer*, שַׂק *saccus*.

Quæ

מַטְמוֹן *Thesaurus,* מַכְאוֹב *dolor,* מַרְגּוֹעַ *requies,* מַשְׁקוֹף *superliminare.* Et cum Chirek ab initio; מִבְחוֹר *Selectum,* מִזְמוֹר *Psalmus,* מִגְדּוֹל *turris,* מִכְלוֹל *perfectio,* מִקְצוֹעַ *angulus,* מִשְׁעוֹל *semita,* מִשְׁלוֹשׁ *tertiatio,* מִשְׁקוֹל *pondus.*

מַסְלוּל *Agger,* מַכְלוּל *perfectio,* מַנְעוּל *sera,* מַעֲרוּם *Nudatio,* מַטְמוּן *Thesaurus,* מַחְמוּד *desiderabile.*

מַחְמַד *Desiderium,* מַחְמַל *indulgentia,* מַחְשַׁךְ *obscuratio,* מַטְעַם *cupediæ,* מַמְתַּק *dulcedo,* מַעֲדַן *voluptas,* מַרְבַד *lectisternium,* מַשְׁמַן & אַשְׁמַן *pinguedo,* מַשְׁאַב *haustrum,* מַנְעַם *delitiæ, res amœnæ.* Et cum Chirek ab initio; מִכְמַן *thesaurus,* מִשְׂגַּב *arx edita,* מִשְׁעַן *scipio,* מִשְׁמַן *pinguedo.* Huc referri possunt; מִשְׁפַּט *judicium,* מִזְרַק *pelvis,* מִרְמַס *conculcatio;* quæ aliâs communiter in Kametz desinunt. Item מִקְסַם *divinatio,* מֶלְצַר *promus,* מַחֲבַת *scutella.*

מָשְׁחָת *Corruptum,* מָשְׁזָר *contortum.*

מַמְלָכָה *Regnum,* מַרְאָשָׁה *cervical,* מַחְשָׁבָה *cogitatio,* מֶמְשָׁלָה *dominium,* מֶרְכָּבָה *Currus,* מֶלְתָּחָה *vestiarium,* מִלְחָמָה *bellum,* מִשְׁפָּחָה *familia.* Huc revocat Kimchi; מְלָאכָה *Opus, pro* מַלְאָכָה, ut liquet ex ejus plurali constructo מַלְאֲכוֹת, cujus absolutum esset מַלְאָכוֹת ut מַמְלָכוֹת. Hæc in forma constructa habent, מַמְלֶכֶת, מֶמְשֶׁלֶת, quæ tamen & aliquando reperitur absoluta, ut sequitur.

מִגְעֶרֶת *Increpatio,* מַחְמֶצֶת *fermentatum,* מַחֲשֶׁבֶת *cogitatio,* מַחְבֶּרֶת *junctura,* מִרְקַחַת *unguentum,* מִשְׁלַחַת *missio,* מִשְׁקֶלֶת *pondus.*

מַכְשֵׁלָה *Ruina,* מַשְׁעֵנָה *scipio,* מַדְמֵנָה *sterquilinium,* מַהְפֵּכָה *subversio,* מַחֲרֵשָׁה *rutrum,* מַרְגֵּעָה *requies.*

מַהֲתַלָּה *Ludificatio,* מַעֲדַנָּה *Oblectatio.*

מַשְׂכֹּרֶת *Merces,* מַלְכֹּדֶת *captura,* מַחְגֹּרֶת *cinctura,* מַחְלֹקֶת *distributio,* מַכּוֹלֶת *pro* מַאֲכֹלֶת *Culter,* מָסוֹרֶת *pro* מַאֲסוֹרֶת *vinculum:* מִשְׁקֹלֶת *pondus,* מִכְמֹרֶת *rete jaculum.* Cum א ab initio; אַשְׁמֹרֶת *vigilia.*

תנחומא

EX HIPHIL.

Hæc conjugatio quia utitur characteriſticâ literâ ה, & in Participio literâ מ, ideò & Nomina hîc ſemper cum aliqua litera aucta ſunt, nunquam nuda. Litera ה ab initio vocis in Bibliis rara, apud Rabbinos frequens eſt: ſuccedit autem pro ea interdum א, lenioris pronunciationis causâ. Frequentiſſima eſt litera מ promiſcuè cum Chirek & Pathach notata, & ſuccedit pro ea quandoque litera ת.

אַכְזָב *Fallax, mendax,* אַכְזָר & אַכְזָרִי *crudelis,* אַשְׁמָן *pinguedo.*

תַּשְׁבֵּץ *Ocellatio, opus ocellatum:* ſic, תַּרְבֵּץ *œſophagus,* apud Rabbinos: תַּחְמָס *hirundo.*

תַּכְרִיךְ *Veſtimentum latum, ſtola,* תַּלְמִיד *diſcipulus.*

תַּמְרוּק *Mundatio,* תַּמְרוּר *amaritudo, amarificatio,* תַּנְחוּם *conſolatio,* תַּעֲלוּל *ludificatio,* תַּעֲנוּג *Oblectatio,* תַּגְמוּל *retributio.*

יַלְקוּט *Collectio, pera,* יַנְשׁוּף *noctua.*

אַזְכָּרָה *Monimentum,* אַצְעָדָה *armilla.*

אַרְגָּעָה *Momentum.* Poſſit eſſe Futurũ primæ perſonæ.

אַשְׁמוּרָה *Cuſtodia,* quod & אַשְׁמֹרֶת.

מַשְׁכִּים *Matutinus,* מַכְבִּיר *Multus, multitudo,* מַשְׂכִּיל *Doctrinale,* מַשְׁחִית *corruptio.* Cum ה fœminino, מַנְגִּינָה *pulſatio muſica.* Cum Chirek ſub Mem, מִצְעִירָה *parvum.*

מִשְׁפָּט *Judicium,* מִבְחָר *electum,* מִבְטָח *ſpes,* מִזְרָק *pelvis,* מִקְדָּשׁ *ſanctuarium,* מִקְטָר *ſuffimentum,* מִשְׁכָּן *habitaculum,* מִשְׁמָר *cuſtodia,* מִשְׁעָן *fulcrum,* מִשְׁקָל *pondus,* מִרְכָּב *currus.* Hæc paſſiva videntur, quaſi ex Hophal orta, unde & Kimchi his apponit, מָשְׁחָת *Exitium,* מָשְׁזָר *contortum.*

מַמְזֵר *Spurius,* מַחְצֵר *exciſio,* מַפְתֵּחַ *clavis,* מַעֲשֵׂר *decimatio,* מַקְהֵל *congregatio,* מַרְבֵּק *ſaginarium,* מַעְדֵּר *ſarculus,* מַרְבֵּץ *cubile,* מַשְׁעֵן *ſcipio,* מַסְמֵר *clavus.* Et cum Chirek; מִסְכֵּן *Pauper,* מִזְבֵּחַ *altare,* מִרְזֵחַ *curator funebris.*

מטמון

דָּרְבָן *Stimulus*; in quo primum Kametz longum ponunt, cujus causâ Metheg ipsi adjungitur; at סָלְעָם *bombyx*, eſt cum Kametz brevi ab initio.

זַלְעָף vel זִלְעָף *procella*, עַכְבָּר *mus*, עַשְׁתָּר *grex*, פַּרְבָּר *Structura exterior*, פַּרְוָר *ſuburbium*, צַנְתָּר, צַנְתָּרָה *fiſtula*.

אַרְגָּז *Capſa*, גַּנְזַךְ *gazophylacium*, חַרְצַן *acinus*, חַשְׁמַל *pruna*, חַשְׁמַן *primâs*, כַּרְפַּס *Carbaſus*, עַקְרַב *ſcorpio*, שֶׁנְהַבּ *dens elephanti*.

בַּרְזֶל *Ferrum*, כַּרְמֶל *arvum*, גַּרְזֶן *ſecuris*; in quo juxta quosdam Nun eſt heemanticum.

אַבְנֵט *Balteus*, יַרְדֵּן *Jarden fluvius*, פַּרְדֵּס *paradiſus*, פַּרְתֵּם *princeps*, אַרְנֵב unde *fœmin.* אַרְנֶבֶת *lepus*, חֶרְמֵשׁ *falx meſſorum*, סַנְוֵר *cæcitas*.

כַּרְמִיל *Coccineum*, שַׁרְבִיט *ſceptrum*.

חַרְגֹּל *Cantharus ſcarabeus*, חַרְטוֹם *magus*, חַרְצוֹב *vinculum*, פַּרְעוֹשׁ *pulex*, קַרְסוֹל *talus*, רַפְסוֹד *ratis*.

עַכְשׁוּב *Aſpis*, גַּלְמוּד *deſolatus*.

חַלָּמִישׁ *Silex*, עַכָּבִישׁ *araneus*.

סִרְפַּד *Paliurus*, טִפְסָר & טַפְסַר *princeps*, פִּתְגָם *verbum*, גִּזְבָּר *theſaurarius*. In Cholem; גִּבְעוֹל *culmus*. Item; פִּילֶגֶשׁ vel פִּלֶגֶשׁ *concubina*.

סְמָדַר *Uva prima*, חֲנָמַל *grando major*, סְפָרַד *Sepharad*, Hiſpania, juxta Rabbinos, גְּדָבַר *theſaurarius*, אֲרָרַט *Ararat*, עֲרָפֶל *caligo*.

שְׁקַעֲרוּרָה, שְׁקַעֲרוּרָה *Foſſula profunda fœda*.

עֲטַלֵּף *Veſpertilio*, חֲבַצֶּל, *fœmin.* חֲבַצֶּלֶת *roſa*: סְנַפִּיר *pinna piſcis*, אֲבַטִּיחַ *pepo*, quod ad בטח referunt.

פְּתִיגִיל *Toga*, בְּדוֹלַח *Bdellium*.

Quinque literarum.

אַרְגָּמָן, אַרְגְּוָן *Purpura*, אֶלְגָּבִישׁ *grando major*, אֲגַרְטָל *pelvis*, אֲדַרְכוֹן *drachma*, פַּרְשֶׁגֶן, פַּתְשֶׁגֶן *exemplar*, צְפַרְדֵּעַ *rana*, שַׁעַטְנֵז *heterogeneum*.

כַּרְכָּרָה *Currus velox*, שַׁרְשְׁרָה *catena*; si deducatur à שָׁרַר *Firmum esse.* Nam firmæ sunt catenæ, & res firmant.
צִנְצֶנֶת *urna*, קַשְׂקֶשֶׂת *squama*, גֻּלְגֹּלֶת *calvaria.*

Ex geminata secundâ, additâ etiam heemanticâ; זַרְזִיר *Lelaps*, si deducatur à זָרַז *Accingi*: מַטְאֲטֵא *scopa*, à טֵאטֵא *Everrere*: חֲצוֹצְרָה *Tuba*, à חָצַר *Tubâ clangere*: שַׁרְשְׁרָה *catena*, si deducatur à שֹׁרֶשׁ *radix*, ut quidam Hebræorum faciunt.

Ex geminata primâ & secundâ;
אֲבַעְבֻּעַ *Pustula*, à בָּעָה *Intumescere.* Hinc plurale fœmininum, אֲבַעְבֻּעוֹת *pustulæ*: צַעְצוּעַ *Motio*, à צָעָה *Movere se*: תַּעְתּוּעַ *error*, à תָּעָה *errare*, שַׁעֲשׁוּעַ *Oblectatio*, à שָׁעָה: item עַרְעָר *Nudatus*: *Myrica*, עֲרוֹעֵר *myrica*: ab עָרָה *Nudari*: צְפַצְפָה *speculatio*, si à צָפָה deducatur, juxta quosdam.

Ex geminatâ tertiâ;
פִּרְחָח *Flos juventutis*, שַׁאֲנָן, שַׁלְאֲנָן *Tranquillus*, רַעֲנָן *viridis*, בַּעֲלִיל *dominus*; si deducatur à בַּעַל, ut quidam volunt, סַגְרִיר *imber*, נִיחוֹחַ *Odor gratus*, נִיצוֹץ *scintilla*, גַּבְנֹן *collis*, נַאֲפוּף *adulterium*, שַׁבְּלוּל *limax*, חֲבַקּוּק *Habakuk propheta.*

Ex geminata tertiâ & addita heemanticâ;
נַהֲלֹל *Laudatum*, חַכְלִילִי *Rubeus*, חַכְלִילוּת *rubedo*, שַׁעֲרוּר fæmin. שַׁעֲרוּרָה, שַׁעֲרוּרִית, שַׁעֲרוּרִיָּה *Res horrenda.*

Ex geminata secundâ & tertiâ;
אֲדַמְדָּם *Rufus*, אֲדַמְדֶּמֶת *subrufa*, שְׁחַרְחֹרֶת *subnigra*, חֲלַקְלַק *lubricum*, הֲפַכְפַּךְ *versatile*, יְרַקְרַק *subviride*, עֲקַלְקַל *tortuosum*, הַבְהָב *donũ*, in quo deficit prima radicalis י à יָהַב.

Ex diversis radicalibus constituta, peregrina majori ex parte judicantur, unde ad certas conjugationes origo ipsorum referri nequit. Juvabit interim eorum catalogum hîc subjecisse.

קִנָּמוֹן *Cinnamomum*, שִׁבָּרוֹן *Confractio.* שִׁדָּפוֹן *uredo*, שִׁכָּרוֹן *ebrietas*, תִּמָּהוֹן *admiratio.* Et cum Pathach ab initio; אַיָּלוֹן *Ajalon*, nomen proprium urbis, צַוָּארוֹן *collulum*, שַׁבָּתוֹן *sabbathum.* Et Dagesch excluso; דֵּרָאוֹן *contemptus*, הֵרָיוֹן *conceptus*, יֵרָקוֹן *rubigo.*

גִּבְּתוֹן *Gibbethon*, nomen proprium urbis, קִלְּשׁוֹן *tridens*, קִמְּשׁוֹן *urtica.*

מְזַמֶּרֶת *Psalterium*, מְבַשְּׁלָה *Culina*, מְקַטְּרָה *Altare suffimenti*, מְרַאֲשָׁה *Cervical.* Hæc directè ex forma Participii Pihel nominascunt. Sic & masculina interdum; מְתָעֵב *Abominabilis*, מְמַלֵּא *Plenus*, מְכַסֶּה *vestitus*, מְקָרֶה *contignatum*, מְקַדֵּשׁ *sanctuarium.*

תְּבַלּוּל *Suffusio*, תְּאַשּׁוּר *buxus.*

Nomina quadrata sive quatuor & plurium literarum.

Ut Verba, quæ literam aliquam thematis geminant, ad Pihel referuntur, sic etiam Nomina ejus formę ad similem originem reduci possunt, ut & forma plerorumque demonstrat. Quædam autem constant ex literæ unius vel duarum repetitione: quædam ex puris radicalibus origine diversis.

Ex prima radicali geminatâ;

סַנְסִן *Palmes*, à סַנָּן juxta analogiam sequentium; טַלְטֵל unde fœm. טַלְטֵלָה *migratio.*

זַרְזִיף *Stilla*, זַרְזִיר *Iclaps.* Quidam hoc deducunt à זָרַז, & sic secunda est geminata.

כַּרְכֹּב *Ambitus*, כַּרְכֹּם *crocus*, קָדְקֹד *vertex.*

בַּרְבּוּר *Capo*, בַּקְבּוּק *lagena*, חַרְחוּר *adustio.*

גַּלְגַּל *Orbis*, אֶרְאֶל *nuncius*, גַּרְגַּר *granum*, דַּרְדַּר *carduus*, זַלְזַל *flagellum vitis*, חַתְחַת *contritio*, סַלְסַל *canistrum*, עַפְעַף *palpebra*, צַלְצַל *fuscina*, קַעְקַע *stigma*, תַּלְתַּל *cincinnus.*

צִלְצָל *Sideratio*, קְלוֹקֵל *Vilißimus.*

אָטֵן, סֻלָּם vide ſuprà in אוּלָם.

סֵבֶל *Onus.* Huc refert Kimchi; סְבוֹךְ *perplexitas*; unde; מְסֻבְּכוֹ pro מִסֻּבְּכוֹ, Jer. 4. ℣. 7.

Heemantica.

בַּקָּשָׁה *Petitio*, בַּקָּרָה *Inquiſitio*, בַּצָּרָה *cohibitio*, בַּלָּהָה *conturbatio*, דַּבָּרָה *ſermocinatio*, חַטָּאָה *peccatio*, יַבָּשָׁה *arida*, כַּפָּרָה *expiatio*, קַלָּסָה *ludificatio*. Et Dageſch excluſo; פָּרָשָׁה *expoſitio*, נָאָצָה *contumelia*, חָרָבָה *ſiccum*. Huc etiam referenda, quæ Dageſch per Sægol compenſant: nam invariatum in plurali manet, ut Kametz in præcedentibus; בֶּהָלָה *perturbatio*, בֶּהָרָה *papula*, לֶהָבָה *flamma*, נֶאָצָה *contumelia*, נֶחָמָה *conſolatio*. Similia fuerunt paulò antè.

בַּכּוּרָה *Præcox fructus*, בַּטּוּחָה *ſecuritas*, כַּסּוּחָה *Succiſum*, קַשּׁוּבָה *attenta*, רַתּוּקָה *catena*, שַׁכּוּלָה *orba*.

בִּכּוּרָה *Primus fructus*, גִּדּוּפָה *Contumelia*, מִלּוּאָה *plenitudo, repletio*.

אַדֶּרֶת *Magnificentia*, גַּבַּחַת *recalvatio*, דַּלֶּקֶת *ardens febris, aduſtio*, יַבֶּשֶׁת *arida terra*, יַבֶּלֶת *verruca*, סַפַּחַת *abſceſſus*, עַצֶּבֶת *dolor*, צַמֶּרֶת *ſurculus*, שַׁלֶּטֶת *dominatrix*. Item ex mediâ gutturali; בַּהֶרֶת *papula*, גַּחֶלֶת *pruna*, לַהֶבֶת *flamma*, קָרַחַת *calvitium*, in quo Dageſch compenſatur; שַׁחֶפֶת *tabes*.

אִגֶּרֶת *Epiſtola*, אִוֶּלֶת *ſtultitia*, כִּנֶּרֶת *cithara*, עִוֶּרֶת *cæcitas*.

בַּצֹּרֶת *Siccitas*, כַּפֹּרֶת *propitiatorium*, פָּרֹכֶת *Velum*; in quo excidens Dageſch compenſatur.

בִּקֹּרֶת *Flagellatio*, שִׁבֹּלֶת *ſpica*.

כְּתֹנֶת *Tunica*, קֻבַּעַת *fæx*, כֻּסֶּמֶת *ſpelta*.

צַפִּיחִית *Laganum, placenta*.

עִקְּשׁוּת *Perverſitas*, חַלָּמוּת *Vitellus ovi*.

בִּצָּרוֹן *Munitio*, זִכָּרוֹן *memoriale*, צִמָּאוֹן *ſitis*, עִוָּרוֹן *cæcitas*,

קִנְמוֹן

item, מַהֵר *festinans*, רַחַם *misericordia*, ex quibus Dagesch sine compensatione excidit.

אַבִּיר *Robustus*, אַמִּיץ *potens*, אַדִּיר *magnificus*, כַּבִּיר *validus*, לַפִּיד *lampas*, כַּשִּׁיל *securis*, סַפִּיר *sapphirus*, פַּטִּישׁ *malleus*, צַדִּיק *justus*, שַׁלִּיט *dominator*. Dagesch compensato; סָרִיס *eunuchus*, חָרִישׁ *aratio*, עָרִיץ *violentus*, פָּרִיץ *latro*, שָׂרִיג *palmes*. Hæc propterea Kametz non mutant.

כַּמּוֹן *Cyminum*, אַלּוֹן *quercus*, רַתּוֹק *catena*, קַנּוֹא *zelotes*.

טַבּוּר *Umbilicus*, אַלּוּף *dux*, חַלּוּק *lævis*, חַנּוּן *gratiosus*, עַמּוּד *columna*, שַׁכּוּל *orbatus*, תַּנּוּר *fornax*, תַּפּוּחַ *pomum*. Huc pertinent; בַּחוּר *juvenis*, בַּחוּן *specula*, רַחוּם *misericors*, quæ Pathach non mutant. Sic compensato Dagesch; חָרוּץ *sedulus*, Kametz etiã in plurali retinet.

שַׁדַּי *Omnipotens*, פַּנַּג *Pannag*, אַכַּד *Akkad*, פַּדַּן *Paddan*, quæ sunt Nomina propria locorum: פָּרָשׁ *eques*, ubi Kametz loco Dagesch. Sic, פָּרַס *Paras*, *Persa*: אַחַר *post*.

אִכָּר *Agricola*, אִסָּר *obligatio*, כִּכָּר *massa*. Huc posset etiam revocari forma, נֶחָל, quæ antè in גַּנָּב posita.

אִלֵּם *Mutus*, אִטֵּר *occlusus*, דִּבֵּר *sermo*, חִבֵּל *malus navis*, עִוֵּר *cæcus*, עִלֵּג *balbus*, עִקֵּשׁ *perversus*, פִּסֵּחַ *claudus*, קִטֵּר *suffitus*, שִׁלֵּם *retributio*. Et in Chirek; חִתִּית *consternatio*. Et sine Dagesch; חֵרֵשׁ *surdus*, מֵאֵן *renuens*; quæ Tzere propterea in plurali retinent.

גִּבּוֹר *Potens*, יִסּוֹר *eruditio*, צִנּוֹר *canalis*, צִפּוֹר *avis*, קִמּוֹשׁ *carduus*, שִׁכּוֹר *ebrius*. Huc pertinet; עֵרוֹם *nudus*; Dagesch per Tzere compensato.

בִּכּוּר *Primitivus fructus*, גִּדּוּף *convitium*, חִבּוּק *amplexus*, חִתּוּל *fascia*, כִּפּוּר *Expiatio*, לִמּוּד *Doctus*, פִּגּוּל *abominatio*, צִבּוּר *acervus*, קִבּוּץ *congregatio*, קִשּׁוּא *cucumis*, קִשּׁוּר *ligatio*, שִׁכּוּל *orbitas*. Huc pertinent Dagesch excluso; בִּעוּת *terror*, נִחוּם *consolatio*, נִאוּף *adulteratio*: Item, זֵרוּעַ *sativum*, in quo Dagesch compensatur.

אַחֲרִית *Postremum*, תַּחְתִּית *Infimum*.

שְׁאֵרִית *Reliquiæ*, רֵאשִׁית *principium*, pro רְאֵשִׁית: חֲמִשִׁית *Quinta*: מָחֳרָת *Crastinum*, non habent socios, quod dicunt Rabbini, אֵין רֵעַ לו.

עִבְרִי *Hebræus*, מִצְרִי *Aegyptius*, יִשְׂרְאֵלִי *Israelita*, אֲדוֹמִי *Edomæus*, מוֹאָבִי *Moabita*, לֵוִי *Levita*, נַחֲרִי *Nacharæus*, & sic multis gentilitiis servit, Item aliis quibusdam adjectivis: ut, תַּחְתִּי *Inferior*, פֶּלְאִי *admirabilis*, מְרִירִי *amarus*, פְּנִימִי *interior*, עֲרִירִי *solitarius*, שֵׁנִי *secundus*, שְׁלִישִׁי *tertius*, רְבִיעִי *quartus*, & sic deinceps numeralia: item, חָפְשִׁי *liber*, נָכְרִי *alienus*, חָדְשִׁי *novus*.

Ex duabus formativis.

Ex his fortè quædam possent ad Kal referri, sed vide ea ad Hiphil, quò pleraque rectà pertinent.

EX PIHEL.

Huc pertinent omnia dagessata, ut Verba ipsa Dagesch in media radicali gestant; item ea quæ Dagesch per aliam vocalem compensant.

Nomina nuda.

גַּנָּב *Fur*, דַּיָּן *judex*, דַּכָּא *attritus*, חַטָּא *peccator*, מַלָּח *nauta*, סַבָּל *bajulus*, סַלָּח *propitius*, צַוָּאר *collum*, קַנָּא *zelotes*, קַשָּׁת *sagittarius*, שַׁבָּת *sabbathum*. Huc pertinent, quæ Dagesch exclusum compensant: ut, חָרָשׁ *artifex*, גֶּחָל *pruna*, כֶּחָשׁ *mendax*, פֶּחָה *dux*, פֶּחָם *carbo*, פֶּחָר *figulus*, in quibus Kametz & Sægol propterea non mutantur. At, אֶחָד quia Sægol in plurali mutat, videtur esse pro אַחַד. Vide & mox in Heemanticis.

מַקֵּל *Baculus*, חַלֵּק *lævitas*, שַׁבֵּחַ *laudans*. Hujus generis sunt sine Dagesch; שָׁרֵת *ministerium*: מָאֵן *renuens*, in quibus Dagesch compensatum per vocalem longam: item,

& Dageſch convertunt, ut antea in נְגִינָה : ut, אֲלֻמָּה *Manipulus*, חֲתֻנָּה *deſponſatio*, עֲבֻדָּה *famulitium*, סְגֻלָּה *peculium*.

סַלְעָם *Bombyx*, פִּדְיוֹם *redemptio*, מְתֹם *homo*, פִּתְאֹם *repentè*, שִׁלְשׁוֹם *nudius tertius*, חִנָּם *gratuitum*, גָּזָם *eruca*, quorum quædam imperfecta ſunt.

כִּבְשָׁן *Fornax*, מִגְדָּן *pretioſus fructus*, בִּיתָן *palatium*, אַלְמָן *viduus*, אֲבַדָּן *perditio*, חַרְצָן *acinus*, רַעֲנָן *viridis*.

יִתְרוֹן *Emolumentum*, זִכְרוֹן *memoria*, צִקָּלוֹן *gluma*, רִאשׁוֹן *primus*, שִׁלְטוֹן *dominatus*, אַחֲרוֹן *poſtremus*, חֶשְׁבּוֹן *ſupputatio*, חֶסְרוֹן *defectus*, פַּעֲמוֹן *tintinabulum*.

קָרְבָּן ׳ קֻרְבָּן *Oblatio*, שֻׁלְחָן *menſa*.

רַעֲבוֹן *Fames*, פְּרָזוֹן *pagus*, לְבָנוֹן *libanus*.

יְשִׁימוֹן *Solitudo*, שְׁפִיפוֹן *ceraſtes*, אַמְנוֹן ׳ אֲמִינוֹן *Amnon*.

חוֹתֶמֶת *Sigillum*, חֹבֶרֶת *junctura*, יוֹתֶרֶת *reticulum hepatis*, כּוֹתֶרֶת *coronamentum*, עוֹפֶרֶת *plumbum*, תּוֹלַעַת *vermis*.

תְּכֵלֶת *Hiacinthus*, חֲמֵשֶׁת *quinque*, שְׁחֵלֶת *onyx*.

קְטוֹרֶת *Suffitus*, כְּתוֹבֶת *ſcriptura*, יְבוֹשֶׁת *exſiccatio*, יְכֹלֶת *potentia*, נְחשֶׁת *æs*, שְׁכֹבֶת *concubitus*.

גְּבֶרֶת *Hera*, דְּבֵלֶת *maſſa ficuum*, בְּהֵמָה *beſtia*, חֲבֶרֶת *ſocia*, יְבֵמֶת *fratria*, עֲטֶרֶת *corona*, עֲקֶרֶת *ſterilis*, עֲצֶרֶת *cohibitio*, עֲשֶׂרֶת *decuria*, שְׁכֵנֶת *vicinia*, פְּחֶתֶת *corroſio*.

שִׁפְלוּת *Humilitas*, סִכְלוּת *ſtoliditas*, רִפְאוּת *ſanatio*, עִקְּשׁוּת *perverſitas*, cum Dageſch euphonico.

מַלְכוּת *Regnum*, גַּבְהוּת *altitudo*, יַלְדוּת *juventa*, מַרְדוּת *rebellio*, פַּחֲזוּת *Levitas*, אַשְׁפּוּת *ſtercus*, cum Cholem loco Schurek.

אֱיָלוּת *Fortitudo*, כְּבֵדוּת *gravitas*, אוּמָנוּת *artificium*.

יְדִידוּת *Dilectio*, חֲרִיבוּת *deſtructio*, כְּסִילוּת *ſtultitia*, כְּרִיתוּת *exciſio*, מְרִירוּת *amaritudo*, עֲלִיצוּת *exſultatio*, פְּקִידוּת *præfectura*, צְמִיתוּת *exciſio*, שְׁרִירוּת *aſpectus*.

גָּפְרִית *Sulphur*, תָּכְנִית *menſura*.

כִּבְשָׂה *Agna*, אִמְרָה *sermo*, אִבְחָה *mucro*, מִשְׁחָה *unctio*, פִּשְׁתָּה *linum*, שִׂמְחָה *lætitia*, שִׂמְלָה *vestis*, שִׁפְחָה *ancilla*, שִׁכְבָה *cubatus*. Et cum Pathach vel Sægol loco Chirek, propter primam vel secundam gutturalem: ut, אַמְצָה *robur*, פַּחְדָה *pavor*, רַחְצָה *lotio*, עַוְלָה vel עוֹלָה *iniquitas*, עַנְוָה *mansuetudo*, נַעֲרָה *puella*, שַׁאֲרָה *propinquitas carnis*, אַחְוָה *fraternitas*, אַהֲבָה *dilectio*. Hanc formam quædam sequuntur sine gutturali; כַּבְשָׂה *agna*, שַׁלְמָה, שַׂמְלָה *vestis*, שַׁלְוָה *tranquillitas*. Cum Sægol: ut, אֶבְרָה *membrum*, חֶרְפָּה *opprobrium*, חֶלְקָה *pars*, עֶדְנָה *voluptas*, שֶׁאֱלָה *petitio*.

חָכְמָה *Sapientia*, חָרְבָּה *vastatio*, כָּתְנָה *tunica*, מָשְׁחָה *unctio*, עָצְמָה *robur*, עָרְמָה *astutia*, עָרְלָה *præputium*, קָרְחָה *calvitium*. Sic cum Kibbutz loco Kametzchatuph; טֻמְאָה *pollutio*, חֻפְשָׁה *libertas*, חֻמְצָה *fermentatio*.

לִבְנֶה *Populus arbor*. Hinc defecta; אִשֶּׁה *ignitum*, צִחֶה *aridus*, *pro* אִשְׁשֶׁה, צִחְחֶה, juxta Kimchi in Michlol. Huc refert idem; עִלְפֶּה *lassum*.

צְדָקָה *Justitia*, בְּרָכָה *benedictio*, גְּעָרָה *increpatio*, חֲרָבָה *vastitas*, מְצָדָה *munitio*, נְבָלָה *stultitia*, סְעָרָה & סְעָרָה *turbo*, קְעָרָה *scutella*.

בְּהֵמָה *Bestia*, אֲבֵדָה *perditio*, בְּרֵכָה *piscina*, גְּזֵלָה *rapina*, גְּזֵרָה *decretum*, חֲשֵׁכָה *tenebræ*, לְבֵנָה *later*, מְלֵחָה *salsugo*, נְבֵלָה *cadaver*, שְׁאֵלָה *petitio*, תְּאֵנָה *ficus*.

נְגִינָה *Cantio*, אֲכִילָה *cibus*, שְׁנִינָה *dicterium*. Huc pertinent, quæ Chirek longum in breve & Dagesch convertunt: כְּלִמָּה *Ignominia*, שְׁמִטָּה *intermissio*, קְהִלָּה *cœtus, congregatio*, עֲרִסָּה *massa*.

בְּשׂוֹרָה *Nuntium*, אֲגוֹרָה *numus*, חֲגוֹרָה *cingulū*, עֲבוֹדָה *servitus*.

מְלוּכָה *Regnum*, אֲרוּכָה *sanitas*, גְּדוּפָה *convitium*, גְּבוּרָה *potentia*, חֲלוּשָׁה *debilitas*, יְשׁוּעָה *salus*, נְחוּשָׁה *æs*, שְׁמוּעָה *sermo, narratio*. Huc pertinent, quæ Schurek in Kibbutz

&Da-

דְּבִיר *Adytum,* אֱוִיל *stultus,* גְּבִיר *herus,* חָסִין *fortis,* יְדִיד *dilectus,* כְּפִיר *leo juvenis,* מְחִיר *pretium,* עֲוִיל *iniquus,* שְׁחִין *ulcus.*

תְּהוֹם *Abyssus,* אֱגוֹז *nux,* גְּדוֹל *magnitudo,* גֹּבַהּ *altitudo,* הֲדֹם *scabellum,* זְרוֹעַ *brachium,* חֲמוֹר *asinus,* יְקוֹד *ardor,* סְגוֹר *clausura,* שְׁחוֹחַ *Demissio,* שְׂאוֹר *fermentum,* תְּאוֹם *gemellus.*

גְּבוּל *Terminus,* אֱשׁוּן *nigredo,* זְבוּל *habitaculum,* יְצוּר *membrum,* יְצוּעַ *stratum,* כְּרוּב *Cherubh.*

דְּבַשׁ *Mel,* אֲגַם *stagnum*, quod in Jesaja scribitur אֲגָם; sed Kametz illud potest esse propter pausam: גְּבַר *vir,* הֲדַס *myrtus,* חֲשַׁשׁ *quisquiliæ,* חֲתַת *consternatio.*

שְׁכֶם *Humerus.*

Aucta sive Heemantica ab initio.

אֶצְבַּע *Digitus,* אֶשְׁכָּר *munus,* אֶשְׁנָב *fenestra,* אֶשְׁפָּר *frustum amplum,* אַכְזָר *crudelis,* אַכְזָב *fallax,* אַשְׁמָן *pinguedo.*

אֶגְרוֹף *Pugnus,* אֶזְרוֹעַ *brachium,* אֶפְרוֹחַ *pullus avium,* אֶשְׁכֹּל *botrus,* אֶתְמֹל *hesternus,* quod & אֶתְמוֹל.

Ex מְ ab initio formata, vide in Pihel: à מִ vel מַ quære in Hiphil.

תִּדְהָר *Tæda.* At inchoata à תַ vide in Hiphil: à תְ in Pihel.

יִצְהָר *Oleum,* יַלְקוּט *pera,* יַנְשׁוּף *noctua.* Nominibus propriis sæpissimè adhibetur; יִצְחָק *Isaac,* יַעֲקוֹב *Jacob,* יוֹסֵף *Joseph,* יוֹנָתָן *Jonathan.*

נַפְתּוּל *Lucta.* Cum propriis sæpè; נִמְרוֹד *Nimrod,* נֶפְתּוֹחַ *Nephtoa,* נַפְתָּלִי *Naphtali,* נְמוּאֵל *Nemuel.*

A fine.

אוּרָוֹת Vel euphoniæ causâ אֻרָוָה *Stabulum, præsepe,* quod est ab אֻרָה mutato ה in ו.

תּוֹעֵבָה *Abominatio,* סוֹחֵרָה *Parma,* שׁוֹמֵמָה *Desolatio,* שׂוֹרֵקָה *Vitis generosa.* Et cum Scheva in medio; סוֹלְלָה *Agger,* בֹּגְדָה *perfidia.*

יוֹנֵק *Infans lactens,* אוֹרֵב *Insidiator,* אוֹיֵב *inimicus,* חוֹבֵל *nauta,* יוֹצֵר *creator,* יוֹתֵר *excellentia,* כֹּהֵן *sacerdos,* עוֹלֵל *Parvulus, puerulus,* עֹרֵב *Corvus,* רוֹגֵל *fullo,* שׂוֹרֵק *vitis.*

אוֹכֶל *Cibus,* אוֹפִיר *Ophir.*

קוֹדֶשׁ *Sanctitas,* אֹפֶל *Tenebræ,* גּוֹדֶל *magnitudo,* גֹּרֶן *horreum,* חֹדֶשׁ *mensis,* עֹצֶר *Occlusio,* עֹרֶף *cervix,* שֹׁבֶל *semita,* תֹּקֶף *robur.* Huc pertinent, quæ pro Sægol habent Pathach, propter gutturalem: ut, פֹּעַל *opus,* תֹּאַר *forma.*

יוֹקֵשׁ *Auceps,* אוּלָם *porticus,* עוּגָב *Organum,* שׁוֹשָׁן *lilium,* יוּבַל *aquæductus.* Huc etiam potest referri; סוּגַר *claustrum,* cum Pathach loco Kametz. Item; גּוּמָּץ *fossa,* סֻלָּם *scala,* אָמָּן *artifex,* ut quædam exemplaria Biblica habent Cant. 7. ℣. 1. pro quo Rabbini dicunt אוּמָּן.

גֹּחַל Vide in Pihel in forma גַּנָּב.

מֶלֶךְ *Rex,* אֶרֶץ *terra,* בֶּטֶן *venter,* גֶּפֶן *vitis,* דֶּלֶת *Ostium,* הֶבֶל *vanitas,* זֵכֶר *memoria,* חֶבֶל *funis,* טֶרֶף *Rapina,* יֶתֶר *residuum,* כֶּסֶף *argentum,* לֶחֶם *panis,* מֶרֶד *rebellio,* נֶסֶךְ *libamen,* סֶכֶל *stultitia,* עֶלֶם *Adolescens,* פֶּרֶד *Mulus,* צֶדֶק *justitia,* קֶבֶר *sepulchrum,* רֶכֶב *currus,* שֶׁמֶן *oleum,* תֶּבֶן *palea.* Huc pertinent primò, quæ in Pathach desinunt propter ultimam gutturalem ח vel ע: ut, בֶּטַח *confidentia,* זֶרַע *semen,* יֶשַׁע *salus,* לֶקַח *doctrina,* מֶלַח *sal,* פֶּרַח *flos,* פֶּתַח *ostium,* צֶלַע *costa,* קֶלַע *funda,* רֶשַׁע *impietas,* שֶׁלַח *missile, telum.* Secundò quæ duplex Pathach habent, propter mediam gutturalem ח vel ע: ut, בַּעַל *dominus,* זַעַם *indignatio,* טַעַם *ratio,* יַעַר *sylva,* כַּחַשׁ *macies,* לַהַב *flamma,* נַעַר *puer,* סַעַר *turbo,* פַּחַת *fovea,* רַחַם *uterus,* שַׁעַר *porta.*

כְּתָב *Scriptura,* אֱסָר *vinculum,* אֱיָל *robur,* זְמָן *tempus,* יְקָר *honor,* סְתָו *hyems,* סְפָר *numeratio,* קְרָב *prælium,* שְׁרָד *ministerium,* שְׁאָר *reliquum,* שְׂלָו *coturnix.*

בְּאֵר *Puteus,* זְאֵב *lupus,* זְעֵר *parvus,* כְּאֵב *dolor,* כְּרֵשׁ *ingluvies,* פְּאֵר *decus,* שְׁלֵו *tranquillus,* שְׁאֵר *caro.*

Ex Kal Nomina nuda.

דָּבָר *Verbum*, אָבָק *pulvis*, בָּשָׂר *caro*, גָּמָל *Camelus*, הָדָר *honor*, זָכָר *masculus*, חָכָם *sapiens*, כָּנָף *ala*, לָבָן *albus*, מָטָר *pluvia*, נָהָר *flumen*, סָכָל *stultus*, עָשָׁן *fumus*, רָעָב *fames*, שָׁלָל *præda*, & similia multa.

זָקֵן *Senex*, אָבֵל *lugens*, חָצֵר *atrium*, יָבֵשׁ *aridum*, כָּשֵׁר *rectum*, מָהֵר *festinum*, עָצֵל *piger*, קָרֵב *propinquus*, רָחֵק *longinquus*, שָׁפֵל *humilis*.

קָצִיר *Messis*, אַבִּיר *robustus*, בָּצִיר *vindemia*, גָּדִישׁ *tumulus*, נָזִיר *nasiræus*, שָׂכִיר *mercenarius*: סָרִיס עָרִיץ Vide in אַבִּיר.

כָּבוֹד *Gloria*, אָרוֹן *arca*, גָּדוֹל *magnus*, יָתוֹם *pupillus*, עָשׁוֹק *Oppressor*, קָרוֹב *propinquus*, רָחוֹק *longinquus*, שָׁלוֹם *pax*.

חָרוּל *Urtica*, עָצוּם *fortis*, קָלוּט *Contractum*, שָׂרוּעַ *redundans*, יָתוּר *excellens*.

אָוֶן *Iniquitas*, עָוֶל *perversitas*. Primum tamen possit meliùs ad Quiescentia secundâ referri: vide illic. Huc referendum שָׁוְא *Vanitas*, pro שָׁוֶא: quod ad Quiescentia tertiâ pertineret.

לֵבָב *Cor*, אֵילָם *Vestibulum*, הֵיכָל *palatium*, חֵמָר *bitumen*, נֵכָר *Alienus*, עֵנָב *Uva*, צֵלָע *Costa*, שֵׂעָר *pilus*.

הֵילֵל *Lucifer*, תֵּבֵל *Orbis*.

אֵזוֹר *Cingulum*, אֵזוֹב *hyssopus*, אֵפוֹד *Ephod*, עֵרוֹם *nudus*, אֵלוֹן *quercus*, זֵרוּעַ *legumen*.

אֵבוּס *Præsepe*, אֵמוּן *fides*, אֵטוּן *funis*, אֵסוּר *vinculum*.

סֵפֶר *Liber*, אֵבֶר *membrum*, גֵּזֶל *rapina*, חֵפֶץ *Voluntas*, גֵּזֶר *coma*, סֵתֶר *latibulum*, עֵזֶר *auxilium*, פֶּלֶא *admirabilis*, רֵבֶץ *cubile*, שֵׁבֶט *Virga*. Huc pertinent, quæ pro Sægol habent Pathach, propter ultimam gutturalem: ut, יֵשַׁע *salus*, נֵצַח *seculum*, מֵזַח *zona*, פֵּתַח *ostium*.

קִיטוֹר *Fumus*, גִּיחוֹן *Gichon*, פִּישׁוֹן *Pischon*, צִינוֹק *Nervus*, שִׁיחוֹר *Schichor*.

אוֹצָר *Thesaurus*, גּוֹרָל *sors*, חוֹתָם *sigillum*, כּוֹכָב *stella*, עוֹלָם *seculum*, שׁוֹפָר *buccina*.

יונק

CAPUT LVI.

De Nominibus Verbalibus.

VT Participia à Verbis deſcendunt, & ſæpiſſimè in Nomina Verbalia degenerant: ſic & ea, quæ ſimpliciter Nomina appellantur. Capiunt autem originem ſuam à Verbis, juxta diſtinctas ipſorum conjugationes, & diverſas claſſes. Ut enim Verba ſunt vel analoga vel anomala, ſive ut vulgariùs loquuntur, Perfecta vel Imperfecta, ſic & Nomina. Multiplex autem uſus & fructus eſt, Nominum originem ſecundùm diſtinctas formas & claſſes ſic conſiderare. Facit enim hoc ad illuſtrandam cognationem, quam Verba & Nomina inter ſe habent. Se enim mutuò reſpiciunt, ut partus matrem. Facit hoc ad faciliùs cognoſcendam cujusque Nominis Radicem, quando apparet, ex quibus Nominibus, quæ & qualia derivata naſcantur. Facit hoc ad meliùs cognoſcendum Nominis ſignificatum, quod plerunq; in Nomine ſe habet, ut Verbum ſuum ſecundùm diſtinctas conjugationes. Facit hoc ad meliùs percipiendam rationem mutationis Nominis, ſecundùm diverſas ſuæ mutationis cauſas, ut ſunt, Declinatio in numerum pluralem, Motio ex maſculino in fœmininum, ſtructura ejus cum altero ſubſtantivo, conjunctio ejus cum Pronomine, & quæ talia plura ſunt. Juxa ordinem ergo Verborum, & Nomina proponemus, & quidem ſub duplici forma, *Nuda*, quæ ſolis ſui thematis literis conſtant, & *Aucta*, quæ ad thematis literas unam vel alteram ad commodam ſui formationem, additam habent, & dicuntur vulgò *Heemantica*.

Ex

à זָכָה literâ characteriſticâ ת in primam radicalem ז contractâ, pro הִתְזַכּוּ vel potiùs הִזְדַּכּוּ, quæ transpoſitio & mutatio in lingua Chaldaica familiaris eſt. Vide Grammaticam noſtram Chaldaicam.

AD FUTURUM.

אֶתְגַּלֶּה] Cum ſyncopa literæ formativæ ת: אֲדַמֶּה *Aequabo me, Jeſ.* 14.14. *pro* אֶתְדַּמֶּה. Sic, אֶדַּדֶּה *Senſim progrediar, Jeſa.* 38. 15. אִקָּרֶה *Obveniam, Num.* 23.15. pro אֶתְקָרֶה, juxta R. Salom. Chirek ſub א alibi ſæpiùs notatum eſt.

תִּתְגַּלִּי] Sic, תִּתְיַפִּי *Pulchrum reddis te,* Jer. 4.30. Excidente Dageſch; תִּתְעָרִי *Nudabis te, Thren.* 4. 21.

יִתְגַּלֶּה] Huc quidam referunt; יִרֶה *Jaculis confoditor, pro* יִתְיָרֶה, per Syncopam literæ formativæ ת: vide ſupra in Niphal.

נִתְגַּלֶּה] At, נִשְׁתָּעָה *Obſtupeſcemus, Jeſ.* 41. 23. cum metatheſi literæ ת, & Kametz in fine præter normam.

יִתְגַּלּוּ] Unum hîc defectivè (ut Maſorethæ loquuntur) in fine ſcribitur: וְיִשְׁתַּחֲוֻ *Et procumbent, Geneſ.* 27.29. pro quo aliâs dicitur יִשְׁתַּחֲוּוּ.

Apocope; תִּשְׁתָּע *Stupeto, Jeſ.* 41. 10. *pro* תִּשְׁתָּעֶה per metatheſin literæ formativæ ת: Sic, תִּתְגָּר *Miſce te cum eo,* Deut. 2. 9. 19. וַיִּתְגַּל *Et retexit ſe, pro* יִתְגַּלֶּה *Geneſ.* 9. 21. תִּתְאָו *Concupiſces, Proverb.* 23. 3. יִתְאָו *Concupiſcet, Pſal.* 45. v. 12. cum Kametz loco Pathach, cui ſimile fuit ſuprà in Pihel. Hinc alia anomalia orta in, יִשְׁתַּחוּ, תִּשְׁתַּחוּ *Procumbat, Geneſ.* 48. 12. 2. *Reg.* 4. 37. quod regulariter Apocopæ ratione debebat eſſe יִשְׁתַּח, aut יִשְׁתַּחַו, ad formam ſuperiorum, ſed euphoniæ causâ in fine ſumptum Schurek, ut יִשְׁתַּחוּ ſit pro יִשְׁתַּחֲוֶה. Interea facilè ea forma à plurali diſtinguitur, ubi ſolet cum duplici ו ſcribi, יִשְׁתַּחֲוּוּ.

CAPUT

PARTICIPIUM.

מִתְגַּלֶּה] Excidente Dageſch; מִתְעָרֶה *Explicans ſe, Pſal.* 37. *v.* 35. מִשְׁתָּאֵה *Stupens, Geneſ.* 24. 21. quod deſinit in Tzere ad formam Quieſcentium tertiâ א. ש autem & ת pro more transpoſitæ ſunt: מִתְוַדֶּה *Confitens, Dan.* 9. *v.* 20. cum ו loco primæ radicalis י, ut in Præterito.

מִתְגַּלִּים] Sic, מִתְוַדִּים *Confitentes, Neh.* 9. 3. ex forma præcedenti. At, מִשְׁתַּחֲוִיתֶם *Procumbentes, Ezech.* 8. *v.* 16. formam habet compoſitam ex hoc Participio מִשְׁתַּחֲוִים & Præterito הִשְׁתַּחֲוִיתֶם. *Ratio compoſitionis eſt, ſcribit Kimchi, quòd Propheta dicere voluerit, quòd invenerit iſtos homines,* מִשְׁתַּחֲוִים *adorantes verſus Orientem: in admirationem autem ſimul abreptus, ob veniẽtes & ingredientes alios rogarit,* הִשְׁתַּחֲוִיתֶם *Procubuiſtisne & vos?* Similia quædam ex Præterito & Participio compoſita, notata ſunt ſuprà cap.13. ad Participium præſens.

מִתְגַּלָּה] Hinc eſt anomalum; נִשְׁתָּוָה *Aequalis eſt, Prov.* 27. *v.* 15. habens formam compoſitam ex Niphal, נִשְׁוָה & hoc fœminino נִשְׁתַּוָּה, Dageſch autem & præcedens Pathach, in Kametz euphoniæ causâ commutata ſunt: ſimilem compoſitionem vide ſuprà capite 19. ad Præteritum.

AD INFINITIVUM.

הִתְגַּלּוֹת] Sic, כְּהִתְוַדּוֹת *Secundùm confiteri, Eſr.* 10. *v.* 1. ubi ו poſt ת ponitur loco primæ radicalis י, ut in præcedentibus.

AD IMPERATIVUM.

הִתְגַּלֵּה] Per Apocopam; הִתְחַל *Aegrotum age, 2. Sam.* 13. 5. pro הִתְחַלֵּה.

הִתְגַּלּוּ] Huc pertinet; הִזַּכּוּ *Purificate vos, Jeſa.* 1. 16. à זכה,

Imperativus.

P.	S.	
הִתְגַּלּוּ	הִתְגַּלֵּה	M.
הִתְגַּלֶּינָה	הִתְגַּלִּי	F.

Futurum.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
	אֶתְגַּלֶּה	1
תִּתְגַּלִּי	תִּתְגַּלֶּה	2
תִּתְגַּלֶּה	יִתְגַּלֶּה	3

Plural.

	נִתְגַּלֶּה	1
תִּתְגַּלֶּינָה	תִּתְגַּלּוּ	2
	יִתְגַּלּוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆT.

הִתְגַּלָּה] Unicum convertit hîc primam radicalem י in ו conſonam: ut, הִתְוַדָּה *Confeſſus fuit, Levit.5.v.5.* & ſic in plurali, וְהִתְוַדּוּ *Et confitebuntur, Numer. 5. v.5. Ex ea forma deducitur Nomen Rabbinicum* וִדּוּי *Confeßio*, וַדַּי *Certum, quaſi Confeſſum dicas.* Verbum שָׁחָה ſpeciali anomaliâ duplicat in hac conjugatione tertiam radicalem, ſed duplicatæ prior convertitur in ו conſonam, commodioris pronunciationis causâ: ut, הִשְׁתַּחֲוָה *Incurvavit ſe, Ezech. 46. v. 2.* ת autem & ש pro more transponuntur: Dageſch characteriſticum etiam omittitur, quæ forma per totam conjugationem ſervatur.

הִתְגַּלִּיתָ] Et per Chirek in medio; הִתְרַפִּיתָ *Remiſſè geris te, Prov. 24. v. 10.* הִשְׁתַּחֲוִיתָ *Incurves te, Deut. 4. 10.*

הִתְגַּלֵּית] Per Chirek; וְהִשְׁתַּנִּית *Et mutabis teipſam, 1. Reg. 14.2.*

AD PAR-

הַמֻּגְלִים *Qui deportabuntur*, *Jer.* 40. *v.* 1. Deficiente primâ ג ו ; מֻכִּים *Percussi*, *Exod.* 5. 16.

מְגֻלָּה] Cum Cholem ab initio, ut in Præterito; מֹרְאָה *Contaminata*, *Soph.* 3. 1.

AD INFINITIVUM.

הָגְלֵה] Sic, הָפְדֵה *Redimendo*, *Levit.* 19. 20.

AD FUTURUM.

תֻּגְלוּ] Primâ נ deficiente; תֻּכּוּ *Percutiemini*, *Jesa.* 1. 5, & sic in tertia; וַיֻּכּוּ *Et cædebantur*, *Exod.* 5. 14.

CAPUT LV.

De Conjugatione HITHPAHEL.

Præteritum.

Sing.

	masc.	*fœm.*
3	הִתְגַּלָּה	הִתְגַּלְּתָה
2	הִתְגַּלֵּיתָ	הִתְגַּלֵּית
1	הִתְגַּלֵּיתִי	

Plur.

3	הִתְגַּלּוּ	
2	הִתְגַּלֵּיתֶם	הִתְגַּלֵּיתֶן
1	הִתְגַּלֵּינוּ	

Particip. præsens.

	S.	P.
M.	מִתְגַּלֶּה	מִתְגַּלִּים
F.	מִתְגַּלָּה	מִתְגַּלּוֹת

Infinitivus.

הִתְגַּלּוֹת

Impe-

2	תָּגְלֶה	תָּגְלִי
3	יָגְלֶה	תָּגְלֶה

Plur.

1	נָגְלֶה	
2	תָּגְלוּ	תָּגְלֶינָה
3	יָגְלוּ	תָּגְלֶינָה

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

הָגְלָה] At, הֹעֲלָה *Oblatus, Jud.* 6. 28. habet Cholem latioris pronunciationis causâ, ob ſequentem gutturalem, quanquam id non ſemper neceſſe ſit, ut mox videbitur. Ex defectivis primâ נ: הֻכָּה vel הוּכָּה *Percuſſum eſt, Pſal.* 102. 5.

הָגְלְתָה] Cum Cholem ab initio, ut antea; הֹעֲלָתָה *Deducta eſt, Nah.* 2. 7. cum Kametz in penultima ob accentum. Contractum in ת: הָגְלַת *Deportabitur, Jer.* 13. *v.* 19. Sic & in Verbis perfectis hæc perſona fuit in ת, vide cap. 13. ad Præteritum.

הָגְלֵיתִי] Sic, הָחֳלֵיתִי *Aegrotus factus ſum,* 2. *Reg.* 22. 34. ubi ה loco Scheva habet Chatephkametz, & characteriſtica ה retinet Kametzchatuph, juxta communem conjugationis formam. Primâ נ deficiente; הֻכֵּיתִי *Percuſſus ſum, Zach.* 13. 6.

הָגְלוּ] Sic; הָפְנוּ *Averſi ſunt,* Jerem. 49. 8.

AD PARTICIPIUM.

Participium præſens inuſitatum eſt: qui formare velit, terminabit illud ex Præterito in Sægol: ut, הָגְלֶה.

מָגְלֶה] Sic, מָפְנֶה *Obverſa, Ezech.* 9. 2. מָרְאֶה *Videre factus, Exod.* 25. *v.* 40. Deficiente primâ נ: מֻטֶּה *Perverſus, Ezech.* 9. 9. מֻכָּה *Percuſſus, Num.* 24. 14.

מָגְלִים] Et cum Kibbutz loco Kametzchatuph;

11.v.4. quod unicum ad hanc conjugationem pertinet, & cætera omnia hujus formæ, sunt conjugationis Kal, ubi & unum additum est. Ex Defectivis primâ נ : אַט *Declinavi, Job*. 23. v. 11. cum Kametz loco Pathach propter accentum, nam alibi est וְאַט pro וְאַטָּה, *Hos*. 11. 4. Sic, יַז *Et aspersit, Levit*. 8. 11. יַךְ *Percutiet, Hos*. 6. v. 1. וַנַּךְ *Et percussimus, Deuter*. 2. 33. Ex Quiescentibus primâ י : וַיּוֹר *Et jaculatus est*, 2. *Reg*. 13. 17. *pro* וַיּוֹרֶה, sed hîc rara est.

CAPUT LIV.

De Conjugatione Passiva HOPHAL.

Præteritum.

Sing.

	masc.	*fœm.*
3	הָגְלָה	הָגְלְתָה
2	הָגְלֵיתָ	הָגְלֵית
1	הָגְלֵיתִי	

Plur.

3	הָגְלוּ	
2	הָגְלֵיתֶם	הָגְלֵיתֶן
1	הָגְלֵינוּ	

Partic. præter.

	S.	P.
M.	מָגְלֶה	מָגְלִים
F.	מָגְלָה	מָגְלוֹת

Infinitivus.

הָגְלֵה vel הָגְלוֹת

Futurum.

Sing.

	mascul.	*fœmin.*
1	אָגְלֶה	

Sic in aliis personis, יְהוֹדֶה *Celebrabit*, *Neh*.11.17. יְהוֹדוּךָ *Celebrabunt te*, *Psalm*. 45.18.

יַגְלֶה] At, יַפְלִא *Separaverit*, *Levit*. 27. *v*. 2. ex forma Quiescentium tertiâ א, pro יַפְלֶה: Sic, יַשִּׁיא *Exactorem aget*, *Psal*. 89. 23. unde & per Apocopam יַשִּׁי, *Psal*. 55. 15. Cum א loco ה; יוֹרֶא *Jaciet*, *Prov*. 11. 25. יְהוֹדֶה vide in voce præced.

יַגְלוּ] Ex Quiescentibus primâ י; וַיֹּרוּ *Et ejaculati sunt*, 2. *Paralip*. 35.*v*.22. scribitur absque ו post Cholem, quod sic perdi sæpè, cap. 31. dictum est. Sic, תּוֹגְיוּן *Mœrore afficietis*, *Job*. 19. 2. ubi & נ paragogicum, & י pro tertia radicali ה, quod sic sæpè fieri, ex superioribus conjugationibus patet.

Per *Apocopam* hîc communiter duplex Sægol est, ut in Imperativo: ut, יֶפֶר *Fœtificare fecit*, *Psal*.105. *v*. 24. *pro* יַפְרֶה. Sic, וַתֶּמֶס *Et liquescere fecisti*, *Psal*.39.12. וַיֶּגֶל *Et deportavit*, 2. *Reg*. 18. 11. Si secunda Radicis fuerit gutturalis, pro posteriore Sægol est pathach: ut, תֶּמַח *Deleri sinas*, *Nehem*.13.14. Et huc reducunt quidam illud, תֶּמְחִי quod suprà in Kal positum, quasi י sit paragogicum formæ defectæ תֶּמַח additum, quod & R. Salomon in תְּזַנִי factum affirmat, ut suprà in Kal dictum. Huc autem Kimchi illud refert propter Sægol sub ת, quod propriè huic conjugationi competit. Quòd si autem prima radicalis sit gutturalis, tum duplex pathach est: ut, וָאַעַל *Et obtuli*, *Num*. 23. *v*. 4. וַיַּעַל *Et obtulit*, *Num*. 23. *v*. 2. וַתַּעַד *Et ornavit se*, *Hos*. 2. *v*. 13. quod in Venetis magnis scribitur תָּ, sed repugnantibus aliis plurimis exemplaribus, ut & à Kimchio per pathach adducitur. Contractio hìc etiam fit in duplex Scheva, ut in Kal: ut, יַרְדְּ *Dominari fecit*, *Jesa*. 41. 2. יַפְתְּ *Alliciet*, *Genes*. 9. 27. תַּשְׁקְ *Potavit*, *Gen*. 21. *v*. 19. Hujus generis etiam sit, וַיַּרְא *Et ostendit*, 2. *Reg*.

vis primâ נ: הַכּוֹת *Percutere, Exod. 7. 25.* לְהַטּוֹת *Ad pervertendum Exod. 23. 2.* בְּהַצּוֹתוֹ *In rixando ipsum, id est, cùm rixaretur ipse, Psal. 60. 2.* Ex Quiescentibus primâ ׳ו: לְהוֹדוֹת *Ad celebrandum, Psal. 119. 62.* Huc referunt quidam לְהֵידוֹת pro לְהוֹדוֹת *Neh. 12. 8.* לְהוֹנֹתָם *Ad opprimendum eos, Ezech. 46. 18.* לְהוֹרוֹת *Ad præmonendum, Gen. 46. 28.* Cum Dagesch euphonico, וּבְהַמְּרוֹתָם *Et in irritatione illorum,* Jobi 17. 2.

AD IMPERATIVUM.

הַגְלֵה] Primâ gutturali, est ֶ & ֳ. Irregulariter cum ֶ & ֱ ut, הֶחֱשׁוּ *Silete, 2. Reg. 2. v. 3. & 5.* ad formam tertiæ præteriti. Per Apocopam cum duplici Sægol est: ut, הֶרֶף *Desiste, Deut. 9. 14. pro* הַרְפֵּה: Sic, הֶרֶב *Multiplica, Psal. 51. 4.* Si prima fuerit gutturalis, duplex Pathach est: הַעַל *Ascendere fac, Duc, Exod. 33. 12.* Specialis anomaliæ est; הָשַׁע *Respice, Desiste à me, Psalm. 39. 14.* formam habens à שׁוּעַ (unde similis forma legitur Jesa. 6. ꝟ. 10. quod suprà cap. 40. in Imp. Hiphil adductum) significationem autem à שָׁעָה. Ex Defectivis primâ נ; הַזֵּה *Sparge, Num. 8. 7.* הַכֵּה *Percute, Ezech. 6. 11.* unde per Apocopam הַךְ *2. Reg. 6. 18.* הַטֵּה *Inclina, Dan. 9. 18.* per Apocopam הַט, *Psalm. 17. 6.* Ex quiescentibus primâ ׳; הוֹדוּ *Celebrate, Psal. 33. v. 2.* הוֹרֵנִי *Doce me, Psal. 27. 11.*

AD FUTURUM.

אַגְלֶה] Ex defectivis primâ נ; אַטֶּה *Extendam, Jer. 6. v. 12.* & sic in aliis personis, יַכֶּה *Percutiet, Exod. 21. 20.* נַכֶּה *Percutiemus, Jos. 10. 4.* Ex Quiesc. primâ ׳; אוֹדֶה *Celebrabo, Psal. 9. 2.* אוֹרֶה *Docebo, Job. 27. 11.* Et sic deinceps in aliis personis, תּוֹדֶה *Confiteberis,* יוֹדֶה *Confitebitur,* יוֹנֶה *Oppresserit, Ezech. 18. 7. &c.* ה characteristicum hîc aliquando expressum legitur: ut, אֲהוֹדֶנּוּ *Celebrabo eum, Psal. 28. 7.*

Sic in

הִגְלֵנוּ] Ex primâ ׳ : הוֹדִינוּ *Celebramus, Psalm.* 72. 5.

AD PARTICIP. PRÆSENS.

מַגְלֶה] Primâ gutturali; מַעֲלֶה *Ascendere faciens, Jesa.* 8. 7. Primâ נ deficiente; מַכֶּה *Percutiens, Exod.* 7. 17. Et sic quædam in Tzere desinunt, propter rectionem syntacticam; מַזֵּה *spargens, Num.* 19. 21. מַטֵּה *Pervertens, Deut.* 27. 19. מַשֵּׁה *Vendicans, Deut.* 15. 2. Ex primâ ׳ : מוֹדֶה *Confitens, Proverb.* 28. 13. מוֹרֶה *Docens,* 2. *Reg.* 17. 28.

מַגְלִים] Primâ נ deficiente; הַמַּטִּים *Qui declinant, Psal.* 125. v. 5. Ex primâ ׳ ; מוֹדִים *Confitemur,* 1. *Par.* 29. 13. מוֹרִים *Ejaculantes,* 1. *Sam.* 31. 3. מוֹגַיִךְ *Mœrore afficientes te, Jes.* 51. v. 22. מוֹנַיִךְ *Opprimentes te, Jes.* 49. 26.

מַגְלָה] Et in ת : מַעֲלַת *Ascendere faciens, Lev.* 11. v. 3. Huc referunt quidam מַרְבָּה לְהָכִיל *Multiplicans capere*, h. e. multum capiens, cum Chirek sc. loco Pathach Ezech. 23. 33.

AD INFINITIVUM.

הַגְלֵה] Primâ gutturali; הַעֲלֵה *Faciendo ut ascendat, Ezech.* 26. 46. Speciale est; הַרְבָּה *Multiplicando, Gen.* 3. 16. & וְהַרְבָּה *Genes.* 22. v. 17. retinens Kametz ex terminatione Præteriti, cui simile mox est in altera forma. Inde cum Pathach, ad formam Nominis fœm. constructi, מֵהַרְבַּת *Ne multiplicetur,* 2. Sam. 14. 11. Primâ נ deficiente; הַכֵּה *Percutiendo, Deut.* 13. 15.

הַגְלוֹת] Discrepat; הִקְצוֹת *Detrahere, Lev.* 14. v. 43. quod retinet Chirek ab initio ex forma Præteriti, cui similia capite 17. notata sunt. Specialis anomaliæ est; לְהַשּׁוֹת *Ad perdendum,* 2. *Reg.* 19. v. 25. *pro* לְהַשְׁאוֹת, ut legitur Jesa. 37. 26. extrito א, & prioribus punctis transpositis. לַצְּבוֹת , כַּגְלוֹתְךָ vide libro 2. cap. 17. Ex Defecti-

הִגְלֵיתָ] Pro Tzere in medio, promiscuè Chirek usurpatur, ut in præcedentibus conjugationibus: ut, הֶעֱלִיתָ *Eduxisti, Exod.* 33. *v.* 1. הִגְלִיתָ *Deportasti,* 2. *Reg.* 17.26. Deficiente primâ נ: וְהִזֵּיתָ *Asperges, Lev.* 4.*v.*17. הִכִּיתָ *Percussisti, Exod.* 17.5. Ex Quiescentibus primâ radicali י: הוֹרֵתָ *Docuisti, Psalm.* 119. *v.* 102. Unum hîc denique insigniter anomalum est; הֲפִּתִיתָ *Fatuum agito, Proverb.* 24. 28. formam habens compositam, aut ex duabus conjugationibus, aut ex duabus Radicibus; A פָּתָה enim in Pihel diceretur, פִּתִּיתָ, cui ה ex Hiphil adjicitur. At est ex פָּתָה & פָּתַת: ab illo diceretur הִפְתִּיתָ, ab hoc הֲפִתּוֹתָ, & hinc videtur forma mixta esse. Significatio autem desumpta est à Nomine פֶּתִי Fatuus. Aben Esra deducit ex Pihel, & ה vult esse quæsitivum sive admirativum, quasi sensus sit: *Et num allicies labiis tuis alios?* ut scil. testes falsi sint, q. d. *Neq; tu testis falsus eris, neq; aliis author, ut testimonium falsum perhibeant.* Negat tamen Elias in libro *Harcabha,* hanc interpretationem consistere posse, quòd litera ו nunquam præponatur ה quæsitivo. Liber *Harcabha* est *Liber compositionis,* in quo explicat voces compositæ anomaliæ.

הִגְלֵיתִי] Et י è medio ejecto; הִגְלֵתִי *Deportavi, Jer.* 29. 14. הֶלְאֵתִי *Fatigavi, Mich.* 6. 3. ubi & ה cum Sægol, ut antè. Primâ gutturali; וְהַעֲלֵיתִי *Et ascendere faciam, Ezech.* 26. *v.*3. Primâ נ deficiente; הִטֵּיתִי *Inclinavi, Proverb.* 5. 13. הִכֵּיתִי *Percussi, Levit.* 26. 24. Ex Quiescentibus primâ י: הוֹרֵיתִי *Docui,* 1.*Sam.* 12. 23. & defectè eadem voce scriptâ הֹרֵתִי *Proverb.* 4. 11.

הִגְלוּ] Formam Chaldaicam habet; הִמְסִיו *Liquefecerunt, Jos.*14.8. Talia etiam sunt; אִשְׁתִּיו *Biberunt, Dan.*5. *v.* 4. Item, וּרְמִיו *Et projecerunt, Dan.*3.*v.*21. הַיְתִיו *Adduxerunt, Dan.*5.3. Primâ נ deficiente; הִצּוּ *Rixati sunt, Num.*26.9. Ex primâ י: הוֹנוּ *Oppresserunt, Ezech.*22.7.

Futurum.

Sing.

fœm.	*masc.*	
	אַגְלֶה	1
תַּגְלִי	תַּגְלֶה	2
תַּגְלֶה	יַגְלֶה	3

Plural.

fœm.	*masc.*	
	נַגְלֶה	1
תַּגְלֶינָה	תַּגְלוּ	2
תַּגְלֶינָה	יַגְלוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

הִגְלָה] Characteriſtica ה quandoque Sægol habet etiam non ſequente gutturali: ut, הֶגְלָה *Deportavit. Eſth.* 2. 6. הֶרְאָה *Oſtendit, Gen.* 41. 28. ſic mox in tertia fæminina. At ante primam gutturalem, regulariter ſic notatur: ut, הֶעֱרָה *Effudit, Jeſ.* 53. 12. Hinc unum in Chirek deſinit, ad formam Quieſcentium tertiâ, ſed tamen per Apocopam tertiæ radicalis; הֶחֱלִי *Morbo affecit, Jeſa.* 53. v. 10. Speciale eſt; הֶעֱלֵה *Aſcendere fecit, Hab.* 1. v. 15. cum Tzere ſub ה loco Pathach. Porrò Defectiva primâ נ, & Quieſcentia primâ י, in hac conjugatione ſuorum Generum anomalias retinent. Ex illis ſunt; הִזָּה *Aſperſit, Lev.* 4. 6. הִטָּה *Inclinavit, Pſal.* 116. 2. הִכָּה *Percußit, Exod.* 9. v. 25. Et ſic cum adjuncto Pronomine; הִשָּׁהּ *Oblivisci fecit eam, Job.* 39. 20. Ex his; הוֹגָה *Mœrore affecit, Thren.* 1. v. 12. הוֹנָה *Oppreßit, Ezech.* 18. v. 12. הוֹרָה *Docuit,* 2. *Reg.* 12. 2. & ſimilia, quæ ſic quoq; per reliquas perſonas flectuntur.

הִגְלָתָה] Sunt hîc contracta in ת: הִרְצָת *Acquieſcet, Levit.* 26. 34. הֶלְאָת *Fatigavit, Ezech.* 24. 12. ubi & ה cum Sægol ut antè: ſimilem contractionem vide mox ad Præteritum Hophal.

AD FUTURUM.

יִגְלֶה] Sic, יְכֻסֶּה *Operietur, Eccles.* 6. 4. Hinc est ה in א commutato; יִשֻׁנֶּא *Duplicatur, Eccles.* 8. 1. *pro* יְשֻׁנֶּה: Dagesch excidente, יְזֹרֶה *Spargetur, Job.* 18. *v.* 15.

CAPUT LIII.

De Conjugatione HIPHIL *Quiescentium tertiâ* ה.

ANOMALIA tertiæ radicalis eadem, quæ in superioribus.

Præteritum. Hiphil.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
הִגְלְתָה	הִגְלָה	3
הִגְלֵית	הִגְלֵיתָ	2
	הִגְלֵיתִי	1

Plural.

	הִגְלוּ	3
הִגְלֵיתֶן	הִגְלֵיתֶם	2
	הִגְלֵינוּ	1

Participium præsens.

P.	S.	
מַגְלִים	מַגְלֶה	M.
מַגְלוֹת	מַגְלָה	F.

Infinitivus.

הַגְלוֹת vel הַגְלֵה

Imperativus.

P.	S.	
הַגְלוּ	הַגְלֵה	M.
הַגְלֶינָה	הַגְלִי	F.

Futu-

mæ autem & secundæ, αὔξησιν. Cum He paragogico, צֻוֵּיתָה *Jussus es*, Gen. 45. 19.

גֻּלּוּ] Sic, נֻכּוּ *Percussa sunt*, Exo. 9. ℣. 32. רֻאוּ *Visa sunt*, *Job.* 33. *v.* 21. Dagesch sine compensatione ejecto. Eo compensato; דֹּחוּ *Impelluntur*, *Psalm.* 36. 13. Est & Kametzchatuph loco Kibbutz: כָּלּוּ *Finiuntur*, *Psal.* 72. 20. כָּסּוּ *Operti sunt*, *Psalm.* 80. 11. quæ forma & in Verbis perfectis cap. 16. notata est.

AD PARTICIP. PRÆSENS.

גֻּלֶּה] Rarissimè hoc participium, tam in Verbis perfectis, quàm imperfectis usurpatur, & cùm soleat aliâs à Præterito terminari in Kametz, hîc sumit Sægol, communem Participiorum in his Verbis terminationem. Huc ergò à Grammaticis refertur, זֹרֶה *Ventilatum*, *Jes.* 30. 24. Cholem est loco ejecti Dagesch positum, & cum Sægol, ut discernatur à Præterito. Et aliud cum Schurek, (ut antea in Præterito fuit זוּרָה;) וְהַזּוּרֶה *Et qui aspergitur*, *Jesa.* 59. 5. vel potiùs, *Et quod dispersum fuerit*, i. e. *disjectum & fractum*, ut referatur ad antecedens בֵּיצִים *Ova*, quod formam habet masculinam, etsi singulare ejus בֵּיצָה apud Rabbinos usurpetur genere fœminino. Hoc sensu ab aliis redditur, *Compressum fuerit*, à זור, sed sic esset fœmininum pro זוּרָה, quomodo & alibi dicitur, לָנֶה pro לָנָה Zach. 5. 4. Neque plura hinc reperias.

AD PARTICIP. PRÆTER.

מְגֻלֶּה] Extat Proverb. 25. 5. Excidente Dagesch; מְזֹרָה *Expansum est*, *Prov.* 1. 17.

AD. INFINITIVUM.

גֻּלּוֹת] Hinc, עֻנּוֹתוֹ *Affligi ejus*, *Psal.* 132. 1.

מְגֻלִּים	מְגֻלֶּה	M.
מְגֻלּוֹת	מְגֻלָּה	F.

Infinitivus.

גֻּלּוֹת vel גֻּלֵּה

Imperat. caret.

Futurum.

Sing.

	fœmin.	*mascul.*
1		אֲגֻלֶּה
2	תְּגֻלִּי	תְּגֻלֶּה
3	תְּגֻלֶּה	יְגֻלֶּה

Plural.

1	נְגֻלֶּה	
2	תְּגֻלּוּ	תְּגֻלֶּינָה
3	יְגֻלּוּ	

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

גֻּלָּה] Excidens Dageſch per Cholem compenſatur: ut, הֹרָה *Conceptus eſt, Job.* 2. 3. Simile illi, הֹגָה *Amotus fuit,* 2. *Sam.* 20. *v.*13. pro הֻגָּה, Dageſch præter neceſſitatem ejecto, nec audiendi R. Juda & R. Jona Grammatici, qui volunt eſſe ex Hiphil, & thema ponunt יָגָה. Nam הָגָה *Removendi* ſignificatione etiam in Kal uſurpatur, *Jeſa.* 27. 8. *Prov.* 25. *v.* 5. Eſt & Schurek loco Kibbutz; זוּנָּה *Scortatio peragitur, Ezech.* 16. *v.* 34.

גֻּלֵּית] In medio poteſt etiam Chirek eſſe, ut in Pihel, unde Verbum quatuor literarum; יָפְיָפִיתָ *Pulchrior effectus es, Pſal.*45.3. cum Kametzchatuph ab initio loco Kibbutz. Eſt autem à יָפָה, primâ & ſecundâ radicali geminatis. De his ſcribit Ab. Eſra Pſalmo 45. *Geminatio ſecundæ & tertiæ radicalis notat diminutionem ſignificati, primæ au-*

יְגַלּוּ] Hinc ex prima radicali י deficiente; וַיַּדּוּ *Et projecerunt*, *Thren.* 3. 53. *pro* וַיְיַדּוּ. Cum א loco ה: יְחַפְּאוּ *Occultè perpetrarunt*, 2. *Reg.* 17. 9. cujus tamen thema possit etiam esse חָפָא ejusdem significationis cum חָפָה. Cū י loco ה: יְכַסְיֻמוּ *Operuerunt eos*, *Exod.* 15. 5. ubi est מוּ pro מוֹ, & Dagesch ex ס propter subjectū Scheva exclusū. Apocope: תְּכַס *Obtegas. pro* תְּכַסֶּה, *Nehem.* 4. *v.* 5. וַתְּגַל *Et discooperuit*, *Ezech.* 23. *v.* 18. יְקַו *Exspectet*, *Job.* 3. *v.* 9. תְּעַר *Nudes, pro* תְּעָרֶה, *Psalm.* 141. *v.* 8. At, וַיְתָו *Et signabat*, 1. *Sam.* 21. *v.* 13. irregulariter cum Kametz, cui similia sunt infrà in Hithpahel.

CAPUT LII.

De Conjugatione passiva PYHAL.

Hanc vocalis Kibbutz ab activa discernit.

Præteritum

Sing.

	fœmin.	*mascul.*
3	גֻּלְּתָה	גֻּלָּה
2	גֻּלֵּית	גֻּלֵּיתָ
1		גֻּלֵּיתִי

Plural.

	fœmin.	*mascul.*
3		גֻּלּוּ
2	גֻּלֵּיתֶן	גֻּלֵּיתֶם
1		גֻּלֵּינוּ

Particip. Præsens.

	P.	S.
M.	גֻּלִּים	גֻּלֶּה
F.	גֻּלּוֹת	גֻּלָּה

Particip. præter.

	Plur.	Sing.
M.		מְגֻלֶּה

גַּלֹּה] Sic, קַוֹּה *Exspectando, Psal.* 40. *v.* 2.

גַּלּוֹת] Sic, עַנּוֹת *Affligere, Esa.* 58. *v.* 5. Huc refertur à Kimchio; חַלּוֹתִי *Infirmare me, Psal.* 77. *v.* 11. quod tamen etiam à חָלַל esse potest: vide suprà capite 25. ad Infinit. Ejecto Dagesch; לְזָרוֹת *Ad spargendū, Ezech.* 20. 23.

AD IMPERATIVUM.

גַּלֵּה] Discrepat; רַבֵּה *Multiplica, Jud.* 9. *v.* 29. cum Sægol præter normam. *Apocopa* hìc frequens est; גַּל *Retege, pro* גַּלֵּה, *Psalm.* 119. *v.* 8. הַס *Sile, Amos* 6. *v.* 6.

גַּלּוּ] Excidente Dagesch; עָרוּ *Nudate, Psalm.* 137. *v.* 7. quod & præter normam Milhel sive penacutum est. Est & unum, in quo ה in י commutatum est, quod & in priore conjugatione fuit: ut, דַּלְיוּ *Tollite, Prov.* 26. 7.

AD FUTURUM.

אֲגַלֶּה] Excidente Dagesch; אֱזָרֶה *Dispergam, Lev.* 26. *v.* 33. Hinc anomalum; אֲרַיָּוֵךְ *Irrigabo te, Jesa.* 16. *v.* 9. *pro* אֲרַוֶּךְ, ubi media radicalis ו in י commutata, & tertia ה in י, præter morem: Kametz autem est propter accentum in penultima. Crasis est in; וַאעַנֶּה *Et affligam,* 1. *Reg.* 11. *v.* 39. *pro* וַאֲעַנֶּה, cui simile vide suprà cap. 17. ad Futur. Hiphil.

תְּגַלֶּה] Et in Tzere ex forma Quiescentium tertiâ א : תְּגַלֵּה *Reteges, Levit.* 18. sæpè, quotiescunque sc. in Athnach incidit.

יְגַלֶּה] Huc pertinet contractum; וַיַּגֶּה *Et mæstitiâ afficit, Thren.* 3. *v.* 33. *pro* וַיְיַגֶּה, & propter concursum duplicis י, excluditur alterum, radicale scilicet: simile vide suprà cap. 15. ad Futurum.

תְּגַלּוּ] Excluso Dagesch; תְּתָאוּ *Definietis, Num.* 34. 7. quod tamen etiam à תָּוָה esse possit pro תְּתַוּוּ, ו in א commutato. Hinc cum י loco ה : תְּדַמְּיוּנִי *Assimilabitis me, Jes.* 40. *v.* 25.

יגלו

גִּלִּ֫יתָ] Promiſcuè in medio eſt Chirek; זֵרִ֫יתָ *Circumplexus es, Pſal.* 139. *v.* 3.

גִּלִּ֫ית] In Chirek; גִּלִּית *Retexiſti te, Jeſa.* 57. *v.* 8.

גִּלִּ֫יתִי] Cum Chirek in medio; קִוִּ֫יתִי *Exſpectavi, Pſal.* 40. 2. Et ה in א commutato ad formam Quieſcentium tertiâ א: שִׁשֵּׁאתִ֫יךָ *Sextabo te, Ezech.* 39. 2. Aliud eſt cum Cholem ab initio, loco Chirek & Dageſch; שׁוֹשֵׂ֫תִי *Deprædatus ſum, Jeſa.* 10. 13. aut forma ejus compoſita eſt ex שָׁסַס & שָׁסָה, quæ idem ſignificant, & ס in שׂ mutari, frequens eſt.

גִּלִּ֫ינוּ] Per Chirek loco Tzere; חִלִּ֫ינוּ *Deprecati ſumus, Dan.* 9. *v.* 13.

AD PARTICIP. PRÆSENS.

מְגַלֶּה] Excidente Dageſch; מְזָרֶה *Ventilat, Prov.* 20. *v.* 26. Eſt & in fine Tzere ex forma Quieſcentium tertiâ ה: ut, מְחַכֵּה *Præſtolans, Jeſa.* 64. *v.* 4. מְזָרֵה *Diſpergens, Jerem.* 31. *v.* 10. מְצַוֵּה *Præcipiens,* Eſa. 55. ℣. 4. juxta Maſ. Et ſic omnino ה in א commutato; מְרַפֵּא *Remiſſas reddens, Jer.* 38. *v.* 8.

מְגַלִּים] Hinc plurale illud contractum, ex tertia radicali ה in י commutatâ; מְטַחֲוֵי *Jaculantes, Gen.* 21. *v.* 16. vel, *Jaculatores*, ut ſit Nomen participiale. Simile fuit ſuprà ad Præteritum Kal. Sic in Nomine חַגְוֵי *Fiſſuræ, à* חָגָה: Sic, קַצְוֵי *Extremitates, à* קָצָה.

AD INFINITIVUM.

גַּלֵּה] Ut; עַנֵּה *Affligendo, Exod.* 22. *v.* 23. Huc refert Kimchi in Michlol; כְּחַכֵּי *Secundùm præſtolari, Hoſ.* 6. *v.* 9. *pro* כְּחַכֵּה tertiâ radicali in י commutatâ. *Excidente Dages*; לְיָרְאֵנִי *Ad timorem injiciendum mihi,* Neh. 6. ℣. 19. Sic 2. Chron. 32. ℣. 18.

גַּלּוֹה]

גִּלִּית	גִּלִּיתָ	2
	גִּלֵּיתִי	1

Plural.

	גִּלּוּ	3
גִּלִּיתֶן	גִּלִּיתֶם	2
	גִּלִּינוּ	1

Partic. præsens.

Plur.	Sing.	
מְגַלִּים	מְגַלֶּה	M.
מְגַלּוֹת	מְגַלָּה	F.

Infinitivus.

גַּלֵּה , גַּלֹּה , גַּלּוֹת

Imperativus.

P.	S.	
גַּלּוּ	גַּלֵּה	M.
גַּלֶּינָה	גַּלִּי	F.

Futurum.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
	אֲגַלֶּה	1
תְּגַלִּי	תְּגַלֶּה	2
תְּגַלֶּה	יְגַלֶּה	3

Plural.

	נְגַלֶּה	1
תְּגַלֶּינָה	תְּגַלּוּ }	2
	יְגַלּוּ }	3

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

גִּלָּה] Cum א loco ה, ex forma præcedentis speciei Quiescentium; שִׁנָּא *Mutavit*, 2.*Reg*.25.29. Hinc cum Pronomine; נַשַּׁנִּי, quod vide lib. 2. cap. 17. Excidente Dagesch, עֵרָה *Nudavit*, *Esa*.22.6.

גִּלִּית]

tur, & allegoricas expoſitiones proponunt, Moſi difficiliorem Candelabri iſtius fabricaturam viſam fuiſſe, quàm ut eam præſtare poſſet. Deum itaq; dixiſſe Moſi: Projice maſſam iſtam auri in altum, & ex ea decidente *fiet* candelabrum iſtud à ſeipſo. Meminerunt R. Salomon & Aben Eſra, aliique. Nugæ, quas comminiſci iſtis, quando veras cauſas ignorant, familiare, ne ipſorum acumẽ ingenii quidquam ſubterfugiſſe videatur.

יִגָּלוּ] Diſcrepat, יִדַּחוּ *Impellantur, Jerem.* 23. 12. cum Pathach loco Kametz, & accentu in penultima, præter morem. Cum Scheva, ſeu Chatephpathach loco Kametz וַתֵּעָלוּ Ezech 36. 3.

תְּגַלֶּנָה] Primâ gutturali; תֵּעָשֶׂינָה *Fieri debent, Lev.* 1. 2. Apocope hîc tantùm literam ה cum præcedente vocali tollit, reliquâ formâ manente: ut, וָאֶפָּת *Et pellectus ſum, Jerem.* 20. *v.* 7. *pro* אֶפָּתֶה: Sic, וָאֵרָא *Et apparueram, Exod.* 6. 3. תִּגָּל *Retegetur, Jeſa.* 47. 3. וַיִּקָּר *Et occurrit,* Num. 23. 20. וַתֵּעָשׂ *Et fiet, Eſth.* 7. 2. Unum eſt in Pathach loco Kametz; יִמַּח *Deleatur, Pſal.* 109. *v.* 13. *pro* יִמָּחֶה, hinc etiam tertia pluralis cum Pathach, ut antè notatum.

CAPUT LI.

De Conjugatione PIHEL *Quieſcentium tertiâ* ה.

ANOMALIA tertiæ radicalis ה eadem eſt, quæ in Kal.

Præteritum.

Sing.

	fœm.	*maſc.*
3	גִּלְּתָה	גִּלָּה
2		גִּלִּית

19. v. 7. Et ſic in tertia perſona; יֵעָשֶׂה *Fit, Gen. 29. v. 26.* יֵעָשׂוּ *Fient, Gen. 20. 9.*

יִגָּלֶה] Ex prima radicali י hîc analogum eſt; יִיָּרֶה *Jaculis conficitor, Exod. 19. v. 13.* cui ſimile fuit ſuprà cap. 32. ad Futurum Niphal. Vide & infrà ad Futurum Hithpahel. Ex terminatione Tzere, יִמָּצֵה *Levit. 5. 9.*

תִּגָּלֶה] Irregulare eſt in ſcriptione; תֵּיעָשֶׂה *Fiet, Exod. 25. 31.* cum י poſt ת formativum, de cujus causâ Hebræi fuerunt ſoliciti. Maſorethæ notant, non reperiri ſæpiùs plenè ſic ſcriptum cum י. Aben Eſra ſcribit: *Vidi libros quos rimati ſunt Sapientes Tiberiadis, ac jurarunt quindecim ex Senioribus ipſorum, quòd tribus vicibus diligentiſſimè conſiderarint unamquamq; vocem & unumquodq; punctum, quamq; dictionem plenam & defectivam, (id eſt, cum litera* ו *vel* י *quieſcente expreſſa vel ſuppreſſa) & ecce ſcriptum* י *in voce* תֵּיעָשֶׂה: *neq; tamen inveni ſic in libris Hiſpanorum & Gallorum, neq; in libris eorum, qui ſunt ultra mare. Priſcorum ſententia fuit, quòd* י *inſertum denotarit decem candelabra, quæ debebat Rex Salomon facere.* In ſumma, ſi eſt illic י, eſt dictio irregularis. *Hæc Aben Eſra.* Fieri itaque poteſt, ut myſterii alicujus causâ interpoſitum ſit, aut ad indicandam lectionem per Tzere ex forma paſſiva, ne quis, dum puncta abeſſent, legeret תַּעֲשֶׂה, quod facilè fieri potuiſſet, cùm toto iſto capite jubeat Deus Moſen facere, quæ ad Tabernaculi inſtructionem requirebantur, ut & eodem verſu dicit, וְעָשִׂיתָ *Et facies candelabrum ex auro puro,* (mox locutionem mutans, ait formâ paſſivâ) *ſolidum* תֵּיעָשֶׂה *fiet candelabrum iſtud.* Hîc abſentibus vocalibus & literâ י puncti Tzere indice, facilis ſecuta fuiſſet lectio eodem ſermonis genere, תַּעֲשֶׂה *Facies.* Rurſus ergo ab Hebræis quæſitum, quare potiùs dixerit *Fiet,* quàm *Facies?* Reſponſum ab iis, qui myſteria ſcrutantur, &

Afflicta, Jesa. 58. 10. Fœmininum in ת hîc legitur, sed propter constructionem; נַעֲוַת הַמַּרְדּוּת *Perversæ contumaciâ sive rebellione,* 1. *Sam.* 20. 30.

נִגְלוֹת] Huc pertinet ex anomalia etiam primæ radicalis ' commutatæ in ו: נוּגוֹת *Mœstæ, Thren.* 1. *v.* 4. sed Schurek est loco Cholem: Sic masculinum constructum; נוּגֵי *Mœsti, Soph.* 3. 18.

AD INFINITIVUM.

הִגָּלוֹת] Dagesch excidente ה characteristicum notatur cum Tzere: ut, לְהֵרָאֹה *Apparere, Jud.* 13. 21. unde contractum לֵרָאוֹת, de quo vide lib. 2. cap. 20. Discrepat, הֵחָבֵה, quod vide suprà capite 44. ad Infinitivum.

הִגָּלוֹת] Dagesch excluso; הֵעָלוֹת *Efferre se, Num.* 9. *v.* 17. Ex hac forma contractum; לֵעָנוֹת vide l. 2. cap. 20. At, הֵעָשׂוֹתוֹ *Fieri illud, Ezech.* 43. *v.* 18. ה habet Sægol, vel propter sequens Kametz, aut potiùs propter adjunctum Pronomen, & accentus sedem mutatam. Porrò servatur quandoque characteristica conjugationis נ: נִגְלֹה *Revelare se,* 1. *Sam.* 2. 27. נִקְרֹא *Incidendo,* 2. *Sam.* 1. 6. quod etiam est cum א loco ה: Sic, נִגְלוֹת *Retegere se,* 2. *Sam.* 6. *v.* 20. Ex hoc genere quoque est, נֶחְבָּה quod vide suprà cap. 44. ad Infinit. Similia cum נ vide capite 14.

AD IMPERATIVUM.

הִגָּלוּ] Excidente Dagesch; הֵעָלוּ *Tollite vos, id est, recedite, Num.* 16. 24. Unum reperitur cum characteristica נ præter morem; וְנִלְווּ *Et adjungite vos, adhærete, Jer.* 50. *v.* 5. juxta Kimchium in Michlol & in Commentariis: quidam tamen simpliciter per Præteritum explicant. Simile fuit cap. 14. ad Imper.

AD FUTURUM.

אֶגָּלֶה] Excidente Dagesch; אֵעָנֶה *Exaudiar, Job.*

poſito notatam, characteriſtica נ ipſi ferè reſpondet: ut, נַעֲשָׂה *Factum eſt, Eccleſ.* 9. 3. Quandoque Chirek manet: ut, נִהְיָה *Factum fuit, Joel.* 2. v. 2. Prima radicalis נ & hîc pro more deficit: ut, נִקָּה *Innocentem aſſeruit ſe, Zachar.* 5. v. 9. וְנִכָּה *Et percutiatur,* 2. *Sam.* 11. v. 15.

נִגְלְתָה] Primâ gutturali; נַעֲשְׂתָה *Facta eſt, Deut.* 17. v. 4. Primâ נ deficiente, וְנִקְּתָה *Et inſons erit, Num.* 5. 28.

נִגְלֵיתָ] Hîc & in prima perſona promiſcuè etiam Chirek in medio eſt: ut, וְנִקִּיתָ *Tum inſons eris, Gen.* 24. 8. ubi prima radicalis נ deficit, ut antè.

נִגְלֵיתִי] Sic, נַעֲנֵיתִי *Reſponſabo, Ezech.* 14. v. 4. Et י è medio ejecto; נִלְאֵיתִי *Defeſſus ſum, Jeſa.* 1. 14. & ſic in Kal obſervatum.

נִגְלוּ] Ex primâ נ deficiente, & tertiâ radicali ה in י commutatâ, ut in forma Kal ſæpiùs viſum; נִטָּיוּ *Extenduntur, Numer.* 24. 6. Eſt & א pro ה: נִכְּאוּ *Percuſſi ſunt, Job.* 30. 8. à נָכָה juxta quoſdam, Dageſch radicalem נ compenſante, ſed poteſt etiam regulare eſſe à כָּאָה quaſi *Dolentiſſimi, afflictiſſimi ſunt*; & ſic Dageſch erit euphonicum. Eſt & נ cum Chirek ante gutturalem; נִחֲרוּ *Irâ accenſi ſunt, Cant.* 1. 6.

נִגְלִינוּ] Et cum Chirek in medio; נִגְלִינוּ *Retegemus nos,* 1. *Sam.* 14. v. 8.

AD PARTICIP. PRÆSENS.

נִגְלֶה] Primâ gutturali; נַעֲנֶה *Afflictus, Jeſa.* 53. v. 7. Cum Kametz loco Sægol "נִרְאָה אַתָּה" *Viſus es tu Domine,* Num. 14. 14. Non enim poteſt eſſe 3. perſona præteriti propter adjunctum pronomen 2. perſonæ: nec poteſt eſſe participium fæmininum.

נִגְלָה] Diſcernitur à tertia maſculina Præteriti per ſyntaxin. Primâ gutturali; נֶחְפָּה *Tecta, Pſal.* 68. 14. נַעֲנָה *Afflicta,*

Præteritum.

Sing.

fœm.	*masc.*	
נִגְלְתָה	נִגְלָה	3
נִגְלֵית	נִגְלֵיתָ	2
	נִגְלֵיתִי	1

Plur.

	נִגְלוּ	3
נִגְלֵיתֶן	נִגְלֵיתֶם	2
	נִגְלֵינוּ	1

Particip. Præsens.

P.	S.	
נִגְלִים	נִגְלֶה	M.
נִגְלוֹת	נִגְלָה	F.

Infinitivus.

הִגָּלוֹת	הִגָּלֵה

Imperativus.

P.	S.	
הִגָּלוּ	הִגָּלֵה	M.
הִגָּלֶינָה	הִגָּלִי	F.

Futurum.

Sing.

fœm.	*masc.*	
	אֶגָּלֶה	1
תִּגָּלִי	תִּגָּלֶה	2
תִּגָּלֶה	יִגָּלֶה	3

Plural.

	נִגָּלֶה	1
תִּגָּלֶינָה	תִּגָּלוּ	2
	יִגָּלוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

נִגְלָה] Ante primam gutturalem cum Scheva com-

pertinet, יֵשְׂטְ Declinet, Prov. 7. 25. Pro priori Scheva potest & Pathach esse sub gutturali, (ut & in secunda fœminina Præteriti fieri solet, ut cap. 13. notatum) ut, יַחַדְּ Gavisa fuisset, Job. 3. v. 6. Hinc contractum; וַיִּיף Et pulchra erat, Ezech. 31. v. 7. Ad horum formam revocatur etiam à quibusdam; וַיַּרְא Et vidit, Gen. 1. 4. omisso posteriore Scheva propter א, neque dictum fuit וַיִּרְא, ne putaretur esse à יָרֵא vel יָרָה, quæ sunt alterius significationis.

Quartò, Verba הָיָה & חָיָה sub literis formativis recipiunt Scheva, sequente Chirek: ut, אֶהְיֶ Ero, Hos. 13. 14. יְהִי Esto, Gen. 1. 13. pro יִהְיֶה: Sic, תְּהִי Sit, Psal. 69. v. 26. וַנְּהִי Et fuimus, Numer. 13. 34. A חָיָה est יְחִי Vivat, pro יִחְיֶה Deut. 33. 6. תְּחִי Vivet, Psal. 119. v. 175. quæ debeant esse יִהְ vel יִחְ ad formam superiorum, sed ob frequentissimum usum, ad faciliorem & celeriorem pronunciationem in superiorem formam flexæ sunt: vide Ab. Esram, Exod. 1. ☞. 5.

Quintò, Verba defectiva primâ נ per Apocopam hîc unicam tantùm radicalem servant: Duo autem hîc duntaxat reperiuntur: ut, וַיֵּז Et inspersus est, Jesa. 63. 3. & cum Chirek, וַיִּז Et aspersa est, 2. Reg. 9. v. 33. pro וַיִּזֶּה à נָזָה: Alterum; תֵּט Declines, Proverb. 4. v. 5. pro תִּטֶּה; Item, וַיֵּט Et tetendit, Gen. 12. 28. pro וַיִּטֶּה à נָטָה.

CAPUT L.

De Conjugatione passiva NYPHAL.

ANOMALIA tertiæ radicalis ה eadem est, quæ in kal.

Præte-

Apocopa in hoc Tempore frequentiſſima eſt, unde anomalia inſignis oritur.

Primò, Characteriſticæ literæ Futuri communem vocalem retinent, & Sægol ultimæ ſyllabæ ei proximè ſuccedit, fitque vox Milhel ſive penacuta: ut, יָגֶל *Demigrat*, *Job*. 20. *v*. 28. pro יִגְלֶה ſic porrò, יֶרֶב *Augeſcito*, *Geneſ*. 1. *v*. 22. וַיִּבֶן *Et ædificavit*, *Zach*. 9. *v*. 3. וַיִּקֶשׁ *Et durior fuit*, 2. *Sam*. 19. *v*. 43. Manet & quandoque Chirek ante gutturalem, ſed pro Sægol eſt Pathach: ut, וַיִּחַן *Et caſtrametatus eſt*, *Geneſ*. 26. *v*. 17. יִחַר *Accendatur irâ*, *Geneſ*. 18. *v*. 30. וַיִּשַׁע *Et reſpexit*, *Gen*. 4. 4. וַיִּמַח *Et delevit*, Gen. 7. 23. ubi vitioſè מ in pleriſque exemplaribus habet Dages. Sæpiùs verò pro Chirek etiam Pathach eſt: ut, וָאַעַן *Et reſpondi*, *Zach*. 4. 11. *pro* וָאֶעֱנֶה, & ſic reliqua: תַּעַשׂ *Facias*, *Jer*. 39. 12. וַיָּחַל *Et ægrotavit*, 2. *Reg*. 1. 2. ubi prius Pathach in Kametz productum eſt per accentum: וַתַּהַר *Et concepit*, *Geneſ*. 4. *v*. 1. וַנַּעַל *Et aſcendimus*, *Deut*. 3. *v*. 1. Ex hac forma contractum eſt; וַיֵּאת *Et veniet*, *Jeſa*. 41. *v*. 25. *pro* וַיֶּאֱת, quod pro יֶאֱתֶה.

Secundò, literæ formativæ Futuri habent Tzere: ut, יֵרֶא *Videat*, *Exod*. 5. *v*. 21. cum accentu in penultima: Et in ultima, Geneſ. 41. 33. וַיֵּדֶא *Et volitat*, *Pſalm*. 18. *v*. 11. וַתֵּרֶב *Et majus fuit*, *Geneſ*. 43. *v*. 34. וַתֵּתַע *Et errabat*, *Geneſ*. 21. *v*. 14. וַתֵּכַה *Et caligavit*, *Job*. 17. 7. וַתֵּלַה *Et furebat*, *Gen*. 47. 13. Hinc quoque eſſet ex ſpeciali anomalia, primis duabus literis radicalibus tranſpoſitis; וַיֵּתֵא *Et venit*, *Deut*. 33. *v*. 21. *pro* וַיֵּאֶת *vel* וַיֵּאת, & ſic pro יֶאֱתֶה.

Tertiò, ſi ſecunda radicalis fuerit una ex בגד כפת, characteriſticæ habent Chirek vel Tzere, & contractio in fine ſæpiùs fit in duplex Scheva: ut, וַיִּשְׁבְּ *Et captivam fecit*, *Num*. 21. *v*. 1. וְיֵרְדְּ *Et dominabitur*, *Pſal*. 72. *v*. 8. וַתֵּבְךְּ *Et flevit*, *Geneſ*. 21. 16. תֵּשְׁתְּ *Bibas*, *Levit*. 10. *v*. 9. Huc quoque

Apocopam, וַתֵּגֶז, de qua mox agetur. Ex prima radicali נ deficiente; תִּטֶּה *Declinaverit, Job.* 31. 7. Quidam etiam huc reducunt; תֵּצֵא *Avolabit, pro* תִּצֶּה *à* נָצָה; sed poteſt regulariter eſſe à יָצָא. Ex prima radicali א: תֵּאתֶה *Veniet, Mich.* 4. 8. per craſin, pro תֶּאֱתֶה, ut eſt Job. 37. 22.

נִגְלֶה] Hinc ſunt cum affixo Pronomine, ex litera prima י quieſcente, נִירָם, נִינָם, quæ vide libro 2. cap. 17.

תִּגְלוּ] Contractè ut in Imperativo: Speciale eſt; וַתַּעֲלִי *Et aſcendiſtis*, Ezech. 16. 3. Quidam referunt ad Niphal, pro וַתֵּעָלוּ. Cum י loco ה ut in Præterito, & adjecto נ paragogico; תִּבְעָיוּן *Quæretis, Jeſa.* 21. v. 12. Sic mox in perſona ſequente.

יִגְלוּ] Non rarò ה mutatur in י: ut, יִשְׁלָיוּ *Tranquilli ſunt, Pſalm.* 122. 6. Sic adjecto inſuper Nun paragogico; יִרְבְּיֻן *Augebuntur, Deut.* 8. 13. יִרְוְיֻן *Explebuntur, Pſalm.* 36. 9. Cum accentu in penultima Kametz eſt: ut, יִשְׁתָּיוּן *Bibent, Pſalm.* 78. 44. יֶחֱסָיוּן *Confident, Pſalm.* 36. 8. יֶחֱזָיוּן *Videbunt, Jeſ.* 26. v. 11. וַיֶּאֱתָיוּן *Et convenerunt, Jeſ.* 41. v. 5.

תִּגְלֶינָה] Tertia radicalis ה in י quieſcens mutata eſt: Sine eo etiam legitur; תַּעֲשֶׂנָה *Facient, Job.* 5. 12. Sic primâ נ deficiente; תִּצֶּינָה *Deſtruantur, Jerem.* 4. 7. Eſt & א pro י ex forma Quieſcentium tertiâ א; תִּקְרֶאנָה *Acciderunt, Levit.* 10. 19. At, תִּרְאֶינָּה *Videbunt, Mich.* 7. v. 10. habet Dageſch præter normam, & planè de ſuperfluo. Simile huic; תַּעֲנֶינָּה *Reſpondebant, Jud.* 5. 29. quod 1. Sam. 18. ℣. 7. legitur absque Dageſch. *Maſorethæ hîc ſimpliciter notant, Bis reperiri, ſed de Dageſch nihil dicunt. Unde patet, in priori loco ex abundanti eſſe, ac proinde etiam improbanda R. Salomonis ſententia, qui vult Dageſch indicare, quòd* נָּה *ſit affixum Pronomen fœmininum, & deſiderari tertium Nun, quaſi eſſe debuerit* תַּעֲנֶנְנָה*, quaſi* תַּעֲנֶינָה אוֹתָהּ *Reſpondebant ei. Sed hoc peregrinum eſt in hac perſona.*

Apocopa

תִּמְחָה vocalibus transpositis, & propter Chirek in fine ה mutatum in י, de quo vide ampliùs in Hiphil: תֶּשִׁי *Oblivifcaris, Deut.32.v.* 18. pro תִּנְשֶׁה vel תִּשֶּׁה, prima enim נ deficere solet. Quidam Hebræorum thema hujus fingunt שָׁיָה formæ הָיָה, & sicut ab eo per Apocopam dicitur יְהִי *Thren.3.37.* sic hinc תֶּשִׁי.

תִּגְלִי] Contractè pro תִּגְלִהִי, ut in Imperativo. Cum Nun paragogico; תַּעֲשִׂין *Factura sis, Ruth.3.v.4.* Contractum est, תְּהִי *Eris, Nah.3.* 11. pro תִּהְיִי, tum ad commodiorem pronunciationem, tum propter formam huic Verbo usitatam ex Apocopa, quâ dicitur יְהִי, תְּהִי, אֱהִי, ut mox declarabitur.

יִגְלֶה] Hinc commutato ה in א; וַיֶּחֱלָא *Et ægrotavit,* 2. *Paral.* 16. 12. יְשֻׁנָּא *Mutatur, Thren.* 4.*v.*1. Et sic in Kametz ad formam Quiescentium tertiâ א; יִקְרָא *Eventurum sit, Dan.* 10. *v.* 14. Miræ anomaliæ hîc est; יְהוּא *Erit, Eccles.* 11.3. ab הָיָה cum א paragogico, & יְהוּ est per Apocopam, pro יִהְיֶה ut non dissimili formâ infrà in Hithpahel erit, יִשְׁתַּחוּ: aut literæ repræsentant formam Chaldaicam, יֶהֱוֵא, quomodo legitur תֶּהֱוֵא Esræ 6. ℣.8. ex qua forma fuit etiam Imperativus paulò antè notatus; aut א est simpliciter pro ה, & legi debuit יִהְיֶא ut antea fuit יֶחֱלָא. Mutationem hanc esse factam volunt in honorem Nominis Divini Tetragrammati, ne iisdem cum eo literis scribatur, יהוה. Quidam volunt esse plurale, sed id constructioni repugnat. Ex prima radicali נ deficiente; יִזֶּה *Asperserit, Levit.* 6. 27.

תִּגְלֶה] At, תִּכְלָה *Consumetur,* 1. *Reg.* 17. 14. desinit in Kametz ad formam Quiesc. tertiâ א. A Kimchio huc refertur; וַתִּזְנִי *Et scortata est, Jerem.* 3. 6. pro וַתִּזְנֶה, ה in י commutato, ut paulò antè in תֶּמְחִי. R. Salomon vult י esse paragogicum, adjectum formæ defectæ per

גְּלוּ, ad formam פִּקְדוּ. Primâ gutturali; הֱיוּ *Estote, Num.* 16.16. עֱנוּ *Canite*, Num. 21. 17. Hinc quoque est; אֵפוּ *Coquite, Exod.* 15.23. cum Tzere, ad dilatandam pronunciationem gutturalis א. Est & hîc tertia radicalis ה expressa per י, ut antè in Participio & Præterito: ut, בְּעָיוּ *Quærite, Jesa.* 21. 12. אֵתָיוּ *Venite, ibid.* pro eodem legitur etiam הֵתָיוּ, cum ה ab initio loco א, *ibid. v.* 14. Hinc videtur contractum; קִיוּ *Vomite, Jerem.* 25. *v.*27. *pro* קְאוּ *quasi à* קָאָה.

גְּלֶינָה] Sic וּרְאֶינָה *Et videte*, Cantic. 3. 11.

AD FUTURUM.

אֶגְלֶה] Primâ gutturali; אֶחֱזֶה *Videbo, Job.* 19. 27. אֶהְיֶה *Ero, Exod.* 3. *v.* 12. At, אֶשְׁעָה *Respiciam, Psal.* 119. 117. desinit in Kametz ad formam Quiescentium tertiâ א. Legitur & ה paragogicum, cujus causâ ה radicale mutatum est in י mobile, ut in superioribus Temporibus: ut, אֶהֱמָיָה *Perstrepam, Psalm.* 77. *v.* 4. Huc pertinet, וָאֶכְרֶהָ quod vide libro 2. cap. 17. ad Futurum, ut & alia similia conjuncta cum Pronominibus. *Prima radicalis* נ *hic quoq; deficit:* ut à נָטָה dices, אַטֶּה *Inclinabo*, תַּטֶּה &c. at pauca usitata extant, quæ suis locis adducentur.

תִּגְלֶה] In Tzere, ex terminatione Imperativi, vel potiùs formâ Chaldaicâ; תַּעֲשֵׂה *Feceris, Gen.* 26. 29. quod Masorethæ notant quater per Tzere scribi: תִּהְיֵה *Sis, Jerem.* 17. 17. תֵּרָאֵה *Videris, Dan.* 1. 13. *Ex prima radicali* א in Cholem quiescente; תֹאבֶה *Acquiesces, Deut.*13.8. pro quo alibi est תֹּבֵא, *Proverb.* 1. 10. primâ radicali abjectâ, (ut & aliâs in his Verbis fit) & tertiâ ה in א commutatâ, cum terminatione Tzere, quæ in Verbis ab א incipientibus non infrequens, ut suprà capite 13. declaratum. Specialis anomaliæ sunt; תֶּמַחִי *Deleas, Jerem.*18.23. pro

תמחה

AD INFINITIVUM.

גָּלֹה] Ad formam פָּקוֹד, nisi quòd hic quiescat ה. Ex hac forma quædam habent א loco ה, ex forma Quiescentium tertiâ א; רָצוֹא *Excurrere, Ezech.1.14.* לִירוֹא *Ad jaculandum, 2. Paral.26.15.* נָצֹא *Avolando, Jerem.48.9.* Cum Apocopa tertiæ radicalis ה, aut ה in ו commutato; רָאֹן *Videndo, Genes.26.v.28.* בָּכוֹ *Flendo, Jesa.30.v.19.* Hinc & duo sunt cum Cholem ab initio loco Kametz; הֹרוֹ וְהֹגוֹ *Concipere & meditari, Jesa.59.13.* Cum ת in fine; רָאוֹת *Videre,* Esa.42.20.

גְּלֹה] Ex hac forma cum Nun paragogico est; מֵחֲרוֹן *Ab æstuando, Psalm.85.4.* Terminationis Chaldaicæ sunt; הֱיֵה *Esse, Ezech.21.10.* רְאֵה *Videndo, Psal.142.5.* Sic; לֶהֱוֵא *Esse;* in Daniele & Esra sæpè.

גְּלוֹת] Assumitur ת tanquam Infinitivi formativum, quomodo etiam ejus usus est in Defectivis & Quiescentibus primâ. Hinc; לִירוֹת *Ad jaculandum Psal.* 11.2. & ׳ abjecto, לְרוֹת *Psal.64.5.* Primâ gutturali; הֱיוֹת *Esse, Ruth.1.13.* Porrò speciale est; לְרַאֲוָה *Ad aspiciendum, Ezech.28.17.* cum ה paragogico, & tertiâ radicali ה mutatâ in ו mobile, quomodo ingreditur formam Nominum; ut, לְאַהֲבָה *Ad diligendum:* vide cap.13. ad Infin. *In Michlol Kimchi, folio 152. in hujus vocis explicatione legitur,* ה *mutari* בויו נחת *in* ו *quiescens: mendum id est, ac legendum* בויו נראת *in* ו *apparens; id est, mobile, ut legitur in Commentariis ipsius in Ezechielem.*

AD IMPERATIVUM.

גְּלֵה] Cum Chatephpathach; וּשֲׁבֵה *Et captivam duc, Jud.5.12.* Hinc est ה in א commutato ad formam Chaldaicam; הֱוֵא *Esto, Job.37.6.* הֱיֵה *Esto, Exod.18.v.19.*

גְּלוּ] Contractè pro גְּלֵהוּ & sic in fœminino גְּלִי pro

גּוֹלִים] Contractè pro גֹּלְהִים. Hinc est assumpto א ex forma præcedentis speciei; נֹשְׁאִים *Exigentes*, *Nehem.* 5. 7. *pro* נֹשִׁים.

גּוֹלָה] Contractè pro גֹּלְהָה. Huc Kimchi refert; סֹעָה *Excitatus*, *Psal.* 55. 9. quod quibusdam nomen est, *Profectio*, à נָסַע. At notat Elias primam radicalem נ à Participiis Kal, aut Nominibus inde derivatis, nunquam excidere. *Quædam commutant* ה *in* י, ut in tertiis Præteriti quoq; notatum: ut, כְּעֹטְיָה *Quasi velata*, *Cant.* 1. v. 7. בֹּכִיָּה *Flens*, *Thren.* 1. 16. צֹפִיָּה *Speculans*, *Pvoverb.* 31. 27. פֹּרִיָּה *Fructificans*, *Psal.* 128. v. 3. הֹמִיָּה *Strepera*, *Prov.* 7. 11. At, דּוּמִיָּה *Silet*, *cum* ו *loco* ֹ, *Psalm.* 62. 2. quod aliâs Nomen est, sed hîc participialiter Hebræi exponunt. Unum est in ת loco ה juxta Kimchium; פֹּרָת *Fructificans*, *Gen.* 49. 22. Quidam putant esse pro פּוֹרָה. Sic tertia fœminina Præteriti sæpiùs jam antè ex hac terminatione notata est.

גֹּלוֹת] Hinc est ex forma præcedentium cum י loco ה; אֹתִיּוֹת *Ventura*, *Jesa.* 41. 23.

AD PARTIC. PRÆT. SIVE PAHUL.

Anomalia est in tertiâ radicali ה commutatâ in י.

גָּלוּי] Duo absque י reperiuntur ex speciali anomalia; הֶעָשׂוּ *Qui factus est*, *Job.* 41. 24. & est cum solo Schurek, ad formam Quiescentium tertiâ א. Alterum est; וְצָפוּ *Et exploratus*, *Job.* 15. 22. ubi expressè notatum, legendum וְצָפוּי. Ad præcedens verò Masorethæ tantùm scripserunt, *Non reperiri sic ampliùs:* unde pars interpretum pro Præterito habet.

גְּלוּיִם] Hinc est ה in א commutato; תְּלוּאִים *Suspensi*, *Hos.* 11. 7. quod alibi dicitur תְּלוּיִם Jos. 10. 26.

גְּלוּיוֹת Hinc, רְאוּיוֹת *Visæ*, *Esth.* 2. 9.

AD

ſunt, גָּבְהוּ *Extulerunt ſe, Jeſa.* 3. *v.* 16. תָּמָהוּ *Admirati ſunt, Pſalm.* 48. *v.* 6. ubi Kametz alterum eſt propter pauſam. Accentus autem eſt in ultima, ad differentiam Verborum Quieſcentium ſecundâ ו, quæ ſunt penacuta. Hinc cum א paragogico; אָבוּא *Voluerunt, Jeſa.* 28. *v.* 12. Simile vide ſuprà capite 13. ad Præterit. Kal. Eſt & hîc י loco tertiæ radicalis ה, ut antè in tertia fœminina; חָסָיוּ *Conſiderunt, Deut.* 32. *v.* 37. נָטָיוּ *Declinarunt, Pſal.* 73. *v.* 2. & ſic accentus in penultima reſidet. Ex forma Quieſcentium tertiâ א, hîc א aſſumptum legitur; תְּלָאוּם *Suſpenderunt eos,* 2. *Sam.* 21. 12.

גְּלִיתֶם] Cum Nun loco Mem: עֲשִׂיתֶן תּוֹעֵבָה *Feciſtis abominationem,* pro תֶם, Ezech. 33. 26.

גָּלִינוּ] Hinc eſt cum Kametz in penultima ad formam Quieſcentium tertiâ א; אָתָנוּ *Venimus, Jer.* 3. *v.* 22.

AD PARTICIPIUM PRÆSENS.

Anomalia hujus Participii per omnes conjugationes eſt in tertiâ radicali ה quieſcente in prima voce in Sægol, in reliquis abjectâ.

גּוֹלֶה] Hinc eſt cum א loco ה; נֹשֶׁא *Exigens, ſive Exactor,* 1. *Sam.* 22. 2. deſinens in א ad formam præcedentis ſpeciei, ſicut è contrario illic quædam fuerunt cum Sægol in fine, ex forma hujus ſpeciei. *Quædam in Tzere deſinunt ad formam Quieſcentium tertiâ* א: ut, עֹשֵׂה *Faciens, Exod.* 15. *v.* 11. quod Maſorethæ ibidem notant octies cum Tzere ſcribi: בֹּנֵה *Aedificans, Pſalm.* 147. *v.* 2. רֹאֵה *Videns, Pſalm.* 64. 9. קֹנֵה *Poßidens, Geneſ.* 14. 19. & ſimilia alia. *Plura adducit Kimchi in Michlol fol.* 151. *quorum quædam degenerant in naturam Nominum, quæ cum alio ſubſtantivo conſtructa, mutant ultimum Sægol in Tzere, ut docetur libro ſecundo in Syntaxi Nominum.*

ſint radicales, propter multiplicem & varium uſum, quem aliis vocibus ſerviendo in fine literæ iſtæ habent, unde & ח״ veram Radicem non agnoſcit, non obſtante quòd inde defectivum ח׳ videatur quandoq; habere uſum Verbi præteriti.

גָּלִיתָ] Ad analogiam eſt; גָּבַהְתָּ *Extuliſti te, Ezech.31. v.*10. At hæc pronunciatio incommoda & ambigua eſt. Unde communiter tertia radicalis ה in ſecunda & prima perſona utriusque numeri, per omnes conjugationum formas, mutatur in י, nunc in Chirek, nunc in Tzere quieſcens, propterea quòd ה in media voce rarò ſoleat vel quieſcere, vel cum quieſcente Scheva uſurpari. Porrò י è medio ſæpiſſimè excidit, tam hîc quàm in aliis conjugationibus: ut, וְהָיִתָ *Et eris, 2. Sam.* 15. 33. בָּנִתָה *Aedificaſti, 1.Reg.*9. 3. Irregulare eſt; וּבָנִית *Et ædificabis, Prov.* 24. *v.* 27. abſque Kametz ſub ת. Debet enim eſſe maſculinum, בָּנִיתָ. Simile, וְהוֹצֵאת cap.46.

גָּלִית] Cum Scheva in fine, quod rarum; וֶהְיֵית *Et eſto, 2. Sam.*14. *v.*2. עָשִׂית *Feciſti, Gen.*3.*v.*13. quod quater inveniri Maſora notat: aliâs omitti ſolet, ut cap. 24. dictum. Simile fuit ſuprà cap. 43. ad Præteritum Kal. וּבָנִית Vide in præc. voce.

גָּלִיתִי] י è medio ejecto; בָּנִתִי *Aedificavi, 1.Reg.*8. 44. & ſemel abjecto poſteriore י, & legitur quaſi cum י ut Maſorethæ obſervarunt; בָּנִת *Aedificavi, ibid. v.*48. Cum א in medio, quaſi ex Quieſcentibus tertiâ א; רָצְאתִי *Acceptos habebo, Ezech.* 43. *v.* 27. Specialis anomaliæ eſt; שָׁלַוְתִּי *Tranquillus fui, Job.*3. *v.*36. pro שָׁלִיתִי tertiâ radicali ה in ו commutatâ, unde formam habet analogam perfectorum Verborum.

גָּלוּ] Tertia radicalis ה per omnes conjugationum formas hîc abjicitur, factâ contractione facilioris pronunciationis causâ, pro גָּלְהוּ, quomodo ad analogiam ſunt,

גַּלּוּ	גַּלֵּה	M.
גַּלֶּינָה	גַּלִּי	F.

Futurum.

Sing.

	fœmin.	mascul.
1		אֶגְלֶה
2	תִּגְלִי	תִּגְלֶה
3	תִּגְלֶה	יִגְלֶה

Plural.

1	נִגְלֶה	
2	תִּגְלוּ	תִּגְלֶינָה
3	יִגְלוּ	

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

גָּלָה] Hinc est ה in א commutato; קְרָאַנִי *Obvenit mihi, Job.* 4. *v.* 14. quasi à קָרָא.

גָּלְתָה] Tertia radicalis ה mutatur hîc per omnes conjugationes in ת, ne duę aspirationes concurrentes, difficultatem pronunciationis pariant. Unde & quandoque in י mutatur: ut, חָסָיָה *Confidit, Psal.* 57. *v.* 2. גָּבְהָא *Extulit se, Ezech.* 31. *v.* 5. ex analogis est, & cum א loco ה. Contracta & hîc forma est in ת: ו עָשָׂת *Fecit, Levit.* 25. *v.* 21. קָרָאת *Obveniat, Deuter.* 31. *v.* 29. quod cum Epenthesi א est, aut certè ad formam Quiescentium tertiâ א transformatum, ut suprà cap. 43. ad Præteritum: vide & infrà ad Præter. Hiphil. Irregulare est; וְחָיָה *Et vivat illa, Exod.* 1. *v.* 16. *pro* חָיְתָה juxta Kimchium in Michlol. *Quidam deducunt à* חַיי, *& esse debebat* חַיָּה *ad formam* סַבָּה, *unde Dagesch & vocalis brevis in longam coaluerunt, ut & aliâs sæpè fit, tum etiam ut differret à nomine* חַיָּה. *Aben Esra priorem sententiam probat, in qua explicanda prolixus est: posteriorem negat, quòd litera* י, *ut &* ו, *in fine nunquam sint ra-*

dente Pathach ad formam analogorum; ut, גָּבַהּ *Excelluit*, כָּמַהּ *Concupivit*, נָגַהּ *Splenduit*, תָּמַהּ *Admiratus fuit*.

Notandum etiam, verba הָיָה & חָיָה ab initio vocis pro Scheva ſimplici ſemper aſſumere Scheva compoſitum, quotiescunq; verò ipſis litera formativa aut alia ſervilis præmittitur, tunc recipiunt Scheva ſimplex, propter quam litera præcedens cum Chirek notatur, pro more conſueto in aliis vocibus.

CONJUGATIO KAL.

Præteritum.

Sing.

fœm.	*maſc.*	
גָּלְתָה	גָּלָה	3
גָּלִית	גָּלִיתָ	2
	גָּלִיתִי	1

Plural.

	גָּלוּ	3
גְּלִיתֶן	גְּלִיתֶם	2
	גָּלִינוּ	1

Partic. præſens.

P.	S.	
גּוֹלִים	גּוֹלֶה	M.
גּוֹלוֹת	גּוֹלָה	F.

Participium præter.

P.	S.	
גְּלוּיִם	גָּלוּי	M.
גְּלוּיוֹת	גְּלוּיָה	F.

Infinititivus.

גָּלֹה גְּלֹה גָּלוֹת גְּלוֹת

Imperativus.

P. S.

גלה M.

תִּתַּמְּצְאוּ] Per Syncopam literæ; ת: תִּטַּמְּאוּ *Polluetis vos, Levit.* 11. 43.

יִתְמַצְּאוּ] Cum Nun paragogico; יִתְמַלְּאוּן *Explent se, Job.* 16. v. 10. Per syncopam literæ ת: יִטַּמְּאוּ *Polluent se, Ezech.* 14. 11. יִדַּכְּאוּ *Contererentur, Job.* 5. v. 4.

CAPUT XLIX.

De Verbis Quiescentibus tertiâ radicali ה, *& primâ eorum Conjugatione* KAL.

ALTERA species tertii generis Verborum Quiescentium est, quorum tertia radicalis est ה; & *Quiescentia Lamed* ה, id est, tertiâ radicali ה, vulgò nominantur: ut, גָּלָה *Revelavit.* Anomalia horum generalis & communis per omnes conjugationes triplex est: *primò* ה quiescit: ut, גָּלָה, גּוֹלֶה: *secundò* mutatur in י vel ת: ut, גָּלִיתָ, גָּלְתָה: *tertiò* abjicitur, ut גּוֹלִים גְּלוּ. Habent deinde in singulis penè temporibus terminationem propriam, ab analogia communi discrepantem. In omnibus enim conjugationum formis prima vox Præteriti desinit in Kametz: Participium utrumque (excepto Participio præterito sive Pahul in Kal) & Futurum semper in Sægol, Imperativus in Tzere, Infinitivus ferè semper in Cholem, aut in וֹת. Præterea Imperativo singulari (excepto Kal & Niphal) & Futuro omnium conjugationum sæpissimè accedit Apocopa. Denique non rarò præcedentis speciei Quiescentium tertiâ א, formam assumunt, ה in א commutato, (ut & vicissim illa horum formam ingredi vidimus) sicut singulis locis declarabitur. Quatuor ex hoc Genere excipiuntur, quæ ה servant, & regulariter flectuntur, unde ה in themate cum Mappik notatur, præcedente

Futurum.

Sing.

	fœmin.	mascul.
1		אֶתְמַצֵּא
2	תִּתְמַצְּאִי	תִּתְמַצֵּא
3	תִּתְמַצֵּא	יִתְמַצֵּא

Plural.

	fœmin.	mascul.
1		נִתְמַצֵּא
2	תִּתְמַצֶּאנָה	תִּתְמַצְּאוּ
3	תִּתְמַצֶּאנָה	יִתְמַצְּאוּ

AD PARTICIP. PRÆTER.

הִתְמַצְּאָה] Hinc per ſyncopam literæ characteriſticæ ת, & formâ ex Hophal compoſitâ; הֻטַּמָּאָה *Polluta eſt, Deut.* 24. 4. Similem formam vide ſuprà cap.19. ad Infinitivum.

הִתְמַצֵּאת] Hinc א in י commutato ad formam Quieſcentium tertiâ ה : וְהִתְנַבִּיתָ *Et prophetabis,* 1. *Sam.* 10. 6.

הִתְמַצֵּאתִי] Cum ſyncopa literæ ת eſt; וְהִנַּבֵּאתִי *Et prophetavi, Ezech.* 37. 10.

הִתְמַצְּאוּ] Hinc per Syncopam literæ characteriſticæ ת : הִנַּבְּאוּ *Prophetarunt, Jer.* 23. 13.

AD INFINITIVUM.

הִתְמַצֵּא] Hinc eliſo א, & aſſumptâ terminatione ות ex forma Quieſcentium tertiâ ה : מֵהִתְנַבּוֹת *A prophetando,* 1. *Sam.* 10. 13.

AD FUTURUM.

יִתְמַצֵּא] Et in Kametz; יִתְנַשָּׂא *Extollet ſe, Num.* 24. 23. Sic per Syncopam literæ characteriſticæ ת : יִטַּמָּא *Polluito ſe, Levit.* 21. v. 1. וַיִּנַּשֵּׂא *Et elatus eſt,* 2. *Paral.* 32. 23.

תִּתְמַצֵּא] Per Syncopam; וְתִנַּשֵּׂא *Et attollet ſe, Num.* 24. 7. *pro* תִּתְנַשֵּׂא.

conjugationibus; מוּצְאת *Educta*, *Genes.* 38. 25. Plurale, מוּצָאוֹת *Educta*, *Jer.* 38.22. Ex Quiescentib. secundâ; מוּבָא *Illatum*, 2. *Paral.* 34. 14. unde fœmininum esset, מוּבָאָה: Plurale, מוּבָאִים *Adducti*, *Gen.* 43. v. 18. מוּבָאוֹת *Adducuntur*, *Psal.* 45. 15.

Futurum ex Quiescentib. secundâ; יוּבָא *Inferetur*, *Levit.* 11. 32. יוּבָאוּ *Adducentur*, *Jerem.* 27. 22.

CAPUT XLVIII.

De Conjugatione HITHPAHEL *Quiescentium tertiâ* א.

Præteritum.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
הִתְמַצְּאָה	הִתְמַצֵּא	3
הִתְמַצֵּאת	הִתְמַצֵּאתָ	2
	הִתְמַצֵּאתִי	1

Plural.

	הִתְמַצְּאוּ	3
הִתְמַצֵּאתֶן	הִתְמַצֵּאתֶם	2
	הִתְמַצֵּאנוּ	1

Particip. Præsens.

P.	S.	
מִתְמַצְּאִים	מִתְמַצֵּא	M.
מִתְמַצְּאוֹת	מִתְמַצְּאָה	F.

Infinitivus.

הִתְמַצֵּא

Imperativus.

P.	S.	
הִתְמַצְּאוּ	הִתְמַצֵּא	M.
הִתְמַצֶּאנָה	הִתְמַצְּאִי	F.

Plural.

	הָמְצְאוּ	3
הָמְצֵאתֶן	הָמְצֵאתֶם	2
	הָמְצֵאנוּ	1

Particip. Præter.

P.	S.	
מֻמְצָאִים	מֻמְצָא	M.
מֻמְצָאוֹת	מֻמְצָאָה	F.

Infinitivus.

הָמְצֵא

Futurum.

Sing.

fœmin.	*masc.*	
	אֻמְצָא	1
תֻּמְצְאִי	תֻּמְצָא	2
תֻּמְצָא	יֻמְצָא	3

Plur

	נֻמְצָא	1
תֻּמְצֶאנָה	תֻּמְצְאוּ	2
	יֻמְצְאוּ	3

ANNOTATIONES.

Pauca hîc usitata leguntur. Præteritum, הָחְבָּאוּ *Abduntur*, *Jesa*. 42. 22. Ex Quiescentib. primâ ׳י : הוּצָאָה *Educta est*, *Ezech*.38.8. Ex Quiescentib. secundâ; הוּבָא *Illatus est*, *Levit*.6.27. Fœmininum in ת contractum; הֻבָאת *Adducta est*, *Genes*.33. *v*. 11. Simile vide infrà capite 49. ad Præteritum: הֻבָאתָה *Adductus es*, *Ezech*. 40. *v*.4. הוּבְאוּ *Adducti sunt*, *Genes*. 43. 18.

Participium præsens inusitatum est: Præteritum ex Quiescentib. primâ ׳י : מוּצָאִים *Educti*, *Ezech*.14.*v*.22. Fœmininum in ת formæ contractæ, ut in superioribus conju-

הַמְצִיאִי] Sic ex Quiescentib. secundâ; הָבִיאִי *Afferto*, 2. *Sam*. 13. *v*. 10. Ex Quiescente primâ ' : הוֹצִיאִי *Educito*, *Jos*. 2. *v*. 3.

AD FUTURUM.

אַמְצִיא] Ejecto ' : וָאַחְבִּא *Et occultavi*, 1. *Reg*. 18. *v*. 13. Ex quiescente primâ ' : אוֹצִיא, & cum ה paragogico; אוֹצִיאָה *Educam*, *Genes*. 19. *v*. 8. Ex Quiescente secundâ; אָבִיא *Adducam*, *Jesa*. 43. *v*. 5. unde per Apocopam, אָבִי Mich. 5. 15.

יַמְצִיא] Deficiente primâ נ : יַשִּׁיא *Decipiet*, 2. *Reg*. 18. *v*. 29. Ex Quiescentib. secundâ; יָנִיא *Infringere fecit*, *Numer*. 30. *v*. 9. & inde per Apocopam, יָנִי *Irritum faciat*, *Psal*. 141. *v*. 5. וַיָּקֵא *Et evomuit*, *Jon*. 2. *v*. 11.

תַּמְצִיא] In Tzere; תַּדְשֵׁא *Germinet*, *Gen*. 1. *v*. 11. Sic ex Quiescentib. primâ ' : תּוֹצֵא *Producat*, *Gen*. 1. *v*. 24. Ex Quiescentib. secundâ; תָּקִיא *Evomat*, *Levit*. 20. *v*. 22.

יַמְצִיאוּ] Cum נ paragogico, & ' ejecto; יָבִאוּן *Adducent*, *Exod*. 18. *v*. 26.

תַּמְצֶאנָה] Hinc cum ' epenthetico, ut sæpè in hac persona; תְּבִיאֶנָה *Adferunto*, *Levit*. 7. 20.

CAPUT XLVII.

De Conjugatione Passiva HOPHAL.

Præteritum.

Sing.

	fœm.	*masc.*
3	הָמְצְאָה	הָמְצָא
2	הָמְצֵאת	הָמְצֵאתָ
1		הָמְצֵאתִי

הַמְצָאנוּ] Ex ſecunda Quieſcente & ſpeciali forma; הֲבִיאֹנוּ *Introduximus*, *Num.* 32. 17. Maſora notat, non reperiri ampliùs, & ſic ſcriptum eſſe.

AD PARTICIP. PRÆSENS.

מַמְצִיא] Hinc eſt ex forma Quieſcentium tertiâ ה; מַקְנֶה *Ad zelotypiam provocans, Ezech.* 8. *v.* 3. *pro* מַקְנִיא. Ex forma Quieſcentium primâ י: מוֹצִיא *Educens, Pſalm.* 68. *v.* 7. & ſic deinceps in reliquis vocibus. Semel reperitur in Tzere deſinens; מוֹצֵא *Pſal.* 35. *v.* 7. Ex Quieſcentib. ſecundâ; מֵבִיא *Adducens, Levit.* 18. 3. unde per Apocopam, מֵבִי *Jerem.* 19. 15. hinc מְבִיאִים &c.

AD INFINITIVUM.

הַמְצִיא] Hinc per Apocopam; הַחֲטִי *Ad peccandum inducere, Jerem.* 32. 35. In Tzere; הַפְלֵא *Res mirificas agere, Jeſa.* 29. *v.* 14. Deficiente primâ נ: הַשִּׂא *Seducendo, Jer.* 4. 10. Ex Quieſcentib. primâ י: הוֹצִיא *Educere, Jeſa.* 43. 8. Ex Quieſcentib. ſecundâ; הָבִיא *Adducere, Gen.* 18. 19. unde contractum; לָבִיא *Ad adducendum,* 2. *Paral.* 31. *v.* 10. *pro* לְהָבִיא.

AD IMPERATIVUM.

הַמְצֵא] Ex Quieſcentib. primâ י: הוֹצֵא *Educ, Lev.* 24. 14 & cum ה paragogico, הוֹצִיאָה *Pſal.* 142. 8. Ex hoc Verbo etiam prima radicalis analogiam imitatur; הַיְצֵא *Geneſ.* 8. 17. quod ſcribitur cum ו, quaſi ex antecedente forma הוֹצֵא, ſed legendum per י: הַיְצֵא ſicut הַמְצֵא, cui ſimile fuit ſuprà cap. 33. ad Imperativum. Ex Quieſcente ſecundâ; הָבֵא *Adduc, Geneſ.* 43. *v.* 16. & cum Chirek הָבִיא *Adduc*, Jer. 17. 18. & cum י redundante, הָבִיא 1. *Sam.* 20. *v.* 40. Cum ה paragogico; הָבִיאָה *Affer, Geneſ.* 27. 4.

gitur; *Spiritus*, quod hîc fœmininè accipiendum. Si eſt ſecundæ perſonæ maſculinæ, tunc irregulariter eſt Kametz in fine. Ex quieſcente ſecundâ; הֵבִיאָה *Attulit ipſa*, 1. *Sam*. 25. *v*. 35.

הִמְצֵאֹרְתָּ] Primâ נ deficiente; הִשֵּׁאתָ *Seduxiſti*, *Jer*. 4. *v*. 10. Ex primâ quieſcente י; הוֹצֵאתָ *Eduxiſti*, *Deut*. 9. *v*. 12. & irregulariter ſine Kametz, וְהוֹצֵאת *Et profers*, *Job*. 15. *v*. 13. vide ad vocem præcedentem. Ex Quieſcentibus ſecundâ; הֵבֵאתָ *Adduxiſti*, *Exod*. 32. *v*. 21. quod & ſemel cum י redundante reperitur, הֵבֵיאתָ *Jeſa*. 43. *v*. 23. & juxta literas poſſet legi הֵבִיאתָ ex altera Quieſcentium forma, ut in ſequenti, הֲבִיאֹתַנִי *Adduxiſti me*, 2. *Sam*. 7. *v*. 18. Mixtam formam habet; וַהֲקֵאתוֹ *Et evomas illud*, *Prov*. 25. *v*. 16. ubi Tzere ex formâ Quieſcentium tertiâ א, Cholem Quieſcentibus ſecundâ, aſſumptum.

הִמְצֵאֹרְתְּ] Ex Quieſcentibus primâ י; וְהוֹצֵאתְ *Et afferto*, 1. *Reg*. 17. 13. ubi & Scheva in fine expreſſum, quod hîc rarum: ſimile vide ſuprà ad Præteritum Kal.

הִמְצֵאתִי] Cum י in medio ad formam Quieſcentium tertiâ ה, & cum defectu י poſterioris; הִמְצִיתִךָ *Inveniendum dedi te*, id eſt, *Exhibui te*, 2. *Sam*. 3. *v*. 8. Ex anomalia Quieſcentium primâ י; הוֹצֵאתִי *Eduxi*, *Ezech*. 29. *v*. 46. Ex Quieſcentibus ſecundâ; הֵבֵאתִי *Attuli*, *Geneſ*. 31. *v*. 29. & ſecundum alteram formam; וַהֲבִיאֹתִיו *Et introducam eum*, *Num*. 14. *v*. 24. Hinc diverſa ſcriptio & lectio; הֲבֵיאתִיו *Introduxi eum*, *Cantic*. 3. *v*. 4. quod juxta literas poſſet legi ad antecedentem formam.

הִמְצִיאוּ] Primâ נ deficiente; הִשִּׁיאוּ *Portare facient*, *Levit*. 22. *v*. 16. Ex primâ Quieſcente י: הוֹצִיאוּ *Eduxerunt*, *Joſ*. 6. 23. Ex media quieſcente; הֵבִיאוּ *Attulerunt*, *Gen*. 43. 2.

הִמְצֵאתֶם] Prima י Quieſcente; הוֹצֵאתֶם *Eduxiſtis*, *Exo*. 6. 3. Quieſcente ſecundâ ו: הֲבֵאתֶם *Adduxiſtis*, *Num*. 20. 4.

Imperativus.

P.	S.	
הַמְצִיאוּ	הַמְצֵא	M.
הַמְצֶאנָה	הַמְצִיאִי	F.

Futurum.

Sing.

fœm.	*maſc.*	
	אַמְצִיא	1
תַּמְצִיאִי	תַּמְצִיא	2
תַּמְצִיא	יַמְצִיא	3

Plur.

	נַמְצִיא	1
תַּמְצֶאנָה	תַּמְצִיאוּ	2
	יַמְצִיאוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

הִמְצִיא] Primâ gutturali; הֶחֱטִיא *Ad peccandum induxit*, 1. *Reg.* 14. *v.* 16. unde per Apocopam הֶחֱטִי 2.*Reg.* 13. *v.* 16. ' hîc ut aliâs, à Chirek per totam hanc conjugationem ſæpè excidit: ut, הִפְלִא *Mirificè agit*, *Jeſa.* 28. *v.* 29. Deficiente primâ radicali נ : הִשִּׁיא *Decepit*, *Jer.* 49. *v.* 16. Ex quieſcente primâ radicali י : הוֹצִיא *Eduxit*, *Exod.* 12. *v.* 51. Ex anomalia ſecundæ quieſcentis; הֵבִיא *Adduxit*, *Gen.* 39. *v.* 14. הֵנִיא *Infregit*, *Pſal.* 33. *v.* 10. quæ deinceps iſtorum Generum anomalias ſervant.

הִמְצִיאָה] Primâ gutturali; הֶחְבִּיאָה *Abſcondit*, *Joſ.* 6. *verſ.* 25. unde & notâ generis fœminini geminatâ, הֶחְבְּאַתָה *Joſ.* 6. *v.* 17. quaſi הֶחְבְּאָה גַּם הֶחְבְּאָה *Abſcondit etiamq; abſcondit*, hoc eſt, ut Kimchi in Michlol habet; הֶחְבִּיאָה יָפֶה יָפֶה *Abſcondit pulchrè pulchrè*, id eſt, *fideliſſimè*, *diligentiſſimè*: vide ſuprà ad Futurum Kal. Ex quieſcente primâ; הוֹצֵאת *Educit*, *profert*, *Job.* 15. *v.* 13. ſubintelligitur;

ma activa diſcrepat. Unum hîc reperitur; קֹרָא *Vocatum eſt*, *Ezech.* 10. 13. cum Cholem loco ejecti Dageſch.

Participium præſens non eſt uſitatum.

Participium præteritum, מְמֻצָּא & ſic deinceps. Hinc ſunt; מְקֹרָאִי *Vocatus meus*, *Jeſa.* 48. 12. מְמֻלָּאִים *Impleti*, *Cant.* 5. *v.* 14. מְסֻלָּאִים *Aeſtimati*, *Thren.* 4. *v.* 1. מְטֻמָּאָה *Impurata*, *Ezech.* 4. *v.* 14. מְטֻלָּאוֹת *Reſarta*, *Joſ.* 9. *v.* 5.

Futurum; אֲמֻצָּא & ſic deinceps. Hîc unum eſt ad formam Quieſcentium tertiâ ה: תְּסֻלֶּה *Aeſtimabitur*, *Job.* 28. *v.* 16. pro תְּסֻלָּא, ut antea fuit hinc Participium.

CAPUT XLVI.

De Conjugatiene HIPHIL *Quieſcentium tertiâ* א.

Præteritum.

Sing.

fœm.	*maſc.*	
הִמְצִיאָה	הִמְצִיא	3
הִמְצֵאת	הִמְצֵאתָ	2
	הִמְצֵאתִי	3

Plur.

	הִמְצִיאוּ	3
הִמְצֵאתֶן	הִמְצֵאתֶם	2
	הִמְצֵאנוּ	1

Particip. præſens.

P.	S.	
מַמְצִיאִים	מַמְצִיא	M.
מַמְצִיאוֹת	מַמְצִיאָה	F.

Infinitivus.

הַמְצֵא vel הַמְצִיא

מְצֵאתָ] Excidente Dageſch; וּבֵרֵאתָ *Et præcides, Joſ.* 17.*v.*15. Aleph in Jod converſo, נִבֵּיתָ *Prophetaſti, Jer.*26.9.

מְצֵאתִי] Et cum Chirek in penultima ad formam Quieſcentium tertiâ ה: רִפֵּאתִי *Curavi,* 2. *Reg.* 2. *v.* 21. & ſic in prima plurali; רִפֵּאנוּ *Curavimus, Jerem.* 51. *v.* 9. In ſecundâ; רִפֵּאתֶם *Sanaſtis,* Ezech. 34. 4. Unum hîc reperitur ex quatuor literis, וְטֵאטֵאתִיהָ *Et everram eam, Jeſa.* 14. 23. cujus thema quidam ponunt טוא, unde geminatâ primâ & tertiâ, quod in iſta Verborum ſpecie frequens, טֵאטֵא: alii טָאַט, inde media geminaretur: alii טָאָה ponunt.

PARTICIPIUM.

מְמַצְּאִים] Excidente Dageſch; מְיָרְאִים *Terrentes, Neh.* 6. *v.* 14.

AD INFINITIVUM.

מַצֵּא] Excidente Dageſch; לְיָרְאָם *Ad metum incutiendum eis,* 2. *Paral.* 32. 18. Quædam in fine habent Cholem, vel ſimpliciter, vel aſſumptâ tertiâ ת ad formam Quieſcentium tertiâ radicali ה: קַנֹּא *Zelando,* 1. *Reg.* 19. *v.* 10. רַפֹּא *Sanando: Exod.* 21. 19. לְמַלֹּאות *Ad implendum,* 2. *Paral.* 36. *v.* 21.

AD IMPERATIVUM.

מַצֵּא] Excidente Dageſch; בָּרֵא *Selige, Ezech.* 21. 19.

AD FUTURUM.

יְמַצֵּא] Cum ה loco א: יְמַלֶּה *Implebit, Job.* 8.21.

תְּמַצְּאוּ] Hinc cum א quieſcente, ad formam Quieſcentium tertiâ ה: תְּדַכְּאוּ *Atteretis, Job.* 19. 2.

יְמַצְּאוּ] Eliſo א: יְרַפּוּ *Curabunt, Jer.* 8. 11.

FORMA PASSIVA PYHAL.

Præteritum מֻצָּא & ſic deinceps, ſolo Kibbutz à forma acti-

מִצֵּאת	מִצֵּאתָ	2
	מִצֵּאתִי	1

Plural.

	מִצְּאוּ	3
מִצֵּאתֶן	מִצֵּאתֶם	2
	מִצֵּאנוּ	1

Particip. præsens.

P.	S.	
מְמַצְּאִים	מְמַצֵּא	M.
מְמַצְּאוֹת	מְמַצְּאָה	F.

Infinitivus.

מַצֵּא

Imperativus.

P.	S.	
מַצְּאוּ	מַצֵּא	M.
מַצֶּאנָה	מַצְּאִי	F.

Futurum.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
	אֲמַצֵּא	1
תְּמַצְּאִי	תְּמַצֵּא	2
תְּמַצֵּא	יְמַצֵּא	3

Plural.

	נְמַצֵּא	1
תְּמַצֶּאנָה	תְּמַצְּאוּ	2
}	יְמַצְּאוּ	3

ANNOTATIONES.

מִצֵּא] Sic; מִלֵּא *Implevit, Exod.* 35. 35. Quædam desinunt in Kametz ad formam Quiescentium tertiâ ה: דִּכָּא *Contrivit, Psal.* 143. *v.*3. מִלָּא *Implevit, Jer.*51. *v.* 34. נִשָּׂא *Tollet, Amos* 4. 2.

2. *Paral.* 7. *v.* 12. Unum est quod characteristicam conjugationis retinet; נֶחְבָּה *Latére, Jerem.* 49. *v.* 10. & ה est loco א. Istius formæ etiam quædam notata sunt suprà cap. 14. ad hunc Infinitivum. Tale quoque est נִקְרֹא, quod vide ad Niphal Quiescentium tertiâ ה, ex quorum formâ quoque est, הִנַּבְּאוֹת *Prophetare, Zach.* 13. 4. Sic legitur apud Talmudicos והלא במאמר אחד לְהִבָּרְאוֹת *Et annon uno verbo potuisset creari?* (scil. Mundus).

AD FUTURUM.

אֶמָּצֵא] Dagesch excidente; וָאֵחָבֵא *Et abscondi me, Genes.* 3. 10. Cum ה paragogico; אִמָּלְאָה *Replebor, Ezech.* 26. *v.* 2. cum Chirek sub א, quæ forma & capite 14. observata est.

תִּמָּצֵא] Unum hîc est ex anomalia quoq; primæ radicalis י in ו commutatæ; תִּוָּרֵא *Reverenter colaris, Psalm.* 130. *v.* 4.

יִמָּצְאוּ] Cum נ paragogico; יִמָּצְאוּן *Inventi fuerint, Genes.* 8. *v.* 30. Cum א paragogico; יִנָּשׂוּא *Portabuntur, Jer.* 10. *v.* 5. & sic est ad formam Quiescentium tertiâ ה, sicut יִגָּלוּ, cui formæ deinceps א adjicitur. Vel literis transpositis, est pro יִנָּשְׂאוּ Simile vide infrà cap. 49. ad Præteritum Kal. Sic quoque ad formam eorundem Verborum; וַיֵּרָפוּ *Et sanatæ sunt,* 2. *Reg.* 2. *v.* 22. *pro* יֵרָפְאוּ.

CAPUT XLV.

De Conjugatione PIHEL *Quiescentium tertiâ* א.

Præteritum.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
מִצְּאָה	מִצֵּא	3
	מִצֵּאת	2

tertiâ ה: נִפְלֵיתִי *In admirationem traducor*, *Psal.* 138. *v.* 14. א in י commutatum est.

נִמְצְאוּ] Hinc primâ radicali deficiente; נִשְּׁאוּ *Seducti sunt*, *Jesa.* 19. 13. Aleph quiescente ad formam quiesc. tertiâ He; וְנִרְפּאוּ *Et curantur*, *Ezech.* 47. 8. *ubi malè libri quidam habent* נִרְפְּאוּ.

נִמְצֵאתֶם] Hinc excluso א: נִטְמֵתֶם *Polluti estis*, *Levit.* 14. *v.* 43. וְנַחְבֵּתֶם *Et abscondetis vos*, *Jos.* 2. *v.* 16.

נִמְצֵאנוּ] Ad formam Quiescentium tertiâ ה: נִטְמֵינוּ *Sordemus*, *Jos.* 18. *v.* 3.

AD PARTICIPIUM.

נִמְצָא] Ex anomalia primæ radicalis ' hîc unum est; נוֹרָא *Reverendus*, נוֹרָאִים &c. Ex deficiente primâ נ: נִשָּׂא נִשָּׂאִים. Sic; נִבָּא *Prophetans*, *Jer.* 32. *v.* 3.

נִמְצָאִים] Tria reperiuntur cum Scheva in penultima; הַנִּמְצְאִים *Qui inventi sunt*, *Esth.* 1. 5. & 4. 16. נִטְמְאִים *Polluti*, *Ezech.* 20. *v.* 30. נֶחְבְּאִים *Absconditi*, *Jos.* 10. *v.* 17. quæ R. Jacob Eleasaris filius scribit esse ex terminatione Tzere, נִמְצֵא, נִטְמֵא, נֶחְבֵּא. Tzere enim ultimæ syllabæ (non præcedente Kametz) mutatur in Scheva, Kametz autem ultimæ syllabæ ex forma נִמְצָא manere solet, ut in Nominum declinationibus quoque declaratum est. His simile; נִבְּאִים *Prophetantes*, *Jer.* 14. 15. quod & semel נִבָּאִים *Ezech.* 13. *v.* 2.

נִמְצָאָה] In ת hîc fit contractio, ut in Kal: ut, נִפְלֵאת *Occultum*, *Deuter.* 30. *v.* 11. נִטְמֵאת *Polluta est*, *Num.* 5. *v.* 9. Sic primâ radicali נ deficiente; נִשֵּׂאת *Allata*, *Zach.* 5. *v.* 7.

AD INFINITIVUM.

הִמָּצֵא] Hinc sunt, Dagesch ejecto, & tertiâ א in ה commutatâ; הֵרָפֵה *Sanari*, *Jer.* 19. 11. הֵחָבֵה *Abscondere se*,

2. Pa-

2	תִּמָּצֵא	תִּמָּצְאִי
3	יִמָּצֵא	תִּמָּצֵא

Plural.

1.	נִמָּצֵא	
2	תִּמָּצְאוּ	תִּמָּצֶאנָה
3	יִמָּצְאוּ	

ANNOTATIONES AD PRÆT.

נִמְצָא] Si prima sit gutturalis, characteristica notatur cum Sægol vel Pathach, ut ante Scheva compositum notari debebat: נֶחְבָּא *Abscondit se, Jud.* 9. *v.*5. Primâ נ deficiente; נִבָּא *Prophetavit,* 1. *Sam.* 10. *v.* 11. וְנִשָּׂא *Et portabitur, Exod.* 25. *v.* 28.

נִמְצְאָה] Hinc est contractum in ת: נִפְלָאת *Admirabile fuit, Psal.* 118. *v.* 23. cui vide simile infrà capite 47. ad Præterit. Hophal. Geminatur & ה fœmininum augendæ significationis ergò, sed prius facilioris pronunciationis causâ transit in ת: ut, נִפְלָאֲתָה *Longè admirabilis fuit,* 1. *Sam.* 1. *v.* 26. ubi Pathach sub א est loco Kametz, & ה inquit Kimchi, geminatum est, ad indicandum abundantem amorem Davidis erga Jonathanem. Quidam volunt compositam esse formam ex פֶּלֶא & פָּלָה: at rectiùs quidam libri habent נִפְלָאֲתָה. Simile vide infrà capite 47. ad Præteritum. Ad formam Quiescentium tertiâ ה est; נִרְפָּתָה *Sanata est, Jerem.* 51. *v.* 9. pro נִרְפְּתָה propter accentum, quod regulariter diceretur נִרְפְּאָה.

נִמְצֵאתָ] Hîc & in sequentibus Conjugationibus א ferè quiescit in Tzere. Primâ gutturali; נֶחְבֵּאתָ *Abscondisti te, Gen.* 31. *v.* 27.

נִמְצֵאתִי] Cum י loco א ad formam Quiescentium tertiâ

propter accentum à Cholem ad ſequens Sægol recedentem, ut & in ſuperioribus Verborum Generibus vidimus.

CAPUT XLIV.

De Conjugatione paſsiva NIPHAL.

Præteritum.

Sing.

	maſc.	*fœm.*
3	נִמְצָא	נִמְצְאָה
2	נִמְצֵאתָ	נִמְצֵאת
1	נִמְצֵאתִי	

Plur.

3	נִמְצְאוּ	
2	נִמְצֵאתֶם	נִמְצֵאתֶן
1	נִמְצֵאנוּ	

Particip. præter.

	Sing.	Plur.
M.	נִמְצָא	נִמְצָאִים
F.	נִמְצָאָה	נִמְצָאוֹת

Infinitivus.

הִמָּצֵא

Imperativus.

	S.	P.
M.	הִמָּצֵא	הִמָּצְאוּ
F.	הִמָּצְאִי	הִמָּצֶאנָה

Futurum.

Sing.

	maſcul.	*fœmin.*
1	אֶמָּצֵא	

2 תמצא

A בּוֹא est תָּבוֹא, אָבוֹא & sic deinceps, ex forma Quiescentium secundâ. Hinc cum ה paragogico; וְאָבוֹאָה *Et ingrediar*, *Genes.* 29. *v.* 21. Tertia fœminina singularis cum ה paragogico præter morem; וְתָבוֹאָה *Et adveniat*, *Jesa.* 5. *v.* 19. & inde, תָּבוֹאתָה *Veniat*, *Deuter.* 33. *v.* 16. geminato ה & priori mutato in ת, ut in Nominibus fœmininis quandoque fieri solet, ut dictum suprà cap. 8. *Geminatio ista auctæ significationis index est, q. d.* תָּבוֹא וְתָבוֹא *Veniat etiam veniat, hoc est, abundanter & certò veniat omnis benedictio super caput Josephi, ut Kimchi explicat: similia vide mox ad Præterit. Niphal.* Compositam formam habet; וַתָּבֹאתִי *Et venisses*, 1. *Sam.* 25. *v.* 34. ex secunda Præteriti בָּאת, & Futuri תָּבֹאִי. Scribitur autem י in fine, sed in lectione redundat, ac juxta Masorethas legendum וַתָּבֹאת formâ nihilominus irregulari. *Hanc formam compositam fervor orationis Davidi expressit: mens ipsi primò dictabat Præter. quale præcessit, ac si dicere in animo habuisset,* לוּלֵא מִהַרְתְּ וּבָאת *Nisi festinasses & venisses, fervor simul suggerebat Futurum* וְתָבֹאִי*, unde* וְתָבֹאתִי*, ad indicandum, quòd auspicatò proposuerit sibi Abigail occurrere Davidi, optimè etiam factum, quòd festinans venerit, alioquin enim ad lucem matutinam non fuisset victurus Nabal.* Sic, תְּבוֹאָתֶךָ *Obveniet tibi*, *Job.* 22. *v.* 21. compositum est ex Præterito fœminino בָּאָה & Futuro תָּבוֹא, ה autem fœmininum Præteriti solet mutari in ת ante Pronomina, ut docetur lib. 2. capite 17. Aut simpliciter est tertia Futuri cum ה paragogico, quod accedente Pronomine, servatum & mutatum in ת, ut pro more ה ante Pronomina mutari solet. Sic antea vidimus Nun paragogicum cum Affixis manere. Pluralis fœminina; תְּבֹאנָה 1. *Reg.* 3. *v.* 16. & cum י redundante, וַתָּבֹאינָה *Esth.* 4. *v.* 4. & תְּבֹאֶינָה *Venient*, *Psal.* 45. *v.* 16. ubi Kametz sub ת in Scheva mutatum, propter

poni ex forma Futuri, בֹּאנָה vel בֹּאֶינָה aut בֹּאנָה, quæ formæ in Futuro leguntur. A קוֹא irregulariter hîc legitur; קִיוּ *Vomite*, *Jer*. 25. *v*. 27. cum ׳ loco א, pro קְאוּ: aut Radix ejus est קָאָה ejusdem significationis: vide infrà cap. 49. ad Imp.

AD FUTURUM.

אֶמְצָא] Hinc א in ה commutato; אֶרְפָּה *Curabo*, *Levit*. 3. *v*.22. Cum ה paragogico: אֶקְרָאֶה *Inclamabo*, 1.*Sam*. 28. *v*. 15. cum Sægol loco Kametz euphoniæ causâ, cui simile fuit in tertia Futuri Pihel, capite 15.

תִּמְצְאוּ] Cum Nun paragogico; תִּמְצְאוּן *Invenietis*, 1. *Sam*. 9. *v*. 13. תִּירְאוּן *Timeatis*, *Deut*. 1. *v*. 29.

יִמְצְאוּ] Hinc Nun paragogicum, accedente Pronomine, quandoque manet: ut, יִמְצָאוּנְהָ *Invenient eam*, *Jer*. 2. 24. יִקְרָאֻנְנִי *Invocabunt me*, *Proverb*. 1. *v*. 28. יִמְצָאֻנְנִי *Invenient me*, *ibid*. Simile fuit capite 16. ad Futurum.

תִּמְצֶאנָה] Per Apocopen literæ ה: תִּמְצֶאןָ *Invenerint*, *Deut*. 31. *v*. 21. Ad formam Quiescentium tertiâ ה: תְּרַפֶּינָה *Medicantur*, *Job*. 5. *v*. 18. *pro* תְּרַפֶּאנָה.

Ex duplici anomalia: à נָשָׂא est תִּשָּׂא אֶשָּׂא &c. primâ deficiente & per Dagesch compensatâ, ad formam Defectivorum primâ נ. Hinc, יִשָּׂאוּנְךָ *Portabunt te*, *Psal*. 91. *v*. 12. Nun paragogico ante Affixum remanente, ut paulò antè. Pluralis fœminina; וַתִּשֶּׂאנָה *Et sustulerunt*, *Ruth*. 1. *v*. 9. & cum Epenthesi ׳ ad formam Quiescentium tertiâ ה: תִּשֶּׂאינָה *Portabitis*, *Ezech*. 23. *v*. 49. & א abjecto, וְתִשֶּׂנָה *Et levabunt*, *Jer*. 9. *v*. 18.

A יָרֵא est אִירָא *Timebo*, & sic deinceps, primâ radicali ׳ quiescente in Chirek, ut & capite 31. notatum.

A יָצָא est אֵצֵא & sic deinceps, cum duplici Tzere, ad formam Quiescentium primâ ׳. Fœminina pluralis per Apocopam; וַתֵּצֶאןָ *Egressæ sunt*, *Exod*. 15. *v*. 20.

A בּוֹא

scentibus mediâ ו unum est; בּוֹא *Venire*, 1. *Samuel.* 9.15. unde & cum ה paragogico; בְּבֹאָה *In intrando*, 1. *Reg*, 14. 12. At illud; מִלְּבוֹא *Ab adire, ab aditu*, *Amos* 6. 14. ex Chaldaica forma מ & ל conjunctum habet: Scheva autem sub ל videtur formam constructam indicare; מִלְּבוֹא חֲמָת *Ab introitu Chamatæ.*

AD IMPERATIVUM.

מְצָא] Cum ה paragogico: רְפָאָה *Sana*, *Psal.* 41. v. 5. unde contractum; רְפָה *Cura*, *Psal.* 60. 4. aut simpliciter א in ה commutatum est, quod in his Verbis non infrequens.

מְצָאוּ] Hinc ad formam Quiescentium tertiâ ה; יְראוּ *Psal.* 34. 10. *pro* יִרְאוּ, fortè etiam ad differentiam Futuri יִרְאוּ *Videbunt*, quod est à רָאָה, ut Kimchio placet in Michlól, pag. 132.

מְצֶאנָה] Sægol in penultima est ex forma Quiescentium tertiâ ה. Per Apocopam literæ ה: קְרֶאןָ *Vocate*, *Ruth.* 1. v. 20. וּמְצֶאןָ *Et invenite*, *Ruth.* 1. v. 9. Et inde Kametz ablato; קְרֶאןָ *Vocate*, *Exod.* 22. v. 20. cui simile fuit suprà cap. 13. ad Imperativum.

Ex Duplici anomalia: à נָשָׂא est שְׂאוּ שָׂא &c. Reperitur tamen etiam inde; נְשָׂא *Attolle*, *Psalm.* 10. v. 12. pro quo etiam legitur נְסָה, *Psal.* 4. v. 7. א in ה & שׂ in ס commutato.

A יָצָא est צְאוּ צֵא &c. ex forma Quiescentium primâ י. Cum ה paragogico; צְאָה *Egredere*, *Jud.* 9. v. 29. ubi Tzere manet ob accentum illic manentem, & sic in plurali; צְאוּ *Egredimini*, *Jesa.* 49. v. 9. Pluralis fœminina; צְאֶנָה *Egredimini*, *Cant.* 3. v. 11.

A בּוֹא est בֹּא בֹּאוּ &c. Cum ה paragogico; וָבֹאָה *Et veni*, 1. *Sam.* 20. v. 21. Hujus fœminina pluralis potest

poni

AD INFINITIVUM.

מָצוֹא] Cum ה paragogico, Cholem, ut in Verbis perfectis, transfertur ad primam radicalem, correptum in Kametzchatuph: ut, לְטָמְאָה *Ad impurandum se, Levit.* 22. *v.* 8. Sed & alio modo ingreditur formam Nominum; לְיִרְאָה *Ad timendum, Deut.* 6. *v.* 24. Sub prima gutturali pro Chirek est Pathach aut Sægol: ut, בַּחֲטָאָה *In peccando, Numer.* 15. *v.* 27. Hæc forma propriè oritur ex terminatione Pathach, (ut suprà capite 13. notatum) quæ in his Verbis locum non habet. Unde pro Nominibus potiùs hæc capienda, quæ usum Infinitivi habent, ejusque casum regunt, ut & Infinitivus aliâs simpliciter quoque pro Nomine usurpatur. בְּמוֹצַאֲכֶם vide libro 2. capite 17. ad Infinitum.

מְצֹא] Sic, יְרֹא *Timere, Jos.* 22. 25. unde per Aphæresin primæ radicalis; לְרֹא *Ad timendum,* 1. *Sam.* 18. *v.* 29. מַחֲאָךְ vide lib. 2. cap. 17. Cum Apocopa tertiæ radicalis; מֵחֲטוֹ *A peccando, Gen.* 20. *v.* 6. aut est sic ad formam quiescentium tertiâ ה: vide illic.

מְצֹאת] Sic; שְׂנֹאת *Odisse, Prov.* 8. 13. מְלֹאת *Implere, Levit.* 12. *v.* 8. קְרֹאת *Vocare, Jud.* 8. *v.* 1. oriturq; hæc forma ex Quiescentibus tertiâ ה, quæ ת ad Infinitivum frequenter assumunt.

Ex dupliciter imperfectis hîc tria sunt: Unum ex Defectivis primâ נ: unde שְׂאֵת *Ferre, Deuter.* 1. *v.* 9. & per crasin, שֵׂאת *Genes.* 36. *v.* 7. quæ sunt pro שְׂאֵת, cui similis forma fuit antea in Participio. Hoc tamen Verbum sequitur etiam formam communem; נְשׂוֹא *Tollendo, Hos.* 1. 6. &, נְשֹׂא *Perferendo, Jesa.* 1. 14. & per Aphæresin שׂוֹא *Psal.* 89. 10. Ex incipientibus à י est; צֵאת *Egredi, Gen.* 24. 11. ad formam præcedentem. Ex Quie-

rum; בְּאוּ *Veniant, Jer.* 27. *v.* 28. Prima pluralis abjecto א : בָּנוּ *Venimus,* 1. *Sam.* 25. *v.* 8.

AD PARTICIP. PRÆSENS.

מוֹצֵא] Ad formam Quiescentium tertiâ ה: ומוֹצֶא *Et invenio, Eccles.* 7. *v.* 27. חֹטֶא *Peccans, Eccles.* 8. *v.* 12. Cum He loco Aleph, בוֹטֶה *Effutiens,* Prov. 13. 18. à בָּטָא.

מוֹצְאִים] Ad formam Quiescentium tertiâ ה, cum א in scriptura redundante; חֹטְאִים *Peccantes,* 1. *Sam.* 14. 33. קֹרְאִים *Clamantes, Psal.* 99. 6. Ex eorundem Quiescentium forma, א abjecto, est צֹבֶיהָ *Militantes ejus, Jesa.* 29. *v.* 7. *pro* צֹבְאֶיהָ.

מוֹצְאָה] Hinc est ad formam Quiescentium tertiâ ה : שֶׁיֹּצָא *Qui procedit, Eccles.* 10. *v.* 5. ad formam עֹשָׂה *Facit, Eccles.* 2. *v.* 2. Sic in forma masculina מֹצֵא fuit, sicut עֹשֶׂה. Fœmininum in ת hîc specialem formam habet; מוֹצֵאת *Inveniens, Cant.* 8. 10. נֹשֵׂאת *Afferens,* 1. Reg. 10. 22. pro מוֹצֵאֵת, נוֹשֵׂאֵת. Hinc contrahuntur in ת; מֹצֵאת *Sufficiens,* 2. *Sam.* 18. *v.* 22. נֹשֵׂאת *Obtinens, Esth.* 2. *v.* 15. יֹצֵאת *Egrediebatur, Jud.* 11. *v.* 34. unde cum defectu א est; הַיּוֹצֵת *Quæ egreditur, Deut.* 28. *v.* 57.

Monosyllabum בָּא hîc flectitur per Kametz, ad formam Quiescentium secundâ, hoc modo:

בָּאִים	בָּא	M.
בָּאוֹת	בָּאָה	F.

Sic & aliud fœmininum; קָאָה *Evomit, Levit.* 18. *v.* 28. cum accentu in ultima, ad differentiam Præteriti fœminini.

AD PARTICIP. PRÆTER.

מָצוּא] Sic קָרוּא *Vocatus,* Esth. 5. *℣.* 12. Ad formam Quiescentium tertiâ ה est; נְשׂוּי *Levatus, Psal.* 32. *v.* 1. *pro* נְשׂוּא. Sic Rabbini communiter efferunt מָצוּי, סָמוּי.

ADIN-

Formam Kal. Irregulare hîc eſt; וְצָמִת *Et ſities, Ruth.2.9.* cum Chirek, ad formam ſequentis ſpeciei Quieſcentium tertiâ ה pro וְצָמִית. Huc pertinet; וְקָרָאתִי *Et vocabis, Jerem.3, v.4.* quod ſcriptum cum ' redundante.

מָצָאתִי] Et cum Chirek in medio, ex forma Quieſcentium tertiâ ה : כָּלִאתִי *Inhibui, Pſal.* 119. *v.* 101. Abjecto א : מָלֵתִי *Plenus ſum, Job.* 32. *v.* 18. מָצָתִי, Num. 11. 11. יָצָתִי, Jobi 1. ℣. 21.

מָצְאוּ] Hinc abjecto א, ad formam Quieſcentium tertiâ ה : מָלְוּ *Plena ſunt, Ezech.* 18. *verſ.* 16. נָשׂוּ *Tulerunt, Ezech.* 39. *v.* 26. & inde cum א paragogico, נָשׂוּא *Pſal.* 139. *v.* 20. cui ſimile fuit ſuprà cap.13. ad Præteritum. Vide & in Futuro Niphal cap. ſeq.

מְצָאתֶם] Sic, יְרֵאתֶם *Timeatis, Joſ.* 4. *v.* 24. quaſi à יָרֵא, cùm aliâs ubique per Tzere flectatur.

Porrò compoſitæ anomaliæ Verbum ex media etiã quieſcente, unicum eſt, בּוֹא *Venire*, quod abjecto ו juxta iſtius Generis formam, per reliqua ſic flectitur.

Præteritum.

Sing.

	fœmin.	*maſc.*
3	בָּאָה	בָּא
2	בָּאת	בָּאתָ
1		בָּאתִי

Plural.

3		בָּאוּ
2	בָּאתֶן	בָּאתֶם
1		בָּאנוּ

בָּאת] Legitur cum Scheva in fine, quod in his Verbis non fieri, antea diximus; וּבָאת *Et ingredieris, 2. Sam.* 14. *v.* 3. ſimile vide ad Præteritum Kal, cap. 49. Tertia pluralis ex Cholem tertiâ terminatione Verbo-

Infinitivus.

מְצוֹא מְצֹא מְצֹאת

Imperativus.

P.	S.	
מִצְאוּ	מְצָא	M.
מְצֶאנָה	מִצְאִי	F.

Futurum.

Sing.

fœm.	*masc.*	
	אֶמְצָא	1
תִּמְצְאִי	תִּמְצָא	2
תִּמְצָא	יִמְצָא	3

Plur.

	נִמְצָא	1
תִּמְצֶאנָה	תִּמְצְאוּ	2
	יִמְצְאוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

מָצָא] Pauca in Tzere alteram Verborum terminationem desinunt: ut, יָרֵא *Timuit*, מָלֵא *Repletus fuit*, שָׂנֵא *Odio habuit*, צָמֵא *Sitivit*, quæ in secunda & prima persona Tzere retinent, יָרֵאתָ *Timuisti, &c.*

מָצְאָה] Sic ex Tzere; יָרֵאָה *Timuit*, *Jerem. 3. v. 8.* מָלְאָה *Plena est, Genes. 6. v. 13.* Contractum hîc unum legitur in ת : וְקָרָאת *Et vocavit*, *Jesa. 7. v. 14.* aliud & alterius significationis vide infrà capite 49. ad Præteritum. Hujus formæ quoque Aben Esra & Kimchi volunt esse, וְחָטָאת עַמֶּךָ *Et peccavit populus tuus, Exod. 15. v. 16.* *pro* חָטְאָה : At si ita sumatur, tum genere discrepat à sequenti Nomine, quod masculinum est. Est ergo potiùs pro Nomine fœminino exponendum, *Peccatum, culpa, est populi tui.* Vide mox ad Præteritum Niphal.

מָצָאת] Scheva hîc omittitur, ut capite 24. ad Formam

& similia, quæ vulgò *Verba composita* appellantur, id est, compositæ, duplicis vel mixtæ anomaliæ. Prior verò ipsorum anomalia, quam in prima vel secunda radicali habent, in superioribus Verborum imperfectorum Generibus explicata est, ideoque novam doctrinam non requirit: posterior hîc traditur.

Verba in א finita, *Quiescentia Lamed* א, id est, tertiâ radicali א, vulgò appellantur, & anomaliam habent in א ut plurimùm in vocali longâ Kametz vel Tzere, quiescente. Paradigma commune ipsorum est, מָצָא *Invenit*. Sæpè verò etiam cum altera specie in ה desinentium, formam commutant, sicut & illa vicissim horum formam non rarò subeunt.

CONJUGATIO KAL.

Præteritum.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
מָצְאָה	מָצָא	3
מָצָאת	מָצָאתָ	2
	מָצָאתִי	1

Plural.

	מָצְאוּ	3
מְצָאתֶן	מְצָאתֶם	2
	מָצָאנוּ	1

Particip. Præsens.

P.	S.	
מוֹצְאִים	מוֹצֵא	M.
מוֹצְאוֹת	מוֹצְאָה	F.

Particip. Præter.

P.	S.	
מְצוּאִים	מָצוּא	M.
מְצוּאוֹת	מְצוּאָה	F.

Digitized by Google

AD FUTURUM.

אֶתְקוֹמֵם] Ex terminatione Pathach; אֶתְקוֹטָט *Fastidio torqueo me*, *Psalm.* 139. *v.* 21. & sic cum ה paragogico, אֶתְקוֹטָטָה *Psal.* 119. *v.* 158. Pathach autem per accentum productum est in Kametz. Sic, אֵרוֹמָם *Extollam me*, *Jes.* 33. *v.* 10. ubi ת elisum, pro אֶתְרוֹמָם.

יִתְקוֹמֵם] At, יִתְלוֹנָן *Commorabitur*, *Psalm.* 91. *v.* 1. in Kametz, ut præcedentia

תִּתְקוֹמֵם] Hinc est cum Syncopa literæ ת characteristicæ; תִּכּוֹנֵן *Firmetur*, *Num.* 21. *v.* 27. *pro* תִּתְכּוֹנֵן. Ex terminatione Pathach, ut anteà; תִּתְמוֹגָג *Dissolvat seipsam*, *Psal.* 107. *v.* 26.

יִתְקוֹמְמוּ] Ex Pathach ut præcedentia; יִתְמוֹלָלוּ *Excisæ sint*, *Psal.* 58. *v.* 8. Unum hîc est ad formam analogam, ut antè in Præterito; וַיִּצְטַיָּרוּ *Et legatos finxerunt se*, *Jos.* 9. *v.* 4.

תִּתְקוֹמֵמְנָה] Ex terminatione Pathach; תִּתְמוֹגַגְנָה *Colliquescent*, *Amos* 9. *v.* 13.

Ita fuit secundum genus Quiescentium Verborum.

CAPUT XLIII.

De Verbis Quiescentibus tertiâ radicali א, *& primâ ipsorum Conjugatione* KAL.

TERTIUM Genus Quiescentium Verborum est, quorum tertia radicalis est א vel ה, & distinctas flectendi formas constituunt. Utraque species etiam Verba quædam complectitur, quæ duplicem anomaliam habent, primæ & tertiæ, vel secundæ & tertiæ radicalis, quiescentis & deficientis: ut, יָצָא *Egressus est*, יָרֵא *Timuit*, נָשָׂא *Tulit*, נָטָה *Inclinavit*, בּוֹא *Venire*, קוֹא *Vomere*, & si-

metz propter accentum ex terminatione Pathach, quę etiam in perfectis Verbis notata, capite 19. Hîc autem utplurimùm adhiberi videtur.

הִתְקוֹמְמוּ] Unum hîc eſt ad formam analogam, ſed cum mutatione & tranſpoſitione literæ characteriſticæ ת poſt primam radicalem צ (ut capite 19. notatum:) ut, הִצְטַיָּדְנוּ *In viaticum accepimus*, *Joſ.* 9. *v.* 12. atque hæc forma Chaldæis & Rabbinis longè uſitatior eſt, unde הִתְקַיֵּם *Stabiliri*, הִתְגַּיֵּר *Proſelytum effici*: & loco Dageſch apud Rabbinos ferè alterum ׳ exprimi ſolet, ut הִתְקַיֵּים.

AD PARTICIPIUM.

מִתְקוֹמֵמָה] At, מִתְקוֹמָמָה *Inſurgens*, *Job.* 20. 27. eſt ex terminatione Pathach, quod in Kametz productum propter accentum, ob vocem ſequentem monoſyllabam. In ת : מִתְבּוֹסֶסֶת *Conculcandam præbens ſe*, *Ezech.* 16. 6.

מִתְקוֹמְמִים] Hinc eſt per Syncopam literæ מ; וּבִתְקוֹמְמֶיךָ *Et in inſurgentes tuos*, hoc eſt; *contra te*, *Pſal.* 139. *v.* 21. *pro* וּבְמִתְקוֹמְמֶיךָ, ne quatuor literæ ſerviles ab initio thematis concurrant.

AD IMPERATIVUM.

הִתְקוֹמְמִי] Ex terminatione Pathach eſt; הִתְרוֹעָעִי *Clange*, *Pſalm.* 60. *v.* 10. Pathach autem per accentum, ad penultimam revocatum, in Kametz productum eſt.

הִתְקוֹמֵמְנָה] Ex terminatione Pathach; הִתְשׁוֹטַטְנָה *Curſitate*, *Jerem.* 49. *v.* 3. Hoc ſolum eſt illud, quod eximitur ex eorum numero, quorum prima radicalis ש non admittit poſt ſe tranſpoſitum ת characteriſticum, de quo dictum eſt capite 19. Omiſſa autem tranſpoſitio, ne geminum ט ſequens κακοφωνίαν pareret, ſi legeretur הִשְׁתּוֹטַטְנָה.

Præteritum.

Sing.

fœm.	*masc.*	
הִתְקוֹמְמָה	הִתְקוֹמֵם	3
הִתְקוֹמַמְתְּ	הִתְקוֹמַמְתָּ	2
	הִתְקוֹמַמְתִּי	1

Plural.

	הִתְקוֹמְמוּ	3
הִתְקוֹמַמְתֶּן	הִתְקוֹמַמְתֶּם	2
	הִתְקוֹמַמְנוּ	1

Partic. præsens.

Plur.	Sing.	
מִתְקוֹמְמִים	מִתְקוֹמֵם	M.
מִתְקוֹמְמוֹת	מִתְקוֹמְמָה	F.

Infinitivus.

הִתְקוֹמֵם

Imperativus.

P.	S.	
הִתְקוֹמְמוּ	הִתְקוֹמֵם	M.
הִתְקוֹמֵמְנָה	הִתְקוֹמְמִי	F.

Futurum.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
	אֶתְקוֹמֵם	1
תִּתְקוֹמְמִי	תִּתְקוֹמֵם	2
תִּתְקוֹמֵם	יִתְקוֹמֵם	3

Plural.

	נִתְקוֹמֵם	1
תִּתְקוֹמֵמְנָה	תִּתְקוֹמְמוּ	2
	יִתְקוֹמְמוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

הִתְקוֹמֵם] At, הִתְבּוֹנָן *Intelligit*, *Jesa.* 1. *v.* 3. in Ka-

metz pro-

AD FUTURUM.

יוּקַם] Sic; יוּשַׁב *Reducetur, Exod.* 10. *v.* 8. יוּשַׁר *Canetur*, Esa. 26. 1. Huc Kimchi in Michlol fol. 131. revocat irregulare illud; וַיִּישֶׂם *Et positus fuit, Genes.* 50. *v.* 26. *pro* וַיּוּשַׂם. At Masorethæ notant: *Non reperitur amplius, & ut scribitur, sic legitur.* Significatio omninò est Verbi שׂוּם, at forma petita quasi à יָשַׂם, quod à quibusdam thema fingi, Kimchi affirmat. Forma itaque activa, quam habet, impersonaliter exponenda est, *Et posuit*, scilicet aliquis ipsum, hoc est, positus fuit: quod loquendi genus explicatur libro 2. capite 10. Si tamen punctatum esset, ut quod proximè hîc sequitur, sensus esset simplicior & manifestior, Alterum huic, quoad literas, simile est; וַיִּישַׂם *Et appositum fuit, Genes.* 24. *v.* 33. quod juxta litteras potuisset legi, ut superius: at lectio & pronunciatio illic analoga, juxta formam Hophal, observata fuit, unde Masorethæ notarunt, Legendum וַיּוּשַׂם, restituto ו quod in alterum י scribendo degenerarat. Omnis autem dubii vitandi causâ, priori י supposuerunt Kibbutz, quasi legendum וַיֻּשַׂם, alteri י imposuerunt punctum quod repræsentaret Vau cum Schurek, quasi legendum וַיּוּשַׂם.

תּוּקַם] Cum Kibbutz, תֻּפַר *Irritum fiet, Jer.* 33. *v.* 21. *Jes.* 8. 11.

CAPUT XLII.

De Conjugatione HITHPAHEL.

HÆc Conjugatio tantùm syllabâ הִת à Pihel differt, nihilque præterea ab ea diversum habet.

Plural.

1 נוּקַם		
2 תּוּקְמוּ	}	תּוּקַמְנָה
3 יוּקְמוּ		

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

הוּקַם] Et cum Kibbutz; הֻרַם *Sublatus est, Dan.* 8. *v.* 11. quod secundum literas scribitur, quasi ex forma activa, הֵרִים; at sensus postulat formam passivam, ut & aliud passivum ex Hophal ibidem sequitur in textu. Masorethæ itaq; animadvertentes ו in י transformatum & transpositum, legendum notarunt הוּרַם. Simile vide in Futuro. Vocalis longa Schurek etiam hîc in brevem & Dagesch resoluta legitur: הֻקַם *Constitutus est,* 2. *Sam.* 23. *v.* 1. הֻסַּג *Aversum est, Jesa.* 59. *v.* 15.

AD PARTICIPIUM.

Participium præsens inusitatum est, ut aliâs in Hophal: quòd si tamen quis formare velit, desinet à Præterito in Kametz: ut, הוּכָן *Præparatus est, Jes.* 30. 33. quod Kimchi in Michlol huc reduci posse ait. At sit magis Præteritum in Kametz, propter accentum Tiphcha.

AD PARTICIP. PRÆTER.

מוּקָם] Sic, מוּסָר *Amotus, Jesa.* 17. *v.* 1. Cum Kibbutz; מֻנָּד *Remotus,* 2. *Sam.* 23. 6. מוּמָת *Interfectus eris,* 1. *Sam.* 19. 11.
מוּקָמִים] Huc pertinet; הַמֻּמוֹתִים *Qui morte afficiebantur,* 2. *Reg.* 11. *v.* 2. quod scribitur literis ו & מ transpositis, & juxta Masorethas legendum, הַמּוּמָתִים.

AD INFINITIVUM.

Forma ejus ex Tzere ponitur ad analogiam Infinitivi aliorum Verborum in Hophal: nullum enim exemplum hîc usitatum reperitur.

AD FU-

producto; תְּהִימֶנָה *Perstrepent*, *Mich.* 2. *v.* 12. Kametz autem propter accentum ad Sægol translatum, correptum est in Scheva. Ex terminatione Tzere; תָּגֵלְנָה *Exultabunt*, *Psal.* 51. 10.

CAPUT XLI.

De Conjugatione Passiva HOPHAL.

Præteritum.

Sing.

fœm.	*masc.*	
הוּקְמָה	הוּקַם	3
הוּקַמְתְּ	הוּקַמְתָּ	2
	הוּקַמְתִּי	1

Plural.

	הוּקְמוּ	3
הוּקַמְתֶּן	הוּקַמְתֶּם	2
	הוּקַמְנוּ	1

Participium præter.

P.	S.	
מוּקָמִים	מוּקָם	M.
מוּקָמוֹת	מוּקָמָה	F.

Infinitivus.

הוּקַם

Imperativo caret.

Futurum.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
	אוּקַם	1
תּוּקְמִי	תּוּקַם	2
תּוּקַם	יוּקַם	3

Plural.

Jesa. 45. *v.* 10. cum accentu in ultima, unde Kametz ab initio mutatur in Scheva.

יָקִים] Cum ה paragogico præter morem; יָחִישָׁה *Acceleret*, *Jerem.* 5. *v.* 19. simile vide suprà capite 14. ad Futurum Pihel. Ex Tzere; יָסֵר *Amoveat*, *Job.* 9. 34. יָרֵעַ *Malefaciet*, *Soph.* 1. *v.* 12. Hinc cum Epenthesi א: יָנֵאץ *Florescet*, *Eccles.* 12. *v.* 5. Accentu retracto; יָרֶב *Contendet*, *Jud.* 6. *v.* 32. תָּשֶׁת *Ponis*, *Psalm.* 104. *v.* 20. & in Pathach ob gutturalem, vel lit. ר: וַיָּעַד *Et contestatus es*, *Zach.* 3. 6. וַיָּעַר *Et suscitavit*, *Hag.* 1. *v.* 14. וַיָּרַע *Et malefecit*, 1. *Reg.* 16. *v.* 25. At, יָסִית *Incitabit*, *Jerem.* 16. *v.* 18. ut in Præterito.

תָּקִים] In Pathach; וַתָּסַר *Et deposuit*, *Genes.* 38. 14. ut in præcedenti persona. At, תָּלַן *Pernoctabit*, *Job.* 17. 2. est cum Pathach loco Tzere.

נָקִים] Sic, נָרִיעַ *Clangamus*, *Psal.* 95. 2. & cum ה paragogico; נָרִיעָה *ibid.* *v.* 1. Accentu retracto; נָרַע *Malefaciemus*, *Gen.* 19. *v.* 9.

תָּקִימוּ] Ex terminatione Tzere, תָּרֵעוּ *Malefaciatis*, Gen. 19. ℣. 7.

יָקִימוּ] Cum ן paragogico; יָחִלוּן *Indolescent*, *Jesa.* 13. *v.* 8. יְנִעוּן *Movebunt*, *Psalm.* 109. *v.* 25. Kametz correpto, ut antè in secunda fœminina. At, יַלִּיזוּ *Recedere facient*, *Proverb.* 4. *v.* 21. וַיַּלִּינוּ *Et ad murmurandum incitarunt*, *Num.* 14. *v.* 36. habent Kametz in vocalem brevem resolutum, ut suprà in tertia fœminina Præteriti. Ex terminatione Tzere; וַיָּפֵרוּ *Et irritum reddiderunt*, *Ezech.* 44. 7. Item, יָרֵעוּ *Malefacient*, *Jesa.* 11. *v.* 9. Kimchi huc revocat; וַיָּחֵלּוּ *Et doluerunt*, *Hos.* 8. *v.* 10. cum Dagesch euphonico, quasi à חול, quanquam in nostris exemplaribus plerisq; Dagesch abest: cum Dagesch autem est, *Et cœperunt*, à חָלַל, quam interpretationem quidam sequuntur.

תְּקִימֶנָּה] Sic Jerem. 44. 25. unde Scheva in Sægol produ-

cedentibus; הָשַׁע *Fac ut clausi sint*, *Jesa.* 6. *v.* 10. Huic simile sine gutturali; הָשֵׁב *Reduc*, *Ezechiel.* 21. *v.* 30. Cum ה paragogico; הָפֵרָה *Irritum fac*, 1. *Regum.* 15. 19. Sæpiùs autem Chirek in medio est; הָעִירָה וְהָקִיצָה *Evigila & expergiscere*, *Psal.* 35. *v.* 23. Aphæresis characteristicæ hîc frequens est; שִׂים *Pone*, *Genes.* 24. *v.* 2. in iis maximè Verbis, quæ in Kal Imperativo carent: Sic, לִין *Pernocta*, *Jud.* 19. *v.* 9. בִּינָה *Intellige*, *Psalm.* 5. 2.

הָקִימוּ] Per Aphæresin; דִּינוּ *Judicate*, *Jer.* 21. *v.* 12. לִינוּ *Pernoctate*, *Num.* 22. 8.

הָקִימִי] Per Aphæresin; לִינִי *Pernocta*, *Ruth.* 3. *v.* 13.

AD FUTURUM.

אָקִים] Formativæ Futuri succedunt in locum characteristicæ, ut moris est. Cum ה paragogico; אָעִירָה *Evigilabo*, *Psalm.* 57. *v.* 9. At, אוֹחִילָה *Dolebo*, *Jerem.* 4. *v.* 19. formam habet à יָחַל compositam, unde in quibusdam exemplaribus scribitur cum ו in medio, quasi אָחוּלָה ex Kal, à Verbo חוּל *Dolere*, in aliis autem cum ו etiam post Aleph, אוֹחוּלָה quod Masorethæ legendum notarunt cum ׳ in medio, אוֹחִילָה tanquam à יָחַל, sed significatio est à חוּל. In Pathach per crasin; אָרַע *Malefaciam*, 1. *Sam.* 26. *v.* 6. *pro* אָרִיעַ. In Tzere; אָפֵר *Irritum reddam*, *Judic.* 2. *v.* 1.

תָּקִים] In Tzere; תָּשֵׁב *Reducito*, *Genes.* 24. *v.* 8. Hinc Tzere corripitur in Sægol, quando accentus ad penultimam retrocedit, aut omnino aufertur: ut, אַל־תָּשֶׁב *Ne avertas*, 1. Reg. 2. ℣. 20. וַתָּקֶם *Et præstitisti*, *Nehem.* 9. 8. & in Pathach, propter gutturalem aut ר: וַתָּרַע *Et malè egisti*, 1. *Reg.* 14. *v.* 9. וַתָּעַד *Et contestatus es*, *Neh.* 9. *v.* 29. Et sine gutturali, quod speciale, ut; תָּלַן *Jud.* 19. *v.* 20. Bis sic reperitur: alterum mox sequitur.

תָּקִימִי] Cum Nun paragogico; תָּחִילִין *Paritura es*, *Jesa.*

מְפֵר *Irritum facturus*, *Jesa.* 44. *v.* 25. In Pathach, ut in Præterito; מֵרַע *Malefaciens*, *Jesa.* 9. *v.* 17. ex crasi pro מֵרֵעַ, ut mox in plurali. Tzere sub מ correpto, ut in Præterito; מֵסִית *Incitans*, *Jerem.* 43. *v.* 3. sic & mox in plurali.

מְקִימָה] Ex forma Tzere; מְצֵרָה *Angustiis affecta, Perpetiens tormina*, *Jerem.* 41. *v.* 49. sed hoc Nomen potiùs est ob significationem intransitivam: simile vide suprà capite 17. ad Participium. Est & hîc forma in ת: מְשִׁיבַת *Restituens*, *Psal.* 19.8. מְאִירַת *Illustrans*, *ibid. vers.* 9.

מְקִימִים] Ex forma Tzere; מְרֵעִים *Malefacientes*, *Ps.* 37. *v.* 9. Ex Tzere resoluto in Pathach & Dagesch est; מַלִּינִים *Murmurantes*, *Exod.* 16. 4.

AD INFINITIVUM.

הָקֵם] Characteristica est cum Kametz ad differentiam Præteriti. Semel cum expresso י: הָקִים *Præstando*, *Jerem.* 44. *v.* 25. quæ forma & capite 17. observata est. Præfixis Præpositionibus est semper cum Chirek, ut Verba perfecta. Cum ל extruditur ה sæpiùs, ut; לָדִין *Ad judicandum*, *pro* לְהָדִין, vide lib. 2. cap. 21. Sic cum ב: בָּעִיר *In evigilando*, *Psalm.* 73. *v.* 20. juxta Chaldæum & alios quosdam. Aphæresis literæ ה: גִּיל *Exsultando*, *Prov.* 23. *v.* 24. בִּין *Considerando*, *Proverb.* 23. *v.* 1. Unum legitur cum ה paragogico, quod propterea ingreditur formam Nominis, quod & in Verbis perfectis notatum capite 13. לַהֲנָפָה *Ad agitandum*, *Jesa.* 30. *v.* 28. *pro* לְהָנִיפָה. Cum Pronomine; לְהַפְרְכֶם vide lib. 2. cap. 17. ad Infinitivum. הָשֵׁב *Reducere*, quod Kimchi huc refert, ex Ezech. 21. potiùs pertinet ad Imperativum.

AD IMPERATIVUM.

הָקֵם] In Pathach propter gutturalem, ut in præceden-

compositam formam habent; וְהוֹשְׁבוֹתִים *Et tranquillè collocabo eos, Zach.*10.6.ex יָשַׁב unde esset הוֹשַׁבְתִּים, & שׁוּב, unde esset, הֲשִׁיבוֹתִים cum adjuncto Pronomine. Sic; וְהֵטִיבֹתִי *Et benefaciam, Ezech.* 36. v. 11. ex יָטַב à הֵטִיבוּ unde Præteritum Hiphil הֵיטִיב ut suprà declaratum in Quiescentibus primâ י, & הֲטִיבוֹתִי à טוּב. Cum simplici Pathach ob sequentem gutturalem, ut antè in secunda persona; הַעִירוֹתִי *Suscitavi, Jesa.* 41. v. 25. הַעִדֹתִי *Contestatus sum, Jerem.* 11. v. 7. Sic suprà capite 28. in Præterito Hiphil. Unum est per Aphæresin characteristicæ ה בִּינֹתִי *Consideravi, Dan.* 9. 2. pro הֲבִינוֹתִי: sic mox in tertia.

הֵקִימוּ] Per Tzere in medio; הֵפֵרוּ *Irritum fecerunt, Jesa.* 24. 5. הֵרֵעוּ *Pejus fecerunt, Jerem.* 7. 26. Tzere sub ה resolvitur etiam in Chirek & Dagesch: ut, הִזִּילוּ *Vilipendunt, Thren.* 1. 8, הִסִּיתוּ *Incitarunt, Jer.* 38.22. Similia vide ad Futurum. Cum Aphæresi He characteristici: וְדִיגוּם *Et piscabuntur eos*, pro וְהֵדִיגוּם, Jer.16.16. quidam sumunt pro Præterito Pihel, pro דִּיגוּם.

הֲקִימוֹתֶם] Ex forma Tzere; הֲשֵׁבוֹתֶם *Reddidistis*, 1. *Sam.* 6. v. 7. Cum Chirek in medio, ut antè ad personam primam; הֲמִתֶּם *Interfecistis, Num.*16. 14. ubi & syncopa est tertiæ radicalis, ut in secunda singulari: Sic, וַהֲמִתֶּן *Et interficietis, Exod.* 1. 16.

הֲקִימוֹנוּ] Cum Chatephsægol, הֱשִׁיבוֹנוּ *Retulimus*, Genes. 44. 8. Ex Tzere; וַהֲקֵמֹנוּ *Et constituemus, Mich.* 5. v. 5. Cum syncopa tertiæ radicalis Nun, & ex alterâ formâ, hîc unum est; הֲכִנּוּ *Comparavimus*, 2. *Paral.* 29. 9.

AD PARTICIP. PRÆSENS.

הֵקִים] Characteristica conjugationis abjicitur, cui succedit formativa Participii, ut in perfectis. In Tzere;

מֵפֵר

הֲקִימוֹתָ] Cholem hîc in penultima accedit, ut in Niphal. Cum Chateph Sægol, הֵטִיבוֹתָ *Benefecisti*, 1. Reg. 8. 18. הֱבִישׁוֹתָ *Pudefecisti*, Pſ. 44. 8. Ex terminatione Tzere; וַהֲרֵמֹתָ *Et extolles*, *Numer.* 31. *v.* 26. הַעֲדֹתָה *Conteſtatus es*, *Exod.* 18. *v.* 23. cum ſimplici Pathach ſub ה ob ſequentem gutturalem, quæ Scheva compoſitum ante ſe averſatur. Cum Aphæreſi characteriſticæ ה: רִיבוֹתָ *Contendiſti*, *Job.* 33. *v.* 33. cui ſimile mox in prima perſona. Cæterùm eſt & alia forma in ſecunda & prima perſona, omiſſo Cholem: ut,

Sing.

	fœm.	*maſc.*
3	הֵקִימָה	הֵקִים
2	הֲקַמְתְּ	הֲקַמְתָּ
1		הֲקַמְתִּי

Plural.

3		הֵקִימוּ
2	הֲקַמְתֶּן	הֲקַמְתֶּם
1		הֲקַמְנוּ

Sic; הֵנַפְתָּ *Agitaveris*, *Exod.* 20. *v.* 25. וְהֵפַרְתָּה *Et irritum reddes*, 2. *Samuel.* 15. *v.* 34. ubi & ה paragogicum. A בוש legitur & הוֹבַשְׁתָּ *Pudefeciſti*, 2. Sam. 19. 6. formâ hinc & quieſc. primâ ' compoſitâ. Hinc & cum defectu tertiæ radicalis ת: וְהֵמַתָּה *Et interficies*, *Num.* 14. 15. de quo defectu vide cap. 13. ad Præteritum,

הֲקִימוֹתִי] Ex forma Tzere; הֲרֵעֹתִי *Malefeci*, *Num.* 16. *v.* 15. Ex altera forma; הֵטַלְתִּי *Ejiciam*, *Jer.* 16. *v.* 13. הֵמַתִּי *Interfeci*, *Hoſ.* 9. *v.* 16. cum defectu tertiæ radicalis ת, ut antea. Hinc cum Chirek in penultima, quæ forma etiam capite 13. obſervata: וַהֲמִיתִּיו *Et interfeci eum*, 1. *Sam.* 17. *v.* 35. Chirek longum autem eſt pro brevi, cum quo ſcribitur Hoſeæ 2. ỳ. 3. ſic mox in ſecunda plurali. Duo

compo-

Futurum.

Sing.

	masc.	*fœmin.*
1	אָקִים	
2	תָּקִים	תָּקִימִי
3	יָקִים	תָּקִים

Plur

	masc.	*fœmin.*
1	נָקִים	
2	תָּקִימוּ	תְּקִימֶנָה
3	יָקִימוּ	תְּקִימֶנָה

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

הֵקִים] Tzere ſub characteriſtica ה in tertiis tantùm perſonis manet, ob accentum eodem loco manentem: at in reliquis corripitur vel in Chatephpathach vel Chatephſægol. Cum Jod inſerto poſt Tzere, הֲהֵימִיר *An mutavit*, Jer. 2. 10. quaſi eſſet à יָמַר. Significatio verò eſt à מוּר. Vide Kimchium. Litera י in ultima ſyllaba non radicalis eſt, ſed vocalis Chirek index, ut in הִפְקִיד. Excidit quoque in ſingulis temporibus non rarò, ut & in Verbis perfectis capite 17. Ex terminatione Tzere; הֵפֵר *Irritum fecit*, *Ezech*. 17. *v*. 16. Si tamen tertia ſit gutturalis vel ר, ſæpiùs uſurpatur Pathach in fine: ut, הֵרַע *Malefecit*, *Exod*. 5. *v*. 23. quod eſt pro הֵרֵיעַ per craſin, הֵפַר *Irritum reddidit*, *Gen*. 17. *v*. 14. הֵצַר *Premet te*, *Deut*. 28. 25. A בּוֹשׁ dicitur, formâ hinc, & ex quieſc. primâ Jod compoſitâ, הוֹבִישׁ *Pudefecit: Erubuit*, Eſa. 30. *ỷ*. 5. Sic, הוֹבִישׁוּ, הוֹבִשָׁה Erubuerunt.

הֵקִימֹתָ] Ex Terminatione Tzere; הֵקֵרָה *Manat*, *Jer*. 6. *v*. 7. Aliter eſt, הֵסַתָּה *Incitavit*, 1. *Reg*. 21. *v*. 25. pro הֵסִיתָה, vocali longâ Chirek in brevem & Dageſch reſolutâ, ut aliâs ſæpè.

CAPUT XL.

De Conjugatione HIPHIL *Quiescentium secundâ* ו.

ANOMALIA in utraque forma est in media radicali ejectâ. Characteristica ה utrobique cum vocali longa notatur, ob causam suprà capite 25. ad Niphal expositam: In forma activa cum Tzere, הֵקִים: in forma passiva cum Schurek, הוּקַם: pro Chirek in forma activa promiscuè etiam usurpatur Tzere.

Præteritum.

Sing.

fœm.	*masc.*	
הֵקִימָה	הֵקִים	3
הֲקִימוֹת	הֲקִימוֹתָ	2
	הֲקִימוֹתִי	1

Plural.

	הֵקִימוּ	3
הֲקִימוֹתֶן	הֲקִימוֹתֶם	2
	הֲקִימוֹנוּ	1

Partic. præsens.

P.	S.	
מְקִימִים	מֵקִים	M.
מְקִימוֹת	מְקִימָה / מְקִימֶת	F.

Infinitivus.

הָקֵם הָקִים

Imperativus.

P.	S.	
הָקִימוּ	הָקֵם	M.
הָקֵמְנָה	הָקִימִי	F.

Futu-

קוֹמַמְתֶּן	קוֹמַמְתֶּם	2
	קוֹמַמְנוּ	3

Particip. præteritum ſive Pahul.

P.	S.	
מְקוֹמָמִים	מְקוֹמָם	M.
מְקוֹמָמוֹת	מְקוֹמָמָה	F.

Infinitivus.

קוֹמֵם

Futurum.

Sing.

fœmin.	*maſcul.*	
	אֲקוֹמֵם	1
תְּקוֹמְמִי	תְּקוֹמֵם	2
תְּקוֹמֵם	יְקוֹמֵם	3

Plural.

	נְקוֹמֵם	1
תְּקוֹמֵמְנָה	תְּקוֹמְמוּ	2
	יְקוֹמְמוּ	3

ANNOTATIONES.

Sola vox prima Præteriti, per terminationem Pathach differt à forma activa, reliquæ omnes cum ea conveniunt. Senſu itaq; cautè diſtinguenda ſunt. Pauca verò in univerſum uſitata reperiuntur. PRÆTERITUM; עוֹלַל *Factus eſt, Thren.* 1. 12. רוֹמַם *Exaltatus fuit, Pſal.* 66. 17. חוֹלַלְתָּ *Formatus es, Job.* 15. 7. חוֹלַלְתִּי *Formatus ſum, Pſal.* 51. *v.* 7. PARTICIPIUM præſens inuſitatum eſt: ſi quis formare velit, deſinet in Kametz à Præterito: ut, קוֹמָם. Participium præteritum; מְרוֹמָם *Exaltatum, Neh.* 9. *v.* 5. מְחוֹלָל *Dolore affectus, Jeſ.* 53. 5. Fœmin. in ת: מְשׁוֹבֶבֶת *Redux, Redire facta, Ezech.* 38. *v.* 8. FUTURUM, יְרֹעָע *Vociferatio agitatur, Jeſ.* 16. 10. יְחוֹלָלוּ *Reformabuntur, Job.* 26. 5. תְּרוֹמַמְנָה *Exaltabuntur, Pſ.* 75. 11.

v. 5. *pro* יְעֹרְרוּ, (penultimâ per accentum productâ) ab עור, juxta Aben Esram. In altero geminata est tertia radicalis, & præposita primæ, formâ deinceps assumptâ analogâ; יְעַלְעוּ *Absorbebunt*, *Job.* 39. *v.* 39. pro יְלוּעְעוּ ne duplex ע ad majorem prounciationis difficultatem concurreret. Thema enim est לוּעַ, non עָלַע: nullum enim Verbum perfectum & primitivum reperitur in Bibliis Hebraicis, cujus prima & tertia radicalis sit eadem. In imperfectis pauca sunt; ut, נָתַן *Dedit*, הָיָה *Fuit*: שֵׁרֵשׁ *Eradicavit*, derivatum est à Nomine שֹׁרֶשׁ *Radix*. In superiori autem exemplo duplex ע conjunctum est, ut externo verbo κακοφωνῳ, rem ipsam, fragosam scilicet & inconditam tumultuantium vocem, significaret. Unde & quidam fictam, ac è medio petitam vocem esse existimaut.

תְּקוֹמֵמְנָה] Sic; תְּצוֹדֵדְנָה *Venamini*, *Ezech.* 13. *vers.* 18. Tertiæ radicalis נ syncopa facta in תְּקוֹנֵנָּה *Lamentabuntur*, *Ezech.* 32. *v.* 16. *pro* תְּקוֹנֵנְנָה: similia vide suprà capite 13. & 14. ad Futurum.

CAPUT XXXIX.

De Conjugatione passiva PYHAL.

Præteritum

Sing.

	fœmin.	*mascul.*
3	קוֹמְמָה	קוֹמַם
2	קוֹמַמְתְּ	קוֹמַמְתָּ
1		קוֹמַמְתִּי

Plural.

3		קוֹמְמוּ
2		קוממתם

2 תְּקוֹמֵמוּ } תְּקוֹמֵמְנָה
3 יְקוֹמֵמוּ }

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

קוֹמֵם] Analogum eſt, & in Pathach, (quæ terminatio & cap. 15. notata;) קִיַּם *Stabilivit, Eſth, 9. 31.*

קוֹמַמְתָּ] Cum ה paragogico; כּוֹנַנְתָּה *Adaptaſti, Pſal.8. 4.* & Kametz in penultima eſt ob accentum.

קוֹמַמְתִּי] Cum ſyncopa tertiæ radicalis ת ו מֹתַתִּי *Interfeci, 2. Sam. 1. 16.*

קוֹמְמוּ] Analogum eſt; קִיְּמוּ *Stabiliverunt, Eſth.9.v.31.*

קוֹמַמְתֶּם] Analogum eſt; וְחִיַּבְתֶּם *Et reum peragitis, Dan. 1. 10.*

AD PARTICIPIUM.

מְקוֹמֵם] Sic; מְמוֹתֵת *Interficiebat, 1. Sam. 14. 13.*

מְקוֹמְמִים] Sic; מְשׁוֹטְטִים *Peragrantes, Zach. 4. v.10.*

מְקוֹמֶמֶת] Et in ת ו מְחוֹלֶלֶת *Dolore aſſiciens, Jeſ.51.9.*

מְקוֹמְמוֹת] Sic; מְשׁוֹטְטוֹת *Diſcurrunt, 2. Par. 16. v. 9.*

AD INFINITIVUM.

קוֹמֵם] Analogum eſt; לְקַיֵּם *Ad ſtatuendum, Eſth.9.21.*

AD IMPERATIVUM.

קוֹמֵם] Cum ה paragogico; כּוֹנְנָה *Dirige, Pſal. 90. v. 17.* עוֹרְרָה *Excita, Pſal. 8. v. 3.* A tertia fœminina Præteriti, ſenſu duntaxat hîc diſtinguenda eſt.

AD FUTURUM.

אֲקוֹמֵם] Analogum hîc eſt & cum ה paragogico; וָאֲקַיֵּמָה *Et præſtabo, Pſal. 119. 106.*

יְקוֹמְמוּ] Duo hîc ſpecialis anomaliæ ſunt; in uno geminatur prima radicalis: ut, יְעֹעֵרוּ *Excitabunt, Jeſ. 15.*

ſequentibus conjugationibus exempta manent: ut, עִוֵּת *Pervertit*, שִׁוַּע *Vociferatus eſt*, חִיָּה *Vivificavit*, קִוָּה *Exſpectavit*, quæ analogiam ſequuntur, quoad mediam radicalem.

Præteritum.

Sing.

fœmin.	*maſcul.*	
קוֹמְמָה	קוֹמֵם	3
קוֹמַמְתְּ	קוֹמַמְתָּ	2
	קוֹמַמְתִּי	1

Plural.

	קוֹמְמוּ	3
קוֹמַמְתֶּן	קוֹמַמְתֶּם	2
	קוֹמַמְנוּ	1

Particip. Præſens.

P.	S.	
מְקוֹמְמִים	מְקוֹמֵם	M.
מְקוֹמְמוֹת	מְקוֹמְמָה	F.

Infinitivus.

קוֹמֵם

Imperativus.

P.	S.	
קוֹמְמוּ	קוֹמֵם	M.
קוֹמֵמְנָה	קוֹמְמִי	F.

Futurum.

Sing.

fœmin.	*maſcul.*	
	אֲקוֹמֵם	1
תְּקוֹמְמִי	תְּקוֹמֵם	2
תְּקוֹמֵם	יְקוֹמֵם	3

Plural.

	נְקוֹמֵם	1

2 תקוממו

CAPUT XXXVIII.

De Conjugatione PIHEL.

ANOMALIA hîc *duplex* occurrit: *Una*, cùm prima & tertia thematis literæ geminantur, appoſitis vocalibus utrique formæ, activæ & paſſivæ, analogis: ut, כִּלְכֵּל, פִּרְפֵּר, à כּוּל & פּוּר, & ſic ſimilia plura. Hæc autem, quia Verbis perfectis in conjugando conformia ſunt, niſi quòd loco Dageſch habeant quartam literam, idcirco ea capite 15. & 19. explicata ſunt, & perfectorum analogiæ ſubjecta. *Altera*, cùm Chirek convertitur in Cholem, in quo media radicalis ו quieſcit, & loco illius per Dageſch characteriſticum geminandæ, geminatur ultima, terminatione communi Tzere manente: ut, קוֹמֵם *Surgere fecit*, id eſt, *Erexit*, *Statuit*, פוֹצֵץ *Diſſilire fecit*, hoc eſt, *Diſſipavit*, *Disjecit*. *Forma hæc in Defectivis ſecundâ quoq; fuit, ſed formationis ratio diverſa eſt. Illic tertia litera ad Radicem pertinet, hîc ad formam conjugationis tantùm: illic litera* ו *rariùs exprimitur, tanquam adventitia ob Cholem, hîc ſæpiùs, & quidem communiter, tanquam radicalis, unde & horum conjugationem quidam Hebræorum vocarunt* בִּנְיָן מְרֻבָּע Conjugationem quadratam, *quaſi quatuor literis conſtantem, ut & ſuprà dictum.* In paucis quibusdam ſervatur analogia communis, Dageſch characteriſtico mediæ literæ י impoſito: ut, קִיֵּם *Erexit, Stabilivit:* חִיֵּב *Reum peregit*, quorum exempla in ſingulis Temporibus adducentur. Rarior quidem hæc forma apud priſcos Hebræos fuit, at apud Chaldæos trita, unde poſteriores Rabbini eam in ſuum quoque uſum frequenter traduxêre. Ea denique, quæ in Kal diximus ex hoc quieſcentium genere eximi, hîc quoque & in

quiescentem antepenultimæ syllabæ distinguuntur. Schurek autem hîc est euphoniæ causâ, ne duo Cholem concurrant, quod tamen quandoq; fit, ut sequitur.

נְקוּמוֹתֶם] Duo hîc cum duplici Cholem reperiuntur; נְקֹטֹתֶם *Fastidio eritis*, *Ezech*. 20. *v*. 43. נְפוֹצוֹתֶם *Dispersi estis*, *Ezech*. 11. *v*. 17.

AD PARTICIPIUM.

נָקוֹם] In Schurek; נָצוּר *Obsessus*, *Ezech*.6. *v*. 12

נְקוֹמִים] Cum Schurek; נְבֻכִים *Perplexi*, *Exod*.14. *v*.3. Kametz sub נ mutatur in Scheva ob mutatam sedem accentus.

נְקוֹמָה] Accentus transfertur ad ultimam, ut differat à Præterito fœminino. Cum Schurek; נְצוּרָה *Obsessa*, *Jesa*. 1. *v*. 8. In ת ׃ נָפוֹצֶת *Sparsum*, 2. *Sam*. 18. 8. ubi Kametz sub נ manet ob accentum suo loco manentem.

AD INFINITIVUM.

הִקּוֹם] Unum est cum Schurek loco Cholem; הִדּוּשׁ *Triturari*, *Jesa*. 25. *v*. 10. Si prima sit gutturalis, pro Chirek sub ה erit Tzere; ut הֵאוֹר, unde hoc contractum, לֵאוֹר *Ad illustrandum, hoc est, ut illustretur*, *Job*. 33. 30. de qua contractione vide lib. 2. cap. 21.

AD IMPERATIVUM.

הִקּוֹם] Sic; הִכּוֹן *Comparate*, *Ezech*. 38. *v*. 7.

הִקּוֹמוּ] Sic; הִמֹּלוּ *Circumcidimini*, *Jer*. 4. *v*. 4.

AD FUTURUM.

יִקּוֹם] Primâ gutturali; וַיֵּאוֹר *Et illuxit*, 2. *Sam*. 2. *vers*. 32. יֵעוֹר *Excitatur*, *Zach*. 4. *v*. 2. ubi Tzere est loco ejecti Dagesch.

CAPUT

הִקּוֹמוּ	הִקּוֹם	M.
הִקּוֹמְנָה	הִקּוֹמִי	F.

Futurum.

Sing.

	fœm.	*masc.*
1		אֶקּוֹם
2	תִּקּוֹמִי	תִּקּוֹם
3	תִּקּוֹם	יִקּוֹם

Plur.

1		נִקּוֹם
2	תִּקּוֹמְנָה	תִּקּוֹמוּ
3		יִקּוֹמוּ

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

נָקוֹם] Characteriſtica נ hîc ſe habet ut in Præterito Niphal Defectivorum ſecundâ : vide illic. Cholem autem eſt ex tertia terminatione Verborum perfectorum, quod etiam quandoque illa in Niphal retinent, ut capite 14. notatum eſt. Tum etiam Cholem magis adhibetur in his, ut diſtinguantur à Defectivis ſecundâ. Videtur autem hîc majus indicium eſſe mediæ radicalis ו cum Cholem communiter expreſſæ per totam conjugationem : ex analoga enim forma נִקְוַם facta eſt anomala ob ו quieſcens נָקוֹם. Semel reperitur נ cum Tzere; נֵעוֹר *Excitatus fuit, Zach.* 2. *v.* 13.

נְקוֹמָה] Diſcrepat; נָקֹטָה *Faſtidit, Job.* 10.1. quæ forma quandoque in Defectivis ſecundâ hoc loco uſurpatur, quaſi & hoc ſit à קָטַט, quod tamen in uſu non eſt; vide ſuprà cap. 25. ad Præteritum.

נְקוּמוֹתָ] Cholem in penultima, hîc & in prima perſona, in utroque numero aſſumitur ad imitationem Defectivorum ſecundâ, à quibus rurſum per literam

Lumen receperunt, 1. *Sam.* 14. *v.* 27. Scriptum id in textu תָּראֶנָה sed legendum juxta Masorethas, ut posui, א & ר transpositis. Cum Apocopa literæ ה, ut alibi quoque notatum; תָּשֹׁבְן *Revertentur*, *Ezech.* 16. 55. Sæpè tamen assumitur epenthesis literæ ' præcedente Sægol, ut in Defectivis secundâ: ut, תְּשֻׁבֶינָה *Revertemini*, *ibid.* תְּמוּטֶינָה *Dimovebuntur*, *Jesa.* 54. 10. תְּעוּפֶינָה *Convolant*, *Jesa.* 60.8. Hinc absque ': תְּפוּצֶנָה *Dispergentur*, *Zach.* 1. *v.* 17. quod & תְּפוּצֶין *Zach.* 13. *v.* 17. per Apocopam.

CAPUT XXXVII.

De Conjugatione passiva NIPHAL.

Præteritum.

Sing.

	masc.	*fœm.*
3	נָקוֹם	נָקוֹמָה
2	נְקוּמוֹתָ	נְקוּמוֹת
1	נְקוּמוֹתִי	

Plur.

3	נָקוֹמוּ	
2	נְקוּמוֹתֶם	נְקוּמוֹתֶן
1	נְקוּמוֹנוּ	

Particip. præsens.

	Sing.	Plur.
M.	נָקוֹם	נְקוֹמִים
F.	נְקוֹמָה	נְקוֹמוֹת

Infinitivus.

הִקּוֹם

Imperativus.

	S.	P.
M.	הִקּוֹם	

Kametzchatuph, si accentus ad penultimam retrocedat: ut, וַתָּשָׁב *Et reversus es*, 1. *Regum* 13. *v.* 22. Si autem ultima fuerit gutturalis vel ר, in fine est Pathach: ut, וַתָּנַח *Et prodis*, *Ez.* 32. 2. אַל־תָּצַר *Ne hostiliter agito, Deut.* 2. 9.

יָקוּם] In Cholem: וְיָרֹם *Et exaltabitur*, *Num.* 24. *v.* 7. יָמוּת *Morietur, Exod.* 9. 4. יָמֹת *Deut.* 33. *v.* 6. Hinc ultimâ ob accentum correptâ, ut antea; וַיָּרָם *Et elevatum est, Hos.* 13. *v.* 6. Ultimâ gutturali vel ר ut antea; וַיָּנַע *Et commotum est, Jesa.* 7. *v.* 2. וַיָּצַר *Et formavit, Exod.* 32. 4. וַיָּסַר *Et divertit, Jud.* 4. *v.* 18. At, וַיָּעַף *Et fessus erat, Jud.* 4. 21. desinit in Pathach ad differentiam significationis, וַיָּעָף *Et advolavit, Jesa.* 6. 6. sic וַיָּעַט *Et invectus est*, 1. *Sam.* 25. 14.

תָּקוּם] Ultimâ ex Cholem correptâ ut antea; וַתָּשָׁב *Et reversa est, Genes.* 8. 9. Ultimâ gutturali; וַתָּנַח *Et quievit, Gen.* 8. 4. Speciale est cum Pathach duplici; וַתַּחַשׁ *Et festinavit, Job.* 31. 5.

נָקוּם] Cum ה paragogico; נָקוּמָה *Surgamus, Gen.* 35. 3.

יָקוּמוּ] Cum נ paragogico, accentus ferè transfertur ad ultimam, unde Kametz principio dictionis convertitur in Scheva: ut, יְקֻמוּן *Resurgent*, 2. *Sam.* 22. 39. יְשׁוּבוּן *Revertentur, Psal.* 104. 29. Schurek autem hîc & in תָּקוּמוּ manet, ob accentum manentem, eâdem ratione, quâ à יִפְקֹד accentu manente, dicitur יִפְקְדוּ. *Vau ergo exprimitur, non quòd sit radicale, ut quidam volunt, sed quòd Schurek absq;* ו *scribi non posit. Neq; sequitur quod dicunt:* Nisi ו esset radicale, diceretur יָקֻמוּ vel יָקֻמוּ ut dicitur יִפְקְדוּ. *Hoc enim repugnaret analogiæ flexionis, quæ requirit, ut forma singularis integra servetur, si accentus sedes maneat eadem. Hîc autem, ut & in defectivis secundâ, accentus sedes eadem manet. Sic in defectivis secundâ à* יָסוֹב *dicitur* יָסֹבּוּ. *In Imperativo à* רֹנִּי רוּן *est* רֹנִּי: *sic mox in Niphal à* נָקוֹם *in plurali est* נָקוֹמוּ, *& sic in universum.*

תְּקוּמֶנָה] Et cum Cholem in penultima; תָּאֹרְנָה

Lumen

Hinc etiam ex ſpeciali anomalia eſt cum א paragogico loco ה : רָצוֹא *Excurrendo*, *Ezech.* 1. *v.* 14. quod omnino habet formam quaſi à רָצָא vel רָצָה. Eſt & protheſis literæ א : אָדוֹשׁ *Triturando*, *Jeſa.* 28. 28.

AD IMPERATIVUM.

קוּם] Forma ſe hîc habet, ut in Infinitivo. Cum Kibbutz euphoniæ causâ; שֻׁב *Revertere*, *Exod.* 4. *v.* 19. Cum Cholem; מוֹל *Circumcide*, *Joſ.* 5. *v.* 2. צוֹר *Liga*, *Jeſa.*8.16. Cum ה paragogico quædam ſunt Milhel, quædam Milrah: ut, שׁוּבָה *Revertere*, *Jer.* 3. 12. & שׁוּבָה *Num.* 10. *v.* 36. quod quinquies eſt Milrah: vel שֻׁבָה 2. *Sam.* 15. *v.* 27. וָבֹאָה *Et veni*, 1. *Sam.* 20. 21. קוּמָה *Surge*, *Num.* 10. *v.* 35. quod bis Milra.

קוּמִי] Ex Cholem; קוּמִי וָדוֹשִׁי *Surge & tritura*, *Mich.* 4. *v.* 13. Sed accentus ſæpiuſculè etiam in ultima eſt: ut, עוּרִי עוּרִי *Evigila, Evigila*, *Jud.* 5. *v.* 12. שׁוּבִי *Revertere*, *Pſal.* 116. *verſ.* 17.

קוּמְנָה] Cum Cholem; שֹׁבְנָה *Revertimini*, *Ruth.* 1. *v.* 8. קֹמְנָה *Surgite*, *Jeſa.* 32. *v.* 9.

AD FUTURUM.

אָקוּם] Futurum eſt cum Cholem vel Schurek, ut præcedentia Tempora, unde & utraque forma quandoq; in eodem Verbo reperitur. Cum ה paragogico; אָקוּמָה *Surgam*, 2. *Sam.* 17. *v.* 1. Verbum בּוֹשׁ ſub characteriſticis Futuri habet Tzere, formâ hinc & à יָבֵשׁ compoſitâ: ut, אֵבוֹשׁ *Erubeſcam*, *Jeſa.* 50. *v.* 7. אֵבוֹשָׁה *Jerem.* 17. *v.* 18. & ſic in reliquis perſonis.

תָּקוּם] Hinc eſt cum ה paragogico præter morem: תָּעֻפָה *Obtenebratus fueris*, *Job.* 11. 7. ſimile vide infrà cap. 43. ad Futurum. Terminatio Cholem corripitur in

Kametz-

קָמוּרֹת] Cum epenthesi א : רָאמוֹת *Altæ, Prov.24.7.* cui simile ad initium Præteriti.

AD PARTIC. PRÆTERITUM.

קוּם] Hinc est; מוּל *Circumcisus, Jer. 9. v. 25.* בּוּז, *Jobi.* 12. *v.* 5. Huc Kimchi in Michlol fol. 136. reducit etiam; הַלּוֹט *Quod opertum est, Jesa.* 25. *v.* 7. hoc est, *expansum ut operiat.* Sed speciale hoc est, ac possit etiam accipi pro Participio præsenti activæ formæ, *Quod operit, obvelat:* & sic quoque constructio benè convenit. Nam verba *Tegendi* communiter cum Præpositione עַל construuntur, ut videre est in lib. 2. Prius, הַלּוֹט est Nomen, *Velum.*

קוּמִים] Sic; מוּלִים *Circumcisi, Jos.* 5. *v.* 5. שׁוּבֵי *Redeuntibus, Reversis è bello, Mich.* 2. *v.* 8.

קוּמָה] Sic; לוּטָה *Involutus,* 1. *Sam.* 21. *v.* 9. Cum Cholem שֵׁן רֹעָה *Dens confractus,* Prov. 25. ℣. 18. juxta quosdam. Rarum omnino est hoc Participium, cùm significatio activa in hoc Verborum genere rara sit. Kimchi etiam huc reducit; זוּרֶה *Compressum, pro* זוּרָה *Jesa.* 59. 5. cui simile fuit antea in Præterito. Vide etiam de hoc infrà capite 52. ad formam passivam.

AD INFINITIVUM.

קוּם] Communiter est cum Schurek, ad differentiam Defectivorum secundâ, quæ habent Cholem, quod tamen hîc etiam reperitur. Schurek correpto; לָנֻס *Ad fugiendum, Deut.* 4. *v.* 42. Cum Cholem; ut, קוֹם *Surgendo, Jer.* 44. *v.* 29. רֹב *Litigando, Jud.* 11. 25. שׁוֹב *Revertendo, Jerem.* 42. *v.* 10. Cum ה paragogico; רוֹעָה *Confringendo, Jesa.*24. *v.* 19. quod etiam possit referri ad Defectiva secundâ, à רָעַע : בְּבֹאָהּ *In intrando,* 1. *Reg.* 14. *v.* 12.

Huc

ingrediuntur, ut & alia imperfectorum Verborum Genera alibi faciunt. Accentus etiam contra analogiam quandoque in ultima est: ut, צָדוּ *Venati sunt*, *Thren.* 4. *v.* 18. רָשׁוּ *Pauperantur*, *Psal.* 34. 11. נָמוּ *Dormitabunt*, *Nah.* 3. *v.* 18. פָּקוּ *Titubant*, *Jesa.* 28. 7. רָמוּ *Elati sunt*, *Psal.* 131. *v.* 1. נָעוּ *Evagantur*, *Thren.* 4. *v.* 14. & *sic Proverb.* 5. *v.* 6. רָבוּ *Litigarunt*, *Gen.* 26. *v.* 22. & *sic Num.* 20. *v.* 13.

קַמְתֶּם] Est hîc unum cum Chirek in penultima, quæ forma etiam suprà cap. 13, annotata est; וּפִשְׁתֶּם *Et crescetis*, *Malach.* 4. 2.

קַמְנוּ] Ex Cholem; בֹּשְׁנוּ *Erubescimus*, *Jer.* 51. *v.* 51. Unum est cum Syncopa sive defectu tertiæ radicalis נ: וָלַנוּ *Et pernoctemus*, *Jud.* 19. *v.* 13. de qua Syncopa dictum est cap. 13. ad Præteritum.

AD PARTICIPIUM.

קָם] Ex forma Tzere; עֵר *Vigilans est*, *Cant.* 5. *v.* 2. מֵת *Moriturus*, *Jesa.* 38. *v.* 1. Ex forma Cholem; וָאוֹר *Et lucens*, *Prov.* 4. *v.* 18. unde & hæc cum Pronominibus; גוֹזִי *Abripiens me*, *Psal.* 71. 6. גוֹחִי *Educens me*, *Psal.* 22. *v.* 10. Sed hoc Participium sæpiùs degenerat in purum Nomen, ut quæ sunt ex formis, חָכָם *Sapiens*, גָּדוֹל *Magnus*, יָרֵא *Timens*, *Timidus*, אָבֵל *Lugens*, & similia. Hinc etiam quædam ex Schurek reperiuntur: סוּרָה *Fugitiva*, *Jesa.* 49. 21. חוּשִׁים *Festini*, *Celeres*, *Num.* 23. *v.* 17. סוּרֵי *Degeneres*, *Jer.* 2. *v.* 21. שׁוּבֵי *Quieti vel Reduces*, *Mich.* 2. *v.* 8. Talia quædam etiam inter perfecta sunt, ut שָׁרוּעַ , שְׂבֵעֵי , שְׁכוּנֵי, & alia similia.

קָמָה] Accentus est in ultima ad differentiam tertiæ fœmininæ Præteriti, quæ est Milhel sive penacuta.

קָמִים] Ex forma Tzere; לֵנִים *Commorantes*, *Neh.* 1. 21. Ex forma Cholem; הַקּוֹמִים *Qui insurgentes sunt*, 2. *Reg.* 16. 7.

קמות

Tzere; מֵתָה *Mortuus est, Exod.7.v.21.* A' forma Cholem; בּוֹשָׁה *Pudore suffusa est, Jerem.50.v.12.* Ad formam Chaldaicam est in ת : וְשָׁבַת *Et revertetur, Ezech. 46. v. 17.* simile vide capite 43. ad Præteritum. Aliud est, quod præter morem desinit in Sægol loco Kametz; וְלָנֶה *Et commorabitur, Zach. 5. v. 4. pro* וְלָנָה: Simile vide mox ad Particip. præteritum Pahul. Unum reperitur Milrah sive acutitonum, ob præfixum ו conversivum: ובושה *Et pudore suffundetur, Jesa. 24. v. 23.* Sed & aliâs, rariùs tamen & impropriè; בָּזָה *Sprevit, Jesa. 37. v. 22.*

קַמְתָּ] Pathach hîc & in prima persona adhibetur ad ostendendam mediam radicalem quasi per contractionem ejectam. Si enim ו esset mobile, diceretur קוּמְתָּ: hinc ergo contractè est קַמְתָּ. Tertiæ radicalis ת syncopa fit, quando aliud ת sequitur, ut in perfectis Verbis: ut, וָמַתָּה *Et morieris, Ezech. 28. v. 8.* שַׁתָּה *Posuisti, Psal. 8. v. 7.* quæ etiam sunt cum ה paragogico.

קַמְתְּ] Ex forma Cholem; וָבֹשְׁתְּ *Et pudore suffundaris, Ezech. 16. v. 63.*

קַמְתִּי] Cum Syncopa literæ ת, ut antè; וָמַתִּי *Et moriar, Gen. 19. v. 19.* שַׁתִּי *Posui, Psalm. 73. v. 28.* quod & præter normam est Milrah. Ex Cholem; בֹּשְׁתִּי *Erubesco, Jerem. 31. v. 19.*

קָמוּ] Ex forma Tzere; מֵתוּ *Mortui sunt, Exod. 4. v. 9.* Ex forma Cholem; בֹּשׁוּ *Pudore suffusi sunt, Jer. 14. v. 3.* אֹרוּ *Illuminati sunt, 1. Sam. 14. v. 29.* מַה טֹּבוּ *Quàm boni sunt, Cant. 4. v. 10.* זֹרוּ *Alienati sunt, Psal. 58. v. 4. quod &* זָרוּ *Psal. 78. v. 30.* Speciale est; שַׁתּוּ *Posuerunt, Psal. 49. v. 15. pro* שָׁתוּ ut legitur Exod. 33. ℣. 4. vocali longâ in brevem & Dagesch, ut aliâs sæpè, resolutâ, & sic Psal. 73. ℣. 9. aut forma mutuata est à Defectivis secundâ, quasi à שָׁתַת. Hæc enim duo Genera mutuos terminos sæpè ingre-

Futurum.

Sing.

	fœmin.	*maſc.*
1		אָקוּם
2	תָּקוּמִי	תָּקוּם
3	תָּקוּם	יָקוּם

Plur.

1		נָקוּם
2	תְּקוּמֶנָה	תָּקוּמוּ
3	תְּקוּמֶנָה	יָקוּמוּ

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

קָם] Kametz hîc & in tertia fœminina, & tertia plurali tantùm manet, in aliis tranſit in Pathach. Sic Tzere; מֵת *Mortuus eſt.* At, אוֹר , בּוֹשׁ Cholem per totum Præteritum retinent, ut videbitur. Cum Epentheſi א : קָאם *Exſurgit*, *Hoſ.* 10. *v.* 14. cui ſimile mox in fœminino. *Kametz in his Verbis eſt, ad differentiam Verborum defectivorum ſecundâ, quæ hîc habent Pathach: vel, ut Kimchi docet in Michlol, fol.* 135. *quòd hîc media quieſcens* ו *vel* י *videatur commutari in* א, *pro natura quieſcentium literarum: quod antecedens exemplum manifeſtè indicat, & literæ* א *competit quieſcere in Kametz, ut* קָם *dicatur, quaſi* קָוַם *vel* קָיַם. *Sed prior ratio potior eſt.* Speciale eſt; שָׁת־לִי *Poſuit mihi, Geneſ.* 4. *v.* 25. cum Kametz longo ante Makkaph, quod Metheg indicat. Nam aliâs Kametz ante Makkaph ſolet eſſe Kametz breve, id eſt, O. Duo ſpeciali anomaliâ in Pathach deſinunt, ad formam defectivorum ſecundâ; בַּז *Sprevit, Zach.*4.10. טַח *Obduxit, Jeſa.*4.18.

קָמָה] Eſt & hîc Epentheſis literæ א, ſed mobilis, ſecus quàm fuit in præcedenti voce: ut, וְרָאֲמָה *Et exaltabitur*, *Zach.*14. *v.*10. vide & Participium. Ex forma Tzere;

hoc genere quiescentium, quæcunque in ה desinunt: illa enim mediam radicalem sive ו sive י semper efferunt: ut, קָוָה *Exspectavit*, אָוָה *Cupivit*, הָיָה *Fuit*, חָיָה *Vixit*, & pauca quædam alia: ut, גָוַע *Exspiravit*, עָוַת sive, עִוֵּת *Pervertit*, שָׁוַע *Vociferatus est*, אָיַב *Inimicatus est*.

CONJUGATIO KAL.

Præteritum.

Sing.

fæmin.	*mascul.*	
קָמָה	קָם	3
קַמְתְּ	קַמְתָּ	2
	קַמְתִּי	1

Plur.

	קָמוּ	3
קַמְתֶּן	קַמְתֶּם	2
	קַמְנוּ	3

Particip. præsens.

P.	S.	
קָמִים	קָם	M.
קָמוֹת	קָמָה	F.

Particip. Præter.

P.	S.	
קוּמִים	קוּם	M.
קוּמוֹת	קוּמָה	F.

Infinitivus.

קוּם

Imperativus.

P.	S.	
קוּמוּ	קוּם	M.
קוּמְנָה	קוּמִי	F.

A` יָכַח reperitur Futurum; יִתְוַכָּח *Disceptabit, Mich.6. v.2.* ex qua forma deducitur Nomen apud Rabbinos usitatum; וִכּוּחַ *Disceptatio, Disputatio.* Sic à יָדָה dicunt, וִדּוּי *Confeßio.*

A` יָסַר est Præteritum, formâ anomalâ præterea ex Niphal assumptâ, elisâ etiam literâ Characteristicâ ת per syncopam usitatam: ut, נִוַּסְּרוּ *Erudientur, Ezech.23. v.48.* pro תִּוַּסְּרוּ literâ sumptâ ex Niphal pro ה, quomodo Rabbinis usitatissimum est, Verba ex Niphal & Hithpahel componere. Simile vide infrà cap.55. ad Participium.

CAPUT XXXVI.

De Verbis Quiescentibus secundâ radicali ו *&* י*, ac primâ earum Conjugatione* Kal.

SECUNDUM Genus Verborum quiescentium est, quorum secunda radicalis est ו vel י, & *Quiescentia Ajin Vau,* id est, secundâ radicali ו vel י, vulgò appellantur: ut, קוּם *Surgere,* בִּין *Intelligere,* גִּיל *Lætari.* Hæc in Præterito, (quod ipsum thema in prima sua forma & origine continere solet) duas tantùm exprimunt literas radicales, & efferuntur communiter cum Kametz, קָם, בָּן: & cum Tzere, מֵת *Mortuus est,* & cum Cholem, בּוֹשׁ *Erubuit,* אוֹר *Illuxit;* sed hæ formæ priori rariores sunt. At ut thematis forma aliis Verbis analoga sit, tribus literis ea notari solet ex forma Infinitivi, ubi communiter per Schurek efferuntur: ut, קוּם, בּוּן *vel* בִּין. Ratio autem conjugandi utramque formam eadem est, unde & unum Genus flexionis tantùm constituunt, cujus anomalia perpetua est in media radicali, vel quiescente, vel abjectâ. Excipiuntur autem ex

hoc ge-

AD PARTICIPIUM.

Participium præſens inuſitatum eſt, neque à Kimchio formatur.

מוֹשְׁבוֹת] Et in ת : מוּדַעַת *Notum fiat*, *Jeſa*. 12. *v*. 5. *Defectivum* hîc unum eſt; מֻצָּב *Erecta*, *Geneſ*. 28. *verſ*. 12. immò & alterum; מֻנָּח *Relictum*, *Ezech*. 41. *v*. 9. quod tamen & Nominís naturam habet, quia ſtructuram duorum ſubſtantivorum ſubit, verſ. 11.

מוֹשְׁבִים] Sic, מוּעָדִים *Conſtitutorum*, Jerem. 24. ℣. 1. & fœmin. cum Kybbutz מֻעָדוֹת *Conſtitutæ*, Ezech. 21. 16.

AD INFINITIVUM.

הוּשַׁב] Mixtam anomaliam hîc habet; הוּלֶּדֶת *Naſci*, *Ezech*. 16. *v*. 4. vel, הֻלֶּדֶת *Gen*. 40. *v*. 20. compoſitâ formâ ex Infinitivo Kal לֶדֶת & Hophal הוּלַד Dageſch autem euphonicum eſt.

AD FUTURUM.

Hinc ſunt; אוּבָל *Ducar*, *Job*. 9. *v*. 19. תּוּקַד *Succendetur*, *Levit*. 6. *v*. 9. תּוּרַד *Demittêris*, *Jeſa*. 14. *v*. 15. תּוּשַׁב *Habitaberis*, *Jeſa*. 44. *v*. 26. Item cum Cholem loco Schurek, juxta Kimchiũ & Aben Eſram; תּוֹתַר *Excelles*, *Gen*. 49. 4.

CAPUT XXXV.

De Conjugatione HITHPAHEL.

HANC analogam eſſe, ſuprà diximus. Tria tamen ſpecialem anomaliam habent, primâ radicali י in ו conſonam mobilem, commutatâ; nempe à יָדַע fit הִתְוַדַּע, ſic הִתְוַסֵּף הִתְוַכַּח.

A` יָדַע eſt Infinitivus; בְּהִתְוַדַּע *Cùm cognoſcendum præbuit ſe*, *Gen*. 45. *v*. 1. Futurum: אֶתְוַדָּע *Notum faciam me*, *Numer*. 12. *v*. 6.

2 הוּשַׁבְתֶּם הוּשַׁבְתֶּן

1 הוּשַׁבְנוּ

Particip. Præter.

	P.	S.
M.	מוּשָׁבִים	מוּשָׁב
F.	מוּשָׁבוֹת	מוּשָׁבָה / מוּשֶׁבֶת

Infinitivus.

הוּשַׁב

Imperat. caret.

Futurum.

Sing.

	fœm.	*masc.*
1		אוּשַׁב
2	תּוּשְׁבִי	תּוּשַׁב
3	תּוּשַׁב	יוּשַׁב

Plural.

1		נוּשַׁב
2	תּוּשַׁבְנָה	תּוּשְׁבוּ
3		יוּשְׁבוּ

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

הוּשַׁב] Sic; הוּעַד *Testificatum fuit, Exod.* 21. *v.*29. הוּרַד *Descendere factus, Genes.* 39. *v.* 1. Kimchi etiam huc refert unum cum Cholem loco Schurek; הוֹדַע *Notum factum fuerit, Levit.* 4. *v.* 23. ſed id Præteritum Hiphil eſſe poteſt, pro, *Et notum fecerit, Indicaverit,* ſcilicet, *quiſpiam.*

. הוּשַׁבְתֶּם] Extat *Jeſa.* 5. *v.* 8.

Defectivum hîc unum eſt, ex forma activa & paſſiva compoſitum; וְהֻנִּיחָה *Et collocetur, Zach.* 5. *v.* 11. Chirek enim ex forma activa Hiphil eſt.

AD

alii ex Pihel esse volunt, pro יְדַע *Penitùs cognoscit, pernoscit*, quæ significatio loco isti magis convenit.

תּוֹשִׁב] In Pathach loco Tzere propter ר : תּוֹתַר *Reliquum fecit, Ruth.* 2. *v.* 14.

נוֹשִׁב] Cum ה paragogico : נוֹדִיעָה *Notum faciemus,* 1. *Sam.* 14. *v.* 12.

תּוֹשִׁיבוּ] Cum Nun paragogico : תּוֹסִפוּן *Addatis, Hos.* 7. *v.* 12. quod & cum א legitur loco ו : תֹּאסִפוּן *Exod.* 5. *v.* 7. Sic ; תֵּאֲמִינוּ *Dexteram petetis, Jesa.* 30. 21. pro תֵּימִינוּ.

יוֹשִׁיבוּ] ו suppresso ; יֹרִידוּ *Descendere fecerunt*, 2. *Reg.* 11. *v.* 19. Analogum est ; יֵישִׁרוּ *Dirigant, Prov.* 4. *v.* 25. Irregulare ; יְהֵילִילוּ *Ejulabunt*, cum expressa characteristica, Jesa. 52. 5.

Defectiva hîc extant ; יַנִּיחַ *Relinquet, Levit.* 7. 15. תַּצִּתוּ *Succendetis, Jos.* 8. *v.* 8. אַצִּיעָה *Stratum ponam, Psal.* 139. *v.* 8. יַצֵּב *Statuet, Prov.* 15. *v.* 25. Et in Pathach ; וַיַּקַּף *Et cinxit, Thren.* 3. 5. Hinc etiam est juxta quosdam, אַצִּיתֶנָּה *Comburam eam*, pro אַצִּיתֶנָּה ad formam quiescentium secundâ. Simile fuit paulò antè.

CAPUT XXXIV.

De Conjugatione passiva HOPHAL.

Præteritum.

Sing.

	fœmin.	*mascul.*
3	הוּשְׁבָה	הוּשַׁב
2	הוּשַׁבְתְּ	הוּשַׁבְתָּ
1		הוּשַׁבְתִּי

Plural.

3	הוּשְׁבוּ

Terminatio Tzere hic etiam promiſcua eſt: וָאוֹלֵךְ *Et eduxi, Levit* 26. v. 13. תּוֹרֵד *Deſcendere fines*, 1. *Reg*. 2. v. 26. Hinc ultima pro more corripitur in Sægol, ſi vox fiat Milhel: ut, וַתּוֹשֶׁב *Et collocaſti*, 2. *Reg*. 17. v. 26.

אוֹשִׁיב] Ex altera forma; אֵיטִיב *Benefaciam*, *Gen*. 32. v. 12. Et aliter; אֵילִיל *Ejulabo*, *Jer*. 48. v. 31. vide & mox in tertia perſona. Cum ה paragogico; אוֹדִיעָה *Notum faciam, Jeſ*. 5. v. 5. Sic ׳ formativo ejecto; אֵימְנָה *Dexteram petam, Geneſ*. 13. v. 9. Analogum eſt; אַיסִירֵם *Caſtigabo eos*, *Hoſ*. 7. v. 12. atque hinc forma anomala orta eſt, cùm non ſit conveniens pronunciationi, literam ׳ ſubjecto Scheva, inſtar reliquarum literarum, ſyllabam claudere. Similem formam vide mox in plurali.

תּוֹשִׁיב] Ex tertia ח: תּוֹכִיחַ *Corripito, Levit*. 19. v. 17. Unde & per craſin; תּוֹכַח *Prov*. 9. 8. Sic tamen etiam eſt; תּוֹסַף *Addas, Job*. 40. v. 27. & aliud in fine hujus Temporis: unde contractè תּוֹסְףְ *Prov*. 30. v. 6. Ex altera forma; תֵּטִיב *Benefeceris, Pſal*. 49. v. 19. In Tzere; תּוֹחֵל *Expectabis*, 1. *Sam*. 10. v. 8.

תּוֹשִׁיבִי] Præter morem reperitur bis cum accentu in ultima; תּוֹסִיפִי *Perges, Jeſa*. 47. v. 1. 5. id quod Maſorethæ ſpeciatim annotarunt. Ex altera formâ; תֵּיטִבִי *Bonam facis, Jerem*. 2. v. 33. & altero ׳ in Scheva commutato accelerandæ pronunciationis causâ; הֲתֵיטְבִי *Num bona eris? Nah*. 3. v. 8.

יוֹשִׁיב] Per craſin; יוֹכַח *Arguat, Hoſ*. 4. v. 4. In Tzere: וַיּוֹשֶׁב *Et ſedere fecit, Geneſ*. 47. v. 11. Ex altera forma: יֵיטִיב *Benefaciet, Sophon*. 1. v. 12. & defectè, יֵיטַב 1. *Sam*. 20. v. 13. & in Tzere, יֵיטֵב 1. *Reg*. 1. v. 47. & primâ radicali mobili, יְיֵטִיב *Job*. 24. v. 21. quod Kimchi factum exiſtimat ex integra forma יְהֵיטִיב, ה extrito. Tale quoq; a quibusdam eſſe putatur, יְיֵדַע *Notum faciet, Pſal*. 138. 6. alii

alii ex Pihel esse volunt, pro יְדַע *Penitùs cognoscit, pernoscit*, quæ significatio loco isti magis convenit.

תּוֹשִׁב] In Pathach loco Tzere propter ר: תּוֹתַר *Reliquum fecit, Ruth. 2. v. 14.*

נוֹשִׁב] Cum ה paragogico: נוֹדִיעָה *Notum faciemus, 1. Sam. 14. v. 12.*

תּוֹשִׁיבוּ] Cum Nun paragogico: תּוֹסִפוּן *Addatis, Hos. 7. v. 12.* quod & cum א legitur loco ו: תּאסִפוּן *Exod. 5. v. 7.* Sic; תֵּאָמִינוּ *Dexteram petetis, Jesa. 30. 21.* pro תֵּימִינוּ.

יוֹשִׁיבוּ] ו suppresso; וַיֹּרִידוּ *Descendere fecerunt, 2. Reg. 11. v. 19.* Analogum est; יֵישִׁרוּ *Dirigant, Prov. 4. v. 25.* Irregulare; יְהֵילִילוּ *Ejulabunt*, cum expressa characteristica, Jesa. 52. 5.

Defectiva hîc extant; יַנִּיחַ *Relinquet, Levit. 7. 15.* תַּצִּתוּ *Succendetis, Jos. 8. v. 8.* אַצִּיעָה *Stratum ponam, Psal. 139. v. 8.* יַצֵּב *Statuet, Prov. 15. v. 25.* Et in Pathach; וַיַּקַּף *Et cinxit, Thren. 3. 5.* Hinc etiam est juxta quosdam, אַצִּיתֶנָּה *Comburam eam*, pro אַצִּיתֵנָה ad formam quiescentium secundâ. Simile fuit paulò antè.

CAPUT XXXIV.

De Conjugatione passiva HOPHAL.

Præteritum.

Sing.

	fœmin.	*mascul.*
3	הוּשְׁבָה	הוּשַׁב
2	הוּשַׁבְתְּ	הוּשַׁבְתָּ
1		הוּשַׁבְתִּי

Plural.

3		הוּשְׁבוּ

Terminatio Tzere hic etiam promiscua est: וָאוֹלֵךְ *Et eduxi, Levit. 26. v. 13.* תּוֹרֵד *Descendere sines, 1. Reg. 2. v. 26.* Hinc ultima pro more corripitur in Sægol, si vox fiat Milhel: ut, וַתּוֹשֶׁב *Et collocasti, 2. Reg. 17. v. 26.*

אוֹשִׁיב] Ex altera forma; אֵיטִיב *Benefaciam, Gen. 32. v. 12.* Et aliter; אֵילִיל *Ejulabo, Jer. 48. v. 31.* vide & mox in tertia persona. Cum ה paragogico; אוֹדִיעָה *Notum faciam, Jes. 5. v. 5.* Sic ' formativo ejecto; אֵימְנָה *Dexteram petam, Genes. 13. v. 9.* Analogum est; אַיְסִירֵם *Castigabo eos, Hos. 7. v. 12.* atque hinc forma anomala orta est, cùm non sit conveniens pronunciationi, literam ' subjecto Scheva, instar reliquarum literarum, syllabam claudere. Similem formam vide mox in plurali.

תּוֹשִׁיב] Ex tertia ח: תּוֹכִיחַ *Corripito, Levit. 19. v. 17.* Unde & per crasin; תּוֹכַח *Prov. 9. 8.* Sic tamen etiam est; תּוֹסְףְּ *Addas, Job. 40. v. 27.* & aliud in fine hujus Temporis: unde contractè תּוֹסְףְּ *Prov. 30. v. 6.* Ex altera forma; תֵּטִיב *Benefeceris, Psal. 49. v. 19.* In Tzere; תּוֹחֵל *Exspectabis, 1. Sam. 10. v. 8.*

תּוֹשִׁיבִי] Præter morem reperitur bis cum accentu in ultima; תּוֹסִיפִי *Perges, Jesa. 47. v. 1. 5.* id quod Masorethæ speciatim annotarunt. Ex altera formâ; תֵּיטִבִי *Bonam facis, Jerem. 2. v. 33.* & altero ' in Scheva commutato accelerandæ pronunciationis causâ; הֲתֵיטְבִי *Num bona eris? Nah. 3. v. 8.*

יוֹשִׁיב] Per crasin; יוֹכַח *Arguat, Hos. 4. v. 4.* In Tzere: וַיּוֹשֵׁב *Et sedere fecit, Genes. 47. v. 11.* Ex altera forma: יֵיטִיב *Benefaciet, Sophon. 1. v. 12.* & defectè, יֵיטֵב *1. Sam. 20. v. 13.* & in Tzere, יֵיטֵב *1. Reg. 1. v. 47.* & primâ radicali ' mobili, יְיֵטִיב *Job. 24. v. 21.* quod Kimchi factum existimat ex integra forma יְהֵיטִיב, ה extrito. Tale quoq; à quibusdam esse putatur, יְיֵדַע *Notum faciet, Psal. 138. 6.*

alii

fectis Verbis. Rarum eſt י expreſſum cum Tzete: הוֹלִיד *Pariendo, Jeſa.* 59. 4. הֵיטִיב *Benefacere, Jer.* 10. *v.* 5. י ſuppreſſo; לְהֹשִׁיב *Collocando, Neh.* 13. *v.* 27. Ex altera forma: הֵיטֵב *Benefaciendo, Geneſ.* 32. *v.* 12. Hinc etiam י radicali ſuppreſſo; לְהֵמִין *Dextrare,* 1. *Samuel.* 14. 19. Cum י paragogico; לְהוֹשִׁיבִי *Ad collocandum, Pſal.* 113. *v.* 8.

Defectiva hîc ſunt; הַקֵּף *Circumdando, Joſua* 6. *v.* 3. לְהַנִּיחוֹ *Relinquere eum, Numer.* 32. *v.*15. לְהַצִּיב *Ad aptandum,* 1. *Sam.* 13. *v.* 21.

AD IMPERATIVUM.

הוֹשֵׁב] Cum ה paragogico ſemper eſt cum Chirek: הוֹשִׁיעָה *Serva, Pſal.* 12. *v.* 2. Hinc per craſin: הוֹשַׁע pro הוֹשִׁיעַ *Jerem.* 31. *v.* 7. ſic, הוֹדַע *Significa, Ezech.* 16. 2. Analogum eſt; הַיְשַׁר *Dirige, Pſalm.* 5. 9. quod ſecundum ſcripturam ſive literas, legendum הוֹשַׁר, & juxta vocales הַיְשַׁר juxta formam analogam communem, quomodo Maſorethæ legendum notarunt: Simile vide infrà cap. 46. in Imperativo Hiphil. Ex Terminatione Pathach, הוֹקַר *Pretioſum habe,* Prov. 25. 17.

הוֹשִׁיבִי] Ex altera forma; הֵילִיכִי *Abduc, Exod.* 2. *v.* 9. הֵימִינִי *Dexteram pete, Ezech.* 21. 16.

Defectiva hîc reperiuntur; הַנַּח *Sinito, Hoſ.* 4.17. quod per craſin eſt, ut paulò antè in aliis notatum: Hinc cum ה paragogico; הַנִּיחָה, *Jud.* 16. 26. הַצִּיתוּהָ *Succendite eam,* 2. *Samuel* 14. *v.* 30. הַצִּיבִי *Statue, Jerem.* 31 *v.* 21.

AD FUTURUM.

Characteriſtica Conjugationis ה excluditur, ut in perfectis Verbis. Quandoque tamen expreſſa legitur, quod Chaldaicæ linguæ magis proprium: ut, אֲהוֹדֶנּוּ *Celebrabo eum, Pſal.* 28. *v.* 7. יְהוֹדֶה *Celebrabit, Nehem.* 11. *v.* 17. יְהוֹשִׁיעַ *Servabit, Pſal.* 116. *v.* 6. יְהֵילִילוּ *Ejulabunt, Jeſ.* 52. 5.

Masorethæ. ' quiescente: הֵיטִיב *Benefacit, Gen.* 12. *v.* 16. ' formativo abjecto: וְהֵילִל *Ejulabit, Jer.* 47. *v.* 2. וְהוֹשִׁעַ *Et servabit, Zach.* 12. *v.* 7. הוֹרִיד *Descendere fecit,* 2. *Regum* 16. 17. & sic deinceps in aliis vocibus & Temporibus.

הוֹשַׁבְתִּי] Specialis anomaliæ est; יוֹדַעְתִּי *Notum feci,* 1. *Sam.* 21. 2. *pro* הוֹדַעְתִּי ut notant Kimchi & R. Levi in Commentariis. *Quidam ad peculiarem formam conjugationis hoc referunt, quam appellant* מְרֻבָּע *Quadratam, cujus etiam suprà cap.* 15. *mentionem fecimus: at hæc ab Elia jam explosa est, tum etiam constructio & significatio hujus Verbi planè convenit conjugationi Hiphil.* Duo compositam habent formam; הוֹשְׁבוֹתִי & הֵשִׁיבוֹתִי quæ vide infrà cap. 40. ad Præteritum.

Ex *Defectivis* hîc usitata sunt; הֵנִיחַ *Manere fecit, Jud.* 3. *v.* 1. וְהֵנַחְתִּי *Et collocem, Jud.* 6. *v.* 18. הִצִּיב *Statuit,* 1. *Reg.* 16. *v.* 34. וְהִצִּיגַנִי *Et statuet me, Job.* 17. *v.* 16. הִצִּית *Incendit, Jer.* 11. *v.* 16. הִקִּיף *Circumegit, Job.* 19. *v.* 6. & sic deinceps in reliquis personis.

AD PARTICIPIUM.

מוֹשִׁיב] Contractè ab initio, pro מְהוֹשִׁיב, ut & capite 17. ostensum. Ex altera forma est; מֵיטִיב *Benefaciens,* 1. *Sam.* 16. *v.* 17. Cum ' paragogico, quod & c. 13. observatum; מוֹשִׁיבִי *Faciens sedere, Psal.* 113. 9.

מוֹשִׁיבִים] Analogum est; מֵימִינִים *Dextrantes, dextram petentes,* 1. *Paral.* 12. *v.* 12. Simile vide in Imperativo.

מוֹשִׁיבָה] Et in ת ex altera forma; מֵינֶקֶת *Lactans, Exod.* 2. *v.* 7.

Ex *Defectivis* hîc sunt; מַצִּית *Incendens, Lev.* 20. 47. מַנִּיחַ *Permittens, Eccles.* 5. *v.* 11. מַקִּיפִים *Ambientes,* 1. *Reg.* 7. *v.* 24.

AD INFINITIVUM.

Terminatio Chirek vel Tzere hîc se habet, ut in perfectis

הוֹשַׁבְתְּ	הוֹשַׁבְתָּ	2
	הוֹשַׁבְתִּי	1

Plur.

	הוֹשִׁיבוּ	3
הוֹשַׁבְתֶּן	הוֹשַׁבְתֶּם	2
	הוֹשַׁבְנוּ	1

Particip. præsens.

P.	S.	
מוֹשִׁיבִים	מוֹשִׁיב	M.
מוֹשִׁיבוֹת	מוֹשִׁיבָה / מוֹשֶׁבֶת	F.

Infinititivus.

הוֹשֵׁב vel הוֹשִׁיב

Imperativus.

P.	S.	
הוֹשִׁיבוּ	הוֹשֵׁב	M.
הוֹשֵׁבְנָה	הוֹשִׁיבִי	F.

Futurum.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
	אוֹשִׁיב	1
תּוֹשִׁיבִי	תּוֹשִׁיב	2
תּוֹשִׁיב	יוֹשִׁיב	3

Plural.

	נוֹשִׁיב	1
תּוֹשֵׁבְנָה	תּוֹשִׁיבוּ	2
	יוֹשִׁיבוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆT.

הוֹשִׁיב] י suppresso; הֹרִשׁ *Expulit*, 2. *Paral.* 28. *v.* 3. הַהשִׁב *Qui habitare fecit*, *Esr.* 10. *v.* 14. הֹלִד *Genuit*, 1. *Paral.* 2. *v.* 36. quod undecies sic scribitur, ut observarunt

ſunt: ut, אִוָּרֵשׁ *Inopiâ premar*, *Prov.* 30. *v.* 9. אִוָּשֵׁעַ *Servabor*, *Pſal.* 18. *v.* 4.

יִוָּשֵׁב] In Pathach, ut & aliâs in aliis obſervatum: וַיִּוָּעַץ *Et conſilium iniit*, 1. *Reg.* 12. *verſ.* 6. Analogum eſt; וַיִּיָּחֶל *Et exſpectavit*, *Geneſ.* 8. *v.* 12. cui ſimile vide ad Futurum Niphal, cap. 50.

In *Pihel* & *Pyhal* analoga ſunt, proinde eorum ratio ex doctrina perfectorum Verborum patet.

CAPUT XXXIII.

De Conjugatione HIPHIL *Quieſcentium primâ* י.

ANOMALIA eſt in primâ radicali י commutatâ in ו, quod in Hiphil quieſcit in Cholem, in Hophal in Schurek: ut, הוֹשִׁיב *Habitare fecit, Collocavit*, הוּשַׁב *Collocatus fuit*. ו tamen à Cholem ſæpè abjicitur: id cùm impropriè fiat, à Maſorethis obſervatum eſt, & notatum *Defectivè* eas voces ſcribi. Quædam in forma activa י radicale imutatum retinent, ſed quieſcens in Tzere: ut, הֵיטִיב *Benefecit*, הֵינִיק *Lactavit*: attamen & inde י prius quandoque rejectum eſt. Poſterius י ad formam conjugationis pertinens, ſæpè abjicitur, ut & in perfectis Verbis dictum. Excipiuntur denique hîc ea, quæ primam radicalem י deficientem habent, more defectivorum primâ נ, ut in ſingulis Temporibus annotabitur.

Præteritum Hiphil.

Sing.

	fœm.	*maſc.*
3	הוֹשִׁיבָה	הוֹשִׁיב
2		הוֹשַׁבְתָּ

נוֹשַׁבְנוּ] Sic נוֹשָׁעְנוּ *Servati sumus*, Jerem. 8. 20.

Ex *defectivis* primâ ׳ hîc duo reperiuntur; נִצַּבְתָּ *Sistas te, Exod. 7. 15.* נִצְּתוּ *Succensæ sunt, Neh. 1. v. 3.*

AD PARTICIPIUM.

נוֹשָׁב] Sic; נוֹלָד *Nasciturus est, 1. Reg. 13. 2.*

נוֹשָׁבָה] Et in ת: נוֹשֶׁבֶת *Habitata, Ezech. 26. 17.*

נוֹשָׁבִים] Discrepat; נֵחָמִים *Incalescentes, Jesa. 57. v. 5.* & est ex istorum forma, quæ ׳ retinent quiescens in Tzere, pro נִחָמִים, quæ forma in Hiphil sæpè occurrit. Kimchi in Michlol vult esse ex forma defectivorum, quasi Tzere sit loco ejecti Dagesch ex Gutturali.

Ex *defectivis* unum est; נִצָּב *Consistens, Genes. 24. v. 13.* Plurale; נִצָּבִים *Sistentes se, Genes. 18. v. 2.* Fœmininum in ת: הַנִּצֶּבֶת *Quæ stabat, 1. Sam. 1. 26.*

AD INFINITIVUM.

Prima radicalis hîc accipit Dagesch, ad compensandum defectum literæ characteristicæ conjugationis ׳, ob accedentem formativam Infinitivi literam ה: hinc ו quod antea fuit quiescens, hîc fit consona mobilis: ut, הִוָּשֵׁב pro הִיָּשֵׁב. Sic; בְּהִוָּלֶד *In nascendo, quum nasceretur, Genes. 21. 5.*

AD IMPERATIVUM.

Duo tantùm hîc usitata sunt; הִוָּסְרוּ *Eruditionem percipite, Psal. 2. v. 10* הִוָּשְׁעוּ *Servemini, Jesa. 45. 22.*

AD FUTURUM.

אִוָּשֵׁב] א hîc etiam cum Chirek est, cujus formæ quoque suprà capite 14. ad Futurum Niphal notata sunt:

Particip. præter.

P.	S.	
נוֹשָׁבִים	נוֹשָׁב	M.
נוֹשָׁבוֹת	נוֹשָׁבָה / נוֹשֶׁבֶת	F.

Infinitivus.

הִוָּשֵׁב

Imperativus.

P.	S.	
הִוָּשְׁבוּ	הִוָּשֵׁב	M.
הִוָּשֵׁבְנָה	הִוָּשְׁבִי	F.

Futurum.

Sing.

fœmin.	*masc.*	
	אִוָּשֵׁב	1
תִּוָּשְׁבִי	תִּוָּשֵׁב	2
תִּוָּשֵׁב	יִוָּשֵׁב	3

Plural.

	נִוָּשֵׁב	1
תִּוָּשֵׁבְנָה	תִּוָּשְׁבוּ	2
	יִוָּשְׁבוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆT.

נוֹשַׁבְתִּי] Vau ſuppreſſo; נֹעַדְתִּי *Conveniam, Ex.29.49.*

נוֹשְׁבָה] Huc refert Kimchi in Michlol fol. 10. fœmininum in ת ad formam Chaldaicam; וְנֹכַחַת *Et erudita fuit, cautè egit, Geneſ. 20. v. 16.* vide ſimile infrà cap.36. ad Præteritum Kal.

נוֹשְׁבוּ] Compoſitam formam ex Pyhal habet; נוּלְּדוּ *Editi ſunt, 1. Paral. 3. v. 5.* quaſi ex יֻלְּדוּ & נוֹלְדוּ. Simile fuit ſuprà cap. 16. ad Præteritum. Eſt & aliud mixtæ formæ נִוַּסְּרוּ quod vide infrà in Hithpahel.

נושבו

וַיִּצֹק , יִצֹּק *Et effudit*, Gen. 28. ℣.18. ſine Dages. Sic alibi, וַיִּצְקוּ Et effuderunt, 2. Reg. 4. ℣. 40. *unde & ad Quieſcentium formam*, וַיִּצֶק Et effluxit, 1. Reg. 22. ℣. 35. *quæ omnia ſunt à* יָצַק. *Sic &* יָצַר *utramq, formam imitatur: Futurum*, אֶצּוֹרְךָ Formarem te, Jerem. 1. ℣. 5. *quod ſcribitur plenè cum* ו, *quod tamen in lectione redundat: legitur enim* אֶצָּרְךָ, *quomodo ſcribitur* Jeſa. 49. ℣. 8. *Hoc Verbum etiam Quieſcentium formam imitatur, ut antè in tertia ſingulari maſculina poſitum.* תִּצַּת Exardeſcet, Jeſa. 9. ℣. 18. יִצַּתּוּ Exurentur, Jeſa. 33. ℣. 12. *cum Dageſch euphoniæ causâ.* וְיִסְּרֵנִי Et erudiet me, Jeſa. 8. 11. *quod quidam Præteritum Pihel eſſe volunt: At tunc deberet notari Pathach ſub* ר, *ut requirit forma Præteriti: nam* נִי *Præterito,* נִי *Futuro jungitur, ut videre eſt lib. 2. cap. 17.*

CAPUT XXXII.

De Conjugatione paſſiva NYPHAL.

ANOMALIA hîc eſt in primâ radicali י commutatâ in ו, quod in Præterito & Participio quieſcit in Cholem, in reliquis autem temporibus fit mobile propter inferendum Dageſch. Vau tamen ſub Cholem Quieſcens, non ſemper exprimitur.

Præteritum.

Sing.

	fœmin.	*maſcul.*
3	נוֹשְׁבָה	נוֹשַׁב
2	נוֹשַׁבְתְּ	נוֹשַׁבְתָּ
1		נוֹשַׁבְתִּי

Plural.

3		נוֹשְׁבוּ
2	נוֹשַׁבְתֶּן	נוֹשַׁבְתֶּם
1		נוֹשַׁבְנוּ

Parti-

Defectiva primâ י.

Porrò ex hoc Genere Verborum incipientium à י, *Octo excipiuntur, quæ certis Temporibus & Conjugationibus, formam Defectivorum primâ* נ *imitantur, nempe* יָקַף, יָנַח, יָצַב, יָצַג, יָצַע, יָצַק, יָצַר, יָצַת, *ex quibus peculiare imperfectorum Verborum Genus vulgò constituunt, appellantq́ illa,* Defectiva Pe י. *At cùm major pars Verborum à* י *incipientium, ad Quiescentium genus referantur, hæc verò defectiva pauciora sint, neq́ in singulis conjugationibus aut Temporibus usitata, nos ea tanquam specialia exempla, quæ à Quiescentium genere excipiuntur, singulis locis annotabimus. Ratio autem anomaliæ ipsorum, sive literæ deficientis, ex Defectivorum doctrina patet. Porrò hæc Verba (excepto* יָצַר *) in Præterito Kal usitata non sunt, ac proinde ex conjectura potiùs, quàm rei veritate, prima radicalis in plerisq́ ipsorum statuitur* י, *scribit* Kimchi *in Michlol fol. 93. Conjectura autem desumpta ex uno alteróve derivato, in quo prima radicalis* י *exprimitur: ut cùm legitur* יָצוּעַ *&* יְצִיעַ, *thema etiam positum fuit* יָצַע, *unde in Hiphil defectivorum more fit* הִצִּיעַ. *Sic ex* יָצוּק *&* יְצוּקָה *positum thema est* יָצַק, *unde defectivè dicitur in Futuro* אֶצֹּק, *etsi etiam hoc Verbum Quiescentium formam aliàs imitetur, ut videbitur in sequentibus. Sic & Verbum* יָצַר *sæpiùs Quiescentium formam servat.* יָנַח *potiùs thema ponere voluerunt, quàm* נָנַח, *quòd nullum thema exstet à duplici Nun inchoatum.* יָצַב *positum, quia lingua Chaldaica primam radicalem* י *exprimit. Ad horum analogiam reliqua facta sunt.*

In hac conjugatione reperiuntur, Infinitivus juxta quosdam; בְּצֶקֶת In durescendo, Quum duresceret, Job. 38. ℣. 38. לָצֶקֶת Ad fundendum, Exod. 38. v. 27. *quæ etiam ex Quiescentium forma esse possunt. Imperativus;* צַק Infunde, 2.Reg. 4. ℣. 41. *Futurum,* אֶצֹּק Effundam, Jesa. 44. ℣. 3. cum Dages, ad compensationem literę primę radicalis Jod;

וַיִּצֹק

timâ correptâ propter accentum, triplex occurrit forma: וַיִּיצֶר *Et formavit, Gen. 2. v. 7.* וַיִּצֶר *Et cùm formavisset, v. 19.* וַיֵּצֶר *Et angustia fuit, Genes. 32. v. 7.* Unum est, quod ex analogia mixtam formam habet; יְיֵדָע *Pernoscit, Psal. 138. v. 6.*

תֵּשֵׁב] In Pathach; תֵּרַד *Descendat, Thren. 3. v. 48.* Accentu retracto; תֵּשֶׁב *Jud. 10. 9.*

נֵשֵׁב] Speciale hîc est cum Cholem; נֵאוֹת *Acquiescemus, Gen. 34. v. 15.* Et sic, נֵאֹתָה *Conquiescamus, v. 23.* יֵאוֹתוּ Genes. 34. 22. Cum ה paragogico ex communi forma; נֵרְדָה *Descendamus, Genes. 11. v. 7.*

יֵשְׁבוּ] Discrepat hinc propter gutturalem; וַיֶּחֱמוּ *Et incalescebant, Genes. 30. v. 38.* ubi Aben Esra scribit esse cum Sægol, propter sequentem gutturalem cum Chatephsægol. Ex altera forma cum Pathach est, יִשְׁנוּ *Dormient,* Prov. 4. 16. cum defectu י pro יִישְׁנוּ.

תֵּשַׁבְנָה] Et cum Pathach in penultima; וַתֵּלַדְנָה *Et pepererunt, Ezech. 23. v. 4.* תֵּלַכְנָה *Ibitis, Ruth. 1. v. 11.* Duo sunt, quæ ab initio habent literam י, notam generis masculini; וַיֵּחַמְנָה *Ut incalescerent vel coirent, Gen. 30. v. 38.* וַיִּשַּׁרְנָה *Et recta contenderunt, 1. Samuel. 6. v. 12. Est,* inquit R. Salomon, תֵּיבָה אַנְדְרוֹגִינוֹס *Dictio androgynos,* nempe ob notam utriusque sexus. Masculina autem nota vires masculas & validiores significat. Masorethæ notant: *Tres sunt* מִלִּין אַנְדְרוֹגִינוֹס *Dictiones androgynæ,* una in Lege, una in Hagiographis. Tertiam ex Propheta, vide suprà ad Futurum Kal, cap. 13.

Specialis anomaliæ est Verbum יָכֹל *Potuit,* quod literam י commutat in ו quiescens in Schurek: ut, אוּכַל *Potero,* תוּכַל *Poteris &c.* Ratio quam Santes adducit ex Michlol Kimchi, non est sufficiens, notante id etiam ad Kimchium Eliâ, fol. 125.

Defe-

צוּק בּוֹ *Effunde*, Ezech. 24. 3. Cum ה paragogico: יְרָשָׁה *Poßide*, Deut. 33. 23.

שְׁבוּ] Accentu retracto; לְכוּ *Ite*, *Jos*. 2. 16. & sic in fœminino, לְכִי *Ito*, *Exod*. 2. *v*. 8. Quidam huc referunt עֻצוּ *Consilium inite*, Esa. 8. 11. pro עֲצוּ sicut suprà ad גְּשׁוּ notatum exemplum גשו cum Cholem.

שֵׁבְנָה] Cum Apocopa literæ ה: לֵכְןָ *Abite*, *Ruth*. 1. 11.

AD FUTURUM.

אֵשֵׁב] Prima radicalis ' occultatur in Tzere, ut liquet ex hoc; אֵילְכָה *Incedam*, *Mich*. 1. 8. sic אֵישֵׁב &c. Sæpè etiam exprimitur in Chirek quiescens, & tum desinunt in Pathach ad formam perfectorum: ut, אִישַׁן *Obdormiscam*, *Psalm*. 13. *v*. 4. אִינַק *Sugam*, *Job*. 3. 12. אִיבַשׁ *Arescam*, *Psalm*. 102. *v*. 12. Est & aliâs quandoque Pathach in fine: ut, וָאֵלַךְ *Et ivi*, *Job*. 19. 10. אֵדַע *Sciam*, *Genes*. 15. 8. Cum ה paragogico: וָאֵשְׁבָה *Et sedebam*, *Esr*. 9. *v*. 3. Accentu ad penultimam retracto, Tzere redit: ut, וְאֵשֵׁבָה *Ut habitem*, *Jesa*. 49. 20. Sic & Pathach redit, sed producitur in Kametz: ut, וְאִישָׁנָה *Et dormiam*, *Psal*. 3. 6.

יֵשֵׁב] Accentu ad penultimam rejecto, vel planè ablato, corripitur ultima in Sægol: ut, וַיֵּשֶׁב *Et consedit*, *Genes*. 4. *v*. 16. Est & hîc terminatio Pathach: ut, וְיֵלַךְ *Et abeat*, *Job*. 27. *v*. 21. יֵצַר *Arctabit se*, *Prov*. 4. *v*. 12. יֵקַד *Ardebit*, *Jesa*. 10. *v*. 16. יֵדַע *Sciat*, *Jesa*. 7. *v*. 16. At cùm ab initio est Chirek, tum ultima regulariter est cum Pathach: ' autem prima radicalis & hîc sæpè abjicitur: יִחַם *Incalescebat*, 1. *Reg*. 1. *v*. 1. וַיִּשַׁר *Et rectum fuit*, 1. *Samuel*. 18. *v*. 20. וַיִּטַב *Et bonum visum fuit*, *Jos*. 22. *v*. 20. יִבַשׁ *Arescet*, *Jesa*. 19. *v*. 7. Hinc & cum Dagesch; וַיִּקַץ *Et expergefactus*, 1. *Reg*. 3. *v*. 15. ubi Dagesch est loco Jod. Sic וַיִּצוֹק &c. Sic Kimchi etiam legit Judic. 16. ℣. 20. Psal. 78. ℣. 65. Hinc ultima

etiam analogiam ſervant: ut, יָשׁוֹב *Manendo*, 1. *Sam.* 20. *v.* 5. unde per Aphæreſin שׁוֹב *Jerem.* 42. *v.* 10. quod tamen etiam à שׁוּב eſſe poſſit: יְלֹד *Parere, Job.* 15. 35. בִּיבוֹשׁ *In areſcendo, Jeſa.* 27. *v.* 11. לִיסוֹד *Ad fundandum*, *Jeſa.* 51. 16. ex יָבוֹשׁ, יָסוֹד. Hinc reperitur cum Dageſch ornatus, ut Hebræi loquuntur; לִיסּוֹד *Fundare*, 2. *Paral.* 31. 7. quam formam Rabbini frequentiſſimè imitantur. Duo mixtim ſunt; יְכֹלֶת *Poſſe*, *Num.* 14. *v.* 16. יְבֹשֶׁת *Exſiccari*, *Geneſ.* 8. *v.* 7. ex forma perfecta יְכֹל vel יְכֹל & כֹּלֶת, aut ſunt Nomina verbalia infinitè uſurpata, ut & in aliis contingit. Ex forma imperfecta unum reperitur contractum ſpeciali anomaliâ; לָלַת *Ad pariendum*, 1. *Sam.* 4. *v.* 19. *pro* לָלֶדֶת, à qua interpretatione ſtat Chaldæus paraphraſtes, qui reddit לְמֵילַד eadem ſignificatione. Alienum eſt, quòd quidam poſitum velint pro לְלִלַת Ad ejulandum, (more ſcil. parturientium,) à יָלַל. Contractio ſimilis eſt in אַחַת pro אַחֶדֶת.

AD IMPERATIVUM.

שֵׁב] Quædam in Pathach deſinunt: ut, דַּע *Scito*, *Geneſ.* 20. *v.* 7. הַב *Dato, Proverb.* 30. *v.* 15. צַק *Funde*, 2. *Reg.* 4. *v.* 41. רָשׁ *Poſſide, Deuter.* 2. *v.* 31. cum Kametz propter accentum. Cum ה paragogico ab initio eſt Scheva: לְכָה *Ito*, *Geneſ.* 19. *v.* 23. Hinc ה paragogicum ter abjectum reperitur, quod à Maſorethis obſervatum: ut, לְךָ *Ito*, *Num.* 23. 13. *al.* 17. *Jud.* 19. 13. 2. *Par.* 25. *v.* 17. רְדָה *Deſcende, Gen.* 4. *v.* 59. דְּעָה vide paulò antè ad Infinitum. Accentu autem ad penultimam redeunte, redit Tzere: ut, רֵדָה *Deſcende*, 2. *Reg.* 1. *v.* 11. Pathach verò producitur in Kametz: ut, הָבָה *Da*, 1. *Sam.* 14. 41. quod ſemel præter morem reperitur Milrah, hoc eſt, cum accentu in ultima, Gen. 9. ℣. 21. Quædam analogiam ſervant: ut,

Infinitivus.

שֶׁבֶת

Imperativus.

P.	S.	
שְׁבוּ	שֵׁב	M.
שֵׁבְנָה	שְׁבִי	F.

Futurum.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
	אֵשֵׁב	1
תֵּשְׁבִי	תֵּשֵׁב	2
תֵּשֵׁב	יֵשֵׁב	3

Plural.

	נֵשֵׁב	1
תֵּשֵׁבְנָה	תֵּשְׁבוּ	2
	יֵשְׁבוּ	3

ANNOTAT. AD INFINIT.

שֶׁבֶת] Propter gutturalem duplex Pathach eſt: ut, דַּעַת *Cognoſcere*, *Jerem.* 9. *v.* 6. quæ forma etiam ſuprà fuit in Defectivis primâ radicali: ſed ſignificatis & adhibito Lexico Radices diſtinguendæ ſunt. Reperitur & alia forma anomala: ut, דֵּעָה אֶת־יְהוָה *Cognoſcere DOMINUM*, *Jeſa.* 11. *v.* 9. לְדֵעָה *Ad ſciendum*, *Exod.* 2. *v.* 4. לְלֵדָה *Ad pariendum*, 2. *Reg.* 19. *v.* 3. מֵרְדָה *A deſcendendo*, *Geneſ.* 46. *v.* 3. Sed hæc & alia cum ה aſcititio in fine, uſum Verbi Infiniti habentia, potiùs pura Nomina ſunt, pro Infinitivis uſurpata, quomodo caſum Verbi ſui regunt, ut & ſuprà capite 13. ad Infinitivum dictum eſt. Sic & דֵּעָה *Scire*, *Scientia*, *Cognitio*, *Proverb.* 24. *v.* 14. quod quibusdam Imperativus eſt, & Sægol loco Kametz uſurpatum, cui ſimile ſuprà capite 15. ad Futurum. Sæpè etiam

CAPUT XXXI.

De Verbis Quiescentibus primâ radicali, & primâ ipsorum Conjugatione KAL.

EXPOSITUM *est primum genus anomaliæ in* Defectivis: *sequitur alterum, quod est* Verborum Quiescentium.

Quiescentia Verba sunt, quæ ex una vel altera quatuor quiescentium literarum אהוי constant, ex quibus diversa in conjugando anomalia existit: suntq; *Trium generum*, juxta numerum trium literarum radicalium.

Primum est Verborum, quæ ab א vel י incipiunt, & *Quiescentia Pe Aleph* vel *Jod* vulgò appellantur: ut, אָמַר *Dixit*, יָשַׁב *Habitavit*. At cùm ab א incipientia, nullam generalem in conjugando anomaliam contineant, eorum varietas in specie explicata est capite 13. & sequentibus.

Quiescentia primâ radicali י sunt, quæ י vel abjiciunt, vel in ו commutant. Differunt à Defectivis, (quæ & ipsa literam thematis abjiciunt) quòd ubi Defectiva defectum per Dagesch complent, illic Quiescentia literam abjectam vocali longâ indicant, in quibus literæ quiescentes occultantur & quiescunt. Cæterùm & hîc quædam Tempora, nunc regulariter, nunc irregulariter flectuntur: Præteritum deinde & utrumque Participium in Kal, integræ deniq; conjugationes Pihel & Hithpahel, ad analogiam comunem formantur.

CONJUGATIO KAL.

Præteritum & utrumq; Participium analoga sunt.

Futurum.

Sing.

fœm.	*masc.*	
	אֶסְתּוֹבֵב	1
תִּסְתּוֹבְבִי	תִּסְתּוֹבֵב	2
&c.	יִסְתּוֹבֵב	3

ANNOTATIONES.

PRÆTERITUM: הִתְרֹצְצוּ *Conquassabant sese, Gen.* 25. *v.* 22. אֶשְׁתּוֹלְלוּ *In prædam dediderunt se, Psal.* 76. *v.* 6. quod est cum transpositione literæ ת, & ה characteristicum in א commutatum est, juxta formam Chaldæis usitatam, ut in illo, אִשְׁתּוֹמַם *Obstupuit, Dan.* 4. *v.* 16. Item, אִתְיָעֲטוּ *Consilium inierunt, Dan.* 6. 17. Simile vide ad Præteritum Hiphil cap. 17. אֶשְׁתּוֹנָן quod Kimchi huc refert, vide ad Futurum.

PARTICIPIUM: מִתְרוֹנֵן *Cantillans, Psalm.* 78. *v.* 65. מִסְתּוֹלֵל *Extollens seipsum, Exod.* 9. 17. Plural. מִתְגֹּדְדִים *Incidentes se, Jerem.* 41. *v.* 5. Fœmin. plur. מִתְנוֹסְסוֹת *Pro vexillis erunt, Zach.* 9. 6.

INFINITIVUS: לְהִתְגּוֹלֵל *Ad volutandum se, Gen.* 43. *v.* 18.

IMPERATIVUS: הִתְקוֹשְׁשׁוּ *Excutite vos, Soph.* 2. *v.* 1.

FUTURUM: וָאֶשְׁתּוֹמֵם *Et obstupui, Jesa.* 63. 5. יִשְׁתּוֹמֵם *Obstupescit, Psal.* 143. *v.* 4. אֶשְׁתּוֹנָן *Acuar, Psal.* 73. *v.*21. ex terminatione Pathach, in quibus litera ת transposita est: וַיִּתְרֹצְצוּ *Et conquassabant se, Gen.* 25. 22. Cum syncopa literæ ת: תִּשּׁוֹמֵם *Desolationem accerses tibi, Eccles.* 7. 17. אֵרוֹמָם *Exaltabor, Jesa.* 33. *v.* 10. *pro* אֶתְרוֹמָם, quod tamen etiam à רום esse possit, ut videre est capite 42.

CAPUT

deficientis, q. יִכְּתַת. Sic in plurali, יֻכַּתּוּ *Conterentur*, Jobi 4. ℣. 20.

CAPUT XXX.

De Conjugatione HITHPAHEL *Defectivorum secundâ.*

Quòd hæc conjugatio communiter analoga sit, initio capitis 24. dictum est. Anomalia autem sequitur formam Pihel, cui simpliciter syllabam הִתְ præponit, nec præterea quicquam ab ea differt. Ideoq; flexio cum ea conferenda est.

Præteritum.

Sing.

fœm.	*masc.*	
הִסְתּוֹבְבָה	הִסְתּוֹבֵב	3
הִסְתּוֹבַבְתְּ	הִסְתּוֹבַבְתָּ	2
&c.	הִסְתּוֹבַבְתִּי	1
	Vel	
הִתְגּוֹלְלָה	הִתְגּוֹלֵל	3
&c.	הִתְגּוֹלַלְתָּ	2

Participium præsens.

P.	S.	
מִסְתּוֹבְבִים	מִסְתּוֹבֵב	M.
מִסְתּוֹבְבוֹת	מִסְתּוֹבְבָה	F.

Infinitivus.

הִסְתּוֹבֵב

Imperativus.

P.	S.	
הִסְתּוֹבְבוּ	הִסְתּוֹבֵב	M.
הִסְתּוֹבֵבְנָה	הִסְתּוֹבְבִי	F.

Plural.

1 נוסב
2 תוסבו } תוסבינה
3 יוסבו

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

הוסבו] Discrepat; המכו *Deprimuntur, Job.*24.24.*pro* הומכו, cui similia vide suprà c.25. ad Futurum Niphal.

AD PARTICIPIUM.

Participium præsens inusitatum est, neque à Kimchio formatur.

מוסב] Ablato accentu Kametz corripitur in Pathach: ut, מוסב *Ambitibus circumdata, Ezech.* 41. 7.

מוסבות] Cum Kibbutz loco Schurek; מסבת *Circumclusi, Exod.* 28. 11.

AD INFINITIVUM.

הוסב] Hinc est; השמה *Desolari ejus, Levit.* 26. 35. ubi Schurek in vocalem brevem Kametzchatuph & Dagesch resolutum est, ut jam antea aliquoties ostensum, & litera ה in fine caret Mappik, quod itidem sæpiùs obvenit. Dagesch autem versu 34. ex eadem voce abest. Inde quoque; בהשמה *In desolari illam,* id est, *dum desolata esset,* 43. per metathesin punctorum, pro בהשמה: quorum notatio omnem regulam egreditur, ac proinde specialis sunt observationis.

AD FUTURUM.

יוסב] Sic יואר *Maledicetur: Numer.*22. 6. יחן *Gratia exhibebitur, Jesa.* 26. *v.* 10. Est & Dagesch euphonicum post Schurek; יוסב *Circumagitur, Jesa.* 28. 27. יושד *Vastabitur, Hos.* 10. *v.* 14. Et sic post Kibbutz; יכת *Contereretur, Jesa.* 24. *v.* 12. ubi Dagesch est compensativum literæ defi-

תְּסַבֶּינָה] Sic; וַתְּחִלֶּינָה *Et cœperunt, Gen.*41.54. Et ſic cum defectu י: תְּצִלֶּנָה *Tinnient,* 1. *Sam.*3.11.

CAPUT XXIX.

De Conjugatione Paſſiva HOPHAL.

CHARACTERISTICÆ ה vocalis propria hîc eſt Schurek, ſed id promiſcuè in Kibbutz euphoniæ causâ convertitur.

Præteritum.

Sing.

	maſc.	*fœm.*
3	הוּסַב	הוּסַבָּה
2	הוּסַבּוֹתָ	הוּסַבּוֹת
1	הוּסַבּוֹתִי	

Plural.

3	הוּסַבּוּ	
2	הוּסַבּוֹתֶם	הוּסַבּוֹתֶן
1	הוּסַבּוֹנוּ	

Partic. præſens.

	S.	P.
M.	מוּסָב	מוּסַבִּים
F.	מוּסַבָּה	מוּסַבּוֹת

Infinitivus.

הוּסֵב

Futurum.

Sing.

	maſcul.	*fœmin.*
1	אוּסַב	
2	תּוּסַב	תּוּסַבִּי
3	יוּסַב	תּוּסַב

יָסֵב] Simile hîc est præcedentibus; וַיַּסֵּב *Et circumduxit, Exod.* 13. *v.* 18. Item, וַיַּתֵּם *Ut absolvat*, 2. *Reg.* 22. *v.* 4. Sic in Chirek præter communem formam: יַשִּׁים *Desolet, Jerem.* 49. *v.* 20. Aben Esra vult esse pro יַאְשִׁים, ab אָשַׁם. Accentu ad penultimam retracto, Tzere corripitur pro more in Sægol: ut, יָסֶךְ לָךְ *Obtegat te, Psal.* 91. 4. Neque hæc trajectio accentus fit tantummodò propter Vau hippuch vel cum Vau hippuch, ut vulgò docent: Vide & Quiescentia secundâ radicali in Futuro Hiphil. Cum Vau; וַיָּגֶל *Et devolvit, Genes.* 29. *v.* 10. & ita hæc eadem forma occurrit, quæ in Quiescentibus secundâ radicali, (de quibus infrà cap. 40.) sed tum significationibus, & adhibito Lexico, Radices discernendæ sunt.

תָּסֵב] Irregulare est; וַתָּרֶץ *Et confregit, Jud.* 9. 53. pro וַתָּרֵץ, scribit hîc Kimchi. Sægol enim, retracto accentu est loco Tzere, ut in præcedenti masculina.

נָסֵב] Cum He paragogico, נָסֹבָּה *Divertamus*, 1. Chron. 13. 3. In Chirek ut antea; וַנַּשִּׁים *Et desolavimus, Num.* 21. *v.* 30. Huc quidam revocant illud cum ה paragogico; וְנָבְלָה *Et confundamus, Gen.* 11. 7. *pro* נָבֹלָּה ut dictum suprà ad Futurum Kal.

יָסֵבּוּ] Cum Dagesch ut anteà, וַיַּסֵּבּוּ *Et circumduxerunt*, 1. Sam. 5. 8. Jud. 18. 23. Discrepat; וַיַּכְּתוּ *Et contriverunt, Deut.* 1. 44. ubi vocalis longa Kametz resoluta in brevem & Dagesch, & Dagesch ex ת sublatum euphoniæ causâ, pro וַיָּכֻתּוּ: simile vide mox ad Præteritum Hophal. Hinc novam Radicem quidam fingunt נָכַת vel יָכַת, quasi prima radicalis deficiat: כָּתַת autem notæ significationis est pro *Conterere, Contundere.* Cum Nun paragogico: יְמִישׁוּן *Palpant, Psal.* 115. *v.* 7. formam habet à Quiescentibus secundâ, sed significationem ex hujus classis Verbo מָשַׁשׁ.

תְּסֻבֶּינָה

rentiam Præteriti. Sic; הָחֵל *Incipiendo*, 1. *Sam*. 3. 12. כַּהֲתֵם *Quum consummabunt*, *Dan*. 8. *v*. 23. Huc juxta Masorethas revocandum; וְלַחְתֵּם quod legendum notatur וּלְהָתֵם *Et consumendo*, *Perficiendo*, *Dan*. 9. *v*. 24. Et in Pathach, ut in præcedentibus Temporibus; לְהָבַר *Ad purgandum*, *Jer*. 4. *v*. 11. לְהָדַק *Comminuendo*, 2. *Paral*. 34. *v*. 7. ubi ה ex speciali anomalia, retinet vocalem Præteriti. Hinc sunt cum Pronominibus; כַּהֲתִמְּךָ, בְּהִלּוֹ quæ vide libro 2. capite 17. ad Infinitivum. Analogam formam habet; הַשְׁמֵם *Desolando*, *Mich*. 6. *v*. 13.

AD IMPERATIVUM.

הָסֵבּוּ] Excidente Dagesch; הָבֵרוּ *Purgate*, *Jer*. 51. *v*. 11. Ex terminatione Pathach, quæ & antea fuit; וְהָשַׁמּוּ *Et stupore corripiamini*, *Job*. 21. *v*. 5. estque intransitivum ut in Participio. Variant exemplaria in hujus vocis orthographia: quædam enim habent שׁ cum Dagesch, & alia sub ה Kametzchatuph, quasi ex forma Hophal. At ea conjugatio Imperativo caret ex communi Grammaticorum consensu. Analogam formam habet; הַרְנִינוּ *Cantate*, *Deuter*. 32. *v*. 43.

AD FUTURUM.

אָסֵב] Sic; אָחֵל *Incipiam*, *Deuter*. 2. *v*. 2. At, אַחֵל *Profanabo*, *Ezech*. 39. *v*. 7. notatur cum Pathach distinguendæ significationis causâ, & sic in reliquis personis, pro diversa significatione, diversa notatio servatur. אָרִיקֵם vide lib. 2. cap. 17. ad Futurum. Analogum est; אַרְנִן *Cantare faciam*, *Job*. 29. *v*. 13.

תָּסֵב] Vocalis longa sub characteristicis literis, & hîc, & in aliis personis, resolvitur quandoque in brevem & Dagesch, ut & ad Futurum Kal suprà observatum est: ut, תַּתֵּם *Integras facis*, *Job*. 22. *v*. 3. תַּמֵּר *Exacerbas*, *Exod*. 23. *v*. 21.

הֵסֵבָּה] Sic; הֵחֵלָּה *Cœpit*, *Jud.* 20. 40. At, הֵעֵזָה *Obfirmavit*, *Prov.* 7. *v.* 13. ſine Dageſch eſt euphoniæ causâ.

הֲסִבּוֹתָ] Sic; הֲשִׁמּוֹתָ *Deſolaſti*, *Job.* 16. 7. At primâ gutturali; הַחִתֹּתָ *Contriviſti*, *Jeſa.* 9. *v.* 4. cum ſimplici Pathach ſub ה ob cauſam jam notatam. הֲפִתִּיתָ vide infrà cap. 23. ad Præteritum.

הֲסִבּוֹרת] Sic; וַהֲדִקּוֹת *Et comminues*, *Mich.* 4. 13.

הֲסִבּוֹתִי] Primâ gutturali; הַחִלֹּתִי *Cœpi*, *Deut.* 2. *v.* 31. Analogiam imitatur; וְהַחִתֹּתִי *Et conſternatos reddam*, *Jerem.* 49. *v.* 37. & ה habet Pathach propter ſequens חְ, quod habere debebat Chatephpathach, quod in ſimplex Scheva reſolutum eſt, euphoniæ causâ, manente interea eadem vocali ſub præcedente, quæ ante Scheva compoſitum eſſe debebat, ut dictum ſuprà capite 4. Tertia autem radicalis ת in ſequenti ת per Dageſch occultata eſt, de qua ratione dictum capite 13.

הֵסַבּוּ] Ex terminatione Pathach; הֵסַבּוּ *Circumduxerunt*, 1. *Sam.* 5. 10. הֵשַׁמּוּ *Deſolaverunt*, *Jer.* 10. 25. הֵתַמּוּ *Abſolverunt*, 2. *Sam.* 20. 18.

AD PARTICIPIUM.

מֵסַב] Quandoque in Pathach, ut in Præterito; מֵצַל *Umbram faciens*, *Ezech.* 31. *v.* 3. מֵסַב *Circumdans*, 1. *Reg.* 6. *v.* 29. quod & Nomen eſſe poteſt. Analogum eſt; מַשְׁמִים *Stupore correptus*, *Ezech.* 3. 15. eſtq; intranſitivum, quomodo & in Imperativo ſumitur, ut illic videre eſt.

מְסִבִּים] Hîc & in aliis duabus vocibus, ſemper in medio eſt Chirek, ad diſcrimen Participii Pihel Quieſcentium tertiâ ה, de quibus capite 52. Hinc eſt; מְסִבַּי *Circumdantium me*, *Pſal.* 140. 10.

AD INFINITIVUM.

הָסֵב] Characteriſtica ה eſt cum Kametz ad differentiam

מְסִבִּים	מֵסֵב	M.
מְסִבּוֹת	מְסִבָּה	F.

Infinitivus.

הָסֵב

Imperativus.

Plur.	*Sing.*	
הָסֵבּוּ	הָסֵב	M.
הֲסִבֶּינָה	הָסֵבִּי	F.

Futurum.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
	אָסֵב	1
תָּסֵבִּי	תָּסֵב	2
תָּסֵב	יָסֵב	3

Plural.

	נָסֵב	1
תְּסִבֶּינָה }	תָּסֵבּוּ	2
	יָסֵבּוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

הָסֵב] Tzere ſub ה manet in tertiis tantùm perſonis, accentu ſcilicet ſuo loco manente: aut in reliquis perſonis tranſit in Chatephpathach, accentu ad aliam ſyllabam tranſeunte, ut ad Niphal quoque notatum eſt. Ante ה tamen vel aliam gutturalem, notatur ה cum ſimplici Pathach, quòd Scheva compoſitum gutturales præcedere non ſoleat, ad vitandam acceleratam pronunciationem, quam gutturalium concurſus ſpernit. Exempla erunt in ſequentibus. Vulgariter etiam in Pathach deſinunt: ut, הֵשַׁח *Depreſſit*, *Jeſa*. 25. *v*. 12. הֵמַר *Amaritudine affecit*, *Job*. 27. 2. הֵדַק *Comminuit*, 2. *Reg*. 23. 15. הֵקַל *Leviùs affecit*, *Jeſ*. 9. 1. הֵתַז *Amputavit*, *Jeſ*. 18. 5.

[הסבה

תְּסוֹבְבִי	תְּסוֹבַב	2
&c.	יְסוֹבַב	3

ANNOTATIONES.

Prima vox Præteriti tantùm terminatione Pathach differt à voce activa, & sic Participium per Kametz à Præterito distinguitur, reliqua omnia comunia sunt.

Præteritum reperitur; עוֹלַל *Factus est*, *Thren.* 1. *v.* 12. רוֹמַם *Exaltatus fuit*, *Psal.* 66.17. Participium præsens inusitatum est. Particip. præter. מְחוֹלָל *Vulneratus est*, *Jesa.* 53. *v.* 5. מְהוֹלָל *Insanus factus*, *Eccles.* 2.2. Plur. מְהוֹלָלַי *Insani mei, vel, Insanientes contra me*, *Psal.* 102. 9. Fœmin. מְגוֹלָלָה *Volutatum*, *Jesa.* 9. *v.* 5. Plur. מְגֹרָרוֹת *Serrati*, *Serrâ dissecti.*

CAPUT XXVIII.

De HIPHIL, *Defectivorum secundâ.*

CHARACTERISTICA litera ה notatur in utraq; forma cum vocali longa, eadem ratione ut antè in Præterito notatum est.

Præteritum Hiphil.

Sing.

fœm.	*masc.*	
הֵסֵבָּה	הֵסֵב	3
הֲסִבּוֹת	הֲסִבּוֹתָ	2
	הֲסִבּוֹתִי	1

Plural.

	הֵסֵבּוּ	3
הֲסִבּוֹתֶן	הֲסִבּוֹתֶם	2
	הֲסִבּוֹנוּ	1

Partic. præsens.

Plur. Sing.

AD INFINITIVUM.

Talia sunt; עֹלֵל *Racemando*, *Jerem.* 6. *v.* 9. לְקֹשֵׁשׁ *Ad conquirendum*, *Exod.* 5. *v.* 12.

AD IMPERATIVUM.

סוֹבֵב] Simile; עוֹלֵל *Fac*, *Thren.* 1. *v.* 22.

AD FUTURUM.

Hinc sunt; תְּעוֹלֵל *Racemabis*, *Levit.* 19. *v.* 10. יְעוֹלְלוּ *Racemabunt*, *Jerem.* 6. *v.* 9. וַיְרֹצְצוּ *Et conquassaverant*, *Judic.* 10. *v.* 8.

CAPUT XXVII.

De Conjugatione passiva PYHAL.

Præteritum.

Sing.

	masful.	*fœmin.*
3	סוֹבַב	סוֹבְבָה
2	סוֹבַבְתָּ	&c.

Particip. præsens.

סֹבָב &c.

Particip. Præter.

	S.	P.
M.	מְסוֹבָב	מְסוֹבָבִים
F.	מְסוֹבָבָה	מְסוֹבָבוֹת

Infinitivus.

סוֹבַב

Futurum.

Sing.

	masc.	*fœm.*
1	אֲסוֹבַב	

2 תסובב

Plur.

&c.	סוֹבְבוּ

Particip. Præsens.

Plur.	Sing.	
מְסוֹבְבִים	מְסוֹבֵב	M.
מְסוֹבְבוֹת	מְסוֹבְבָה	F.
	מְסוֹבֶבֶת	

Infinitivus.

סוֹבֵב

Imperativus.

P.	S.	
סוֹבְבוּ	סוֹבֵב	M.
סוֹבֵבְנָה	סוֹבְבִי	F.

Futurum.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
	אֲסוֹבֵב	1
תְּסוֹבְבִי	תְּסוֹבֵב	2
&c.	יְסוֹבֵב	3

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

Huc pertinent; עוֹלַלְתָּ *Fecisti, Thren.* 1. *v.* 22. וְעוֹלַלְתִּי *Et confeci, Job.* 16. *v.* 15. וְדוֹמַמְתִּי *Et sedavi, Psal.* 131. *v.* 2. עוֹלְלָה *Conficit, Thren.* 3. *v.* 51.

AD PARTICIPIUM.

Huc pertinent; מְקֹשֵׁשׁ *Conquirens, Num.* 15. *v.* 32. מְעוֹנֵן *Ex nubibus conjectans, Deuter.* 18. *v.* 10. מְחוֹנֵן *Gratiam faciens, Prov.* 14. *v.* 21. מְעוֹלֵל *Conficit, Jesa.* 3. *v.* 12. מְחוֹקֵק *Legem ferens, Deut.* 33. *v.* 21. מְחֹקְקִים *Legislatores, Jud.* 5. *v.* 14. Fœmininum in ת, מְקֹשֶׁשֶׁת *Colligens,* 1. *Reg.* 17. *v.* 12. Plurale, מְתֹפְפוֹת *Tympanizantes, tympana pulsantes, Nah.* 2. *v.* 7.

AD

turum Hiphil. Unum etiam analogiam imitatur, per commutationem mediæ radicalis, euphoniæ causâ; יִמָּאֲסוּ *Liquefiant Psal.* 58. *v.* 8. *pro* יִמַּסּוּ. vide paulò antè tertiam singularem.

תְּסַבֶּינָה] Epenthesis י ex forma activa tolerari potest, vel sit תְּסַבֶּנָה. Discrepat; תְּצִלֶּנָה *Tinnient*, 2. *Reg.* 21. *v.* 12. Dagesch ex ל accelerandæ pronunciationis causâ sublato.

CAPUT XXVI.

De Conjugatione PIHEL *Defectivorum secundâ.*

HAs communiter analogas esse, in principio capitis præcedentis dictum est. Frequenter tamen etiam ab analogia recedunt, idque *duplici* modo: *primò* quando prima litera thematis loco Dagesch geminatur, secundæ radicali postposita: ut, גִּלְגֵּל, à גָּלַל: sic טִלְטֵל, à טָלַל, & similia. Horum verò conjugandi ratio cùm analogiæ maximè conveniat, ibi explicata est, & pleraque hujus generis adducta illic reperiuntur. *Secundò* cùm Dagesch secundæ radicali imponendum, convertitur in Cholem, ad vitandam κακοφωνίαν trium similium literarum: ut, סוֹבֵב pro סִבֵּב. Præter Cholem flexio reliqua perficitur ad formam analogã.

Præteritum Pihel.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
סוֹבְבָה	סוֹבֵב	3
סוֹבַבְתְּ	סוֹבַבְתָּ	2
	סוֹבַבְתִּי	1

Plur.

תִּסֹּב] Ex terminatione Cholem, תָּרוֹץ *Conquassêris*, Ezech. 29. 7.

תִּסֹּבִּי] Ex terminatione Cholem est; תִּרֹפִּי. *Exscinderis*, *Jer.* 48. *v.* 2.

יִסֹּב] Ex Cholem וַיִּתֹּם *Et absumpta fuit*, *Gen.* 47. 15. יִשֹּׁם *Obstupescat*, 1. *Reg.* 9. 8. יִדֹּם *Silebit*, *Amos* 5. *v.* 13. sed hæc ex Kal esse possunt, vide illic. Dagesch excidente יֵרַךְ *Mollescat*, *Deuter.* 20. *v.* 3. Hanc formam imitatur euphoniæ causâ; יֵמַר *Amarescet*, *Jesa.* 24. *v.* 9. pro יָמֹר. Unum analogiam imitatur, sed mediâ radicali in א commutatâ; יִמָּאֵס *Liquefit*, *Job.* 7. *v.* 15. pro יִמַּס, cui simile vide suprà cap. præced. in tertia plurali præteriti.

תִּסֵּב] In Tzere, ut in Infinitivo; תֵּחֵל *Prophanaverit se*, *Levit.* 21. *v.* 9. Alii faciunt ex eo Futurum Aphel, pro תָּחֵל. In Kibbutz loco Cholem; תִּתֻּם *Consumatur*, *Ezech.* 24. *v.* 11.

נִסֹּב] Cum ה paragogico; וְנִדְּמָה *Et sileamus*, *Jerem.* 8. *v.* 14. ubi Pathach in Scheva mutatum, & Dagesch sublatum, allevandæ pronunciationis causâ, qualia & antea fuerunt in Præterito.

יִסֹּבוּ] Dagesch vel alterutro vel utroque excidente; וַיֵּרֹמּוּ *Et extulerunt se*, *Ezech.* 10. *v.* 15. quod quidam ad Hithpahel referunt, pro יִתְרֹמּוּ, ut & de simili dictum paulò antè ad Imperativum: יֵקַלּוּ *Leves fient*, 1. Sam. 2. 30. cum Tzere ut antè ad pers. 1. יָשֹׁחוּ *Deprimentur*, *Ecclef.* 12. 4. יֵחָרוּ *Adurentur*, *Ezech.* 24. *v.* 10. Tollitur & Dagesch levandæ vocis causâ: וַיִּתְּמוּ *Et absoluti sunt*, *Deut.* 34. *v.* 8. *pro* יִתַּמּוּ: vel pro יִתְמְמוּ literâ deficiente per Dagesch compensatâ. Sic וַיִּקְּדוּ, pro וַיִּקְדְדוּ Hinc in pausa cum ֵ loco Scheva: יִתָּמוּ Ps. 102. ℣. ult. Idem fuit in præcedenti persona: vide etiam cap. 21. ad Futurum

נִסַבָּה] Cum Chirek in medio est; נִסִבָּה *Causatum*, 1. *Paral.* 10. *v.* 15. quod quidam ex terminatione Tzere deducunt: וְנָשַׁמָּה *Et desolata erit*, *Ezech.* 32. *v.* 15.

נְסַבּוֹת] Sic; נְשַׁמּוֹת *Desolatæ*, *Jesa.* 54. *v.* 3.

AD INFINITIVUM.

הִסּוֹב] Et in Tzere; הִמֵּס *Liquescendo*, 2. *Sam.* 19. 10. Hinc primâ gutturali; הֵחַל *Prophanari*, *Ezech.* 20. *v.* 9. quod etiam ex terminatione Pathach usurpatum legitur; unde, לְהֵחַלּוֹ *Ad polluendum se*, *Levit.* 21. *v.* 4. Nam hæc terminatio in sequentibus Temporibus primaria est.

AD IMPERATIVUM.

הִסַּבּוּ] Sic Dagesch compensato; הִבָּרוּ *Purgate vos*, *Jesa.* 52. *v.* 11. quod est ex terminatione Pathach: Sic possit esse, הִזַּכּוּ *Purificate vos*, Jesa. 1. 16. à זָכַךְ. Sed malunt referre ad זָכָה. Vide cap. 55. ad Imperativum: at ex Cholem; הֵרֹמּוּ *Tollite vos*, *Numer.* 16. *v.* 45. quod quidam ad Hithpahel referunt per syncopam literę ת characteristicæ.

AD FUTURUM.

אֶסַּב] Et cum Chirek sub א: quæ forma & suprà cap. 14. ad Futurum Niphal notata; אִכַּף *Incurvabo me*, *Mich.* 6. *v.* 6. Si Dagesch ex prima gutturali excidat, formativæ Futuri ferè habent Tzere: ut, וָאֵחַל *Et prophanor*, *Ezech.* 22. *v.* 26. Sic cum ה paragogico; אֵחַתָּה *Terrear*, *Jer.* 17. *v.* 18. Hanc formam imitatur præter necessitatem: וָאֵקַל *Et levis habebor*, *Genes.* 16. *v.* 5. sic, אֵיתָם *Integer ero*, *Psal.* 19. *v.* 14. quod cum epenthesi vel redundante ' scribitur. Ex terminatione Cholem, אֵתּוֹם Jobi 31. 34.

Psalm. 18. *v.* 35. Item; וַנְּבָלָה *Et confusa sit vel confundatur, Genes.* 11. *v.* 7. quod & antè in Futuro Kal notatum est.

נְסַבּוֹת] Mixtam hîc formam habent; נֵחַנְתְּ *Grata vel gratiosa eris, Jer.* 22. *v.* 23. נִחַלְתְּ *Profana effecta es, Ezech.* 22. *v.* 16. Dagesch utrobique abjectum est, & duplex Scheva ex Perfectorum forma assumptum, quasi נֶחֱנַנְתְּ & נִחֲלַלְתְּ.

נְסַבּוֹתִי] Sic; נְקַלֹּתִי *Vilior fiam,* 2. *Sam.* 6. *v.* 22.

נָסַבּוּ] Dagesch excidente; וְנִחַלּוּ *Et polluantur, Ezech.* 7. *v.* 24. At; נִחָרוּ *Exardescunt, Psal.* 102. *v.* 4. habet Kametz loco Dagesch ejecti. Ex terminatione Cholem sunt; וְנָגֹלּוּ *Et convolventur, Jesa.* 34. *v.* 4. נָגֹזּוּ *Tonsi fuerunt, Nah.* 1. *v.* 12. וְנָקֹטּוּ *Et succidentur, Ezech.* 6. *v.* 9. juxta Kimchium in Commentariis, etsi quædam exemplaria non habeant Dagesch, & sic est à קוט.

נְסַבּוֹנוּ] Discrepat; נְשַׁדֻּנוּ *Vastati sumus, Mich.* 2. *v.* 4. ubi Kibbutz est loco Schurek, ut inquit Kimchi in Michlol folio 178. Schurek autem loco Cholem. Quidam volunt נו esse Pronomen, quasi idem quod נָשַׁדּוּ מִמֶּנּוּ *Vastati sunt à nobis.* At hoc alienius est.

AD PARTICIPIUM.

נָסָב] Et in Tzere; וְנָמֵס *Et liquescens,* 1. *Sam.* 15. *v.* 9.

נְסַבִּים] Kametz sub נ in Scheva mutatum est ob accentum aliò translatum. Est & נ cum Tzere præter normam; נֵאָרִים *Maledicti, Mal.* 3. *v.* 9. ubi & excidens Dagesch compensatur per vocalem longam: Tzere autem dilatandæ pronunciationis causâ, ob sequentem gutturalem, abjectum est. Quidam etiam à נָאַר deducunt, & sic Tzere esset compensativum primæ radicalis. Huic simile; הַנֵּחָמִים *Qui incalescunt, Jesa.* 57. *v.* 5. quod à יָחַם deducunt.

נסבה

F	נָסַבָּה	נְסַבּוֹרת

Infinitivus.

הִסּוֹב

Imperativus.

	S.	*P.*
M.	הִסַּב	הִסַּבּוּ
F.	הִסַּבִּי	הִסַּבֶּינָה

Futurum.

Sing.

	masc.	*fœm.*
1	אֶסַּב	
2	תִּסַּב	תִּסַּבִּי
3	יִסַּב	תִּסַּב

Plural.

1	נִסַּב	
2	תִּסַּבּוּ	תִּסַּבֶּינָה
3	יִסַּבּוּ	

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

נָסַב] Ante ח characteristica נ retinet Chirek: ut, נִחַר *Exsiccatur, Psal.* 69. *v.* 8. נִחַת *Contritus fuit, Mal.*2. *v.*5. נִחַל *Prophanatus fuit, Ezech.* 25. *v.* 3. quasi נִחְרַר, נִחְתַּת, נִחְלַל. A חָרַר tamen etiam legitur נָחַר, Jer. 6. 29. Sunt quoque hîc terminationes Tzere & Cholem, sed rariores: Ex Tzere; וְנָמֵס *Et liquescet*, *Ezech.* 21. *v.* 7. נָקֵל *Leve est, Jesa.* 49. *v.* 6.

נָסַבָּה·] Sic; נָשַׁמָּה *Desolatur, Ezech.* 25. *v.* 3. Ex terminatione Tzere; נָסֵבָּה *Convertit se*, *Ezech.* 26. 2. Hinc Tzere mutatur in Scheva & Dagesch tollitur, allevandæ vocis causâ: ut, וְנָבְקָה *Et exhaurietur*, *Jesa.* 19. *v.* 13. וְנָסְבָה *Et ambiebatur*, *Ezech.* 41. *v.* 7. וְנִחַתָּה *Et confractus est*,

תְּסֻבֶּינָה] Extat hæc vox Gen. 37. ℣. 7. Cholem mutatur ob accentus ſedem mutatam. At, תְּצִלֶּינָה *Tinnient*, 1. *Sam.* 3. *v.* 11. habet Chirek ſub Tzade, quaſi ex terminatione Pathach deductum. Aliter; תִּצַּלְנָה, *Tinnient*, *Jerem.* 19. *v.* 3. quaſi à נָצַל factum, cujus generis Verba ſic in Futuro Kal flectuntur, ut videre eſt c. 20.

CAPUT XXV.

De Conjugatione paſſiva Niphal.

Characteristica conjugationis נ cum Chirek hoc loco notari non poteſt, cum neque Scheva quieſcens, ut in Perfectis Verbis, neq; Dageſch, ut in Defectivis primâ, ſequi poſſit: unde ſuſcipit Kametz, quod in tertiis tantùm perſonis manet, manente ſcilicet ſuo loco accentu; at in reliquis tranſit in Scheva, accentu ad aliam ſyllabam tranſeunte. Significatione verò forma paſſiva נָסַב à forma Kal Defectivorum primâ נָגַשׁ diſtinguitur.

Præteritum.

Sing.

fœmin.	*maſcul.*	
נָסַבָּה	נָסַב	3
נְסַבּוֹת	נְסַבּוֹתָ	2
	נְסַבּוֹתִי	1

Plur.

	נָסַבּוּ	3
נְסַבּוֹתֶן	נְסַבּוֹתֶם	2
	נְסַבּוֹנוּ	1

Particip. Præſens.

P.	S.	
נְסַבִּים	נָסָב	M.
	נסבת	F.

raró in brevem & Dagesch resolvitur, quod Chaldæis proprium: ut, אָקֹּב *Maledicam*, *Num.* 23. 8. וָאֶכֹּות *Et contrivi*, *Deut.* 9. *v.* 21. Dagesch volunt compensativum esse literæ sequentis deficientis, pro אֶקְבּוֹב אֶכְתּוֹת.

יָסֹוב] At, יִשֹּׁם *Obstupescet*, 1. *Reg.* 9. *v.* 8. יָגֹר *Ruminabit*, *Levit.* 11. *v.* 7. וַיִּדֹּום *Et conticuit*, Levit. 10. 3. Jes. 10. ℣. 13. cum vocali brevi ab initio, ut antea in prima persona. De postremo admodum variæ sunt Grammaticorum sententiæ. Specialis observationis est ex terminatione Pathach, quod per accentum in Kametz commutatum est. Accentu ad penultimam retracto, Cholem corripitur in Kametzchatuph: ut, וַיָּסָב *Et circumivit*, *Judic.* 11. *v.* 18. וַיָּחָם *Ut calefiat*, *Jesa.* 44. *v.* 15. Quædam habent Schurek, quæ forma & antea ad Imperativum & Infinitivum observata: ut, יָשׁוּד *Vastabit*, *Psal.* 91. *vers.* 6. יָרֻן *Cantabit*, *Prov.* 29. *v.* 6. יָרוּץ *Quassabit*, *Jesa.* 42. *v.* 4. Hinc ex euphoniæ causâ Kibbutz: ut, וַיָּרֻם *Et vermificavit*, *Exod.* 16. 20. Analogum hîc est; יָחֻנַּן *Gratiam faciet*, *Amos* 5. *v.* 15. יָחֹנְךָ vide lib. 2. cap. 17. ad Futurum.

תָּסֹוב] Cum Kibbutz in fine loco Schurek, ut antea: וְתָרֻץ *Et conteratur*, *Eccles.* 12. *v.* 6. Cum ה paragogico præter morem: תָּרֹנָּה *Clamitet*, *Prov.* 1. *v.* 20. Simile vide infrà cap. 36. ad Futurum.

נָסֹוב] Cum ה paragogico; נָבֹזָּה *Prædemur*, 1. *Sam.* 14. *v.* 36. sine Dagesch, sive lene, ut Masora observavit. Specialis anomaliæ est; וְנָבְלָה *Et confundemus*, *Genes.* 11. *v.* 7. pro נָבֹלָּה juxta superius exemplum cum ה paragogico: Levandæ autem & accelerandæ vocis causâ, ut aliâs sæpè, Cholem est correptum in Scheva, cui similia vide mox ad Præteritum Niphal. Quidam putant esse præteritum fœmininum in Niphal, *Confusa fit*: alii volunt esse primam Futuri Hiphil, pro וְנָבֵלָה.

לִסְבֹּב *Ad circumeundum*, *Num.* 21. *v.* 4. לַחְמָם *Ad calescendum*, *Jesa.* 47. *v.* 14. ubi Kametz est loco Pathach propter pausam.

AD IMPERATIVUM.

סוֹב] Et in Pathach; גַּל *Devolve*, *Psal.* 119. *v.* 22. Ex hac terminatione potest illud esse cum ה paragogico; אָרָה *Maledic*, *Num.* 22. 6. prius enim Kametz est loco Pathach & ejecti Dagesch ex ר. Hanc formam sine necessitate imitatur; קָבָה *Maledicito*, *Num.* 22. 11. *pro* קַבָּה, aut si sunt ex forma Cholem, pro קֳבָה: sed contra Analogiam est, O mutari in A, id est, Cholem vel Kametzchatuph in Kametz longum. Unde & R. Jehuda prius vult esse ex Pihel, pro אָרְרָה, formæ סַפְּרָה: & propter contractionem est Kametz loco Pathach. Hinc quoque est irregulare illud; קָבְנוֹ *Exsecrare illum*, *Num.* 23. 17. *pro* קָבוֹ ut נ sit epentheticum, vel קָבֵנוּ, de quo vide etiam libro 2. cap. 17. ad Infinitivum, cum Schurek ex Quiescentium formâ: עוּזָּה *Corrobora*, *Psal.* 68. 29.

סֹבּוּ] Sic; שֹׁמּוּ *Obstupescite*, *Jer.* 2. 12. Dagesch excidente; אֹרוּ *Maledicite*, *Jud.* 5. 23. Accentu ad ultimam descendente, Cholem corripitur in Kametzchatuph: ut, רָנּוּ *Cantate*, *Jesa.* 44. 23. *Jer.* 31. 7. Sic cum Pronomine: סָלּוּהָ *Elevate eam*, *Jer.* 50. 26.

סֹבִּי] Sic; רֹנִּי *Vociferare*, *Thren.* 2. 19. Accentu ad ultimam descendente, corripitur penultima: רָנִּי *Cane*, *Zach.* 2. *v.* 10. גָּזִּי *Tonde*, *Jer.* 7. *v.* 29.

סְבֶּינָה] Sic formari potest ad analogiam Futuri fœminini pluralis, ubi exemplum occurrit: vel סֹבֶּנָה, ut Kimchi in Michlol ponit. Nullum autem hîc exemplum usitatum legitur.

AD FUTURUM.

אָסוֹב] Vocalis Kametz sub formativis literis, non raro

mutatis: præcedit enim aliud Verbum tertiæ personæ. R. Salomon vult ת esse pro ט, ut sit טָמְנוּ *Absconduunt.* *Sic Thren. 3. v. 22. & Num. 17. 13.*

AD PARTICIPIUM.

Utrumque communiter analogum esse, jam antea diximus. Quæ autem Participii præsentis forma anomala à quibusdam ponitur, ut סַב, & pluraliter סַבִּים aut per Cholem תּוֹם plur. תַּמִּים, ea potius Adjectiva continet.

AD INFINITIVUM.

סוֹב] Ablato accentu, Cholem corripitur in Kametzchatuph: ut, בְּרָן־יַחַד *In cantando simul, Job. 38. v. 7.* Duo cum Pathach reperiuntur, juxta alteram Verborum perfectorum terminationem; לְרַד *Ad sternendum, Jesa. 45. v. 1. contractum ex* לְרְדַּד: Sic; כְּשַׁךְ *Juxta tendere, Jerem. 5. v. 26.* ex qua forma etiam esse possit; לְבָרָם *Ad declarandum eos, Eccles. 3. v. 18.* ex לְבַר, accedente autem Pronomine, Resch debebat notari cum Dagesch, quod inde exclusum, convertit Pathach in Kametz. Quædam cum Schurek sunt, ad formam Quiescentium secundâ radicali: ut, לָבוּר *Ad declarandum, Eccles. 9. v. 1.* לָחוּל *Ad saltandum, Jud. 21. v. 21.* בְּחוּקוֹ vel בְּחֻקוֹ *In statuere ipsum, Proverb. 8. v. 29.* לָעוּת *Ad tempestivè loquendum, Jesa. 50. v. 4.* Sic & aliâs Defectiva secundâ & Quiescentia secundâ, formas confundunt. Specialis quoque anomalia est à Quiescentibus tertiâ radicali ה (de quibus cap. 49.) petita: ut, חַנּוֹת *Gratiam facere, Psal. 77. v. 10.* שַׁמּוֹת *Desolare, Ezech. 36. 3.* quibus quidam annumerant; חַלּוֹתִי *Vulnerare meum, Psal. 77. v. 11.* de quo vide etiam infrà cap. 35. ad Infinit Pihel. Quædam analoga; ut,

סַבּוֹתָה] Cum ה paragogico; סַכֹּתָה *Texisti, Thren.* 3. *v.* 44. Cholem hîc & in prima persona utriusque numeri assumitur propter accentum, quem hæ personæ in penultima postulant. Non enim potuit dici סַבְּתָ: quia sic litera deficiens non compensaretur, & sic etiam confunderetur hoc Genus Verborum cum Quiescentibus secundâ radicali, quorum hæc forma propria. Debuit itaque in penultima esse vocalis, cum qua accentus potuerit consistere, & præcedens Dagesch fortificari.

סַבּוֹת] Scheva sub literâ ת fœminini notâ hîc negligitur, ob præcedentem vocalem longam. Sic in sequentibus conjugationibus, & Verborum Generibus, ubi Vocalis longa aut litera quiescens literam ת præcedit.

סַבּוֹתִי] Dagesch excidente; וְאָרוֹתִי *Et maledicam, Mal.* 2. *v.* 2. שַׁחֹתִי *Incurvavi me, Psal.* 35. *v.* 14.

סַבּוּ] Cum accentu in ultima, sed rarò; וְחַדּוּ *Et acutiores erunt, Habac.* 1. *v.* 8. רַכּוּ *Molliora sunt, Psalm.* 55. *v.* 22. Est & hîc forma Cholem, ut in perfectis; וָרֹבּוּ *Et jaculati sunt, Genes.* 49. *v.* 23. רֹמּוּ *Attollunt se, Job.* 24. *v.* 24. Sæpiùs analogia servatur: ut, וְסָבְבוּ *Et circuibunt, Eccles.* 12. *v.* 5. Hinc ex speciali anomalia est; בָּזְאוּ *Diripiunt, Jesa.* 18. *v.* 2. *pro* בָּזְזוּ, cui simile vide mox in Futuro Niphal. Quidam volunt esse à בָּזָה, ה in א commutato: alii peculiarem Radicem ex eo faciunt.

סַבּוֹתֶם] Cholem servatur ex forma numeri singularis.

סַבּוֹנוּ] Sic; בַּזּוֹנוּ *Prædati sumus, Deuter.* 3. *v.* 7. At; תַּמְנוּ *Conficimur, Psal.* 64. *v.* 7. *pro* תַּמּוֹנוּ Dagesch ejecto accelerandæ pronunciationis causâ. Hebræis potiùs est tertiæ personæ, pro תָּמְמוּ Perficiunt, מ & ר commutatis:

Sing.

fœmin.	mascul.	
סַבָּה	סַב	3
סַבּוֹת	סַבּוֹתָ	2
	סַבּוֹתִי	1

Plural.

	סַבּוּ	3
סַבּוֹתֶן	סַבּוֹתֶם	2
	סַבּוֹנוּ	1

Participium utrumque analogum eſt.

Infinitivus.

סוֹב

Imperativus.

P.	S.	
סוֹבּוּ	סוֹב	M.
סְבֶּינָה	סוֹבִּי	F.

Futurum.

Sing.

fœmin.	maſc.	
	אָסוֹב	1
תָּסוֹבִּי	תָּסוֹב	2
תָּסוֹב	יָסוֹב	3

Plural.

	נָסוֹב	1
תְּסַבֶּינָה	תָּסֹבּוּ	2
	יָסֹבּוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

סַבָּה] Quandoque eſt accentus in ultima: ut, וְרַבָּה *Multa ſit, Jeſa.*6. 12. quod Kimchi propter adjectum ו factum exiſtimat. Eſt verò ſæpiùs analoga, ut & reliquæ tertiæ.

CAPUT XXIV.

De Defectivis secundâ radicali, & primâ ipsorum Conjugatione KAL.

ALTERUM genus Defectivorum, est Verborum secundam radicalem geminantium, quæ in monosyllaba contracta, secundam deficientem per Dagesch forte, si vox à fine crescat, compensant. Hæc à forma integra vocantur vulgò *Geminantia* sive *Duplicantia Ajin*, id est, secundam radicalem, cùm secunda & tertia eadem sit: à forma verò contractâ sive defectâ, *Defectiva Ajin:* ut, סָבַב *Circumdedit*, contractè סַב. Contractio hæc neque semper, neque ubique fit: sæpè enim αὐτλόγως & perfectè omninò usurpantur, ut in his; זָמַם *Molitus fuit*, *Deuteron.* 19. *v.* 19. זָמַמְתִּי *Molitus sum, Cogitavi, Zach.* 8. *v.* 14. כָּלְלוּ *Perfecerunt, Ezech.*27.*v.*11. עָשְׁשָׁה *Computruit, Psal.* 6. *v.* 8. חֲנוֹן *Gratiam faciendo, Jesa.* 30. *v.* 19. In Pihel etiam & Hithpahel sæpiùs ad analogiam perfectorum flectuntur: ut, זִקֵּק *Defæcat, Malach.* 3. *v.* 3. מְלַקְקִים *Lambentes, Judic.* 7. *v.* 6. מְזֻקָּק *Defæcatum*, 1. *Paral.* 28. 18. חֻצָּצוּ *Dimidiati sunt*, *Job.* 21. *v.* 21. אֶתְחַנָּן *Deprecabor*, *Job.* 19. *v.* 16. Participium denique utrumque in Kal analogum habent: ut, סֹבֵב *Circumdans*, *Genes.* 2. *v.* 13. סֹבְבִים *Circumstantes*, 2. *Paral.* 4. *v.* 3. אָרוּר *Maledictus, Gen.* 27. *v.* 29. אֲרוּרִים *Maledicti, Jos.* 9. *v.* 23. סְלוּלָה *Elevatum est, Proverb.* 15. *v.* 19. Analogis omissis, anomalia ipsorum talis est.

CONJUGATIO KAL.

Præteritum.

Sing.

Imperat. caret.

Futurum.

Sing.

	fœmin.	*mascul.*
1		אגש
2	תגשי	תגש
3	תגש	יגש

Plur.

1		נגש
2	תגשנה	תגשו
3		יגשו

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

הגש] Sic; הגד *Nunciatum est*, 1. *Sam.* 23. *v.* 13.
הגשו] Analogum est; הנתקו *Avulsi sunt*, *Jud.* 20. *v.* 31.

AD PARTICIP. PRÆSENS.

Illud, teste Eliâ ad Michlol, hîc inusitatum est.

AD PARTIC. PRÆTERITUM.

מגש] Extat Malach. 1. ℣. 11.
מגשים] Sic; מגרים *Effusa*, *Mich.* 1. *v.* 4.

AD INFINITIVUM.

הגש] Sic; הגד *Nunciando*, *Jos.* 9. *v.* 24.

AD FUTURUM.

Hîc sunt; יקם *Vindicabitur*, *Genes.* 4. *v.* 24. יתץ *Destruitor*, *Levit.* 11. *v.* 35. ubi Kametz est extra pausam. ותתש *Et avulsa est*, *Ezech.* 19. *v.* 12. יקח *Sumetur*, *Genes.* 18. *v.* 4. à לקח. Plurale; תתכו *Fundemini*, *Ezech.* 22. *v.* 22.

CAP.

2. *Paral.* 28. 15. Hinc habet formam; וַיַּכְּתוּם *Et contuderunt eos*, *Num.* 14. *v.* 45. *pro* וַיַּכִּיתוּם quasi à נָכַת, Chirek autem in Scheva correptum, accelerandæ pronunciationis causâ. Vide etiam de eo capite 28. ad Futurum Hiphil.

תִּגַּשְׁנָה] Cum Pathach in penultima ob gutturalem; תַּבַּעְנָה *Eructabunt*, *Psal.* 119. *v.* 171.

CAPUT XXIII.

De Conjugatione Passiva HOPHAL.

Pro Kametzchatuph hîc sæpiùs est Kibbutz.

Præteritum.

Sing.

fœm.	*masc.*	
הֻגְּשָׁה	הֻגַּשׁ	3
הֻגַּשְׁתְּ	הֻגַּשְׁתָּ	2
	הֻגַּשְׁתִּי	1

Plural.

	הֻגְּשׁוּ	3
הֻגַּשְׁתֶּן	הֻגַּשְׁתֶּם	2
	הֻגַּשְׁנוּ	1

Particip. præsens.

P.	S.	
הֻגָּשִׁים	הֻגָּשׁ	M.
הֻגָּשׁוֹת	הֻגֶּשֶׁת	F.

Particip. Præter.

P.	S.	
מֻגָּשִׁים	מֻגָּשׁ	M.
מֻגָּשׁוֹת	מֻגֶּשֶׁת	F.

Infinititivus.

הֻגַּשׁ

Impe-

ad Inf.Hiph.Analoga ſunt: לְהַנְתִּיךְ *Ad fundendum, Ezech.* 22. *v.* 20. לַנְפִּל *Ad efficiendum cadere*, *Num.* 5. 22.

AD IMPERATIVUM.

הַגֵּשׁ] Cum ה paragogico ſemper eſt Chirek: ut, הַגִּישָׁה *Admove, Gen.* 27. 25.

AD FUTURUM.

Promiſcuè hîc etiam terminatio Tzere uſurpatur.

אַגִּישׁ] Cum ה paragogico; אַגִּידָה *Annunciabo, Pſal.* 40. *v.* 6.

תַּגֵּישׁ] In Tzere; תַּפֵּל *Cadere ſinito, Eſth.* 6. 10.

יַגִּישׁ] Tertiâ gutturali ה vel ע: יַבִּיעַ *Eructabit*, *Pſal.* 19. *v.* 3. Sic, יַגִּיהַּ *Lucere faciet*, 2. *Sam.* 22. *v.* 29. Hîc fit craſis; וַיַּגַּע *Et tetigit*, *Jer.* 1. *v.* 9. יַסַּע *Proficiſci facit*, *Pſal.* 78. *v.* 26. וַיַּדַּח *Et impulit*, 2. *Paral.* 21. *v.* 11. quod 2. Reg. 17. *v.* 21. ſcribitur וידא quaſi וַיַּדָּא *Et longè amovit*, א poſito loco ה à נָדָה, ſed Maſorethæ legendum notarunt per ח in fine וַיַּדַּח Et impulit, à נָדַח. In Tzere: יַגֵּיד *Annunciabit*, *Eccleſ.* 10. *v*, 20. וַיַּגֵּד *Et nunciavit*, *Judic.* 14. *v.* 2. Specialis anomaliæ ſunt: וַיָּזֶד *Et coxit, Geneſ.* 25. *v.* 29. *pro* וַיַּזֵּד Dageſch in vocalem longam commutato, & Tzere correpto in Sægol, propter accentum ad penultimam retractum. Simile ipſi; וַיָּשַׂר *Et ſerravit*, hoc eſt, *ſerrâ disſecuit*, 1. *Paral.* 20. 3. Pathach autem eſt loco Sægol ob literam ר.

נַגִּישׁ] Simile hîc præcedentibus; וַנָּבֶל *Et diffluximus, Jeſa.* 64. 5. *pro* וַנַּבֵּל.

תַּגִּישׁוּ] Cum Nun paragogico: תַּגִּישׁוּן *Admovetis, Amos* 6. *v.* 3.

יַגִּישׁוּ] Cum Nun paragogico: יַבִּיעוּן *Eructant*, *Pſal.* 58. 9. Analogum autem eſt; וַיַּנְעִלוּם *Et calcearunt eos,* 2. *Paral.*

מַגִּישָׁה } מַגִּישׁוֹת F.
מַגֶּשֶׁת

Infinitivus.

הַגִּישׁ vel הַגֵּשׁ

Imperativus.

P.	S.	
הַגִּישׁוּ	הַגֵּשׁ	M.
הַגֵּשְׁנָה	הַגִּישִׁי	F.

Futurum.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
	אַגִּישׁ	1
תַּגִּישִׁי	תַּגִּישׁ	2
תַּגִּישׁ	יַגִּישׁ	3

Plural.

	נַגִּישׁ	1
תַּגֵּשְׁנָה	תַּגִּישׁוּ	2
	יַגִּישׁוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆT.

הִגַּשְׁתִּי] Analogum eſt; הִנְחַלְתִּי *Poſsidendum tradidi, Jerem.* 3. *v.* 18.

AD PARTICIPIUM.

מַגִּישָׁה] In ת: ות מַשֶּׂגֶת *Aſſequatur, Levit.* 14. *v.* 21. מַגֶּדֶת *Illa indicabat, Eſth.* 2. *v.* 20.

AD INFINITIVUM.

הַגִּישׁ] Sic; הַצִּיל *Eruere, Geneſ.* 37. 22. In Tzere, Jod expreſſo; הַבֵּיט *Aſpicere, Pſal.* 142. 5. הַגֵּיד Jerem. 36. ℣. 16. Abſque Jod: הַגֵּד *Nuntiando*, 1. *Sam.* 10. 16. Irregulare eſt: וְהִצִּיל *Et liberare, Jeſa.* 31. 5. Similia vide ſuprà cap. 17. ad Inf.

rum forma dictum. Mediâ gutturali; נִחָם *Pœnitens*, *Joel.* 2. 13.

נִגְּשָׁה] Et in ת: נִתְּכָה *Effusa est*, *Jer* 7. 20. נִדַּחַת *Depulsa*, *Ezech.* 34. 4. נִצַּחַת *Prævincens*, *Jer.* 8. 5.

נִגָּשִׁים] Ex terminatione Cholem; נִמֹּלִים *Circumcisi*, *Gen.* 34. v. 22.

Reliqua tempora analoga sunt: ut, הִנָּגֵשׁ & Futurum, אֶנָּגֵשׁ ut anteà dictum.

Excipitur unum; נִגּוֹף *Cædendo*, *Judic.* 20. v. 39. quod simile est illis, quæ suprà capite 14. ad Infinitivum Niphal notata sunt; vide illic.

CAPUT XXII.

De Conjugatione HIPHIL, *Defectivorum primâ* נ.

ANOMALIA in utraque forma est in prima radicali deficiente, & per Dagesch compensatâ.

Præteritum Hiphil.

Sing.

	fœm.	*masc.*
3	הִגִּישָׁה	הִגִּישׁ
2	הִגַּשְׁתְּ	הִגַּשְׁתָּ
1		הִגַּשְׁתִּי

Plur.

3		הִגִּישׁוּ
2	הִגַּשְׁתֶּן	הִגַּשְׁתֶּם
1		הִגַּשְׁנוּ

Particip. præsens.

	.P.	S.
M.	מַגִּישִׁים	מַגִּישׁ
F.		מַגִּישָׁה

נִגְּשׁוֹת} נִגְּשָׁה F. נִגְּשֶׁת

Infinitiv. Imperativ. & Futurum analoga sunt: ut, הִנָּגֵשׁ & Futurum, אֶנָּגֵשׁ.

ANNOTATIONES AD PRÆT.

נִגַּשׁ] Mediâ gutturali; נִחַם *Consolationem cepit*, 2. *Sam.* 13. *v.* 39. Unum est ex terminatione Cholem, quæ & in Verbis perfectis notata cap. 14. נִמּוֹל *Circumcisus fuit*, *Genes.* 17. *v.* 26. sed ea forma impropria est. Verbum לָקַח hîc analogum est: ut, נִלְקַח *Capta est*, 1. *Sam.* 4. *v.* 22.

נִגַּשְׁתִּי] Analogum est; נִנְעַרְתִּי *Exagitor*, *Psal.* 109. *vers.* 23.

נִגְּשׁוּ] Mediâ gutturali; נִחֲתוּ *Demissæ sunt*, *Psal.* 38. *v.* 3. Ex terminatione Cholem; נִמֹּלוּ *Circumcisi sunt*, *Genes.* 17. *v.* 27. Defectivum hîc etiam est, נִתָּעוּ *Commoluntur*, *Job.* 4. *v.* 10. ab inusitato לָתַע unde Nomen מַלְתָּעוֹת *Molares dentes*, *Psal.* 58. *v.* 7. Atque hoc est alterum exemplum, in quo prima radicalis ל deficit, ex quo tamen Regula fieri non debet. Nam quidam à תָּעָה deducunt, *Oberrant*, *seducuntur*, & Dagesch euphoniæ causâ ascitum ob accentum ad penultimam revocatum, ut paulò antè in יֵחָתוּ, cùm alioquin dici debuisset נִתְעוּ. Alii etiam sunt, qui ex Niphal & Hithpahel compositum volunt, pro נִתְתָּעוּ & inde factâ contractione usitatâ, & accentu ad penultimam retracto נִתָּעוּ. Sic suprà fuit נִתְכַּפֵּר pro נִכַּפֵּר.

נִגְּשָׁה] Analogum; נִלְקְחָה *Capta est*, 1. *Sam.* 4. *v.* 17. ut antea in tertiâ masculina.

AD PARTICIPIUM.

נִגָּשׁ] Desinit à Præterito in Kametz, ut in perfectorum for-

Neque juxta alios ex Hiphil esse potest: tum enim per duplex Sægol formandum fuisset, ad formam יֶפֶר à פָּרַר: item יֶגֶל à גָּלָה quæ forma explicatur infrà capite 53.

יִגְּשׁוּ] Mediâ gutturali; יֵחַתּוּ *Descendunt*, *Job.* 21. 13. in quo & Dagesch euphonicum est, ob accentum ad penultimam revocatum.

תִּגַּשְׁנָה] Cum Apocopa literæ ה: וַתִּגַּשְׁןָ *Et accesserunt*, *Gen.* 33. v. 6.

CAPUT XXI.

De Conjugatione Passiva NIPHAL.

PRÆTERITUM & Participium præsens hîc tantùm anomala sunt, primâ radicali deficiente, & per Dagesch compensatâ.

Præteritum.

Sing.

	fœm.	*masc.*
3	נִגְּשָׁה	נִגַּשׁ
2	נִגַּשְׁתְּ	נִגַּשְׁתָּ
1		נִגַּשְׁתִּי

Plural.

3		נִגְּשׁוּ
2	נִגַּשְׁתֶּן	נִגַּשְׁתֶּם
1		נִגַּשְׁנוּ

Partic. præsens.

	P.	S.
M.	נִגָּשִׁים	נִגָּשׁ

etiam perfectè dicitur לִקְחִי, 1. *Reg.* 17. *v.* 11. Cum Cholem; גְּשִׁי *Accede, Ruth.* 2. *v.* 14. ut antè.

Cæterùm in plerisque Verbis hîc Imperativus inusitatus est, unde cautè formandus & usurpandus. Majori tamen licentiâ hîc Rabbini usi sunt, quàm in Infinitivo: à נָפַל enim dicunt, פּוֹל תַּחְתַּי *Cade, demitte te sub me*: à נָדַר reperitur, דוֹר לִי בְּחַיֵּי רֹאשְׁךָ *Promitte mihi per vitam capitis tui, &c.*

AD FUTURUM.

Hîc prima radicalis deficiens per Dagesch compensatur, accedentibus ab initio literis formativis, per quas Dagesch vim duplicationis accipit: ut, אֶגֹּשׁ pro אֶנְגֹּשׁ.

אֶגַּשׁ] Terminatio Cholem, ut in Perfectis, hîc etiam usitata est, & plurima analogiam sequuntur. Cum ה paragogico; אֶצְּרָה *Custodiam, Psalm.* 119. *v.* 115. A verbo לָקַח & hîc amittitur prima radicalis; אֶקַּח *Accipiam*, תִּקַּח *&c.* A נָתַן venit אֶתֵּן *Dabo*, quod hîc, ut in præcedentibus Temporibus, specialiter desinit in Tzere: & cum ה paragogico; אֶתְּנָה *Dabo, Psalm.* 2. *v.* 8.

תִּגַּשׁ] Ex Cholem; תִּגֹּשׂ *Exiges, Deuter.* 15. *v.* 3. Perfectè; תִּנְחַל *Possidebis, Psal.* 82. *v.* 8. תִּנְדֹּף *Impelles, Psal.* 68. 3.

תִּגְּשׁ] Perfectè; תִּנְחַת *Descendet, Psal.* 38. 3.

יִגַּשׁ] In Cholem; יִבּוֹל *Decidet, Psalm.* 1. *v.* 3. Mediâ gutturali; יֵחַת *Descendet, Jerem.* 21. *v.* 13. Specialis anomalíæ est, יֵשֶׁל *Decutit, Job.* 27. *v.* 8. pro יִשַּׁל, ut legitur *Deuteron.* 28. *v.* 40. Fit autem & aliâs, ut vocalis brevis & Dagesch in vocalem longam coalescant, ut in progressu videbitur. Quidam deducunt per Apocopen à שָׁלָה pro Quiescere fecerit, Sedaverit: sed illud Verbum in Kal transitivam significationem non habet.

Neque

Observanda itaque hîc est Kimchii admonitio, quam habet in Michlol fol. 99. *Infinitivi cum defectu Nun, & superaddito ת, nullus usus esto, nisi quem usus Biblicus approbat.* Non enim à נָפַל licebit dicere פֶּלֶת *Cadere*, neque à נָדַר *Vovit*, דֶּרֶת *Vovere*, & ita de reliquis.

Porrò Unicum Verbum לָקַח hujus generis anomaliam, maximè in hac forma Kal, imitatur, literâ primâ ל deficiente & per Dagesch compensatâ. Infinitivus; קַחַת *Accipere*, *Jerem.* 5. *v.* 3. Unde & קַחַת, 2. *Reg.* 12. *v.* 9. præter morem. Quidam constructioni tribuunt. Sed Infinitivus est, ut demonstrat aliud Verbum Infinitum sequens. Dicitur tamen etiam regulariter; לָקוֹחַ *Accipiendo*, *Deuter.* 31. *v.* 26. Hujus autem Verbi exemplo quidam faciunt Genus *Defectivorum primâ Lamed*, contra omnem rationem, cùm reliqua à ל incipientia sint analoga.

AD IMPERATIVUM.

גַּשׁ] Anomalia explicata est in Infinitivo. Videtur & Terminatio Tzere hîc esse, quæ ablato accentu, corripitur pro more in Sægol: ut, גֶּשׁ־הָלְאָה *Accede huc*, *Genes.* 19.. *v.* 9. At ea terminatio hîc impropria est, propria autem Verborum quiescentium primâ radicali, ut capite 31, videre est. Cum ה paragogico, ab initio est Scheva; גְּשָׁה *Accede*, *Genes.* 27. *v.* 21. A לָקַח hîc dicitur *ἀναλόγως*; לְקַח *Accipe*, *Exod.* 29. *v.* 1. & irregulariter, קַח *Genes.* 22. *v.* 2. At à נָתַן, est תֵּן *Da*, *dato*; & cum He paragogico תְּנָה, *Genes.* 30. *v.* 26.

גְּשׁוּ] Sic; קְחוּ *Accipite*, *Jos.* 4. 2. à לָקַח. Cum Cholem; גֹּשׁוּ *Accedite*, *Jos.* 3. *v.* 9. quæ forma hîc impropria est, magis conveniens Defectivis secundâ radicali.

גְּשִׁי] Sic; קְחִי *Accipe*, 1. *Reg.* 20. *v.* 10. quod tamen

ANNOTATIONES AD INFINIT.

גֶּשֶׁת] Anomalia hîc, & in duobus ſequentibus Temporibus, eſt in prima radicali deficiente: defectus autem ejus neque hîc neque in Imperativo compenſari poteſt, cùm nihil ab initio ad vocem accedat, per quod Dageſch forte ſuam vim accipiat. ת in fine Infinitivi quaſi formativa eſt, ut & in aliis Verborum generibus deinceps videbitur. Hæc verò forma in hoc ſolo Verbo uſitata reperitur, & quidem ſemper cum literis Infinitivi ſervilibus: ut, בְּגֶשֶׁת *In accedendo*, id eſt, *quum accedent, Num.*8. *v.*19. לָגֶשֶׁת *Ad accedendum, Judic.*22. *v.*23. Jungitur etiam cum Pronominibus, quod ex Syntaxi pleniùs cognoſcendum. Tria præterea ſimiliter cum literis ſervilibus cum duplici Pathach ſunt, propter gutturalem: בְּגַעַת *Secundum attingere*, i.e. *Quum attingit, Ezech.*17. *v.*10. לָגַעַת *Attingere*, 2. *Samuel.*14. *v.*10. לָטַעַת *Ad plantandum, Ezech.*17. *v.*10. quæ duo etiam analogam formam habent: לָפַחַת *Ad ſufflandum, Ezech.* 22. *v.*20. Reliqua omnia hujus generis analoga ſunt: neque forma anomala uſurpanda, niſi in iis, quæ in Scriptura uſurpantur.

Verbum tamen נָתַן ſpecialem anomaliam hîc habet, quæ non trahenda ad ullum genus, nempe cùm ad formam ſuperiorem debebat dici, תֶּנֶת, pro eo magis contractè dicitur, תֵּת *Dare*, ut, docet Aben Eſra Exod. 2. Hinc cum Nun paragogico fit, לָתֵתָן *Ad dandum*, 1. *Reg.* 6. *v.* 19. unde rurſus, juxta Maſorethas, cum Nun redundante ſcribitur תֵּתֵן 1. Reg. 17. ℣. 14. Eſt etiam hinc forma paragogica; תְּנָה *Ponere, Pſal.* 8. *v.* 2. At verò etiam *ἀναλόγως* uſurpatur; נָתֹן *Dando, Deut.* 15. *v.* 10.

Obſer-

gò appellantur, & paradigma habent נָגַשׁ *Accessit.* In quibusdam autem Temporibus nunc perfectè sive regulariter, nunc imperfectè sive irregulariter flectuntur. Præteritum etiam & utrumque Participium in Kal, ac tria posteriora Tempora, in forma passiva Niphal, integras denique conjugationes Pihel cum Pyhal, & Hithpahel, analogas habent, quorum omnium ratio ex antecedenti doctrina patet.

Vulgò etiam ponitur genus *Defectivorum Pe Jod*, quæ vide infrà cap. 31.

CONJUGATIO KAL.

Præteritum & utrumq; Participium analoga sunt: ut Præter. נָגַשׁ, Particip. præsens, נוֹגֵשׁ, Partic. præterit. נָגוּשׁ quæ flectuntur ad formam פָּקַד.

Infinitivus.

גֶּשֶׁת

Imperativus.

P.	S.	
גְּשׁוּ	גַּשׁ	M.
גַּשְׁנָה	גְּשִׁי	F.

Futurum.

Sing.

fœm.		*masc.*	
אֶגַּשׁ	vel	אֶגַּשׁ	1
תִּגְּשִׁי		תִּגַּשׁ	2
תִּגַּשׁ		יִגַּשׁ	3

Plural.

	נִגַּשׁ	1
תִּגַּשְׁנָה }	תִּגְּשׁוּ	2
	יִגְּשׁוּ	3

יִתְפַּקְּדוּ] Sine Dageſch ob ſubjectum Scheva; וַיִּתְיַלְדוּ *Natales ſuos profeſſi ſunt*, *Numer*. 1. *v*. 18. Nota, hîc quoque duplex Mæthæg ante Scheva, de quo dictum eſt ſuprà cap. 5. Regulâ 5. Formam ex Pyhal compoſitam habet, ut & ad Præteritum antea notatum eſt: יִתְגָּעֲשׁוּ *Commovebuntur*, *Jer*. 46. *v*. 8. Cum paragogico Nun: יִתְהַלָּכוּן *Obambulabunt*, *Pſal*. 12. *v*. 9. יִשְׁתַּקְשְׁקוּן *Collident ſe*, *Nah*. 2. *v*. 4. ubi & metatheſis eſt literæ ת.

תִּתְפַּקַּדְנָה]. Cum Pathach: תִּתְעַלַּפְנָה *Animo deficient*, Amos 8. 13.

CAPUT XX.

De Verbis Anomalis ſive Imperfectis, & primùm de Defectivis primâ radicali נ, *& prima ipſorum conjugatione* Kal.

EXPEICATA eſt Verbi in conjugando analogia: anomalia ſequitur. Genera ejus *duo* ſunt. Primum *Verborum defectivorum*, alterum, *Quieſcentium*, quæ in univerſum & generaliter *Imperfecta Verba* vulgò nominantur. Utriusque tamen generis Verba neque omnia, neque ſemper, neque ubique, imperfectè flectuntur, ut paſſim patebit.

Defectiva ſunt, in quibus litera aliqua thematis deficit, & deficiens per Dageſch (cùm id forma vocis patitur) compenſatur: ſuntque duorum generum.

Primum eſt Verborum à litera Nun incipientium, quæ primam radicalem in conjugando deficientem per Dageſch forte, ſi vox ab initio creſcat, compenſant. Hinc *Defectiva Pe Nun*, id eſt, primâ radicali נ, vulgò ap-

bibes te, 2.Sam. 22. v.27. pro תִּתְפַּל à Radice תָּפַל quæ per transpoſitionem literarum radicalium idem eſt quod פָּתַל, unde & regulariter pro ea ſcribitur Pſal. 18. ℣.27. תִּתְפַּתָּל. Converſio autem ea literarum etiam in aliis facta, ut, כֶּבֶשׂ & כֶּשֶׂב *Agnus*, שַׂלְמָה & שִׂמְלָה *Veſtimentum*, זַעֲוָה & זְוָעָה *Commotio.*

יִתְפַּקֵּר] Ex terminatione Pathach eſt, ut antè in prima perſona: יִתְנֶחָם *Pœnitebit ipſum, Deut.32.36.* Transpoſitio ת ו ס יִסְתַּבֵּל *Onuſtam vel pinguem faciet ſe, Eccleſ. 12. 5.* יִשְׁתַּמֵּר *Obſervat aſſiduè, Mich. 6. v. 16.* Ex quatuor literis: יִתְמַרְמַר *Exacerbabit ſe, Dan. 8. v. 7.*

תִּתְפַּקֵּר] Specialis & inſignis anomaliæ eſt; וַתֵּתַצַּב *Et ſliterat ſe, Exod. 2. v. 4. pro* תִּתְיַצֵּב, literâ primâ radicali abjectâ præter morem & præter omnem formam. Dageſch in צ eſt ex forma conjugationis, unde abjecti י nulla compenſatio. Ut autem ejus aliquod eſſet indicium, appoſitum eſt Tzere, in quo quaſi occultè quieſcat י, quaſi תִּיתַצַּב per transpoſitionem peregrinam literæ י & ת characteriſticæ: neque enim potuit dici, תִּתְיַצֵּב aut תֵּתַצַּב vocali longâ quieſcentis literæ indice ante Dageſch uſurpatâ, neque Dageſch in Tzade potuit & conjugationis nota eſſe, & ſimul literam י deficientem compenſare. Cum Sægol, & accentu in penultima, propter Vau: וַתִּתְפָּעֶם *Et conſternatus fuit, Dan.2.1.*

נִתְפַּקֵּר] Ex transpoſito & mutato ת eſt; נִצְטַדָּק *Juſtificabimus nos, Geneſ. 44. v. 16.* Vide ſimile cap. 42. ad Præter.

תִּתְפַּקְּדוּ] Hinc eſt ex forma in præcedentibus notata; תִּתְנֶחָלוּ *Poſſeſſiones adibitis, Numer. 33. v. 54.* Aliâs accentu in loco proprio manente; תִּתְנַחֲלוּ *Ezech.47.13. Num. 34. 13.*

Possessorem constituere se, *Numer.* 32. v. 18. לְהִתְנַחֵם *Consolationem admittere*, *Genes.* 37. v. 35. Cum metathesi literæ ת : לְהִשְׁתַּבֵּחַ *Ad laudandum nos*, *Psal.* 106. v. 47. הִסְתַּפֵּחַ *Adjungere se*, 1. *Sam.* 26. v. 19. Compositam formam ex Hophal habet; הֻכַּבֵּס *Lavari*, *Levit.* 13. v. 56. ubi & ת characteristicum in כ contractum est.

AD IMPERATIVUM.

הִתְפַּקֵּר] Quandoque in Pathach, ut in Præterito: ut, הִתְעַנַּג *Oblecta te*, *Psal.* 37. v. 4. הִתְחַזַּק *Robora te*, 1. *Reg.* 20. v. 22. Dagesch excidente; הִתְפָּאֵר *Gloriare*, *Exod.* 8. 9.

הִתְפַּקְּרִי] Dagesch excidente; הִתְנַעֲרִי *Excute teipsam*, *Jesa.* 52. v. 2.

הִתְפַּקְּרוּ] Cum Syncopa literæ ת : הִטַּהֲרוּ *Mundate vos*, *Genes.* 35. v. 2.

AD FUTURUM.

אֶתְפַּקֵּר] Literæ formativæ Futuri, faciunt ה characteristicæ Syncopen, ut in Participio. Est & hîc terminatio Pathach, ut in Imperativo: ut, אֶתְנֶחָם *Consolabor me*, *Psal.* 119. v. 52. cum Sægol in medio, de quo vide, quæ ad primam personam Præteriti notata sunt, Kametz autem est loco Pathach. Dagesch excidente: אֶתְפָּאַר *Gloriaturus sum*, *Jesa.* 49. v. 3. Cum metathesi literæ ת : אֶשְׁתַּמֵּר *Cavebo mihi*, *Ps.* 18. v. 24. Cum ה paragogico; אֶתְהַלְּכָה *Indesinenter ambulabo*, *Psal.* 119. v. 45. אֶשְׁתַּמְּרָה *Observabo me*, 2. *Sam.* 22. v. 24.

תִּתְפַּקֵּר] In Pathach; תִּתְהַדַּר *Decorem arrogabis tibi*, *Proverb.* 25. v. 6. תִּתְחַסָּד *Benignum exhibes te*, 2. *Sam.* 22. 26. Cum Syncopa literæ ת, תִּתַּמָּם *Integrum præbes te*, *Psal.* 18. v. 26. *pro* תִּתְתַּמָּם, & Pathach in fine in Kametz productum, propter accentum. Sic; תִּתַּפָּל *Perversum exhibes*

præcedente perſona: vide alia hujus generis ad Futurum. Ex Verbis *quatuor literarum* hîc reperiuntur; הִתְמַהְמְהוּ *Cunctantur, Jeſa.* 29. *v.* 9. הִתְגַּלְגָּלוּ *Devolvunt ſeſe, Job.* 30. 14. הִשְׁתַּעַשְׁעוּ *Delicias agunt, Jeſa.* 29. 9. quod etiam eſt cum Metatheſi literæ ת.

הִתְפַּקַדְתֶּם] Cum Chirek in penultima, ut in prima ſingulari; וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם *Et ſanctificabitis vos, Lev.* 11. 44.

AD PARTICIPIUM.

מִתְפַּקֵּד] Formatio fit à Præterito per Syncopam literæ ה, in cujus locum ſuccedit characteriſtica Participii מ, ut in Hiphil, pro מְהִתְפַּקֵּד. Mediâ gutturali vel ר: מִתְנַחֵם *Conſolans ſe, Geneſ.* 27. *v.* 42. מִתְבָּרֵךְ *Benedictus ſibi, Jeſa.* 65. 16. Cum Syncopa literæ ת: מִטַּהֵר *Mundans ſe, Levit.* 14. *v.* 7. מִדַּבֵּר *Sermocinans, Num.* 7. *v.* 89. *pro* מִתְדַּבֵּר; juxta quam formam analogum eſt, מִתְדַּפְּקִים *Pulſantes, Jud.* 19. *v.* 22. Cum metatheſi literæ ת: מִסְתַּתֵּר *Latitans,* 1. *Sam.* 23. *v.* 19. מִשְׂתַּכֵּר *Mercedem reportans ſibi, Hag.* 1. *v.* 6. Compoſitam formam ex Pyhal habet; מִנֹּאָץ *Irritatur, Jeſa.* 52. *v.* 5. ubi ת per Dageſch in literam נ contractum eſt, & Cholem repræſentat formam Pyhal, ut & Kametz.

מִתְפַּקֶּדֶה] Et in ת: מִתְאַמֶּצֶת *Roborans ſe, Ruth.* 1. 18. מִתְלַקַּחַת *Comprehenſus, Exod.* 9. 24.

Ex verbis quatuor literarum: מִתְמַהְמֵהַּ *Cunctans,* 2. *Sam.* 15. 28. מִתְלַהְלֵהַּ *Inſaniens, Prov.* 26. 28. מִתַּעְתְּעִים *Errantes,* 2. *Paral.* 36. 16. ubi & ת characteriſticum in primum ת radicale contractum eſt.

AD INFINITIVUM.

הִתְפַּקֵּד] Dageſch excidente; לְהִתְפָּאֵר *Ad gloriandum, Jeſa.* 60. *v.* 21. לְהִתְגָּרֵד *Ad ſcabendum, Job.* 2. 8. הִתְנַחֵל

הִתְפַּקְּדָה] Compositam formam ex Hophal habet, הֻדַּשְּׁנָה *Pinguefit, Jesa.* 34. *v.* 6. cum syncopa literæ ת, & Kibbutz ex Hophal ascito, pro הִתְדַּשְּׁנָה, Dagesch autem ex litera Schevata, ut sæpè aliâs, ejectum: Simile vide mox ad Infinitivum, & infrà cap. 32. ad Præteritum.

הִתְפַּקַּדְתִּי] Et cum Chirek in penultima, ut in Kal capite 13. quoque observatum; וְהִתְקַדִּשְׁתִּי *Et sanctum declarabo me; Ezech.* 38. *v.* 23. וְהִתְגַּדִּלְתִּי *Et magnificum ostendam me, ibid.* Cum Syncopa literæ ת: וְהִנֶּחָמְתִּי *Et consolabor me, Ezech.* 5. *v.* 13. pro וְהִתְנַחַמְתִּי: Sægol autem est ob sequentem gutturalem cum Kametz notatam, & dagessandam, quòd Dagesch ejectum debebat, ad sui compensationem, literæ præcedenti similiter subjicere Kametz: at ne sic duo Kametz concurrerent, prius euphoniæ causâ mutatum est in Sægol, Id in Nominibus frequentissimum est, ut docetur libro 2. capite 5. Porrò Kametz in superiori exemplo est loco Pathach, propter accentum, de qua re dicitur libro secundo capite ultimo: vide etiam mox in sequenti voce.

הִתְפַּקְּדוּ] Discrepat hinc; הָתְפָּקְדוּ *Recensiti fuerunt, Numer.* 1. *v.* 47. quod habet ab initio Kametzchatuph ex forma Hophal, quasi voluerit dicere הָפְקְדוּ; at subiit simul mentem forma Hithpahel, הִתְפַּקְּדוּ, unde forma composita enata. Præterea hoc Verbum ex speciali anomalia, per totam hanc conjugationem, habet Kametz sub prima radicali, loco Pathach & sequentis Dagesch. Sic unum est ex Pyhal compositum; וְהִתְגֹּעֲשׁוּ *Et concutiantur, Jerem.* 25. *v.* 16. ubi Cholem propriè formam Pyhal indicat: sic enim illic Dagesch excidens compensari solet. Cum syncopa literæ ת: הִטַּהֲרוּ *Purificaverant se, pro* הִתְטַהֲרוּ *Esræ* 6. *v.* 20. at, וְהִטֶּהָרוּ *Et purificabunt se, Num.* 8. *v.* 7. cum Sægol ante Kametz, ut in præce-

מִתְפַּקְּדוֹת	מִתְפַּקְּדָה / מִתְפַּקֶּדֶת	F.

Infinitivus.

הִתְפַּקֵּד

Imperativus.

P.	S.	
הִתְפַּקְּדוּ	הִתְפַּקֵּד	M.
הִתְפַּקֵּדְנָה	הִתְפַּקְּדִי	F.

Futurum.

Sing.

fœm.	*masc.*	
	אֶתְפַּקֵּד	1
תִּתְפַּקְּדִי	תִּתְפַּקֵּד	2
תִּתְפַּקֵּד	יִתְפַּקֵּד	3

Plural.

	נִתְפַּקֵּד	1
תִּתְפַּקֵּדְנָה	תִּתְפַּקְּדוּ	2
	יִתְפַּקְּדוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

הִתְפַּקֵּד] Ejecto Dageſch; הִתְבָּרֵךְ *Benedicat ſibi, Deut.* 29. *v.* 19. Et in Pathach, ut in Pihel: ut, הִתְחַזַּק *Confirmavit ſe,* 2. *Paral.* 13. *v.* 7. הִתְגַּלַּח *Raſit ſe, Levit.* 13. *v.* 33. אֶתְחַבַּר *Conſociavit ſe,* 2. *Paral.* 20. *v.* 35. *pro* הִתְחַבַּר mutato ה in א ex Chaldaiſmo, ut in illo, אֶתְכְּרִיַּת *Transfixus eſt, Dan.* 7. *v.* 15. Simile vide infrà capite 30. ad Præteritum. Compoſitam formam habet; וְנִכַּפֵּר *Et expiabitur, Deut.* 21. *v.* 8, ex נִכְפַּר in Niphal, & הִתְכַּפֵּר in Hithpahel: litera autem characteriſtica ת in primam radicalem כ per Dageſch contracta eſt. Vide ſimile infrà capite 35. Forma autem hæc ex Niphal & Hithpahel mixta, apud Rabbinos frequens eſt.

הִתְפַּקְּדָה

mutatur in ד, & post צ in ט: ut, הִסְתַּבֵּל *Oneravit se*, הִשְׁתַּבַּח *Laudavit se*: הִצְטַדֵּק *Justificavit se*, הִזְדַּמֵּן *Præparavit se*. Causa est euphonia, facilior ac commodior pronunciatio. Nam cùm ת aspiratum inclinet ad S blæsum, non concurrit cum ulla dictarum literarum affinis pronunciationis. Mutatur autem in ד, tanquam lenioris & mollioris pronunciationis literam, propter antecedens ז, quod inter tria S, est lenissimum. Nam si post ז poneretur ת dagessatum aut tenue, facillimè literæ ז pronunciatio degeneraret in ס: Post צ verò tanquam fortiorem literam, mutatur ת aspiratum in ט similiter fortis soni literam. Unicum Verbum excipitur, in quo ת non transponitur, quod vide ad Imperativum Hithpahel Verborum quiescentium secundâ Vau, cap. 42. Transpositionis literæ ת & ז nullum in lingua Hebræa reperitur exemplum, benè quidem apud Chaldæos, ut est in Grammatica nostra Chaldaica, quam vide.

Præteritum Hithpahel.

Sing.

	mascul.	*fœmin.*
3	הִתְפַּקֵּד	הִתְפַּקְּדָה
2	הִתְפַּקַּדְתָּ	הִתְפַּקַּדְתְּ
1	הִתְפַּקַּדְתִּי	

Plural.

3	הִתְפַּקְּדוּ	
2	הִתְפַּקַּדְתֶּם	הִתְפַּקַּדְתֶּן
1	הִתְפַּקַּדְנוּ	

Particip. præsens.

	Sing.	Plur.
M.	מִתְפַּקֵּד	מִתְפַּקְּדִים
F.	מתפקדה	

ad Inf. Hiph. Analoga sunt: לְהַנְתִּיךְ *Ad fundendum, Ezech.* 22. *v.* 20. לַנְפִּל *Ad efficiendum cadere*, *Num.* 5. 22.

AD IMPERATIVUM.

הַגֵּשׁ] Cum ה paragogico semper est Chirek: ut, הַגִּישָׁה *Admove, Gen.* 27. 25.

AD FUTURUM.

Promiscuè hîc etiam terminatio Tzere usurpatur.

אַגִּישׁ] Cum ה paragogico; אַגִּידָה *Annunciabo, Psal.* 40. *v.* 6.

תַּגִּישׁ] In Tzere; תַּפֵּל *Cadere sinito, Esth.* 6. 10.

יַגִּישׁ] Tertiâ gutturali ה vel ע: יַבִּיעַ *Eructabit, Psal.* 19. *v.* 3. Sic, יַגִּיהַּ *Lucere faciet, 2. Sam.* 22. *v.* 29. Hinc fit crasis; וַיַּגַּע *Et tetigit, Jer.* 1. *v.* 9. יַסַּע *Proficisci facit, Psal.* 78. *v.* 26. וַיַּדַּח *Et impulit*, 2. *Paral.* 21. *v.* 11. quod 2. Reg. 17. *v.* 21. scribitur וידא quasi וַיַּדָּא *Et longè amovit*, א posito loco ה à נָדָה, sed Masorethæ legendum notarunt per ח in fine וַיַּדַּח Et impulit, à נָדַח. In Tzere: יַגֵּד *Annunciabit, Eccles.* 10. *v.* 20. וַיַּגֵּד *Et nunciavit, Judic.* 14. *v.* 2. Specialis anomaliæ sunt: וַיָּזֶד *Et coxit, Genes.* 25. *v.* 29. *pro* וַיַּזֵּד Dagesch in vocalem longam commutato, & Tzere correpto in Sægol, propter accentum ad penultimam retractum. Simile ipsi; וַיָּשַׂר *Et serravit*, hoc est, *serrâ dissecuit*, 1. *Paral.* 20. 3. Pathach autem est loco Sægol ob literam ר.

נַגִּישׁ] Simile hîc præcedentibus; וַנָּבֶל *Et diffluximus, Jesa.* 64. 5. *pro* וַנַּבֵּל.

תַּגִּישׁוּ] Cum Nun paragogico: תַּגִּישׁוּן *Admovetis, Amos* 6. *v.* 3.

יַגִּישׁוּ] Cum Nun paragogico: יַבִּיעוּן *Eructant, Psal.* 58. 9. Analogum autem est; וַיַּנְעִלוּם *Et calcearunt eos,*

2. *Paral.*

מַגִּישָׁה F.
מַגִּישׁוֹת { מַגֶּשֶׁת

Infinitivus.

הַגֵּשׁ vel הַגִּישׁ

Imperativus.

P.	S.	
הַגִּישׁוּ	הַגֵּשׁ	M.
הַגֵּשְׁנָה	הַגִּישִׁי	F.

Futurum.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
	אַגִּישׁ	1
תַּגִּישִׁי	תַּגִּישׁ	2
תַּגִּישׁ	יַגִּישׁ	3

Plural.

	נַגִּישׁ	1
תַּגֵּשְׁנָה	תַּגִּישׁוּ	2
	יַגִּישׁוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆT.

הִגַּשְׁתִּי] Analogum est; הִנְחַלְתִּי *Poßidendum tradidi, Jerem. 3. v. 18.*

AD PARTICIPIUM.

מַגִּישָׁה] In ת״ז מַשֶּׂגֶת *Assequatur, Levit. 14. v. 21.* מַגֶּדֶת *Illa indicabat, Esth. 2. v. 20.*

AD INFINITIVUM.

הַגִּישׁ] Sic; הַצִּיל *Eruere, Genes. 37. 22.* In Tzere, Jod expresso; הַבֵּיט *Aspicere, Psal. 142. 5.* הַגֵּיד Jerem. 36. v. 16. Absque Jod: הַגֵּד *Nuntiando, 1. Sam. 10. 16.* Irregulare est: וְהִצִּיל *Et liberare, Jesa. 31. 5.* Similia vide suprà cap. 17. ad Inf.

rum forma dictum. Mediâ gutturali; נִחָם *Pœnitens, Joel.* 2. 13.

נִגְּשָׁה] Et in ת: נִתְּכָה *Effusa est, Jer* 7. 20. נִדָּחַת *Depulsa, Ezech.* 34. 4. נִצַּחַת *Prævincens, Jer.* 8. 5.

נִגָּשִׁים] Ex terminatione Cholem; נִמֹּלִים *Circumcisi, Gen.* 34. *v.* 22.

Reliqua tempora analoga sunt: ut, הִנָּגֵשׁ & Futurum, אֶנָּגֵשׁ ut anteà dictum.

Excipitur unum; נִגּוֹף *Cædendo, Judic.* 20. *v.* 39. quod simile est illis, quæ suprà capite 14. ad Infinitivum Niphal notata sunt; vide illic.

CAPUT XXII.

De Conjugatione HIPHIL, *Defectivorum primâ* נ.

ANOMALIA in utraque forma est in prima radicali deficiente, & per Dagesch compensatâ.

Præteritum Hiphil.

Sing.

	masc.	*fœm.*
3	הִגִּישׁ	הִגִּישָׁה
2	הִגַּשְׁתָּ	הִגַּשְׁתְּ
1	הִגַּשְׁתִּי	

Plur.

3	הִגִּישׁוּ	
2	הִגַּשְׁתֶּם	הִגַּשְׁתֶּן
1	הִגַּשְׁנוּ	

Particip. præsens.

	S.	P.
M.	מַגִּישׁ	מַגִּישִׁים
F.	מַגִּישָׁה	

נִגְּשׁוּ F. נִגַּשְׁנָה } נִגְּשׁוֹת נִגַּשְׁתְּ

Infinitiv. Imperativ. & Futurum analoga sunt: ut, הִנָּגֵשׁ & Futurum, אֶנָּגֵשׁ.

ANNOTATIONES AD PRÆT.

נִגַּשׁ] Mediâ gutturali; נִחָם *Consolationem cepit*, 2. *Sam.* 13. *v.* 39. Unum est ex terminatione Cholem, quæ & in Verbis perfectis notata cap. 14. נִמּוֹל *Circumcisus fuit*, *Genes.* 17. *v.* 26. sed ea forma impropria est. Verbum לָקַח hîc analogum est: ut, נִלְקַח *Capta est*, 1. *Sam.* 4. *v.* 22.

נִגַּשְׁתִּי] Analogum est; נִנְעַרְתִּי *Exagitor*, *Psal.* 109. *vers.* 23.

נִגְּשׁוּ] Mediâ gutturali; נִחֲתוּ *Demissæ sunt*, *Psal.* 38. *v.* 3. Ex terminatione Cholem; נִמֹּלוּ *Circumcisi sunt*, *Genes.* 17. *v.* 27. Defectivum hîc etiam est, נִתָּעוּ *Commoluntur*, *Job.* 4. *v.* 10. ab inusitato לָתַע unde Nomen מַלְתָּעוֹת *Molares dentes*, *Psal.* 58. *v.* 7. Atque hoc est alterum exemplum, in quo prima radicalis ל deficit, ex quo tamen Regula fieri non debet. Nam quidam à תָּעָה deducunt, *Oberrant*, *seducuntur*, & Dagesch euphoniæ causâ ascitum ob accentum ad penultimam revocatum, ut paulò antè in יֵחַתּוּ, cùm alioquin dici debuisset נִתְעוּ. Alii etiam sunt, qui ex Niphal & Hithpahel compositum volunt, pro נִתְתָּעוּ & inde factâ contractione usitatâ, & accentu ad penultimam retracto נִתָּעוּ. Sic suprà fuit נִתְכַּפֵּר pro נִכַּפֵּר.

נִגְּשָׁה] Analogum; נִלְקְחָה *Capta est*, 1. *Sam.* 4. *v.* 17. ut antea in tertiâ masculina.

AD PARTICIPIUM.

נִגָּשׁ] Desinit à Præterito in Kametz, ut in perfectorum for-

Neque juxta alios ex Hiphil esse potest: tum enim per duplex Sægol formandum fuisset, ad formam יֶפֶר à פָּרַר: item יֶגֶל à גָּלָה quæ forma explicatur infrà capite 53.

יִגַּשׁ] Mediâ gutturali; יֵחַתּוּ *Descendunt*, *Job.* 21. 13. in quo & Dagesch euphonicum est, ob accentum ad penultimam revocatum.

תִּגַּשְׁנָה] Cum Apocopa literæ ה: וַתִּגַּשְׁן *Et accesserunt*, *Gen.* 33. v. 6.

CAPUT XXI.

De Conjugatione Passiva NIPHAL.

PRÆTERITUM & Participium præsens hîc tantùm anomala sunt, primâ radicali deficiente, & per Dagesch compensatâ.

Præteritum.

Sing.

	fœm.	*masc.*
3	נִגְּשָׁה	נִגַּשׁ
2	נִגַּשְׁתְּ	נִגַּשְׁתָּ
1		נִגַּשְׁתִּי

Plural.

	fœm.	*masc.*
3		נִגְּשׁוּ
2	נִגַּשְׁתֶּן	נִגַּשְׁתֶּם
1		נִגַּשְׁנוּ

Partic. præsens.

	P.	S.
M.	נִגָּשִׁים	נִגָּשׁ

etiam perfectè dicitur לְקְחִי, 1. *Reg.* 17. *v.* 11. Cum Cholem; גֹּשִׁי *Accede, Ruth.* 2. *v.* 14. ut antè.

Gæterùm in plerisque Verbis hîc Imperativus inusitatus est, unde cautè formandus & usurpandus. Majori tamen licentiâ hîc Rabbini usi sunt, quàm in Infinitivo: à נָפַל enim dicunt, פּוֹל תַּחְתַּי *Cade, demitte te sub me*: à נָדַר reperitur, דּוֹר לִי בְּחַיֵּי רֹאשְׁךָ *Promitte mihi per vitam capitis tui, &c.*

AD FUTURUM.

Hîc prima radicalis deficiens per Dagesch compensatur, accedentibus ab initio literis formativis, per quas Dagesch vim duplicationis accipit: ut, אֶגַּשׁ pro אֶנְגַּשׁ.

אֶגַּשׁ] Terminatio Cholem, ut in Perfectis, hîc etiam usitata est, & plurima analogiam sequuntur. Cum ה paragogico; אֶצְּרָה *Custodiam, Psalm.* 119. *v.* 115. A verbo לָקַח & hîc amittitur prima radicalis; אֶקַּח *Accipiam*, תִּקַּח *&c.* A נָתַן venit אֶתֵּן *Dabo*, quod hîc, ut in præcedentibus Temporibus, specialiter desinit in Tzere: & cum ה paragogico; אֶתְּנָה *Dabo, Psalm.* 2. *v.* 8.

תִּגַּשׁ] Ex Cholem; תִּגֹּשׂ *Exiges, Deuter.* 15. *v.* 3. Perfectè; תִּנְחַל *Possidebis, Psal.* 82. *v.* 8. תִּנְדֹּף *Impelles, Psal.* 68. 3.

תִּגְּשִׁי] Perfectè; תִּנְחַת *Descendet, Psal.* 38. 3.

יִגַּשׁ] In Cholem; יִבּוֹל *Decidet, Psalm.* 1. *v.* 3. Mediâ gutturali; יֵחַת *Descendet, Jerem.* 21. *v.* 13. Specialis anomaliæ est, יֵשַׁל *Decutit, Job.* 27. *v.* 8. pro יִשַּׁל, ut legitur *Deuteron.* 28. *v.* 40. Fit autem & aliâs, ut vocalis brevis & Dagesch in vocalem longam coalescant, ut in progressu videbitur. Quidam deducunt per Apocopen à שָׁלָה pro Quiescere fecerit, Sedaverit: sed illud Verbum in Kal transitivam significationem non habet.

Neque

Obſervanda itaque hîc eſt Kimchii admonitio, quam habet in Michlol fol. 99. *Infinitivi cum defectu Nun, & ſuperaddito* ת, *nullus uſus eſto, niſi quem uſus Biblicus approbat.* Non enim à נָפַל licebit dicere פֶּלֶת *Cadere*, neque à נָדַר *Vovit*, דֶּרֶת *Vovere*, & ita de reliquis.

Porrò Unicum Verbum לָקַח hujus generis anomaliam, maximè in hac forma Kal, imitatur, literâ primâ ל deficiente & per Dageſch compenſatâ. Infinitivus; קַחַת *Accipere*, *Jerem.* 5. *v.* 3. Unde & קַחַת, 2. *Reg.* 12. *v.* 9. præter morem. Quidam conſtructioni tribuunt. Sed Infinitivus eſt, ut demonſtrat aliud Verbum Infinitum ſequens. Dicitur tamen etiam regulariter; לָקוֹחַ *Accipiendo*, *Deuter.* 31. *v.* 26. Hujus autem Verbi exemplo quidam faciunt Genus *Defectivorum primâ Lamed*, contra omnem rationem, cùm reliqua à ל incipientia ſint analoga.

AD IMPERATIVUM.

גַּשׁ] Anomalia explicata eſt in Infinitivo. Videtur & Terminatio Tzere hîc eſſe, quæ ablato accentu, corripitur pro more in Sægol: ut, גֶּשׁ־הָלְאָה *Accede huc*, *Geneſ.* 19. *v.* 9. At ea terminatio hîc impropria eſt, propria autem Verborum quieſcentium primâ radicali, ut capite 31. videre eſt. Cum ה paragogico, ab initio eſt Scheva; גְּשָׁה *Accede*, *Geneſ.* 27. *v.* 21. A לָקַח hîc dicitur *ἀναλόγως*; לְקַח *Accipe*, *Exod.* 29. *v.* 1. & irregulariter, קַח *Geneſ.* 22. *v.* 2. At à נָתַן, eſt תֵּן *Da, dato*; & cum He paragogico תְּנָה, *Geneſ.* 30. *v.* 26.

גְּשׁוּ] Sic; קְחוּ *Accipite*, *Joſ.* 4. 2. à לָקַח. Cum Cholem; גֹּשׁוּ *Accedite*, *Joſ.* 3. *v.* 9. quæ forma hîc impropria eſt, magis conveniens Defectivis ſecundâ radicali.

גְּשִׁי] Sic; קְחִי *Accipe*, 1. *Reg.* 20. *v.* 10. quod tamen

ANNOTATIONES AD INFINIT.

גֶּשֶׁת] Anomalia hîc, & in duobus sequentibus Temporibus, est in prima radicali deficiente: defectus autem ejus neque hîc neque in Imperativo compensari potest, cùm nihil ab initio ad vocem accedat, per quod Dagesch forte suam vim accipiat. ת in fine Infinitivi quasi formativa est, ut & in aliis Verborum generibus deinceps videbitur. Hæc verò forma in hoc solo Verbo usitata reperitur, & quidem semper cum literis Infinitivi servilibus: ut, בְּגֶשֶׁת *In accedendo*, id est, *quum accedent*, *Num.* 8. *v.* 19. לָגֶשֶׁת *Ad accedendum*, *Judic.* 22. *v.* 23. Jungitur etiam cum Pronominibus, quod ex Syntaxi pleniùs cognoscendum. Tria præterea similiter cum literis servilibus cum duplici Pathach sunt, propter gutturalem: כְּגַעַת *Secundum attingere*, i.e. *Quum attingit*, *Ezech.* 17. *v.* 10. לָגַעַת *Attingere*, 2. *Samuel.* 14. *v.* 10. לִטַּעַת *Ad plantandum*, *Ezech.* 17. *v.* 10. quæ duo etiam analogam formam habent: לָפַחַת *Ad sufflandum*, *Ezech.* 22. *v.* 20. Reliqua omnia hujus generis analoga sunt: neque forma anomala usurpanda, nisi in iis, quæ in Scriptura usurpantur.

Verbum tamen נָתַן specialem anomaliam hîc habet, quæ non trahenda ad ullum genus, nempe cùm ad formam superiorem debebat dici, תֶּנֶת, pro eo magis contractè dicitur, תֵּת *Dare*, ut, docet Aben Esra Exod. 2. Hinc cum Nun paragogico fit, לְתִתֵּן *Ad dandum*, 1. *Reg.* 6. *v.* 19. unde rursus, juxta Masorethas, cum Nun redundante scribitur תֵּתֶן 1. Reg. 17. *ỷ.* 14. Est etiam hinc forma paragogica; תְּנָה *Ponere*, *Psal.* 8. *v.* 2. At verò etiam ἀναλόγως usurpatur; נָתוֹן *Dando*, *Deut.* 15. *v.* 10.

Obser-

יִתְפַּקְּדוּ] Sine Dageſch ob ſubjectum Scheva; וַיִּתְיַלְדוּ *Natales ſuos profeſſi ſunt*, *Numer*. 1. *v*. 18. Nota, hîc quoque duplex Mæthæg ante Scheva, de quo dictum eſt ſuprà cap. 5. Regulâ 5. Formam ex Pyhal compoſitam habet, ut & ad Præteritum antea notatum eſt: יִתְגָּעֲשׁוּ *Commovebuntur*, *Jer*. 46. *v*. 8. Cum paragogico Nun: יִתְהַלָּכוּן *Obambulabunt*, *Pſal*. 12. *v*. 9. יִשְׁתַּקְשְׁקוּן *Collident ſe*, *Nah*. 2. *v*. 4. ubi & metatheſis eſt literæ ת.

תִּתְפַּקֵּדְנָה]. Cum Pathach: תִּתְעַלַּפְנָה *Animo deficient*, Amos 8. 13.

CAPUT XX.

De Verbis Anomalis ſive Imperfectis, & primùm de Defectivis primâ radicali נ, *& prima ipſorum conjugatione* Kal.

EXPLICATA eſt Verbi in conjugando analogia: anomalia ſequitur. Genera ejus *duo* ſunt. Primum *Verborum defectivorum*, alterum, *Quieſcentium*, quæ in univerſum & generaliter *Imperfecta Verba* vulgò nominantur. Utriusque tamen generis Verba neque omnia, neque ſemper, neque ubique, imperfectè flectuntur, ut paſſim patebit.

Defectiva ſunt, in quibus litera aliqua thematis deficit, & deficiens per Dageſch (cùm id forma vocis patitur) compenſatur: ſuntque duorum generum.

Primum eſt Verborum à litera Nun incipientium, quæ primam radicalem in conjugando deficientem per Dageſch forte, ſi vox ab initio creſcat, compenſant. Hinc *Defectiva Pe Nun*, id eſt, primâ radicali נ, vulgò ap-

bibes te, 2.Sam. 22.v.27.pro תִּתְתַּפָּל à Radice תָּפַל quæ per transpositionem literarum radicalium idem est quod פָּתַל, unde & regulariter pro ea scribitur Psal. 18. ℣.27. תִּתְפַּתָּל. Conversio autem ea literarum etiam in aliis facta, ut, כֶּבֶשׂ & כֶּשֶׂב *Agnus*, שַׂלְמָה & שִׂמְלָה *Vestimentum*, זְוָעָה & זַעֲוָה *Commotio*.

יִתְפַּקֵּר] Ex terminatione Pathach est, ut antè in prima persona: יִתְנֶחָם *Pænitebit ipsum, Deut.* 32.36. Transpositio ת: יִסְתַּבֵּל *Onustam vel pinguem faciet se, Eccles.* 12. 5. יִשְׁתַּמֵּר *Observat assiduè, Mich.* 6. *v.* 16. Ex quatuor literis: יִתְמַרְמַר *Exacerbabit se, Dan.* 8. *v.* 7.

תִּתְפַּקֵּר] Specialis & insignis anomaliæ est; וַתֵּתַצַּב *Et sliterat se, Exod.* 2. *v.* 4. *pro* תִּתְיַצֵּב, literâ primâ radicali abjectâ præter morem & præter omnem formam. Dagesch in צ est ex forma conjugationis, unde abjecti י nulla compensatio. Ut autem ejus aliquod esset indicium, appositum est Tzere, in quo quasi occultè quiescat י, quasi תֵּיתַצֵּב per transpositionem peregrinam literæ י & ת characteristicæ: neque enim potuit dici, תִּתְיַצֵּב aut תֵּתַצֵּב vocali longâ quiescentis literæ indice ante Dagesch usurpatâ, neque Dagesch in Tzade potuit & conjugationis nota esse, & simul literam י deficientem compensare. Cum Sægol, & accentu in penultima, propter Vau: וַתִּתְפָּעֶם *Et consternatus fuit*, Dan. 2.1.

נִתְפַּקֵּר] Ex transposito & mutato ת est; נִצְטַדָּק *Justificabimus nos, Genes.* 44. *v.* 16. Vide simile cap. 42. ad Præter.

תִּתְפַּקְּרוּ] Hinc est ex forma in præcedentibus notata; תִּתְנֶחָלוּ *Possessiones adibitis, Numer.* 33. *v.* 54. Aliâs accentu in loco proprio manente; תִּתְנַחֲלוּ *Ezech.* 47.13. *Num.* 34. 13.

Possessorem constituere se, *Numer*. 32. *v*. 18. לְהִתְנַחֵם *Consolationem admittere*, *Genes*. 37. *v*. 35. Cum metathesi literæ ת : לְהִשְׁתַּבֵּחַ *Ad laudandum nos*, *Psal*. 106. *v*. 47. הִסְתַּפֵּחַ *Adjungere se*, 1. *Sam*. 26. *v*. 19. Compositam formam ex Hophal habet; הֻכַּבֵּס *Lavari*, *Levit*. 13. *v*. 56. ubi & ת characteristicum in כ contractum est.

AD IMPERATIVUM.

הִתְפַּקֵּד] Quandoque in Pathach, ut in Præterito: ut, הִתְעַנַּג *Oblecta te*, *Psal*. 37. *v*. 4. הִתְחַזַּק *Robora te*, 1. *Reg*. 20. *v*. 22. Dagesch excidente; הִתְפָּאַר *Gloriare*, *Exod*. 8. 9.

הִתְפַּקְּדִי] Dagesch excidente; הִתְנַעֲרִי *Excute teipsam*, *Jesa*. 52. *v*. 2.

הִתְפַּקְּדוּ] Cum Syncopa literæ ת : הִטַּהֲרוּ *Mundate vos*, *Genes*. 35. *v*. 2.

AD FUTURUM.

אֶתְפַּקֵּד] Literæ formativæ Futuri, faciunt ה characteristicæ Syncopen, ut in Participio. Est & hîc terminatio Pathach, ut in Imperativo: ut, אֶתְנֶחָם *Consolabor me*, *Psal*. 119. *v*. 52. cum Sægol in medio, de quo vide, quæ ad primam personam Præteriti notata sunt, Kametz autem est loco Pathach. Dagesch excidente: אֶתְפָּאַר *Gloriaturus sum*, *Jesa*. 49. *v*. 3. Cum metathesi literæ ת : אֶשְׁתַּמֵּר *Cavebo mihi*, *Ps*. 18. *v*. 24. Cum ה paragogico; אֶתְהַלְּכָה *Indesinenter ambulabo*, *Psal*. 119. *v*. 45. אֶשְׁתַּמְּרָה *Observabo me*, 2. *Sam*. 22. *v*. 24.

תִּתְפַּקֵּד] In Pathach; תִּתְהַדַּר *Decorem arrogabis tibi*, *Proverb*. 25. *v*. 6. תִּתְחַסָּד *Benignum exhibes te*, 2. *Sam*. 22. 26. Cum Syncopa literæ ת, תִּתַּמָּם *Integrum præbes te*, *Psal*. 18. *v*. 26. *pro* תִּתְתַּמָּם, & Pathach in fine in Kametz productum, propter accentum. Sic; תִּתַּפָּל *Perversum exhibes*

præcedente perſona: vide alia hujus generis ad Futurum. Ex Verbis *quatuor literarum* hîc reperiuntur; הִתְמַהְמְהוּ *Cunctantur, Jeſa.* 29. *v.* 9. הִתְגַּלְגָּלוּ *Devolvunt ſeſe, Job.*30.14. הִשְׁתַּעַשְׁעוּ *Delicias agunt, Jeſa.*29.9. quod etiam eſt cum Metatheſi literæ ת.

הִתְפַּקַּדְתֶּם] Cum Chirek in penultima, ut in prima ſingulari; וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם *Et ſanctificabitis vos, Lev.* 11. 44.

AD PARTICIPIUM.

מִתְפַּקֵּד] Formatio fit à Præterito per Syncopam literæ ה, in cujus locum ſuccedit characteriſtica Participii מ, ut in Hiphil, pro מְהִתְפַּקֵּד. Mediâ gutturali vel ר: מִתְנַחֵם *Conſolans ſe, Geneſ.* 27. *v.* 42. מִתְבָּרֵךְ *Benedicturus ſibi, Jeſa.* 65. 16. Cum Syncopa literæ ת: מִטַּהֵר *Mundans ſe, Levit.* 14. *v.* 7. מִדַּבֵּר *Sermocinans, Num.*7. *v.* 89. *pro* מִתְדַּבֵּר; juxta quam formam analogum eſt, מִתְדַּפְּקִים *Pulſantes, Jud.* 19. *v.* 22. Cum metatheſi literæ ת: מִסְתַּתֵּר *Latitans,* 1. *Sam.* 23. *v.* 19. מִשְׂתַּכֵּר *Mercedem reportans ſibi, Hag.*1. *v.*6. Compoſitam formam ex Pyhal habet; מִנֹּאָץ *Irritatur, Jeſa.* 52. *v.* 5. ubi ת per Dageſch in literam נ contractum eſt, & Cholem repræſentat formam Pyhal, ut & Kametz.

מִתְפַּקֶּדֶת] Et in ת: מִתְאַמֶּצֶת *Roborans ſe, Ruth.* 1. 18. מִתְלַקַּחַת *Comprehenſus, Exod.* 9. 24.

Ex verbis quatuor literarum: מִתְמַהְמֵהַּ *Cunctans,* 2. *Sam.* 15. 28. מִתְלַהְלֵהַּ *Inſaniens, Prov.* 26. 28. מְתַעְתְּעִים *Errantes,* 2. *Paral.* 36. 16. ubi & ת characteriſticum in primum ת radicale contractum eſt.

AD INFINITIVUM.

הִתְפַּקֵּד] Dageſch excidente; לְהִתְפָּאֵר *Ad gloriandum, Jeſa.* 60. *v.*21. לְהִתְגָּרֵד *Ad ſcabendum, Job.* 2.8. הִתְנַחֵל

הִתְפַּקְדָה] Compoſitam formam ex Hophal habet, הֻדַּשְׁנָה *Pinguefit, Jeſa.* 34. *v.* 6. cum ſyncopa literæ ת, & Kibbutz ex Hophal aſcito, pro הִתְדַּשְּׁנָה, Dageſch autem ex litera Schevata, ut ſæpè aliâs, ejectum : Simile vide mox ad Infinitivum, & infrà cap. 32. ad Præteritum.

הִתְפַּקַּדְתִּי] Et cum Chirek in penultima, ut in Kal capite 13. quoque obſervatum; וְהִתְקַדִּשְׁתִּי *Et ſanctum declarabo me; Ezech.* 38. *v.* 23. וְהִתְגַּדִּלְתִּי *Et magnificum oſtendam me, ibid.* Cum Syncopa literæ ת : וְהִנֶּחָמְתִּי *Et conſolabor me, Ezech.* 5. *v.* 13. pro וְהִתְנַחַמְתִּי : Sægol autem eſt ob ſequentem gutturalem cum Kametz notatam, & dageſſandam, quòd Dageſch ejectum debebat, ad ſui compenſationem, literæ præcedenti ſimiliter ſubjicere Kametz : at ne ſic duo Kametz concurrerent, prius euphoniæ causâ mutatum eſt in Sægol, Id in Nominibus frequentiſſimum eſt, ut docetur libro 2. capite 5. Porrò Kametz in ſuperiori exemplo eſt loco Pathach, propter accentum, de qua re dicitur libro ſecundo capite ultimo : vide etiam mox in ſequenti voce.

הִתְפַּקְדוּ] Diſcrepat hinc; הָתְפָּקְדוּ *Recenſiti fuerunt, Numer.* 1. *v.* 47. quod habet ab initio Kametzchatuph ex forma Hophal, quaſi voluerit dicere הָפְקְדוּ; at ſubiit ſimul mentem forma Hithpahel, הִתְפַּקְּדוּ, unde forma compoſita enata. Præterea hoc Verbum ex ſpeciali anomalia, per totam hanc conjugationem, habet Kametz ſub prima radicali, loco Pathach & ſequentis Dageſch. Sic unum eſt ex Pyhal compoſitum; וְהִתְגֹּעֲשׁוּ *Et concutiantur, Jerem.* 25. *v.* 16. ubi Cholem propriè formam Pyhal indicat : ſic enim illic Dageſch excidens compenſari ſolet. Cum ſyncopa literæ ת : הִטַּהֲרוּ *Purificaverant ſe, pro* הִתְטַהֲרוּ *Eſræ* 6. *v.* 20. at, וְהִטֶּהָרוּ *Et purificabunt ſe, Num.* 8. *v.* 7. cum Sægol ante Kametz, ut in

præce-

מִתְפַּקְּדָה F.
מִתְפַּקֶּדֶת } מִתְפַּקְּדוֹת

Infinitivus.

הִתְפַּקֵּד

Imperativus.

P.	S.	
הִתְפַּקְּדוּ	הִתְפַּקֵּד	M.
הִתְפַּקֵּדְנָה	הִתְפַּקְּדִי	F.

Futurum.

Sing.

fœm.	*masc.*	
	אֶתְפַּקֵּד	1
תִּתְפַּקְּדִי	תִּתְפַּקֵּד	2
תִּתְפַּקֵּד	יִתְפַּקֵּד	3

Plural.

	נִתְפַּקֵּד	1
תִּתְפַּקֵּדְנָה	תִּתְפַּקְּדוּ	2
	יִתְפַּקְּדוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

הִתְפַּקֵּד] Ejecto Dagesch; הִתְבָּרֵךְ *Benedicat sibi, Deut.* 29. *v.* 19. Et in Pathach, ut in Pihel: ut, הִתְחַזֵּק *Confirmavit se, 2. Paral.* 13. *v.* 7. הִתְגַּלָּח *Rasit se, Levit.* 13. *v.* 33. אֶתְחַבַּר *Consociavit se, 2. Paral.* 20. *v.*35. *pro* הִתְחַבַּר mutato ה in א ex Chaldaismo, ut in illo, אִתְכְּרִיַּת *Transfixus est, Dan.* 7. *v.*15. Simile vide infrà capite 30. ad Præteritum. Compositam formam habet; וְנִכַּפֵּר *Et expiabitur, Deut.* 21. *v.* 8, ex נִכְפַּר in Niphal, & הִתְכַּפֵּר in Hithpahel: litera autem characteristica ת in primam radicalem כ per Dagesch contracta est. Vide simile infrà capite 35. Forma autem hæc ex Niphal & Hithpahel mixta, apud Rabbinos frequens est.

הִתְפַּקְּדָה

mutatur in ד, & post צ in ט: ut, הִסְתַּבֵּל *Oneravit se*, הִשְׁתַּבֵּחַ *Laudavit se*: הִצְטַדֵּק *Justificavit se*, הִזְדַּמֵּן *Præparavit se*. Causa est euphonia, facilior ac commodior pronunciatio. Nam cùm ת aspiratum inclinet ad S blæsum, non concurrit cum ullá dictarum literarum affinis pronunciationis. Mutatur autem in ד, tanquam lenioris & mollioris pronunciationis literam, propter antecedens ז, quod inter tria S, est lenissimum. Nam si post ז poneretur ת dagessatum aut tenue, facillimè literæ ז pronunciatio degeneraret in ס: Post צ verò tanquam fortiorem literam, mutatur ת aspiratum in ט similiter fortis soni literam. Unicum Verbum excipitur, in quo ת non transponitur, quod vide ad Imperativum Hithpahel Verborum quiescentium secundâ Vau, cap. 42. Transpositionis literæ ת & ז nullum in lingua Hebræa reperitur exemplum, benè quidem apud Chaldæos, ut est in Grammatica nostra Chaldaica, quam vide.

Præteritum Hithpahel.

Sing.

	fœmin.	*mascul.*
3	הִתְפַּקְּדָה	הִתְפַּקֵּד
2	הִתְפַּקַּדְתְּ	הִתְפַּקַּדְתָּ
1		הִתְפַּקַּדְתִּי

Plural.

3		הִתְפַּקְּדוּ
2	הִתְפַּקַּדְתֶּן	הִתְפַּקַּדְתֶּם
1		הִתְפַּקַּדְנוּ

Particip. præsens.

Plur.	Sing.	
מִתְפַּקְּדִים	מִתְפַּקֵּד	M.
	מִתְפַּקְּדָה	F.

formaturque ex Pihel, Chirek mutato in Pathach: ut, הִתְפַּקֵּד Seipsum præfecit, vel ad visitandum obtulit, Recensuit vel Recensitus fuit. Rabbini frequentissimè dicũt נִתְ pro הִתְ literâ נ ex Niphal mutuatâ, cujus exemplum mox ad Præteritum. Affectio Dagesch eadem, quæ in Pihel. Significatio communiter hîc non simpliciter passiva, sed reciproca est: ut, הִתְגָּאַל *Contaminavit se*, הִתְגַּדֵּל *Magnificum ostendit, vel exhibuit se, sive verè sive simulatè*; הִתְקַדֵּשׁ *Sanctificavit se*, הִתְנַחֵל *Possessorem facere se*. Quandoque frequentatio, assiduitas, excellentia, & continuatio actionis significatur: ut, הִתְהַלֵּךְ *Itavit*. Quædam simpliciter significant, ut in Kal significarent, quando sc. significatio hîc prima est, & non ex Kal, vel aliis conjugationibus deducta: ut, הִתְפַּלֵּל *Oravit*, הִתְחַנֵּן *Supplicavit*.

Syllabæ characteristicæ affectio duplex est: *Syncopa*, & *Metathesis*.

Syncopa, cùm vel litera ה vel litera ת seorsim tolluntur. Litera ה tollitur, cùm alia formativa Temporis ipsi præponitur, ut fit in Participio & Futuro: tum enim formativa Temporis (utpote potiorem locum in formando Tempore sibi vindicans) excludit characteristicam conjugationis, ut suprà cap. 14. traditum: ut מִתְפַּקֵּד pro מְהִתְפַּקֵּד & sic in Futuro, יִתְפַּקֵּד pro יְהִתְפַּקֵּד. Litera ת tollitur, cùm euphoniæ causâ in primam radicalem contrahitur: ut, הִנַּבֵּאתִי *Prophetavi*, *Ezech.* 37. *v.* 7. Sic semper, quando prima Radicis est דטת: aliâs in Bibliis rarum, at apud Talmudicos frequentissimum. Hinc in Fut. & Part. utraq; tollitur: ut, מְדַבֵּר *Sermocinans, Num.* 7. *v.* 89. תִּנַּשֵּׂא *Attollet se, Num.* 24. 7.

Metathesis fit literæ ת, quando prima radicalis est זסצש: tum enim illis postponitur, ac præterea post צ mutatur

מִפְקֶדֶת] In ת, מֻשְׁלֶכֶת *Projectum*, 1. Reg. 13. ℣. 24.
מִפְקָדִים] Sic; מֻכְשָׁלִים *Propulsi*, Jerem. 18. ℣. 23. Primâ gutturali; מָאֳחָזִים *Contenti, Contigui*, 2. Paralip. 9. ℣. 18.
מִפְקָדוֹת] Unum hîc est cum expresso ה characteristico conjugationis, quæ forma Chaldæis non infrequens: ut, מְהֻקְצָעוֹת *Angulata*, Ezech. 46. v. 22. Primâ gutturali, מָחֳרָבוֹת *Vastata*, Ezech. 29. v. 12. Cum Chirek loco Kybbutz, juxta quosdam, מִגְבָּלוֹת *Terminata*, Exo. 28. 14. הַמִּבְדָּלוֹת *Separata*, Esa. 16. 9. pro מֻב, מֻג.

AD INFINITIVUM.

הָפְקַד] Sic הָחְתֵּל *Fasciando*, הָמְלֵחַ *Saliendo*, Ezech. 16. v. 4. Primâ gutturali, הָחֳרֵב *Desolando*, 2. Reg. 3. 23. Cum ה paragogico, הָשְׁכְּבָה *Prosterni*, Ezech. 23. v. 19. Infinitivus loco Imperativi, quia præcedit רֵד *Descende*. At הֻכַּבֵּס vide cap. seq. ad Infinitivum.

AD FUTURUM.

אֻפְקַד] Per contractionem sic est, pro אֲהֻפְקַד, ut in forma activa.

תֻּפְקַד] Sic תָּקְטָר *Adoletor*, Levit. 6. v. 15. cum Kametz propter pausam.

יָפְקַד] Primâ gutturali, יָחֳרָם *Ut anathema perdetur*, *Exod.* 22. 20. יָעֳמַד *Sistitor*, *Lev.* 16. 10.

יֻפְקָדוּ] Cum Kibbutz, יֻשְׁלָכוּ *Projicientur*, *Jes.* 43. 3. cum Kametz propter pausam.

CAPUT XIX.

De Conjugatione HITHPAHEL.

CONJUGATIO Hithpahel est, quæ habet characteristicam syllabam הִתְ thematis præfixam, forma-

hic latens. *Reliqua* (solùm ֹ) *habent ex Hophal. Sensus autem hujusmodi compositionis est hic : Vestrísne verbis persuasa, ita missam faciam pinguedinem meam,* (juxta Hiphil) *ut eâ ipsâ quoq; priver & deficiar,* (juxta Hophal) *nihilq; amplius habeam in me commendabile?* Hæc ille. Quidam, *Cogerérne desistere cum pinguedine mea?* ita אֶת non est articulus, sed Præpositio *Cum* vel *A*, quasi pro מֵאֵת.

AD PARTICIP. PRÆSENS.

Inusitatum est: possumus tamen eo uti, scribit Kimchi, מִדֶּרֶךְ הַסְּבָרָא per modum conjecturæ, ut à Præterito desinat in Kametz, sicut in Pyhal vidimus.

AD PARTICIP. PRÆTER.

Formatur, ut Participium præteritum superioris formæ passivæ: מ autem hîc characteristicam conjugationis excludit, ut fieri solet.

מֻפְקָד] Sic, מֻשְׁכָּב *Cubare factus, collocatus.* 2. Reg. 4. ℣. 32. Et מ cum Kametzchatuph, ex forma Præteriti : ut, מָשְׁחָת *Corruptus*, Prov. 25. ℣. 26. quomodo etiam legendum Malach. 1. ℣. 14. ubi pleraque exemplaria in fine habent Pathach. At Masorethæ in loco Proverbiorum notant, bis scribi cum Kametz: מָשְׁזָר *Contortum*, Exod. 26. ℣. 1. Sub prima gutturali est Chatephkametz loco Scheva, quod etiam literam præcedentem simili puncto afficit, ut in tertia fœminina Præteriti antè quoque notatum: ut, מָאֳחָז *Apprehensus*, 2. Paral. 9. ℣. 18. מָעֳמָד *Constitutus*, 1. Reg. 22. ℣. 35. Quidam huc revocant מִשְׁחַת *Corruptus*, Jesa. 52. ℣. 14. sed Aben Esra potiùs vult esse Nomen adjectivum participiale: vide simile mox in plurali. Fuit & suprà tale ad Participium formæ activæ, & cap. 16. ad Præter. Sic מְקַטֵּר volunt quidam esse pro מֻקְטָר Exo. 30. 1.

מפקדה

2 תֻּפְקְדוּ } תִּפָּקַדְנָה
3 יֻפְקְדוּ }

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

הֻפְקַד] Cum Kibbutz, הֻשְׁכַּב *Proſtratus fuit, Ezech.* 32. *v.* 32. הֻשְׁלַךְ *Projectus fuit, Dan.* 8.*v.* 11. Poſſet etiam Schurek adhiberi: tres enim hæ vocales fratres ſunt, maximè in hac conjugationis forma, ſcribit Elias, unaq; alterius locum ſubit, ut alio loco videbimus.

הָפְקְדָה] Si prima radicalis ſit litera gutturis, ſub ea eſt Chatephkametz loco Scheva, manente Kametzchatuph ſub ה Characteriſtico, ex forma conjugationis analoga, ut, הָחֳרָבָה *Vaſtata eſt, Ezech.* 26. *v.*2. הָיְשְׁנָה vide cap. ſequenti ad Præteritum.

הָפְקַדְתְּ] Sub tertia gutturali eſt Pathach loco Scheva, ut cap. 13. traditum: ut, הָמְלַחַתְּ *Salita fuiſti, Ezechiel* 16. *v.* 4.

הָפְקַדְתִּי] Specialis anomaliæ eſt, הֶחֳדַלְתִּי *An deſiſterem? Jud.* 9. *v.*9.11.13. ubi ה & characteriſticum conjugationis eſt, & interrogativum, quod Sægol indicat. Alioquin præter morem eſt, ut una litera duo officia occupet. Quidam ſimpliciter ex Hiphil eſſe volunt, pro הֵחַ ornatûs causâ, & ita regit Accuſativum, q.d. Faciamne deſiſtere pinguedinem meam? Cornelius Bertramus, *Mira,* inquit, *eſt compoſitio vocis: Videtur enim habere* ה *interrogans affectum Sægol, non ſolùm ob gutturalem ſubſequentem cum Kametzchatuph,* (tu dicas, Chatephkametz: eſt enim loco Scheva ſub gutturali, quem uſum Kametzchatuph non præſtat) *ſed & ad deſignandum* ה *Hiphil, quod ita ante gutturalem punctaretur* (affectam Chatephſægol, ut in הֶחֱזַקְתִּי) *quaſi hoc indicio, & articuli,* (אֶת) *caſusq; ſubſequentis* (Accuſativi) *ſignificetur conjugatio Hiphil*

hic la-

Sic Kimchi paſſim in lib. Radicum, & Aben Eſra, Gen. 24. 33.
Significatio ejus eſt ut in Pyhal.

Præteritum Hophal.

Sing.

fœmin.	maſcul.	
הָפְקְדָה	הָפְקַד	3
הָפְקַדְתְּ	הָפְקַדְתָּ	2
	הָפְקַדְתִּי	1

Plur.

	הָפְקְדוּ	3
הָפְקַדְתֶּן	הָפְקַדְתֶּם	2
	הָפְקַדְנוּ	1

Particip. Præſens.

P.	S.	
הָפְקָדִים	הָפְקָד	M.
הָפְקָדוֹת	הָפְקָדָה	F.

Particip. Præter.

P.	S.	
מָפְקָדִים	מָפְקָד	M.
מָפְקָדוֹת	מָפְקָדָה / מָפְקֶדֶת	F.

Innfinitivus.

הָפְקֵד

Imperat. caret.

Futurum.

fœmin.	maſcul.	
	אָפְקַד	1
תָּפְקְדִי	תָּפְקַד	2
תָּפְקַד	יָפְקַד	3

Plural.

	נָפְקַד	1

bunt, *Exod.* 22. *v.* 9. ubi & Schurek euphoniæ causâ in Kibbutz commutatum. Ad formam Chaldaicam sunt, quæ pro Chirek habent Scheva, quorum similia quædam antea in Participio notata sunt; ut, וַיַּדְבְּקוּ *Et assecuti sunt*, 1. *Sam.* 31. *v.* 2. וַיַּדְרְכוּ *Et intendunt*, *Jerem.* 9. 3.

תִּפְקַדְנָה] Semper scribitur sine Jod.

Ex *incipientibus ab* א, quædam illud amittunt, & ab initio etiam cum Cholem sunt, ut in Kal: ut, אֹסִיף *Colligam*, 1. *Sam.* 15. *v.* 6. אֲזִין *Auscultabo*, *Job.* 32. *v.* 12. אָסֵף *Recipiam*, *Soph.* 1. *v.* 2. unde & אֲסִיפֵם *Recipiam eos*, *Jer.* 8. *v.* 13. יַהֵל *Tentorium figet*, *pro* יְאַהֵל *Jesa.* 13. *v.* 20. אֹבִידָה *Perdam*, *Jer.* 46. *v.* 8. cum ה paragogico, pro אַאֲבִיד: Huc refert etiam Kimchi; וַיּוֹחֶר *Et moratus est*, 2. *Sam.* 20. *v.* 5. & Sægol est loco Tzere, propter accentum ad penultimam retractum, pro וַיְאַחֵר. Possit tamen etiam ex Kal esse, ubi similis forma ex terminatione Tzere occurrit. Contractum est; וַיָּאצֶל *Et seposuit*, *Num.* 11. *v.* 25. *pro* וַיַּאֲצֵל. Quidam Hebræorum hîc etiam ponunt וַיָּרֶב *Et insidiatus est*, *pro* וַיְאָרֵב quod vide suprà ad Futurum Pihel. Reliqua ferè analoga sunt: ut, אַאֲמִין *Credam*, *Job.* 9. *v.* 16. תַּאֲכִיל *Cibato*, *Ezech.* 3. *v.* 3.

CAPUT XVIII.

De Conjugatione passiva HOPHAL.

CHARACTER hîc idem qui in forma activa, sed formam passivam Kametzchatuph potissimùm ab activa discernit, pro quo tamen etiam sæpè est Kibbutz. *In hac forma, ut in Pyhal, non commemoratur agens, inde ab Hebræis similiter etiam vocatur* בִּנְיָן שֶׁלֹּא נִזְכַּר שֵׁם פָּעֳלוֹ Conjugatio cujus non comemoratur nomen agentis.

Sic

Psalm. 69. 24. הַרְחֵק *Procul amove, Job.* 13. *v.* 21. הַיְשַׁר *Complana, Psal.* 5. *v.* 9.

הַפְקֵרְנָה] Per modum conjecturæ, ſcribit Elias in libro *Habbachur*, hæc vox ita formatur: nullum enim ejus exemplum uſitatum in Scriptura extat. Nempe ex analogia præcedentium conjugationum deducenda eſt à ſingulari maſculina, adjectâ ſyllabâ נָה. Unum tamen eſt, in quo tertiæ radicalis ſyncopa fit: הַאְזֵנָּה *Audite, Geneſ.* 4. *v.* 23. *pro* הַאְזֵנְנָה, unde mirum, hoc exemplum ab Elia neglectum fuiſſe.

AD FUTURUM.

Pro Chirek promiſcuè etiam adhibetur Tzere.

אַפְקִיד] Formativæ Futuri characteriſticam literam conjugationis excludunt, ut in Participio: Per craſin eſt; וָאַעְשִׁר *Et ditatus ſum, Zachar.* 11. *v.* 5. *pro* וָאַעְשִׁר cui vide ſimile infrà cap. 52. ad Futurum. Eſt etiam י à Chirek deficiens, ut in principio hujus conjugationis dictum. Cum ה paragogico ſemper eſt cum Chirek, ut in Imperativo: ut, אַשְׁלִיכָה *Projiciam, Nehem.* 13. *v.* 8. אַשְׂמְאִילָה *Siniſtram petam, Gen.* 13. *v.* 9. ubi & א fit mobile, quod aliâs in hac Radice ſolet quieſcere. Ex Terminatione Tzere, וְאַחְזֵק *Ut confirmem,* Eſa. 42. 6.

תַּפְקִיד] Ex terminatione Tzere: תַּאֲכֵל *Cibabis, Ezech.* 3. *verſ.* 3. Per craſin Chirek: תַּשְׁמַע *Audire facias, Judic.* 18. *v.* 25.

יַפְקִיד] Ex terminatione Tzere: יַאֲמֵן *Credat, Job.* 15. *v.* 31. Per craſin ſunt; יַבְטַח *Confidere faciat vos,* 2. *Reg.* 18. *v.* 30. *pro* יַבְטִיחַ.

תַּפְקִידוּ] Cum א mobili, ut antea: תַּשְׂמְאִילוּ Dexteram petatis, Jeſa. 30. 21.

יַפְקִידוּ] Cum Nun paragogico: יַרְשִׁיעֻן *Condemna-*

nam thema eſt דָּאַב. Contractum eſt: לְהָכִיל *Ad conſumendum, Ezech.* 21. *v.* 28. *pro* לְהַאֲכִיל primâ radicali eliſâ, ut & jam antè aliquoties fuit. Ad formam Chaldaicam habent א loco ה, ut & in præcedentibus obſervatum: אַשְׁכֵּים *Manè ſurgendo, pro* הַשְׁכֵּים *Jerem.* 25. 3. אַבְרֵךְ *Genua flectere, Geneſ.* 41. *v.* 43. *pro* הַבְרֵךְ *de quo diverſæ ſunt interpretum ſententiæ. Pro Infinitivo, ex Kimchii ſententia, accipi commodè poteſt, tum ob ſimilem formam in* אַשְׁכֵּים *& aliis, tum ob ſtructuram loci, in qua aliud Verbum Infinitum ſequitur,* אַבְרֵךְ וְנָתוֹן *Genua flectenda eſſe, & dediſſe ſive conſtituiſſe eum ſuper omnem terram Aegypti; nempe proclamatum fuit ante Joſephum per præcones regios, Regem Pharaonem eum conſtituiſſe præfectum Aegypti, ideoq; genua coram ipſo flectenda, ac debito honore afficiendum ipſum eſſe. Quibusdam eſt prima perſona Futuri, quaſi quisq; è turba clamarit,* אַבְרֵךְ *Genua flectam. Talmudicis compoſita vox eſt ex* אָב *Pater, &* רַךְ *ſive* רְכָא *Rex, quaſi* אַבְרֵךְ *ſit,* Pater Regni, *quomodo Romani dixerunt,* Pater patriæ. *Hinc de Herode, ex ſervili ſtatu vel genere ad regnum Judææ evecto, in Talmud dicitur:* לָא רְכָא וְלָא בַּר רְכָא Non eſt Rex, neq; filius regis, *hoc eſt,* לֹא מֶלֶךְ וְלֹא בֶּן־מֶלֶךְ *ut R. Salomon interpretatur: & in Gemara:* מַאי רְכָא Quid Recha? מַלְכוּתָא Regnum ſive Rex, *Codice Bava Bathra, cap.* 1. *fol.* 41. *Quidam Aegyptiacam vocem eſſe exiſtimant, quibus* א *ab initio familiare. Porrò quomodo accedentibus literis ſervilibus à principio, litera characteriſtica* ה *ſæpè abjiciatur, vide libro ſecundo, capite* 21.

AD IMPERATIVUM.

הַפְקֵד] Cum ה paragogico ſemper eſt cum Chirek: ut, הַצְלִיחָה *Proſpera, Nehem.* 1. *v.* 11. Propter ſecundam gutturalem vel tertiam ר, in fine etiam Pathach eſt: הַנְחַת *Deſcendere fac, Joel.* 3. *v.* 11. הַמְעַד *Nutare fac,*

Pſal.

29. ℣. 28. quod etiam cum א redundante ſcribitur: מַהְלְכִים *Ambulantes*, vel *Ambulare facientes*, *Deducentes te*, *Zach.* 3. 7. quod ſic Chaldaicè legitur, Dan. 4. ℣. ultim.

מַפְקִידוֹת] Irregulare eſt ex media radicali contractum, מַדִּיבוֹת *Cruciantes*, *Levit.* 26. *v.* 16. *pro* מַדְאִיבוֹת.

AD INFINITIVUM.

Characteriſtica ה habet Pathach ad differentiam Præteriti.

הַפְקִיר] Sic; הַכְרִית *Exſcindere*, *Jerem.* 44. *v.* 8. הַזְכִּיר *Memorare*, 2. *Sam.* 18. *v.* 18. הַעֲבִיר *Traducere*, *Joſ.* 7. *v.* 7. Rarior alioqui hæc terminatio eſt in ſimplici Infinitivi forma, at præfixis ipſi literis בכלם perpetua. Cum Dageſch euphonico, הַצְּפִינוֹ *Abſcondere eum*, Exo. 2. 3. pro הַצְפִינוֹ. De hac voce vide noſtras notas Criticas.

הַפְקֵר] Sic: הַשְׁכֵּם *Manè ſurgendo*, *Jerem.* 7. *v.* 13. הַשְׁלֵךְ *Projiciendo*, *Jerem.* 22. *v.* 19. הַשְׂכֵּל וְיָדֹעַ *Intelligere & cognoſcere*, *Jerem.* 9. 24. הַשְׁמֵד *Perdendi*, *Jeſa.* 14. *v.* 23. הַכְבֵּד *Aggravare*, *Exod.* 8. *v.* 15. Quandoque interponitur י: ut, הַעֲנִיק *Onerando*, *Deut.* 15. 14. הַעֲמִיד *Statuere*, *Neh.* 7. *v.* 3. הַשְׁמִיד *Perdendo*, *Amos* 9. 8. וְהַקְטִיר *Adolendo*, 1. Reg. 9. ℣. 25. Si ſecunda aut tertia fuerit gutturalis aut ר, poteſt & Pathach in fine eſſe: ut, הַפְצַר *Repugnare*, 1. *Sam.* 15. *v.* 23. יַעַן הַזְכַּרְכֶם *Propter memorare vos*, *eò quòd in memoriam revocatis vos*, *Ezech.* 21. *v.* 24. quibus ſimilia plura vide in Imperativo.

Anomaliæ ſpeciales. Quædam præter morem retinent formam Præteriti: ut, הִרְגִּיעַ *Quietam reddere*, הִרְגִּיז *Commovere*, *Jerem.* 50. *v.* 34. הִמְלִיט *Liberando*, *Jerem.* 31. *v.* 5. Simile ad Infinitivum Pihel ſuprà obſervatum eſt. Per metatheſin primæ & ſecundæ radicalis dicitur; לַאֲדִיב *Ad cruciandum*, 1. *Samuel.* 2. *v.* 23. *pro* לַדְאִיב *vel* לְהַאֲדִיב:

cteristico; הִכְלַמְנוּ *Injuriâ affecimus*, 1. *Sam*. 25. 7. Similia vide infrà cap. 53. ad Præteritum Hiphil.

AD PARTICIP. PRÆSENS.

מַפְקִיד] Chirek Præteriti mutatur in Pathach, & formativa Participii succedit in locum ה characteristici conjugationis, unde מַפְקִיד est pro מְהַפְקִיד: vide notata ad Infinitivum Niphal cap. 14. Integræ formæ exemplum reperies infrà ad Participium Præteritum, in forma passiva. Primâ gutturali: מַעֲמִיד *Subsistere faciens*, 2. *Paral*. 18. *v*. 34. Cum ׳ paragogico: מַשְׁפִּילִי *Demittens*, *Psalm*. 113. *v*. 6. Contractum est: מֵזִין *Advertens*, pro מַאֲזִין *Proverb*. 17. 4. *aut* מַאֲזִין *vel potiùs pro* מֵזִין ex Chaldaismo, ubi א in ׳ frequenter commutatur.

מַפְקִידָה] *In* ת: מַחְכִּימַת *Sapientiam afferens*, *Psal*. 19. 8. sed rarum hoc est. Huc quidam referunt: מַבְלִיגִיתִי *Recreans se*, scil. *anima mea*, *Jerem*. 8. *v*. 18. quasi Jod in fine sit paragogicum: aliis est Nomen verbale, compositum ex מַבְלִיג & מַבְלִיגָה: à forma masculina cum Affixo diceretur, מַבְלִיגִי & à fœminina, מַבְלִיגָתִי Recreatio mea. Kimchi potiùs vult esse simpliciter Nomen fœmininum ex Participio hoc derivatum, quale est מַרְבִּית quod contractè dicitur pro מַרְבִּיית, & מַשְׂכִּית pro מַשְׂכִּיית. Sic Nomina participialia sunt ex hac forma; מַרְשַׁעַת *Improba, improbè agens, vel gerens se*, 2. *Paralip*. 24. *vers*. 7. quasi מַרְשִׁיעַת, cui similia vide in Participio præterito formæ passivæ.

מַפְקִידִים] Irregulariter hîc quædam sunt ex priori Chirek in Scheva converso, accelerandæ pronunciationis causâ, vel potiùs ad imitationem Chaldaicam: ut, מַעְזְרִים *Auxiliantes*, 2. *Paral*. 28. *v*. 23. מַחְלְמִים *Facientes ut somnient*, *Jerem*. 29. 8. מַחְצְצְרִים *Tubis clangentes*, 2. *Paral*. 29. *v*.

in posterum se & vestimenta sua sanguine, ob gravem vindictam Dei in populum, & nullam resipiscentiam populi erga Deum: Quidam volunt א simpliciter pro ה characteristico esse positum, pro הִגְאַלְתִּי cui non dissimile capite sequenti ad Præteritum: quidam denique censent א ex usu Chaldaico esse adjectum. Hujus generis etiam est; תִּרְגַּלְתִּי *Assuefacio, Hos.* 11. *v.* 3. ubi omninò ת est loco ה juxta Hebræos. R. Moses, frater Davidis Kimchi, voluit esse nomen à תִּרְגֻּלֶת. At id Eliæ non placet, quòd sic dici debuisset, תִּרְגֻּלְתִּי cum accentu in ultima, ut requirit analogia Nominum istorum cum hoc Affixo. He commutato in Jod: יוֹדַעְתִּי *Notum feci, Indicavi*, pro הוֹדַעְתִּי 1. Sam. 21. ℣. 2.

הִפְקִידוּ] Speciale est, וְהֶאֱזְנִיחוּ *Et retrò abjecerunt, Jesa.* 19. *v.* 6. ubi quidam volunt א esse epentheticum, pro הִזְנִיחוּ. Quidam volunt esse formæ Hebraicæ & Chaldaicæ: nam Chaldæi pro ה Hebraico in hac conjugatione, usurpant א: ut: אִשְׁתִּיו *Biberunt, Dan.* 5. *v.* 4. & sic antea in אֶגְאַלְתִּי. R.D. Kimchi vult ה esse adventitium, & א loco characteristicæ conjugationis, propterea quòd litera epenthetica mobilis non soleat in media dictione occurrere, exceptâ voce לְדַרְיוֹשׁ in qua' insertum ratione ignotâ. R. Moses frater Davidis, vult ה esse Interrogativum: at hoc Elias refutat, quòd litera ו nunquam soleat ה interrogativo præponi. Kimchi in Michlol fol. 48. de hac voce prolixus est.

הִפְקַדְתֶּן] Unum reperitur cum ה paragogico; הִשְׁלַחְתֶּנָה *Abjicietis, Amos* 4. *v.*3. etsi id in hac persona planè inusitatum sit, unde Eliæ magis placet, esse ex forma Præteriti הִשְׁלַחְתֶּן & secunda fœminina plurali Futuri תַּשְׁלֵכְנָה compositum.

הִפְקַדְנוּ] Unum reperitur cum Sægol sub ה chara-

Plural.

1 נַפְקִיד
2 תַּפְקִירוּ } תַּפְקֵרְנָה
3 יַפְקִירוּ

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

הִפְקִיד] Primâ gutturali: הֶאֱמִין *Credidit, Gen.* 45.26. הֶחְתִּים *Obstruxit, Levit.* 15. v. 3. הֶעְלִים *Celavit,* 2. *Reg.*4.v.27. Cum Pathach & Chatephpathach, ad formam Infinitivi וְהַאֲזִין *Et aures præbuit, Psal.* 77. 2.

הִפְקִירָה] Raró cum accentu in ultima: וְהִבְדִּילָה *Ut distinctionem faciat, Exod.* 26. v. 33. quod fit propter accedens ו ab initio.

הִפְקַרְתָּ] Speciale; הֶעֱבַרְתָּ *Traduxisti, Jos.* 7. v. 7. cum Tzere sub ה loco Pathach: simile vide infrà capite 53. ad Præter. Cum ה paragogico; הֶעֱמַדְתָּה *Constituisti, Psal.* 30. v. 8.

הִפְקַרְתְּ] Tertiâ gutturali, pro priori Scheva ultimæ syllabæ est Pathach, ut suprà in Kal; הִשְׂבַּעַתְּ *Satiabas, Ezech.* 27. 33.

הִפְקַרְתִּי] Tertia radicalis ת Syncopen patitur: ut, הִשְׁבַּתִּי *Cessare feci, Jesa.* 16. 10. de qua Syncopa dictum etiam cap. 13. ad Præteritum Kal. Pro Pathach in penultima est Chirek ex speciali anomalia: ut הִשְׁאִלְתִּיהוּ *Expetivi eum,* 1. *Sam.* 1. v. 28. quæ forma etiam suprà ad Præteritum Kal annotata est. Ante gutturalem, ה characteristicum plerunque respondet gutturali: ut, הֶאֱכַלְתִּי *Faciam ut comedat, Jer.* 19. v. 19. At הֶחֱדַלְתִּי vide ad Præteritum sequentis formæ passivæ. אֶגְאַלְתִּי *Contaminavi, Jesa.* 63. v. 3. compositam formam habet, ex Futuro אֶגְאַל, & Præterito הִגְאַלְתִּי, ad indicandum, quòd contaminarit jam antea, & contaminaturus esset

in po-

id est, Conjugatio gravis aucta, *Thren. 2. v. 5. Idem alibi simpliciter vocat* בִּנְיָן הַכָּבֵד *Psal. 7. v. 21. quomodo specialiùs Pihel communiter intelligitur.*

Porrò י à Chirek per totam hanc formam sæpissimè abjicitur.

Præter. Hiphil.

Sing.

	fœmin.	*mascul.*
3	הִפְקִידָה	הִפְקִיד
2	הִפְקַדְתְּ	הִפְקַדְתָּ
1		הִפְקַדְתִּי

Plur.

3		הִפְקִידוּ
2	הִפְקַדְתֶּן	הִפְקַדְתֶּם
1		הִפְקַדְנוּ

Partic. præsens sive Benoni.

	Plur.	*Sing.*
M.	מַפְקִידִים	מַפְקִיד
F.	מַפְקִידוֹת	מַפְקִידָה / מַפְקֶדֶת

Infinitivus.

הַפְקִיד vel הַפְקֵד

Imperativus.

	P.	*S.*
M.	הַפְקִידוּ	הַפְקֵד
F.	הַפְקֵדְנָה	הַפְקִידִי

Futurum.

Sing.

	fœm.	*masc.*
1		אַפְקִיד
2	תַּפְקִידִי	תַּפְקִיד
3	תַּפְקִיד	יַפְקִיד

hoc est, Obſerva teipſum, Cave tibi: הִנָּקֵם Ulciſcere, Ultorem te exhibe,&c. *Hac de cauſa Imperativus in forma paſſiva Niphal reperitur, ubi ſignificatio reciproca eſt, non autem in aliis formis paſſivis, quæ ſignificant paſſionem, quæ provenit ab alio agente, in cujus arbitrio, non autem in tuo, poſitum eſt eam inferre vel non inferre.*

AD FUTURUM.

תִּפָּקְדִי] Dageſch ex litera Schevata excluſo: וְתְבֻקְשִׁי *Et quæraris, Ezech. 26. v. 21.*

יִפָּקֵד] Sic; יְרֻנָּן *Cantabitur, Jeſa. 16. v. 10.* Mediâ gutturali vel ר: יְרֻחָם *Miſericordiâ afficietur, Prov. 28. v. 13.* יְבֹרַךְ *Benedicetur, Pſal. 128. ỷ. 4.* Unum eſt in Tzere loco Pathach; יְסֹעֵר *Turbine abripietur, Hoſ. 13. v. 3.* Hinc quoque eſt anomalâ formâ; יְחָבְרְךָ *Sociabitur tibi, Pſal. 94. v. 20. pro* יְחֻבַּר עִמְּךָ *Sociabitur, conjungetur tecum*; & Dageſch celerioris pronunciationis cauſâ excluſum eſt.

יִפָּקְדוּ] Dageſch compenſato: יְשֹׁרָשׁוּ *Eradicentur, Job. 31. v. 8.*

תִּפָּקְדוּ] Cum Kametz brevi in medio: תְּרָצְחוּ *Occidemini, Pſal. 62. v. 4.* Unum hîc eſt ex Verbis quatuor literarum: תְּשַׁעֲשָׁעוּ *Oblectabimini, Jeſa. 66. v. 26.*

CAPUT XVII.

De Conjugatione HIPHIL.

TERTIA Conjugatio eſt, quæ habet in utraque forma literam characteriſticam ה themati præfixam, & in Activa forma dicitur הִפְעִיל *Hiphil*, in Paſſivâ הָפְעַל *Hophal*: ut, הִפְקִיד *Viſitare fecit*, id eſt, *Præfecit ad viſitandum alios*, הָפְקַד *Viſitatus fuit*, vel, *ad viſitandum præfectus fuit. Aben Eſra hac Conjugatio vocatur* בִּנְיָן הַכָּבֵד הַנּוֹסָף

id

dens, assumpto formativo מְ. Cum Kametzchatuph: מְאָדָּם *Rubricatus*, *Nah.* 2. *v.* 3. Media radicali ר: מְבֹרָךְ *Benedictum*, *Psal.* 113. 2. מְנֹאָץ vide infrà cap. 19. ad Participium. Ex quatuor literarum verbis; מְכֻרְבָּל *Paludatus*, 1. *Paral.* 15. *v.* 27.

מְפֻקָּדִים] Sic, מְתֻלָּעִים *Coccinati, Nah.* 2. 3. Cum Kametzchatuph; מְאָדָּמִים *Rubefactæ, Exod.* 25. *v.* 5.

מְפֻקֶּדֶת] In ת: מְעֻלֶּפֶת *Tectus, Cant.* 5. *v.* 14. Media gutturali: מְבֹעֶרֶת *Accensus, Jer.* 36. *v.* 22. Sic; מְבֹרֶכֶת *Benedicta*, *Deuter.* 33. *v.* 13. Ex Præterito compositam formam habet; מְקֻנַּנְתְּי *Nidificans, vel, nidulata, Jer.* 22. *v.* 22. *Dicere voluit*, קֻנַּנְתְּ Nidulata es jam antè, & nunc מְקֻנֶּנֶת nidularis, *scribit Kimchi in Michlol, fol.* 77. *Similia vide suprà cap.* 13. *ad Participium præsens: Rabbi Jona Grammaticus, voluit in his nullam compositam formam esse; sed duntaxat crasin vocalium* לְהָרִיץ הַמִּלָּה Ad currere faciendum dictionem, *id est, ad accelerandam pronunciationem, quod & in aliis fit, ut* יֹשַׁבְתְּ יֹשֶׁבֶת, תּוֹסֵף *& similibus, pro* יֹשֶׁבֶת, יֹשַׁבְתְּ, תּוֹסֵף *&c. ut notat Kimchi fol.* 68.

AD INFINITIVUM.

פֻּקַּד] Sic; גֻּנַּב *Furando, Gen.* 40. *v.* 15.

DE IMPERATIVO.

Kimchi in Michlol fol. 28. *scribit, hanc & alias formas passivas, quæ significant passionem, quæ ab alio agente infertur, Imperativo carere. Non enim possumus imperare id, quod in potestate nostra non est: ut si hîc velit quis dicere,* הֻרַג Occiditor, *scil. ab alio. In alterius enim manu est occidere vel non occidere, mortem inferre, vel vivum relinquere, pœnâ mortis, vel mitiori, vel nullâ afficere. At ubi* פּוֹעֵל Agens, & פָּעוּל Patiens *idem est, possumus in Imperativo dicere* הִשָּׁמֵר Custodire, Custoditor,

hoc

quamvis id in plerisq; exemplaribus non obſervetur. Cum Chirek loco Kibbutz; חִתְּתָה פִּתְּחָה vide ab initio hujus capitis.

פֻּקְּדוּ] Huc pertinet; שֻׁפְּכָה *Diffuſi ſunt*, *Pſal.* 73. *v.* 2. *pro* שֻׁפְּכוּ *juxta Maſorethas. Voluit Propheta dicere* שֻׁפְּכָה Diffuſus eſt, *ſcilicet* כָּל רֶגֶל quisque pes, *diſtributivè: illud enim nomen præcedit. Sed lectio, quam vocales indicant, ſenſum refert dualiter,* עַל שְׁתֵּי הָרַגְלַיִם *ad utrumq, pedem, qui conſtituunt* הָאֲשֻׁרִים *greſſus. Sic Kimchi in Comment.* Mediâ gutturali; מֹעֲכוּ *Compreſſa ſunt*, *Ezech.* 23. 2. Unum hîc habet formam ex Niphal compoſitam: ut, נְגֹאֲלוּ *Contaminati ſunt*, *Thren.* 4. *v.* 14. *ad indicandum, quòd* נִגְאֲלוּ *polluti fuerint, hoc eſt, polluerint ſeſe ſanguine proprio per mutuas cædes, & quòd* גֹּאֲלוּ *polluti fuerint ſanguine ac cædibus ab inimicis ſuis, ſcribit Kimchi in Michlol fol.* 71. Simile vide infrà capite 32. ad Præter. Ex pluriliteris: חֳמַרְמָרוּ *Lutulenta facta ſunt*, *Thren.* 1. 20. cum Kametz in penultima propter accentum retractum.

AD PARTICIP. PRÆSENS.

Rariſſimo in uſu eſt. Sunt autem hinc juxta Kimchium; לֻקָּח *Sublatus*, 2. *Reg.* 2. *v.* 10. הַיּוּלָּד *Qui natus eſt*, *Jud.* 13. 8. אֻכָּל *Conſumptus*, *Exod.* 3. 2. יוּקָשִׁים *Irretiti ſunt, irretiuntur*, *Eccleſ.* 9. 12. *pro* יֻקָּשִׁים Dageſch & vocali brevi in longam converſis, quod & aliâs ſæpè fit. Fœmininum in ת, מוּעֶדֶת *Luxatus*, *Prov.* 25. *v.* 19. cum Schurek loco Cholem, ut ſuprà fuit מֹעֲכוּ. *At Grammatici de his non conſentiunt: vel enim pro Præteritis habent, vel pro Nominibus adjectivis participialibus ex hac forma paſſivâ ortis.* Huc refertur à quibusdam, עֻלְפֶּה Defectus, Laſſus, pro עֻלָּף ut He ſit paragogicum, Ezech. 31. 15.

AD PARTIC. PRÆTERITUM.

מְפֻקָּר] Formatur à ſuo Præterito paſſivo, ut præcedens,

Imperat. caret.

Futurum.

Sing.

	fœmin.	*mascul*
1		אֲפֻקַּד
2	תְּפֻקְּדִי	תְּפֻקַּד
3	תְּפֻקַּד	יְפֻקַּד

Plural.

	fœmin.	*mascul*
1		נְפֻקַּד
2	תְּפֻקַּדְנָה	תְּפֻקְּדוּ
3	תְּפֻקַּדְנָה	יְפֻקְּדוּ

ANNOTATIONES AD PRÆT.

פֻּקַּד] Sic, לֻקַּח *Desumptus fuit*, *Genes.* 3. *v.* 23. Cum Schurek loco Kibbutz: יוּלַּד *Natus est*, Judic. 18. 29. Sic הוּתַּל *Delusus*, *Jesa.* 44. 20. ubi etiam Dageſch excidit. Cum Kametzchatuph; כָּרַּת *Præcisus est*, *Ezech.* 16. *v.* 4. ubi & ר cum Dageſch ſcribitur & legitur, ut & ſuprà cap. 4. dictum eſt. Mediâ gutturali ה Kibbutz manet, citra compenſationem excidentis Dageſch: ut, רֻחָץ *Abluta*, *Proverb.* 30. *v.* 12. Ante alias & ר, per Cholem compenſatur: ut, הֹרַג *Occisus fuit*, *Jesa.* 27. 17. טֹרַף *Discerptus fuit*, *Genes.* 44. *v.* 28. פֹּרַשׁ *Declaratum fuit*, *Num.* 15. *v.* 34. Ex quadratis; אֻמְלַל *Elanguit*, *Hos.* 4. 3. רֻטֲפַשׁ *Recreatus fuit*, *Job.* 33. 25.

פֻּקְּדָה] Cum Kametzchatuph; שָׁדְּדָה *Vastata est*, *Nah.* 3. *v.* 7. Mediâ gutturali; סֹעֲרָה *Procellis agitata*, *Jesa.* 54. 11. רֻחָמָה *Misericordiam consecuta*, *Hoseæ* 1. *v.* 6. habet Kametz in penultima propter pauſam: Sic, לֹא נֻחָמָה *Consolatione destituta*, *Jesa.* 54. 11. *At*; לֻקֳּחָה *Sumpta*, *Genes.* 2. 23. habet Chatephkametz ſub Koph, loco Scheva præter normam: Koph etiam eſt Raphe, ſeu lene, quam-

in ſecunda radicali. Prò Kibbutz aliquando eſt Kametzchatuph, cùm hæ vocales ſint permutabiles. Volunt Hebræi paſſionem hîc ſignificari ab alio, non à ſe ipſo, ut כֻּפַּר *Expiatus fuit* ſc. ab alio. Unde Imperativo caret. Quia verò agens ferè non commemoratur, inde eam voçant, בִּנְיָן שֶׁלֹּא נִזְכַּר פָּעֳלוֹ Binjan, Schælo niſcar poolo, *id eſt, Conjugatio cujus non commemoratur agens*; & ita ſæpè eam Santes in ſuo Theſauro linguę ſanctæ appellat: & paſſim Rabbini in ſuis Commentariis, ut in Aben Eſra Gen. 1. ℣. 26. & cap. 2. 1. Kimchi 2. Reg. 2. 10.

Præteritum Pyhal.

Sing.

	fœm.	*maſc.*
3	פֻּקְּדָה	פֻּקַּד
2	פֻּקַּדְתְּ	פֻּקַּדְתָּ
1		פֻּקַּדְתִּי

Plural.

3		פֻּקְּדוּ
2	פֻּקַּדְתֶּן	פֻּקַּדְתֶּם
1		פֻּקַּדְנוּ

Partic. præſens ſive Benoni.

	P.	S.
M.	פֻּקָּדִים	פֻּקָּד
F.	פֻּקָּדוֹת	פֻּקָּדָה

Partic. præteritum ſive Pahul.

	P.	S.
M.	מְפֻקָּדִים	מְפֻקָּד
F.	מְפֻקָּדוֹת	מְפֻקָּדָה / מְפֻקֶּדֶת

Infinitum

פֻּקֹּד

Imperat.

nam juxta Masorethas ' alterum in scriptura redundat: וַיְּיַחֶל *Et exspectavit*, Genes. 8. ℣. 10. pro וַיְיַחֵל & Sægol in fine est loco Tzere, ob accentum ad penultimam retractum. Specialis anomaliæ sunt, ac fortè metri causâ: יְדַשְּׁנֶה *In cinerem redigat*, *Psalm.* 20. *v.* 4. cum ה paragogico antecedente Sægol loco Kametz, cui simile vide infrà ad Infinit. cap. 31. Aliud ה paragogicum cum hac persona reperies infrà cap. 28. ad Futurum Hiphil: יְרַדֹּף *Persequatur*, *Psalm.* 7. *v.* 6. habet formam ex Kal & Pihel compositam, nempe ex יִרְדֹּף & יְרַדֵּף *Persequatur ipse*, *& Persequi faciat quoq; alios*. Sic enim in his compositis & mixtis formis, plerumque utramque formam volunt suam habere emphasin, & compendio unâ voce duplicem significationem comprehendi. Ex quadratis: יְכַלְכֵּל *Sustentat*, *Proverb.* 18. *v.* 14. Item, יְכַרְסְמֶנָּה *Suffodiat eam*, *Psalm.* 80. *v.* 14.

יְפַקְּדוּ] Irregulare est; יְהָתֵלּוּ *Illudent*, *Jerem.* 9. *v.* 5. cum Dagesch euphonico & Tzere, ob accentum ad penultimam retractum: Kametz verò hîc est, ut in Infinitivo. Cum Nun paragogico: יְרַקֵּדוּן *Saltitant*, *Job.* 21. *v.* 11. Hinc, יְשַׁחֲרֻנְנִי, quod vide lib. 2. capite decimo septimo, ad Futurum. Ex quadratis; יְשַׁעְשְׁעוּ *Oblectabunt*, *Psal.* 94. 19.

תְּפַקֵּדְנָה] Sic, תְּדַבֵּרְנָה *Locuturæ sunt*, *Job.* 27. *v.* 4. Sæpiùs autem in penultima est Pathach, maximè in Pausa: ut, תְּבַקַּעְנָה *Disciderunt*, 2. *Reg.* 2. *v.* 24. תְּפַלַּחְנָה *Diffindent*, *Job.* 39. *v.* 6. תְּנָאַפְנָה *Adulterantur*, *Hos.* 4. *v.* 14.

CAPUT XVI.

De Conjugatione Passiva PYHAL.

HANC vocalis Kibbutz potissimùm ab activa discernit: nam character idem est, Dagesch forte in se-

AD IMPERATIVUM.

פְּקֹד] Ablato accentu, ut in Infinitivo: קַדֶּשׁ־לִי *Consecrato mihi, Exod.* 13. *v.* 2. Quandoque in fine Pathach est ut in Præterito: ut, פַּלַּג *Divide, Psalm.* 55. *v.* 10. כַּתַּר *Exspecta, Job.* 36. 2. שַׂמַּח *Lætifica, Prov.* 27. *v.* 11. Excidente Dagesch: בָּאֵר *Declara, Habac.* 2. *v.* 2. בָּרֵךְ *Benedic, Psal.* 28. 9. Sic, חָתֹם, de quo vide infrà cap. 28. ad Infinitivum, מַהֵר *Festina, Genes.* 19. 22. קָרֵב *Admove, Ezech.* 37. *v.* 17. Cum ה paragogico: סַפְּרָה *Narra,* 2. *Reg.* 8. 4. מַהֲרָה *Festina,* 1. *Sam.* 23. 27. Ex quatuor literarum Verbis unum hîc est cum adjuncto Pronomine; סַלְסְלֶהָ *Extolle eam, Prov.* 4. 8.

פַּקְּדִי] Sic, מַהֲרִי *Festina*, Gen. 18. 6. Excidente Dagesch: הַלְלִי *Lauda,* Ps. 146. 1. & 147. 12. Sic הַלְלוּ, in Fut. אֲהַלְלָה. Sic frequentissimè quando litera geminatur.

פַּקְּדוּ] Sic, נַחֲמוּ *Consolamini*, Esa. 40. 1.

AD FUTURUM.

אֲפַקֵּד] Cum ה paragogico, ut antea: אֲחַלְּקָה *Dividam, Psalm.* 60. *v.* 4. אֲבָרְכָה *Benedicam, Psalm.* 34. *vers.* 2. Contractum est, אַבֶּדְךָ *Perdam te, Ezech.* 28. *v.* 16. pro אֲאַבֶּדְךָ sicut alibi dicitur אֲאַלֶּפְךָ Docebo te, *Jobi* 33. *v.* 33. Sic, וַתַּזְרֵנִי Et accingis me, pro, וַתְּאַזְּרֵנִי 2. Sam. 22. 40.

תְּפַקְּדִי] Accentu ad penultimam retracto, redit Tzere: ut, תְּדַבֵּרִי *Loquaris, Jesa.* 29. *v.* 4. Ex quadratis; תְּשַׂגְשֵׂגִי *Facies ut crescat, Jesa.* 17. *v.* 11.

יְפַקֵּד] Mediâ gutturali: יְנַהֵג *Abduxerit, Deut.* 4. *v.* 27. יְתָעֵב *Abominabitur, Psalm.* 5. *v.* 7. Contracta hîc sunt primâ radicali abjectâ: וַיָּרֶב *Et insidiatus est,* 1. *Samuel.* 15. *v.* 5. *pro* וַיְאָרֶב, aut est ex Hiphil juxta alios, pro וַיַּאֲרֵב vel יָאֲרֵב vel est, *Et certavit*, à themate ריב, juxta R. Salomonem. Sic, וַיַּבְּשֵׁהוּ *Et arefecit ipsum, pro* וַיְיַבְּשֵׁהוּ *Nahum.* 1. 4. וַיַּשְּׁרֵם *Et rectà deduxit eos*, 2. *Paral.* 32. *v.* 30. *pro* וַיְיַשְּׁרֵם: nam

מְפַקְּדָה] Tzere quandoque manet, ut in Kal: ut, מְשַׁכֵּלָה *Abortiens, Exod.* 23. *v.*26. Et in מְשַׁכֶּרֶת *Inebrians, Jerem.* 51. 7. מְנָאֶפֶת *Adulterans, Prov.* 30. *v.* 20. Hinc contractum est; שְׁשָׁרַת *Ministrans*, 1. *Reg.* 1. *v.* 15. *pro* מְשָׁרֶתֶת ne duo ת raphata, difficilia pronunciatu, ut Kimchi scribit, concurrant. Hinc quoque est מְבַעֶתְךָ, quod vide libro 2. cap. 17. ad Participium præsens.

מְפַקְּדִים] Cum media litera geminata, vel superflua, לְמְחַצְּרִים *Clangentibus*, 2. Paralip. 5. 13.

מְפַקְּדוֹת] Mediâ gutturali: מְנַהֲגוֹת *Deducentes, Nah.* 2. *vers.* 7.

AD INFINITIVUM.

פַּקֵּד] Accentu ablato, corripitur Tzere in Sægol, ut dictum capite 4. ut, וְדַבֶּר־אָוֶן *Et loqui vanitatem, Jesa.* 58. *v.* 9. Mediâ gutturali vel ר, שַׁחֵת *Perdere, Genes.* 13. *v.* 10. הָרֵס *Destruendo, Exod.* 24. *v.* 23. Huic simile, הָתֵל *Illudere, Exod.* 8. 9. de quo etiam ad Præter. Cum ה paragogico Tzere transit in Scheva: ut, זַמְּרָה *Psallere, Psal.* 147. *v.* 1. Sic; צַדְּקָה *Justificare*; unde בְּצַדְּקָתֵךְ de quo lib. 2. cap. 17. ad Infinitivum. Quædam speciali anomaliâ retinent formam Præteriti: נִאֵץ *Irritando*, 2. *Sam.* 12. *v.* 14. אַחֲרֵי חִלֵּץ *Post eruere, Levit.* 14. *v.* 40. juxta Kimchium, propterea quòd duo alii Infinitivi, in simili & continuatâ locutione sequuntur; שִׁלֵּם *Retribuere, Deut.* 32. *v.* 53. pro *Retributio*, Infinitivus loco Nominis: at hoc possit esse purum Nomen, ut חִבֵּל *Malus navis, Proverb.* 32. *v.* 34. דַּבֵּר *Sermo, Jerem.* 5. *v.* 13. קִטֵּר *Suffitus, Jer.* 44. *v.* 21. Irregulariter est in Cholem; יַסֹּר *Castigando, Psal.* 118. *v.* 18.

Ex Verbis quatuor literarum: לְכַלְכֵּל *Sustentare*, 1. *Reg.* 4. 7. לְחַרְחַר *Ad accendendum, Prov.* 26. 21.

geſch ex litera Schevata ejecto; שִׁלְּחוּ *Miſerunt, Pſal.* 78. *v.* 7. Ex forma *Pohel* hîc ſunt; זֹרְמוּ *Exundarunt, Pſal.* 77. *v.* 18. שֹׁרָשׁוּ *Radices egerunt, Jer.* 12. 2. Ultimâ ſyllabâ geminatâ; צִמְּתֻתוּנִי *Exciderunt me*, Pſ. 88. 17. Geminatio eſt ad augendam ſignificationem.

AD PARTICIPIUM PRÆSENS.

מְפַקֵּר] Aſſumitur ab initio litera מ cum Scheva, Participiorum in hac conjugatione & ſequentibus, formativa litera. Dageſch excidente eſt cum Kametz: ut מְתָאֵב *Deteſtor, Amos* 6. *v.* 8. מְבָרֵךְ *Benedicens, Prov.* 27. *v.* 14. Et cum ſimplici Pathach: מְנַהֵל *Deducens, Jeſa.* 51. *v.* 18. מְפַחֵד *Pavens, Prov.* 28. *v.* 14. Contractum eſt; מַלְּפֵנוּ *Docens nos, Job.* 35. *v.* 11. *pro* מְאַלְּפֵנוּ. Aliud Anomalum; מְקַלְלוֹנִי vide lib. 2. cap. 17. ad Participium præſens.

Ex forma *Pohel* duo hîc ſunt; Primum; מְלָושְׁנִי *Linguâ lædens vel detrahens, Pſalm.* 101. *v.* 5. cum ׳ paragogico, (ut etiam in Kal vidimus) & Vau redundante, ex abſoluta forma מְלוֹשֵׁן, unde accentu ad ׳ paragogicum translato, corripitur Cholem in Kametzchatuph, quo adjecto, ו omnino in Scriptura redundat, & idcirco Maſorethæ legendum notarunt, מְלָשְׁנִי Vau redundante. Aben Eſra ſcribit eſſe nomen Toar, h. e. participiale, idem quod מַלְשִׁין *Delator, Calumniator, linguâ ſive verbis aliquem lædens*, à לָשׁוֹן *Lingua*. Alterum; לִמְשֹׁפְטִי *Judicanti me, Job.* 9. *v.* 15. vel, *Judici meo*, ut ſit quoque Nomen Participiale.

Ex Verbis quatuor literarum hîc ſunt; מְכַרְכֵּר *Saltans,* 2. *Sam.* 6. *v.* 14. מְכַלְכֵּל *Suſtinens, Malach.* 3. *v.* 2. מְטַלְטֵל *Obtegens, Jeſa.* 22. *v.* 17. מְקַרְקַר *Deſtruens, Jeſa.* 22. *v.* 5. cum Pathach in fine ut in Præterito: מְתַעְתֵּעַ *Seducens, Gen.* 27. 12.

ealem Tzere communiter hîc compenſatur: ut מֵאֵן *Renuit*, בֵּרֵךְ *Benedixit*, בֵּאֵר *Explanavit*, אֵחַר *Diſtulit*, & ſimilia: vel manet Chirek ſolum ſine compenſatione: ut, בִּעֵר *Removit*, 1. *Reg.* 22. *v.* 47. נִאֵץ *Irritavit*, *Pſal.* 10. *v.* 3. לִהֵט *Inflammavit*, *Mal.* 4. *v.* 1. נִחַם *Conſolatus eſt*, *Jeſa.* 49. 13. Irregulare eſt; הֵתֵל *Illuſit*, *Geneſ.* 31. *v.* 7. quod per totam hanc conjugationem ſequitur formam eorum, quæ propter mediam gutturalem, Dageſch per vocalem longam compenſant. Ex forma *Pohel* eſt, שֹׁרֵשׁ *Radices egit*, *Jeſa.* 40. *v.* 24. Et quatuor aut quinque literis; קִלְקַל *Terſit*, *Ezech.* 21. *v.* 21. שִׁעֲשַׁע *Oblectavit ſe*, *Jeſa.* 11. *v.* 8. שַׁאֲנַן *Tranquillus fuit*, *Jerem.* 30. 10. פַּרְשֵׁז *Expandit*, *Job.* 26. *v.* 9. קַרְקַר *Deſtruxit*, *Num.* 24. *v.* 17. סְחַרְחַר *Palpitavit*, *Pſal.* 38. *v.* 11. à סָחַר geminatis duabus poſtremis radicalibus: Pathach penultimæ eſt propter gutturalem vel ר.

פִּקְּדָה] Accentu ad penultimam retracto, redit Tzere: ut, לִחֵכָה *Linxit*, 1. *Reg.* 18. *v.* 38. לִקֵּטָה *Collegerat*, *Ruth.* 2. *v.* 18. Dageſch ex litera Schevata ejecto; שִׁלְחָה *Miſit*, *Ezech.* 17. 7. Diſcrepat; יֶחֱמַתְנִי *Fovit me*, *Pſal.* 51. 7. cum Sægol ab initio loco Chirek, propter ſequens Chatephſægol. Ex forma *Pohel* huc quidam revocant; שֹׁפְטָה *Judicabat*, *Jud.* 4. *v.* 4. ſed hoc poteſt eſſe Participium fœmininum Kal.

פִּקַּדְתָּ] Mediâ gutturali; נֵהַלְתָּ *Deduxiſti*, *Exod.* 15. 13. Sic; הֵתַלְתָּ *Illuſiſti*, *Jud.* 16. 10.

פִּקַּדְתִּי] Quidam huc revocant ex forma Pohel; יוֹדַעְתִּי, quod vide cap. 33. ad Præter. Hiphil. Ex geminatis literis; וְגִלְגַּלְתִּי *Et devolvam*, *Jerem.* 51. 25. שִׁעֲשַׁעְתִּי *Oblectavi me*, *Pſal.* 110. 70.

פִּקְּדוּ] Mediâ gutturali: שִׁחֲתוּ *Corruperunt*, *Jer.* 12. *v.* 10. At, אֵחֲרוּ *Differunt*, *Jud.* 5. 28. cum Sægol propter ſequens Chatephſægol. Simile fuit paulò antè. Da-

Participium Præteritum *sive* Pahul, *quod peregrinum planè locum hîc vulgò obtinet, transposuimus in formam passivam, ubi genitura & origine suâ, usu etiam ac significatione, sedem propriam habet.*

Infinitivus.

פַּקֵּד

Imperativus.

P.	S.	
פַּקְּדוּ	פַּקֵּד	M.
פַּקֵּדְנָה	פַּקְּדִי	F.

Futurum.

Sing.

fœmin.	*mascul.*	
	אֲפַקֵּד	1
תְּפַקְּדִי	תְּפַקֵּד	2
תְּפַקֵּד	יְפַקֵּד	3

Plur.

	נְפַקֵּד	1
תְּפַקֵּדְנָה	תְּפַקְּדוּ	2
	יְפַקְּדוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

פִּקֵּד] Sæpiusculè in Pathach desinunt, maximè si secunda vel tertia radicalis sit litera gutturalis aut ר: ut, אִבַּד *Perdidit, 2.Reg.*21.3. נִהַג *Duxit, Exod.*10.13. שִׁבַּר *Confregit, Psal.*107.*v.*16. Sic ante Makkaph: וּמִלַּט־ *Et liberavit, Eccles.* 9. *v.* 15. לִמַּד־דַּעַת *Docuit scientiam, Eccles.* 12. *v.* 9. Propter gutturales: בִּלַּע *Absorpsit, Jesa.* 25. *v.* 8. שִׁלַּח *Dimisit, Exod.* 9. 7. פִּתַּח *Solvit, Job.* 30. *v.* 11. quæ videntur per crasin sic esse: nam alibi est פִּתֵּחַ Job. 12. *ỷ*. 18. Tria sæpius in Sægol desinunt: דִּבֶּר *Locutus est,* כִּבֶּס *Lavit,* כִּפֶּר *Expiavit.* Dagesch characteristicum excidens, per vocalem

Ad hanc Conjugationem etiam referuntur duo alia Verborum genera: Primum, quod à forma vulgò vocant פוֹעֵל *Pohel*, vel מְרֻבָּע *Quadratum*, à quatuor literis: ut: זוֹרֵם , שׁוֹפֵט , לוֹשֵׁן. *His peculiares conjugationes attribuunt, quasi aliquid novi contineant. At nihil aliud habent, quàm anomaliam hujus conjugationis Pihel, ob ejectum Dagesch, quod in Cholem conversum est, ut etiam fit in Defectivis secundâ radicali. Extant autem hujus formæ, paucæ tantùm voces, quæ suis locis adducentur.* Alterum genus est, quod loco Dagesch habet unam vel alteram Radicis literam geminatam, aut per se in Radice quatuor aut quinque literas: ut, גָּלַל , גִּלְגֵּל *Devolvit*, פֵּרְשֵׁז *Expandit*, & similia. *Sed & hæc nullam aliam habent conjugandi anomaliam, nisi quòd loco Dagesch characteristici habent expressam literam: reliquâ flexione planè cum hac conjugatione conveniunt, unde etiam ea huc referenda duximus. Quæ autem usitata sunt, in singulis Temporibus adducentur.*

Præteritum.

Sing.

fœm.	*masc.*	
פִּקְּדָה	פִּקֵּד	3
פִּקַּדְתְּ	פִּקַּדְתָּ	2
	פִּקַּדְתִּי	1

Plural.

	פִּקְּדוּ	3
פִּקַּדְתֶּן	פִּקַּדְתֶּם	2
	פִּקַּדְנוּ	1

Partic. præsens sive Benoni.

P.	S.	
מְפַקְּדִים	מְפַקֵּד	M.
מְפַקְּדוֹת	מְפַקְּדָה מְפַקֶּדֶת	F.

fiunt activa, notantq; actionem transeuntem in alium: ut, לָמַד *Didicit*, לִמֵּד *Discere fecit vel jussit*, hoc est, *Docuit, Instituit alium:* Quæ autem in Kal sunt activa, hîc ferè idem significant, nisi quòd actio sæpè videtur intensior & gravior, aut etiam accuratior & frequentata magis designari: ut, שָׁבַר *Fregit*, שִׁבֵּר *Confregit, Contrivit:* צָמַח *Germinavit:* צִמַּח *Validè germinavit*, Ezech. 16. ℣. 7. Neutra significatio videtur esse in sequentibus: פִּתַּח הַסְּמָדַר *Aperuit se uva*, Cantic. 7. 12. חִתְּתָה *Confractus est*, Jer. 51. 56. וּפִתְּחוּ שְׁעָרַיִךְ תָּמִיד *Et aperientur portæ tuæ jugiter*, Esa. 60. 11. לֹא פִתְּחָה אָזְנֶךָ *Non fuit aperta auris tua*, Esa. 48. 8. וּשְׂעָרֵךְ צִמֵּחַ *Et pilus tuus germinavit*, Ezech. 16. 7. כִּי רִוְּתָה בַשָּׁמַיִם חַרְבִּי *Quia inebriatus est in cœlo gladius meus*, Esa. 34. 5. Quidam Grammatici volunt, Chirek in his esse loco Kybbutz, ut sint ex Conjugatione Pyhal. Id tamen non videtur solidum: Ita enim legitur quoq;, כִּי קֵרְבוּ לָבוֹא *Quia appropinquârunt venire, propè advenerunt*, Ezech. 36. 8. Sunt etiam pauca quædam Verba, quæ primæ conjugationis contrarium significatum obtinent: ut, חָטָא *Peccavit*, חִטֵּא *Expiavit à peccato.* Monet Elias in libro *Habbachur*, non fieri istud nisi in Verbis derivatis à Nominibus, ut à שֹׁרֶשׁ *Radix*, fit in Pihel, שֵׁרֵשׁ *Radicatus fuit*, & *Radices evulsit:* à דֶּשֶׁן *Cinis*, דִּשֵּׁן *Removit cineres:* à סְעִיף *Ramus*, סֵעֵף *Ramos excîdit:* Huc referunt quidam, à יָבָם, יִבֵּם *Fratris defuncti uxorem ducere*, h. e. *Removere ab ea nomen* יְבָמָה *Gloris, Fratriæ, & eam uxorem sibi facere:* Deinde non licere nova talia effingere, sed tantùm quæ usus Biblicus approbat, ea retinenda & observanda esse. Postremò non inconveniens esset, hanc conjugationem sequenti postponere, & quartæ continuò præmittere, cùm ea ex hàc nascatur: at quia Lexica nostra omnia, ut & Hebræi omnes, hanc secundo loco ponunt, ideò hîc nihil immutare voluimus.

Ad

תִּפָּקֵד] In Pathach: תֵּעָזַב *Derelinquetur*, *Job*. 18. *v*. 4. תֵּעָצַר *Cohibita fuit*, *Num*. 16. *v*. 48.

יִפָּקְדוּ] Cum Nun paragogico: יִכָּרֵתוּן *Exſcindentur*, *Pſalm*. 37. *v*. 9. יֵחָצְבוּן *Exciderentur*, *Job*. 19. *v*. 24.

תִּפָּקַדְנָה] Penultima ſæpiùs cum Pathach eſt: ut, תִּזָּכַרְנָה *Commemorabuntur*, *Jeſa*. 65. *v*. 17. תֵּאָכַלְנָה *Comedentur*, *Jerem*. 24. *v*. 2. תִּפָּתַחְנָה *Aperientur*, *Jeſ*. 35. *v*. 5. תֵּהָרַגְנָה *Occidentur*, *Ezech*. 26. *v*. 6. Sic, תֵּרָמַסְנָה *Conculcabuntur*, תִּשָּׁכַבְנָה *Concubitu violabuntur*, תִּשָּׁבַרְנָה *Confringentur*, תִּשָּׁאַרְנָה *Relinquentur*, תִּשָּׂרַפְנָה *Comburentur*, תִּבָּהַלְנָה *Conturbabuntur*, & ſi quæ ſunt plura. Duo tertiam radicalem נ per Syncopam amittunt, neque per Dageſch compenſant, ut dictum ſuprà ad primam pluralem Præter. Kal: ut, תֵּאָמַנָה *Nutrientur*, *Jeſa*. 60. *v*. 4. *pro* תֵּאָמַנְנָה vel תֵּאָמַנָּה ut ſuprà in Futuro Kal fuit תִּשְׁכֹּנָה: alterum eſt, תֵּעָגֵנָה *Tardabitis*, *Ruth*. 1. *v*. 13.

CAPUT XV.

De Conjugatione PIHEL.

CONJUGATIO ſecunda eſt, quæ in utraque forma, characteris loco, habet Dageſch forte in media radicali, diciturque in activa forma פִּעֵל *Pihel*, in paſſiva פֻּעַל *Pyhal*: ut, פִּקֵּד *Viſitavit*, פֻּקַּד *Viſitatus fuit*. Hebræis propter Dageſch vocatur בִּנְיָן כָּבֵד *Conjugatio gravis*. Dageſch tamen non tantùm ex gutturalibus, ſed & ex litera cum Scheva notata, euphoniæ causâ ſæpiſſimè excidit, ut in ſingulis Temporibus videbitur. Ex gutturalibus excidens, quandoque per vocalem longam compenſatur, quandoque non.

Porrò Verba in hac conjugatione propriè activa ſunt, rariſſimè neutra. Quæ in Kal ſunt neutra, hîc

in forma passiva Pyhal. Primâ gutturali; הֵאָסֵף *Aggrega te*, *Deut.* 32. *v.* 50. Unum est, juxta Kimchium in Michlol fol. 69. cum Characteristica נ ut in Infinitivo, formâ tamen præterea irregulari; נִקָּבְצוּ *Congregate vos*, *Joel.* 3. *v.* 11. *pro* הִקָּבְצוּ, cui simile infrà cap. 50. ad Imperativum. Quibusdam citra ullam anomaliam est purum Præteritum.

AD FUTURUM.

אֶפָּקֵד] א ut reliquæ formativæ, non rarò cum Chirek est: ut, אִדָּרֵשׁ *Consulor*, *Ezech.* 14. *v.* 3. אִשָּׁבֵעַ *Jurabo*, *Genes.* 21. *v.* 24. Sic cum ה paragogico; אִמָּלְטָה *Eripiam me*, *Genes.* 19. *v.* 20. אִכָּבְדָה *Honorabor*, *Exod.* 14. *v.* 17. Hinc est unum, quod legitur cum paragoga literæ ה, sed scribitur absque ה hoc modo, אֶכָּבֵד Hag. 1. *ỽ.* 8. ratio ejus apud Talmudicos legitur, qui de hac voce ita scribunt: *Quid docet* ה *deficiens? Quinq; res, quæ fuerunt in Sanctuario primo, & defecerunt in Sanctuario secundo, nempe Arca cum propitiatorio & Cherubim, Ignis, Præsentia majestatis divinæ, Spiritus sanctus, Urim Thummim*, Tractatu Joma, cap. 1. in fine. Glossator addit, per *Spiritum Sanctum* intelligi Spiritum propheticum, qui cessavit ab anno secundo Darii. Hinc supplendus est R. Salomonis Commentarius, in quo primum omittitur: neque enim Urim & Thummim apud ipsum accipienda sunt pro duabus rebus, sed pro una. אֶסָּעֲרֵם quod ad formam hujus personæ accedit, vide suprà in futuro Kal.

תִּפָּקֵד] In Pathach loco Tzere: תִּשָּׁבַר *Confringêris*, *Ezech.* 32. *v.* 28. תֵּעָזַב *Derelinquetur*, Jobi 18. *ỽ.* 4.

יִפָּקֵד] Primâ gutturali: יֵאָסֵף *Congregabit se*, *Jerem.* 47. *v.* 6. In Pathach: ut, וַיֵּאָנַשׁ *Et infirmatus fuit*, 2. *Sam.* 12. *v.* 15. וַיִּנָּפַשׁ *Et respiravit*, *Exod.* 31. *v.* 17. וַיִּגָּמַל *Et ablactatus fuit*, *Genes.* 21. 8. וַיֵּאָמַר *Et renunciatum fuit*, *Jos.* 2. *v.* 2.

תפקד

racteristicam ה, quæ facit ut characteristica conjugationis abjiciatur, ne duæ formativæ concurrant: propter ipsius autem defectum ponitur Dagesch in prima radicali. Atque communiter ita in hac lingua, *Characteristica Temporis excludit characteristicam conjugationis.* Assumitur autem ה in locum literæ נ, ut differat hoc Tempus à præcedentibus, scribit Kimchi in Michlol folio 69. Si prima radicalis fuerit litera gutturis, Dagesch excidens compensatur per Tzere sub ה: ut הֵאָסֵף *Aggregari, Numer. 12. v. 15.* Est etiam hîc terminatio Cholem non infrequens: ut, הֵאָכֹל *Comedendo, Levit. 7. v. 18.* הִנָּתֹן *Tradendo, Jerem. 32. v. 4.* Quædam hujus terminationis characteristicam conjugationis נ servant: ut נִלְחֹם *Pugnando, Jud. 11. v. 25.* נִשְׁאֹל *Postulando, 1. Sam. 20. v. 28.* נִכְסֹף *Desiderando Genes. 31. v. 30.* נִשְׁלֹחַ *Mittendo, Esth. 3. v. 13.* Hujus quoque formæ est; נִגּוֹף *Percutiendo, Jud. 20. v. 29.* primâ radicali נ deficiente, & per Dagesch compensatâ, cùm alioqui reliqua ejus generis Verba sint analoga. Huc quoque pertinet; כְּהִנְדֹּף *Secundùm propelli, Psal. 68. v. 3.* pro כְּהִנָּדֵף formâ quasi ex Infinit. Kal. נְדֹף, & hinc assumtâ literâ ה, compositâ. Specialis anomaliæ est; הַאִדָּרוֹשׁ *An consulendo, Ezech. 14. v. 3.* pro, הַהִדָּרֵשׁ, altero ה in א commutato facilioris pronunciationis gratiâ. Hæc, בִּכָּשְׁלוֹ, בֶּהָרֵג, בֵּעָסֵף vide lib. 2. cap. 20. in Syntaxi Præpositionum inseparabilium cum Verbis.

AD IMPERATIVUM.

הִפָּקֵד] Servatur forma Infinitivi. Competit hic Imperativus propriè Verbis reciprocæ significationis: purè autem passiva hoc loco, ut & in aliis formis passivis, Imperativo carent, ut ampliùs explicatur capite 16.

Activa verba Hebræis vocantur פְּעָלִים יֹצְאִים Verba transeuntia, *sive Transitiva, quorum actio transit in aliud subjectum: Neutra,* עֹמְדִים Stantia, *sive* בִּלְתִּי יוֹצְאִים Non transeuntia, *hoc est, intransitiva, quando actio non transit extra agentem. Paßiva periphrasticè appellant* פְּעוּלִים *vel* נִפְעָלִים, *pro forma quaq; paßiva.*

Cæterùm paradigma פָּעַל propter anomaliam è media gutturali provenientem, à posterioribus Grammaticis rejectum est, ac substitutum Verbum פָּקַד *Visitavit,* quo Kimchi in libro Michlol ad demonstrandam analogiam in conjugando utitur, & nos proinde eodem hîc utemur.

De Usu & Significationibus hujus & reliquarum Conjugationum, vide plura in Notis ad finem libri adjectis.

FORMA ACTIVA KAL.

Præteritum.

Sing.

	masc.	*fœmin.*
3	פָּקַד	פָּקְדָה
2	פָּקַדְתָּ	פָּקַדְתְּ
1	פָּקַדְתִּי	com.

Plur.

3	פָּקְדוּ	com.
2	פְּקַדְתֶּם	פְּקַדְתֶּן
1	פָּקַדְנוּ	com.

Partic. præsens sive Benoni.

	Sing.	*Plur.*
M.	פּוֹקֵד	פּוֹקְדִים
F.	פּוֹקְדָה / פּוֹקֶדֶת	פּוֹקְדוֹת

Partic.

Atque hæc generalis est personarum, in singulis Temporibus quorumcunque Verborum, formatio, quæ deinceps ad singularum flexionum formas specialiter erit accommodanda.

CAPUT XIII.

De Conjugationibus Verborum, & earum primâ KAL.

FLEXIO Verbi secundum Tempora & Personas dicitur *Conjugatio*: Hebræis בִּנְיָן *Binjan*, Structura, Ædificium, à בָּנָה *Aedificare*: estque *Quadruplex*, quarum tres priores, pro agendi pel patiendi significatione, duplicem formam habent, *Activam & Passivam*, quarta autem, ob *Reciprocam* ferè significationem, sub una forma, activa & passiva simul est. Unum verò idemque Verbum per quatuor has conjugationum formas flectitur, ob alium atque alium ipsius significandi modum, ut singulis conjugationibus intelligetur.

Prima Conjugatio in forma activa communiter dicitur Hebræis קַל *Kal*, id est, *Levis* sive *lenis*; tum à *forma*, quæ nudo ac simplici themate constat, tum à *significatione*, quæ hîc, utpote in puro themate, lenior & simplicior est: vel פָּעַל *Pahal*, à forma communi primæ Vocis, quam Verbum פָּעַל paradigma conjugationum apud Grammaticos Hebræos, indicat. In passiva forma, eâdem ratione ab eodem paradigmate dicitur נִפְעַל *Niphal*. Sola autem Verba activè significantia, in formam passivam hîc traducuntur: Neutra, cùm passivam significationem in se inclusam habeant, solâ formâ Kal contenta sunt, ut & propterea Participio Præterito sive Pahul carent.

Activa

ut præcedat prima, sequatur tertia, deinde secunda, prout א *primam,* ' *tertiam,* ת *secundam denotat, id omninò præter necessitatem & artis formam factum est. Nos ergo servabimus ordinem à prima ad secundam, & inde ad tertiam, qui Græcis & Latinis usitatus est.*

Prima singularis: אֶפְקוֹד *Visitabo*, ex א quod ex אֲנִי Ego: Pluralis, נִפְקוֹד *Visitabimus*, ex נ quod ex אֲנַחְנוּ *Nos*.

Secunda singularis masculina: תִּפְקוֹד *Visitabis* ex ת, quod ex אַתָּה *Tu*: sic pluralis, תִּפְקְדוּ *Visitabitis*. Secunda singularis fœminin. תִּפְקְדִי *Visitabis tu fœmina*, ex ת quod ex אַתְּ *Tu fœmina*, ' se habet ut in Imperativo. Secunda pluralis תִּפְקוֹדְנָה ex ת ut antè. Terminatio se habet ut in Imperativo.

Tertia singul. masc. יִפְקוֹד *Visitabit ille*, ex ' vicario ו צֵּ ex הוּא *Ille*, ne ו formativum confunderetur cum ו consignificativo, quod pro Conjunctione usurpatur: Pluralis, יִפְקְדוּ *Visitabunt illi*. Tertia fœminina singul. תִּפְקוֹד *Visitabit illa*, ex ת vicario ה צֵּ ex הִיא *Illa*. Forma quidem hæc cum secundâ sing. masculinâ eadem, sed formatio diversa, & appositum Nomen masc. vel fœmininum, personas semper distinguit. Tertia plur. fœmin. תִּפְקוֹדְנָה *Visitabunt illæ*. Est ergo hæc vox nunc secundæ personæ, nunc tertiæ, quia syllaba formativa נָה potest esse ex אַתֵּנָה *Vos*, & ex הֵנָּה *Istæ*.

Porrò Præteriti & Futuri personæ in ו vel י desinentes, crebrò accipiunt ן paragogicum: ut, יָדְעוּן *Cognoverunt*, *Deut*. 8. *v*. 3. תְּכָרֵתוּן *Succidetis*, *Exod*. 34. *v*. 13. תִּדְבָּקִין *Adhærebis*, *Ruth*. 2. *v*. 8.

Secunda sing. mascul. Præteriti & Imperativi, ac prima persona Futuri, item Infinitivus, frequentissime sunt cum ה paragogico, præcedente Kametz, ut suis locis passim ostendetur.

Atque

Secunda masculina singularis in תָּ ex אַתָּה *Tu*: ut פָּקַדְתָּ *Visitasti tu vir*: fœminina in תְּ ex אַתְּ: ut פָּקַדְתְּ *Visitasti tu fœmina*. Secunda pluralis masc. in תֶּם ex אַתֶּם: ut, פְּקַדְתֶּם *Visitastis vos viri*: fœminina in תֶּן ex אַתֶּן: ut, פְּקַדְתֶּן *Visitastis vos fœminæ*.

Prima singularis in תִּי ex אֲנִי literâ ת per Epenthesin ascitâ, aut usurpatâ pro נ, ne fieret confusio hujus syllabæ formativæ cum Pronomine consignificativo נִי: ut, פָּקַדְתִּי *Visitavi*: pluralis in נוּ ex אֲנַחְנוּ: ut, פָּקַדְנוּ *Visitavimus nos*.

Imperativus solam habet personam secundam, genere & numero distinctam. Quando accentus primæ vocis פְּקֹד transfertur ad accedentem literam formativam, tum ultima ejus vocalis mutatur in Scheva, propter quod antecedens Scheva transit in Chirek, juxta doctrinam suprà cap. 4. propositam. Sic fœminina singularis exit à masculina in י., Jod desumpto ex forma Pronominis אַתִּי: ut, פִּקְדִי *Visita tu fœmina*: & plulalis secunda in וּ; פִּקְדוּ *Visitate vos viri*. Secunda pluralis fœminina in נָה ex forma paragogica Pronominis אַתֵּנָה: ut, פְּקֹודְנָה.

Futurum, quia eam ordinis necessitatem non habet, quam Præteritum, ideo communem flexionis modum à persona prima ad secundam & tertiam, apud Hebræos Grammaticos servat. Formantur autem ejus personæ ab Imperativo, assumptis ab initio quatuor literis characteristicis, אתין, quibus integrè distinguuntur. *Has literas Hebræi includunt memoriæ causâ, in nomen proprium* אֵיתָן, *Viri celebris ab insigni sapientia, ut est* 1. *Reg.* 4. *v.* 31. *& Cantoris peritißimi, Psal.* 89. *unde vulgò appellantur* Literæ Ethan. *At, quòd etiam flexionem personarum disposuerunt juxta ordinem literarum hujus Nominis, ita ut præ-*

dus. Ut verò Temporis, ſic quoque numeri, generis, perſonæque differentiâ caret. Exprimuntur etiam per Infinitivum *Gerundia*, præfixis ipſi quatuor literis בכ לם quas vulgò memoriæ causâ *Bachlam* vocant: ut, בִּפְקוֹד *In viſitando*, כִּפְקוֹד *Secundum viſitare*, לִפְקוֹד *Ad viſitandum*, מִפְּקוֹד *A viſitando*: Vide lib. 2. cap. 16. & 21. Hinc ſex Tempora vel diverſi flectendi modi fiunt, qui hoc ordine ab Hebræis collocati ſunt: *Præteritum*, *Participium præſens ſive Benoni*, *Participium Præteritum ſive Pahul*, *Infinitivus*, *Imperativus*, & *Futurum*.

Legitimus quidem ordo fuiſſet, ut præceßiſſet Tempus finitum in Præterito & utroq; Futuro, ſecutum fuiſſet Infinitum, ac ultimo loco Participia, tanquam Nomina verbalia, ordinem clauſiſſent, ut apud Græcos & Latinos factum: at quia ſuperior Hebræorum ordo in noſtris etiam Scholis nunc ferè communiter receptus, ac in Lexicis Hebraicis obſervatus eſt, eum & nos hoc tempore retinere voluimus.

PERSONA eſt ſpecialis terminatio Verbi: eaque *Triplex* in utroque numero, diſtincto ferè genere conſtans. Prima tamen quælibet, & tertia pluralis Præteriti, generis communis ſunt. Præteritum autem & Futurum tantùm per perſonas integrè diſtinguuntur. Pręteritum flexionis initium facit à perſona tertia maſculina ſingulari, quòd ea ſimplex & purũ thema continet, unde reliquæ perſonę, aſſumptis certis literis vel ſyllabis formativis, efformantur. Accentus ſede mutatâ, alterutra hujus perſonæ vocalis mutatur in Scheva.

Tertia fœminina ſingularis à maſculina exit in ה, communem terminationem fœmininorum, quando à maſculinis deſcendunt, ut dictum eſt ſuprà cap. 7. Eſt autem illud ה ex Pronomine הִיא *Illa*: ut, פָּקְדָה *Viſitavit illa*: hinc porrò tertiâ pluralis in ו, ut, פָּקְדוּ *Viſitarunt illi* vel *illæ*.

Secun-

fieri debet, ut in illo loco: *Beatus est vir, qui non* הָלַךְ *ambulavit*, (ambulat) *in consilio improborum, & via peccatorum non* עָמַד *institit*, (insistit) *ac in consessu derisorum non* יָשַׁב *sedit*, (desidet) *& in Lege ejus* יֶהְגֶּה *meditabitur*, (meditatur) *die ac nocte, Psal.* 1. *v.* 1. Hinc Ab. Esra ad hunc Psalmum scribit: כַּאֲשֶׁר יִרְצוּ לְדַבֵּר עַל זְמַן עוֹמֵד יְדַבְּרוּ בִּלְשׁוֹן עָבָר גַּם בִּלְשׁוֹן עָתִיד Quando volunt loqui per tempus stans, (*id est, præsens*) loquuntur sermone præteriti, vel sermone futuri, *hoc est, Præsens tempus quandoq; per Præteritum, quandoq; per Futurum efferunt*: Idem Job. 3. 2. יָדוּעַ כִּי אֵין בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ סִימָן שֶׁיּוֹרֶה עַל הָאֶמְצָעִי וְאֵין בִּלְשׁוֹנָם חוּץ מֵעָתִיד וְעָבָר וְכָל מָה שֶׁתִּמְצָא בְּאִיּוֹב שֶׁהוּא לְשׁוֹן עָתִיד הוּא בֵּינוֹנִי אוֹ לְשׁוֹן עָבָר id est, *Notum est, quòd in lingua sancta non est signum aliquod Temporis præsentis, neq; habent in lingua sua, nisi Futurum & Præteritum. Unde quicquid repereris in Jobo, quod est Futurum, illud etiam pro Præsenti vel Præterito capiendum. Sic Rabbi Salomon, Genes.* 24. *v.* 45.

Frequentissima verò etiam est reliquorum Temporum commutatio & Enallage, ut Imperativi pro Futuro, & contrà; Præteriti pro Futuro, & Futuri pro Præterito, tum per se & simpliciter in Prophetiis, tum propter præfixam literam ו, ut antè dictum, & plenè traditur lib. 2. cap. 21. In continuata etiam sententia, sequens Tempus trahitur plerunque in naturam præcedentis. Item Participium præsens formæ activæ pro Futuro participiali: ut, בָּאָה *Euntem, Jonæ* 1. *v.* 3. id est, *Ituram, & quidem mox*, quod vocant, *Paulò-postfuturum.*

Infinitum Tempus est, in quo nullum certum tempus definitur; ut פָּקוֹד vel פְּקוֹד *Visitare.* Hebræis dicitur מָקוֹר *Fons, Scaturigo, unde scil. rivi definitæ significationis in reliqua finita Tempora deducuntur*, Latinis *Infinitivus modus.*

Participia ſæpè in Nomen purum degenerant: ut, רוֹעֶה *Paſtor & Paſcens*, אוֹהֵב *Amans, Amicus, Amator*. Hinc Participium Hebræis vocatur, שם הפועל, & שם הפעול Nomen Verbale.

Nomina Pohel *&* Pahul *deducta ſunt à Verbo* פָּעַל, *quod Hebræi Grammatici pro paradigmate Conjugationum uſurpant, & à forma prima vocis in unaquaq; conjugatione, conjugationem ipſam denominant, quâ ratione etiam hæc duo Tempora ſic appellata ſunt. Quinetiam ad explicandas affectiones ſingularum literarum cujusq; thematis, primam omnium Verborum literam inde nominant* Pe, *ſecundam* Hajin, *tertiam* Lamed, *quæ loquendi ratio Hebræis quidem commoda eſt, at Latinis inſolens & obſcura.*

Futurum duplex eſt, *Primum* & *Secundum*.

Futurum primum, Hebræi צִוּוּי *Tziſſui* Imperium vocant, & ſic noſtri *Imperativum modum*: ut, פְּקוֹד *Viſita, viſitato*.

Futurum ſecundum, עָתִיד *Futurum* ſimpliciter dicunt, & ſumitur pro Futuris omnibus: ut, אֶפְקוֹד *Viſitabo, viſitavero, viſitaturus ſum.* At ו cum Pathach ſequente Dages Futuro præfixum, convertit illud in Præteritum. Vide lib. 2. cap. 21. *Quemadmodum autem Kimchi paſſim in ſuo Michlol, utrumq; hoc Futurum uno nomine generaliter appellat* עָתִיד Futurum, *& tamen in ſpecie deinde primum nominat* צִוּוּי, *& alterum* עָתִיד: *ſic & nos, Imperativi & Futuri nomina, in Latinorum ſcholis nunc recepta, tanquam uſitatiora & notiora retinebimus.*

Præſens tempus Hebræi proprium nullum habent: efferunt autem illud partim per utrumq; Participium, ut docetur lib. 2. cap. 18. partim per Præteritum & Futurum in generalibus ſententiis, cùm ſignificatur, non quod fuit aut futurum eſt, ſed quod perpetuò eſſe aut

fieri

CAPUT XII.

De Verbo.

Sic fuit Nomen & Pronomen: sequitur Verbum cum Participio.

VERBUM est vox flexilis, cum *Tempore* & *Persona*. *Numeri* hîc tantùm sunt Singularis & Pluralis, quorum ratio in ipsa flexione patebit.

Genera eadem quæ in Nominibus, quorum distinctio in personis declarabitur.

TEMPUS est, quod Verbum certo tempore discriminat: estque *Finitum* vel *Infinitum*.

Finitum est aut *Præteritum*, vel *Futurum*.

Præteritum unicum est, quod reliquas Præteriti species includit: ut פָּקַד *Visitabat, visitavit, visitaverat, visitavisset:* quod autem quoque loco exprimi debeat, ex tenore sententiæ facilè intelligitur. Vau וְ cum Scheva Præterito præfixum, sæpè convertit illud in significationem Futuri. Vide lib. 2. cap. 21.

Ex Præterito oritur *Participium duplex*, Præsens & Præteritum. Præsens Hebræi communiter vocant בֵּינוֹנִי *Benoni*, id est, *Intermedium*, quandoque etiam פֹּעֵל *Pohel*, à forma: ut, פֹּקֵד *Visitans:* Præteritum similiter à forma, פָּעוּל *Pahul*, appellant: ut, פָּקוּד *Visitatus*, vel *Qui visitatur*. Utrunque flexionem nominum in utroq; genere imitatur: ut, פּוֹקֵד *Visitans*, פּוֹקְדִים *Visitantes:* פּוֹקְדָה *Visitans illa*, פּוֹקְדוֹת *Visitantes illæ*. Fœmininum singulare indifferenter ferè in הָ acutum, vel ת penacutum, duplici Sægol (aut Pathach, propter gutturalem) antecedente desinit, quæ Generis hîc affectio specialis est: ut, פֹּקְדָה vel פֹּקֶדֶת *Visitans illa:* שֹׁמְעָה vel שֹׁמַעַת *Audiēs illa*.

Mihi, לָנוּ *Nobis:* לָךְ לָךְ *Tibi:* לָכֶם לָכֶן *Vobis:* לוֹ , לָהּ *Ipsi:* לָהֶם , לָהֶן *Ipsis.* Ter ſcribitur לָה pro לָהּ, nempe Num. 32. 42. Ruth. 2. 14. Zach. 5. 11.

Accuſativi nota אֶת ſæpiùs commutatur in אוֹת ad commodiorem conjunctionem: ut, אוֹתִי *Me*; אוֹתָנוּ *Nos:* אוֹתְךָ , אוֹתָךְ *Te:* אֶתְכֶם , אֶתְכֶן *Vos:* אֹתוֹ *Eum*, אוֹתָהּ *Eam:* אוֹתָם , אוֹתְהֶם Ezech. 23. 4. 5. nec ſæpiùs, אֶתְהֶם *Eos:* אוֹתָן , אֹתָנָה , אֶתְהֶן *Eas.* A Maſorethis obſervatum, אוֹתָךְ ſedecim locis fœmininum eſſe: vide Ezech. 16. 39. & Gen. 39. ℣. 9.

Ablativus per מ & ſæpiùs per geminum מ: ut, מִנִּי *Jeſa.* 22. 4. מִנִּי *Pſal.* 139. 9. מִמֶּנִּי *A me:* מִמֶּנּוּ *A nobis*, quod Orientales Judæi, id eſt, Babylonii, legunt מִמֶּנוּ absq; Dageſch in Nun, ut diſtinguatur ab Ablativo tertiæ perſonæ: ſed Occidentales, id eſt, qui in terra Iſraël habitabant, id non obſervarunt, de quo prolixè agit Aben Eſra Exod. 1. ℣. 9. מִמֵּךְ , מִמְּךָ *A te:* מִכֶּם , מִמְּכֶם *A vobis:* מִמֶּנּוּ , מִנְהוּ *Job.* 4. *v.* 12. מִנֵּהוּ *Ab illo, Pſal.* 68. *v.* 24. מֵהֶם , מִנְּהֶם *Ab illis*, *Job.* 11. *v.* 20. ſed hæc ad Syntaxin propriè pertinent. Quinquies legitur מִמֶּנּוּ, quæ putantur legenda מִמֶּנָּה, quale unum Jud. 11. 24.

כ in his Affixis ubique eſt loco ת, ut hæc Pronomina ſignificativa, diſtinctam habeant formam à literis vel ſyllabis formativis תָּ , תְּ , תֶּם , תֶּן quarum uſus explicabitur capite ſequenti.

מו eſt pro ם, maximè in libris Poëticis, Jobo, Pſalmis & Proverbiis.

Pro ךְ.. quandoque eſt, כִי ut Pſal. 116. 7. 19. at ea forma ad Chaldæos propriè ſpectat.

Affixionis ratio varia eſt, quæ explicabitur libro ſecundo. Similia quædam ſunt Germanorum, ins Buch/ pro in das: im Buch/ pro in dem: du haſts/ pro haſt es vel das/ &c.

CAPUT

Conjuncta aliis vocibus, ſunt vel *Præfixa* vel *Suffixa*.

Præfixa duo ſunt, utriusq; generis & numeri, שֶׁ & הַ, ſequente poſt utrumque Dageſch. Illud ex אֲשֶׁר deſumptum eſt, & relativè ſignificat, ut ipſum אֲשֶׁר: hoc ex הוּא, & nunc Demonſtrativum eſt, *Hic, Hæc, Hoc*, nunc relativum, *Qui, Quæ, Quod.* Priori modo frequentiſſimè ante Nomina uſurpatur, tanquam articulus communis omnium caſuum, de quo ſuprà cap. 8. dictum eſt. Sic & ad majorem emphaſin Pronominibus tertiæ perſonæ præfigitur: ut, הַהוּא *Ille ipſe*, הַהִיא *Illa ipſa*, הָהֵם, *Ipſi*; הָהֵנָּה *Ipſæ*, הָאֵל , הָאֵלֶּה *Ipſi*: הַזֶּה *Iſte*, הַזּאֹת *Iſta*. In hac conjunctione accedit aliquando litera ל per Epentheſin ad זֶה, unde fit הַלָּזֶה *Iſte, Geneſ.* 24. 65. unde rurſus per Apocopen, הַלָּז. Sic ex זוּ fit הַלֵּזוּ, *Ezech.* 36. 35. Sed de uſu utriusque hujus Præfixi vide lib. 2. cap. 5. & 15.

Suffixa ſunt, quæ aliis vocibus à fine affiguntur, & in ſpecie vulgò *Affixa* vocantur. Oriuntur autem ex integris, hoc modo:

Ex	אֲנִי	fit	ּנִי *Me* ablativ. ֵנִי , ַנִי *me* accuſ. ִי *meus, mea, meum*; rarò *Me*, ַי *Mei, meæ, mea*, plur.
	אֲנַחְנוּ		ּנוּ *Nobis* ablativ. ֵנוּ *noſter: nos*, accuſat. ָנוּ *Nos*, accuſ.
	אַתָּה		ְּכָה vel ךָ *Tuus, tui*, plur.
	אַתֶּם		כֶּם *Veſter; Vos, Vobis*, plur.
	אַתְּ		ֵךְ *Tuus*; pluraliter ַיִךְ.
	אַתֵּן		כֶּן *Veſter, Vos, Vobis.*
	הוּא		ּנוּ , הוּ , וֹ , ו *Ejus, Ei, eum, eo,*
	הֵם		ם מוֹ , הֶם *Eorum, eis, eos.*
	הִיא		ֶּנָה , ָה , הָ *Ejus, ei, eam, ea.*
	הֵן		ָן , הֶן *Earum, eis, eas.*

Hinc Dativus, per literam ל, ut in Nominibus: לִי

הוא. Reperitur הִוא וַהִיא 1. Reg.17. ℣.15. ubi juxta literas legendum fuisset הוא וַהִיא, at cùm hoc constructioni repugnaret, Masorethæ transpositis punctis, legendum tradiderunt הִיא וָהוּא, ideoq; Chirek subjecerunt priori voci, & posteriori imposuerunt Schurek in textu.

הִיא. Sæpissimè etiam scribitur הִוא per ו in medio, & quidem in Mose semper, exceptis locis undecim, in quibus est הִיא cum Jod in medio, ut est in masora Gen. 14. ℣. 2. & 38. ℣. 25. ubi loca adducuntur.

הֵם · הֵן. Cum ה paragogico, הֵמָּה · הֵנָּה. Bis legitur הֵן pro הֵם Ruth. 1. 13. 2. Sam. 4. 6.

Defectiva sunt, quæ genere vel numero deficiunt.

Singularia tantùm sunt, masc. זֶה *Hic*, *iste*, Fœmin. זוֹ · זֹאת *Hæc*, *Ista*.

Utriusque generis: זוּ · זוֹ, *Hic*, *hæc*, *Iste*, *ista*. Cum Schurek plerumque est masculinum, cum Cholem fœmininum.

Usurpatur & עֶצֶם singulariter pro *Ille ipse*, *Ipsemet*, *Ipsummet*, *Gen*. 7. 13. *Exod*. 24. *v*.10. & sic apud Rabbinos frequentissimè.

Plurale tantùm, & utriusque generis; אֵל אֵלֶּה *Illi*, *Illæ*, *illa*. Octies etiam legitur הָאֵל, ut tradit Masora Genes. 26. ℣. 4.

Utriusque generis & numeri, Relativum אֲשֶׁר *Qui*, *quæ*, *quod*; & pluraliter, *Qui*: *quæ*: Interrogativum personæ; מִי *Quis*, *quæ*, & Plur. *Qui*, *quæ*? Interrogativum rei; מֶה מַה מָה *Quod*, *quid*? מָה *Quinquies* tantùm legitur ante vocem à ח vel ע incipientem, ut tradit Masora Genes. 31. 32. & Exod. 32. 1. מַה imponit primæ literæ vocis sequentis, Dages, ut dictum cap. 5. מֶה vigesies quater legitur, juxta masoram.

Conjun-

Pronomina ſunt vel *Separata*, (Hebr. נִפְרָדִים) vel aliis vocibus *Conjuncta*, (Hebr. מְחֻבָּרִים) ſive *Separabilia* & *Inſeparabilia*.

Separata, quæ ſeparatam dictionem conſtituunt: ſuntque vel *Integra* vel *Defectiva*. Integra, quæ genere & numero diſtinguuntur: ſuntque tria, tres perſonas indicantia;

Plur.		*Sing.*		
Nos	נַחְנוּ v. אֲנַחְנוּ	*Ego*	אָנֹכִי v. אֲנִי c.	1. perſ.
Vos m.	אַתֶּם	*Tu* maſc.	אַתָּה	2. perſ.
Vos f.	אַתֵּן	*Tu* fœm.	אַתְּ	
Ipſi m.	הֵם	*Ipſe*	הוּא m.	3. perſ.
Ipſæ f.	הֵן	*Ipſa*	הִיא f.	

Quomodo accentus quorundam formam mutent, vide lib. 2. cap. ultimo.

Irregulariter ſcriptum reperitur אֲנוּ Jer. 42.6. quod ex Maſoretharum obſervatione juxta puncta vocalia legendum, אֲנַחְנוּ, at juxta conſonas, אֲנוּ, quomodo Kimchi legit in Michlol fol. 262. נָחְנוּ per Aphæreſin ter reperitur, ut legitur in Maſora Gen. 42. ℣. 10.

אַתָּה cum ה ſemper eſt, ad differentiam formæ fœmininæ: at quinquies absque ה ſcriptum reperitur, ubi Maſorethæ ה reſtituerunt, & legendum notarunt אַתָּה. Loca ab illis numerantur Eccleſ. 7. ℣. 23. reliqua ſunt, Job. 1. 10. Nehem. 9. 6. 1. Sam. 24. 9. Pſalm. 6. 4.

אַתְּ. Quinquies reperitur ſcriptum אַתְּי cum ׳ redundante, & legitur אַתְּ, nempe 1. Reg. 14. 2. 2. Reg. 4. ℣. 16. 23. & 8. 1. Ezech. 36. 13. Addit maſora, unum eſſe וְאַתְּי Jer. 4. 30. Ego & alterum reperi, Jud. 17. ℣. 2. Ter etiam legitur אַתְּ pro אַתָּה, nempe Num. 11. 15. Deut. 5. ℣. 27. Ezech. 28. ℣. 14.

אַתֵּן cum ה paragogico אַתֵּנָה.

הֵיכָל *Palatium*, הֵיכָלִים & הֵיכָלוֹת *Palatia*. Sic אֲרִי vel אַרְיֵה *Leo*, גַּב *Eminentia*. זֶבַח *Sacrificium*, זִכָּרוֹן *Memoria*, יוֹם *Dies*, יַעַר *Sylva*, כִּיּוֹר *Concha*, לֵבָב *Cor*, מָאוֹר *Lumen*, מִבְצָר *Munitio*, מִגְדָּל *Turris*, מִזְרָק *Pelvis*, מַכְאוֹב *Dolor*, מִשְׁכָּן *Habitaculum*, מִשְׁכָּב *Cubile*, מַעְיָן *Fons*, סַף *Limen*, עֲבוֹת *Densum*, עָוֹן *Iniquitas*, עָקֵב *Vestigium*, פֶּרֶץ *Ruptura*, צַוָּאר *Collum*, קֶבֶר *Sepulchrum*, קַרְדֹּם *Securis*, שָׂדֶה *Ager*, שׁוֹפָר *Buccina*. Ex fœmin. אֵימָה *Terror*, אֵימִים & אֵימוֹת *Terrores*: Sic בְּכוֹרָה *Primitivum*, אֲלֻמָּה *Manipulus*, אֲשֵׁרָה *Lucus*, חָצֵר *Atrium*, חֲנִית *Hasta*, כָּתֵף *Humerus*, כִּכָּר *Talentum*, עָב *Nubes densa*, &c. Ex communibus: דּוֹר *Aetas*, plur. דּוֹרִים & דּוֹרוֹת *Aetates*. Sic זְרוֹעַ *Brachium*, חַלּוֹן *Fenestra*, מַחֲנֶה *Castra*, מַטֶּה *Virga*, עֶצֶם *Os*, עֵת *Tempus*, &c. alia.

Quædam etiam in dualem & pluralem flectuntur: ut עַיִן *Oculus, Fons*, עֵינַיִם & עֵינוֹת: יוֹם *Dies*, יוֹמַיִם יָמִים & יְמוֹת. Item, כָּנָף *Ala*, כְּנָפַיִם & כְּנָפוֹת *Alæ*.

Aliquando forma masculina & fœminina in unâ voce concurrunt: ut מְרַאֲשֹׁתֵי שָׁאוּל *A cervicalibus Saulis*, 1. Sam. 26. 12. בָּמוֹתֵי *Excelsa*, Deut. 32. 13. Esa. 14. 14. pro בָּמוֹתֵי. Similia fuerunt suprà, in Duali.

CAPUT XI.

De Pronomine.

PRONOMEN est, quod vice Nominis ponitur. Est enim secundarium quoddam Nomen, occultè Nomen antecedens referens. Hinc Pronomina Hebræis dicuntur כִּנּוּיִם *Cognomina*, quòd Nominis principalis sint aliud quoddam cognomen. Casuum distinctionem & declinationem cum Nominibus communem habent, sed peculiari anomaliâ, ut in aliis linguis.

Prono-

ANOMALIÆ. Singularia tantùm sunt,

Nomina propria: רחל *Rachel:* שמרון *Samaria.*

Metallorum: עפרת *Plumbum,* נחשת *Chalybs.*

Item plurima alia: ut, גפרית *Sulphur,* ברית *Smegma,* ילדות *Juventa,* & alia.

Anomaliæ declinationum. Quædam primæ declinationis, flectuntur ad formam secundæ, hoc est, quædam masculina more fœmininorum: ut, אב *Pater,* אבות *Patres:* אוצר *Thesaurus,* אוצרות *Thesauri.* Huc pertinent, אוב *Pytho,* אשכול *Botrus:* ארמון *Palatium,* בהן *Pollex,* בור *Cisterna,* גג *Tectum,* גורל *Sors,* דור *Aetas,* דרבן *Stimulus,* זנב *Cauda,* חזה *Pectus,* חלום *Somnium.* חשבון *Supputatio,* טפח *Palmus,* כסא *Solium,* לוח *Tabula,* ליל *vel,* לילה *Nox,* מזבח *Altare,* מזלג *Tridens,* מטר *Pluvia,* מסב *Circuitus,* מעשר *Decima,* מצד *Arx,* מקום *Locus,* מקל *Virga,* נאד *Uter,* נוה *Habitaculum,* נר *Lucerna,* עור *Pellis,* עפר *Pulvis,* עשב *Herba,* צבא *Exercitus,* צרור *Loculus,* קול *Vox,* קיר *Paries,* קרב *Prælium,* רוח *Spiritus,* רתוק *Catena,* שור *Murus,* שפר *Tuba.* שלחן *Mensa,* שם *Nomen,* שמש *Sol,* שת *Nates:* תהום *Abyssus,* quod commune est, ut & alia nonnulla.

Quædam fœminina flectuntur ad formam masculinorum: ut, אלה *Quercus,* אלים *Robora:* שבלת *Spica,* שבלים *Spicæ:* שבות vel שבית *Captivitas,* plural. שבותים שביתים *Captivitates,* זנות *Scortatio,* plur. זנותים. Huc pertinent, ביצה *Ovum,* גחלת *Pruna,* דבלה *Palatha-ficuum,* דבורה *Apis,* דת *Lex,* זמורה *Palmes,* חטה *Triticum,* חשכה *Obscuritas,* יונה *Columba,* יענה *Ulula,* כד *Cadus,* כסמת *Spelta,* לבנה *Later,* מלה *Dictio,* נמלה *Formica,* סאה *Satum,* שערה *Hordeum,* פשתה *Linum,* פת *Frustum,* שטה *Cedrus,* תאנה *Ficus.* Sic plurale tantùm: נשים *Mulieres.*

Ab עיר *Civitas,* est ערים *Civitates,* & semel עירים.

Quædam utroq; modo flectuntur: Ex masculinis;

בִּקְעָה *Vallis*, כִּבְשָׂה *Agna*, שַׂלְמָה *Vestimentum*, נַעֲרָה *Puella*, סְעָרָה *Turbo*, חֶלְקָה *Pars*, חֶרְפָּה *Probrum*, עֶבְרָה *Indignatio*, עֶגְלָה *Plaustrum*, quæ postrema habent Sægol aut Pathach propter gutturalem. Quædam servant communem formam: ut, à מִצְוָה est מִצְוֹת *Præcepta*, מַרְאָה *Visio*, מַרְאוֹת *Visiones*: מִרְמָה *Dolus*, מִרְמוֹת *Doli*: מַחְתָּה *Thuribulum*, מַחְתּוֹת *Thuribula*.

Cholem ultimæ syllabæ manet: ut à זִכְרוֹן, dicitur, זִכְרוֹנוֹת Ab אַרְמוֹן tamen legitur אַרְמְנוֹת.

Hæc variant: מַלְכוּת *Regnum*, מַלְכִיּוֹת *Regna*, cui simile חֲנֻיּוֹת *Cellæ*, *Jer*. 37. 16. אָחוֹת *Soror*, אֲחָיוֹת *Sorores*: אַשְׁפּוֹת *Stercus*, אַשְׁפַּתּוֹת *Stercora*: עַיִן *Fons*, עֲיָנוֹת *Fontes*: גֶּיא vel גַּיְא *Vallis*, plur. גֵּאָיוֹת , גֵּיאָיֹת 2. *Reg*. 2. 16. בִּירָה *Palatium*, בִּירָנִיּוֹת *Palatia*: 2. *Paral*. 17. *v*. 12. מָנָה *Pars*, מָנוֹת , מְנָיוֹת מְנָאוֹת *Partes*.

Quædam assumunt Dagesch: אֵם *Mater*, אִמּוֹת *Matres*: פַּת *Frustum*, פִּתּוֹת *Frusta*: גַּת *Torcular*, גִּתּוֹת *Torcularia*:

Dualis numerus hîc imitatur formam masculinorum: ut, יָרֵךְ *Femur*, יְרֵכַיִם *Femora*: יָד *Manus*, יָדַיִם *Ambæ manus*: עַיִן *Oculus*, עֵינַיִם *Ambo oculi*: אֹזֶן *Auris*, אָזְנַיִם *Ambæ aures*: בֶּרֶךְ *Genu*, בִּרְכַּיִם *Genua*: רֶגֶל *Pes*, רַגְלַיִם *Pedes*: כַּף *Vola*, כַּפַּיִם *Volæ*: כָּנָף *Ala*, כְּנָפַיִם *Alæ*, & pluraliter כְּנָפוֹת.

Quæ in ה ָ desinunt, commutant ה in ת: ut, שָׂפָה *Labium*: שְׂפָתַיִם *Labia*: יַרְכָּה *Femur*, יַרְכָתַיִם *Femora*: *Exod*. 26. 23. אַמָּה *Cubitus*, אַמָּתַיִם *Cubiti duo*, *Gen*. 25. 10. שָׁנָה *Annus*, שְׁנָתַיִם *Anni duo*, *Amos* 1. *v*. 11. מֵאָה *Centum*, מָאתַיִם *Ducenta*, *Genes*. 32. *v*. 14. At חֹמֹתַיִם *Muri duo*, *Jesa*. 22. 11. formam habet ex plurali & duali compositam, à singul. חוֹמָה. Sic לֻחֹתַיִם *Duæ tabulæ*, *Ezech*. 27. 5. רִבּוֹתַיִם *Duæ myriades*, Psal. 68. 18. At לְחִי *Maxilla*, לְחָיַיִם *Maxillæ duæ*, *Deut*. 18. 3. pro Chirek habet ָ ex formâ in pluralibus antè annotatâ.

mæ Chaldaicæ, quomodo dicitur הִשְׁתְּכַחַת *Inventa est*, *Dan.* 5. *v.* 11. Vide infrà cap. 32. ad Præter.

נִפְקַדְתִּי] Tertia radicalis ת syncopam patitur, ut suprà in Kal: ut, נִבְעַתִּי *Consternatus sum*, *Dan.* 8. *vers.* 17. נִצְמַתִּי *Succisus sum*, *Job.* 23. *v.* 17.

נִפְקְדוּ] Hinc anomala sunt; נְגֹאֲלוּ, quod vide ad Præter. Pyhal, cap. 16. Item, נִוַּסְּרוּ quod vide infrà capite 35. Unum hîc est ex prima radicali in Cholem quiescente, ut antè in Futuro Kal: וְנֹאחֲזוּ *Et possessores fient*, *Num.* 32. *v.* 30.

נִפְקַדְנוּ] Per Syncopam, נִשְׁעַנּוּ *Innitimur*, 2. Chron. 14. ℣. 11.

AD PARTICIPIUM PRÆSENS.

נִפְקָד] Fit à Præterito, mutatâ ejus terminatione Pathach in Kametz. Hinc est, juxta quosdam, cum י paragogico: נֶאְדָּרִי *Magnificus es, vel, Magnificum exhibes te*, *Exod.* 15. *v.* 6. vel est Adjectivum participiale fœmininum per Apocopam literæ ת, Chaldæis familiarem, pro, נֶאְדָּרִית *Magnifica est*; & ita referetur ad antecedens Nomen יְמִינְךָ *Dextera tua*. Specialis anomaliæ est: וְנֵאשֲׁאַר אֲנִי *Et residuus ego*, *Ezech.* 9. *v.* 8. cum Epenthesi א & Pathach loco Kametz, pro נִשְׁאָר: aut est composita forma ex Præterito & Futuro, quasi mens utramq; formam linguæ simul suggesserit: ac si Propheta loqui voluisset, וְנִשְׁאַרְתִּי aut וְאֶשָּׁאֵר sive וָאֶשָּׁאֵר: Consternatio autem & perturbatio ingens, ipsi confusam vocem expressit.

נִפְקָדָה] Et in ת: ut, נֶאֱכֶלֶת *Comeditur*, *Lev.* 11. 47. נִכְחֶדֶת *Exscinditur*, *Zach.* 11. *v.* 9.

AD INFINITIVUM.

הִפָּקֵד] Infinitivus hîc habet propriam literam characte-

נִפְקָדוֹת	נִפְקָדָה / נִפְקֶדֶת	F.

Infinit.

הִפָּקֵד

Imperat.

P.	S.	
הִפָּקְדוּ	הִפָּקֵד	M.
הִפָּקַדְנָה	הִפָּקְדִי	F.

Futurum.

Sing.

fœm.	*masc.*	
	אֶפָּקֵד	1
תִּפָּקְדִי	תִּפָּקֵד	2
תִּפָּקֵד	יִפָּקֵד	3

Plural.

	נִפָּקֵד	1
תִּפָּקַדְנָה	תִּפָּקְדוּ	2
	יִפָּקְדוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆT.

נִפְקַד] Primâ gutturali: וְנֶחְשַׁב *Et imputabitur*, *Numer.* 18. *v.* 27. נֶאֱמַר *Dictum est, Dicitur*, *Dan.* 8. *v.* 26. Tria irregulariter in Cholem desinunt: נַהֲפוֹךְ *Conversum est*, *Esth.* 9. *v.* 1. וְנַחְתּוֹם *Et obsignabitur*, *Esth.* 8. *v.* 8. וְנַעְתּוֹר *Et exoratus*, 1. *Paral.* 5. *v.* 20. Videtur autem hæc forma orta ex Cholem, tertia terminatione in Kal, etsi hæc exempla eam terminationem illic non habeant. Simile vide infrà cap. 21. ad Præter. נִכַּפֵּר vide infrà ad Præter. Hithpahel cap. 20. נֶאְשַׁר vide mox ad Participiũ.

נִפְקְדָה] Huc referunt Kimchi & Aben Esra; וְנִשְׁכַּחַת *Et oblivioni tradetur*, *Jesa.* 23. *v.* 15. Est autem for-

mæ

CAPUT XIV.

De Conjugatione Passiva Niphal.

FORMA passiva נִפְעַל *Niphal* est, quæ habet characteristicam literam נ themati præfixam cum Chirek, vel Sægol aut Pathach ante gutturalem: ut, נִפְקַד *Visitatus fuit*, נֶהְפַּךְ *Inversus fuit*, נֶחְתַּם *Obsignatus fuit*. Formatio fit mutatione Kametz ex Kal in Scheva, propter quod, Scheva accedentis literæ נ convertitur in Chirek. Passiva autem hîc tantùm sunt illa Verba, quæ fiunt vel ab Activis præcedentis formæ Kal, vel passivam significationem ex alia conjugatione activa mutuantur. Sunt verò etiam hic multa reciprocæ significationis. Tria quoque, sub forma passiva significationem habent formæ activæ, quâ carent, ut ea quæ Latinis dicuntur Deponentia: ut, נִלְחַם *Pugnavit*, נִשְׁבַּע *Juravit*, נִשְׁעַן *Incubuit*.

Præteritum Niphal.

Sing.

	fœm.	*masc.*
3	נִפְקְדָה	נִפְקַד
2	נִפְקַדְתְּ	נִפְקַדְתָּ
1		נִפְקַדְתִּי

Plur.

	fœm.	*masc.*
3		נִפְקְדוּ
2	נִפְקַדְתֶּן	נִפְקַדְתֶּם
1		נִפְקַדְנוּ

Particip. præsens sive Benoni.

	Sing.	Plur.
M.	נִפְקָד	נִפְקָדִים
F.	נִפְקֶדֶת	

fecerunt, quod appellant, *Quiescentia Pe Aleph*, hoc est primâ radicali *Aleph*, propterea quòd litera א est ex numero quiescentium literarum, tum etiam quòd hîc sæpè quiescit scripta vel non scripta. At hæc propriè genus nullum constituunt, *primò* quòd major horum pars analogiam in conjugando imitatur: *deindè* quòd non generalem aliquam integrarum conjugationum, sed ferè certarum vocum, maximè in hoc Futuro, anomaliam habent. Quod autem speciale est, in specie explicari debet. Analoga sunt; תֶּאֱבַל *Lugebit*, *Job*. 14. *v*. 22. תֶּאֱגֹר *Congregabis*, *Deut*. 28, *v*. 39. & *similia alia multa*. Quæ anomala sunt, habent א in Cholem quiescens, nunc expressum, nunc abjectum, ac sæpè præterea in Tzere desinunt. א omnium maximè in prima singulari abjicitur, in reliquis minùs sæpè: ut, אֹמַר *Dicam*, אֹהֵב *Diligam*, וָאֹחֵז *Et apprehendi*, *Jud*. 20. *v*. 6. Cum ה paragogico: אֹסְפָה *Congregabo*, *Mich*. 4. 6. אוֹצְרָה *Thesaurarios constitui*, *Nehem*. 13. *v*.13. *quod Kimchi in Michlol folio* 114. *vult esse ex Hiphil pro* אוֹצִירָה *propter activam significationem*: תֹּסֵף *Recipies*, *Psal*. 104. *v*. 29. וַתֹּפֵהוּ *Et coxit eam*, 1. *Sam*.28. *v*. 24. תֹּמְרוּ *Dicetis*, 2. *Sam*. 19. *v*. 14. יֹמְרוּךָ *Obloquuntur tibi*, *Psal*. 139. 26. Cum א expresso: יֹאבַד *Pereat*, *Job*. 3.2. יֹאחֵז *Prehendet*, *Job*.18. *v*.9. Accentu ad penultimam retracto, Tzere plerumque corripitur in Sægol: וַיֹּסֶף *Et congregavit*, 2. *Sam*. 6. *v*. 1. וַיֹּאמֶר *Et dixit*, *Genes*. 1. *v*. 6. וַתֹּאחֶז *Et tenuit*, *Ruth*.3.*v*.15. Unum est cum Schurek loco Cholem, quæ forma & antea in quibusdam personis observata est: ut: וָאָנוּשָׁה *Et ægritudine afficior*, *Psalm*. 69. *v*. 21. Hæc autem; אֵהַב *Diligam*, *Prov*. 8. *v*. 16. וָאֵחַר *Et moratus sum*, *Genes*. 32. *v*. 4. תֵּזְלִי *Cursitas*, *Jer*. 2. *v*. 36. formam Chaldaicam habent, primâ radicali א in Tzere occultatâ. Reliqua analogiam sequuntur.

CAPUT

ergo adhibitum, ut א audiri possit. Possit etiam referri ad Pihel, Tzere loco Pathach posito. Sumitur interdum pro tertia fœmin. plurali ut Job. 19. ℣. 15. Ezech. 37. ℣. 7. & 49. ℣. 11.

יִפְקְדוּ] Cum Nun paragogico: יִשְׁמְעוּן *Audient, Exod.* 4. *v.* 9. & יִשְׁאָלוּן *Rogaverint, Jos.* 4. *v.* 6. ut in præcedenti persona. Sic redeunte Cholem: יִקְצֹרוּן *Messuerint, Ruth.* 2. *v.* 9. Unum reperitur cum Schurek in penultima præter morem: יִשְׁפּוּטוּ *Judicabunt, Exod.* 18. *v.* 26. Similia fuerunt paulò antè. Primâ gutturali: יַאַרְכוּ *Prolongantur, Ezech.* 12. *v.* 22. יַעְזְרוּ *Auxiliati sunt,* 1. *Reg.* 1. *v.* 7. Diversæ scriptionis est, יִקְרְחָה *Radent, Levit.* 21. *v.* 5. Simile vide suprà in tertia plurali Præteriti.

תִּפְקֹדְנָה] Secundæ & tertiæ personæ est, ut apud Latinos Futurum singulare Imperativi modi. Ex finitis in Nun, unum est quod in tertia plurali patitur syncopam: ut, תִּשְׁכֹּנָּה *Habitabunt, Ezech.* 17. *v.* 23. simile fuit in prima plurali Præteriti. Ex forma Pathach irregulare hîc est: וַתִּגְבְּהֶינָה *Et exaltarunt se, Ezech.* 16. *v.* 50. quod sic est ad formam Verborum desinentium in ה, (de quibus infrà cap. 49.) ex quorum genere ibidem sibi vocem sociam adjunctam habet. Cum Apocopa ultimæ literæ: תִּלְבַּשְׁןָ *Vestiebantur,* 2. *Sam.* 13. *v.* 18. Mixtam formam habet ex masculina & fœminina nota; יַעֲמֹדְנָה *Stabunt, Dan.* 8. *v.* 22. Ex nota fœminina, & terminatione masculina; תַּחְשְׁבוּנִי *Reputent me, Jobi* 19. 15. וַתִּקְרְבוּ *Et appropinquarunt, Ezech.* 37. 7. Simile vide infrà cap. 31. ad Futurum.

De Verbis Quiescentibus primâ א.

Verba ab א incipientia, ab hac analogia non raro recedunt, unde Grammatici irregulare genus ex illis fece-

va ſimplex: וָאֶכְּרֶהָ *Et comparavi eam, Hoſeæ 3. v. 2.* habet Dageſch euphonicum. אֲמַאָסְאֵךְ , אֶסָּעֲרֵם vide lib. 2. cap. 17. ad Futurum.

תִּפְקְדִי] Huc pertinet, וַתְּשַׁחֲדִי *Et muneraſti, Ezech. 16. v. 33.* cum Chatephkametz ſub ח loco Scheva pro natura gutturalium. Unum eſt cum Schurek loco Cholem: תַּעֲבוּרִי *Tranſibis, Ruth. 2. v. 8.* cui ſimile mox in ſequenti voce. Cum Nun paragogico: תִּדְבָּקִין *Adhærebis, Ruth. 2. v. 8.* hîc Kametz eſt ex Pathach formæ maſculinæ תִּדְבַּק, ac ſi pauſa ad eam ſyllabam rejecta eſſet, quanquam ſenſus hîc pauſam vel diſtinctionem nullam admittat. Sic mox in plurali.

תִּפְקוֹד] Ex terminatione Pathach: תִּדְבַּק *Adhæreat, Pſal. 137. v. 6.* תִּהֲלַךְ *Ambulavit, Pſal. 73. v. 9.* ubi Scheva ſub gutturali per Pathach dilatatum eſt, Chirek antecedente ex communi forma manente. Cum Schurek loco Cholem: תִּשְׁמוּרֵם *Cuſtodit eos, Prov. 14. v. 3.* vide mox aliud. Cum ה paragogico præter morem: וַתַּעְגְּבָה *Et adamavit, Ezech. 23. v. 20.* Simile vide infrà cap. 25. ad Futurum. Irregulare eſt, תְּאָכְלֵהוּ Comedet eum, Jobi 20. 26. pro תֹּאכְלֵהוּ.

נִפְקוֹד] Cum ה paragogico, ut in prima ſingulari: נִלְבְּנָה *Lateres conficiamus, Geneſ. 11. v. 3.* נַעְבְּרָה *Tranſeamus, Num. 20. v. 17.*

תִּפְקְדוּ] Accentu ad penultimam redeunte, redit terminatio ſingularis: ut, תִּגְנֹבוּ *Furabimini, Levit. 19. v. 11.* Cum ן paragogico: תִּשְׁמְעוּן *Auſcultabitis, Deuter. 8. v. 20.* Et cum Kametz in penultima: תִּשְׁמָעוּן *Auditote, Deut. 1. v. 17.* תֶּאֱהָבוּן *Diligetis, Pſal. 4. v. 3.* Hoc Kametz cauſam habet in Pauſæ ratione, quæ tamen hîc eſt in ultima. Sic antè in ſecunda fœminina. Irregulare eſt; תְּאֵהֲבוּ *Amabitis, Proverb. 1. v. 22. pro* תֶּאֱהָבוּ *ut dicitur* יֶאֱשַׁם. Tzere ergo

פְּקוֹדְנָה] Ex terminatione Pathach: שְׁמַעְנָה *Audite, Jesa.* 32. *v.* 9. Hinc contractum est propter Apocopen; שְׁמַעַן, *Genes.* 4. *v.* 23. Simile vide cap. 43. ad Imperativum.

AD FUTURUM.

אֶפְקֹד אֶפְקַד] Terminatio Cholem ferè in verbis activis usitata est; Pathach Neutris. Literæ formativæ propriè postulant Scheva, sed id propter sequens Scheva transit in Chirek, vel Sægol aut Pathach, propter gutturalem. Accedente ה paragogico, utraque terminatio mutatur in Scheva. Ex Cholem; אֶשְׁמְרָה *Custodiam, Psal.* 39. *v.* 2. A Pathach; אֶשְׁכְּבָה *Cubabo, Psal.* 4. *v.* 9. Primâ gutturali; אֶחְדְּלָה *Desistam, Job.* 16. *vers.* 6. אַהַרְגָה *Occidam, Genes.* 27. *v.* 41. in quibus Scheva compositum dissolvitur, propter aliud Scheva sequens, ut traditum est suprà cap. 4. Cum Schurek: ut, וָאָנוּשָׁה *Et ægritudine afficiar, Psalm.* 69. *v.* 21. ubi א radicale deficit, de qua anomalia mox sequitur. Ex forma Schurek etiam alia sequuntur. Pauca quædam pro altero Scheva habent Scheva compositum sub litera non gutturali: ut, אֶשְׁקֳטָה *Quiesco, Jesa.* 18. *v.* 4. Chatephkametz literæ ק subjectum, quia dictio cum ׳ scripta fuit, quasi vocalis O indice, ut & paulò antè in Imperativo. Sic אֶשְׁקֳלָה *Appendi, Esræ* 8. *v.* 25. at absente ו lectum scriptum אֶשְׁקְלָה *ibid. v.* 26. & *Jerem.* 32. *v.* 9. cum Chatephpathach: Sic אֶפְשֲׂעָה *Incedam, Jesa.* 27. *v.* 4. cum Chatephkametz in quibusdam libris scribitur (ut à Masorethis quoque observatum est) pleraque tamen exemplaria hodiè habent Scheva simplex. Citat etiam Kimchi per Chatephkametz; אֶשְׁמֳעָה *Audivi, Dan.* 8. *v.* 13. sed nostra exemplaria hodiè habent Scheva sim-

ſine certa cauſa. Cum ה paragogico, Pathach corripitur in Scheva, unde prius tranſit in Chirek, ut; שִׁכְבָה *Concumbe*, *Geneſ.* 39. *v.* 12. Pathach in Kametz mutato, שִׁמְעָה *Audi*, Dan. 9. ℣. 19. fortè propter accentum, Ex terminatione Cholem quædam hanc formam imitantur: ut, נִצְּרָה *Cuſtodi, Pſal.* 141. *verſ.* 3. quod & Dageſch euphonicum habet: מִכְרָה *Vende*, *Geneſ.* 25. *v.* 31. Si prima ſit gutturalis, pro Chirek eſt Sægol: ut אֶסְפָה *Congrega, Num.* 11. *v.* 16. עֶרְכָה *Diſpone*, *Job.* 33. *v.* 5.

פִּקְדוּ] Cholem vel Pathach ex ſing. numero convertitur in Scheva, unde antecedens Scheva tranſit in Chirek. Et ſic in fœm. פִּקְדִי. Quædam ab initio habent Kametzchatuph, ut in forma paragogica: ut, חָרְבוּ *Deſolemini*, *Jerem.* 2. *v.* 12. מָשְׁכוּ *Trahite*, *Ezech.* 32. *v.* 20. שָׁדְדוּ *Vaſtate*, *Jer.* 49. *v.* 28. Chirek ante gutturaralem, cum Scheva compoſito notatam, manente, שִׁחֲדוּ *Munera date*, Jobi 6. 22.

פִּקְדִי] De formatione, vide vocem præcedentem. Cum Kametzchatuph, ut antè, מָלְכִי *Regna*, *Jud.* 9. *v.* 10. צָעֳקִי *Clama*, *Jerem.* 22. *v.* 20. ubi quoque eſt Kametz in penultima, propter accentum eò retractum; & ſic, חָרְבִי *Exſiccare*, *Jeſa.* 44. 27. Primâ gutturali: ut, חֶשְׂפִּי *Denuda, Jeſa.* 47. *v.* 2. אֶחֳזִי *Prehende*, *Ruth.* 3. 15. ubi præter normam Chatephkametz ante ſe habet Sęgol. Irregulare quoque eſt; קָסֳמִי *Divina*, 1. *Sam.* 28. *v.* 8. quod debebat eſſe ad formam מָלְכִי; at ſub media radicali adhibetur Chatephkametz, tanquam ſub gutturali, לְתִפְאֶרֶת הַמִּלָּה *ad ornatum dictionis*, ut Kimchi inquit. Hujus verò rei cauſâ olim ſcriptum fuit cum Vau in medio, quòd illud vocalis O index eſſet. At adjectis punctis, Vau redundabat in lectione, unde Maſorethæ notarunt legendum, קָסֳמִי absque Vau: Simile mox eſt in Futuro.

hæc potiùs Nomina ſunt, ut de poſtremo expreſsè affirmat Kimchi in Michlol, & aliàs Infinitivus ſæpè ingreditur formam Nominum fœmininorum in ה deſinentium, à quo uſu ab Hebræis vocatur שֵׁם הַפֹּעַל *Nomen verbale*, & inde ea ſtructura, quòd Nomina verbalia regunt caſum Verbi ſui, de qua lib. 2. cap. 3. Reg. 3. A verbo אָמַר hîc per craſin vocalium dicitur, לֵאמוֹר pro לֶאֱמוֹר *Dicendo*. De iſta craſi dictum ſuprà cap. 4.

פְּקַר] Hæc terminatio hîc, & in ſequentibus Temporibus, ferè tantùm Verbis Neutris ſervit, ut altera in Cholem, Verbis activis: Cum ה paragogico Pathach tranſit in Scheva, unde præcedens Scheva convertitur in Chirek: לְרִבְעָה *Ad ineundum*, *Levit*. 20. *v*. 16. לְיִרְאָה *Ad timendum*, *Deut*. 4. *v*.10. Si prima ſit gutturalis, pro Chirek eſt Pathach: ut, לְאַשְׁמָה בָהּ *Reatum obeundo in eo*, *Levit*.6. *v*.7. Sub media gutturali Scheva dilatatur per Pathach: ut, לְאַהֲבָה *Diligendo*, *Deut*. 9. *v*.19. לְדַאֲבָה *Mœrere*, *Jer*. 31. *v*. 12. Huc Kimchi revocat etiam שַׁחֲטָה de quo paulò antè. Quidam volunt etiam Nun paragogicum eſſe, in, בְּאָבְדָן *In perdere*, *Eſth*. 8. *v*. 6. ſed hoc potiùs Nomen eſt.

Quidam notant, formam Infinitivi aliquando etiam eſſe cum מ ab initio: quò referunt, מִשְׁלַח Eſa. 11. 14. & Eſth. 9. 19. כְּמִשְׁלֹשׁ Gen. 38. 24. ſed poſſunt eſſe Nomina.

AD IMPERATIVUM.

פְּקוֹר] Cum ה paragogico ſervatur forma Infinitivi; ut, שָׁמְרָה *Cuſtodi*, *Pſal*. 25. *v*. 20. זָכְרָה *Memento*, 2. *Par*. 6. *v*.42. Unum retinet Cholem; וְעָמָה *Deteſtare*, *Num*. 23. *v*. 7. pro וְזָעֲמָה. Vide & vocem ſeq.

פְּקַר] Excipe; סְעָד *Fulcito*, *Jud*. 19. *v*. 5. 8. quod Maſorethæ notant ſic in eo textu bis cum Kametz ſcribi, ſine

פְּקוֹד] Hæc forma plerunque venit in conduplicatione Verbi: ut, וְאִם־אָמֹר יֹאמַר *Et si dicendo dixerit, Exod.* 21. *v.* 5. de qua locutione vide lib. 2. cap. 16. Non tamen semper hoc fit: ut מָאוֹס בָּרָע וּבָחוֹר בַּטּוֹב *Reprobare malum & eligere bonum, Jesa. 7. v. 15.* פָּשֹׁעַ וְכַחֵשׁ *Transgredi* & *mentiri, Jesa.* 59. *v.* 13. Vide & *Hos.* 10. *v.* 4.

פְּקֹד] Ablato accentu, Cholem corripitur in Kametzchatuph, de qua mutatione etiam suprà cap. 5. dictum est: ut, מְלָךְ־מֶלֶךְ *Regnare regem, Genes.* 36. *v.* 31. Specialis anomaliæ est cum ׳ epenthetico: לִדְרִיוֹשׁ *Ad quæstionem habendam, Esræ* 10. *v.* 16. nec ipsi simile in tota Scriptura occurrit. ה paragogicum adjicitur isti formæ, quæ præfixum ל habet, rarissimè simplici, ne confundatur cum Nominibus similis formæ, vel cum Imperativo. Cholem ultimæ syllabæ propter ה paragogicum corripitur in Kametzchatuph, vel Kibbutz euphoniæ causâ, trajiciturque sub primam radicalem: ut, לְמָשְׁחָה *Ad ungendum, Exod.* 29. *v.* 29. לְגָבְהָה *Ad efferendum, Soph.* 3. *v.* 11. לְחֻמְלָה *Clementiâ utendo, Ezech.* 16. *v.* 5. Si media sit gutturalis, Scheva sub ea fit compositum: ut, לְרָחֳקָה *Ad longè recedendum, Ezech.* 8. *v.* 6. Ex hac forma sunt, כְּשָׁמְעָתוֹ, בְּקָרְבָתָם & alia, quæ vide lib. 2. cap. 17. ad Infinitivum. Aliquando tamen Cholem manet: ut, פְּשׁוֹטָה *Spoliare*, Esa. 32. 11. Novæ autem formæ est illud, אַחֲרֵי אָכְלֹה *Post comedere*, 1. *Sam.* 1. *v.* 9. Cholem planè alienum videtur, pro אָכְלָה, quod ex Masora colligi potest, quæ hanc vocem cum altera ex Imperativo, וֶאֱכֹלָה *Et comede, Genes.* 27. *v.* 19. tanquam unius formæ, confert, cum aliis similibus pluribus, quæ ab initio Masoræ magnæ recensentur. Cum simplici Infinitivo quidam junctum volunt in his: שַׁחֲטָה *Mactando, vel, Ad mactandum, Hos.* 5. *v.* 2. שְׁאָלָה *Petendo, Jesa.* 7. *v.* 11. sed

פָּעוּל Pahul, *quia Paradigma* פָּעַל *à Præterito hîc flectitur in Schurek: hinc verò latiùs ad omnia Participia præterita reliquarum quoq; conjugationum traducitur. Verba Intransitiva sive Neutra, hoc Participio carent, ut & suprà dictum est: non enim à* נָפַל Cecidit, *dici potest* נָפוּל Casus, nec à לָמַד Didicit, *participialiter dicitur* לָמוּד, *etsi nominaliter usurpetur pro* Doctus, *ut & alia hujus formæ, in nomina* Toarim, *id est, adjectiva transeunt, ut* עָצוּם Fortis, *& similia. À* שָׁכַן *tamen legitur* הַשְּׁכוּנֵי Habitantes, Judic. 8. 11. *ubi præterea est irregulariter* ה, *ante vocem constructam.*

פָּקֻוד] Et cum Kibbutz euphoniæ causâ: ut, לָבֻשׁ *Vestita est*, hoc est, *vestitur*, *Prov.* 31. ℣. 21. Cum Cholem נָקוֹד *Punctatum* Gen. 30. 32. juxta quosdam.

פְּקוּדָה] Fœmininum in ת hîc non reperitur, nisi ex rectione syntactica: ut, חֲגֻרַת־שָׂק *Accincta sacco*, *Joel.* 1. *v.* 8. בְּעֻלַת בַּעַל *Maritata marito*, & similia. Hinc verò cùm ׳ paragogico sunt: גְּנֻבְתִי *Furto sublatum*, *pro* גְּנֻבַת *Genes.* 31. *v.* 39. מְלֵאֲתִי *Plena*, *pro* מְלֵאַת *Jesa.* 1. *v.* 21. Sed hæc omnia in Nomina degenerant quorum structura traditur libro 2. capite 3. Regulâ 3. Si verò ׳ esset Affixum Pronomen, dicendum esset גְּנֻבָתִי, ut videre est lib. 2. cap. 7.

AD INFINITIVUM.

Infinitivum Hebræi, & inde quoq; Santes in Thesauro Linguæ sanctæ, vocant, מָקוֹר Fontem, Venam, Scaturiginem, *quòd inde significatio definita, in reliqua Tempora, ceu certos rivulos, profluit.* Veteres Grammatici etiam vocarunt שֵׁם הַפֹּעַל *Nomen verbi, verbale*, quia sæpè loco Nominis ponitur. *Usurpatur etiam pro Gerundiis, ut suprà dictum est; inprimis verò, cùm ipsi præfiguntur literæ serviles* בכלם, quarum ב *est* In, כ Secundùm, juxta, ל Ad, מ A, *ut plenè docetur lib.* 2. *cap.* 21.

פקוד

gutturalem. Huc referendum juxta Ab. Esram מוּעֶדֶת *Vacillans, Labens*, cum Schurek loco Cholem, Prov. 25. 19. Aliis est Participium Pyhal, *Luxatus*. Hinc sunt cum ' Paragogico: אֹהַבְתִּי *Amans, Hos.* 10. 11. אֹיַבְתִּי *Inimica existens, Mich.* 7. v. 8. *In his Kimchi in Michlol fol. 17. Jod vult esse paragogicum, non Affixum, quòd accentus sit in penultima, quem Affixum postularet in ultima.* Quædam formam compositam habent, hinc & ex secunda fœminina singulari præteriti: ut וְיֹלַדְתְּ *Et paries, Genes.* 16. v. 11. & *Jud.* 13. v. 5. 7. יֹשַׁבְתִּי *Desidens, Jer.* 22. v. 23. שֹׁכַנְתִּי *Habitans, Jer.* 51. v. 13. formâ compositâ ex שֹׁכֶנֶת & שָׁכַנְתְּ quasi dicas, *Quòd habitarit, & adhuc habitet*, ut Kimchi explicat fol. 68. Et sic in aliis quoque compositis, utramq; formam attendendam, & significativam esse volunt, compendii faciendi causâ. Simile vide cap. 16. ad Particip. præteritum. Alii aliter de his sentiunt, ut Elias scribit in libro הרכבה *Harcabha*, qui est de Vocibus compositis.

Cæterùm Participium hoc etiam sæpissimè per Kametz & Tzere exprimitur, & vulgò שֵׁם הַתֹּאַר *Nomen Toar*, hoc est, Formæ seu Formale aut Verbale, vocatur, & sic flectitur;

Plur.	*Sing.*	
אֲבֵלִים	אָבֵל	M.
אֲבֵלוֹת	אֲבֵלָה	F.

Hinc sunt; גָּדֵל *Crescens*, sive *Grandescens erat*, 1. *Samuel.* 2. v. 6. יָשֵׁן *Dormiens*, 1. *Sam.* 26. 7. יְשֵׁנִים *Dormientes erant*, 1. *Sam.* 26. v. 12. דָּבֵק *Adhærens vel conjunctus*, *Proverb.* 18. v. 24. דָּבְקָה *Adhærens erat, adhærebat*, 2. *Paral.* 3. v. 12. הַדְּבֵקִים *Qui adhærentes fuistis, adhæsistis, Deut.* 4. v. 4.

AD PARTIC. PRÆTERITUM.

Hoc Participium propriè à forma primæ vocis nominatur

Poßidebitis, Deut. 4. *v.* 1. Et cum Sægol: שְׁאֶלְתֶּם *Petivistis*, 1. *Sam.* 12, 13. Cum Syncopa: נְתַתֶּם *Tradidistis, Jer.* 37.18. Vide secundam masc. sing.

פָּקַדְנוּ] Quæ in נ desinunt, ejus literæ hîc patiuntur Syncopam: ut, נָתַנּוּ *Dedimus, Thren.* 5.7. pro נָתַנְנוּ.

AD PARTICIP. PRÆSENS.

פֹּקֵד] Duo speciali anomaliâ in Chirek desinunt loco Tzere: ut, יוֹסִף *Addens, Jesa.* 29. 14. unde & plurale; יֹסְפִים *Addentes, Deuter.* 5. *v.* 25. תּוֹמִיךְ *Sustentans, Psal.* 16. *vers.* 5. Si tertia sit gutturalis ח vel ע, fit interdum crasis in Pathach: ut, נֹטַע *Plantans, pro* נֹטֵעַ *Psal.* 94. *v.* 9. Simile in Pathach; אֹבַד *Periens, Deut.* 32. *v.* 28. quod Aben Esra propter structuram factum existimat. Est enim illic, גּוֹי אֹבַד עֵצוֹת *Gens perdita consiliis.* Unum est cum ה paragogico, quod accentus in penultima indicat, & adjunctum Nomen תַּנּוּר quod est Generis Masculini, בֹּעֵרָה *Ardens, Hos.* 7, *v.* 8. Sæpiusculè adest י paragogicum: ut, אֹסְרִי *Ligans, Genes.* 49. *v.* 11. חֹקְקִי *Exscindens,* חֹצְבִי *Cædens, Jesa.* 22. 16. יֹשְׁבִי *Residens, Psal.* 123. *v.* 1. שֹׁכְנִי *Inhabitans, Deut.* 33. *v.* 16. Vide etiam *Zach.* 11. *v.* 17. *Psal.* 114. *v.* 8. Ephodeus vult, hoc י non esse paragogicum, neque hæc esse nomina participialia, sed Adjectiva, unde illud *Jod* vocat יוֹד הַתֹּאַר *Jod adjectivi*: in his enim non significari actionem præcisè præsentem, & momentaneam, sed continuam.

פֹּקְדָה , פּוֹקֶדֶת] Tzere interdum ex forma masculina retinetur: ut, בֹּגֵדָה *Perditè agens, Jer.* 3. *v.* 8. יוֹלֵדָה *Parturiens, Mich,* 5. *v.* 3. נֹטֵרָה *Custodiens, Cantic.* 1. *v.* 6. & similia plura. Fœmininum in ת usitatius hîc est: ut, נֹפֶלֶת *Cadens, Genes.* 15. *v.* 12. בֹּרַחַת *Fugio, Genes.* 16. 8. יֹדַעַת *Cognoscens, Num.* 31. *v.* 17. cum duplici Pathach propter guttu-

Scheva est Pathach: ut, לָקַחְתְּ *Accepisti*, 1. *Reg.* 14. *v.* 3. שָׁמַעַתְּ *Audivisti*, *Jer.* 4. *v.* 19. יָדַעַתְּ *Nosti*, *Jerem.* 50. *v.* 24. יָלַדְתְּ vide mox ad Particip. præsens. A נָתַן per syncopam; נָתַתְּ *Dedisti*, *Ezech.* 16. *v.* 33. Vide vocem præcedentem.

פָּקַדְתִּי] Quædam in medio habent Chirek pro Pathach: ut, יְלִדְתִּי *Genui*, *Psalm.* 2. *v.* 7. שְׁאִלְתִּי *Petivi*, 1. *Sam.* 1. *v.* 20. Vide similem formam infrà cap. 40. ad Præter. & mox in secunda plurali. A finitis in ת, per syncopam: כָּרַתִּי *Pepigi*, *Exod.* 34. *v.* 27. Vide paulò antè in secunda masculina. A נָתַן similiter per syncopam: נָתַתִּי *Dedi*, *Genes.* 1. *v.* 29. Vide paulò antè. Per Aphæresin: וְשַׁבְתִּי *Et habitabo*, *Psal.* 23. *v.* 6. *pro* וְיָשַׁבְתִּי. Sic quædam fuerunt paulò antè. Sed communiter deducunt à שׁוּב, pro, *Quietus ero*.

פָּקְדוּ] Cum ן paragogico: יָדְעוּן *Cognoverunt*, *Deut.* 8. *v.* 3. Per Aphæresin primæ radicalis: צָקוּן *Effuderunt*, *Jesa.* 26. 16. à יָצַק, sed habet formam à צוּק. Similia fuerunt paulò antè. Cum א paragogico præter morem; הֶהָלְכוּא *Qui venerant*, *Jos.* 10. *v.* 24. Vide simile infrà cap. 43. ad Præter. Quædam hujus personæ diversimodè leguntur & scribuntur: ut, שָׁפְכָה *Effuderunt*, *Deut.* 21. *v.* 7. scribitur cum ה, quasi legendum, שָׁפְכָה *Effudit*; sed Masorethæ legendum tradiderunt pluraliter, unde Kibbutz appositum pro ו. Talia sunt in Bibliis quatuordecim, quæ adducuntur in Masora Thren. 4. 17. Accentu retracto, redeunt vocales, ut in tertia fœminina dictum: יָלָדוּ *Pepererunt*, *Genes.* 31. 43. יָכֹלוּ *Potuerunt*, *Exod.* 8. 14. נָזֹלוּ *Defluunt*, Esa. 64. 1. & חָדֵלוּ *Cessaverunt*, Judic. 5. 7. quæ duo etiam habent Dagesch euphonicum, ad intendendam significationem.

פְּקַדְתֶּם] Cum Chirek loco Pathach in medio: יְרִשְׁתֶּם

munem flexionem imitatur: ut, חָפֵץ *Voluit ille*, חָפַצְתָּ *Voluisti tu*, חָפְצוּ *Voluerunt illi vel illæ, &c.* Cholem manet, præterquam in tertiis personis, in quibus servatur analogia: ut, יָגֹרְתָּ *Timuisti, Deut. 28. v. 60.* יָכֹלְתִּי *Potui, Genes. 30. v. 8.* יָכְלוּ *Potuerunt, Genes. 37. 4.* יָכְלָה *Potuit illa, Genes. 36. 7.* Si accentus à Cholem removeatur in secunda & prima persona, corripitur in Kametzchatuph: ut, וְיָכָלְתָּ *Et poteris, Exod. 18. v. 23.*

Quædam præter morem *Aphæresin* primæ radicalis patiuntur: ut, רַד *Declinavit, pro* יָרַד *Jud. 19. v. 11.* קַח *Accepit, pro* לָקַח *Ezech. 17. v. 5.* & sic קָחָם *Accepit eos, Hoseæ 11. v. 3.* Aliud vide mox in tertia plurali.

פָּקְדָה] Ad formam Chaldaicam hîc in ת desinit אָזְלַת *Abiit, pro* אָזְלָה *Deut. 32. v. 36.* Simile vide cap. seq. ad Præteritum Niphal, & cap. 36. ad hanc personam. Accentu ad penultimam retracto, redeunt singulæ terminationes masculinæ, Pathach in Kametz producto: ut, נָתָנָה *Dedit, Judic. 5. v. 25.* שָׂמֵחָה *Lætata est, Esth. 8. v. 15.* Vide lib. 2. capite 23. Sic, נָשַׁתָּה *Defecit, pro* נָשְׁתָה, *Jesa. 41. v. 17.* quod & cum Dagesch Euphonico. Irregulariter; גָּבְהָא *Extulit se, Ezech. 31. v. 5.* cum א loco ה, ne duo ה concurrant.

פָּקַדְתָּ] Cum ה paragogico: בָּגַדְתָּה *Prævaricatus es, Malach. 2. v. 14.* Verba quæ in ת desinunt, hîc & quandocunque aliud ת sequitur, syncopam patiuntur, contrahendo ת radicale per Dagesch forte in ת servile: ut, כָּרַתָּ *Succidisti, pro* כָּרַתְתָּ *Deuter. 20. v. 20.* Hanc anomaliam sequitur hîc verbum נָתַן includendo נ per Dagesch in ת servile, euphoniæ causâ; ut נָתַתָּה *Dedisti, pro* נָתַנְתָּ *Genes. 3. 12.* & sic semper quando ת sequitur. Et deficiente quoque primâ radicali תַּתָּה, 2. Sam. 22. 41.

פָּקַדְתְּ] Si ultima radicalis fuerit ח vel ע, pro priori Scheva

Partic. præteritum ſive Pahul.

Plur.	*Sing.*	
פְּקוּדִים	פָּקוּד	M.
פְּקוּדוֹת	פְּקוּדָה	F.

Infinitivus.

פְּקֹד vel פְּקוֹד vel פָּקוֹד

Imperativus.

Plur.	*Sing.*	
פִּקְדוּ	פְּקֹד vel פְּקוֹד	M.
פְּקוֹדְנָה	פִּקְדִי	F.

Futurum.

Sing.

fœmin.	*maſcul.*	
com. אֶפְקֹד vel	אֶפְקוֹד	1.
תִּפְקְדִי	תִּפְקוֹד	2.
תִּפְקוֹד	יִפְקוֹד	3.

Plural.

com.	נִפְקוֹד	1.
תִּפְקוֹדְנָה	תִּפְקְדוּ	2.
	יִפְקְדוּ	2.

ANNOTATIONES AD PRAET.

פָּקַד] Triplex hîc Verborum terminatio eſt; Prima & communis in Pathach, ut in paradigmate: Altera in Tzere: ut, חָפֵץ *Voluit.* Tertia in Cholem: ut, יָכֹל *Potuit*, יָגֹר *Timuit*, קָטֹן *Parvus fuit.* Hæc autem rarior eſt propter Nomina multa ejusdem formæ. Concurrunt omnes in uno verſu, Exod. 40. ℣. 35. Irregulare eſt, שָׁפָט *Judicavit*, 1. *Samuel.* 7. *v.* 17. ubi Maſora inquit, non reperiri amplius cum Kametz. Terminatio Tzere com-

ordines dentium: שַׁד *Uber*, שָׁדַיִם *Duo ubera.* Quæ ex duplici Sægol constant, prius mutant in Pathach, alterum in Scheva: ut, אֶלֶף *Mille*, אַלְפַּיִם *Duo millia:* נַעַל *Calceus*, נַעֲלַיִם *Duo calcei:* קֶרֶן *Cornu*, קַרְנַיִם *Duo cornua*, unde & regulariter קְרָנַיִם.

ANOMALIÆ *hujus declinationis.*

Singularia tantùm sunt,

Nomina propria: דָּוִד *David.*

Metallorum: זָהָב *Aurum*, כֶּסֶף *Argentum*, unde tamen semel reperitur pluralis numerus pro *Nummis argenteis*, Genes. 42. ℣. 25. בְּדִיל *Stannum*, à quo similiter semel plurale reperitur, Jesa. 1. ℣. 25. pro *Scoriis stanni:* בַּרְזֶל *Ferrum.*

Liquorum: יַיִן *Vinum*, תִּירוֹשׁ *Mustum*, דְּבַשׁ *Mel*, יִצְהָר *Oleum.*

Pluralia tantùm sunt hæc ætatum Nomina: בְּתוּלִים *Virginitas*, זְקוּנִים *Senectus*, נְעוּרִים *Pueritia*, עֲלוּמִים *Adolescentia.*

Dualia tantùm sunt: אָבְנַיִם *Sella:* חָפְנַיִם *Pugilli:* כִּלְאַיִם *Heterogenea:* כִּירַיִם *Testus:* מֹאזְנַיִם *Bilances:* מִכְנְסַיִם *Femoralia:* מָתְנַיִם *Lumbi:* צָהֳרַיִם *Meridies:* מַיִם *Aquæ:* רֵחַיִם *Molæ:* שָׁמַיִם *Cæli:* שְׁפַתַּיִם *Duæ strues lapidum:* מִשְׁפְּתַיִם *Duæ sarcinæ.* Multa denique usu tantùm alterutro numero carent, quæ diligenti lectione observanda sunt.

CAPUT X.

De Secunda Declinatione.

SECUNDA declinatio est fœmininorum, quæ singulari adjicit syllabam וֹת, servatâ communi mutationis lege, ut in prima declinatione dictum: ut,

אוֹת

אֲדֻמִּים *Rufi*. Sic, חַרְטֹם *Magus*, נָקֹד *Punctatum*, עָרֹם *Nudus*, קַרְדֹּם *Securis*, עָקוֹד *Crurībus-varium*, עָמוֹק *Profundum*. Sic & ex monoſyllabis quædam: ut, תֻּמִּים à תֹּם *Perfectio*: חֻקִּים *Statuta*, à חֹק. Excipe; יוֹם *Dies*, יָמִים *Dies*: רֹאשׁ *Caput*, רָאשִׁים *Capita*: שׁוֹר *Bos*, שְׁוָרִים *Boves*: חֹחַ *Spina*, חֲוָחִים & חֹחִים *Spinæ*: אֱנוֹשׁ *Homo*, אֲנָשִׁים *Homines*. A צִפּוֹר *Avis*, eſt צִפֳּרִים & צִפֳּרִים *Aves*.

Schureck in Kibbutz & Dageſch: ut, חָרוּל *Urtica*, חֲרֻלִּים *Urticæ*. Sic; בְּרֹדִים, אֲמֻצִּים. At à שׁוּק *Platea*, שְׁוָקִים *Plateæ*: דּוּד *Caniſtrum*, דְּוָדִים & דּוּדִים *Caniſtra*: ut antea quædam in Cholem. At, שִׁקּוּי facit שִׁקֻּיִּים Hoſ. 2. ℣. 5. & שִׁקּוּיִם *Potiones*, Pſal. 102. ℣. 10.

Terminatio ה ֶ à ſingulari abjicitur, unde præcedens vocalis quæcunque manet: ut, יָפֶה *Pulcher*, יָפִים *Pulchri*: רֵעֶה *Amicus*, רֵעִים *Amici*.

Terminatio ִי ſimiliter abjicitur: ut, יְהוּדִי *Judæus*, יְהוּדִים *Judæi*: נָכְרִי *Alienus*, נָכְרִים *Alieni*: חָפְשִׁי *Liber*, חָפְשִׁים *Liberi*: צִי *Navis*, צִים *Naves*: Numer. 24. ℣. 24. à quo & regulariter eſt צִיִּים Dan. 11. ℣. 30. מִצְרִי *Aegyptius*, מִצְרִים *Aegyptii*. Quædam regulariter flectuntur: ut, נָקִי *Innocens*, נְקִיִּים *Innocentes*: Sic, עָנִי *Pauper*, עִי *Acervus*, אִי *Inſula*. Excipe, כְּלִי *Vas*, unde כֵּלִים *Vaſa*. Quædam commutant Chirek in Kametz, Jod ſervato: ut, גְּדִי *Hædus*, גְּדָיִים *Hædi*: עֲדִי *Ornamentum*, עֲדָיִים *Ornamenta*: Ezech. 16. v. 7. שְׁפִי *Clivus*, שְׁפָיִים *Clivi*, Jer. 3. v. 21. חֳלִי *Infirmitas*, חֳלָיִים *Infirmitates*. 2. Paral. 21. 15. פְּתִי *Simplex*, פְּתָיִים & פְּתָאִים & פְּתָאִים *Simplices*: צְבִי *Caprea*, צְבָיִים & צְבָאִים, 1. Paral. 12. v. 8. חֲלִי *Ornamentum*, חֲלָאִים Cant. 7. v. 1. לָבִיא *Leo*, לְבָאִים *Leones*.

Dualis numerus hîc à ſingulari numero flectitur in ַיִם mutatis ferè vocalibus, ut in plurali: ut, יוֹם *Dies*, יוֹמַיִם *Duo dies*, Exod. 21. v. 21. אַף *Naſus*, אַפַּיִם *Nares*: שֵׁן *Dens*, שִׁנַּיִם *Dentes*: ubi dualis forma adhibetur ob binos ordi-

Mus-montanus, שַׁאֲנָן *Tranquillus.* Ex hac forma quoque est plurale, מַעֲמַקִּים *Profunditates*, *Psal.* 130. 1. Ast à מוֹרַג est מֹרִגִים *Tribulæ*, 2. *Sam.* 24. *v.* 22.

Sic & monosyllaba quædam: ut, יָם *Mare*, יַמִּים *Maria*: חָם *Calidus*, חַמִּים *Calidi*. Ab אָח est אַחִים *Fratres*. Alia Kametz retinent: ut, דָם *Sanguis*, דָמִים *Sanguines*. Sic; דָג *Piscis*, זָר *Alienus*, עָר *Inimicus*, עָב *Nubes*, צָר *Hostis*, רָע *Malus*, רָשׁ *Pauper*, רָם *Excelsus*, שָׂר *Princeps*.

Pathach in quibusdam assumit Dagesch: ut, הֲדַס *Myrtus*, הֲדַסִּים *Myrti*: אֲגַם *Stagnum*, אֲגַמִּים *Stagna*. Sic; אֶתְנַן *Merces meretricia*, מִשְׁבַּת *Cessatio*, מִשְׁמַן *Pinguedo*, & alia. Monosyllaba: ut, דַל *Tenuis*, דַלִּים *Tenues*. Sic, גַל *Acervus*, גַן *Hortus*, רַב *Multus*, עַם *Populus*. Duo per Kametz, propter ejectum Dagesch: הַר *Mons*, הָרִים *Montes*: פַר *Juvencus*, פָרִים *Juvenci*. Excipiuntur; סַף, מַס, צַד, פַּת, unde סִפִּים, & sic reliqua.

Tzere non præcedente Kametz, mutatur in Scheva: ut, עִוֵּר *Cæcus*, עִוְרִים *Cæci*: חֵרֵשׁ *Surdus*, חֵרְשִׁים *Surdi*, ubi prius Tzere manet, quia est loco ejecti Dagesch ex ר. Sic, עִלֵּג *Balbus*, עִקֵּשׁ *Perversus*, פִּסֵּחַ *Claudus*, רֹכֵב *Eques*, מוֹעֵד *Solennitas*. Excipiuntur quædam, quæ Tzere retinent: ut, שֹׁמֵם *Desolans*, שֹׁמְמִים *Desolantes*: זְאֵב *Lupus*, זְאֵבִים *Lupi*: מַקְהֵל *Congregatio*, מַקְהֵלִים *Congregationes*.

Tzere præcedente Kametz manet. Excipiuntur tamen quædam à verbis Defectivis secundâ derivata, quæ illud in Chirek & Dagesch convertunt: ut, מָגֵן *Clypeus*, מְגִנִּים *Clypei*: Sic monosyllaba quædam, חֵץ *Sagitta*, חִצִּים *Sagittæ*: קֵן *Nidus*, קִנִּים *Nidi*: At à בֵּן est בָּנִים *Liberi*. Quædam analoga sunt: ut, זֵד *Superbus*, זֵדִים *Superbi*: sic; גֵר *Peregrinus*, עֵץ *Arbor*.

Cholem manet. Quædam illud euphoniæ causâ convertunt in Kibbutz & Dagesch: ut, אָדֹם *Rufus*,

אדמים

ctura singularem numerum apertè arguit, nempe יַעֲלֹז שָׂדַי וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ *Exultet ager, & quicquid in eo est, Psal.* 96. *vers.* 12. Chaldæus etiam hîc singulariter transfert. At Nah. 3. 17. גּוֹבַי pluralis numeri est.

Cholem penultimæ syllabæ, sequente Sægol aut Pathach, mutatur in *Scheva:* ut, קֹמֶץ *Pugillus,* קְמָצִים *Pugilli.* רֹתֶם *Juniperus*, רְתָמִים *Juniperi:* רֹמַח *Lancea,* רְמָחִים *Lanceæ;* פֹּעַל *Actio*, פְּעָלִים *Actiones:* vel in *Chateph-kametz* sub gutturali, loco Scheva: ut, אֹהֶל *Tabernaculum,* אֳהָלִים *Tabernacula:* חֹמֶר *Acervus,* חֳמָרִים *Acervi:* חֹדֶשׁ *Mensis,* חֳדָשִׁים *Menses.* His simile; קֹדֶשׁ *Sanctitas,* קֳדָשִׁים *Sanctitates:* nam Scheva compositum quandoq; etiam aliis,quàm gutturalibus subjici,suprà dictum est. Hinc tamen etiam est קָדָשִׁים cum Kametz lato, ut Kimchi loquitur, unde adjunctum habet Metheg: sic שָׁרָשִׁים *Radices.* Aliâs in penultima ferè semper manet: ut, כּוֹכָב *Stella,* כּוֹכָבִים *Stellæ.* Sic ab אֹהֶל dicitur etiam אֹהָלִים *Tabernacula, Genes.* 25. *v.* 27.

Quæ *Pathach* in penultima habent, sequente Chirek, (at non intercedente Dagesch) variant: à זַיִת *Oliva*, est זֵיתִים *Olivæ:* à חַיִל *Exercitus,* חֲיָלִים *Dan.* 11. *vers.* 10. sic á תַּיִשׁ est תְּיָשִׁים *Hirci, Genes.* 30. *v.* 35. עַיִר *Pullus,* עֲיָרִים *Pulli, Jud.* 10. *v.* 4. Hanc formam semel imitatur, עִיר *Civitas*, unde, עֲיָרִים *Civitates, Jud.* 11. *v.* 4. quod aliàs semper habet עָרִים. A בַּיִת *Domus*, est בָּתִּים pro בַּיתִים.

Formam נַעַר vide antè in forma מֶלֶךְ.

Ultima syllaba singularis numeri, quandoque etiam speciales affectiones habet.

Kametz interdum convertitur in Pathach & Dagesch: ut, אוֹפָן *Rota*, אוֹפַנִּים *Rotæ.* Hanc formam sequuntur; גָּמָל *Camelus*, זְמָן *Tempus*, קָטָן *Parvus*, שְׁפָן

Mus-

דָּבָר *Verbum*, דְּבָרִים *Verba*, לִדְבָרִים *Verbis*.
חָסִיד *Beneficus*, חֲסִידִים *Benefici*.
סֵפֶר *Liber*, סְפָרִים *Libri*.
מֶלֶךְ *Rex*, מְלָכִים *Reges*. Hujus formæ ſunt נֶגַע *Plaga*, פֶּתַח *Oſtium*, & ſimilia, quæ pro poſteriore Sægol habent Pathach, propter ultimam gutturalem: item נַעַר *Puer*, טַעַם *Ratio*, & ſimilia, quæ pro utroque Sægol habent duplex Pathach, propter mediam gutturalem: *Hinc pluralis*, נְגָעִים *Plagæ*, טְעָמִים *Rationes*.

Excipe à Kametz; שָׁלִישִׁים à שָׁלִישׁ *Tribunus*, quod retinet Kametz ad differentiam שְׁלִשִׁים *Triginta*: item שָׁבֻעִים שָׁבֻעוֹת à שָׁבוּעַ *Septimana*, quod ſimiliter ſervat Kametz ad differentiam שְׁבֻעִים & שְׁבֻעוֹת à ſig. שָׁבוּעַ *Juratus*.

Jod ſæpè excidit ex terminatione plurali: ut, תַּנִּינִם *Dracones*, *Deut*. 32. *v*. 33. תְּמִימִם *Integri*, *Levit*. 9. *v*. 2.

Quædam flectuntur in ין. formâ Chaldaicâ: ut, אֲחֵרִין *Alii*, *Job*. 31. *v*. 10. אִיִּן *Inſulæ*, *Ezech*. 26. *v*. 18. חִטִּין *Tritica*, *Ezech*. 4. 9. חַיִּין *Vita*, *Job*. 24. 22. יָמִין *Dies*, *Dan*. 12. *v*. 13. מִלִּין *Sermones*, *Job*. 12. *v*. 11. מְלָכִין *Reges*, *Prov*. 31. 3. עִיִּין *Acervi*, *Mich*. 3. 12. רָצִין *Curſores*, 1. *Reg*. 11. *v*. 13. צִידֹנִין *Tzidonii*, 1. *Reg*. 11. *v*. 33. שֹׁמֵמִין *Deſolatæ*, *Thren*. 1. *v*. 4.

Irregularia planè ſunt quædam, quæ deſinunt in י ַ pro ים.: ut, גּוֹבַי *Locuſtæ*, *Nah*. 3. *v*. 7. הָרַי *Montes*, *Zach*. 14. *v*. 5. חַלּוֹנַי *Feneſtræ*, *Jer*. 22. *v*. 14. חוֹרַי *Alba opera*, *Jeſa*. 19. *v*. 9. חֲשׂוּפַי *Retecti*, *Jeſa*. 20. *v*. 4. סוּרַי *Recedentes*, *apoſtatæ*, *Jer*. 17. *v*. 13. שָׂדַי *Agri*, *Hoſ*. 10. 4. שָׂרַי *Principes*, *Jud*. 5. 15. יָדַי *Manus*, *Ezech*. 13. *v*. 18. Hæc paraphraſtes Chaldæus per pluralia ſemper explicat. R. Salomon Jeſa. 20. ℣. 4. ſcribit י eſſe paragogicum ſive dė ſuperfluo, ac proinde ſingularia. Aben Eſra, Hoſ. 10. 4. שָׂדַי vult eſſe pro שָׂדֶה, quod probat ex alio loco, ubi ſtru-

ctura

cedente vocula מִן cognoſcitur, quàm apud Latinos ex A vel Ab. Ad caſus itaque rectè diſcernendos, ad Syntaxin & ſtructuram ſermonis recurrendum eſt.

Porrò Nomina derivata, antè vel ponè cum litera formativa, vulgò hîc appellantur *Nomina hæemantica*, & literæ ipſæ Nomini adjunctæ, *hæemanticæ*, à voce ſymbolica הֶאֱמַנְתִּי, in quam literæ Nominibus addi ſolitæ, memoriæ causâ incluſæ ſunt. Kimchi Joel. 1. ẏ. 17. omiſsâ literâ ה vocat eas literas אמ״תין *Amtin*. At uſus harum literarum longè latior eſt, nec ad ſola Nomina pertinet, ut patebit.

CAPUT IX.

De prima Declinatione Nominum.

FLEXIO Nominis ſecundum caſus dicitur *Declinatio*. Ea verò, quum caſuum terminatio ſpecialis nulla ſit, ſolâ flexione Nominativi ſingularis in Nominativum pluralem peragitur.

Declinatio Nominum *duplex* eſt, Prima & Secunda, quibus in genere duplex anomalia accidit: Prima, *Kametz, Tzere & Sægol penultimæ ſyllabæ, mutantur in Scheva*: Secunda, *Sægol ultimæ ſyllabæ convertitur in Kametz*. Attamen ſi Kametz & Tzere ante gutturales & ר, loco ejecti Dageſch ponantur, immutatæ manent.

PRIMA eſt maſculinorum, quæ ſingulari numero adjicit ſyllabam ִים: ut,

טוֹב *Bonus*, טוֹבִים *Boni*, לְטוֹבִים *Bonis*, אֶת־טוֹבִים *Bonos*.

גַּנָּב *Fur*, גַּנָּבִים *Fures*. Huic ſimile, Dageſch compenſato; חָרָשׁ *Artifex*, חָרָשִׁים *Artifices*.

צַדִּיק *Juſtus*, צַדִּיקִים *Juſti*. Huic ſimilia; עָרִיץ *Tyrannus*, עָרִיצִים *Tyranni*: סָרִיס *Eunuchus*, סָרִיסִים *Eunuchi*.

חבר

poteſt, accidit *Comparatio*. At ea hîc non fit diversâ adjectivi flexione, ſed locutione periphraſticâ, ideoque ad conjuncti ſermonis rationem pertinet: vide lib. 2. cap. 3.

Casus eſt diverſa Nominis terminatio: eſtque ſextuplex in utroque numero, Nominativus, Genitivus, Dativus, Accuſativus, Vocativus, Ablativus. At hîc ſolus Nominativus pluralis à Nominativo ſingulari, diſtinctâ terminatione differt: reliqui caſus non diverſis terminationibus, ſed ex ſtructura ſermonis & rectione Syntacticâ diſtinguuntur, non ſecus atque caſus quidam ſimiles apud Latinos, ut Genitivus & Dativus in æ, Dativus & Ablativus quarundam declinationum; tres caſus ſimiles Nominum neutri generis, & alii, quos ſola Syntaxis diſcernit. Unde Seneca lib. 5. Nat. q. cap. 17. ſcribit: *Caſus ſex dicimus, non quia omne Nomen ſex recipit, ſed quia nullum plures quàm ſex.* Neque etiam notas certas vel articulos habent, quibus accuratè diſtingui poſſint. Qui vulgò pro articulis habentur, incerti ſunt. ה cum Pathach, ſequente Dageſch, omnibus caſibus præfigitur, nunc ex communi linguæ uſu, nunc ad emphaſin, quomodo ab Hebræis appellatur הֵא הַיְּדִיעָה *He notitiæ*, vel notificationis, quòd ſignificatum quaſi notius reddat, aut oſtendat rem ſignificari notam, certam & determinatam. ל præfixum communiter Dativum deſignat, quandoque Genitivum poſſeſſoris, quandoque alium uſum habet, ut in Syntaxi pleniùs cognoſcetur. אֵת communiter Accuſativum notat: ſæpè etiam Nominativum, non raro aliud ſignificat, quod ſimiliter Syntaxis explicabit. Vocativus aliquando deſignatur per ה ut; הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם Audite ô cæli &c. Ablativus hîc æquè ſæpè & certò ex præceden-

גְּבִיר *Herus,* גְּבִירָה *Hera,* דָּג *Piscis,* דָּגָה *Piscis-fœmina:* מֶלֶךְ *Rex,* מַלְכָּה *Regina,* כֶּבֶשׂ *Agnus,* כַּבְשָׂה vel כִּבְשָׂה *Agna*, in quibus postremis motio utrumque Sægol in Scheva mutat, cujus prius transit pro more in Chirek vel Pathach.

Excipe pauca, quæ non in ה fœmininum, sed paragogicum moventur, quod cognoscitur ex accentu in penultima manente: ut, לַיִל , לַיְלָה *Nox*, בַּיִת , בַּיְתָה *Domus:* מָוֶת , מָוְתָה *Mors.*

Adjectivum est nomen generis duplicis, sub duplici terminatione, hoc est, quod è masculino movetur in fœmininum: ut, טוֹב *Bonus,* טוֹבָה *Bona.*

Motio in fœmininum genus, masculini formam persæpè mutat.

Kametz penultimæ syllabæ, regulariter transit in Scheva: ut, גָּדוֹל *Magnus*, גְּדוֹלָה *Magna.* Excipe; בָּגֵדָה *Prævaricatrix*, *Jerem.* 3. *v.* 4. quod servat Kametz præter normam: item Masculina in ה desinentia, quæ Kametz penultimæ syllabæ retinent, ut mox videbitur. Ultimæ syllabæ manet: ut, חָכָם *Sapiens,* חֲכָמָה *Sapiens illa.*

Excipe, קָטָן *Parvus,* קְטַנָּה *Parva:*

Tzere ultimæ syllabæ, si nullum Kametz præcesserit, similiter mutatur in Scheva: ut, עִוֵּר *Cæcus*, עִוְּרָה *Cæca:* בֹּגֵד *Prævaricator*, בֹּגְדָה *Prævaricatrix.* Præcedente Kametz manet.

Sægol cum sequente ה per contractionem tollitur, unde Kametz penultimæ syllabæ manet: ut, יָפֶה *Pulcher*, יָפָה *Pulchra:* רָוֶה *Irriguus*, רָוָה *Irrigua.*

In ִי desinentia, moventur in ִיָּה & in ִית: ut, שֵׁנִי *Secundus*, שֵׁנִיָּה & שֵׁנִית *Secunda:* תַּחְתִּי *Inferior* תַּחְתִּיָּה & תַּחְתִּית *Infima:* מִצְרִי *Aegyptius*, מִצְרִית *Aegyptia.*

Adjectivis plerisq;, quorum scil. significatio augeri

Excipe fœminina; פַּת *Frustum*, סֹלֶת *Simila*: Communia, quæ tamen sæpiùs fœminina sunt; עֵת *Tempus*, אות *Signum*, קֶשֶׁת *Arcus*, נְחֹשֶׁת *Aes*, דֶּלֶת *Janua*, שְׁלֹשֶׁת *Tres*, שַׁבָּת *Sabbathum*.

Cæterùm in animalium & volucrum nominibus, uterque sexus ferè unico genere comprehenditur, (quod vulgò ἐπίκοινον *Epicœnum vel Promiscuum* vocant,) ut docet Kimchi in Michlol fol. 192. ἐπίκοινον itaque est vel masculinum tantùm: ut בָּקָר *Armentum*, חֲזִיר *Sus*, כֶּלֶב *Canis*, נֶשֶׁר *Aquila*, עוֹף *Volatile*, עַכְבָּר *Mus*, עַיִט *Avis*, שָׁפָן *Cuniculus*: vel fœmininum tantùm: ut, אַרְנֶבֶת *Lepus*, דַּיָּה *Milvus*, חֲסִידָה *Ciconia*, יַעֲנָה *Ulula*. Quædam communis generis sunt: ut, גָּמָל *Camelus*, דב *Ursus*, צאן *Ovis*, שֶׂה *Pecus*, צפר *Passer*. Ad sexum distinguendum semel additas reperias voces זָכָר Masculus, & נְקֵבָה Fœmina: ut שְׂעִיר עִזִּים זָכָר *Hircum caprarum masculum, Levit.* 4. *vers.* 23. & שְׂעִירַת עִזִּים נְקֵבָה *Capram caprarum* (id est, capram lactentem) *fœminam, ibid. vers.* 28.

Porrò Nomen est vel *Proprium*, vel *Appellativum*.

Proprium est, quod uni soli convenit; ut אברהם Abraham, Isaac, David, &c. Huic quatuor attribuunt proprietates: 1. non flectitur in numerum pluralem. 2. nunquam ponitur in regimine seu constructione. 3. non præponitur ei He hajediah: 4. nullum ab eo derivatur Verbum.

Appellativum, quod pluribus convenit; estque vel *Substantivum* vel *Adjectivum*.

Substantivum est nomen generis unius vel communis, propriè sub una terminatione: ut, סֵפֶר *Liber*, מִכְתָּב *Scriptura*, קֶסֶת *Atramentarium*, מָקוֹם *Locus*. Quædam tamen in alterum etiam genus moventur, maximè ob sexus differentiam: ut אִישׁ *Vir*, אִשָּׁה *Vira*,

גביר

ק maſculina ſunt: ut, בֶּדֶק *Rima*, בָּזָק *Fulgur*, בַּקְבּוּק *Lagena*, בָּרָק *Fulgur*, שַׂק *Saccus*, אָבָק *Pulvis*.

Excipe, שׁוֹק *Armus, Crus*, quod fœmininum, 1. Sam. 9. ℣. 24. At Exod. 29. ℣. 22. videtur eſſe maſculinum, ſed ibi elliptica locutio. Nam שׁוֹק יָמִין pro שׁוֹק צַד יָמִין *Armum dexteri lateris*.

ר maſculina ſunt: ut, אֵבֶר *Ala*, אֵפֶר *Cinis*, עָפָר *Pulvis*, עֹשֶׁר *Divitiæ*, פְּאֵר *Ornatus*, קִיטוֹר *Fumus*.

Excipe Fœminina: אָשׁוּר vel אֲשֻׁר *Inceſſus*, בְּאֵר *Puteus*, עֶשֶׂר *Decem*, כִּכָּר *Talentum vel planicies*: & Communia; סִיר *Olla*, שָׁמִיר *Sentis*, תַּעַר *Novacula*, גָּדֵר *Maceria*, חָצֵר *Atrium*, עִיר *Civitas*, צִפּוֹר *Volucris*, ex quibus tamen poſteriora ſæpiùs fœminina ſunt: חֲמוֹר ſemel fœmin. eſt, 2. Sam. 19. ℣. 26. aliâs maſc.

ש vel שׂ maſculina ſunt: ut, אֱנוֹשׁ *Homo*, אִישׁ *Vir*, בְּאֹשׁ *Fœtor*, בְּרוֹשׁ *Abies*, מִגְרָשׁ *Suburbium*, מִדְרָשׁ *Commentarius*.

Excipe fœminina; עַיִשׁ *Arcturus*, עֶרֶשׂ *Sponda*, פִּילֶגֶשׁ *Uxor-Concubina*, כְּרֵשׂ *Venter*, quod apud Rabbinos fœmininum. Communia; שֶׁמֶשׁ *Sol*, אֵשׁ *Ignis*, נֶפֶשׁ *Anima*, quæ & ipſa ſæpiùs fœminina ſunt: שָׁלֹשׁ *Tres*, חָמֵשׁ *Quinque*, שֵׁשׁ *Sex*.

ת ſervile, fœminina ſunt: ut, מַלְכוּת *Regnum*, אֱמֶת *Veritas*, דַּעַת *Scientia*, תִּפְאֶרֶת *Decus*, גָּפְרִית *Sulphur*, מִכְמֹרֶת *Rete*, תַּבְנִית *Exemplar*, שְׁבוּת *Captivitas*, רֶשֶׁת *Rete*, ſi à יָרַשׁ deducatur: בְּרִית *Fœdus*, à בָּרָה derivatum. Huc referenda; זִמְרָת *Cantio*, מְנָת *Portio*, תְּהִלַּת *Laus*, עֶזְרָת *Auxilium*, & ſimilia, in quibus ת eſt loco ה pro זִמְרָה.

Excipe, דְּמוּת *Similitudo*, quod maſculinum eſt.

ת radicale, maſculina ſunt: ut אֵת *Ligo*, בַּיִת *Domus*, זַיִת *Olea*, זֶרֶת *Palmus*, חַת *Conſternatio*, בָּתִית *Tuſum*, מָוֶת *Mors*, מוֹפֵת *Portentum*, מִשְׁבָּת *Ceſſatio*, נֹפֶת *Favus*, עֲבֹת *Contortum*, עָמִית *Socius*, שַׁיִת *Vepretum*, שִׁית *Ornatus*.

Sed ibi alia fœminini conſideratio eſt, ut traditur lib. 2. cap. 1. Reg. 2. Item עַם *Populus*, fœmininum eſt Jer. 8. ℣. 5. Jud. 18. ℣. 7. Jeſa. 26. ℣. 20. & juxta quosdam Exod. 5. ℣. 16. vide lib. 2. cap. 10. in Enallage generis. Sic שָׁלוֹם juxta quoſdam fœmin. eſt, ut Ab. Eſr. notat Jeſa. 26. ℣. 3.

ן maſculina ſunt: ut, בֹּהֶן *Pollex*, בֹּחַן *Probatio*, עֵדֶן *Voluptas*, שֻׁלְחָן *Menſa*, חֶשְׁבּוֹן *Supputatio*, שׁוֹשָׁן *Lilium*.

Excipe fœminina; אֶבֶן *Lapis*, אַגָּן *Crater*, אָתוֹן *Aſina*, בֶּטֶן *Venter*, גֹּרֶן *Area*, יָמִין *Dextera*, צֹאן *Pecus parva, Ovis*, צָפוֹן *Septentrio*: item Communia: אָרוֹן *Arca*, זָקָן *Barba*, חַלּוֹן *Feneſtra*, שֵׁן *Dens*, עַיִן *Oculus*, גֶּפֶן *Vitis*, לָשׁוֹן *Lingua*, ex quibus tria poſteriora ſæpius fœminino genere uſurpantur; item, קֶרֶן *Cornu*, הָמוֹן *Multitudo*, quæ duo ſæpiùs maſculina ſunt: מָגֵן *Clypeus*, ſemel fœmininum.

ם maſculina ſunt: ut, אֵבוּס *Præſepe*, אֶפֶס *Nihilum*, הֲדַס *Myrtus*, הֶרֶס *Deſtructio*, חָמָס *Violentia*, חֶרֶס *Sol*.

Excipe fœmininum; כּוֹס *Calix*.

ע maſculina ſunt: ut, רֶבַע *Quarta-pars*, רֶגַע *Momentum*, רָקִיעַ *Expanſum*, רֶשַׁע *Improbitas*, שֹׂבַע *Saturitas*, שֵׁמַע *Rumor*.

Excipe fœminina: אַרְבַּע *Quatuor*, שֶׁבַע *Septem*, תֵּשַׁע *Novem*, אֶזְרוֹעַ *Brachium*, אֶצְבַּע *Digitus*: & Communia: יָצִיעַ *Subſtructio*, זְרוֹעַ *Brachium*, quod tamen ſæpiùs fœmininum eſt.

ף maſculina ſunt: ut, אַף *Ira*, אֹסֶף *Collectio*, אֶגְרוֹף *Pugnus*, דֶּלֶף *Stilla*, חֹנֶף *Hypocriſis*, חֹרֶף *Hyems*.

Excipe commune ſed ſæpiùs fœmininum; כָּנָף *Ala*, 2. Paralip. 3. ℣. 12.

ץ maſculina ſunt: ut, אֹמֶץ *Fortitudo*, בֹּץ *Cœnum*, חוּץ *Platea*, חֹמֶץ *Acetum*, חֵפֶץ *Deſiderium*.

Excipe, אֶרֶץ *Terra*, generis communis, ſed fœminini ſæpiùs.

ק ma-

cia, בְּרִיחַ *Vectis*, מִזְבֵּחַ *Altare*, זֶבַח *Sacrificium*, אֶזְרָח *Indigena*, מִזְרָח *Oriens*, חוֹחַ *Spina*, טֶבַח *Mactatio*, טַבָּח *Coquus*.

Excipe communia, ſed fœminina ſępius; מֵצַח *Frons*, רוּחַ *Spiritus*, אֹרַח *Semita*, com. gen. Pſal. 119. ℣. 10. fœmininum, Prov. 15. 19.

ט maſculina ſunt: ut, אַבְנֵט *Balteus*, חוּט *Filum*, חֶרֶט *Cœlum vel ſtylus*, quo aliquid ſculpitur, טִיט *Lutum*.

Excipe שֵׁבֶט *Tribus*, commune, ſed maſc. ſæpiùs.

י maſculina ſunt: ut, חֳלִי *Morbus*, חֳרִי *Ira*, פְּרִי *Fructus*, צְלִי *Aſſatura*, צִי *Navis*, דְּלִי *Situla*.

Excipe fœmininũ; לְחִי *Maxilla*, & cōmune, אֳנִי *Navis*.

ך maſculina ſunt: ut, אֲנָךְ *Libella*, אֹרֶךְ *Longitudo*, מִדְרָךְ *Veſtigium*, הֵלֶךְ *Ambulatio*, מַהֲלָךְ *Iter*, הֵפֶךְ *Contrarium*, חֵךְ *Palatum*, חֹשֶׁךְ *Obſcuritas*.

Excipe fœmininum; בֶּרֶךְ *Genu*, & commune, ſed fœmininum ſæpiùs; דֶּרֶךְ *Via*.

ל maſculina ſunt: ut, אֵבֶל *Luctus*, אֹהֶל *Tentorium*, אֹכֶל *Cibus*, אֹפֶל *Caligo*, בַּרְזֶל *Ferrum*, גֹּדֶל *Magnitudo*.

Excipe fœminina; אַיָּל *Cervus*, נַעַל *Calceus*, רָחֵל *Ovis*, שֵׁגָל *Conjunx*, תֵּבֵל *Orbis-habitabilis*. Commune eſt; גָּמָל *Camelus*: Item hæc, ſed fœminina ſæpiùs; יוֹבֵל *Annus jubilæus*, רֶגֶל *Pes*, שְׁאוֹל *Sepulchrum*: חֶבֶל cùm *Tractum* ſignificat, etiam genere fœminino uſurpatur, ut Sophon. 2. ℣. 5. aliâs ferè ſemper maſculinum eſt.

ם maſculina ſunt: ut, אֲגַם *Stagnum*, אָדָם *Homo*, אוּלָם *Porticus*, לְאוֹם *Natio*, אָשָׁם *Reatus*, גָּזָם *Eruca*, גֶּרֶם *Os oſſis*.

Excipe, אֵם *Mater*; quod ſignificatione fœmininum eſt; עֶצֶם *Os oſſis*, quod plerunque fœmininum eſt: maſculinum autem reperitur Ezech. 37. ℣. 7. item Communia; רֹתֶם *Juniperus*, פַּעַם *Vice*, תְּהוֹם *Abyſſus*, quorum tamen poſteriora duo ſępiùs fœminina ſunt: לֶחֶם *Panis*, fœm. Geneſ. 49. ℣. 20. aliâs ſemper maſculinum eſt.

Cucumerarium, in quibus eſt ה loco א, ideoq́ue terminatione maſculina ſunt: Item, שְׁדֵמָה *Ager uredine tactus*: & communia; מֵאָה *Centum*, רִצְפָּה *Pavimentum*, מִנְחָה *Munus*, Levit. 6. ℣. 8. maſculinum eſt, quod propterea notâ criticâ obſervatum.

Secundò milhel ſive penacuta in ה, ſed ex ſuperiori forma deducta, per geminationem literæ fœmininæ, ac priori ה mutato in ת, quâ geminatione ſignificationem augeri & quaſi geminari, Hebræi aſſerunt, juxta communem illam regulam: כָּל כֶּפֶל לְחִזּוּק הָעִנְיָן *Omnis duplicatio eſt ad roborandam ſignificationem*: ut à יְשׁוּעָה *Salus*, יְשׁוּעָתָה *Salus plena vel omnimoda*: Sic עֶזְרָתָה *Auxilium pleniſſimum*, עֵפָתָה *Obſcuritas omnimoda*. In his ה poſtremum poſſit dici *paragogicum*, ob accentum ſuo loco manentem, & ejus causâ ה fœmininum mutatum in ת euphoniæ causâ.

Tertiò numeralia maſculina; שְׁלֹשָׁה *Tres*, אַרְבָּעָה *Quatuor*, חֲמִשָּׁה *Quinq;*, שִׁשָּׁה *Sex*, שִׁבְעָה *Septem*, שְׁמֹנָה *Octo*, תִּשְׁעָה *Novem*, עֲשָׂרָה *Decem*.

הֶ maſculina ſunt: ut, שָׂדֶה *Ager*, מִקְנֶה *Poſſeſſio*, מַעֲנֶה *Reſponſum*, מַרְאֶה *Viſio*. Sic גֹּבַהּ *Altitudo*, quod deſinit in Pathach loco Sægol, propter gutturalem.

Excipe fœminina; אֶפְעֶה *Vipera*, ex loco Jeſa. 59. 3. נֹגַהּ *Splendor*, שְׁמֹנֶה *Octo*: Item communia; מַחֲנֶה *Caſtra*, מַטֶּה *Virga*, שֶׂה *Pecus parva*.

ו maſculina ſunt: ut, אָחוּ *Pratum*, גֵּו *Corpus*, סְתָו *Hyems*, צַו *Præceptum*, קַו *Regula*, שָׂחוּ *Natatio*, תָּו *Signum*.

Excipe, שְׂלָו *Coturnix*, quod fœmininum eſt.

ז maſculina ſunt: ut, אֶרֶז *Cedrus*, בַּז *Præda*, גֵּז *Vellus*, זִיז *Fera*, חָזִיז *Fulgetrum*, לוּז *Corylus*, מָעוֹז, עוֹז *Robur*.

Excipe Fœmininum; עֵז *Capra*.

ח maſculina ſunt; ut, אֹרֵחַ *Viator*, בֶּטַח, מִבְטָח *Fiducia*,

Membrorum corporis animalis, præsertim geminorum; יָד *Manus*, רֶגֶל *Pes*, יָרֵךְ *Femur*, כָּתֵף *Humerus*, זְרוֹעַ *Brachium*, אֹזֶן *Auris*, עַיִן *Oculus*, בֶּרֶךְ *Genu*, לְחִי *Maxilla*, quorum tamen quædam generis communis sunt, sed fœminini sæpiùs.

Generis communis sunt, nomina numeralia à viginti usque ad centum; עֶשְׂרִים *Viginti*, שְׁלשִׁים *Triginta*, אַרְבָּעִים *Quadraginta*, חֲמִשִּׁים *Quinquaginta*, שִׁשִּׁים *Sexaginta*, שִׁבְעִים *Septuaginta*, שְׁמֹנִים *Octoginta*, תִּשְׁעִים *Nonaginta*.

TERMINATIONE genus secundum literas alphabethi hoc modo cognoscitur. Finita in

א masculina sunt: ut, בּוֹא, מָבוֹא *Ingressus*, מִבְטָא *Pronunciatum*, בָּכָא *Morus*, בָּרִיא *Pinguis*, גֵּא *Fastuosus*, גֶּבֶא *Lacuna*, גַּיְא *Vallis*, גֹּמֶא *Juncus*, דֶּשֶׁא *Herbula*, מַחֲבֵא *Absconsio*.

ב masculina sunt: ut, אֵב *Viror*, אוֹב *Pytho*, אֵזוֹב *Hyssopus*, אוֹיֵב *Inimicus*, אֶרֶב, מַאֲרָב *Insidiæ*, גַּב *Dorsum*, גּוֹב *Locusta*.

Excipe fœminina: חֶרֶב *Gladius*, עָב *Nubes*: item communia, sed sæpiùs fœminina: דֹּב *Ursus*, רְחֹב *Platea*: עֶרֶב *Vespera*, semel fœmininum est, aliâs semper masculinũ.

ג masculina sunt: ut, אֹרֵג *Textor*, אֶרֶג *Textura*, גַּג *Tectum*, דָּג *Piscis*, הֶרֶג *Occisio*.

ד masculina sunt: אוּד *Titio*; אָטָד *Cynosbaton*, אֵיד *Vapor*, אֶשֶׁד *Decursus aquarum*, בַּד *Linum*, בָּרָד *Grando*, גְּדוּד *Turma*.

Excipe fœminina; יָתֵד *Paxillus*, כַּד *Cadus*: communia; בֶּגֶד *Perfidia, Vestis*, יָד *Manus*, quod tamen sæpiùs fœmininum est.

הָ milrah sive acutitona, fœminina sunt: צְדָקָה *Justitia*, שִׂמְחָה *Lætitia*, שַׂלְמָה *Vestis*, חָכְמָה *Sapientia*, בַּקָּשָׁה *Petitio*, סְפִינָה *Navis*, מִלְחָמָה *Bellum*, צָרָה *Angustia*, מַכָּה *Plaga*.

Excipe *primò* פֶּחָה, quod & פַּחַת *Dux*, quod significatione masculinũ est: מוֹרָה *Novacula*, צָבָה *Exercitus*, מִקְשָׁה

cant, plurali carent: reliqua pluralem etiam admittunt.

Genus Nominum cognoscitur vel ex *Significatione* vel ex *Terminatione*.

SIGNIFICATIONE *generis masculini sunt*;

Nomina propria virorum, יוחנן *Johannes*, דוד *David*: Officiorum virilium: מלך *Rex*, פחה *Dux*, שר *Princeps*, עבד *Servus*.

Fluviorum; פישון *Pischon*, פרת *Euphrates*.

Montium; כרמל *Carmel*, הר *Hor*.

Populorum; מצרי *Aegyptius*, עברי *Hebræus*, אשכנזי *Germanus*, צרפתי *Gallus*, ספרדי *Hispanus*.

Mensium; ניסן *Nisan*, Martius, Esth. 3. ℣. 7. Neh. 2. ℣. 1. ab initio אביב dictus, Exod. 13. ℣. 4. אייר *Ijar*, Aprilis, Rabbinis: priscis Hebræis זו *Sif*, 1. Regum. 6. ℣. 1. סיון *Sivan*, Majus, Esth. 8, ℣. 8. תמוז *Tammus*, Junius; אב *Abh*, Julius, apud Rabbinos: אלול *Elul*, Augustus, Nehem. 6. ℣. 15. תשרי *Tischri*, September, Rabb. olim etiam Mensis *Ethanim*, dictus, 1. Reg. 8. ℣. 2. מרחשון *Marchesvan*, October, apud Rabbinos, qui olim etiam בול *Bul*, dictus fuit, 1. Reg. 6. ℣. 38. כסלו *Kislev*, November, Zach. 7. ℣. 1. טבת *Tebhet*, December, apud Rabb. שבט *Schebhat*, Januarius, Zach. 1. ℣. 7. אדר *Adar*, Februarius, Esth. 3. ℣. 7.

Generis fœminini sunt,

Nomina propria mulierum; חוה *Chaffa*, *Heva*, רחל *Rachel*.

Muliebrium officiorum; שגל *Conjux*, אם *Mater*, מילדת *Obstetrix*, מלכה *Regina*, פלגש *Concubina*.

Urbium, בבל *Babel*, שומרון *Schomron*, *Samaria*, יריחו *Jericho*.

Regionum & provinciarum; מצרים *Aegyptus*, פרס *Persia*, מדי *Media*, ערב *Arabia*.

Mem-

NUMERUS est, quo vox flexilis effertur de uno vel pluribus: unde est vel *Singularis* vel *Pluralis*.

Singularis, qui de singulis effertur: ut, אוֹמֵר צַדִּיק הוּא יִפְרַח *Dicens, Justus ipse florebit.*

Pluralis, qui de pluribus: ut, אֹמְרִים צַדִּיקִים הֵם יִפְרְחוּ *Dicentes, Justi ipsi florebunt.*

GENUS est differentia vocis secundum sexum: estque *Distinctum* vel *Conjunctum*.

Distinctum est vel *Masculinum* vel *Fœmininum*.

Masculinum, quod mari, aut rebus maris specie conceptis, congruit: ut, אֵל *Deus*, הוּא *Ipse*, אָמַר *Dixit*.

Fœmininum, quod fœminæ: ut, אִשָּׁה *Mulier*, הִיא *Ipsa*, אָמְרָה *Dixit*. Fœmininum cùm à masculino descendit, assumit communiter terminationem ָה cum accentu conjunctam: ut, טוֹב *Bonus*, טוֹבָה *Bona*, הֵיטִיב *Ipse benefecit*, הֵיטִיבָה *Ipsa benefecit*.

Conjunctum est commune utrique sexui, unde & *Commune genus* vulgò vocatur, & nunc in masculino, nunc in fœminino genere usurpatur: ut, דֶּרֶךְ *Via*: דִּבַּרְתִּי *Locutus vel Locuta sum*.

Vox flexilis est *Nomen* aut *Pronomen*, vel *Verbum* aut *Participium*.

CAPUT VIII.

De Nomine.

NOMEN est vox per numeros generaque flexilis cum casu.

Numeri & generis specialia hîc sunt: primò, quòd *Numerus* in Nominibus etiam *Dualis* est, qui res geminas significat, sive naturâ aut arte factas, aut ex rei circumstantia fictas. Quæ naturâ res geminas signifi-

consignificant, aut flexioni ipsius inserviunt, & in genere appellantur *Serviles*. Harum undecim sunt, quæ sic tamen Serviles, ut & sæpè sint radicales, nempe אבהוי כלם נשת, quibus symbolum feci כָּל־מְאַהֲבַי נָשְׁתוּ *Omnes amici mei deficiunt*. Harum usus per totam Grammaticam dispersus est: אלבש à capite dictionum serviunt: כן הם à capite & à fine: ית׳ ubique.

In medio autem ו׳ ferè tantùm serviunt, quando in vocalibus longis quiescunt.

Figura est, quâ vox dicitur *Simplex* vel *Composita*.

Simplex, quæ in alias individua est: ut, הֵן *Ecce*, אֵל *Deus*, אָמַר *Dixit*.

Composita, quæ in alias dividi potest: ut, אַבְרָם *Abram*, composita ex אָב *Pater*, & רָם *Excelsus*: לוּלֵא *Nisi*, ex לוּ *Si*, & לֹא *Non*: מַזֶּה *Quid hoc?* ex מָה *Quid*, & זֶה *Hoc*: שַׁלְאֲנָן *Tranquillissimus*: ex שָׁלֵו *Quietus*, & שַׁאֲנָן *Tranquillus*: עֲדֶנָּה *Adhuc*, ex עַד & הֵנָּה: פַּלְמוֹנִי *Palmoni*, quo nomen fictitium innominati N. vulgò indicari solet, ex פְּלֹנִי & אַלְמֹנִי quæ idem valent: קִיקָלוֹן *Vomitus ignominiosus*, ex קִיא *Vomitus*, & קָלוֹן *Ignominia*. At vox composita apud Hebræos rarior est.

CAPUT VII.

De divisione Vocis in Genera & Species.

HACTENUS de communibus vocis affectionibus: sequitur ejus divisio in Genera & Species.

Vox est *Flexilis* vel *Inflexilis*, sive ut vulgò loquuntur, *Declinabilis* aut *Indeclinabilis*.

Flexilis, quæ in diversos fines flectitur: idque *Numero* & *Genere*.

NUME-

CAPUT VI.

De Notatione Vocum.

ALTERA vocis affectio communis est, *Notatio*, quâ vocis cujuslibet origo aut forma inquiritur: idque vel *Specie* aut *Figura*.

SPECIES est, quâ quæritur, sitne vox origine suâ prima, an aliunde orta: illa *Primitiva*, hæc *Derivativa* vulgò appellatur.

Primitiva, quæ primæ originis est. Hæc Hebræis dicitur שֹׁרֶשׁ, id est, *Radix*, quòd inde cæteræ voces, ceu rami ex sua radice, oriantur & excrescant: hinc verò literæ Radicem sive primitivam vocem constituentes, vocantur vulgò, *Radicales*: reliquæ illis adjectæ, *Serviles*, quòd accidentibus Radicis formandis inserviant. Radix tribus communiter literis constat: ut, אֹזֶן *Auris*, שָׁמַע *Audivit*, תַּחַת *Sub*: Raró pauciores aut plures habet: ut, לֹא *Non*: כַּפְתֹּר *Malogranatum*: כִּרְסֵם *Suffodit*.

Derivativa est, quæ alterius est originis.

Derivatio *tribus* potissimùm modis fit: *primò*, solâ vocalium Radicis mutatione: ut, מֶלֶךְ *Rex*, à מָלַךְ *Regnavit*: הֶאֱזִין *Aures advertit*, ab אֹזֶן *Auris*: עֵבֶר *Cis*, ab עָבַר *Transiit*. *Secundò*, literarum aliarum ad Radicem additione: ut, שְׁמוּעָה *Fama*, à שָׁמַע *Audivit*: מַמְלָכָה *Regnum*, à מָלַךְ *Regnavit*: יוֹמָם *Interdiu*, à יוֹם *Dies*. *Tertiò* literarum radicalium detractione: ut, חֵן *Gratia*, à חָנַן *Gratiosus fuit*: עַל *Supra*, ab עָלָה *Ascendit*. Additio & detractio quandoque in eadem voce concurrunt: ut, מַטָּה *Deorsum*, à נָטָה *Inclinavit*: מַתָּנָה *Donum*, à נָתַן *Dedit*. Literæ ad radicales additæ, aut Radici aliquid consi-

tum legitur in Bereschit rabba, paraschâ 78. Ubicunque inveneris, *& cæt. ut ad secundam vocem positum est.* Hîc autem non est scriptura amplior suâ punctatione, neque punctatio amplior scripturâ, unde docet, quòd incaluerunt viscera ejus isto momento, & osculatus est eum ex toto animo suo. Tum dixit ipsi Rabbi Janna; si sic est, quare ergo punctatum est? non certè nisi ut doceat, quòd Esau non quæsierit לְנַשְּׁקוֹ osculari eum, sed לְנַשְּׁכוֹ mordere eum, factumque est collum ejus marmoreum, & obstupuerunt dentes impii istius. Propterea etiam sequitur, *Et fleverunt*, nempe, iste propter collum suum, alter propter dentes suos. *Fabula.*

Quinta, אֶת־צֹאן *Gregem, Gen.* 37. *v.*12. *nota Masoretharum:* Una est ex quindecim vocibus punctatis in Lege. *Hæc nota falsa est: vera quæ præcessit. In Lege enim tantùm decem sunt, at in universa Scriptura quindecim. R. Salomon notat,* אֶת *esse punctatum, ad indicandum, quòd iverint non ad pascendum gregem patris sui, sed ad pascendum* אֶת־עַצְמָם *seipsos, ut scil. tantò commodiùs sceleratum suum propositum, de fratre Josepho vendendo vel interficiendo, expedire possent.*

Sexta, וְאַהֲרֹן Et Aharon, Num. 3. 39. *R. Salomon notat, puncta denotare, quòd Aharon non fuerit ex numero Levitarum. Hîc reliquæ voces à Masorethis adducuntur, nempe* רְחֹקָה Remota, *Num.* 9. *v.*10. אֲשֶׁר Quæ, *Numer.* 21. 30. וְעִשָּׂרוֹן Et decimam, *Num.* 29. *v.*15. לָנוּ וּלְבָנֵינוּ Nobis & liberis nostris, *Deut.* 29. *v.* 29. *Ex Prophetis quatuor:* יָצָא Egressus est, 2. *Sam.*19. *v.*19. הַהֵיכָל Templi, *Ezech.*41. *v.*20. הֵמָּה Ipsi, *Jes.* 44. 9. מְהֻקְצָעוֹת Angularia, *Ezech.* 46. 22. *Una in Hagiographis,* לוּלֵא Nisi, *Psal.* 27. *v.* 13. *Videantur Interpretes Hebræi, & Tiberias nostra cap.* 17.

CAP.

una ex decem, quæ in lege punctatæ sunt. *Hebræorum explicatio est ad hunc locum, ex Bereschit rabba, id est, Glossa magna in Genesin, adducta; hujus sensus:* Rabbi Schimeon filius Eliefer dixit: Ubicunque inveneris scripturam (*scilicet literarum*) ampliorem suâ punctatione, interpretaberis rationem scripturæ: punctationem ampliorem scripturâ, interpretaberis punctationem. Sic hoc loco puncta redundantia sunt super literas Aleph, Jod, Vau, quæ indicant istarum literarum conjunctionem אַיּ ad indicandum, quòd quemadmodum angeli isti interrogarunt Abrahamum, אַיֵּה שָׂרָה *Ubi est Sara?* sic etiam interrogarunt Saram, אַיּ אַבְרָהָם *Ubi est Abraham?* Legitur Paraschâ sive Sectione 48. & 78.

Tertia, וּבְקוּמָהּ *Quum surgeret ipsa, Gen. 19. v. 33. ubi Masoretharum nota,* Punctum est supra Vau. *De hoc apud Talmudicos legitur:* Quare punctum est supra Vau? ad indicandum, quòd Lot quidem non perceperit cubantem filiam primogenitam, at surgentem perceperit, *Tractatu de Naziræis, cap. 4. fol. 23. In Tanchuma & Jalkut aliæ adducuntur rationes, quas omitto. Quin & Hieronymi tempore hoc punctum agnitum fuit. Is enim in Quæstionibus in Genesin ita de eo scribit:* Appungunt desuper, quasi incredibile & quod rerum natura non capiat, coire quempiam nescientem.

Quarta, וַיִּשָּׁקֵהוּ *Et osculatus est eum, Gen. 33. v. 4. ubi Masoretharum nota:* Quindecim dictiones punctatæ sunt in Scriptura. *R. Salomon scribit, dissentire Rabbinos de horum punctorum explicatione: alios sentire, quòd Deus Esavi tam infensi hostis animum tetigerit, ut sincerè fratrem Jacobum osculatus sit: alios autem sentire contrarium, quòd falsum ipsi dederit osculum. In hanc postremam sententiam ridiculoso mixtum le-*

וַיִּשְׁכַּב אֶת־בִּלְהָה פִּילֶגֶשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל

id est, Et concubuit cum Bilha concubina-uxore patris sui, Gen. 35. ℣. 22. *Ubi accentus duplicati videntur, tum ratione sententiæ, tum ratione distinctionis versus. Sententia, quæ ad vocem* יִשְׂרָאֵל *absolvitur, postulabat illic Silluk, at versus, qui ibi nondum absolvitur, sed aliud adhuc membrum adjunctum habet, requisivit Athnach. Hinc ambo isti conjuncti sunt. Sic in voce* אָבִיו *sententia postulavit Athnach, quasi illic duobus membris secetur, at versus ratio, Sakephkaton, tanquã in minori sententiæ membro. Sic in præcedentibus vocibus Tiphcha & Sakeph gadol, tanquam majoris potestatis accentus; alium minoris virtutis adjunctũ habent.*

VI. *De quindecim vocibus punctatis.*

Quindecim voces in Scriptura occurrunt, quæ supernè punctata sunt, vel uno vel pluribus punctis, (instar Cholem vel Rebhiah) supra literas positis, ob mysterium aliquod vel arcanam causam, quæ priscis nota fuit, sed apud posteritatem partim in oblivionem devenit, partim in nugas evanuit. R. Bechai scribit in Parascha וַיִּשְׁלַח *Genes. 32.* כָּל תֵּיבָה שֶׁהִיא נְקוּדָה בְּכָל הַכְּתוּבִים חָעְנְיָן לְהִתְעוֹרְרוּת דָּבָר Omnis dictio quæ est punctata (*puncto extraordinario*) in tota Scriptura, sensus est ad excitationem rei alicujus, *id est, vult aliquid peculiare indicare. Quædam exemplaria pro extraordinariis illis punctis, habent accentum Jerach adjectum. Harum decem sunt in Lege, quatuor in Prophetis, una in Hagiographis.*

Prima, וּבֵינֶיךָ Et inter te, Gen. 16. ℣. 5. *ubi Masoretharum nota:* Punctum est supra Jod posterius. *At quam ob causam hoc punctum appositum sit, ab interpretibus solidè non explicatur, quantum ego vidi. Vide R. Salomonem.*

Secunda, אֵלָיו *Ad eum, Gen. 18. v. 9. Masoretharum nota:* Supra Aleph, Jod & Vau, sunt puncta, estque vox ista una

tem Feci, &c. ex R. Salomone, Aben Esra, R. Bechai, R. Isaac filio Aramæ; ex Tanchuma, Jalkut, Chaskuni. Aben Esra tamen multis objectionibus hanc sententiam impugnat: legant ipsum docti. Hinc verò prima causa multiplicationis accentuum promanavit. Nam uno accentu continuata elocutio indicatur, quâ Deus primò usus fertur: altero distincta, quâ hominem ob angustiam spiritus, & commodam distinctionem uti necesse est, & quam Deus secundò adhibuit. Sic concurunt Athnach & Sakeph katon; ille majoris distinctionis & pausæ est, hic minoris, qui ad aliud sententiæ membrum tendit. Conjunguntur Silluk & Athnach, vel Rebhiah, aut alius: Silluk per se versum absolvit, ac pausam longiorem facit, at alius ipsi additus lectionis continuationem significat. Eodem modo de aliis judicandum, quorum alter legitimæ & distinctæ vocis pronunciationis, alter continuatæ & approperatæ lectionis index est. Hinc scriptum פָּנַי cum Kametz & Pathach, quorum illud majori pausæ servit, hoc continuatæ lectioni. Sic in præcepto sexto, לֹא תִרְצָח Non occîdes. Ob eandem hanc causam ter legitur litera ת cum suprà notatâ virgulâ Raphe, & simul imposito in ventrem Dagesch leni. Nempe in לֹא תִרְצָח Non occîdes; hîc in לא accentus minister Merca requirit Thau aspiratum, & accentus regius Tiphcha, Thau tenue sive dagessatum, לֹא־תִנְאָף Non mœchaberis; hîc prior rex Tiphcha postulat post se Dagesch lene, at minister Munach Thau aspiratum. Sic לֹא תִגְנֹב Non furaberis. Item כָּל־ versic. 8. Hoc Masorethæ tanquam mysticum notarunt, sed mysterium non explicarunt, quod per Cabalam oralem discendum erat.

Altera causa ad hanc accessit Musica Hebraica, quòd diversis temporibus & festis, diverso concentu hunc textum Judæi in suis Synagogis modulentur, ut expressè in Chaskuni scribitur.

Hinc quoq;, meo judicio, explicanda est anomalia accentuum in sequenti loco:

וישכב

Merca & Jethibh: ut, נְשָׁה־הֲלֹם Accede huc, Ruth. 2. ℣. 14. *vox* גֹּשִׁי *cum Cholem scripta, ut hoc loco, requirit accentum in penultima, quem Jethibh indicat, at per Scheva ab initio lecta,* גְּשִׁי *ut analogia postulat, est Milrah, quod Merca denotat.*

Ante Makkaph: ut, הִנֶּנִּי־בְנִי Ecce me, fili mi, Gen. 22. 7. תִּקַּח־לָהּ Accipiat sibi, Genes. 38. ℣. 23. *horum omnium causa amplius quærenda.*

V. *De anomalia accentuum in Decalogo.*

Exodi 20. vers. 2.

אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים ׃
לֹא־יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנָי ׃

& sic deinceps, cujus rei causam, alto & egregio omnes transeunt silentio. At verò cùm accentus, vocis legitimam pronunciationem moderentur, & hîc talis ipsorum concursus eam turbet, & quidem in oratione ea, quæ ex ore ipsius Dei egressa est, non immeritò tantæ rei causa quæritur, An scilicet ab ipsomet Deo aut Mose hoc profectum, an verò ex posteriorum Judæorum instituto? *Hoc postremum se mihi magis probat. Nam Hebræorum commentum hîc est,* Deum Decem præcepta elocutum esse בְּבַת אֶחָת unâ vice, uno momento, בְּדִבּוּר אֶחָד sermone uno, בַּאֲמִירָה אַחַת eloquio uno, oratione unâ, *h. e. uno spiritu & halitu, sine ulla interspiratione, mora, pausa, vel distinctione, ita ut omnia verba tanquam verbum unum & vox una fuerint. Id inde exstruunt, quòd dicitur:* Et elocutus est Deus OMNIA verba ista, *vers. 1. Quod cùm populus non intelligeret, dixit ad Mosen:* Eloquere tu nobiscum, & obsequemur, *vers. 19. Sed Deus postea repetiit sermonem, & singula verba distinctè protulit, ideò additum est,* לֵאמֹר Dicendo, *vers. 1. Inde etiam nunc in prima, nunc in tertia persona locutus est: ut,* Sex diebus fecit, *vers. 11. non autem* Fe-

duplici, quarum prima, זֶה *Gen.* 5. 29. *secunda,* קִרְבוּ Accedite, Levit. 10. ℣. 4. *tertia,* שׁוּבוּ Revertimini, 2. Reg. 17. ℣. 13. *quarta,* וְאֵלֶּה Et ipsis, Ezech. 48. ℣. 10. *quinta,* זֹאת Hæc, Soph. 2. 15. *Vide Masoram, Gen.* 5. *Lev.* 10.

Munach & Rebhia quinquies in eadem voce concurrunt: ut, תֵּעָצְבוּ Tristemini, Gen. 45. ℣. 5. אָנָּא Quæso, Exod. 32. ℣. 31. וְאֵסָעֲרֵם Et perturbabo eos, Zach. 7. 14. בֵּלְטְשַׁאצַּר Belteschatzar, Dan. 1. 7. וְאִי לוֹ Et væ ei, Eccles. 4. 10.

Merca & *Tiphcha octies: ut,* שֶׁהִרְהִיבֻם *Cant.* 6. 4. *ubi vide Masoram.*

Kadma & Merca ter: ut, יֵצְאוּ *Egredientur, Jud.* 21. *v.* 21.

Munach & Merca sæpè in eadem voce conjunguntur, quando vox bisyllaba penacuta aut monosyllaba sequitur: ut, נָבֵל צִיץ Decidit flos, Jesa. 40. ℣. 7. עֹרֵף כֶּלֶב Decollans canem, Jesa. 66. ℣. 3. וְיִנָּתֶן לָךְ Et dabitur tibi, Esth. 5. ℣. 6. וְיָבֵן אֵלֶּה Et intelligat ista, Hos. 14. v. 10. *Hic vox monosyllaba aut bisyllaba penacuta rejicit accentum præcedentis vocis ex ultima in penultimam (ut suprà declaratum,) id quod Munach indicat: at Merca denotat sedem accentus propriam in ea voce, nempe eam per se esse Milrah sive in ultima acuendam, at per accidens factam esse Milhel sive penacutam. Sed & legitur,* פַּדֶּנָה אֲרָם In Padanem Syriæ, Genes. 28. ℣. 2. 5. 6. *non sequente penacutâ: an cùm vox* פַּדֶּנָה *sit per se penacuta, propter acutam sequentem sit & ipsa facta acuta? sic v. 7. scribitur cum duplici Merca,* פַּדֶּנָה.

Munach & Mahpach: ut, שֶׁהֵם Qui, Thren. 4. ℣. 9.

Mahpach & Merca: ut, בֵּהָרֵג Cùm interficiuntur, Ezech. 26. ℣. 15. אָדְמוּ Rubent corpore, Thren. 4. ℣. 7. *Merca denotat sedem accentus propriam, Munach accentus trajecti index, ob vocem penacutam sequentem.*

ỳ. 7. Quando etiam duo Munach ante Sakephkaton continuò ponuntur, tum prius vocatur à Judæis Italis Mecarbel, *alterum* Hillui: *ut*, אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם Quibus expiatio facta est, Exod. 29. 33.

Meaijela *& Tiphcha epithetheton est: eadem enim utriusq, figura, sed alio atq, alio loco aliter appellata. Tiphcha enim ante Athnach & Silluk, vocarunt* מְאַיְּלָא Meaijela, *quasi* Tiphcha forte, *id est, intensiore voce canendum, ab* אַיִל Fortitudo, *vel* אֵל Fortis: *ut*, וַיֵּצֵא נֹחַ *Et* egressus (est) Noa, Genes. 8. *ỳ*. 18. *Et quandoq, in eadem dictione: ut*, בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם In septimanis vestris, Num. 28. *ỳ*. 26. *ubi Masorethæ notant*, Undecim locis Meaijela poni ante Athnachta, & hunc esse unum ex illis. *Loca ibidem annotantur. At Jer. 2. 31. ad vocem* מַאְפֵּלְיָה *notatur, Decem tantùm esse loca, & undecimum ex diversitate exemplarium adjectum. Quinq, locis in eadem dictione collocatur ante Silluk: ut:* לְהֵחַלּוֹ Ad polluendum se, Lev. 21. *ỳ*. 4. *& hîc reliqua loca à Masorethis annotantur. Octo etiam locis Magistri Masoreth accentum Merca in eadem voce cum Tiphcha junctum, vocarunt* Meaijela, *quasi Merca contentiore voce canendum: ut*, מוֹשְׁבֹתֵיכֶם Habitationibus vestris, Lev. 23. *ỳ*. 21. *ubi reliqua loca enumerantur, ut & Ezech. 36. 25. Non itaq, hi novi aut diversi à reliquis superioribus sunt accentus, sed iidem ex diverso usu musico diversimodè appellati. Nihil autem ad legitimam vocum singularum pronunciationem, de qua hîc agimus, diversus iste cantus facit.*

IV. *De Consortio quorundam accentuum speciali.*

Masorethæ notant aliquoties, Quinque esse dictiones cum duobus accentibus, *nempe quæ sint specialis observationis, cùm aliâs in diversis dictionibus soleant usurpari. Quinq, voces peculiares sunt cum Telischa majore & Gereſch simplici vel duplici,*

vel inter duo Munach ponatur, dicitur Legarme: *aliâs* Pesik: *ut* וְאֵיבָה ׀ אָשִׁית Et ponam inimicitiam, Genes. 3. ℣. 15. וּלְכֹל ׀ רֶמֶשׂ Et omni reptili, Genes. 1. ℣. 20. *Hinc ad* ׀ זֶה *Exod. 30. v. 13. Masora notat*; Tria initia versuum sunt cum Munach ante Legarme. Pesik *verò dicitur, quando post alios ministrantes accentus ponitur, rege mox sequente. At hæc lineola nihil ad pronunciationem antecedentis vel consequentis dictionis facit: utraq; enim suum proprium accentum tonicum habet. Notat verò pausulam musicam, unde* פְּסִיק *dicitur, (nam* פָּסַק Cessare) *quæ si fuerit post Munach, tunc fractâ & subitò abruptâ voce constituenda est, quod nomen* לְגַרְמֵי *indicat; Nam* גָּרַם Frangere.

Sophpasuk, *id est*, Finis versus: *hujus figura constat duobus punctis majoribus, quæ ad finem singulorum versuum Biblicorum notantur, neq; sono ullius vocis moderando inserviunt, sed versuum distinctionibus. Unde Elias in lib. De Accentibus cap. 5. expreßè scribit eos errare, qui has notas inter accentus numerent. Masorethæ autem hoc nomine accentum Silluk intelligunt.*

Hillui & Mecarbel *accentus Munach epitheta sunt, neq; tonum vocis Grammaticum mutant, sed tonum musicum. Munach enim in ultima syllaba positum sequente Athnach, Sarka vel Sakephkaton, vocatur* עִלּוּי Hillui, *ab* עָלָה Ascendit, *quòd altâ sive elatâ voce canendum sit: at in principio dictionis sequente Sakephkaton,* מְכַרְבֵּל Mecarbel *dicitur, quòd flexâ & variè agitatâ voce canatur, ut quæ cribro agitantur. Nam* כִּרְבֵּל Cribrare, *ut quidam volunt. Vel à loco sic dicitur, quasi sit Crista vocis, à* כַּרְבַּלְתָּא Crista, *quomodo apud scriptores Talmudicos legitur,* כִּי חִוָּרָא כַּרְבַּלְתָּא דְתַרְנְגוֹלָא Cùm alba est crista galli. *Meliùs conveniret hæc ratio Eliæ, si accentus supra primam litteram collocaretur; at ipsi subjicitur: ut,* גּוֹי גָּדוֹל Gens magna, Deut. 4. ℣. 7. רֶגַע אֲדַבֵּר Momento eloquar, Jer. 18.

Græcos imitati, qui eadem de causa προσῳδίας nominabant. *In hanc sententiam scribit etiam Gellius lib.13.cap.6.*

Vocis *affectionem dicimus Accentum, quatenus is in certa quidem syllaba tantùm consistens, eam tamen non extra vocem, sed in voce, ut in subjecta materia, afficit, adeoq; totius vocis sonum, qui uno potissimùm quodam loco evidentiùs percipitur, legitimè moderatur.*

Sonus *conveniens cujuslibet vocis, ut triplex sufficeret, natura voluit; in altum scilicet, quasi lenior & acutior sublatus; aut deorsum in guttur & pectus, ceu gravior, depressus, aut in longum, quasi compositus & duplex, protractus & inflexus. Unde Cicero in Oratore scribit:* Mira est quædam natura vocis, cujus quidem, è tribus omninò sonis, inflexo, acuto, gravi, tanta sit & tam suavis varietas perfecta in cantibus. *Horum in qualibet voce tantùm unicus est, & is quidem in voce polysyllaba, in ultima vel penultima consistit.* Ipsa enim natura (*scribit Cic. dict. loco*) quasi modularetur hominum orationem, in omni verbo posuit acutam vocem, nec unâ plus, nec à postrema syllaba citra tertiam. *Et Elias Levita in Libro de Accentibus capite 4. scribit:* Ut nulla syllaba est absque puncto vocali, sic nulla est vox absq; accentu suo. *Sonos hos omnes Græci appellarunt* τόνους παρὰ τὸ τείνειν Tendere, *translatâ locutione à fidibus, quarum intentione vel remissione acutior graviorq; tonus redditur.*

Numerus accentuum inter Grammaticos non est idem. Quidam pro diverso usu, diversa acceperunt nomina, unde numerus ipsorum quibusdam Grammaticis auctior factus. Præter eos, quos nos posuimus suprà, adjiciunt vulgò sex alios, nempe פְּסִיק Pesik, לְגַרְמֵי Legarme, סוֹף־פָּסוּק Sophpasuk, עִלּוּי Illui, מְכַרְבֵל Mecarbel, מְאַיְלָא Meajela.

Pesik & Legarme, *eandem figuram habent, quæ rectâ virgulâ inter duas dictiones notatur. Ea si post Munach unicum,*

vel

ſimpliciter, ſi vox ſeparata ſit: *ut*, וַיָּקָם לָךְ Vajákom lach, *Et ſtabilietur tibi*, *Job.* 22. 28. *Tale quoq; eſt*, חָשַׁב *Gen.* 33. 16. *ubi Teliſcha accentus poſtpoſitivus penultimam afficit*: vel ſequente Makkah, ut כָּל־אֲשֶׁר Kol-aſcher, *Omne quod*; יִקְבָּץ־אָוֶן *Colliget iniquitatem, Pſalm.* 41. *v.* 7.

4. Kametz ante gutturalem cum Chateph kametz notatam, breve eſt: ut, אָהֳלוֹ Oholó, מָעֳמָד Moomád. *Vide ſuprà in Addit. cap.* 4.

Quando Kametz chatuph ſcribitur cum duobus punctis (ֳ) *tunc eandem habet figuram cum Chatephkametz, à quo tribus modis diſcernitur*:

1. *Kametz chatuph poſt ſe ſemper habet vel Scheva quieſcens, vel Dageſch forte*: *ut*, חָכְמָה Chochma, *Sapientia*: רָנּוּ Ronnú, *Cantate. Poſt Chateph Kametz neutrum unquam evenit.*

2. *Kametz chathuph omnibus Alphabethi literis ſubjicitur, ut qualibet alia vocalis brevis*: *Chatephkametz propriè gutturalibus tantùm loco Scheva*: *impropriè verò & irregulariter aliis, ut ſuprà explicatum.*

3. *Kametz chatuph ſæpè abſq; duobus punctis ſcribitur, & ſyllabam conſtituit*: *Chatephkametz nunquam ſine duobus punctis notatur, neq; per ſe unquam ſyllabam conſtituit, ſed ſemper ad ſequentem vocalem rapitur.*

III. *De Accentibus & eorum numero.*

¶ Accentus *eſt vocis quidam cantus.* Eſt autem Canere (*ſcribit Scaliger in lib. De cauſis linguæ Latinæ, c.* 52.) Vocem modulis certis tollere aut premere, certiſque temporibus producere, aut corripere. Id, quòd in pronunciando neceſſariò eveniat, quibus legibus ſyllabas moderaremur, eas leges Accentiones, Accentus, Accentiunculas, Moderamenta, Voculationes Latini vocârunt,

In בָּיְתָה Scheva mobile eſt, ideoque ת lene. Pathach in בַּיִת זַיִת & ſimilibus, habet naturam vocalis longæ. Sic in חַיְתוֹ quando ו eſt Paragogicum ' profertur, quia ponitur pro ' dageſſato: abſolutum enim eſt חַיָּה & inde conſtructum חַיַּת, unde deinceps forma paragogica חַיְתוֹ, Dageſch ob ſubjectum Scheva excuſſo.

Diligentiâ, quæ plurimùm in omnibus rebus poteſt, ſimilia & alia obſerventur & notentur.

II. *De differentia inter Kametz longum, Kametz breve ſive Kametzchatuph, & Chateph-kametz.*

Kametz longi figura eſt (ָ), quâ etiam ſcribitur ſæpè Kametz breve ſive Kametzchatuph. Videndum ergo, quomodo differant.

1. Kametz abſque Mæthæg ante Schæva, eſt Kametzchatuph, *id eſt, O breve: ut,* חָכְמָה Chochma, *Sapientia, Prov.* 1. 2. עָרְמָה Orma, *Aſtutia, Prov.* 1. *v.* 4. *Quædam exemplaria habent* (׳׳). *At cum Mæthæg, vel ejus vicario tonico (vide ſuprà) eſt Kametz longum: ut,* חָֽכְמָה Cháchemá, *Sapiens erat illa, Zach.* 9. *v.* 2. *Si alium tonicum habeat, tunc loco Pathach eſt: Vide ſuprà in accentu tonico. Excipe* בָּבָרְחָךְ In fugere te, Geneſ. 35. ℣. 1. *ubi prior accentus loco Mæthæg eſt, ſed otioſus reſpectu pronunciationis. Incuria typographica non rarò Mæthæg omiſit. Et omninò in Hagiographis, in quibus Mæthæg rariſſimè uſurpatur, attendenda eſt analoga vocis flexio, & ſenſus, unde facilè patebit, quando Kametz pro A vel O ſit legendum.*

2. Kametz abſque accentu tonico ante Dageſch forte, breve eſt: *ut,* רָנּוּ Ronnu, *Cantate. Vide ſupra in accentu tonico.*

3. Kametz ultimæ ſyllabæ accentu tonico deſtitutum, ante conſonam mobilem, breve eſt: idque vel ſimpli-

& quæ alia ſunt iſtarum formarum. Horum formam imitantur Verba Infinitivi modi in Kal, à Scheva incipientia: ut, Cum præfixis ב & כ בִּכְתֹב *Inſcribendo, Pſ.* 87.6. כִּנְבֹל *Jeſa.* 34. *v.* 4. Cum præfixo ל ſæpius dageſſantur.

Tertiò, poſt Scheva quieſcens in Infinito Kal cum Affixis Pronominibus; ut, עַל רָדְפוֹ *Propter perſequi ipſum, Amos* 1. *verſ.* 11. Huc pertinent omnia Verba, quorum tertia radicalis eſt una ex בגד כפת. Unde רָחְבָּם, Pſalm. 90. ℣. 10. non eſt ab Infinitivo, ut quidam volunt, ſed à Nomine רֹחַב, quod ſe habet ut רֹחַב unde רָחְבּוֹ *Latitudo ejus, Exod.* 25. *v.* 10. Sic אָרְבּוֹ *Inſidias ſuas, Jerem.* 9. 8. & בְּאָרְבָּם *Hoſ.* 7. *v.* 6. ſunt à Nomine אֹרֶב.

Quartò, poſt Scheva in Imperativo Kal, שִׁכְבוּ *Cubate*, שִׁכְבִי *Cuba*. Sic cum ה paragogico; שִׁכְבָה *Concumbe, Geneſ.* 39. *v.* 12. עֶרְכָה *Diſpone, Job.* 33. *v.* 5. Et cum Affixis; וּרְדָפֻהוּ *Et perſequere illum, Pſal.* 34. *v.* 15.

Quintò, poſt Scheva, quod vocalem brevem, ex Scheva compoſito natam, ſequitur: ut, יַעַבְדֻנוּ *Colet eum*, 2. *Reg.* 10. *v.* 18. נַעַמְדָה *Stabimus, Jeſa.* 50. *v.* 8. וְאַהַרְגָה *Et interficiam, Geneſ.* 27. *v.* 41. At ſi Scheva compoſitum reſolvatur in Scheva ſimplex, tunc poſt illud Scheva dageſch recipiunt: ut, יַחְפֹּץ *Voluerit, Deuteronom.* 25. *v.* 7. וָאֶחְפּוֹר *Et inveſtigavi, Jerem.* 13. 7. הֶחְפִּיר *Pudebat, Jeſa.* 33. *v.* 9. An itaque genuinum וְנֶהְפַּכְתְּ *Et converſa es, Jerem.* 2. *v.* 21.

Sextò, כ in Affixis poſt Scheva quieſcens ſemper aſpiratum manet: ut, דְּבָרְךָ *Verbum tuum*, דְּבַרְכֶם &c.

Septimò, ſunt ſpecialia quædam, quæ uſus aſpirata retinuit: ut, נֶגְדָה *Coram, Pſalm.* 116. *v.* 14. Sic מַלְכוּת *Regnum*, יַלְדוּת *Pueritia*, עַבְדוּת *Servitus*, aſpirata ſemper manent. Item יָקְתְאֵל *Joktheel*, Joſ. 15. ℣. 38. יָקְדְעָם *Jokdeam*, ibidem ℣. 56. A בֶּגֶד legitur בִּגְדוֹ *Veſtem ſuam*, 2. Regum 9. ℣. 13. & ſic deinceps cum aliis affixis.

Pesik: eâ enim, tanquam pausulâ, vox præcedens dirimitur à sequenti, ut ea Dagesch lene recipiat: ut, מִי־ כָמֹכָה ׀ בָּאֵלִים *Quis sicut tu inter fortes, Exod.* 15. *v.* 11. Vide ibi Masoram.

Octavò, post vocem in Aleph, præcedente Schevâ quiescente finitam, dagessantur: ut, וַיַּרְא פַּרְעֹה Et vidit Pharao, Exod. 8. וַיַּרְא בָּלָק Et vidit Balak, Num. 22. וַיַּרְא דָּוִד Et vidit David, 1. Sam. 22.

II. *In media dictione* Dages lene inscribitur literis ב״גד כ״פת post Scheva quiescens. Excipe,

Primò, Literæ בגד כפת post Scheva quiescens, quod locum Kametz vel Tzere subiit, aspiratæ manent: ut, כִּדְבָרֶךָ *Secundum verbum tuum, Genes.* 30. *v.* 4. à דָּבָר, quod prius Kametz propter adjunctum Pronomen mutat in Scheva, ut est lib. 2. cap. 7. Sic à מְלָכִים dicitur מַלְכֵי, מַלְכֵיהֶם; à בְּרָכוֹת dicitur בִּרְכוֹת, à בְּרָכָה cum Pronomine בִּרְכָתוֹ: Mendosè itaque hinc punctatum videtur בִּרְכַּת, & sic in aliis quibusdam, quæ prudenter observanda. A` לֵבָב *Cor*, בִּלְבַב יַמִּים *In cor marium, Jon.* 2. *v.* 4. Cum Pronominibus בִּלְבָבוֹ *In corde ejus*, & sic deinceps. Excipitur רִשְׁפֵּי *Scintillæ*, Cantic. 8. 6. quod juxta Masorethas cum Dages notandum. At Psal. 76. 4. רִשְׁפֵי, raphe, seu, lene.

Secundo, post Scheva initiale in forma Nominum absoluta, singulari vel plurali, quando litera ipsi præponitur: ut, לִגְבוּל *Termino, Num.* 34. *v.* 10. Huc pertinent formæ, לְבוּשׁ *Vestis*, בְּכִי *Fletus*, גְּדִי *Hædus*, צְבִי *Capreolus*, כְּתָב *Scriptura*, שְׁפַל *Humilitas*, דְּבַשׁ *Mel*, דְּבִיר *Adytum*, כְּפִיר *Leunculus*, כְּבֵדוּת *Gravitas*, קְבוּרָה *Sepulchrum*, גְּדֻלָּה *Magnificentia*; צְדִיָּה *Inquisitio*, צְדָקָה *Justitia*, נְגִינָה *Cantio*, & quæ sunt similia singularia. Item pluralia, דְּבָרִים *Verba*, זְכָרִים *Masculi*, שְׁכֵנִים *Vicini*, צְדָקוֹת *Justitiæ*, קְבָרוֹת *Sepulchra*, & quæ

efferuntur: ut, בְּצִדָּהּ תָּשִׂים *In latere ejus pones, Genes. 6. v.* 16. (An ergo rectè אֶחָת בִּתִּי Jud. 11. ℣. 35.) שְׂפָתַי תִּפְתָּח *Labia mea aperias, Psal.* 51. *v.* 17. וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלִבּוֹ *Et dixit Esau in corde suo, Genes.* 27. *v.* 41. לְגוֹי גָּדוֹל *In gentem magnam, Genes.* 17. *v.* 20. Hæc causa Grammaticis dicitur מַפִּיק *Mappik*, id est, *Proferens*, scilicet literam quiescentem. Hinc & post יְהוָה semper dagessatæ sunt, quia pro eo legitur & pronunciatur אֲדֹנָי: itidem & post יֱהוִה, quia pro eo legitur & pronunciatur אֱלֹהִים. Excipiuntur tria: ut, אֲדֹנָי בָם *Dominus cum illis est, Psal.* 68. *v.* 18. קַו־תֹהוּ *Linea deformationis, Jesa.* 34. *v.* 11. שָׁלֵו בָהּ *Tranquilla est in ea, Ezech.* 23. *vers.* 42. Vide Masoram, Psal. 68.

Tertiò, quando vox literâ quiescente finita, adjunctum habet accentum regem; Vide lib. 2. cap. 23. An ergo rectè כִּי בֵן Jud. 11. ℣. 2? Hæc causa Grammaticis dicitur מַפְסִיק *Maphsik*, *Pausans*.

Quartò, quando voces מַה & זֶה per Makkaph colligantur sequenti dictioni à בגד כפת incipienti. Vide suprà in accentu euphonico. Hæc causa dicitur דָּחִיק *Dachik*, *Premens*.

Quintò, quando vox præcedens in ־ vel הָ vel הֶ finita, accentum habet in penultima: Vide suprà dicto loco. Hæc causa dicitur אתי מרחיק *Athe merachik*, *Veniens de longè*, scilicet accentus.

Sextò, octo voces à בגד כפת incipientes, specialiter reperiuntur, quæ habent Dagesch ab initio dictionis, post vocem literâ quiescente & accentu ministro finitam: ut, גָאֹה גָּאָה *Excellendo excelluit*, *Exod.* 15. *v.* 1. Reliquas vide Exod. 15. ℣. 11. 16. Psal. 35. ℣. 10. Jesa. 54. ℣. 12. Jer. 20. ℣. 9. Dan. 3. v. 3. & 5. ℣. 11. ubi vide Masoram.

Septimò, quando post vocem literâ quiescente finitam, & accentu ministro notatam, sequitur virgula

Horum amicitia arctior & familiarior est: at sequentium, impari vinculo.

Tiphcha sive initiale sive aliud, in præcedenti dictione amat Munach, unde fit, ut concurrant interdum in eadem voce: ut, כָּל־בֹּצֵעַ *Omnis quæstuans*, *Proverb.* 1. *v.* 19.

Munach & Tiphcha: ut, וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ *Et omnes semitæ ejus*, *Prov.* 3. *v.* 17. sed hîc Tiphcha loco Mæthæg est.

Merca & Tiphcha initiale: ut, פְּרָעֵהוּ *Desere eam*, *Prov.* 4. *v.* 15. *&c.* Alias anomalias curiosus lector per se observare poterit.

ADDITIONES VARIÆ.

I. *De usu Dagesch lenis.*

I. *Ab initio dictionis* Dages lene inscribitur literis בגד כפת semper, quando præcedens vox consonâ mobili terminatur. At quando literâ quiescente aut vocali longâ finitur, tunc aspiratæ manent. Id verò habet varias exceptiones. R. David in Michlol fol. 106. 2. ponit quatuor causas, *Mappik*, *Maphsik*. *Dachik*, *Ate-merachik*, quas explicabimus. Sed plures sunt.

Primò, quando vocem vocali longâ aut literâ quiescente finitam, sequitur dictio à duabus ex בגד כפת ejusdem organi incipiens, aut ex eadem geminata, & prior habeat Scheva: ut, אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ בְּפִי *Notam faciam veritatem tuam ore meo*, *Psal.* 89. *v.* 2. הֲלֹא כְּכַרְכְּמִישׁ *Nónne sicut Karkemisch*, *Jesa.* 10. *v.* 9. נִשְׁכְּבָה בְּבָשְׁתֵּנוּ *Dormiemus in confusione nostra*, *Jer.* 3. *v.* 25. וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ *Et apprehendit eum veste suâ*, *Genes.* 39. *v.* 12.

Secundò, quando ה in fine præcedentis dictionis cum Mappik notatum est, aut literæ י & ו in diphthongo efferun-

bam ultimam vocis præcedentis: ut, יִסַּדְתָּ עֹז *Fundasti robur*, *Psal*. 8. v. 3. יִקָּחֵהוּ אֹפֶל *Occupasset eam caligo*, *Job*. 3. 6. לֹא־יָדַעְנוּ זֶה *Non scivimus hoc*, *Proverb*. 24. 12. In his Mahpach adventitius est accentus, & quoad pronunciationem, superfluus: nam tonicus accentus est Jerachben-jomo, communiter præcedens. Hic verò non raro extruditur, & Mahpach subit locum ejus: ut, שְׂנֹאת רָע *Odisse malum*, *Prov*. 8. v. 13. יְהִי חֹשֶׁךְ *Sint tenebræ*, *Job*. 3. 3. אֻמְלַל אָנִי *Infirmus ego sum*, *Psal*. 6. v. 3. Notandum, quæ exemplaria pro Merca in hoc usu habent Tiphcha, figuram scilicet contrariam, ea mendosa esse. Quandoque, sed rarissimè, in eandem syllabam concurrunt: ut, עֲשׂוֹת חָסֶד *Facere misericordiam*, *Psal*. 109. 16. לֹא אֶחֱשָׂךְ פִּי *Non cohibebo os meum*, *Job*. 7. v. 11. Et hîc exemplarium varietas observanda: rectiora ea, quæ sic habent, ut hîc notatum. Sic etiam vitiosè videtur Mahpach infra vocem delapsum: ut, יָבֹא *Veniat*, *Psalm*. 50. v. 3. וְיֹשֵׁב *Et manet*, *Psalm*. 55. v. 20. Sarka: ut, נִאֵץ *Irritat*, *Psalm*. 10. 3. יָפִיחַ *Sufflat*, *ibid*. v. 5. מִתְקוֹמָמָה *Insurgens*, *Job*. 20. 27.

Mahpach conducit comitem Sarka: ut, קוּמָה יְהוָה הוֹשִׁיעֵנִי *Surge*, DOMINE, *serva nos*, *Psal*. 3. v. 8. אַל־תֹּאמַר *Ne dicas*, *Proverb*. 3. v. 28. רָעֵב *Famelicus*, *Job*. 5. v. 5. Syllabâ ante Mahpach deficiente, rejicitur ad finem præcedentis vocis: ut, יַיִן כִּי יִתְאַדָּם *Vinum cùm rubescit*, *Prov*. 23. 31. לֹא־רָאוּ *Non viderunt*, *Job*. 37. v. 21. חָנֵּנִי יְהוָה כִּי אֻמְלַל אָנִי *Miserere mei* DOMINE, *quia infirmus ego sum*, *Psalm*. 6. v. 3. Mendosum & hîc est in quibusdã exemplaribus, לְעֹשֵׂה *Facienti*, *Psal*. 136. 4. pro לְעֹשֵׂה.

Horum

facit: ut, רְשָׁעִים *Improbi, Psal.* 1. *v.* 5. לָקַחַת *Ad percipiendum, Proverb.* 1. *v.* 3. וְצַלְמָוֶת *Et umbra mortis, Job.* 3. *vers.* 4. Quæ autem syllaba in his acuenda sit, ex analogia flexionis singularum vocum cognoscendum est.

Munach non tantùm infrà, sed & supra voces locatur, frequenter in Psalmis, rariùs in aliis libris duobus: ut, בְּיוֹם קָצִיר *In die messis, Proverb.* 25. *v.* 12. הַאַף *An etiam, Job.* 34. *v.* 17. חֲשֹׂךְ *Cohibe, Psal.* 19. *v.* 14. Utrunq; etiam in una syllaba concurrit: ut, תַּאֲוַת *Desiderium, Psal.* 10. *v.* 17. מִשְׁכְּנוֹת *Habitacula, Job.* 21. *v.* 28.

Quidam magis familiari societate, in eadem dictione gaudent, nempe *Rebhia, Merca,* & *Mahpach,* qui singuli comitem amant antecedentem.

Rebhia quasi individuum comitem sibi adjungit in prima litera *Geresch*, quod & idcirco *Geresch initiale* vel anterius vocari potest: ut, וּבְמוֹשַׁב לֵצִים *Et in sede irrisorum, Psalm.* 1. *v.* 1. לְהָבִין *Ad intelligendum, Proverb.* 1. *vers.* 2. בְּמִסְפַּר יְרָחִים *In numero mensium, Job.* 3. *v.* 6. Si Rebhiah ante se nullam aliam syllabam habeat, ambo concurrunt & latera jungunt: ut, מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל *Regis Israelis, Proverb.* 1. *v.* 1. וּבְנֵי־רֶשֶׁף *Et filii prunarum, Job.* 5. 7. אֵין גַּם־אֶחָד *Non etiam unus, Psalm.* 14. *v.* 3.

Merca antecedentes comites habet *Sarka* & *Mahpach* (vel si mavis, Jethibh) sed supra dictionem, præcedente Jerach: ut, בַּעֲצַת רְשָׁעִים *In consilio impiorum, Psalm.* 1. *v.* 1. כּוֹכְבֵי נִשְׁפּוֹ *Stellæ diluculi ejus, Job.* 3. *v.* 9. לְכָה אִתָּנוּ *Ito nobiscum, Proverb.* 1. *v.* 11. Si Merca syllabam in eadem voce ante se non habeat, trajicitur Mahpach ad syllabam ul-

gesch lene post literas quiescentes propterea imponatur, ut suprà dictum. Cùm verò quælibet aliæ literæ tale Dagesch recipiant, nec in iis lene esse possit, ad Dagesch forte omninò referendum erit.

Speciale est, קוּמוּ סְּעוּ *Surgite proficiscimini*, Deut.2.24. ubi Samech dagessatum est in omnibus libris sine manifesta causa.

De Accentibus librorum metricorum, Jobi, Psalmorum, Proverbiorum.

In Jobi, Psalmorum & Proverbiorum libris, alia quàm in aliis libris Biblicis accentuum ratio est. Causa proculdubiò metrum, musica, & versuum brevitas. Accentuum ratio hactenus nec à quoquam nostrorum, nec ab ipsis etiam Hebræis sufficienter explicata est. Elias Levita promiserat huic rei peculiarem librum, sed is, ut existimatur, lucem non vidit. R. Jehuda ben Bilham de illis libellum conscripsit, quem edidit Robertus Stephanus, Parisiis, Anno 1565. Pauca ergo dicam, ut via amplior aperiatur aliis.

Euphonici Mæthæg rarissimus usus est, cujus locum alii sæpissimè subeunt. Sic & in omnibus reliquis Hagiographis, nullus constans, sed rarus omnino ejus usus est.

Tonici admodum frequenter bini ad eandem vocem collocantur, quorum nunc prior, nunc posterior tonicus est, hoc est, propriam vocis pronunciationem designat. Neque hîc locum habet superior regula, quòd diversorum in eadem voce accentuum posterior tonicus est, ut mox apparebit.

Tiphcha etiam initiale est, ac primæ vocis vocali præponitur, ubi ad tonum vocis Grammaticum nihil facit:

mobilem corripiuntur: illud in Sægol, hoc in Kametz-chatuph: ut, הִשָּׁמֶר *Cave, Exod. 23. v. 21.* pro הִשָּׁמֵר: sic וַיָּמָל *Et circumcidit, Genes. 21. v. 4.* pro וַיָּמֹל ut suis locis plenius cognoscetur.

Tertiò, Vox penacuta in ךָ, תָ, ה, vel ה, finita, sæpè imponit primæ literæ sequentis dictionis Dagesch forte, quod *Dagesch euphonicum* vocant: ut, וְעָשִׂיתָ קְּעָרֹתָיו *Et facies scutellas ejus, Exod. 25. v. 29.* יָלְדָה בַּת *Peperit filiam, Genes. 30. v. 21.* מָשַׁחְתָּ שָּׁם *Unxisti illic, Gen. 31. 13.* יְהַלְלוּךָ סֶּלָה *Laudabunt te, Sela, Psalm. 84. v. 5.* יָמָּה סּוּף *Mare Suph, Exod. 10. v. 19.* נָשְׁבָה בּוֹ *Sufflabit in eam, Jesa. 40. v. 7.* עֹשֶׂה לָּךְ *Facit tibi, Genes. 31. v. 12.* הָבָה נִּתְחַכְּמָה *Age, sapientiâ utamur, Exod. 1. v. 10.* Excipe אֶל־משֶׁה לֵּאמֹר *Ad Mosen dicendo, Exod. 13. v. 1.* & alibi, juxta Veneta magna. Intercedente Makkaph idem fit, ubi tamen ad penultimam, in locum accentus tonici, ferè succedit euphonicus Mæthæg: ut, עָשָׂה־לִּי *Fecit mihi, 1. Reg. 2. vers. 24.* וְהָיְתָה־זֹּאת *Eritq; hoc, Levit. 16. v. 34.* עֹשֶׂה פְּרִי *Faciens fructum, Genes. 1. v. 12.* Si vox illa sequens accentum habeat in secunda syllaba, aspiratæ manent: ut, וְעָשִׂיתָ פָרֹכֶת *Facies velum, Exod. 26. v. 31.* Vide alias species Dagesch hujusmodi, Daniel. 5. ℣. 11. in Masora, & Genes. 19. ℣. 2.

Idem hîc faciunt מַה & זֶה: ut, וְזֶה־לְּךָ *Et hoc tibi, 1. Sam. 2. v. 34.* מַה־טּוֹב וּמַה־נָּעִים *Quàm bonum & quàm jucundum, Psalm. 133. 1.* מַה־תַּעֲשֶׂה לּוֹ *Quid facies ei, Job. 35. 6.* Hinc compositæ voces, מַלָּכֶם *Quid vobis?* pro מַה־לָּכֶם Jesa. 3. ℣. 15. מַזֶּה *Quid hoc?* pro מַה־זֶּה, Exod. 3. ℣. 2. &c. Accentus in penultima, vocatur Hebræis אתי מרחיק *Athe merachik, Veniens de longè:* Vox per Makkaph juncta, dicitur דחיק *Dachik, Premens.* Hæ duæ causæ vulgò referuntur ad literas בגד כפת, quasi ipsis duntaxat Dagesch

retinent, nunc mutant. Quod si post Cholem & Tzere sunt literæ quiescentes, tunc nulla fit mutatio: ut, לְכַהֲנוֹ־לִי *Ut sacerdotio fungatur mihi*, *Exod.* 28. *v.* 1. כֹּה־אָמַר יְהוָה *Sic dicit Dominus*, *Jerem.* 29. *v.* 32. בְּתוֹךְ־הָעָם *In medio populi*, *ibid.* מִירְכְּתֵי־אָרֶץ *De lateribus terræ*, *Exod.* 28. *v.* 3. לְעֵינֵי כָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל *In oculis totius domus Israel*, *Exod.* 40. 38.

Sæpissimè tamen voces ante Makkaph per euphonicum Mæthæg sustentantur. Monosyllabæ, לֹא־יִבּוֹל *Non decidet*, *Psal.* 1. *v.* 3. גַּן־בְּעֵדֶן *Hortum in paradiso*, *Gen.* 2.8. Bisyllabæ & Polysyllabæ voces recipiunt illud in penultima: ut, עֹשֶׂה־פְּרִי *Faciens fructum*, *Gen.* 1.12. נוֹסְדוּ־יָחַד *Consultant simul*, *Psalm.* 2. *v.* 2. אָמַר־לוֹ *Dixit ei*, *Jos.* 11. *v.* 9. Irregulare est, si modò genuinum, הִנֵּה־שָׁבָה *Ecce reversa est*, *Exod.* 4. *v.* 7. cum Mæthæg in ultima. *In Exemplari Constantinopolitano nullum adest Metheg.*

Pro Mæthæg ante Makkaph succedit aliquando Kadma, si ultima dictio sit cum Sakephkaton: ut, וַנַּגֶּד־לוֹ *Et renunciavimus ipsi*, *Genes.* 43. *v.* 7. וַיִּקְרָא־לָהּ *Et vocavit eam*, 2. *Sam.* 4. *v.* 5.

Secundò, Vox monosyllaba aut bisyllaba penacuta, sæpissimè rejicit accentum ex ultima præcedentis dictionis ad penultimam, ne ex accentuum occursatione & conflictu, fragosa sequatur pronunciatio: ut, קָרָא לָיְלָה *Vocavit noctem*, *Gen.* 1. *v.* 5. כִּי־חָרָה לוֹ *Quum ira accenditur ei*, *Psal.* 18. 8. וְנֹחַ מָצָא חֵן *Et Noa invenit gratiam*, *Genes.* 6. *v.* 8. Hinc fit, ut aliquando duo accentus in præcedenti voce concurrant, quorum alter trajectitiũ, alter sedem regularem indicat, ut paulò post videbitur. Sed & hæc trajectio aliâs simpliciter fit solâ euphoniæ causâ.

Tzere & Cholem ultimæ syllabæ ante consonam mobi-

Principaliter voces monoſyllabas aliis longioribus antè vel ponè addit: ſed verò etiam biſyllabas. Duo nomina conjunguntur, & mixtim Nomina, Verba, ac Indeclinabilia: nunquam autem duo verba: ut, אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ *Cui inſit ſemen ſuum ſuper terram, Gen.* 1. *v.* 11. יֶהְגּוּ־רִיק *Meditantur inane, Pſalm.* 2. *v.* 1. וְהִיא־גַם־הִיא *Et illa etiam ipſa, Geneſ.* 20. *v.* 5.

Privatio accentus, vocales quasdam mutat.

Cholem & *Tzere* ſequente conſonâ mobili, ante Makkaph corripiuntur, illud in Kametzchatuph, hoc in Sægol. Hinc כֹּל, אֵל, אֵת ante Makkaph ſcribuntur כָּל, אֶת, אֶל: ut, אֶת־כָּל אֲשֶׁר־לוֹ *Quicquid erat ipſi, Gen.* 25.5. לַעֲלוֹת אֶל־יְהוָה *Ad aſcendendum ad Dominum, Exod.* 19. *v.* 25. Excipe *primò*, שֹׁד־רְשָׁעִים *Vaſtatio improborum, Prov.* 21. *v.* 7. *ſecundò*, בֵּן quater ante Makkaph cum Tzere, quæ extant, Geneſ. 30. 19. 1. Sam. 22. 20. 2. Sam. 9. 12. Ezech. 18. ℣. 10. Contrà ſeptem ſunt cum accentu & Sægol, juxta Maſoram, Geneſ. 30. *Tertiò*, אֵת ante Makkaph ſemel retinet Tzere, quod extat Job. 41. ℣. 26. Contrà ter cum accentu habet Sægol, quæ extant Pſal. 48. 5. & 60. 2. Proverb. 3. ℣. 12. *Quartò*, כָּל bis legitur cum accentu, Pſal. 35. ℣. 10. Proverb. 19. ℣. 7. quæ propterea Maſora notavit. Kametzchatuph plerunque hîc per ſimplex Kametz ſcribitur: quando autem duo puncta ipſi addita, id ſpeciali notâ à Maſorethis obſervatum: ut, וְאִם־שְׁלָשׁ־אֵלֶּה *Et ſi tria hæc, Exod.* 21. *v.* 11. פֶּן־יִפְרָץ־בָּם *Ut non irrumpat in eos, Exod.* 19. 25. Annotarunt hîc ל̇, id eſt, Non reperiri iſta ampliùs, & ſcribi cum ֳ. Tzere in quibusdam ante Makkaph ſemper manet, ut ſunt כֵּן *Sic*, נֵר *Lucerna*, עֵד *Teſtis*, עֵץ *Arbor*, עֵת *Tempus*, & ſi quæ ſunt alia. At שֵׁם *Nomen*, שֵׁשׁ *Sex*, לֵךְ *Vade*, תֵּן *Da*, nunc reti-

currunt, in וַיֵּלְכוּ *Et profecti sunt, Numer.32.v.39.* מִכָּל־אֹיְבֶיךָ *Ab omnibus inimicis tuis, Deuter. 25. v. 19.* וּנְתָנְךָ *Et constituet te, Deut. 28. v. 1?*

Tertiò, Tiphcha comitem Merca: ut, כְּכֹכְבֵי *Sicut stellas, Exod.32.v.13.* Merca pro Mæthæg, juxta Reg. 2. וַיִּטְמְנֵהוּ *Et abscondit illum, Exod. 2. v. 12.* rursus Merca pro Mæthæg, juxta Reg.3. Vide Masoram Ezech.36.& Cant.6.

Quartò, Rebhiah comitem habet Munach: ut, תֵּעָצְבוּ *Dolore crucietis vos, Genes. 45. v. 5.* Munach pro Mæthæg, juxta Reg. 2. Causa hujus commutationis videtur, quòd tonicus antecedens, antecedentem vocem occupare debebat, quam cùm præ inopia vocum non consequitur, extrudit euphonicum Mæthæg, & locum ejus subit. Sic videtur: at quid primam versus vocem præcedere potest, in qua etiam conjunctos videas? ut, וַיִּשָּׂאֵהוּ *Et sustulit eum, 2. Reg. 4. v. 20.* Hinc regula: *Diversorum in eadem voce accentuum posterior tonicus est, prior euphonicus,* ut suprà dictum est.

Sic fuit accentus euphonicus.

Triplex præterea euphoniæ modus adhibitus est: 1. accentus tonici ablatio: 2. accentus tonici trajectio: 3. Dagesch alieni assumptio.

Primò, accentus tonicus à voce ablatus est, ut ea cum sequenti conjuncta, majorem auribus suavitatem conciliaret. Conjunctionis symbolum est virgula transversa vocibus interjecta, eas invicem uniens, & dicitur Chaldaicâ voce מַקַּף *Makkaph*, id est, Cinctus, quòd quasi cinctu voces connectat.

Makkaph est virgula, quæ duas vel tres dictiones accentu tonico privatas sic connectit, ut cum ultimæ dictionis accentu, suavi & venustâ pronunciatione coalescant.

Et femoralia, Lev. 6. v. 3. לְזַרְעֲכֶם *Semini vestro, Genes. 22.13.* Non itaque Mæthæg vocalem præcedentem semper producit, ut vulgò creditur. Hujus etiam classis sunt תַּדְשֵׁא *Germinet, Genes. 1. v. 11.* עַרְבוֹת *Campestria, Num. 31.12.* רִצְפַת *Pavimentum, Esth. 1. 6.* מִתְיַהֲדִים *Judaizantes, Esth. 8. v. 17.* & similia. Item omnia ab הָיָה & חָיָה deducta: ut, יִהְיֶה, תִּהְיוּ, לִהְיוֹת & similia, cum Scheva quiescente. Nam gutturales nunquam per Scheva mobile leguntur. Item Chirek sequente Dagesch: ut, פֶּן־יִנָּחֵם *Ne pœniteat*, Exod. 13. ỽ. 17. & similia multa. Item *Mæthæg initiale*, sive præpositivum, quòd primæ vocis vocali antè vel retrò apponitur: ut בְּמַחֲנֶה *In castris, Exod. 36.6.* וַיַּעַמְס *Et oneravit, Genes. 44.13.* שְׂאוּ *Proferte, Psalm. 81. v. 3.* In hujus notatione variant libri. Quidam habent, alii non habent, tanquam non necessarium.

Mæthæg sæpè extruditur succedente ipsi accentu tonico.

Primò, Sakeph katon sæpè in eadem voce anteambulones habet Munach & Kadma, loco Mæthæg: ut, וְהָעֵצִים *Et ligna, Genes. 22. 7.* ubi Munach subit locum Mæthæg, juxta regulam primam: וְאַהֲרֹן *Et Aharon, Exod. 7. v. 7.* & hic pro Mæthæg est, juxta Regulam 4. An etiam rectè in עַל הַבָּתִּים *In domibus Exod. 12. 7?* וְהַכֹּהֵן *Et sacerdos, Levit. 7. 8.* Kadma pro Mæthæg, juxta Reg. 3. Sic in לְמַלְכִּיאֵל *Malkielis*, Numer. 26. v. 45. juxta Reg. 5. Hoc Kadma quidam vocant מַזֶּה *Massah*; quidam *Mæthæg superius*, sed malè: nam figura non convenit.

Secundò, Geresch habet comitem Kadma: ut, וַיֵּלְכוּ *Et abiverunt, Num. 33. v. 8.* Kadma pro Mæthæg, juxta Reg. 2. An itaque Mæthæg & vicarius ejus rectè concurrunt,

cultati Dagesch. Sic הַלְלוּ cum Mæthæg, legitur *Halelu*, Laudate, quasi scriptum esset הַלְלוּ: Sine Mæthæg הַלְלוּ *Hallu.* Sic post Chirek, quod loco Chirek longi est: ut, וַיִּרְשׁוּ *Et possederunt*, *Josua.* 12. *v.* 1. pro וַיִּירְשׁוּ. Sic וְיִרְאוּ *Et timebunt*, *Micheæ* 7. *v.* 17. Et post Kibbutz, quod pro Schurek est: ut, גְּבֻלְךָ *Terminum tuum, Exod.* 23. *v.* 31. Hîc Scheva legitur virtute vocalium longarum, quas Mæthæg indicat.

REGULA IV. *Ante Scheva compositum, non præcedente Scheva simplici, semper Mæthæg est: ut,* נַעֲשֶׂה *Faciamus, Gen.* 1. *v.* 26. נֶאֱמָן *Fidelis*, Numer. 12. *v.* 7. אָהֳלֹה *Tentorium ejus, Genes.* 13. *v.* 3. הָאֲדָמָה *Terræ, Genes.* 1. *v.* 25. צֹעֲקִים *Clamant, Genes.* 4. *v.* 10. וָאֲשַׁלֵּחֲךָ *Et dimisissem te, Genes.* 31. *v.* 27. Si Scheva compositum dissolvatur in suam vocalem brevem, Mæthæg manet: ut, וְנַעַלְךָ *Et calceamentum tuum, Jesa.* 20. *v.* 2. וְיֶחֶרְדוּ *Et trepidabunt*, *Hos.* 11. *v.* 10. Si resolvatur in Scheva, tum similiter Mæthæg sæpissimè manet, sed ita referri potest ad sequentem Regulam. Hinc ex duplici causa duplex in eadem voce Mæthæg est: ut, וַהֲקִימֹתִי *Et statuam*, *Levit.* 26. *vers.* 9. וַאֲבָרְכָה *Et benedicam, Psal.* 145. *v.* 1.

REGULA V. *Pathach, Chirek breve & Segol, ante Scheva, sub litera non dagessata, sæpissimè cum Mæthæg sunt.* Hîc autem irregularis ejus usus est, quâ ratione hujusmodi Mæthæg appellantur ab Elia Levita מְתָגִים נָכְרִים *Methagim aliena*, & à R. Saadia, מְתָגִים הַמִּתְנַכְּרִים *Ficta vel simulata Mæthæg.* Scheva verò quiescens est, ut Dagesch lene sequens indicat: ut, מַחְבַּרְתּוֹ *Commissuræ ejus, Exod.* 39. 20. יֶהְגֶּה *Eloquetur*, *Proverb.* 8. *v.* 7. הִשְׁתַּחֲווּ *Incurvaverunt se, Jerem.* 8. 2. וַיִּתְפָּרְקוּ *Et abruperunt*, *Exod.* 32. *v.* 3. Deinde quia alterum Scheva sequitur: ut, וַיֶּחְדְּלוּ *Et desierunt, Genes.* 11. *v.* 8. וַיִּזְבְּחוּ *Et sacrificaverunt, Exod.* 32. *v.* 8. וּמִכְנְסֵי

gentia scriptionis postea obscuravit. Hinc *Kametz absq; Mathæg ante Scheva, est Kametz chatuph*, hoc est, O breve, ut שָׁמְרָה *Schomrá*, Custodi, Psal. 25. ℣. 20. חָכְמָה *Chochmá*, Sapientiam, Prov. 1. ℣. 2. קָרְבָּן *Korbán*, Oblatio, Levit. 1. ℣. 2. Quando Schurek euphoniæ causâ in Kibbutz transit, Mæthæg manet: ut, גְּבֻלְךָ *gebhylechá*, Terminum tuum, Exod. 23. ℣. 31. Sic etiam, si Chirek longum absque Jod scribatur: ut, וְיִרְאוּ *vejireú*, Et timeant, Mich. 7. 17. quomodo Scheva mobile est, tanquam post vocalem longam integram. Denique Vau Schurek ab initio dictionis, sequente Scheva, raro cum Mæthæg est, unde & Scheva illic quibusdam Grammaticorum quiescens est, quia loco Chirek brevis est, ut traditur lib. 2. cap. 21. aliis vocale, tanquam post vocalem longam. Quum Mæthæg apponitur, tunc Scheva fit vocale, & eo fine interdum componitur cum Pathach: ut, וְתְּבֻקְשִׁי *Et quæréris, Ezech. 26. v. 21.* וְשֲׁבֵה *Et captivam duc, Judic. 5. vers. 12.*

REGULA III. *Voces polysyllabæ in prima syllaba in Dagesch finitâ, plerunq; Mæthæg habent: ut,* וַיִּשְׁמְעוּ *vajischmehú,* Et audiverunt, Genes. 3. ℣. 7. וַיִּפְּלוּ *vájippélu*, Et ceciderunt, Genes. 4. ℣. 5. atque horum infinita copia est à ו incipientium. Item à מ inchoatæ: ut, מִמָּחֳרָת *A postero die, Genes. 19. v. 34.* מִמַּעֲשֵׂנוּ *De labore nostro, Genes. 5. v. 29.* Item ab ה: ut, הַמַּאֲכֶלֶת *Culter, Genes. 22. 6.* Litera schevata hic sæpissime Dagesch amittit, Mæthæg manente: ut, וַיְמֻשֵּׁהוּ *Et palpavit eum, Genes. 27. v. 2.* הַמְכַסֶּה *Qui operit, Exod. 29. v. 13.* לַמְנַצֵּחַ *Præfecto musico*, & similia. Hic videtur Scheva mobile esse, ex indicio sequentis Begad kephat aspiratæ: ut, הַמְתַעֲבִים *Qui abominamini, Michea 3. vers. 9.* Si mobile est, tum id accidit virtute occultati

differenter commune Metheg etiam ſic appellatum eſt, ut paſſim in Commentariis. Noſtri plerunque *Rhetoricum* vocant, quia venuſtatem pronunciationis quærit in voce, ut Rhetorica in oratione.

Figura ejus recta virgula eſt, infra vocem notata. Differt à tonico Silluk, uſu: Metheg quibuscunque vocibus addi poteſt: Silluk ultimę verſus voci tantùm. Quòd ſi Metheg & Silluk in ultima verſus voce concurrant, tunc ultima figura Silluk eſt. Deinde Metheg accidentarius accentus eſt: Silluk eſſentialis & nativus.

Poteſtas ejus ſuavis ac decora ſyllabæ ſuſpenſio, & à ſequenti diſtinctio.

Uſus hujus ampliſſimus eſt & frequentiſſimus, quem plurimi in numeroſas diduxêre regulas. Nos in quinque contrahemus.

REGULA I. *Tertia ſyllaba ante accentum tonicum, ſi neq; in Scheva, neq; in Dageſch deſinat, cum Mæthæg notatur:* ut, הָֽאֶחָד *Háæchád,* Unius, Geneſ. 2. ℣. 11. הַֽהֹלֵךְ *háholéch,* Qui it, Geneſ. 2. 14. אִֽירָשֶׁנָּה *Iraſchanna,* Poſſeſſurus ſum eam, Gen. 15. ℣. 8. מֵֽאָבִינוּ *méabhínu,* Ex patre noſtro, Gen. 19. ℣. 32. לִֽלְשֹׁנֹתָם *lilſchónothám,* Secundùm linguas ſuas, Geneſ. 10. ℣. 20. וּמִמּֽוֹלַדְתְּךָ *Et à cognatione tua, Geneſ.* 12. 1. Si in Dageſch vel Scheva deſinat, Mæthæg rejicitur ad quartam ſyllabam: ut, וּֽמֵחֶלְבֵהֶן *Et de adipe eorum, Geneſ.* 4. 4. וָֽאִוָּתֵר *Et remanſi,* 1. *Reg.* 19. 10.

REGULA II. *Vocales longæ accentu tonico ante Scheva deſtitutæ, regulariter cum Mæthæg notantur:* ut, הָֽיְתָה *hájethá,* Erat, Geneſ. 1. ℣. 2. תֵּֽלְדִי *téledí,* Paries, Geneſ. 3. ℣. 16. נִֽינְוֵה *Nínevé, Geneſ.* 10. v. 11. תּֽוֹלְדוֹת *Generationes, Geneſ.* 2. 4. יְשׁוּפְךָ *Conteret tibi, Geneſ.* 3. 15. *Hoc tamen non ſemper obſervatum eſt, etſi proprietas linguæ requirat ſemper aſcribi, ob* ἀκρίβειαν *& exactam curam pronunciationis, quam negli-*

tione sistendi,& sententiæ membra distinguendi,suntque septendecim reliqui: *Silluk* אֽ, *Athnach* א֑, *Rebhia* א֗, *Sakeph katon, sive minor* א֔, *Sakeph gadol sive major* א֕, *Segolta* א֒, *Sarka* א֮, *Geresch*, א֜, *Gereschajim* א֞, *Paschta* א֙, *Paser* א֡, *Schalscheleth* א֓, *Telischa major* א֠, *Karne-para* א֟, *Tiphcha* א֖, *Tebhir* א֛, *Jethif* א֚. Alii horum faciunt, id quod dictum,magis,alii minus; alii sæpiùs, alii rariùs & rarissimè, ut in Syntaxi,ad quam hæc doctrina propriè pertinet, capite ultimo prolixè declaratur.Omniũ verò regum æquale dominium est in literas בגד כפת quòd iis, post vocem literâ quiescente, aut vocali longâ finitam, imponunt Dagesch lene, cùm aliâs post tales voces soleant manere aspiratæ: ut, אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה *Quicquid erat cum ipso in arca*, Gen. 7. 23. Regula: *Literæ* בגד כפת begad kephath *post vocem vocali longâ aut literâ quiescente finitam, & accentu rege notatam, accipiunt Dagesch lene.* Vide lib. 2. cap. 23.

Hactenus de accentu tonico.

Euphonicus accentus est, qui tonico in eadem voce præmissus, suaviorem pronunciationem efficit, estque unicus, qui Hebræis communiter vocatur מֶתֶג *Metheg*, id est, *Frænum*, quòd,ut Frænum dirigit incessum equi, ita hic lectionem vocis. Dicitur etiam ipsis מַאֲרִיךְ *Marich*, *Prolongator*, quando vocali brevi ante Scheva compositum adjunctus est: rariùs חִירוּק *Chiruk* quando cum Chirek brevi est: sæpiùs גַּעְיָא *Gaja* quod primis ejus nominis authoribus tantùm de eo Metheg dictum fuit, quod ante Scheva est ab initio vocis, & illud quidem 84. vicibus in Lege occurrit,quod numerus literarum ipsius nominis גַּעְיָא indicat, ut tradit Elias in libro de Accentibus cap. 7. Postea tamen indifferen-

Kametz ultimæ syllabæ ante consonam mobilem sine accentu tonico breve est, id est, Kametzchatuph sive O breve: ut, וַיָּקָם *vaijákom* Et surrexit, Gen. 4. ℣. 8. וַיָּמָל Vajamol *Et circumcidit*, Gen. 21. ℣. 4.

Sic & omnis vocalis longa ante Dagesch forte, cum accentu tonico est. Unde regula:

Kametz ante Dagesch forte sine accentu tonico, breve est: ut, חָנֵּנִי *Chonnéni* Miserere mei, Psal. 6. ℣. 3. רָנּוּ *Ronnu* Cantate, Jesa. 44. ℣. 23. Excipitur unicum בָּתִּים *Battim*, cum Kametz longo & accentu milrah. Hinc etiam Chirek longum sine tonico ante Dagesch forte, aut pro brevi ponitur, aut Dages est irregulare & euphonicum. Exempla rara sunt: vide suprà in Dagesch cap. præced. Idem de Schurek sequente Dagesch, judicium.

Item, post vocalem longam regulariter Scheva mobile est. At verò

Vocalis longa, cum accentu tonico notata, constituit post se Scheva quiescens: ut, בָּחַרְתָּ *bachárta* Elegisti, 1. Reg. 3. 8. Hoc autem Kametz loco Pathach est, ideoque Scheva manet quiescens: vide lib. 2. cap. 23. תָּגֵלְנָה *tagélna* Exsultent, Psal. 51. 10, תָּאֹרְנָה *taórna*, Illustrati sunt, 1. Sam. 14. ℣. 27. יָכֹלְתִּי *jachólti* Potui, Genes. 30. ℣. 8. Excipe, si tonicus sit loco euphonici Metheg, de quo mox.

Tertius usus accentuum est in spiritu sive respiratione moderandâ, & constituendis sententiæ spaciis. Hinc vulgò dividuntur in *Ministros* & *Reges*.

Ministri sunt, qui orationem continuant & promovent usque ad regem, juxta quem statio aliqua figitur, suntque octo: *Munach* אָ֣, *Mahpah* אָ֤, *Merca simplex* אָ֥, *Merca duplex* אָ֦, *Darga* אָ֧, *Jærach*, אָ֪, *Kadma* אָ֨, *Telischa minor* אָ֩.

Reges sunt, qui habent potestatem spiritum in ora-

major & *Jethif*, & ſæpiſſimè in libris metricis, *Tiphcha.* Poſtpoſitivi quatuor, *Paſchta, Teliſcha minor, Sægolta, Sarka.* Præpoſitivi tum demum ſyllabam ſuam acuunt, cùm vocem monoſyllabam aut biſyllabam naturâ penacutam occupant: Poſtpoſitivi verò, cùm voci acutæ appoſiti ſunt. Quando contrà eſt, ut illi vocem Milra ſive acutam, hi Milhel ſive penacutam habeant, tunc juxta flexionis analogiam voces proferendæ ſunt. Hinc Elias Levita quatuor poſtpoſitivos, in voce per ſe penacuta, ſcribit geminari, ut prior tonum, alter ſedem propriam indicet. De Paſchta verum eſt: de reliquis tribus non in omnibus editionibus obſervatum eſſe apparet. Unde

Secundò, *Ejuſdem accentus in eadem voce geminati, prior ſyllabam acuit:* ut, תֹּ֙הוּ֙ *tohu*, Informe, Gen. 1. ỷ. 2. הַמָּ֙יִם֙ *hammájim*, Aquæ, ỷ. 7. הָאָ֙רֶץ֙ Terra, ỷ. 11. Unde irregulariter factum Maſorethæ obſervarunt, quòd תּוֹסִ֙יפִי֙ *toſiphí*, Addes, Jeſa. 47. 1. 5. vox ex flexionis analogia (ut ſuo loco videbitur) penacuta, hîc ſit milra ſive acuta, & idcirco cum unico Paſchta. Maſora autem notat, bis ſic eſſe, & in eodem capite. Mendoſa ergo ſunt exemplaria, quæ in altero verſu duo Paſchta habent.

Cùm verò per ſe in qualibet voce nonniſi unicus accentus eſſe poſſit, eſt tamen perſæpè, ut duo vel etiam tres ad unam vocem appoſiti conſpiciantur. Itaque

Tertiò, *Diverſorum in eadem voce accentuum, poſterior acuit;* prior euphoniæ ſervit, ideoque accidentarius: ut, וּלְמֽוֹעֲדִ֔ים *Et in tempora ſtata, Gen.* 1. 14.

Præterea notandum, quòd omne Kametz longum, in fine dictionis ante conſonam mobilem, cum accentu tonico eſt. Hinc Regula:

Kametz

eſt. Acuto tamen tono in genere definiri poteſt, etſi omnium vocum tonus eminentior indifferenter acutus ut ſit, ipſa natura locutionis reſpuit. Unde etiam *Silluk* & *Athnach* propriè toni producti ſunt, qualis in accentu circumflexo Græcorum percipitur. Sed & Rebhia& Sakephkaton &quidam alii eam vim obtinent, quando vocales breves in longas producunt, ut vox dilatari in ipſis poſſit. Ampliori ergo curâ diſquirendum, qui accentus tonum acutum, gravem vel circumflexum, propriè conſtituant, cùm his tribus tonorum differentiis vocum legitima pronunciatio diſtinguatur.

Uſus autem accentuum triplex eſt: *Primò* deſignant muſicam ſive rationem cantus apud Judæos, qui textum Biblicum non legunt, ſed cantillant. *Secundò* legitimam pronunciationem cujusq; vocis in ſyllabæ alicujus elevatione ſive ſono eminentiore. *Tertiò* diſtinctionem ſententiæ in certa membra, & ad ea interſpirandi modum.

Primus uſus Judæis relinquitur. *Qui de eo ſcire plura volet, adeat Tractatum noſtrum de Punctorum & Accentuum origine &c. Par.* 1. *cap.* 14. *pag.* 243. *& ſeqq. ubi quædam ex Hebræis ſcitu & lectu non indigna reperiet.*

Secundus uſus hîc explicandus eſt, cùm ſit communis omnium vocum affectio. Ut enim nulla ſyllaba eſt ſine vocali: ſic nulla vox ſine accentu, niſi melior euphoniæ ratio obſtet.

Itaque primò, *Quæ ſyllaba in voce accentu tonico notata eſt, ea acuitur.*

Excipiuntur illi, qui primæ vel ultimæ vocis literæ ſemper adhærent, quorum illos quidam *Præpoſitivos*, hos *Poſtpoſitivos* vocant. Præpoſitivi duo ſunt, *Teliſcha*

ut Munach. Vulgò vocant Jerach, ſed ratio vult dici יָרֵחַ *Jareach.* Item *Galgal.*

סִלּוּק Silluk, *Finis*, quòd in fine verſus, ſive ultima ejus dictione, ſemper adhibeatur. אֽ

Nomina accentuum partim à figura, partim à tono muſico, partim à fine & uſu in communi ſermone, petita ſunt. Quædam etymologiæ ſunt incertæ, ut Elias Levita in libro ſuo de Accentibus cap. 2. fatetur, ſe quorundam nominum rationem ignorare. Pleraque etiam ex lingua Chaldaica, ſive ut Elias loquitur, ex Hieroſolymitana, deſumpta ſunt.

Figura vel diſcreta eſt, vel eadem, ſed inverſione aut ſitu differens. *Athnach* & *Jærach benjomo* figuram eandem habent, ſed quæ in altero invertitur. *Kadma* & *Paſchta* ſitu differunt: Iſte principio vel medio vocis inhæret, hic ultimæ literæ tantùm. Figuræ *Munach* fuit olim figura Mahpach planè oppoſita, & ex hac inverſa, facta figura Jethibh. Hodiè autem *Mahpach* & *Jethibh* ex incuria eandem figuram ſortita ſunt, quæ tamen ſitu diſtinguuntur: Jetibh initio dictionis ante primam vocalem collocatur, Mahpach extremæ vel mediæ voci ſubjicitur. *Teliſcha ketanna* & *Teliſcha gedola* eandem quidem figuram habent, ſed oppoſitè inclinatam. Sic & *Merca* & *Tiphcha* ſibi opponuntur. *Rebhiah* mediæ literæ incumbit, quomodo à Cholem propriè differt, quod ad latus ſive interſtitium literarum collocatur. Eſt etiam ferè craſſius punctum quàm Cholem. *Sægolta* eſt Sægol inverſum. *Sakeph katon* eſt Scheva ſupra dictionem poſitum.

Poteſtas accentum hactenus diſtinctè explicata non eſt.

טִפְחָא Tiphcha vel טַרְחָא Tarcha, *Defatigatus*, quòd ſit vocis ſubmiſſæ & quaſi feſſæ acquieſcentis. Dicitur etiam מאיילא *Meaijela*. א֖

מוּנָח Munach, *Depoſitum* ſcil. cornu, vel שׁוֹפָר יָשָׁר *Cornu rectum*, vel שׁוֹפָר הוֹלֵךְ *Cornu ambulans*, à figura. Cantus ejus ſubmiſſus & protractus. Aliâs etiam עִלּוּי, item מְכַרְבֵּל. א֣

מַהְפָּךְ Mahpah, *Inverſum*, quaſi שׁוֹפָר מְהֻפָּךְ *Cornu inverſum*, à figura priori oppoſitâ. Cantus ſubmiſſus ut Munach, ſed magis ſubſiſtens & ſe quaſi reflectens. Ponitur in medio & fine vocis. א֤

יְתִיב Jethibh, *Reverſum* ſcilicet cornu, vel שׁוֹפָר מֻקְדָּם *Cornu præmiſſum vel antecedens*, aut שׁוֹפָר מֻשְׁפָּל *Cornu dejiciens*. Initio vocis ante vocalem ponitur. Cantus ut Mahpach, ſed cum pauſula. א֚

תְּבִיר Tebhir, *Fractus*, à voce fracta & inæquali. א֛

דַּרְגָּא Darga, *Gradus*, Cantus gradatim tremulus & contortus. א֧

אֶתְנָח Athnach, vel אַתְנַחְתָּא *Reſpiratio*, à voce pauſante & reſpirante. Aliquando dicitur etiam סחפא *Sachapha*. א֑

יֶרַח־בֶּן־יוֹמוֹ Jærach ben-jomo, *Luna filia diei ſuæ*. i. e. recens & primùm nata. Nomen à figura novæ lunæ. Cantus ut Mu- א֪

זָקֵף גָּדוֹל Sakeph gadol, *Erector magnus*, quòd elatæ vocis sit in canendo, & tandem faciat duos saltus acutos, ut Hebræi loquuntur. א

זָקֵף קָטוֹן Sakeph katon, *Erector minor*, minùs elatæ vocis. א

סְגוֹלְתָּא Sægolta, *Monile*, à figura: vel *Sægol*, aut *Segulta*. Cantus ejus est pausa cum subita vocis abruptione. Ultimæ literæ proprius est. א

פָּזֵר Paser, *Dispergens*, scil. vocem: vocem enim elatam dispergit & secat in aliam: vocatur etiam *Paser Káton*. א

זַרְקָא Sarka, *Sparsor*, à sparsa & inflexa voce, juxta figuram ejus. Ultimæ literæ proprius est. א

שַׁלְשֶׁלֶת Schalschælæth, *Catena*, à figura. Cantus ejus serratim ascendens. א

Inferni undecim, *qui nominibus & figuris sic describuntur.*

Nomen *Figura*

מֵרְכָא Merca, *Productor* vel מֵרְכָא פְּשׁוּטָא Mercà peschúta, *Productor minor*, quòd sit submissæ & productæ vocis. Vocatur & מַאֲרִיךְ *Prolongans*, unde fit contractum מֵרִיךְ (sicut dicitur alibi מֵזִין pro מַאֲזִין) & inde מֵרְכָא quasi מַאֲרְכָא. א

מֵרְכָא כְפוּלָה *Merca duplex*, sive תְּרֵין חוּטְרִין Tren chutrin, *duæ virgulæ*, Cantus ejus æqualis & submissus, & duplicatus. א

טִפְּחָא

protractâ & æquabili voce canatur. Ultimæ lit. proprius est.

קַדְמָא Kadma, *Antecedens*, scil. finem dictionis, cujus vel medium vel principium occupat, quomodo à præcedenti differt. — א֨

גֵּרֵשׁ Gæræsch, *Expulsor*, quòd vocem in cantu subitò expellat. Vocatur etiam טֶרֶס *Teres*, vel אַזְלָא *Asla*. — א֜

גֵּרְשַׁיִם Geraschajim, *Expulsores duo*: vel טְרָסַיִם *Terasajim*, aut טַרְסִין, vel שְׁנֵי גְרִישִׁין Duo Gerischin, Geresch duplex. — א֞

תְּלִישָׁא קְטַנָּה Telischa Ketanna, *Evulsor*, vel *Eradicator minor*, quòd vocem è profundo pectoris evellat, hoc est, submissè incipiat, & elatè circũrotetur, ut Hebræi dicunt, quod & figura indicat. Appellatur etiã תַּלְשָׁא *Talscha*, vel תַּרְסָא *Tarsa*. Ultimæ lit. proprius est. — א֩

תְּלִישָׁא גְדוֹלָה Telischa gedola, *Evulsor magnus*. Primæ literæ proprius est. — א֠

קַרְנֵי פָרָה Karne Para, *Cornua Vaccæ*, à figura. Cantus ejus, vox quasi dupla, fortis & tremula est. Aliquando &, פָּזֵר גָּדוֹל *Paser gadol*. — א֟

רְבִיעַ Rebhia, *Incubans*, quòd mediæ literæ incubet, quomodo à Cholem distinguitur, quod lateri adhæret. Cantus ejus ut Geresch, sed fortior in fine. — א֗

ut קָרְבָּן Korban *Oblatio*, קָדְשׁוֹ Kodscho *Sanctitas ejus.*
Attamen, ut hodiè sunt exemplaria Biblica, reperitur utroq; modo scriptum, cum duobus istis punctis & sine illis, & sic ejus figura confunditur partim cum Chatephkametz, cujus propria sunt ista duo puncta, partim cum Kametz magno. Unde discrimen diligenter est observandum, quod plenè tradetur ad caput sequens.

CAPUT V.

De Accentibus.

EXPLICATÆ sunt vocis partes: sequuntur ejus communes affectiones, *Accentus* & *Notatio.*

Accentus est nota, quæ vocis sonum convenienter moderatur: estque *Tonicus* vel *Euphonicus.*

Tonicus est, qui ultimam vel penultimam syllabam acuit. Hic variis figuris in Bibliis describitur: nos docendi causâ, eum rectâ virgulâ in his præceptis exprimemus. Vox in ultima habens accentum, Græcis dicitur ὀξύτονον: Hebræis Chaldaicâ voce מִלְרַע *Milra*, id est מִתַּחַת *Infrà*, hoc est, in fine habens accentum; Latinè potest dici *Acuta.* In penultima, Græcis vocatur παροξύτονον: Hebræis מִלְעֵיל *Milhel*, id est, מִמַּעַל *suprà*, in syllaba supra ultimam, hoc est, in penultima accentum possidens: Latinè *Penacuta.* Hæc Pagnino dicitur *Longa*, illa *Brevis.*

Tonici sunt viginti quinque: iique vel *Superni* vel *Inferni.*

Superni *quatuordecim*, qui nominibus & figurâ sic describuntur.

Nomen	*Figura*
פַּשְׁטָא Paschta, *Extensor:* quòd extensâ,	אּ

protra-

rum brevium constituit. Tertiò, *authoritates sunt non contemnendæ. Elias Levita in Animadversionibus suis ad Michlol Kimchi, fol. 39. vocat Kametz chatuph* קָמֵץ בְּלִי שְׁוָא Kametz absque Scheva. *Idem in libro Cantici, cantico undecimo, appellat illud* קָמֵץ זוּלַת שְׁוָא Kametz sine Scheva. *Deinde R. Abraham Balmensis in doctrina vocalium scribit:* וְהַקָּמֵץ חָטוּף אֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין צוּרָתוֹ וְצוּרַת הַקָּמֵץ גָּדוֹל Et Kametz raptum sive breve non est differentia inter formam ipsius & formam Kametz magni. Differentia autem est in modo pronunciandi. Nam Figura Kametz composita est ex Pathach, id est, sono A, & subjecto puncto Cholem, id est, sono O. In Kametz magno prævalet sonus A, in Kametz parvo sive brevi, prævalet sonus O. *Idem paulò post apertè:* Ne credas verbis eorum qui dicunt, quòd etiam Kametz *meló pum* (i. e. *Kametz chatuph*) debeat habere Scheva ante se. Nam magna differentia est inter stationem prolationis Kametz chatuph, & inter cursum (*celerem prolationem*) Chateph kametz. *Præterea R. David Kimchi in Michlol, in doctrina punctationis, folio* 187. 188. *scribit:* וּפְעָמִים מְשַׁתְּפִים עִם הַקָּמֵץ שְׁוָא Interdum consociant cum Kametz Scheva, ut indicent, quòd est חָטֵף id est, *rapiens* seu brevissimum, idque quando sequitur vocalis aliqua longa vel brevis, veluti צָרִי, אֳנִי, חֳלִי & similia. Sed quando sequitur Dagesch forte, tum scribitur Kametz tantùm, quia in eo errari nequit, quod certò constet esse חָטוּף id est, *breve*, cùm Dagesch post se habeat, veluti גָּזִּי *Gossi*, Tonde, Jerem. 7. ℣. 29. רָנּוּ *Ronnu* Cantate, Jesa. 44. 18. Item, si litera sequens habeat Scheva quiescens, tunc scribitur Kametz tantùm, quia ibi errari non potest, quum certò constet, illud breve esse, quandoquidem post Kametz latum sive longum, nunquam soleat sequi Scheva quiescens: ut קָרְבָּן

In בֶּחֳדָשִׁים bechodaſchim *In calendis*, *Ezech.* 46.3. *Sægol eſt propter excluſum articulum, ut docetur in Syntaxi præpoſitionum. Sic* בֶּחֳרָשִׁים *In ſaltibus*, 2. *Par.*27. 4. *Nam ſægol illud articuli vocalis eſt, ut in* הֶחֳרָבוֹת, Deſolata, Ezech. 36. ỳ. 33. *At in* בֶּחֳרָבוֹת In ſolitudinibus, Ezech. 13. 4. בָּאֳהָבִים In amoribus, Prov. 7. 18. בָּאֳהָלִים In tabernaculis, Jud. 8. 11. בָּחֳלָיִים In morbis, 2. Paral. 21. 15. לָחֳלִי Ad morbum, Jeſa. 1. 5. וָחֳלִי Et infirmitas, Eccleſ. 6. 2. בָּחֳרִי In ira, Deut. 29. ỳ. 24. בָּעֳנִי In afflictionem, 1. Sam. 1. ỳ. 11. *analogia omnino poſtulat Kametz chatuph ſub litera gutturalem præcedente. Nam Kametz longum eſſe non poteſt, quaſi excluſum articulum repræſentet, quia articulus* ה *in iſta forma ſolet notari vel cum Sægol, ut in præcedentibus exemplis, vel cum Pathach, ut in* הַחֳלִי *Propter infirmitatem*, 2. *Paralip.* 21. *v.* 15. *ubi Cholem eſt ex vi accentus, pro* הָחֳלִי. *Neq; Kametz illud propter appoſitum accentum Metheg, Kametz longum eſt, quia Metheg regulariter ſolet ad quamvis vocalem ante Scheva compoſitum apponi, nec aliam vim hîc, quàm cum Pathach vel Sægol in tali uſu uſurpatis, obtinet. Attamen vulgò ab omnibus per Kametz longum pronunciari puto, cujus cauſam eſſe ſolam euphoniam crediderim. Plura exempla vel plurium formarum, fortè in Bibliis non occurrent, unde hæc vocalis anguſtioris omninò uſus eſt, quàm reliquæ duæ.*

Quæritur etiam, an ad Kametz chatuph rectè addantur duo puncta, ſive Scheva? *pleriq; affirmant, ſunt etiam qui negant, quorum ſententia nititur rationibus, tum etiam authoritate.* Primò, *ſi de genuina ejus forma aut ſubſtantia eſſent duo iſta puncta, retineret ea ſemper. Non autem retinere, uſus demonſtrat, ac ne retinere quidem debere, ſummi authores docent, ut jam dicetur.* Secundò, *Scheva vocalem ſibi conjunctam, facit breviſſimam, quæ ſtatam ſyllabam nunquam efficit, ſicut de Chateph pathach, Chateph ſægol & Chateph kametz declaratum eſt. Atqui Kametz chatuph ſtatam ſyllabam pro more reliquarum bre-*

bernacula vestra, quod est formæ חָדְשֵׁיכֶם Calendæ vestræ, Jesa. 1. 14. Præterea idem manifestum est ex Verbis. Ut enim in Infinito Kal cum Affixis dicitur, עַל עָזְבָם al osbham Propter relinquere eos, Jer. 9. v. 13. scheva post Kametzchatuph quiescente: sic dicitur per Chatephkametz sub gutturali, כְּאָהֳבָם Keohobham Secundum amare ipsorum, Hos. 9. 10. עַל מָאֳסָם al moosam Propter spernere eos, Amos 2. v. 4. item, ut est לְעָזְבֵךְ leosvech Ad deserendum te, Ruth. 1. 16. sic est לְגָאֳלֵךְ legoolech Vindicare te, Ruth. 3. v. 13. Ex conjugatione Hophal pro Scheva quiescente simpliciter reperitur Chatephkametz sub gutturali; ut הָפְקַד hophkad, הָחֳרַב hochoraf, unde הָחֳרָבָה Vastata est, Ezech. 26. 2. Participium מָאֳחָז moochas Apprehensus, 2. Par. 9. 18. sicut מָפְקָד: sic מָעֳמָד Constitutus, 1. Reg. 22. 35. Infinit. הָחֳרֵב hochoref Desolando, 2. Reg. 3. 23. sicut הָחְתֵּל Fasciando, Ezech. 16. 4. Futur. יָעֳמַד joomad Sistitor, Levit. 16. 10. sicut יָפְקַד &c. Cùm ergò sit Chatephkametz, tam in principio quàm medio dictionis, quæritur, An etiam præcedenti literæ subjiciat similem vocalem, ut Chatephpathach & Chatephsægol? Puto: ut in צָהֳרַיִם Tzohorájim Meridies, à צֹהַר Lux, sicut ab אֹזֶן dualiter dicitur אָזְנַיִם osnajim, Aures. Inde Elias Levita, ut suprà dictum, triplex Scheva compositum eodem loco & ordine ponit, ac ejusdem vult esse naturæ. Afficiet ergo quoq; præcedentem literam simili vocali, ut Chatephpathach & Chatephsægol, nisi alia ratio Grammatica obstet. In exemplis præcedentibus Kametzchatuph ante Chatephkametz nō est ex proprietate literæ gutturalis, sed ex analogia flexionis vocis. Veluti Kametzchatuph in conjugatione Hophal requiritur ex propria forma ejus conjugationis etiam extra usum literæ gutturalis, ut in הָפְקַד hophkad. Sic Kametzchatuph in vocibus ex forma קֹדֶשׁ deductis genuinum est: nam Cholem cum Affixis Pronominibus mutatur in Kametzchatuph, etiam cùm nulla gutturalis adest, ut in קָדְשׁוֹ kodscho Sanctitas ejus.

חֳלִי Choli *Morbus*, חֳרִי Æstus, עֳנִי Afflictio, *quibus similia*, רֳאִי Visio, דֳּכִי Contritio, דֳּמִי Silentium. *Reperitur etiam promiscuè* סְעָרָה *&* סְעָרָה Turbo, 2. Reg. 2. ℣. 1. 11. *item* חֳמַרְמְרוּ Job.16.℣.16.*&* חֳמַרְמָרוּ Turbata sunt, Thren.1. ℣. 20. *Ejusdem formæ sunt* צְדָקוֹת Justitiæ, *&* חֳרָבוֹת Vastitates, Ezech. 13.4. & 38.12. *item* בְּקָרִים Matutina tempora, פְּעָלִים Opera, קְמָצִים Pugilli, רְמָחִים Spicula, רְתָמִים Juniperi, *à singularibus* קֹמֶץ, פֹּעַל, בֹּקֶר, רֹתֶם, רֹמַח. *Sic in simili forma habent Chatephkametz loco Scheva, quæ à gutturali incipiunt: ut,* אֳהָלִים Ohalim, Tabernacula, חֳדָשִׁים Menses, חֳמָרִים Acervi, חֳרָשִׁים Saltus, *cui simile,* קֳדָשִׁים Sanctitates, *à singularibus* אֹהֶל, חֹדֶשׁ, חֹמֶר, חֹרֶשׁ, קֹדֶשׁ. *Neque dici potest, quòd eadem vocalis sit initio in* חֳדָשִׁים Chodaschim *&* חָדְשֵׁי *Chodsche. Nam* חֳדָשִׁים *est formæ* דְּבָרִים, *quæ in constructione cum altero substantivo, mutat Kametz in Scheva, propter quod prius Scheva transit in Chirek, unde* דִּבְרֵי. *Sic & Scheva-compositum ab initio, alio Scheva sequente, resolvitur in suam brevem: ut à* חֲרָבוֹת Gladii, *constructum est* חַרְבוֹת: *à* חֳדָשִׁים *fit* חָדְשֵׁי: *à* נֶאֱמָנִים *fit* נֶאֶמְנֵי Veraces, *ut amplius declaratur lib. 2. cap. 3.*

In medio esse, docet forma Nominum קֹדֶשׁ *quæ cum Affixis Sægol mutat in Scheva quiescens, & Cholem in Kametzchatuph, unde* קָדְשׁוֹ *Kodscho* Sanctitas ejus. *Sic* חָדְשׁוֹ *Mensis ejus: hîc si media sit gutturalis, loco Scheva simplicis est Scheva compositum, nempe Chatephkametz, unde ab* אֹהֶל *est* אָהֳלוֹ Oholó *Tabernaculum ejus,* אָהֳלִי Tabernaculum meum: *à* פֹּעַל *est* פָּעֳלוֹ Pooló *Opus ejus,* פָּעֳלָם Opus eorum. *Si post Chatephkametz alterum Scheva sequatur, tunc resolvitur in brevem suã: ut,* פָּעָלְךָ Poolchá, *Opus tuum, Jesa.* 45. 9. *quod est formæ* קָדְשְׁךָ Sanctitas tua. *Deinde forma pluralis constructa est,* קָדְשֵׁי Kodsche: *& hîc loco Scheva quiescentis, est sub gutturali Chatephkametz, ut* אָהֳלֵי Ohole, *& sic cum Affixis* אָהֳלֵיכֶם *Tabernacula*

propter irregularem ſcriptionem. Regulariter enim ſcribendum בִּיהוּדָה*, ubi' extra dubium conſona eſt.*

Nec in יְרוּשָׁלַם Jeruſchalaim *diphthongus eſt. Habet enim hoc vocabulum anomalam & defectam ſcriptionem, quod plenè legendum & pronunciandum* יְרוּשָׁלַיִם*, quomodo quinquies reperiri, Maſorethæ tradunt. Loca ſunt, Jer. 26. v. 18. Eſth. 2. 6. 1. Par. 3. 5. 2. Par. 25. 1. & 32. 9. Hoc tamen poſtremo loco noſtra exemplaria defectivè exprimunt. Pariter defectivè & irregulariter ſcriptum eſt* יְרוּשָׁלְמָה *quod legendum* יְרוּשָׁלַיְמָה*, ut ſcriptum legitur 2. Par. 3. 29. Forma defecta quater legitur, nempe 1. Reg. 10. 2. 2. Reg. 9. 28. Jeſ. 36. 2. Ezech. 8. 3. Sic diphthongos veras Hebræi non habebunt.*

Additio de uſu Kametzchatuph & Chatephkametz.

De Kametzchatuph & Chatephkametz non idem apud omnes eſt judicium. Hebræi indiſtinctè ferè dicunt Kametzchateph *& Kametzchatuph, nunc pro hoc nunc pro illo. Videatur Kimchi in Michlol, fol. 187. Accuratior fuit Elias Levita, qui in libro Cantici, Cantico 11. & 12. vocalem brevem O, vocat* Kametzchatuph*, & O breviſſimum* Chatephkametz*, ejusdemq́ id naturæ & proprietatis facit cum Chatephpathach & Chatephſagol. Hoc probè ipſum facere, paulò fuſiùs hoc loco explicabimus.*

Dicimus itaq́, Chatephkametz *ſubjici literis gutturalibus loco Scheva, eodem modo ut Chatephſægol, idq́ tam ab* initio vocis, *quàm* in medio.

Chatephkametz ab initio eſſe, docent hæc Nomina, quæ à principio ſimplex Scheva habent ſub litera non gutturali: ut גְּדִי, Hœdus, דְּלִי Situla, כְּלִי Vas, מְרִי Rebellio, פְּרִי Fructus, *& ſimilia alia multa. Hic in ſimili forma, ſi prima fuerit gutturalis, ſub ea erit Scheva compoſitum: ut* חֲלִי Chali *Ornamentum,* חֲצִי Chatzi *Dimidium:* עֱלִי Eli *Piſtillum. Sic Chatephkametz,*

esse vocalis, & consignificare ad vocem, quia per nudam Vocalem pronunciatur: non tamen quòd euphoniæ causâ potestatem in pronunciando amittit, propterea etiam naturam consonæ deponit. Sic & ה in עֶזְרָה Auxilium ejus, *consona manet, etiamsi non pronuncietur.* Ex י, דְּבָרַי *Devaraj* Verba mea, גּוֹי *Goj* Gens, גָּלוּי *Galuj*, Manifestum. *Neq; hic diphthongi veræ sunt,* י *primum præcedente Pathach non est vocalis litera, quia hoc loco in hac formâ voci semper consignificat, quod non est vocalium, ut jam dictum. Alterum* י *vim consonæ apertè exprimit, quando ipsi aliquid ad finem subjungitur, ut* גּוֹיִם Gojim, גְּלוּיָה Gelujah. *Deinde etiam hoc* י *semper post se admittit Dagesch lene, ut* ו *præcedens. Est ergo mobile & consona. Simile apud Latinos in* Cui *&* Cujus, Huic *&* Hujus. *De* דְּבָרִי Verbum meum, *idem judicium quod de* דְּבָרוֹ *antè dictum: Et quod Hebræi dicunt* אֲנִי, *id Chaldæi efferunt* אֲנָא, *& pro Pronomine* ו *Chaldæi dicunt* הּ, *propter mutuam literarum quiescentium inter se permutationem. Si etiam in* דְּבָרַי י *est vocalis, quare non etiam in* דְּבָרֶיךָ *&* דְּבָרֶיהָ *ad constituendam diphtongum* ei, *quibusdam populis satis amabilem?*

Qui diphthongos constituunt ex Pathach furtivo (quod literis החע *in fine vocum subjicitur) & præcedente vocali, ut* רֵיחַ *reach, &c. errant. Nam pathach illud literæ causâ ascifcitur, ut ea commodiùs pronunciari ac percipi possit, & rursus abjicitur, ubi commodè litera efferri potest. Sunt etiam hoc Pathach & præcedens vocalis, distinctarum literarum vocales, & ut literæ in pronunciatione distinctæ manent, sic quoq; vocales, nec ita arctè coalescunt, ut veræ diphthongi.*

Nec in לַיהוָה, וַיהוָה, בַּיהוָה *Baihova, &c. diphthongus est.* י *enim consona est, nominis formativa, quæ ob irregularem scriptionem in vocalem non mutatur. Pathach enim est ex forma Nominis* בַּאדֹנָי, *quod pro eo legitur. Sic* י *in* בִּיהוּדָה וִיהוּדָה *manet consona nominis formativa, etiamsi quiescens factum sit propter*

ctum est. Observarunt tamen Masorethæ, in א *&* ר *quandoq; fuisse usurpatum. In* א *quatuor locis; nempe* וַיָּבִאוּ Et attulerunt, Genes.43. ℣.26. Esræ 8. ℣.18. תָּבִיאוּ Adducetis, Levit. 23. 17. רָאּוּ Videntur, *Job.* 33. 21. *at id hodie neglectum est, cùm nulli sit usui. Notatum est ab Elia in Michlol Kimchi, fol.72. se in antiqua Masora reperisse scriptum,* ר *septies habere Dagesch. Sed Kimchi adducit plura loca, nempe* הַרְּעִמָהּ Provocabat eam, 1. Sam. 1. ℣. 6. הַרְּאִיתֶם Videtisne? 1. Sam. 10. ℣. 24. & 17. ℣. 25. 2. Reg. 6. ℣. 32. אָהַבְתָּ רַּע Diligis malum, Psal, 52. 5. שֶׁרֹּאשִׁי Quòd caput meum, Cant.5. 2. *ubi Masorethæ notant* ר *esse dagessatum:* מְאוּמָה רַּע Ullum malum, Jer. 39. 12. לֹא כָרַּת שָׁרֵּךְ Non est præcisus umbilicus tuus, Ezech. 16. ℣. 4. *ubi in utroq;* ר *occurrit:* לְשָׁרֶּךָ Umbilico tuo, Prov. 3. ℣. 8. לֹא יִנָּקֶה רָּע Non sit impunis malus, Prov. 11. ℣. 21. מָרַּת נַפְשׁוֹ Amaritudinem animæ suæ, Prov.14. ℣.10. מַעֲנֶה רַּךְ Responsum molle, Prov. 15. ℣. 1. *At non omnia exemplaria Biblica hoc Dagesch exprimunt.*

Diphthongi etiam syllabam compositam constituunt: ut, עֵשָׂו *Esau,* קָו *Kau,* linea, יְקַו *Jekau,* exspectet: שָׁלֵו *Schaleu,* Tranquillus: פִּיו *Piu,* Os ejus, אָבִיו *Aviu,* Pater ejus. At Judæi sine diphthongo hæc legunt, *Esaf, Kaf, Schalef, Pif,* per V consonam. *Rationem asserunt, quia* ו *illud est consona, cujus vim apertè edit, quando ipsi aliquid subjungitur: ut* עָנָו Afflictus, עֲנָוִים Afflicti. יְקַוֶּה Jekavve, שְׁלֵוִים Schelevim, שַׁלְוִי Schalve. *Deinde quia literæ* בגד כפת *ab initio sequentis dictionis suscipiunt Dagesch lene, tanquam post vocem consonâ mobili finitam, ut dictum capite præcedenti. Neq; etiam* ו *in* פִּיו *potest esse vocalis: quia vocalis lectioni tantummodò inservit, non etiam consignificat dictioni, quod proprium est literarum consonarum, quando aliis dictionibus pro particulis consignificativis serviunt. Etsi autem in* דְּבָרוֹ Verbum ejus, ו *videatur*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

אָנָּה *Anna*, לָמָּה *Lamma*, שַׁמָּה *Schamma*. Est & aliâs sæpè Kametz ante Dagesch, sed vicarium τȣ̃ Pathach, de quo libro 2. capite ultimo. Post *Tzere* & *Cholem* sæpiusculè est: ut, שֹׁמּוּ *Obstupescite*, Jer. 2.12. הֵנָּה *Huc*. Post *Chirek longum* irregulariter planè: ut, וַהֲמִיתִּיו *Vahamittif*, Interficiebam istum, 1. Sam. 17. ℣. 35. בִּיקְּרוֹתֶיךָ *Bikkerothécha*, Inter preciosas tuas, Psal. 45. ℣. 10. לִיקְּהַת *Likkeháth*, Obedientiam, Proverb. 30. ℣. 17. לִיסּוֹד *Lissod*, Fundare, 2. Paralip. 31. ℣. 7. Post *Schurek*, הוּלֶּדֶת *Hullédeth*, Ezech. 16. ℣. 4. הַיּוּלָּד *Qui natus est*, Judic. 13. ℣. 8. In his Schurek est loco Kybbutz. De illis vide ampliùs cap. seq. Post breves propriè adhibetur: post brevissimas nunquam, unde de שְׁתַּיִם diversa sunt Gramaticorum judicia. Quia verò impropriè post longas vocales venit, inde regula: *Dagesch forte vocales longas antecedentes, in breves eis analogas communiter transmutat*. Veluti *Cholem in* Kametz chatuph vel Kibbutz: *Tzere* in Chirek: *Schurek* in Kibbutz. Cholem: ut, תֹּם *Tom*, תֻּמִּי *Tymmi* Integritas mea: רֹן *Ron*, רָנִּי *Ronni* Canta: Tzere קֵן *Ken*, קִנִּים *Kinnim*, Nidi. Schurek יוּלַד *Julad*, יֻלַּד *Jyllad* Nascetur. E contrariò, *Dagesch forte ex gutturalibus & ר exclusum, præcedentes vocales breves plerumq; in longas convertit*, ut passim per totam Grammaticam videbitur. Ista enim vocalis productio, Dages rejecti indicium & compensatio est.

Præterea, *Dagesch forte ex litera Schevata, euphoniæ causâ sæpissimè excidit*; Id suis locis passim explicabitur.

Denique est & *Dagesch Euphonicum*, quod sine legitima artis causa, aut necessitate ulla, adhibetur, ut מִקְּדָשׁ pro מִקְדָשׁ *Sanctuarium*, *Exod.* 15. *v.* 17. וָאֶכְּרֶהָ *Et comparavi eam, Hos.* 3. *v.* 2. & alia, quæ passim indicabuntur. Eódem referendum *Dagesch initiale*, de quo vide cap. seq.

Quòd literæ gutturales Dagesch hoc rejiciant, paulò antè dictum est.

Jeſa. 18. 4. קָדָשִׁים *Koda-ſchim*, Sanctitates, Exod. 29. 33. קָסֳמִי *Ko-ſomi*, Divina, 1. Sam. 28. 8. וְצָעֳקִי *U-tzoa-ki*, Et clama, Jer. 22. ℣. 20. *Hæc impropria & irregularia ſunt: nam ſimplex Scheva analogia requiſivit, quod & adhiberi poterat. Vide plura mox in Dageſch.*

Dageſch forte, eſt ſyllabæ per Scheva compoſitæ, in ſcriptura contractio: ut, חִגֵּשׁ *Hyg-gaſch.* Hîc Dageſch eſt loco literæ, quæ in ſcriptura exprimeretur per ג geminum, ut חִגְגֵשׁ. Sic integrè ſcribuntur, חָנְנֵנִי *Chon-ne-ni*, Miſerere mei, Pſal. 9. ℣. 14. צִלְלוֹ *Tzil-lo*, Umbra ſua, Job. 40. ℣. 17. quæ per compendium prius ſcriberentur צִלּוֹ, חָנֵּנִי. Sic רַוֵּה *Ravve*, Irriga, מְרֻוָּחִים *Meryvackim*, Spacioſa, קַוֹּה קִוִּיתִי *Kavvo kivvithi*, Exſpectando exſpectavi. Hîc punctum in litera ו non Schurek, ſed Dageſch eſt, ob vocalem brevem antecedentem; ut ſuprà capite 2. dictum.

Occurrunt hîc etiam quædam exempla cum Chatephkametz ſub litera non gutturali: ut, יִקֳּבֶנּוּ *Jikkovennu*, Expreſſerit illud, Jeſa. 62. ℣. 2. אֶצֳּרֶנָּה *Etzorenna* Cuſtodiam eam, Jeſa. 27. ℣. 3. אֶסֳּרֵם *Eſſorem*, Vinciam eos, Hoſ. 10. ℣. 10. יִגֳּפֶנּוּ *Jiggophennu* Percuſſerit eum, 1. Sam. 26. ℣. 11. כֻּתֳּנוֹת *Kyttonoth* Tunicæ, Exod. 28. 40. שִׁבֳּלִים *Schibbolim*, Spicæ, Geneſ. 41. ℣. 5. Et hîc eſt יִקֳּבֶנּוּ compendiosè pro יִקְקְבֶנּוּ.

Ex hac ergo contractione eſt Regula: *Scheva poſt vocalem brevem ſub litera dageſſata, vocale eſt.* Nam prius quieſcens ſublatum eſt, & vocale relictum, ut ex præcedentibus exemplis apparet.

Poſt vocales longas rariſſimè Dageſch forte eſt, & impropriè. Nam in longis vocalibus ſonus integer ſyllabæ abſolvitur, quod non fit cum Dageſch. Poſt Kametz longum rarũ eſt Dageſch, veluti, יָמָּה *Jamma*,

Chateph-ſægol & antecedens Sægol contrahuntur aliquando in Tzere: Chatephpathach cum ſuo Pathach, in unum Pathach: ut, לֵאמֹר *Lemór* pro לֵאֱמֹר. Talia ſunt בֵּאלֹהִים *Be-lo-him*, לֵאלֹהִים *Le-lo-him*, כֵּאלֹהִים *Ke-lo-him*, וֵאלֹהִים *Ve-lo-him*. Chateph-pathach, בַּאדֹנָי *Ba-do-nai*, pro בַּאֲדֹנָי. Sic וַאדֹנָי *Va-do-nai*, לַאדֹנָי *La-do-nai*.

Secundò, Scheva compoſitum aliquando reſolvitur in vocales ſuas ſimplices, manente interea ſub litera præcedenti eâ vocali, quam quælibet iſtarum requirebat. Fit hoc vel *ſimpliciter* vel *neceſſariò*. Simpliciter, quando ſoli euphoniæ conſulitur: ut, נֶאְשָׁם *Ne-ſcham*, pro נֶאֱשָׁם. Sic יֶהְגֶּה *Je-geh*, נַחְבֵּאתָ *Nach-be-ta*, תַּעְדִּי *Tah-di*. Neceſſariò, quando Scheva ſimplex ſequitur. Sic reſolvuntur promiſcuè, nunc in Scheva, nunc in ſuam brevem, quòd duæ breviſſimę continuò legi nunquam poſſint: ut, נֶאֶרְבָה *Ne-er-va*, תַּהַרְגוּ *Ta-har-gu*, מָאָסְכֶם *Mo-os-chem*, פָּעָלְכֶם *Po-ol-chem*, יֶאְשְׁמוּ *Je-ſchemu*, יַחְשְׁבוּ *Jach-ſcheva*.

Tertiò, Scheva compoſitum quandoque aliis, quàm gutturalibus ſubjectum reperitur, euphoniæ causâ. *Chatephpathach*, וּזֲהַב *U-ſahaf*, Et aurum, Geneſ. 2. ℣. 12. וּשֲׁמַע Et audi, Num. 23. 22. אֵרְדָה *Deſcendam*, Gen. 18. 21. וַיְבָרֲכוּ, & ſic ſæpiſſimè. *Quidam ſcribunt, ſic etiam literæ geminatæ competere; at hoc ut neceſſe non eſt, ita quoq; in exemplaribus non reperitur. Aliquando tamen id factitatum obſervare licet, ad dilatandam literæ illius pronuntiationem: ut,* צָלֲלוּ Profundum petierunt, Exod. 15. 10. רִבֲבוֹת *Myriades*, Num. 10. 36. כָּלֲלוּ *Perfecerunt*, Ezech. 27. 4. וַיְמָרֲרֻהוּ *Et amaritudine affecerunt eum*, Geneſ. 49. 23. *Chatephſægol* in nomine יֱהֹוִה. Sed hoc factum, quia iſta puncta non ſunt hujus vocabuli, ſed nominis אֱלֹהִים, quod pro eo legitur. *Chatephkametz*, אֶשְׁקֳטָה *Eſch-kota* Quieſcam,

Jeſa.

Ecce ego, legitur *hinneni*. In fine vocis tam unicum quàm geminum quiescit: ut, בָּרַךְ *Berach*: שָׁאַלְתְּ *Schaált*: וַיֵּרְדְּ *Vajérd*: קֹשְׁטְ *Koscht*: וַיַּשְׁקְ *Vajaschk*. *In his autem Scheva quiescens esse, etiam quando ultima est dagessata, docet*, primò *Dagesch lene in principio sequentis dictionis, quod post Scheva quiescens adhiberi solet: ut*, וְיָלַדְתְּ בֵּן Et paries filium, Jud. 13. ℣. 3. Secundò, *Scheva sive simplex, sive compositum sequens: quia sic tria Scheva aliquando concurrerent, & duo forent mobilia; ut*, יַפְתְּ אֱלֹהִים Dilatet Deus, Genes. 9. vers. 27. וְלָקַחְתְּ בְּיָדֵךְ Et accipies in manu tuâ, 1. Reg. 14. ℣. 3. Tertiò, *quòd Scheva mobile suam consonam semper adjicit sequenti vocali in eandem syllabam. Id autem in fine dictionis facere nequit. Unde non est vocale, sed quiescens.* Quartò, *quia hujusmodi voces aliquando in pausam incidunt, tam in medio, quàm in fine sententiæ:* ut; וַיֵּבְךְּ *Et flevit, Genes.* 45. 14. וַתֵּבְךְּ *Genes.* 21. *v.* 16.

Scheva compositum, literarum gutturalium proprium est loco Scheva-simplicis, & suam consonam sequenti jungit, eadem quantitate quâ ipsum Scheva simplex: ut, הֲבוּ *Havú*, אֱדוֹמִי *Edo-mí*, חֳלִי *Cholí*: pariter in media dictione, אוֹהֲבִים *O-havim.* Sic literæ præcedenti eandem vocalem brevem, quam sub se habent compositam, subjiciunt, quod vulgò dicunt: *Litera gutturalis punctat se, & præcedentem:* ut, הַעֲבַרְתָּ *Ha-avar-ta*, הֶאֱרִיכוּ *He-eri-chu*, הָעֳמַדְתָּ *Ho-omad-ta*, אָהֳלוֹ *O-holo*, מָעֳמָד *Mo-homad.* Hoc usu Kametz-chatuph semper per nudum Kametz scribitur, quod ex præcedenti regula per O breve legendum. Analogia tamen Grammatica sæpè aliam vocalem ante Scheva compositum postulat, ut ex varia vocum flexione in progressu Grammaticæ patebit.

Anomalia Scheva compositi *triplex* hîc occurrit: *primò*,

rapidissimo adjungit literæ sequenti, ut, פְּרִי *Perí*, יְבָרְכוּ *Jeva-rechú*, בְּרְכוּ *Be-rechú*, רִיבְךָ *ri-vechá*, רוֹמְמוּ *ro-memú*, יְשׁוּפְךָ *Jeschu-phechá*: Hæc connexio ita rapida & arcta est, ut divulsionem aliquam non admittat, multò minus Scheva illud per se unquam syllabam distinctam constituat. *Tale E brevissimum, animadvertitur à principio in Germanicis* gefahr / geschrifft / geschriben / gefallen / *& similibus: item* befohlen / bezahlen / betrug / *& ejus generis aliis, quæ rapidè efferuntur,* gfahr / gschrift / *&c.*

Geminum Scheva ab initio vocis nunquam consistit. Quod si tamen ex analogia vocis concurrant, tunc prius mutatur in Chirek, aut in Pathach vel Sægol propter gutturalem vel ר. Quando autem analogia vocis id requirat, id passim per totam artem proponitur: vide cap. 13. ad Imperativum & Futurum. Si alterum Scheva sub ׳ fuerit, tollitur: ut בִּימֵי *Bimé* pro בְּיְמֵי. Sic מִימִין *Mimín*, לִיהוּדָה *Lihudá*.

Scheva mutum post vocalem brevem suam consonam connectit præcedenti: ut, הִפְקַדְתִּי *Hiphkad-tí*: יִשְׁמָרְךָ *Jischmorchá*: בְּחֶמְלָתוֹ *Be-chem-la-thó*: צִיּוֹן *Tzyon*: תַּחְתִּיָּה *Tach-ti-jah*, ubi punctum in Jod Mappik est, & docet, literam istam esse proferendam, quæ sine eo quiesceret. צִדְקָתָהּ *Tzid-ka-thah*, ubi ה in fine propter insertum Mappik similiter efferendum, quod aliâs planè quiesceret. *Judæi tamen hujusmodi* ה *non efferunt, sed legunt hîc* Tzidkatá. At verò Scheva post vocalem brevem sæpè mobile est, de quo mox in usu Dagesch; & cap. 5. Regulâ 3. de Metheg.

Gemini in media voce Scheva prius semper mutum est, ut suprà dictum, alterum vocale: ut, יִשְׁמְרוּ *Jisch-merú*. Excipiunt nonnulli, quando prius est sub litera geminatâ, ut הַלְלִי *Lauda*, legitur *halelí*: Item הִנְנִי

Ecce

Primò, literæ ultimæ vocum mobiles, rarò cum Scheva notantur; exceptis ך & ת, quibus adſcribitur, quia eſt ſignum perſonæ ſecundæ fœmininæ: ut, בִּנְךָ *Filius tuus:* הָלַכְתְּ &c. Cùm non habent, habere intelliguntur. Semper autem vocali propriâ deſtitutæ, adjunguntur præcedenti: ut מֶלֶךְ *Meléch*, קוֹלָם *Kolám*, שָׂמַח *Samách*: קוֹיִם *Kóvim*, ubi punctum Cholem, non ad ו ſed ad ק pertinet, quia litera ו propriam vocalem ſubjectam habet, cum qua effertur.

ח & ע in fine vocis poſt Tzere, Chirek longum, Cholem & Schurek, ſæpè ad faciliorem & commodiorem ſui pronunciationem, ſub ſe aſſumunt Pathach, quod ante eas rapidè, & quaſi furtim pronunciandum, unde Hebræi illud vocant *Pathách genubhá*, id eſt, Pathach furtim aſcitũ: ut, שָׂמֵחַ *Saméach*: מָשִׁיחַ *Maſchíach*: יוֹשִׁיעַ *Joſchíah*: רוּחַ *Rúach*: יָדוּעַ *Jadúah*: יָשׁוֹחַ *Jaſchóach*.

הּ cum Mappik, hanc rationem quandoque imitatur, & tùm paulò lenius, quàm ח efferendum eſt: ut מַגְבִּיהַּ *Magbíah*, גָּבֹהַּ *Gabóah*.

Secundò literæ quieſcentes ſemper adhærent præcedenti: ut, בָּרָא *Bará*: קוֹרֵא *Koré*: נָבִיא *Na-ví*, מֹשֶׁה *Moſché*, ubi etiam punctum literæ ש ſimul pro Cholem ponitur, quia litera præcedens vocali aliâ caret: שֹׂחֶה *Sothé*, ubi punctum literæ שׂ, ſimul vocalem Cholem exhibet, quia ipſa litera vocali aliâ deſtituitur: שֹׂנֵה *Schone*, ubi poſterius punctum Cholem eſt: רֹאשִׁי *Roſchí*, ubi Cholem pertinet ad ר, literâ א quieſcente: צָרַי *Tzare*, cum י in fine quieſcente.

Tertiò, duæ vel tres conſonæ in unam ſyllabam connectuntur per *Scheva*, tam *Simplex*, quàm *Compoſitum*: Simplex tam *vocale*, quàm *mutum*.

Scheva ſimplex, & id vocale, ſuam conſonam ſono

rapi-

בגד כפרת *Begad kephat* aſpirationem etiam tollit, ut ipſum Dageſch lene. Eſt in illis forte, quandocunque non præcedit Scheva quieſcens: tunc enim lene eſt.

Quatuor gutturales אחהע & ר illud nunquam recipiunt: illæ quidem, quia ſpiritus in ipſis literis gradatim creſcit & augmentum capit: hæc propter ſtridorem & aſperitatem ſuam, quæ intenſione opus non habet. In excluſi autem Dageſch indicium & complementum, præcedens vocalis brevis plerunque in longam convertitur, ut ampliùs cap. ſeq. videbitur. Eſt & Dageſch fortis quædam ſpecies, quæ primam vocis literam occupat, de qua vide cap. 5.

Mappik eſt punctum, quod literæ ה & י inſcriptum, docet eas eſſe pronunciandas, quæ ſine eo quieſcerent. Fit hoc in litera ה in fine dictionis, in litera י in media voce poſt Chirek, ut cap. ſeq. fuſiùs declarabitur.

CAPUT IV.

De Syllaba & legendi ratione.

SYLLABA eſt conſonæ & vocalis in unum ſonum conjunctio. Hinc Hebræis dicitur קוֹל *Sonus*. Conſona ſyllabam ſemper inchoat, à dextera verſus ſiniſtram.

Syllaba eſt *Simplex* vel *Compoſita*.

Simplex eſt, quæ ex una conſona, & una vocali conſtat: ut, אֵלִי *E-li*, גָּלוּ *Ga-lú*, הָיִיתִי *Ha-ji-thi*, רִיבוֹתָ *Ri-vó-tha*: רִיבְךָ *Ri-vé-cha*: אֹתוֹ *O-thó*: שׁוּבוּ *Schú-vu*. Fit etiam interdum ex vocalibus brevibus, Pathach, Sægol, Chirek & Kibbutz, ut in ſequentibus patebit.

Syllaba compoſita eſt, quæ ex pluribus conſonis cum vocali conjunctis conſtat. Conjunctio iſta fit diverſimodè.

Primò,

tiquitate, & Authentia, potest, qui volet, adire peculiarem nostrum de illis Tractatum. Ibidem etiam cap. 14. docetur, quo sensu quidam Hebræorum Grammatici septem duntaxat numerent Vocales, & alia, de Nominibus & appellationibus illarum.

CAPUT III.

De Dages & Mappik.

VENTRI literarum inscribitur punctum, pronunciationi ipsarum inserviens, diciturque vel *Dagesch* vel *Mappik*.

Dagesch duplex est: *Lene* vel *Forte*.

Dagesch lene est, quod sex literas aspiratas בגד כפת facit tenues, aspirationem ab iis tollendo: ut בּ b, גּ g, דּ d, כּ k, פּ p, תּ t. Fit hoc communiter, *primò* ab initio dictionis, quandocunque præcedens dictio terminatur consonâ mobili; si verò literâ quiescente aut vocali longâ, tunc manent aspiratæ: *secundò* in media dictione post Scheva quiescens. Exempla vide capite quinto, & ibidem utriusque modi exceptiones. *Vulgò hæ sex literæ vocantur* Literæ Begadkephat, *memoriæ causâ. Olim autem, quando aspiratæ essent, scribebatur super illas virgula transversa, quam* Raphe *dicebant, ut* בֿ, *& indicabat lenem sive aspiratam ipsarum lectionem. Nam* Raphe *idem quod* Lene, Remissum. *Vestigia ejus, sed irregularia, videntur adhuc Exod. 20. v. 9. 13. 14. 15. de quibus infrà cap. 5. Aliâs omninò inusitata in libris Hebraicis: at in Hebræo-Germanicis, id est, linguâ Germanicâ, sed charactere Hebræo scriptis, genuina, immò necessaria semper.*

Dagesch forte est, quod literam pronunciatione geminat. Fit hoc post longas vocales rariùs, post breves frequenter, post brevissimas nunquam. A' literis

בגד כפת

Mutum & *Quieſcens*, omnibusq; literis convenit, quamquam cum א & ה rariſſimum ſit.

Compoſita eſt, quæ conſtat ex Scheva & vocali brevi, unde Scheva compoſitum dicitur: Eſtque triplex:

Chateph pathach	אֲ	A
Chateph ſægol	אֱ	E
Chateph kametz	אֳ	O

Chateph pathach, id eſt, raptum ſive correptum pathach, ex brevi brevius factum, & ſic reliquæ.

Chateph kametz abſque duobus punctis nunquam ſcribitur, & ſic à Kametz chatuph cum duobus punctis notato, figurâ non differt, ſed uſu, ut capite 4. & 5. videbitur.

Quantitas ſoni, ut ipſius Scheva, breviſſima eſt, ſed qualitas vocalium brevium.

Literarum gutturalium propriæ ſunt, & loco Scheva ipſis ſubjiciuntur: impropriè & irregulariter aliis literis adhibentur, quibus Scheva ſimplex ſufficere poterat.

Poſt Scheva compoſitum nunquam venit Scheva ſimplex. Quod ſi tamen id analogia requirat, tum Scheva compoſitum reſolvitur in vocales ſuas ſimplices, ut cap. 4. videbitur.

Diphthongus eſt duarum vocalium ſonus in unum conflatus. Hanc tamen duæ puræ vocales in lingua Hebræa non conſtituunt, ſed literæ ו & י, quando cum præcedente vocali videntur in fine vocis in unam ſyllabam ſic coire, ut duæ vocales in diphthongo. Unde Grammatici ex ו ponunt diphthongos ָו, ַו *Au*, ֵו *Eu*, ִיו *Iu*. Ex ָי, ַי, ֵי, *Ai*, וֹי *Oi*, וּי *Ui*. Quidam etiam alias quasdam ponunt, ſed ſine ratione. Vide cap. 4.

De Punctorum horum Vocalium, & Accentuum Origine, Antiquitate,

Kametz chatuph *etiam nominatur* Kametz chateph: *&* Kibbutz *quandoq;* Schurek, *ut Lev.* 19. 20. *in Ab. Esra.*

Pathach & Sægol propter gutturales literas sæpissimè inter se permutantur, & sæpè loco Chirek ipsis subjiciuntur.

Kametz chatuph & Schurek euphoniæ gratiâ sæpissimè in Kibbutz convertuntur: Cholem autem vel in Kametz chatuph vel Kibbutz.

Kametz longum & Kametz chatuph figurâ sæpè nihil differunt, hoc est, Kametz chatuph sine duobus punctis, sæpè cum Kametz longo eandem figuram habet, sed differentia cap. 4. & 5. explicabitur.

Quomodo *Chirek breve* à *Chirek longo*, à quo Jod abjectum, distinguendum sit, analogia flexionis & derivationis in progressu Grammaticæ docebit.

Literæ אהוי propriâ vocali destitutæ, post longas, & breves quasdam vocales, quiescentes fiunt: post longas propriè, impropriè post breves, & quidem אוי in medio & fine vocis: ה in fine tantùm, ut capite 4. videbitur.

Vocalis impropria est, quæ non semper vocalis est, aut non omnium literarum, & habet sonum brevissimum, unde & *Brevissima vocalis* dicitur, quibusdam appellatur Semivocalis: Estque *Simplex* vel *Composita*.

Simplex, figuræ simplicis est, & dicitur *Scheva*, ac duobus punctis rectis literæ subjicitur, hoc modo (אְ) valetque E brevissimum. Hoc usu vocatur *Scheva mobile*, & *vocale*, & litteris gutturalibus nunquam adhibetur. At non semper vocale est, & id *primò*, In media dictione post vocalem brevem: *secundò* Post vocalem longam accentu tonico notatam; *tertiò* In fine dictionis, etiam geminum. Hoc modo dicitur ἄφωνον,

Mutum

tur. Sæpißimè etiam vitio typographico invenitur וֹ *pro* וֹ, *hoc est, punctum ad dexteram literæ* ו *sæpè positum est, cùm deberet incumbere sinistræ. Id factum deprehenditur, quando præcedens litera propriam vocalem adjunctam habet, cum qua ea pronunciatur: tunc enim punctum Cholem literæ* ו *vocalis est, & post eam, nempe ad sinistram, & poni & legi debet. Deinde non rarò Cholem per puncta literæ* שׁ *&* שׂ *designatur, ita ut punctum illud & literam & vocalem istam simul connotet. Et quidem punctum dexterum literæ* שׁ *pro vocali ponitur, si præcedens litera vocali propriâ careat: sinistrum literæ* שׂ, *si sequens litera propriam vocalem adjunctam habeat, aut ipsummet* שׂ *aliâ vocali destituatur. Hinc dignosci facilè poterit, quæ sit ratio utriusq; puncti eidem literæ simul impositi, hoc modo,* שׁׂ, *quorum alterutrum pro Cholem legendum, juxta præcedentem doctrinam. Exempla erunt cap. 4.*

Schurek *signatur per punctum in ventre literæ Vau. Attamen non semper vocalem notat, sed si Vau tale vocalem brevem ante se habeat, tunc punctum illud non est Schurek, sed geminandæ literæ nota, ut capite 4. videbitur.*

Vocalis brevis est, quæ habet sonum correptum, sive simplicis temporis: estque itidem *Quintuplex:*

Nomen	*Figura*		*Pronunciatio.*
Pathach	אַ	A	*clarum & purum.*
Sægol	אֶ	E	*obscurum, quasi ex A mixtum.*
Chirek	אִ	I	*correptum.*
Kametz chatuph	אָ אֳ	O	*correptum.*
Kibbutz	אֻ	Y	*υ Græcorum.*

Pathach *ab Hebræis vulgò vocatur etiam* Pathach gadol, *Pathach magnum, à latiore sono.*

Sægol *vulgò Rabbinis dicitur etiam* Pathach katon, *Pathach parvum, ab exiliore sono, ut apud Aben Esram, Genes. 11. 1.*

Kametz

CAPUT II.

De Vocalibus & Diphthongis.

VOCALIS est quæ per se sonum edit: estq; *Propria* vel *Impropria*.

Propria, quæ semper vocalis est: eaque *Longa* aut *Brevis*.

Vocalis longa, quæ habet sonum productum, sive duplicis temporis: estque *quintuplex*:

Nomen	*Figura*	*Pronunciatio.*
Kametz	אָ	A *obscurum, mixtum cum O.*
Tzere	אֵ	E *clarum & siccum.*
Chirek longum	אִי	I *productum.*
Cholem	אוֹ אֹ	O *productum.*
Schurek	אוּ	U *quale* ου *Græcorum.*

Kametz *Hebræorum Grammatici communiter vocant* Kametz gadol, *i. e. magnum, vel* Kametz rachaf, *h. e. latum.*

Tzere *vocant etiam* Kametz katon, *id est, parvum, interdum simpliciter* Kametz, *quod Masorethis familiare.*

Chirek longum, *vel* Chirek cum Jod.

א *Singulis adjicitur, ut situs vocalium ostendatur.*

י & ו *consonarum naturam hîc exuunt, & quasi in vocales degenerant, qualis apud Latinos ipsarum usus est, & ut apud Græcos vocalis jota in* ὑιὸς Filius, *& in peregrinis vocibus* ἰακώϐ Jaçob, *& similibus, consonæ naturam habet.*

י *à Chirek non rarò abjicitur, quod analogia vocum in progressu docebit.*

Cholem *sæpissimè supra literam* ו *notatur, hoc modo* וֹ, *unde nomen* Vau Cholem *enatum est. Semper autem Cholem illud præcedentis literæ vocalis est: unde si hoc* ו *propriam vocalem subjectam non habeat, tunc quiescit: si verò habeat, pronuncia-*

A 5

tharum, quæ fini librorum Biblicorum subjiciuntur, ad indicandum numerum versuum: ut Libri primi Mosis versus sunt אך'ל'ד *id est*, 1534. *Etiam ante literam non centenariam: ut* א'ע *id est*, 1070, *quot sunt versus libri Job. Cæterùm Rabbini literas numerales plures, duabus virgulis supernè notare solent, unam unicâ, ut in Abbreviaturis nostris diximus.*

Nostri Grammatici alias communiter literarum divisiones proponunt, ex quibus placet Petri Martinii subjicere, quæ talis:

Consona duplex est, Semivocalis *aut* Muta.

Semivocalis est, quæ sonum per se, tanquam vocalis, dimidium efficit: estq; Acuta *vel* Obtusa.

Acuta dentibus linguâ pulsatis effertur, & est quadruplex, ש ר ס ל.

Obtusa, labiis profertur: quæ itidem quadruplex נ מ י ו.

Muta consona est, quæ sola, conatum quendam duntaxat mutit: estq; Tenuis *vel* Aspirata.

Tenuis leniter mutit: estq; Aperta *aut* Clausa.

Aperta fit labiis apertis: ea Dentium *est aut* Palati.

Dentium triplex est, ת ט ד. *Ex his literis & Samech, duo literarum compendia extitêre*, ז צ.

Palati triplex *est*, ג כ ק.

Muta clausa, fit labiis compressis: estq; duplex, פ, ב. *E mutis sex tenues aspirationem istam interdum accipiunt, & tum sic notantur*, בגד כפת.

Aspirata spirat è gutture: estq; Lenis *vel* Densa.

Lenis molliùs spirat: estq; duplex, ה, א.

Densa aspiratio crassior est: itidem duplex, ע, ח.

Cæterùm, *Utrum figura literarum Biblica hodierna, eadem sit quam Moses in Tabulis accepit, & antè etiam in populo Hebræo usurpata?* ea de re videri potest peculiaris nostra, ea de re, Dissertatio.

CAP.

Porrò quatuor literæ אהוי (vulgò *Ehevi* vel יהוא *Jehu*, memoriæ causâ dictæ) ſine vocali in voce poſitæ, valorem omnem in pronunciando amittunt, & ocioſæ, quoad pronunciationem, in voce exiſtunt, quod Hebræi vocant *Quieſcere*, unde tum *Quieſcentes literæ* appellantur. *Contrariâ metaphorâ* Moveri *eſt Pronunciari, &* Conſonâ mobilis, *quæ pronunciatur.*

Eſt & literarum Alphabethi *poteſtas Numeralis*, ut capitum Biblicorum & Pſalmorum diſtinctiones oſtendunt. Hoc uſu dividuntur in tres claſſes, quarum prima continet numeros *monadicos*, altera *denarios*, tertia *centenarios*, & novenis figuris ſingulæ abſolvuntur: ut,

9	8	7	6	5	4	3	2	1	*Monadici*
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	
90	80	70	60	50	40	30	20	10	*Denarii*
צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	
900.	800.	700.	600.	500.	400.	300.	200.	100	*Centenarii*
ץ	ף	ן	ם	ך	ת	ש	ר	ק	

Ultra decem, conjungunt monadicum & denarium, majore ſemper præcedente: ut, יא 11, יב 12, כא 21, לב 32, מג 43, *& ſic deinceps. Pro* 15. *ponunt* טו, 9. *&* 6. *non* יה, *quæ literæ cùm ſacrum nomen Dei conſtituant, in uſu numerandi profanari non debuerunt. Ultra centum,* קא 101, קב 102, קג 103, *& cæt. Millenarius ſi ſit exprimendus, regreſſus fit ad Monadicos, qui centenario præpoſiti, tot millia ſignificant, quot in ſe unitates continent, ut apud Latinos. Hoc tamen rariſſimè in Hebræorum ſcriptis reperias, ſed ferè ſemper* Mille, *voce integrâ* אלף Eleph, *dicunt, & Duo millia* אלפיים Alphajim: *Plura millia,* אלפים Alaphim, *cui voci literas numerales præmittunt, quot ſcilicet millia ſignificare volunt.* א *pro Mille reperitur in Notis Maſore-*

Latini, Arabia, Emmanuel, *quæ omnia ab* ע *incipiunt. Interdum per suum γ expresserunt, quod videretur cum eo aliquid commune habere, ut in γάζα, γεβάλ, γομόῤῥα, & similibus. Absurda autem planè est pronuntiatio per γν. Judæi hodierni per* א *efferunt, & sic duos spiritus confundunt. Atqui diversæ literarum figuræ, diversæ potestatis indices sunt. Hos tamen præstat imitari, quàm per* Gn *cum quibusdam efferre.*

Observant Hebræi ח & ע *nullibi conjunctim reperiri, quàm in Nomine proprio* יַרְחָע, 1. Chron. 2. 34.

Linguæ sive Linguales, quæ linguâ ad radices superiorum dentium affixâ, & inde ad inferiores relabente, proferuntur, ut דטלנת, vulgò *Datlanath.*

Palati sive Palatinæ, quæ aëre ad palatum oris protruso, enunciantur, ut גיכק *Gichak.*

Dentium sive Dentales, quæ dentibus anterioribus, linguâ pulsatis, efferuntur, ut זסצרש, vulgò זסשרץ *Sasscheratz. Litera* ז *Hebræis valet* S *lenissimum, ut* S *Latinis inter duas vocales, veluti; Casu, Occisus. Unde risui Judæis, quando Christiani in Psalmis legunt* Mitzmor. *Quod alii per* z *ejus potestatem notant, fit quod* ζ *Græcorum ipsi in ordine respondet. Hinc Paulus Fagius in Com. in Paraphrasin Chaldaicam Num. 6. putat, rectiùs scribi Nasaræus quàm Nazaræus.*

Labiorum sive Labiales, quę è labiis compressis erumpunt, ut בומף vulgò *Bumaph.*

Hujus distinctionis usus insignis est, quòd *Literæ homogeneæ sive unius organi facilè inter se permutantur*, quod Hebræi dicunt, כל האותיות שמוצאיהם ממקום אחד מתחלפות, R. Salom. Levit. 19. 16. Hoc principio, ex affinitate pronunciationis nato, infinitæ voces & inter se commutatæ, & in alias atque alias linguas traductæ sunt. Exemplis id demonstrare, nimis foret prolixum. Ex Lexicis ea peti, & observari possunt.

Porrò

Ad Orthographiam quoq; spectat, ut nullæ literæ connectantur, tum etiam nulla vox in fine dividatur; lineæ etiam scripturæ parallélum spacium constituant; præter ׳, quæ, minima omniū literarum, infrà relinquit spacium, & ל, quæ sursum excedit, item ק, & quatuor finales longæ, quæ deorsum decurrunt. Attamen hæ duæ, א & ל*, quandoq; in unam figuram contrahuntur, quod in Rabbinorum scriptis frequenter, in Textu sacro raró fit. In Manuscriptis etiam libris, seu epistolis, literâ currente, alias quoq; literas sæpè connectunt, maximè Hispani, & Orientales.*

Pronunciatio literarum, ipsarum prosodia est, id est, potestas & valor in pronunciando. Hac ratione in *quinque* classes ab Hebræis Grammaticis distinguuntur, secundum quinque præcipua organa, quæ natura cuique sono distinctè efferendo destinavit, nempe in Literas *Gutturis, Linguæ, Palati, Dentium, & Labiorum.*

Gutturis sive Gutturales sunt, quæ spiritu in gutture formato efferuntur: suntque quatuor, אהחע.

א Spiritus lenis & simplex est, ex imo gutture exiens, & nudo vocalis sono nihil præterea addens.

ה Spiritus asper est, cum conatu è gutture expressus. Interdum tamen hæ duæ literæ spiritus vim amittunt, ut mox dicetur.

ח Spiritus asperior est, in medio gutture coarctatus, & ad cœlum palati illisus. *Hic cùm Græcis interpretibus visus fuisset cum* כ *aspirato colludere, sæpè eum expresserunt per suum* χ, *ut in* χάῤῥαν ῥάχαβ *& similibus.*

ע Spiritus asperrimus, adminiculo summi gutturis & narium efferendus. Duo enim ista naturalia sunt spirandi in sermone organa. *Græci sæpiùs hunc omiserunt, tanquam sibi incognitum, & pronunciatu difficillimum, ac nudam vocalem pro eo posuerunt, unde* ἀδδα Ada, *uxor Lamech,* ἔβερ Eber, ἠσαῦ Esau, οὐθαί Uthai, ὤγ Og. *Sic*

râ infrà apertâ, dicitur *Mem apertum*; à clausa, *Clausum*, vel *quadratum*. A fine vocis, omnes vocantur *Finales. Hæ quinq; Hebræis scriptoribus memoriæ causâ aliter dispositæ, nominantur* מנצפך Menatzpach, *vel* Mantzpach. *Attamen* מ *apertum semel legitur in fine vocis, Neh. 2. ℣. 13. & ם clausum in medio Jesa. 9. ℣. 7. Hæ quinq; finales, cum omnibus Alphabethi literis, conjunctim in duobus versibus extant, Ezech. 38. ℣. 12. & Soph. 3. ℣. 8.*

Quatuor latiùs diduci solent in transversum, hoc modo, ת ם ה א tum decoris causâ, tum ad complementum lineæ, quæ voce divisâ nunquam finiri solet. In quibusdam libris etiam ל & ר sic diducuntur.

Figuræ literarum affines, tum qualitate, *tum* quantitate *discernuntur.* Qualitate, *cùm anguli, in quibusdam magis recti, in aliis obtusiores sunt, veluti in* ב & כ, *item* ד & ר, *item* ם & ס. Quantitate, *ut linearum longitudine vel deorsum, ut in* ך & ד, *item* ן & ו: *vel transversim, ut in* ב & נ.

Orthographia literarum, est recta, vera, commoda & decora figuræ cujusque scriptio. *Huc requiritur, ut cuspis calami scriptorii, non sit æqualiter præcisa, sed parte sinistrâ, quæ in scribendo versus pollicem est, sit brevior. Modus & motus à dextra est versus sinistram. Ut enim leguntur (leguntur autem à dextra sinistrorsum) sic quoq; scribuntur. Etsi autem quædam ipsarum virgulæ rectæ aut transversæ à sinistra inchoatæ, versus dexteram ducuntur, tamen ultima literæ perfectio versus sinistram fit & fieri debet. Ad decorem & elegantiam scripturæ pertinet, ut virgulæ superiores & inferiores, rectæ vel transversæ, sint pinguiores vel latiores lateralibus, quæ macrescunt & extenuantur. Punctum etiam, quod quibusdam virgulis principium & finem dat, debet esse crassius, & quadratum imitari. Hæc singula commodè præstabit calamus sic aptatus, ut dictum.*

Ad Or-

Masora, id est, Notis criticis Bibliorum magnorum. At in Venetis ibi triplex error est, qui correctus in editione Basileensi. Ordo autem in illis locis reperitur interdum Turbatus, *literâ unâ & alterâ transpositâ, ut* פ *&* ע *Thren.* 2. 3. *&* 4. *vel cùm litera principalis non est in initio versus, ut Psal.* 25. 2. *vel interjecto alio versu, ut Psal.* 37. *vel cùm duæ literæ unico versu comprehenduntur, aut etiam tres, ut Psal.* 111. *&* 112. Mancus, *quando una vel altera litera deest, ut* ו *&* ק, *Psal.* 25. ו *Ps.* 34. נ *Ps.*145.

ש Sin *propriè Hebræa litera non est, sed irreptitia pro* ס *Samech. Sic Ephratæi corruptè pronunciarunt* Sibboleth *pro* Schibboleth, *quo symbolo proditi, occisi sunt ex ipsis quadraginta duo millia. Vide Jud.* 12.

Nominum literarum Alphabeti etymologia, quam vulgò afferunt, partim incerta vel nulla est, partim non multùm ad accuratiorem ipsarum cognitionem facit, unde eam omittimus.

Figura *triplex proponitur:* Prima *Biblica est, quâ textus Scripturæ sacræ Veteris Testamenti exprimi solet.* Secunda *tenuior & rotundior, ad celeritatem scribendi magis accommodata, Commentariis & aliis quibuslibet libris inserviens, ab Hispanis & Italis Judæis usurpata.* Tertia *crassior & invenustior, tum in Germanicis libris, tum Hebraicis manuscriptis usitata, & est præcipuè Judæorum Germanorum.*

Figura quinque literarum duplex est: nempe

צץ	פף	נן	מם	כך	Bibl.
צץ	פף	נן	מם	כך	Ital.
צץ	פף	נן	מם	כך	Germ.

Prior ad dexteram in principio & medio vocis scribitur: posterior in fine vocis tantùm, & à figura & loco nomen aliud accipit. Quatuor â figura curva vocantur *Curvæ*; à Longa, *Longæ* vel *Extensæ*. Mem à figu

Nomen	*Figura*			*Pronunciatio*	
Aleph	א	א	א	(')	*Spiritus tenuis ſive lenis.*
Beth	ב	ב	ב	bh	*lenioris ſoni quàm* ו.
Gimel	ג	ג	ג	gh	*Hi ſoni Germanis incogniti.*
Daleth	ד	ד	ד	dh	
He	ה	ה	ה	h	*Spiritus aſper primus.*
Vau	ו	ו	ו	v	*Conſona fortior quàm* ב;
Sajin	ז	ז	ז	ſ	*leniſſima, non z.*
Heth	ח	ח	ח	ḣ	*Spiritus aſperior.*
Teth	ט	ט	ט	t	
Joth	י	י	י	j	*conſona.*
Caph	כ	כ	כ	ch	*χ Græcorum.*
Lamed	ל	ל	ל	l	
Mem	מ	מ	מ	m	
Nun	נ	נ	נ	n	
Samech	ס	ס	ס	ſ	*acutum.*
Hajin	ע	ע	ע	h	*Spiritus aſperrimus.*
Pe	פ	פ	פ	ph	*φ Græcorum.*
Zade	צ	צ	צ	tz	
Koph	ק	ק	ק	k	*κ Græcorum.*
Reſch	ר	ר	ר	r	
Schin	שׁ	ש	ש	ſc	*vel χ aut Sch Germanorum.*
Sin	שׂ			ſ	*acutum ut Samech.*
Thau	ת	ת	ת	th	*θ Græcorum.*

Ordo & Numerus *literarum, comprobatur aliquot Pſalmis, & aliis locis Biblicis, maximè verò Pſalm.* 119. *Proverbiorum cap. ultimo, Threnorum capite primo. Sunt autem viginti ſex verſus in Bibliis, qui ſinguli omnes Alphabethi literas continent, & enumerantur Ezech.* 38. *ad verſ.* 12. *in Maſora,*

JOHANNIS BUXTORFI

THESAURI GRAMMATICI

Linguæ Sanctæ Hebrææ

LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

DE LITERIS.

GRAMMATICA est ars benè loquendi, Hebræis Hebraicè. Hebr. vocatur דִּקְדּוּק.

Partes ejus duæ sunt, *Etymologia* & *Syntaxis*.

Etymologia est prima pars Grammaticæ, quæ *vocum singularum* proprietates explicat.

Vox est nota, quâ unumquodque distinctè vocatur: fitque è *Syllaba*, unâ vel pluribus.

Syllaba est sonus vocis integer: ejus partes sunt *Litera* & *Vocalis*.

Litera est, quæ cum vocali sonum integrum edit, unde & *Consona* dicitur. Hebræis אוֹת *Signum*.

Literæ sunt viginti duæ, quæ sequenti *Ordine*, *Nominibus*, *Figurâ* & *Pronunciatione* sic describuntur:

det. Sic beatum sit inclytum Belgium fide purâ, religione syncerâ, prosperum sit almâ pace: crescat tranquillitate: floreat prudentiâ: celebretur eruditarum literarum cultu in perpetuum. Scripsi Basileæ, mense Martio, Anno Christi

M DC IX.

JOHANNIS

cinio eam approbaveritis. Neq; hoc tantùm efficietur, sed & studium meum mirificè acuetis, ut tanto alacriore animo ea quoq; expediam, quibus in quælibet Hebræorum scripta, via publica sternatur, & præsidium commune ad ea intelligenda comparetur.

Deniq; cùm illustrissimum Belgii lumen & heros incomparabilis, Josephus Scaliger, *(ô quæ profusissimæ lachrymæ tantum literarum decus, tantam prudentiæ affluentiam, morte in uno illo exstinctam, satis dignè unquam deflere possunt!) ad hanc Hebraismi restaurationem, me pro illustri sua humanitate cohortatus sit, debui tanti herois Judicium magnifacere. Cùm ergo ex Vestro Belgio ad has res mihi animus additus sit, & voluntas in effectum deduci cœperit, magnum operæ pretium futurum speravi, si hos meos labores in Amplissimæ authoritatis Vestræ tutelam reponerem. Eos pro illustrissima vestra virtute, & pio literarum sacrarum patrocinio, sicut benignè Vos accepturos spero, ita ut clementer acceptetis, submissè rogo. DEUS verò clementissimus, potenti suo brachio, brachium inimicorum Vestrorum frangat, sceptro ferreo immanitatem hostilem domet, sapientiâ suâ infinitâ fraudulentas adversariorum machinationes retegat, truculenta ipsorũ consilia è cælis irrideat, irrita reddat, pessumdet.*

rum ſemina evelluntur: hîc homines ad humanitatem, ad rationem, ad virtutem quàm rectiſſimè informantur. Fugat hoſtis; refugium eſt in literis. Diripiuntur bona corporis; comparantur domi bona animi à quavis direptione tuta. O rem omnium ſeculorum memoriâ & admiratione dignam! Ubi ergo literæ melius patrocinium quærent, quàm ubi ipſarum decus, ſive pacis, ſive belli ſint tempora, tam magnificè conſervatur, tam potenter defenditur? Deinde, cùm omnis literata virtus, tum verò vel maximè divinarum literarum honor apud Vos pretiosè æſtimatur. Aequiſſimum enim, immò ſummè neceſſarium judicatis, ut omnes humanæ vitæ actiones & adminiſtrationes, in Dei cognitione, Verbi ipſius veritate, ac pietate, omninò fundatæ ſint. Cognoſcitur autem Deus in Verbo ſuo, quod ſimul omnis pietatis eſt regula. Verbi vera ac ſolida cognitio, in vera linguarũ, quibus deſcriptum eſt, cognitione, fundamentum poſitum habet. Hîc Linguam Sanctam Hebræam primam eſſe, prudentiſſimè agnoſcitis, qui ejus ſtudium tam munificè in Belgio Veſtro ſuſtentatis. Hujus linguæ cùm ego nunc quoq;, pro gratia DEI mihi benignè conceſſa, propagationem inſtituo, indubitata ſpes eſt, eam tantò gratiorẽ, tantoq; fructuoſiorem apud juventutem futuram, quantò magis Vos magnifico veſtro patrocinio

cinio

occupata. Multum ex illa etiam futuris relictum est, *scribit Seneca Epist.* 33. Neq; etiam nova sic cudimus, ut vetera destruamus, *ait Hieron. in Epist. ad Chrom.*

Hos meos labores & conatus, Viri Magnificentiss. *sub Vestri nominis gravissima authoritate, Virtute, auspiciisq; optimis publicare volui. Hoc ut facerem, tripliciter permotus sum. Primò, quòd ineffabili Dei beneficio Vobis conceditur, ut inter effrænatos immanis Hostis furores, inter terribiles stridores lituorum & tubarum clangores, inter horrendos armorum strepitus & fulgores, arma tamen togæ piissimarum Musarum cedant. Furit hostis foris; tranquillat animos domi literata pietas. Perstrepunt litui; sacræ Musæ suave modulantur melos Davidicum. Exoritur clamorq; virûm, clangorq; tubarum, ad arma furentia convocans; tuba Verbi divini tonat in Ecclesia, potentissima Doctorum vox resonat in Scholis, & ad spiritualem militiam contra peccata, armis pietatis, timoris* Domini *& sapientiæ cœlestis, firmissimè munit. Audiuntur æris ferriq; horrendi fragores; fortiùs multò anceps divini Verbi gladius, ac cœlestis Philosophiæ arma, in Musarum castris, cum naturæ humanæ vitiis innatis dimicant. Hic impietatis radices succiduntur, ignorantiæ vibræ amputantur, erro-*

rum

quâ inter Judæos scriptos, sed vel maximè, quòd antiqui manuscripti Hebraici, eundem ferè characterem habent. Sic ego operâ cujusdam Judæi Ruteni, nactus sum his diebus librum More Nebochim, *isto charactere in membrana descriptum, librum adeò rarum, adeò carum, adeò paucis Christianis visum. Etsi verò aliorum quoq; quamplurium de lingua Hebræa extent labores, quorum usu discentes singulis temporibus sunt adjuti: nihil tamen in hoc genere ad summum pervenit. In summo omnia æqualia sunt, ibi statur. At studium hoc in ascensu adhuc est, ubi incremento locus, ubi alacritas potest vincere. Crescit indies, & inventuris inventa non obstant. Qui præcesserunt, non præripuisse mihi videntur, quæ dici docerive in hoc genere possunt, sed aperuisse, ut Seneca de Physices studio loquitur, Epist.* 80. Pigri est ingenii contentum esse his, quæ ab aliis sunt inventa, *ait Quintil. lib.* 10. *cap.* 2. Nunquam autem invenitur, si contenti fuerimus inventis. Preterea qui aliud sequitur, nihil invenit, immò nec quærit. Quid ergo? non ibo per priorum vestigia? ego verò utar viâ veteri, sed si priorem planioremq; invenero, hanc muniam. Qui ante nos ista moverunt, non domini nostri, sed duces sunt. Patet omnibus veritas, nondum est occu-

dium allecti & non parum adjuti sunt. Aliqua quædam postea etiam evulgavit Gilb. Genebrardus *Theologus Parisiensis, Divinarum Hebraicarumq; literarum ibidem aliquando Professor Regius. At res ista est majoris negotii & melioris curæ.*

Hisce succurrere, ac universæ linguæ Hebrææ usum amplificare, Deo cœptis benignè annuente, in animum induxi. Linguam Hebræam perspicuâ & continenti Præceptorum serie nunc explico, exemplis illustro, ex usu variè confirmo, & exorbitantia quæq; ad analogiam reduco. Quæ ab aliis omissa, ea supplere conatus sum. Supplendi occasionem præbuerunt variæ eruditorum studiosorum quæstiones de iis rebus propositæ, quarum explicationem in aliis desiderârunt. Sermonis conjuncti modos prolixè persecutus sum, & quidem enixiori operâ, quàm ullus ante me: Hebraismos hactenus exsulantes, in suas certas sedes collocavi. In iis vis orationis singularis, usus insignis, ornatus varius deprehenditur. Ibi certa aliqua loquendi proprietas, sæpè magnarum controversiarum momenta dextrè divellit. Poëseos Hebraicæ numeros & artificiosos modos accuratè pertracto, & exemplis elegantibus ac novis declaro. Rationem etiã usumq; scripturæ Hebræo-Germanicæ, manifestè ostendo, non tantùm ob libros Germanicâ lin-

guâ

cipit, & in omni negotio longè semper à perfecto fuêre exordia, *scribit Seneca, nat. q. lib. 6. Et Cicero de Claris Orat. ait:* Nihil simul est & inventum & perfectum. Principium autem plus quàm dimidium totius est, *juxta Aristot. Ethic. 1. cap. 7. inde paulatim Præcepta magis magisq́ excoli cœperunt, & in artis aliquam formam tandem redigi. Duo tamen defectus mansêre, qui hactenus numquam satis dignè sunt expleti, unde & studium minùs floret, & sedulos sui cultores rariores possidet. Primus, quòd pleriq. omnes singularum vocum proprietatem & varietatem explicare occupârunt, de conjuncti autem sermonis ratione, & Hebraismorum explicatione, in quibus purior linguæ nitor & vera elegantia percipitur, paucissimi fuerunt solliciti. Alter, quòd in solo Biblico sermone explicando substiterunt, neq. in alia etiam Hebræorum scripta penetrandi modum ostenderunt, aut adminicula necessaria subministrarunt. Ignorantia hîc plerumq. comitem Contemptũ habuit. Solius tamen* Sebast. Munsteri *conatus studiumq́ in hac parte laudem perpetuam meretur. Is enim post Santis Pagnini initia, Dictionarium Chaldaicum & Rabbinicum, cum aliis quibusdam utilibus ad Rabbinorum scripta intelligenda observationibus, concinnavit, unde permulti ad ulterius studium*

tùm est. Usu addiscunt linguam Hebræam Judæi: non sic Christiani, quibus nec cum Judæis tanta conversatio, nec inter se tantum linguæ usum possident. Ad Præcepta ergo deveniendum. Hinc tantò faciliùs lingua addiscetur, quantò ea fuerint absolutiora: absolutiora, tam in legitima sui conformatione, quàm declaratione per copiam exemplorum & usum loquendi. Enitendum est, *inquit Philosophus*, singula sic pertractare, ut suapte naturâ percipi possint, adhibendaque diligentia, ut singula benè definiantur: nam magnam ad ea quæ sequuntur, opem afferunt, *Ethic. lib. 1. cap. 7. Exempla præceptorum sunt anima & vita. Qui ad præcepta sæpè non attendit, exemplis ceu vivis effectis ad altiorem considerationem excitatur.* Per exempla faciliùs discitur, *ait Philosophus in Problem. sect.* 18. Exemplis utimur in dicendo, ut faciliùs intelligatur, quod dicitur, *ait idem in Poët. In his plurimi hactenus laborârunt, sed dissimiliter, ac dissimili cum fructu. Primi illi heroës, Reuchlinus & Pagninus, Hebræorum inartificialem docendi modum secuti, utilissimam quidem doctrinam de Lingua Hebræa proposuerunt, sed ita informem & impeditam, ut nonnisi tædii patientissima ingenia admiserint. Scilicet* nulla res consummata est, dum in-

ſunt, quòd puriores & meliores ſunt: ergo linguarum periti fuerunt, à quibus tales profectæ, ergo quoque in poſterum peritos aliquos linguæ Hebraicæ eſſe neceſſe eſt, qui Verſiones ſubinde ad fontes revocent, earumq́ puritatem conſervent & claritatem augeant. Neq; hîc aliorum labor noſtræ negligentiæ ſit tegumentum, ſed diligentiæ incitamentum. Levius enim & alacrius ea procedet, aliorum laboribus non impedita, ſed adjuta. Verborum intelligentia rerum cognitionem præcedat neceſſe eſt, ne verbis non intellectis, res falſas pro veris comprehendat, & alios ſecum in errorem ducat, quod multis periculosè accidit. Nulla enim rerum cognitio abſq; verborum intellectu tam certa unquam eſſe poteſt, quin aliquando, aut imperfectior, aut dubia, aut falſa ſit. Hæc veritas eſt, cui pauci in hoc negotio aures advertunt.

Si ergo aliquibus ſemper eſt diſcenda lingua Hebræa, danda imprimis opera fuerit, ut modus diſcendi magis magisq́; illuſtretur, labor minuatur, induſtria augeatur & excitetur. Modus omnino duplex eſt: vel enim uſu addiſcenda, vel ex præceptis. Uſu addiſcuntur linguæ peregrinæ, Gallica, Italica, Hiſpanica, Anglica & aliæ: non ſic Hebræa, cujus uſus inter Chriſtianos non in vulgo, ſed in Scholis tantùm

falsas menti objicit, & speculantem eludit. Hoc animadvertere licet apud Chaldæos, Græcos, Latinosq́ veteres interpretes, qui non rarò à genuino verborum Hebraicorum sensu aberrârunt. Inde moti Patres Concilii Viennensis sub Clem. V. P. prudentissimè decreverunt, ut Hebraicæ, Chaldaicæ & Arabicæ (quippe quarum cognitio præcipuè ad verbi DEI interpretationem necessaria) periti Viri in Scholis & Academiis honorificè alantur, qui linguas istas docendo, & Verbum DEI interpretando, fructum speratum possint, DEO authore, producere & fidem ac cognitionem DEI, etiam inter infideles populos, salubriter propagare. Unde rectissimè fit, quòd singulæ nationes, graviori pietatis curâ tactæ, Versiones maximè puras, synceras & minimè corruptas, habere desiderant, easq́ per linguarum sacrarum peritos viros geri, liberaliter procurârint, ac indies procurare pergunt. Sic puriores quàm nunquam antea, Translationes Biblicæ nuper prodierunt, Latina, Gallica, Italica, Germanica: sic prodibit etiam (ut viri docti referunt) propediem syncerior Translatio Belgica, Vestrâ, Viri Magnificentiss. *munificentiâ, prudentiâ & authoritate instituta. Adsit cœpto DEI numen propitium, effulgeat clara DEI gratia, ut opus prosperè succedat. Quòd itaque Versiones*

mi sensa & sibi invicem & posteris exponerent, & quicquid hac rerum universitate comprehenditur, propriissimè & convenientissimè exprimerent: hac DEUS ipse usus est, ut suam hominibus gratiam immensam & voluntatem declararet: hac sancti Angeli cum ipsis hominibus collocuti: hac denique Prophetæ DEI Verbum divinum de æterna hominum salute descripserunt. Quòd si ergo rebus durabilibus antiquitas gratiam conciliat, quid hac linguâ, quæ cum ipsis mundi exordiis nata, est antiquius? Quòd si authoris dignitas, rei dignitatem auget, quid hîc desiderari potest? Quòd si denique materiæ, quæ hisce literis descripta est, præstantia, ad dignitatem ipsius linguæ aliquid confert, quid dignius censeri potest eo, quod in ipsius DEI salutarem cognitionem nos adducit, quod æternæ salutis consequendæ modum ostendit? O studium verè dignum! ô industriam omni prædicatione majorem, quâ homo id consequitur, ut eâdem linguâ cum DEO, cum sanctis Angelis, cum Patriarchis & Prophetis, scienter possit colloqui, & DEI mentem ex lingua DEI syncerè hominibus explicare!

Porrò ut ex recta verborum intelligentia, rerum cognitio certior dependet: sic ea[illegible]ndem ignoratio, ceu falsum speculum, res fucatas &

falsas

ctis Pagnini *exortu, cœpit lux Verbi* DEI *per ipsorum labores rursus invalescere, ut quum procedit Sol in robore suo. Tunc plurimi alii heroes prodierunt, quos ob linguæ sanctæ inter Christianos propagationem, immortalis gloriæ memoria prosecuta est, & prosequetur in seculum. Ut igitur &* virtus & vir bonus mensura rerum omnium est, *ut Philosophus scribit Ethic. 9. cap. 4. sic nos ad tantorum virorum eruditionem, nostraque quoq; studia ita dimetiamur, ut imitandi studium in nobis probetur, in assequendo nulla vel industria negligatur, aut negligentia aliqua meritò culpetur. Utq;* non satis est virtutem habere cognitam, sed opera danda, ut & habere eam & excolere possimus, *ut idem Philosophus ait Ethic. 10. cap. 9. sic nos istorum qui nos præcesserunt, doctrinæ non simus otiosi spectatores, aut inanes admiratores: studio indefesso eam nobis quoque acquiramus, opere exprimamus, usu publico in aliorum commoda convertamus.*

Dignitas verò hujus linguæ quæ potest major esse, quàm quòd sit lingua prima generis humani, quòd sit lingua DEI, lingua Angelorum, lingua Prophetarum? Etenim hanc DEUS ipse primis generis humani parentibus, Adamo & Evæ, in ipso creationis initio inspiravit, ut ani-

debiles juventutis conatus studio omni juvare, & in lætiorem facilioris apprehensionis spem erigere. Quod dum facere aggredior, divina adsit gratia, humana benevolè benigneq; aspiret aura. Illam syncero pectore à DEO opto, hanc à Vobis, Viri Amplifs. *omnis literarii decoris Tutoribus ac Conservatoribus verè magnificis, submissè expeto. Hæc conantem animabit: illa conatus promovebit & prosperabit. Ut autem hoc facere instituerim, laudatissimum aliorum movit exemplum, summa harum literarum permovit dignitas, studii ursit necessitas & raritas.*

Antiquæ laudis & ineffabilis boni res est, oracula divina, populo orientali Hebræo, linguâ Hebræâ concredita, à Græcis interpretibus inter alias gentes fuisse divulgata. Aeternæ laudis est, magnum illum primitivæ Christi Ecclesiæ Patrem, Hieronymum, *eadem oracula, ex Hebræo fonte in linguam Latinam traducta, Ecclesiis Christi Occidentalibus primùm revelasse. Inde quantâ luce Verbum divinum consequentibus aliquot seculis refulsit, tantis postea tenebris obscuratum est, quando* Linguarum Sacrarum *& interpretationis divinum donum negligi cœpit, ac diu admodum cessavit. Tandem verò à Clarissimorum istorum luminũ,* Joan. Reuchlini *sive* Capnionis, *&* San-

ctis

Illustriss. Potentiss.

ORDINIBU
BELGII PROVINCI
RUM CONFOEDERATARUM

Gubernatoribus Moderatoribus
Magnificentiss. Prudentiss.
Dominis suis Cle-
mentiss.

A Deo Opt. Max. Gratiam, pacem,
salutem precatur

JOHANNES BUXTORFIUS.

CONSTITUI, VIR MAGNIFICENTISSIMI cum bono DEO, lingu sanctæ Hebrææ, unde omni divini Verbi veritas & certitudo ad nos propagat est, usum universum amplificando ornare, modum discendi illustrar

SUMMA PRIVILEGII S.R. Imperii VICARII.

CAROLI LUDOVICI, Dei Gratiâ, Comitis Palatini Rheni, S.R.I. Archithesaurarii & Electoris, ejusdemq; in partibus Rheni, Sueviæ, & Juris Franconici, Provisoris & Vicarii, Ducis Bavariæ, Privilegio cautum est, nequis ea, seu Propria, seu Paterna Opera, quæ JOHANNES BUXTORFIUS Filius, S. Theologiæ & Linguæ Hebrææ in Academiâ Basileensi Professor, suis Sumptibus, vel de novo editurus, vel suo studio & labore recensita, locupletata, aucta, notis illustrata, vel quacunq; ratione emendata, recusurus est; ullo modo, sive collectim, sive divisim, intra spacium viginti annorum, à prima editionis die cujusq; Operis computandorum, in S. Rom. Imp. imitari, interpolare, transformare vel recudere, aut alii recudenda dare, vel etiam alibi impressa vendere, distrahere, clàm, palàm, citra prædicti JOHANNIS BUXTORFII, vel Hæredum ipsius, & jus vel causam ab eo habentium, voluntatem & consensum specialem, præsumat, sub pœnâ âmissionis Librorum illorum, & mulcta Decem marcarum auri, partim fisco Imperiali, fraudis vindici, partim dicto Impetranti, pendendâ; prout latiùs in Originali habetur, Dato Heidelbergæ, 12. die Novembris, Anno 1657.

JOHANNIS BUXTORFI
THESAURUS
GRAMMATICUS
LINGUÆ SANCTÆ
HEBRÆÆ,

Duobus libris methodicè propositus,

Quorum PRIOR, Vocum singularum naturam & proprietates: ALTER vocum conjunctarum rationem & elegantiam universam, accuratissimè explicat:

ADJECTA,

PROSODIA METRICA, sive POESEOS Hebræorum dilucida tractatio:

LECTIONIS HEBRÆO-GERMANICÆ Usus, & Exercitatio;

Cum capitum & vocum irregularium Indice.

EDITIO SEXTA

Recognita

à

JOHANNE BUXTORFIO, Filio.

Cum PRIVILEGIO.

BASILEAE,
Impensis JOHANNIS BUXTORFI, Junioris.
Typis JOH. JACOBI DECKERI, Acad. Typogr.
M DC LXIII. 3.16

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google